

Pomorze
Zachodnie

RAPORT_O STANIE WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO ZA ROK 2018

Zachodniopomorskie Regionalne Obserwatorium Terytorialne

Spis treści

Wprowadzenie.....	5
1. Przegląd sytuacji społeczno-gospodarczej województwa zachodniopomorskiego	6
1.1. Wizerunek statystyczny województwa	6
1.2. Sytuacja województwa w świetle wskaźników monitoringu Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego	27
2. Zarządzanie województwem i prowadzenie polityki rozwoju	47
2.1. Organizacja pracy Zarządu Województwa – skład i podział kompetencji, organizacja pracy Urzędu Marszałkowskiego	47
2.2. Prowadzenie polityki rozwoju	54
2.2.1. Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego – działania w zakresie monitoringu, sprawozdawczości i aktualizacji	54
2.2.2. Zachodniopomorski Model Programowania Rozwoju.....	57
2.2.3. Gospodarowanie finansami województwa	60
2.2.4. Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego	67
3. Działania realizowane w ramach poszczególnych sektorowych polityk rozwoju	72
3.1. Gospodarka	72
3.1.1. Uwarunkowania realizacji polityki rozwoju	72
3.1.2. Główne zadania na rzecz wdrożenia zapisów kierunkowych polityki rozwoju.....	72
3.1.3. Wnioski i podsumowanie	80
3.2. Rynek pracy	82
3.2.1. Uwarunkowania realizacji polityki rozwoju	82
3.2.2. Główne zadania na rzecz wdrożenia zapisów kierunkowych polityki rozwoju.....	82
3.2.3. Wnioski i podsumowanie	96
3.3. Edukacja.....	98
3.3.1. Uwarunkowania realizacji polityki rozwoju.....	98
3.3.2. Główne zadania na rzecz wdrożenia zapisów kierunkowych polityki rozwoju.....	98
3.3.3. Wnioski i podsumowanie	104
3.4. Społeczeństwo informacyjne	104
3.4.1. Uwarunkowania realizacji polityki rozwoju.....	104
3.4.2. Główne zadania na rzecz wdrożenia zapisów kierunkowych polityki rozwoju.....	105
3.4.3. Wnioski i podsumowanie	106
3.5. Ochrona środowiska	107
3.5.1. Uwarunkowania realizacji polityki rozwoju.....	107
3.5.2. Główne zadania na rzecz wdrożenia zapisów kierunkowych polityki rozwoju.....	109

3.5.3. Wnioski i podsumowanie	114
3.6. Energetyka.....	115
3.6.1. Uwarunkowania realizacji polityki rozwoju	115
3.6.2. Główne zadania na rzecz wdrożenia zapisów kierunkowych polityki rozwoju.....	118
3.6.3. Wnioski i podsumowanie	121
3.7. Transport	122
3.7.1 Uwarunkowania realizacji polityki rozwoju	122
3.7.2. Główne zadania na rzecz wdrożenia zapisów kierunkowych polityki rozwoju.....	122
3.7.3. Wnioski i podsumowanie	131
3.8. Turystyka	132
3.8.1. Uwarunkowania realizacji polityki rozwoju	132
3.8.2. Główne zadania na rzecz wdrożenia zapisów kierunkowych polityki rozwoju.....	133
3.8.3. Wnioski i podsumowanie.....	136
3.9. Kultura	136
3.9.1. Uwarunkowania realizacji polityki rozwoju	136
3.9.2. Główne zadania na rzecz wdrożenia zapisów kierunkowych polityki rozwoju.....	137
3.9.3. Wnioski i podsumowanie.....	141
3.10. Współpraca międzyregionalna i zagraniczna	141
3.10.1. Uwarunkowania realizacji polityki rozwoju	141
3.10.2. Główne zadania na rzecz wdrożenia zapisów kierunkowych polityki rozwoju	142
3.10.3. Wnioski i podsumowanie	146
3.11. Zdrowie	146
3.11.1. Uwarunkowania realizacji polityki rozwoju	146
3.11.2. Główne zadania na rzecz wdrożenia zapisów kierunkowych polityki rozwoju	149
3.11.3. Wnioski i podsumowanie	156
3.12. Spójność społeczna, społeczeństwo obywatelskie	159
3.12.1. Uwarunkowania realizacji polityki rozwoju	159
3.12.2. Główne zadania na rzecz wdrożenia zapisów kierunkowych polityki rozwoju	160
3.12.3. Wnioski i podsumowanie	168
3.13. Rozwój obszarów wiejskich.....	169
3.13.1. Uwarunkowania realizacji polityki rozwoju	169
3.13.2. Główne zadania na rzecz wdrożenia zapisów kierunkowych polityki rozwoju	170
3.13.3. Wnioski i podsumowanie	177
4. Załącznik.....	179

Informacja o stanie realizacji uchwał Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego w 2018 roku

Wprowadzenie

W celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania organów publicznych znowelizowane zostały przepisy ustaw ustrojowych samorządu terytorialnego, m.in. *ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Ustawa)*. Wprowadzono regulację zobowiązującą zarząd województwa do publicznej prezentacji efektów swej rocznej działalności – zgodnie z przepisami art. 34a *Ustawy* zarząd województwa przedstawia corocznie sejmikowi województwa raport o stanie województwa. Raport obejmuje podsumowanie działalności zarządu województwa w roku poprzednim, w szczególności realizację polityk, programów i strategii, uchwał sejmiku województwa i budżetu obywatelskiego. Raport o stanie województwa jest przedmiotem debaty podczas sesji absolutoryjnej, na której radni i mieszkańcy województwa uczestniczący w sesji oceniają efekt rocznej działalności zarządu. Debata o stanie województwa stanowi podstawę głosowania radnych województwa nad udzieleniem wotum zaufania zarządowi województwa.

Raport o stanie województwa zachodniopomorskiego za rok 2018 jest pierwszym raportem opracowanym na podstawie wprowadzonych przepisów *Ustawy*. Prace związane z przygotowaniem *Raportu* realizowane były zgodnie z zasadami i założeniami określonymi w *Uchwale Nr 2/19 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z 3 stycznia 2019 r. w sprawie przystąpienia do opracowania Raportu o stanie województwa zachodniopomorskiego*.¹ Obowiązkowy – wskazany bezpośrednio w *Ustawie* – zakres tematyczny *Raportu* rozszerzono m.in. o elementy diagnostyczne w zakresie sytuacji społeczno-gospodarczej oraz opis sposobu zarządzania województwem, tak aby opracowanie prezentowało spójny i kompletny obraz regionu.

W swojej konstrukcji *Raport* składa się z trzech części. Część pierwsza to przegląd aktualnych danych statystycznych, które obrazują sytuację województwa w zakresie ważniejszych kategorii społeczno-ekonomicznych. Zakres informacji w tej części obejmuje: dane i wskaźniki opisujące najważniejsze obszary społeczno-gospodarcze (istotne dla oceny rozwoju i funkcjonowania województwa) oraz zestawienie najważniejszych wskaźników monitorujących realizację obowiązującej Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego 2020. Część druga to opis sposobu zarządzania województwem i prowadzenia polityki rozwoju. Część trzecia to opis działań Zarządu Województwa w ramach wyznaczonych obszarów (wg polityk realizacyjnych) i w układzie nawiązującym do zadań realizowanych przez poszczególne wydziały/komórki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego i nadzorowane przez nie jednostki organizacyjne województwa. W załączniku znalazła się informacja o stanie realizacji uchwał Sejmiku Województwa (wykaz przyjętych uchwał wraz ze wskazaniem stanu realizacji).

W ramach struktury Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego prace nad raportem koordynował wydział właściwy ds. programowania rozwoju – Wydział Zarządzania Strategicznego. Prace te były realizowane w ścisłej współpracy z merytorycznymi wydziałami/komórkami organizacyjnymi.

¹ <http://bip.rbip.wzp.pl/artukul/uchwala-nr-2-19-zarzadu-wojewodztwa-zachodniopomorskiego-z-dnia-3-stycznia-2019-r>

1. Przegląd sytuacji społeczno-gospodarczej województwa zachodniopomorskiego

1.1. Wizerunek statystyczny województwa²

Podział i powierzchnia województwa zachodniopomorskiego

W 2018 roku podział administracyjny województwa zachodniopomorskiego obejmował: 114 gmin, 18 powiatów oraz 3 miasta na prawach powiatu. W roku 2019 z dniem 1 stycznia została zniesiona gmina Ostrowice (powiat drawski). Obszar zniesionej gminy został włączony do gmin Drawsko Pomorskie oraz Złocieniec. Województwo zachodniopomorskie zajmuje powierzchnię 22 897 km² (2 289 732 ha), co stanowi 7,3% powierzchni kraju. Największym powiatem na Pomorzu Zachodnim jest powiat gryfiński (8,2% powierzchni województwa), natomiast najmniejszy jest powiat policki (2,9% powierzchni województwa).

Rysunek 1. Podział administracyjny województwa zachodniopomorskiego

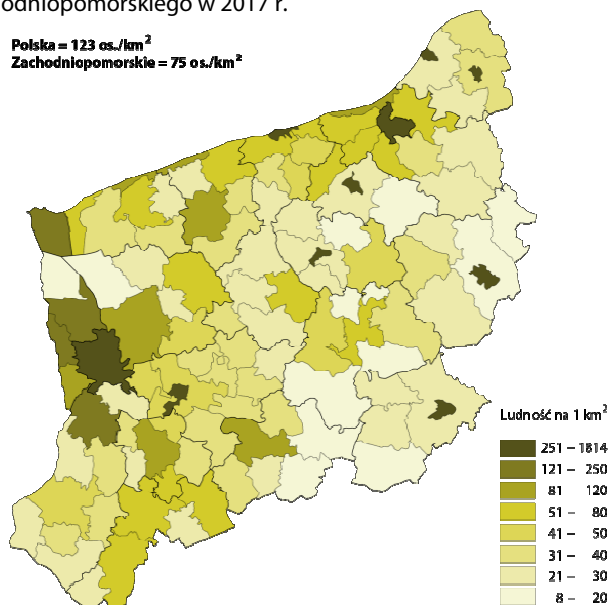

Ludność

Gęstość zaludnienia w województwie (stan z 31 XII 2017 r.) wyniosła 75 osób na km², co przekłada się na 13. miejsce w kraju wśród województw. Najgęściej zaludnionym powiatem jest powiat policki (118 osób na km²), natomiast najmniej – powiat drawski (33 osoby na km²). Wśród miast na prawach powiatu gęstość zaludnienia wynosi odpowiednio: w Szczecinie 1 344, Koszalinie 1 095 i Świnoujściu 208 mieszkańców na 1 km².

Największymi miastami w regionie są: Szczecin – 403,9 tys. mieszkańców, Koszalin 107,7 tys., Stargard 68,2 tys., Kołobrzeg 46,6 tys., Świnoujście 41,0 tys. oraz Szczecinek 40,3 tys. (stan z 31 XII 2017 r.). We wszystkich wyżej wymienionych miastach w stosunku do 2010 r. nastąpił spadek liczby ludności.

Rysunek 2. Gęstość zaludnienia województwa zachodniopomorskiego w 2017 r.

² Wykresy i rysunki (mapy) – opracowanie własne.

Tabela 1. Ludność województwa zachodniopomorskiego

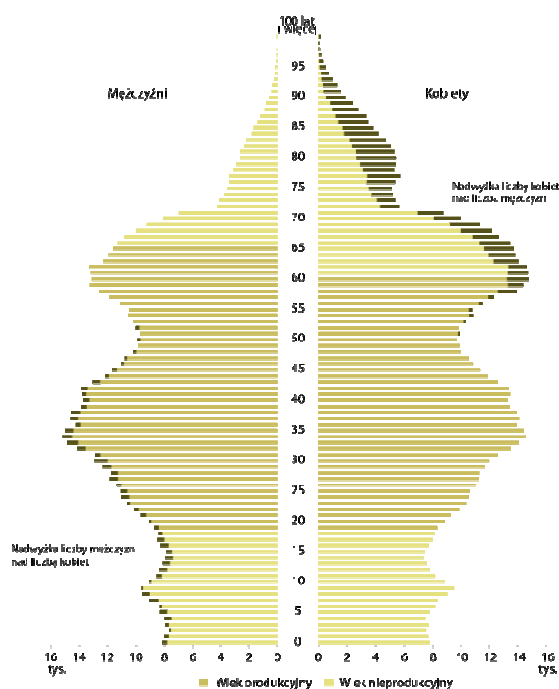
Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017
Ogółem	1 723 741	1 710 482	1 708 174	1 705 533
W tym w miastach w %	68,8	68,6	68,5	68,6
Na 1 km ²	75	75	75	75
Liczba kobiet na 100 mężczyzn	105	106	106	106

Tabela 2. Ruch naturalny ludności i saldo migracji na 1000 ludności w województwie zachodniopomorskim

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017
Małżeństwa	5,5	4,9	4,8	4,8
Rozwody	1,9	1,9	1,8	2,0
Urodzenia żywe	10,06	8,80	9,18	9,54
miasto	9,42	8,44	8,84	9,33
wieś	11,46	9,59	9,91	10,00
Zgony	9,59	10,07	9,98	10,42
miasto	9,63	10,42	10,27	10,85
wieś	9,49	9,32	9,33	9,50
Przyrost naturalny ^a	0,47	-1,27	-0,80	-0,89
miasto	-0,21	-1,98	-1,43	-1,52
wieś	1,97	0,27	0,58	0,50
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały	-0,5	x	-0,6	-0,6

a Różnica między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów w danym roku.

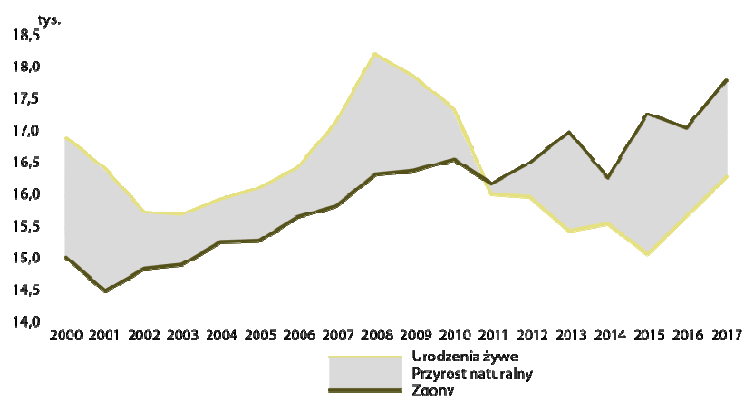
Wykres 1. Piramida wieku mieszkańców województwa zachodniopomorskiego w 2017 r.

Piramidy wieku według płci dla województwa zachodniopomorskiego i Polski nie różnią się. Obserwuje się wyraźnie niższą liczbę urodzeń w porównaniu do danych z końca ubiegłego wieku (podstawa piramidy), a w konsekwencji mniejszą liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym niż osób w wieku produkcyjnym. Będzie to miało negatywny wpływ na rynek pracy w niedalekiej przyszłości. Wśród osób do 45 roku życia widać niewielką nadwyżkę mężczyzn nad kobietami.

Wśród osób w wieku poprodukcyjnym (górna część piramidy) występuje zdecydowana nadwyżka liczby kobiet nad mężczyznami. Widać też wyraźny uskoku wśród osób między 70 a 75 rokiem życia. Ze względu na poprawiającą się jakość życia oraz opieki medycznej, z biegiem kolejnych lat grupa osób w wieku poprodukcyjnym będzie powiększać się – co przy niewystarczającej liczbie nowych urodzeń będzie pogłębiać problemy będące związane ze starzeniem się społeczeństwa (opieka nad seniorami, świadczenia społeczne, itp.).

Wykres 2. Ruch naturalny ludności w województwie zachodniopomorskim

W województwie zachodniopomorskim w 2011 r. nastąpiła zmiana tendencji w ruchu naturalnym ludności. Liczba zgonów zaczęła przewyższać liczbę urodzeń. Mimo wzrostu liczby urodzeń w ostatnich trzech latach przyrost naturalny pozostaje ujemny, co bezpośrednio skutkuje i rzutuje na zmniejszającą się z roku na rok populację województwa.

Ujemny przyrost naturalny to domena obszarów miejskich, natomiast

dodatni przyrost naturalny obserwuje się na obszarach wiejskich. Jednak ze względu na dużą różnicę w liczbie ludności na tych obszarach – pozytywne tendencje demograficzne na obszarach wiejskich nie wystarczają do pokrycia ubytków ludności w miastach.

Rynek pracy

W województwie zachodniopomorskim przeciętne zatrudnienie jak i wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw w przeciągu ostatnich lat wyraźnie wzrastały. W 2018 r. województwo zachodniopomorskie pod względem przeciętnego zatrudnienia zajmowało 11. miejsce w kraju (podobnie jak w 2010 r.), natomiast pod względem przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw – 6. lokatę (1. miejsce zajmuje województwo mazowieckie). W 2010 r. była to 7. lokata w kraju.

Tabela 3. Przeciętne zatrudnienie i wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w województwie zachodniopomorskim

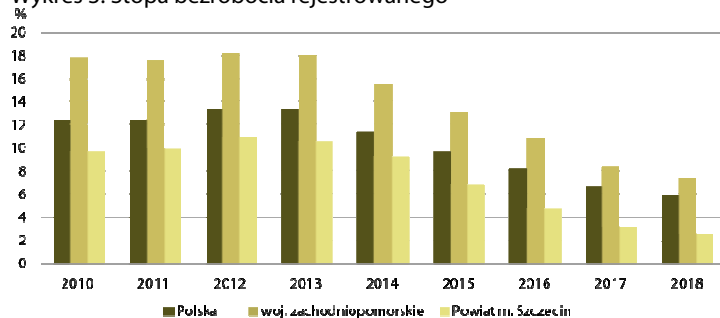
Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018	
	przeciętne zatrudnienie					
	w tys.					2017=100
Ogółem	160,4	167,1	171,2	181,2	188,6	104,1
Przemysł	78,7	85,7	88,6	93,0	95,6	102,9
Budownictwo	14,8	11,5	11,0	11,4	11,7	102,9
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	28,1	28,4	29,3	30,5	31,8	104,5
przeciętne wynagrodzenie brutto						
w zł						2017=100
Ogółem	3 059,96	3 738,87	3 947,04	4 174,17	4 466,57	107,0
Przemysł	3 091,96	3 730,75	3 997,63	4 230,60	4 528,60	107,0
Budownictwo	3 160,31	3 800,97	3 860,57	4 237,37	4 422,16	104,4
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	2 711,33	3 217,86	3 369,00	3 684,98	3 991,47	108,3

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w urzędach pracy w województwie zachodniopomorskim na koniec 2018 r. osiągnęła wartość 46,0 tys. osób i była najniższa od lat. Stopa bezrobocia rejestrowanego (7,4%) na tle innych województw plasowała Pomorze Zachodnie w 2018 r. na 10. miejscu (najniższą – 3,1% odnotowano w Wielkopolsce). W 2010 r. stopa bezrobocia wyniosła 17,8% i była to 15. lokata (najniższa – 9,2% była w Wielkopolsce).

Tabela 4. Bezrobocie rejestrowane w województwie zachodniopomorskim

Wyszczególnienie	2003	2010	2015	2016	2017	2018
Bezrobotni zarejestrowani w tys. (stan w dniu 31 XII)	190,9	110,0	79,4	65,8	52,6	46,0
mężczyźni w tys. (stan w dniu 31 XII)	91,5	52,8	36,5	29,4	22,0	18,9
kobiety w tys. (stan w dniu 31 XII)	99,3	57,2	42,9	36,4	30,6	27,1
Bezrobotni nowo zarejestrowani w tys. (w ciągu roku)	157,5	179,8	134,9	123,4	105,7	88,3
Bezrobotni wyrejestrowani w tys. (w ciągu roku)	156,2	175,7	150,0	137,0	119,0	94,9
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy (stan w dniu 31 XII)	363	98	24	18	16	15
Stopa bezrobocia rejestrowanego w % (stan w dniu 31 XII)	28,4	17,8	13,1	10,9	8,5	7,4

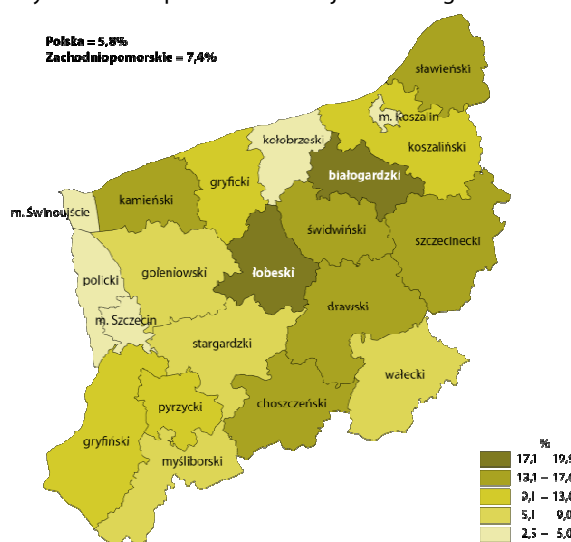
Wykres 3. Stopa bezrobocia rejestrowanego

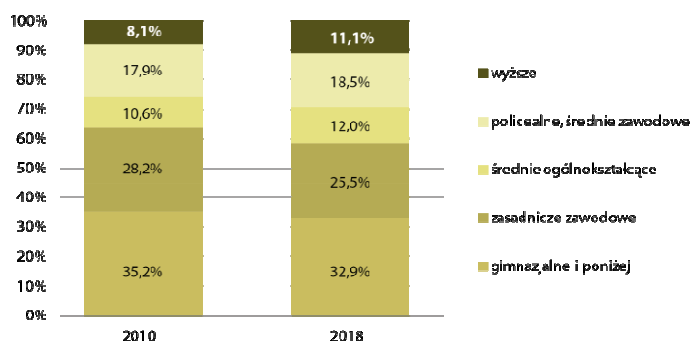
wzrost do 18,2%. Następnie od 2012 r. wystąpił wyraźny spadek stopy bezrobocia zarówno w kraju jak i regionie. W 2012 r. różnica między Polską a województwem zachodniopomorskim wyniosła 4,8 p. proc., natomiast w 2018 r. już tylko 1,6 p. proc. Wyraźny spadek stopy bezrobocia jak i różnicy między województwem a Polską, ukazuje zdecydowaną poprawę sytuacji mieszkańców Pomorza Zachodniego na rynku pracy.

Wśród powiatów (łącznie z miastami na prawach powiatu) najwyższa stopa bezrobocia jest odnotowywana niezmiennie w powiatach: białogardzkim (2014 r. – 27,3%, 2018 r. 18,5%) i łobeskim (2014 r. – 25,3%, 2018 r. – 19,9%). W 2014 r. najniższa wartość omawianego wskaźnika wystąpiła w Świnoujściu (8,3%), Szczecinie (9,3%) oraz m. Koszalinie (10,3%), a w 2018 r. były to kolejno: Szczecin i Kołobrzeg (2,5%), powiat policki i Świnoujście (4,2%) oraz Koszalin (5,0%). Spadek stopy bezrobocia od 2014 do 2018 r. odnotowano we wszystkich powiatach i miastach na prawach powiatów, największy spadek wystąpił w powiatach: gryfickim (o 14,4 p. proc.), koszalińskim (o 12,0 p. proc.), pyrzyckim (o 11,4 p. proc.) oraz drawskim (o 10,4 p. proc.).

Rysunek 3. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2018 r.

Wykres 4. Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według wykształcenia w województwie zachodniopomorskim

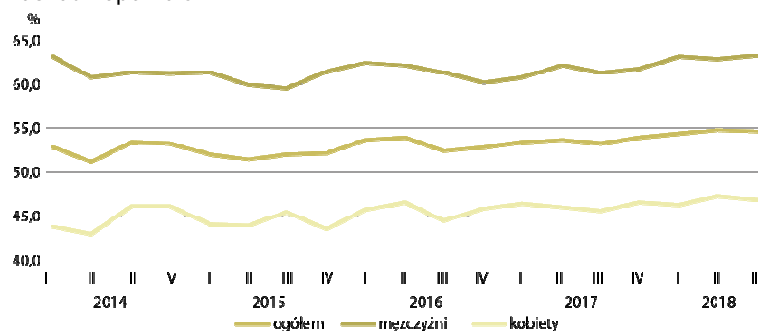

W strukturze bezrobotnych według wykształcenia w województwie główną grupę stanowią osoby słabo wykształcone (z wykształceniem gimnazjalnym i niższym. Jednak ich udział w ciągu ostatnich 8 lat spadł o 2,3 p. proc. Natomiast w analogicznym okresie wzrósł odsetek osób bezrobotnych z wyższym wykształceniem o 3,0 p. proc.

Tabela 5. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej w IV kwartale w województwie zachodniopomorskim.

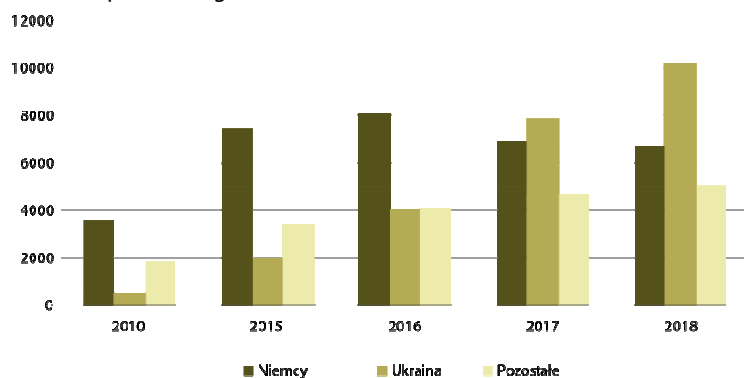
Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017	2018
Aktywni zawodowo w tys.	644	581	716	727	740
pracujący w tys.	569	539	671	705	711
bezrobotni w tys.	74	42	45	21	23
Bierni zawodowo w tys.	585	532	641	624	600
Współczynnik aktywności zawodowej w %	52,4	52,2	52,8	53,9	55,2
Wskaźnik zatrudnienia w %	46,3	48,4	49,4	52,2	53,5
Stopa bezrobocia w %	11,5	7,2	6,3	2,9	3,1

Wykres 5. Współczynnik aktywności zawodowej wg płci w województwie zachodniopomorskim

W IV kwartale 2018 r. współczynnik aktywności ekonomicznej ludności według BAEL w województwie osiągnął wartość 55,2%, co na tle pozostałych województw uplasowało zachodniopomorskie na 8. miejscu (przed rokiem było to 14. miejsce). Z kolei stopa bezrobocia według BAEL wyniosła 3,1% (5. miejsce w rankingu województw) i było o 0,2 p. proc. wyższa niż w analogicznym okresie ub. roku.

Wykres 6. Liczba osób posiadających ważne dokumenty potwierdzające prawo pobytu cudzoziemca na obszarze województwa zachodniopomorskiego

W latach 2010–2018 w województwie zachodniopomorskim wystąpił zdecydowany wzrost liczby cudzoziemców (przede wszystkim obywateli Ukrainy) posiadających ważne dokumenty potwierdzające prawo pobytu. Obecnie obcokrajowcy – szczególnie ze wschodu Europy zapełniają luki na rynku pracy m.in.: w handlu, przemyśle czy budownictwie.

Źródło: <https://migracje.gov.pl/> (13.03.2019)

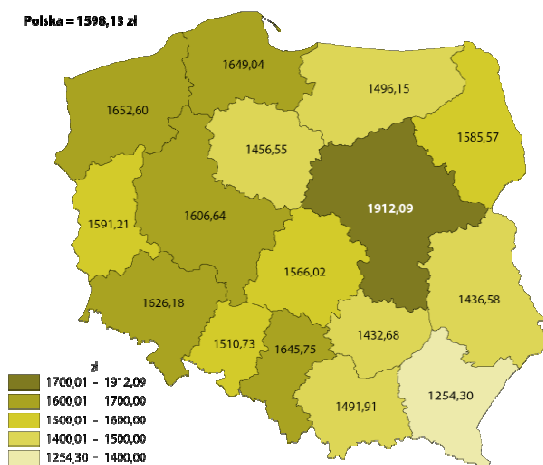
Szersze informacje w zakresie przedmiotowego obszaru przedstawiono w rozdziale 1.2. Sytuacja województwa w świetle wskaźników monitoringu Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego w zakresie celu strategicznego 5 Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności.

Pomoc społeczna

Tabela 6. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017
Polska	1 192,82	1 386,16	1 474,56	1 598,13
Zachodniopomorskie	1 186,91	1 426,85	1 482,90	1 652,60

Rysunek 4. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę według województw w 2017 r.

Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w województwie zachodniopomorskim jest jednym z najwyższych w kraju (2. miejsce). W 2017 r. w stosunku do 2010 r. w województwie przeciętny dochód wzrósł o 39,2% (dla Polski wzrost ten osiągnął wartość 34,0%).

Główny Urząd Statystyczny regularnie, co roku, oblicza i publikuje **wskaźniki dotyczące ubóstwa ekonomicznego** w Polsce, opierając się na wynikach badań budżetów gospodarstw domowych. Obliczenia uwzględniają trzy różne granice: minimum egzystencjonalnego (granice ubóstwa skrajnego), granice ubóstwa relatywnego i ubóstwa ustawowego. W 2017 r. w odniesieniu do

lat poprzednich, odnotowano zmniejszenie się zasięgu wszystkich badanych typów ubóstwa w województwie zachodniopomorskim. Wyniki te świadczą o poprawie sytuacji materialnej w gospodarstwach domowych. Na jej poprawę zapewne największy wpływ miały: wzrost wynagrodzeń, spadek liczby bezrobotnych czy też rządowy program wsparcia Rodzina 500+.

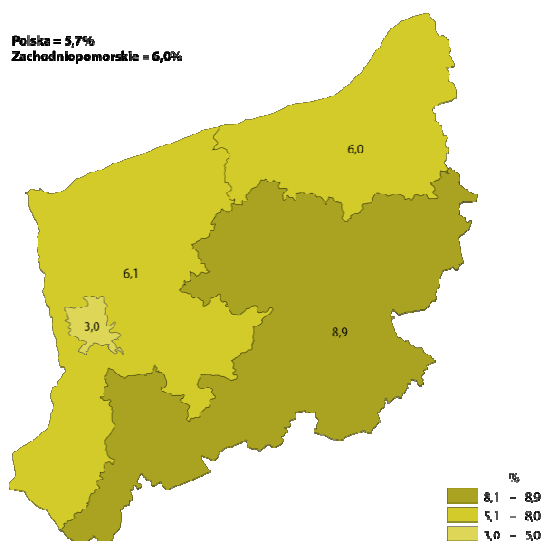
Tabela 7. Wskaźniki zasięgu ubóstwa – % osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017
Polska				
Granicy ubóstwa skrajnego	5,8	6,5	4,9	4,3
"Ustawowej" granicy ubóstwa	7,4	12,2	12,7	10,7
Relatywnej granicy ubóstwa	17,4	15,5	13,9	13,4
zachodniopomorskie				
Granicy ubóstwa skrajnego	5,3	3,6	4,0	2,4
"Ustawowej" granicy ubóstwa	7,5	8,1	9,7	7,4
Relatywnej granicy ubóstwa	17,8	10,7	11,8	9,1

Tabela 8. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności [%]

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017
Polska	8,7	7,1	6,4	5,7
Zachodniopomorskie	10,4	7,7	6,9	6,0

Rysunek 5. Udział osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności według podregionów

Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni ostatnich lat systematycznie spada. W województwie zachodniopomorskim w 2010 r. udział ten wynosił 10,4%, a już w 2017 r. obniżył się o 4,4 p. proc. do poziomu 6,0% (dla Polski spadek ten wyniósł 3,0 p. proc. do poziomu 5,7%). W skali regionu najniższy udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w 2017 r. wystąpił w podregionie m. Szczecin (3,0% ogółu ludności), natomiast najwyższy w podregionie szczecińsko-pyrzyckim (8,9%).

W województwie zachodniopomorskim w 2017 r. 101,4 tys. rodzin pobierało świadczenie Rodzina 500+ na 149,3 tys. dzieci.

Tabela 9. Świadczenia z programu 500 PLUS w 2017 r.

Wyszczególnienie	Przeciętna miesięczna liczba rodzin pobierających świadczenie	Liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie
Polska	2 520 566	3 797 134
Zachodniopomorskie	101 403	149 295

Szersze informacje w zakresie przedmiotowego obszaru przedstawiono w rozdziale 1.2. Sytuacja województwa w świetle wskaźników monitoringu Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego w zakresie celu strategicznego 6 Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu.

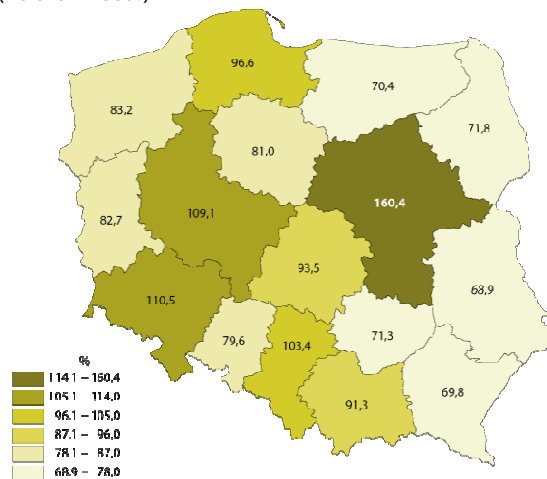
Gospodarka

Tabela 10. PKB w województwie zachodniopomorskim w zł

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017*
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca	32 061	39 584	40 592	43 072
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca, Polska = 100	85,4	84,6	83,8	83,2

* dane wstępne szacunkowe

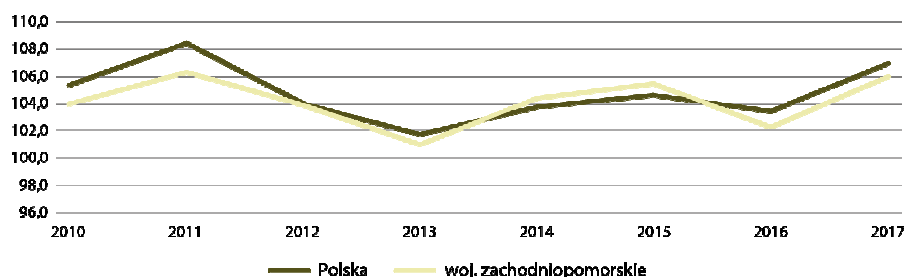
Rysunek 6. PKB per capita w 2017 roku według województw (Polska = 100%)

Według wstępnych danych za 2017 r. PKB na 1 mieszkańca województwa zachodniopomorskiego wyniosło 43 072 zł i było wyższe niż w 2016 r. (40 592 zł), co plasowało region na 8. pozycji w kraju (2016 r. – 9. lokata). Zachodniopomorskie wygenerowało 3,7% PKB całej Polski (podobnie jak w 2016 r.).

Analizując dynamikę PKB ogółem rok do roku, można stwierdzić, że na przestrzeni ostatnich lat występuje ciągły wzrost badanego wskaźnika jednak w różnej skali. W porównaniu z PKB dla Polski w województwie zachodniopomorskim w latach 2014–2015 wystąpił wyższy wzrost niż w kraju, jednak w pozostałych latach sytuacja była odwrotna.

Wykres 7. Dynamika produktu krajowego brutto ogółem (rok poprzedni=100) w latach 2010-2017

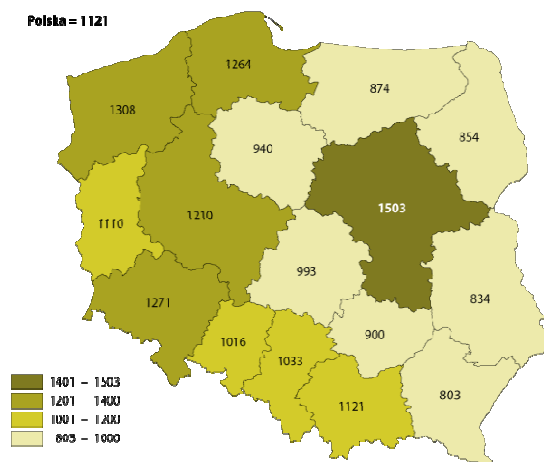

Podmioty gospodarki narodowej według rejestru REGON

Tabela 11. Podmioty gospodarki narodowej według rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017
podmioty wpisane				
Polska	1 015	1 089	1 103	1 121
Zachodniopomorskie	1 279	1 290	1 295	1 308
m. Szczecin	1 603	1 676	1 700	1 727
jednostki nowo zarejestrowane				
Polska	104	94	91	94
Zachodniopomorskie	121	109	104	109
m. Szczecin	145	138	138	141
jednostki wykreślone				
Polska	62	76	77	75
Zachodniopomorskie	90	100	100	96
m. Szczecin	107	118	115	114

Rysunek 7. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w 2017 r.

W województwie zachodniopomorskim w 2017 r. liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności wyniosła 1308 (w Polsce – 1 121), co w rankingu województw uplasowało Pomorze Zachodnie na 2. miejscu (za Mazowszem). W liczbie nowo zarejestrowanych jednostek, a także wykreślonych z rejestru, województwo zachodniopomorskie również znajduje się na czołowych miejscach rankingu (3. i 2. miejsce).

Tabela 12. Struktura podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON według klas wielkości w 2017 r.

Wyszczególnienie	0-9	10-49	50-249	250 i więcej
	w %			
Polska	95,8	3,4	0,7	0,1
Zachodniopomorskie	96,4	2,9	0,6	0,1
m. Szczecin	96,4	3,0	0,5	0,1

W Polsce, jak i w województwie zachodniopomorskim dominują podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON zatrudniające do 9 osób. W skali kraju jest to 95,8% ogółu przedsiębiorstw, natomiast w skali województwa nieznacznie więcej – 96,4%. Proporcjonalnie mniejszy niż w kraju jest jednak udział małych i średnich przedsiębiorstw (zachodniopomorskie – 3,5 %, Polska – 4,1%). Najmniejszy udział bo niespełna 0,1% dotyczy największych podmiotów powyżej 250 zatrudnionych (zarówno w Polsce jak i w województwie).

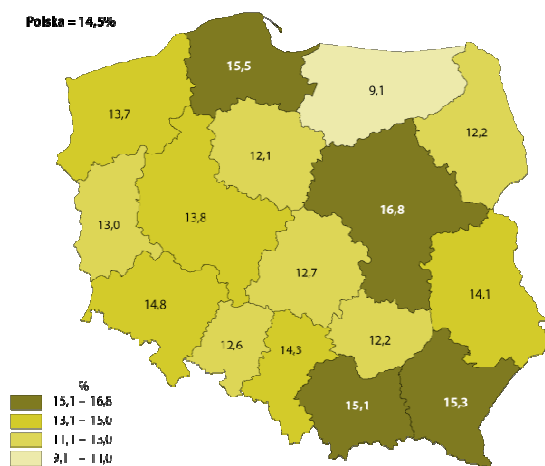
Szersze informacje w zakresie monitoringu obszaru przedstawiono w rozdziale 1.2. Sytuacja województwa w świetle wskaźników monitoringu Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego. w zakresie celu strategicznego 1 Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania.

Innowacje

Tabela 13. Działalność innowacyjna – wskaźniki.

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017
	średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw w %			
Polska	14,9	13,7	16,1	14,5
Zachodniopomorskie	13,3	15,8	11,9	13,7
nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach na 1 osobę aktywną zawodowo w zł				
Polska	2 018	2 515	2 260	2 384
Zachodniopomorskie	923	2 736	1 024	1 081
udział nakładów na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach w nakładach krajowych w %				
Zachodniopomorskie	1,7	3,8	1,9	1,9

Rysunek 8. Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw w 2017 r.

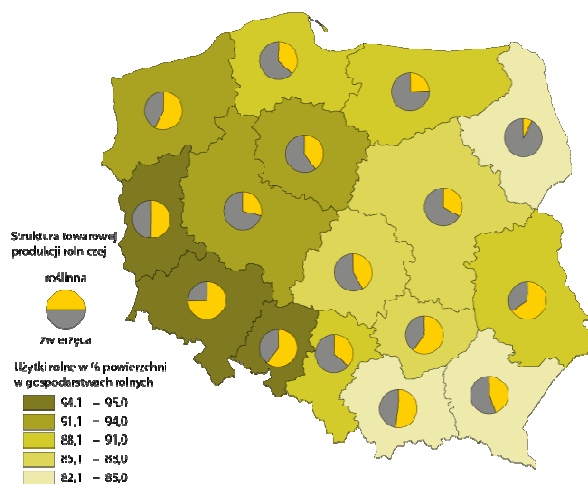

W województwie zachodniopomorskim w 2017 r. średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw wyniósł 13,7% i nie uległ znaczącej zmianie w stosunku do 2010 r. (w rankingu województw – 9. miejsce). Z kolei pod względem nakładów na działalność innowacyjną na 1 osobę aktywną zawodowo w 2017 r. województwo zachodniopomorskie plasowało się na 11. pozycji, natomiast udział nakładów na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach w nakładach krajowych lokował region na 10. miejscu wśród województw.

Szersze informacje w zakresie monitoringu obszaru przedstawiono w rozdziale 1.2. Sytuacja województwa w świetle wskaźników monitoringu Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego. w zakresie celu strategicznego 1 Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania.

Rolnictwo

Rysunek 9. Działalność rolnicza w 2017 r.

W województwie zachodniopomorskim w 2016 r. w strukturze produkcji towarowej dominowała produkcja roślinna (57,3%), w tym głównie produkcja zbóż (32,0% ogółu produkcji towarowej), natomiast w produkcji zwierzęcej (42,7%), przeważała produkcja żywca rzeźnego (31,2% ogółu produkcji towarowej). W porównaniu z pozostałymi województwami pod względem produkcji roślinnej Pomorze Zachodnie plasowało się na 5. pozycji, natomiast zwierzęcej – na 12.

W strukturze gospodarstw rolnych w województwie zachodniopomorskim, podobnie jak w kraju, przeważały gospodarstwa do 10 ha, jednak ich udział jest znacznie niższy (Zachodniopomorskie – 56,4% ogółu, Polska – 75,8%). Ponadto w porównaniu z pozostałymi województwami na Pomorzu Zachodnim jest zdecydowanie największy udział (12,2%) gospodarstw rolnych powyżej 50ha.

Tabela 14. Struktura gospodarstw rolnych w 2016 r.

Wyszczególnienie	do 1 ha włącznie	powyżej 1 ha do mniej niż 2 ha	od 2 do mniej niż 5 ha	od 5 do mniej niż 10 ha	od 10 do mniej niż 15 ha	od 15 do mniej niż 20 ha	od 20 do mniej niż 50 ha	50 ha i więcej
	w %							
Polska	1,6	19,2	33,0	22,0	9,7	4,7	7,2	2,5
Zachodniopomorskie	2,1	12,9	22,1	19,3	11,0	7,8	12,6	12,2

Szersze informacje w zakresie monitoringu obszaru przedstawiono w rozdziale 1.2. Sytuacja województwa w świetle wskaźników monitoringu Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego. w zakresie celu strategicznego 1 Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania

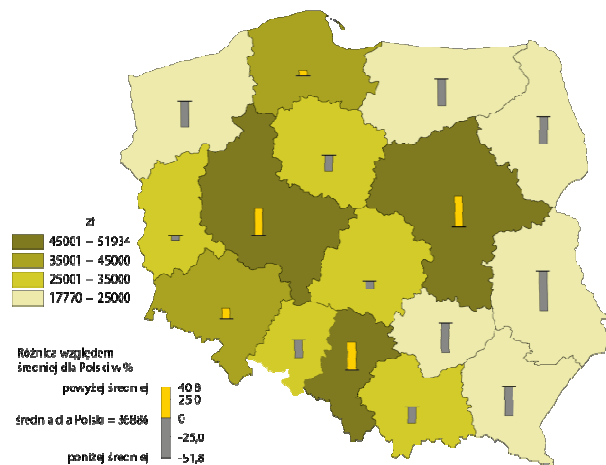
Przemysł

Tabela 15. Struktura produkcji sprzedana w przetwórstwie przemysłowym według wybranych działów (ceny bieżące) w % w województwie zachodniopomorskim

Wyszczególnienie	2017
	w %
Produkcja artykułów spożywczych	17,5
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny	14,0
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	11,5
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	7,7
Produkcja wyrobów z metali	10,7
Produkcja maszyn i urządzeń	7,4
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep	2,6
Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	5,0

Przemysł (przetwórstwo przemysłowe) województwa zachodniopomorskiego opiera się na produkcji rolno-spożywczej, w tym rybołówstwie, przemyśle drzewnym i meblarskim, chemicznym, produkcji wyrobów metalowych oraz maszyn i urządzeń. Dotychczas główne skupiska zakładów przemysłowych znajdowały się w większych miastach regionu, jednak w miarę powstawania stref przemysłowych następuje stopniowe rozpraszanie produkcji i lokowanie jej w gminach sąsiadujących z miastami, np. w okolicach Goleniowa, Polic, Stargardu, Karlina oraz rozwijających się stref przemysłowych Gryfina, Dębna, Mirosławca.

Rysunek 10. Produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca w 2017 r. (ceny bieżące) w zł według województw

W 2017 r. produkcja sprzedana przemysłu województwa w cenach bieżących osiągnęła wartość 41 242,3 mln zł, co oznacza wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 3,4% (w cenach stałych). W stosunku do roku 2010 nastąpił wzrost produkcji sprzedanej o 59,8% (w kraju wzrost o 43,8%). Przemysł województwa (łącznie z budownictwem) skupiał 4,1% krajowego zatrudnienia w przemyśle i budownictwie i dostarczył 2,9% krajowej wartości produkcji przemysłowej.

Głównym sektorem eksportowym Pomorza Zachodniego jest branża meblarska, przemysł metalowo-maszynowy, ale także stoczniowy wytwarzający mniejsze jednostki pływające, branża chemiczna oraz sektor spożywczy.

W ramach prac nad identyfikacją i monitorowaniem inteligentnych specjalizacji Pomorza Zachodniego – w oparciu o dostępne dane statystyczne wskazano branżę Pomorza Zachodniego charakteryzuje się wysoką, istotną koncentracją terytorialną. Inteligentnymi specjalizacjami o bardzo wysokiej koncentracji terytorialnej są *produkty drzewno-meblarskie* (gdzie 70% eksportu przypada na powiat goleniowski) oraz *produkty oparte na technologiach informacyjnych* (67% eksportu ze Szczecina). Wysoka koncentracja terytorialna występuje także dla specjalizacji: *multimodalny transport i logistyka* (58% eksportu ze Szczecina), *wielkogabarytowe konstrukcje wodne i lądowe* (52% eksportu ze Szczecina) oraz *produkty inżynierii chemicznej i materiałowej* (52% eksportu z powiatu polickiego). Specjalizacjami najbardziej rozproszonymi terytorialnie są *Nowoczesne przetwórstwo rolno-spożywcze* oraz *Zaawansowane wyroby metalowe*.

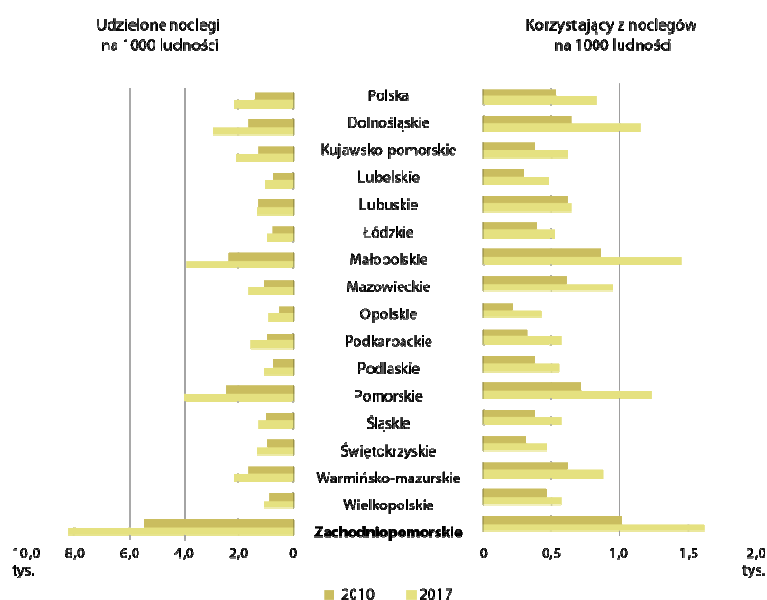
Turystyka

Województwo zachodniopomorskie na tle pozostałych województw ma najlepszy współczynnik wykorzystania miejsc noclegowych zarówno w ogóle obiektów turystycznych, jak i w hotelach. Tendencja ta utrzymuje się od lat. W 2017 r. wykorzystanie miejsc noclegowych ogółem osiągnęło wartość 51,0% (w Polsce – 39,3%) i wzrosło w stosunku do 2010 r. o 7,1 p. proc. (w Polsce wzrost o 5,9 p. proc.).

Tabela 16. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w %

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017
	ogółem			
Polska	33,4	36,7	38,1	39,3
Zachodniopomorskie	43,9	48,3	49,8	51,0
	hotele			
	2010	2015	2016	2017
Polska	33,8	39,1	41,1	42,2
Zachodniopomorskie	36,7	52,3	54,1	56,0

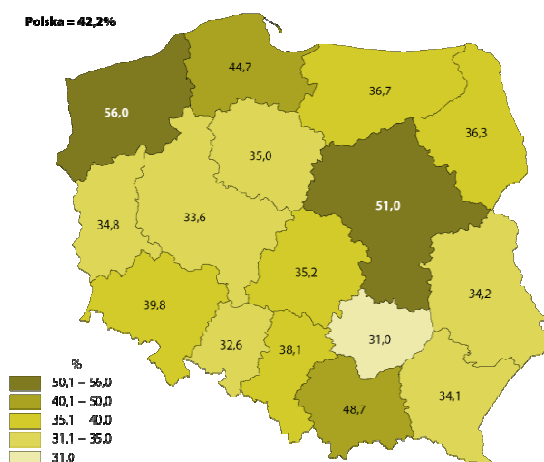
Wykres 8. Turyści ogółem

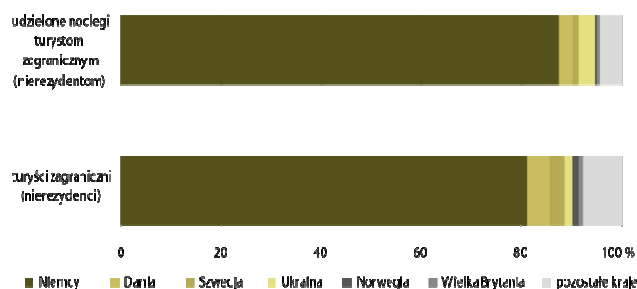
W 2017 r. również w zakresie danych odnoszących się do udzielonych noclegów i osób korzystających z obiektów turystycznych na 1000 ludności województwo zachodniopomorskie zdecydowanie przodkuje w statystykach na tle pozostałych województw.

Wśród turystów zagranicznych odwiedzających Pomorze Zachodnie i korzystających z infrastruktury noclegowej, przeważają turyści z Niemiec (81,3% ogółu, w dalszej kolejności województwo odwiedzają Duńczycy (4,4%) i Szwedzi (2,8%).

Rysunek 11. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w hotelach w 2017 r.

Wykres 9. Turyści zagraniczni

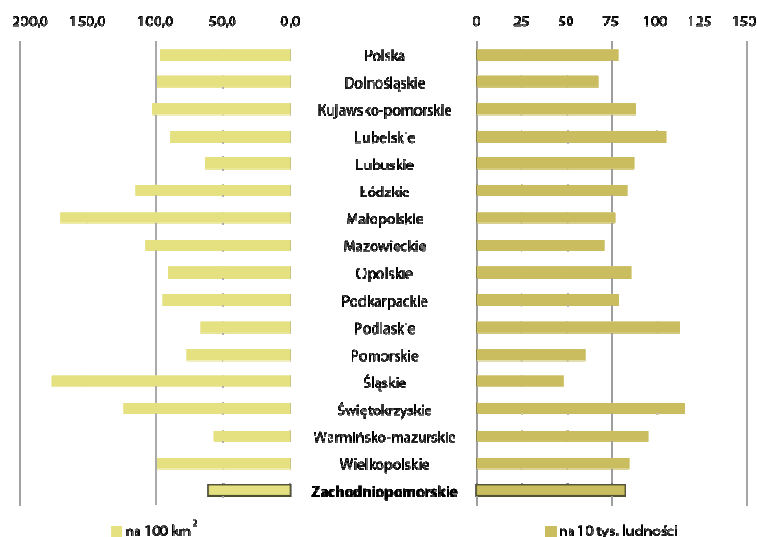

Infrastruktura

Tabela 17. Drogi publiczne o twardej nawierzchni

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017
na 100 km ²				
Polska	87,6	93,0	94,1	95,8
Zachodniopomorskie	59,2	61,3	60,9	61,2
na 10 tys. ludności				
Polska	71,1	75,7	76,6	78,0
Zachodniopomorskie	78,6	82,0	81,6	82,1

Wykres 10. Drogi publiczne o twardej nawierzchni w km w 2017 r.

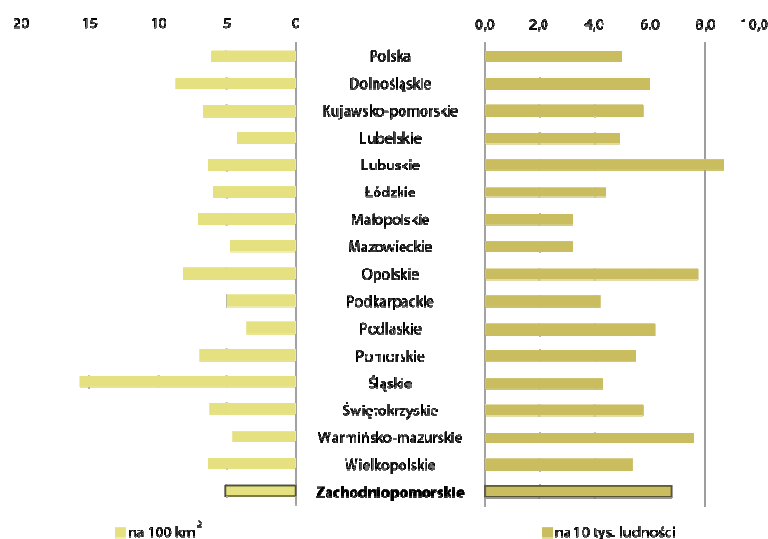

Pomorze Zachodnie charakteryzują się dużym pokryciem terenów: lasami i jeziorami – co bezpośrednio przekłada się na niską gęstość sieci drogowej w regionie. Długość dróg publicznych o twardej nawierzchni na km² w województwie zachodniopomorskim jest jedna z najniższych w kraju (2017 r. – 15. miejsce), w przeliczeniu na 10 tys. ludności sytuacja dla Pomorza Zachodniego wygląda lepiej (10. pozycja) – długość przekracza średnią dla Polski.

Tabela 18. Linie kolejowe ogółem w km

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017
na 100 km ²				
Polska	6,5	6,2	6,1	6,1
Zachodniopomorskie	5,3	5,2	5,0	5,1
na 10 tys. mieszkańców				
Polska	5,2	5,0	5,0	5,0
Zachodniopomorskie	7,0	6,9	6,7	6,8

Wykres 11. Linie kolejowe ogółem w km w 2017 r.

Pod względem gęstości linii kolejowych województwo zachodniopomorskie plasuje się na 11. miejscu wśród województw. Gdy weźmie się pod uwagę długość linii kolejowych na 10 tys. ludności, współczynnik ten wypada dla Pomorza Zachodniego zdecydowanie korzystniej – 4. miejsce w kraju.

Tabela 19. Sieć rozdzielcza w km na 100 km²

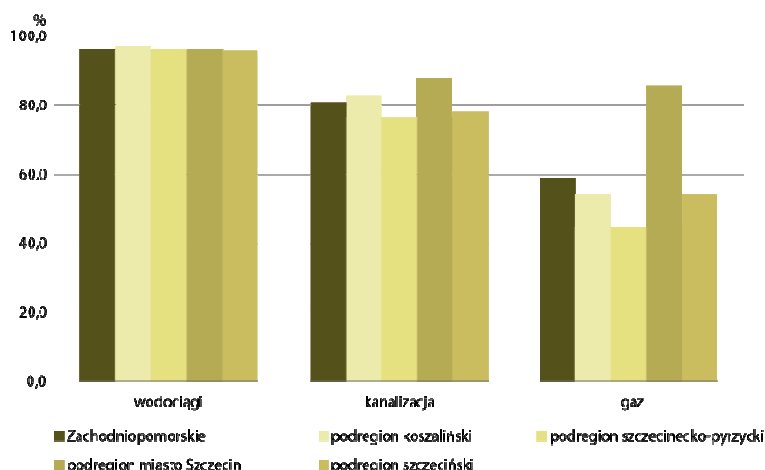
Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017
wodociągowa				
Polska	87,3	95,3	96,3	97,2
Zachodniopomorskie	42,2	48,5	49,0	49,6
kanalizacyjna				
Polska	34,4	47,9	49,3	50,1
Zachodniopomorskie	24,4	33,9	34,3	34,8
gazowa				
Polska	36,4	39,9	40,9	41,9
Zachodniopomorskie	21,8	24,1	24,4	25,0

Długość sieci rozdzielczej na 100 km², zarówno wodociągowej, kanalizacyjnej, jak i gazowej w województwie zachodniopomorskim jest zdecydowanie niższa niż przeciętna dla kraju. Na tle pozostałych województw, zachodniopomorskie zajmuje odpowiednio 16., 12. i 10. miejsce. Od 2010 r. do 2017 r. długość sieci rozdzielczej na 100 km² w województwie, podobnie jak w Polsce, wzrastała.

Tabela 20. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017
wodociągowa				
Polska	87,4	91,8	91,9	92,0
Zachodniopomorskie	93,5	95,8	95,9	96,0
kanalizacyjna				
Polska	62,0	69,7	70,2	70,5
Zachodniopomorskie	70,8	77,3	77,9	78,1
gazowa				
Polska	52,5	52,1	52,1	52,1
Zachodniopomorskie	55,2	53,3	53,8	54,3

Wykres 12. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności w 2017 r.

Odsetek osób korzystających z wodociągów w województwie jest wyższy niż przeciętna dla kraju i od 2010 r. do 2017 r. wzrósł o 2,5 p. proc. do 96,0% (w kraju odpowiedni o 4,6 p. proc. do 92,0%). Odsetek osób korzystających z kanalizacji w województwie wynosił 78,1% i również jest wyższy niż w kraju (70,5%).

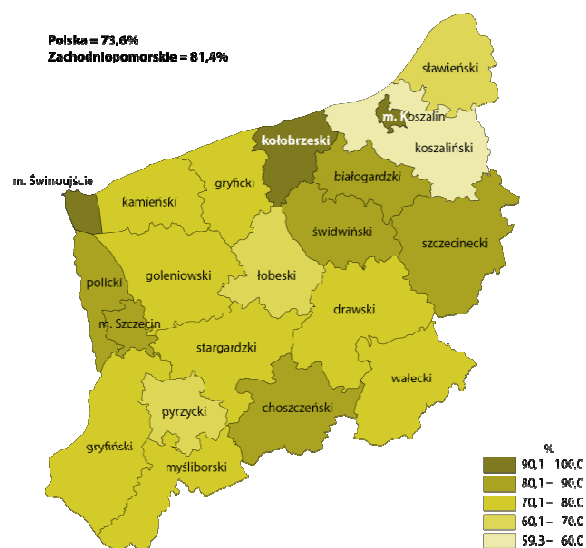
Odsetek ludności korzystającej z instalacji gazowej w województwie zachodniopomorskim w 2017 r. zmniejszył się o 0,9 p. proc. w stosunku do 2010 r., natomiast wzrósł do

analogicznego okresu 2016 r. o 0,5 p. proc.

Tabela 21. Ludność korzystająca z komunalnych oczyszczalni ścieków w % ogólnej liczby ludności

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017
%				
Polska	64,7	72,7	73,5	73,6
Zachodniopomorskie	78,2	83,7	84,0	81,4

Rysunek 12. Ludność korzystająca z komunalnych oczyszczalni ścieków w % ogólnej liczby ludności według powiatów w 2017 r.

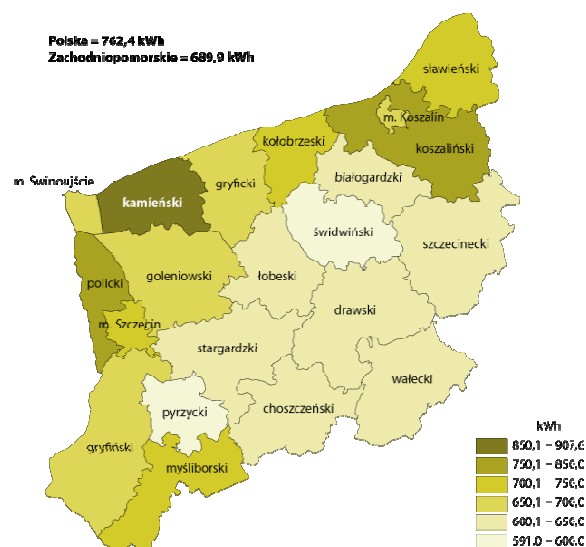

Województwo zachodniopomorskie na tle pozostałych województw pod względem odsetka liczby ludności korzystającej z komunalnych oczyszczalni w 2017 r. zajęło 2. miejsce (81,4%). Od 2010 r. do 2017 r. odsetek ten wzrósł o 3,2 p. proc. W odniesieniu do powiatów w regionie, 100,0% ludności korzysta z komunalnych oczyszczalni ścieków w powiecie m. Koszalin, natomiast najmniej w powiecie koszalińskim 59,3% ludności.

Tabela 22. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych na niskim napięciu na 1 mieszkańca

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017
	kWh			
Polska	773,0	736,3	751,1	762,4
Zachodniopomorskie	700,3	663,1	691,2	689,9

Rysunek 13. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych na niskim napięciu na 1 mieszkańca według powiatów w 2017 r.

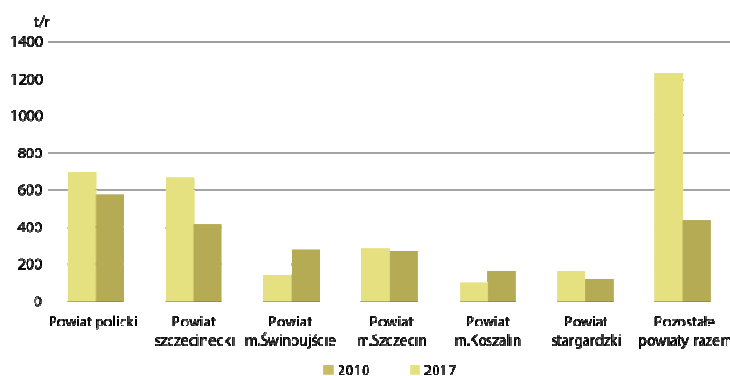

Potencjał elektroenergetyczny województwa opiera się na działalności Zespołu Elektrowni Dolna Odra, Elektrowni Szczytowo - Pompowej Żydowo oraz Elektrociepłowni w Zakładach Chemicznych „Police” S.A. Na potencjał elektroenergetyczny województwa zachodniopomorskiego wpływa także produkcja energii ze źródeł odnawialnych, która stanowi prawie 48% całkowitej produkcji energii ze wszystkich rodzajów źródeł. Główna moc z OZE pochodzi z elektrowni wiatrowych. Moc zainstalowana w farmach wiatrowych w województwie zachodniopomorskim stanowi prawie 1/4 wszystkich mocy zainstalowanych w energetyce wiatrowej w Polsce. Przeciętne zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2017 r. w województwie zachodniopomorskim było jednym z niższych w Polsce i plasowało województwo na 13. pozycji. Pomorze Zachodnie wpisuje się w trend, w ramach którego przeciętne zużycie energii elektrycznej w gospodarstwie domowym na 1 mieszkańca zmniejsza się. W 2017 r. w stosunku do 2010 r. w województwie zachodniopomorskim zużycie zmniejszyło się o 1,5% (w Polsce o 1,4%).

Tabela 23. Emisja zanieczyszczeń pyłowych powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych

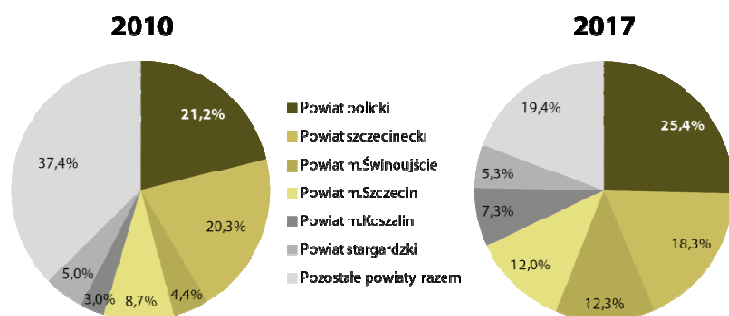
Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017
	Polska ogółem = 100%			
Zachodniopomorskie	5,28	5,30	6,34	6,42
ogółem na 1 km ² [t/r]				
Polska	0,20	0,14	0,12	0,11
Zachodniopomorskie	0,14	0,10	0,11	0,10

Wykres 13. Emisji zanieczyszczeń pyłowych powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych według wybranych powiatów w województwie zachodniopomorskim

W województwie zachodniopomorskim, jak i w Polsce w 2017 r. w porównaniu do 2010 r. widać wyraźny spadek emisji zanieczyszczeń pyłowych powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych (odpowiednio o 30,8% i o 43,1%). W 2017 r. w porównaniu z 2010 r. udział (Polska = 100%) emisji zanieczyszczeń pyłowych powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych w województwie wzrósł o 1,14 p. proc. do 6,42%. Na tle pozostałych województw udział ten plasuje zachodniopomorskie na 5. miejscu.

Wykres 14. Struktura emisji zanieczyszczeń pyłowych powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych według wybranych powiatów w województwie zachodniopomorskim

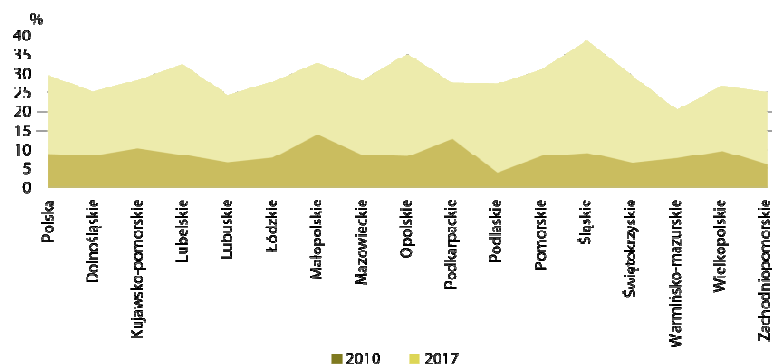

W powiecie polickim w 2017 r. w stosunku do 2010 r. – pomimo wzrostu udziału emisji zanieczyszczeń pyłowych powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych o 4,2 p. proc. do 25,4% – ogólna emisja obniżyła się o 17,2%. Natomiast w badanym okresie w Świnoujściu ogólna emisja zanieczyszczeń pyłowych powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych wzrosła o 93,2%.

Tabela 24. Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów

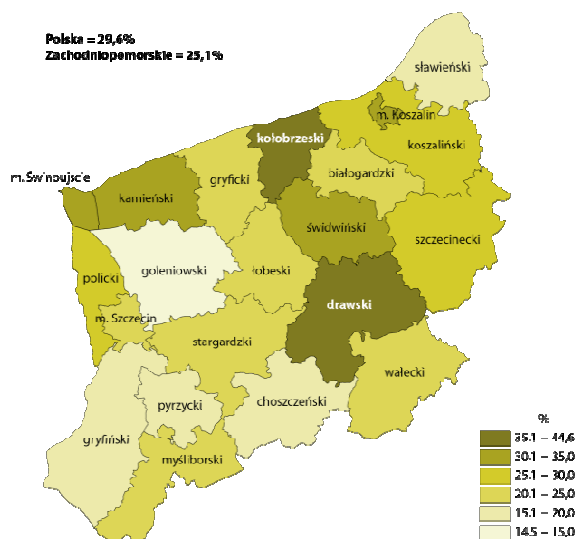
Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017
	ogółem w %			
Polska	8,6	23,4	25,2	27,1
Zachodniopomorskie	8,0	19,9	19,8	22,8
z gospodarstw domowych w %				
Polska	8,7	25,1	27,4	29,6
Zachodniopomorskie	5,9	21,5	22,3	25,1
w tym papier i tektura, metale, szkło i tworzywa sztuczne w %				
Polska	5,3	9,1	8,8	8,4
Zachodniopomorskie	4,6	8,5	7,4	7,4

Wykres 15. Odpady zebrane selektywnie w gospodarstwach domowych według województw

W województwie zachodniopomorskim udział odpadów zebranych selektywnie z gospodarstw domowych od 2010 r. do 2017 r. wzrósł o 19,2 p. proc. do 25,1%. Pomimo tego województwo na tle pozostałych województw pod względem odpadów zebranych selektywnie znajduje się dopiero na 14. miejscu.

Rysunek 14. Odpady zebrane selektywnie z gospodarstw domowych w relacji do ogółu odpadów według powiatów w 2017 r.

W 2017 r. najwięcej odpadów zebranych selektywnie z gospodarstw domowych uzyskano w powiatach: kołobrzeskim (44,6%), drawskim (37,3%) oraz m. Świnoujściu (35,0%). Najgorsza sytuacja występuje w powiatach: goleniowskim (14,5%), pyrzyckim (17,9%) oraz gryfińskim i choszczeńskim (po 18,2%). W Szczecinie odpady zebrane selektywnie stanowią 20,5% ogółu odpadów, natomiast w Koszalinie 31,3%.

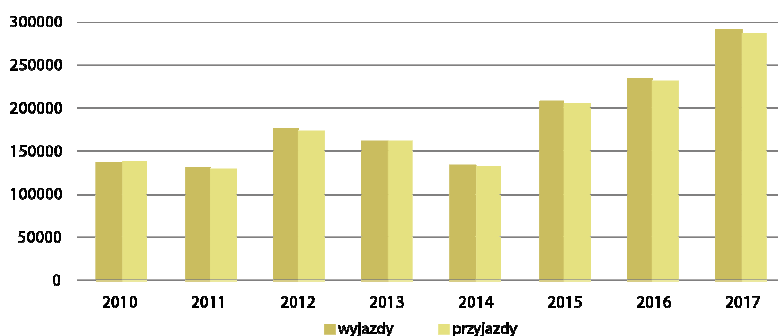
Szersze informacje w zakresie monitoringu obszaru przedstawiono w rozdziale 1.2. Sytuacja województwa w świetle wskaźników monitoringu Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego. w zakresie celu strategicznego 3. Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu oraz 4. Zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych, racjonalna gospodarka zasobami

Ruch lotniczy

Tabela 25. Ruch pasażerski w portach lotniczych

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017
Przyjazdy i wyjazdy w tys.				
Polska	20 547,7	30 487,7	34 104,2	40 044,7
Zachodniopomorskie	274,5	412,5	466,7	578,5
Polska = 100%				
Zachodniopomorskie	1,3	1,4	1,4	1,5

Wykres 16. Ruch pasażerów w porcie lotniczym Szczecin-Goleniów

W 2017 r. w porównaniu do 2010 r. pasażerski ruch lotniczy w województwie wzrósł o 110,7% do 578,5 tys. odprawionych osób. Jednocześnie udział w całym lotniczym ruchu pasażerskim w Polsce wzrósł o 0,2 p. proc. do 1,5%. Port lotniczy Szczecin-Goleniów pod względem odprawionych pasażerów był na 9. miejscu w Polsce w 2017 r.

Porty morskie

Obroty ładunkowe portów morskich województwa zachodniopomorskiego począwszy od 2010 r. systematycznie wzrastały (niewielkie spadki odnotowano w 2012 r. i 2015 r.) osiągając w 2017 r. poziom 25,7 mln ton, tj. o 9,3% więcej niż w 2016 r. Największe obroty osiągnęły, podobnie jak w latach poprzednich, porty w Świnoujściu (57,3% obrotów portów województwa i 18,8% obrotów ogólnokrajowych), Szczecinie (odpowiednio – 34,1% i 11,2%) i Policach (7,2% i 2,4%). Wzrost obrotów ładunkowych w 2017 r. w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano w Kołobrzegu (o 51,5%), Stepnicy (o 37,2%), Darłowie (o 18,3%), Świnoujściu (o 17,0%) i Policach (o 6,5%), a spadek – w Szczecinie (o 1,9%).

W 2017 r. w strukturze obrotów ładunkowych portów województwa zachodniopomorskiego dominowały ładunki masowe suche (40,2%). Udziały pozostałych ładunków kształtowały się następująco: toczne samobieżne (22,9%), masowe ciekłe (21,8%), kontenery duże (2,0%) oraz toczne niesamobieżne (1,7%).

Tabela 26. Obroty ładunkowe ogółem w portach morskich

Wyszczególnienie	2015	2016	2017
w tys. ton			
Zachodniopomorskie	22243,8	23478,0	25656,7
Świnoujście	11759,2	12572,5	14708,8
Szczecin	8276,3	8911,0	8742,9
Police	1724,5	1739,5	1852,0
Kołobrzeg	118,3	141,6	214,5

Tabela 27. Międzynarodowy ruch pasażerów w portach morskich

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017
Polska=100%				
Zachodniopomorskie	61,6	61,5	63,0	61,9
Świnoujście	56,2	56,5	57,7	57,3
Gdynia	28,0	32,6	31,7	32,9

W 2017 r. w portach morskich województwa zachodniopomorskiego obsłużono 1 253,1 tys. pasażerów pływających w ruchu międzynarodowym (o 3,0% więcej niż rok wcześniej). Największy ruch pasażerów wystąpił w Świnoujściu – 1 160,2 tys. osób, Międzyzdrojach – 61,4 tys. osób oraz Kołobrzegu – 29,7 tys. osób. Port morski w Świnoujściu zajmuje pierwsze miejsce w Polsce pod względem międzynarodowego ruchu pasażerskiego.

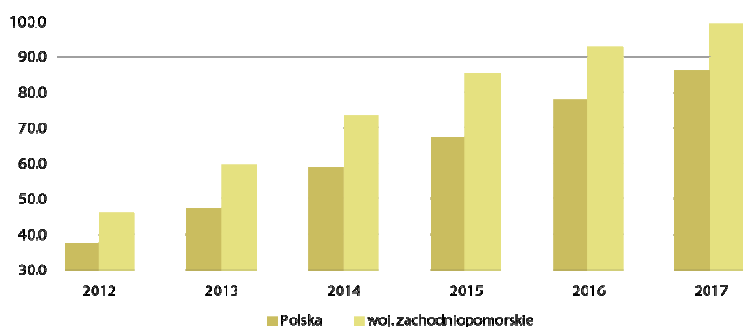
Szersze informacje w zakresie monitoringu obszaru przedstawiono w rozdziale 1.2. Sytuacja województwa w świetle wskaźników monitoringu Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego. w zakresie celu strategicznego 3. Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu

Edukacja

Tabela 28. Dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych

Wyszczególnienie	2012	2015	2016	2017
Na 1000 dzieci w wieku do 3 lat				
Polska	37,9	67,5	77,8	86,4
Zachodniopomorskie	46,3	85,8	93,2	99,6

Wykres 17. Dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do 3 lat

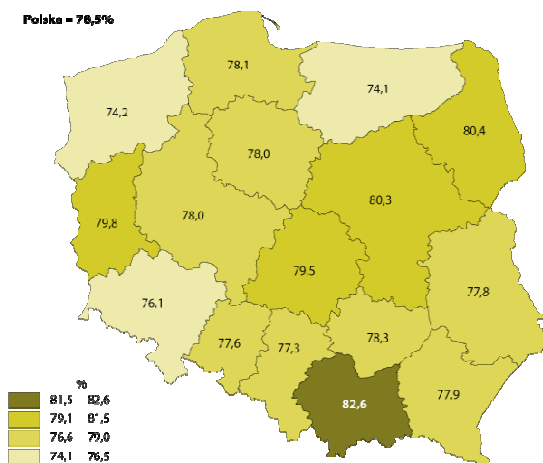

W województwie zachodniopomorskim, jak i w Polsce na przestrzeni ostatnich lat (2012-2017) obserwuje się zdecydowany przyrost odsetka dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych. Województwo zachodniopomorskie na tle pozostałych województw w 2017 r. zajęło 4. lokatę (99,6).

Tabela 29. Zdawalność egzaminów maturalnych

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017
	w %			
Polska	81,0	74,0	79,0	78,5
Zachodniopomorskie	80,0	70,0	76,0	74,2

Rysunek 15. Zdawalność egzaminów maturalnych w % według województw

Zdawalność egzaminów maturalnych w 2017 r. w porównaniu do 2010 r. obniżyła się we wszystkich województwach, a przeciętnie dla Polski wyniosła 78,5% (o 2,5 p. proc. mniej niż w 2010 r.). Maturzyści z województwa zachodniopomorskiego mają jedno z najgorszych wyników zdawalności matur (15. lokata na tle pozostałych województw).

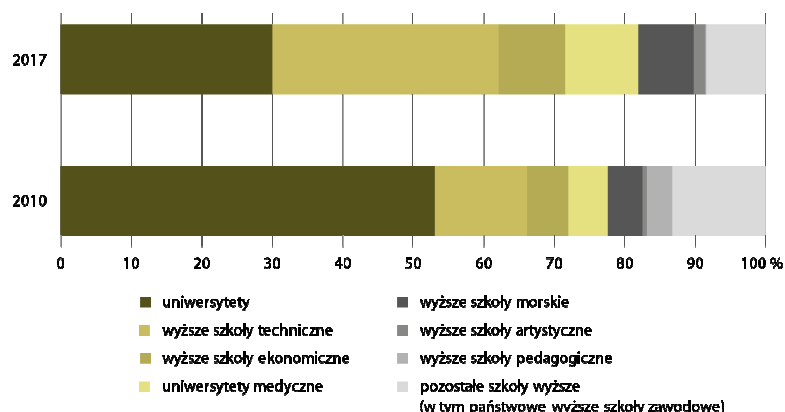
Szersze informacje w zakresie przedmiotowego obszaru przedstawiono w rozdziale 1.2. Sytuacja województwa w świetle wskaźników monitoringu Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego w zakresie celu strategicznego 5. Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności.

Szkolnictwo wyższe

Tabela 30. Studenci i absolwenci szkół wyższych

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017
	absolwenci na 10 tys. mieszkańców			
Polska	123	103	95	101
Zachodniopomorskie	115	77	70	70
Wyszczególnienie	studenci na 10 tys. mieszkańców			
	2010	2015	2016	2017
Polska	472	365	351	317
Zachodniopomorskie	416	283	265	238

Wykres 18. Struktura studentów szkół wyższych w 2010 i 2017 r. w województwie zachodniopomorskim

Liczba studentów w województwie w 2017 r. w porównaniu do 2010 r. spadła o 41,6% z 71,7 tys. do 41,9 tys. (w Polsce spadek o 29,0%). Na przestrzeni lat obserwuje się znaczny ubytek liczby studentów na uniwersytetach, natomiast przyrost na uczelniach technicznych i medycznych. Na tle pozostałych województw, województwo zachodniopomorskie pod względem liczby studentów na 10 tys. ludności w 2017 r. zajmowało 11. miejsce.

Szersze informacje w zakresie przedmiotowego obszaru przedstawiono w rozdziale 1.2. Sytuacja województwa w świetle wskaźników monitoringu Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego w zakresie celu strategicznego 5. Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności.

Kultura

Tabela 31. Wskaźniki dotyczący działalności kulturalnej

Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017
liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną				
Polska	3940	4113	4158	4194
Zachodniopomorskie	3668	3505	3544	3629
liczba ludności na 1 miejsce w teatrach i instytucjach muzycznych				
Polska	530	434	408	405
Zachodniopomorskie	532	406	444	422
wizytacje w kinach stałych na 1 tys. mieszkańców				
Polska	974	1188	1349	1476
Zachodniopomorskie	910	1116	1290	1347
zwiedzający muzea i oddziały muzeów na 10 tys. mieszkańców				
Polska	5768	8652	9455	9761
Zachodniopomorskie	2583	3578	4350	3632

W 2017 r. w województwie zachodniopomorskim przeciętnie na jedną bibliotekę publiczną przypadało 3 629 mieszkańców, co plasuje region na 6. miejscu na tle pozostałych województw. W 2017 r. w porównaniu do 2010 r. liczba ludności na 1 miejsce w teatrach i instytucjach muzycznych spadła zarówno w Polsce jak i w województwie – odpowiednio o 23,5% i o 20,7%. Liczba zwiedzających muzea na 10 tys. mieszkańców w 2017 r. w porównaniu do 2010 r. wzrosła w województwie o 40,6% do 3 632, jednak nadal pozostaje dużo poniżej średniej dla Polski (9 761 zwiedzających na 10 tys. ludności). W analogicznym okresie również liczba widzów w kinach na 1000 ludności wzrosła. Jednak i tutaj przeciętnie liczba widzów w kinach w Polsce jest większa niż w województwie. W 2017 r. województwo w tym parametrze na tle pozostałych zajęło 8. miejsce.

Szersze informacje w zakresie przedmiotowego obszaru przedstawiono w rozdziale 1.2. Sytuacja województwa w świetle wskaźników monitoringu Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego w zakresie celu strategicznego 6. Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu.

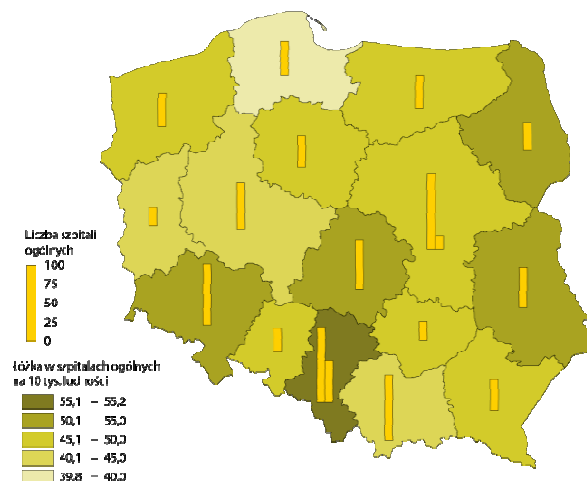
Szersze informacje w zakresie przedmiotowego obszaru przedstawiono w rozdziale 1.2. Sytuacja województwa w świetle wskaźników monitoringu Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego w zakresie celu strategicznego 6. Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu

Zdrowie

Tabela 32. Zdrowie

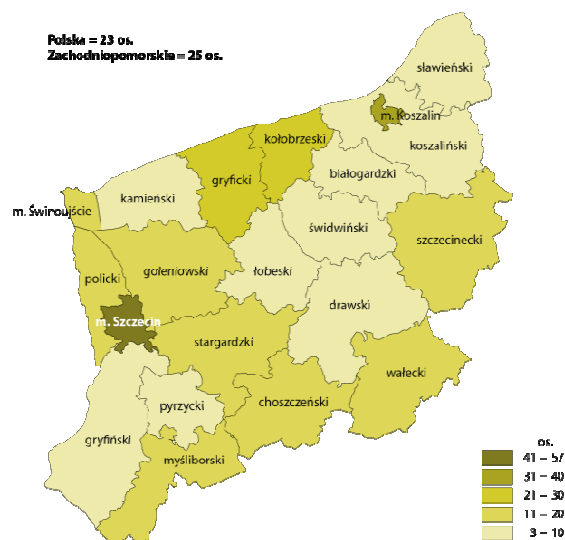
Wyszczególnienie	2010	2015	2016	2017
łóżka w szpitalach ogólnych na 10 tys. mieszkańców				
Polska	47	49	49	48
Zachodniopomorskie	45	48	48	46
lekarze pracujący na 10 tys. mieszkańców wg podstawowego miejsca pracy				
Polska	21	23	24	23
Zachodniopomorskie	22	24	24	25
pielęgniarki i położne na 10 tys. mieszkańców wg podstawowego miejsca pracy				
Polska	54	57	57	56
Zachodniopomorskie	48	50	51	50
liczba mieszkańców na aptekę ogólnodostępną				
Polska	3411	3017	2933	2882
Zachodniopomorskie	3584	3054	2971	2901

Rysunek 16. Szpitale ogólne w Polsce w 2017 r.

W 2017 r. w województwie zachodniopomorskim funkcjonowały 44 szpitale – co dało 8. miejsce wśród wszystkich województw. Na 10 tys. ludności przypadało 46 łóżek szpitalnych – 11. miejsce.

Rysunek 17. Lekarze pracujący według podstawowego miejsca pracy na 10 tys. mieszkańców w 2017 r.

Liczba pracujących lekarzy według podstawowego miejsca pracy na 10 tys. ludności w województwie zachodniopomorskim w 2017 r. wyniosła 25 (3. lokata w kraju) i w stosunku do 2010 r. wzrosła o 13,6%. W powiatach województwa najwyższy wartość wskaźnika wystąpiła w: Szczecinie (57 lekarzy na 10 tys. ludności), Koszalinie (37), powiecie kołobrzeskim (27) i waleckim (26).

Liczba pielęgniarek i położnych według podstawowego miejsca pracy na 10 tys. ludności w województwie w 2017 r. osiągnęła wartość 50 (14. lokata w kraju) i w stosunku do 2010 r. wzrosła o 4,2%, natomiast do poprzedniego roku spadła o 2,0%. Wśród powiatów województwa najwyższy wskaźnik wystąpił w: Koszalinie i Szczecinie (87 pielęgniarek i położnych na 10 tys. ludności), powiecie kołobrzeskim (77) oraz gryfickim (61).

Szersze informacje w zakresie przedmiotowego obszaru przedstawiono w rozdziale 1.2. Sytuacja województwa w świetle wskaźników monitoringu Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego w zakresie celu strategicznego 6. Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu.

Wybory samorządowe

Tabela 33. Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych w 2018 r.

Wyszczególnienie	Sejmiki województw	Rady powiatów	Rady gmin i rady miast w miastach na prawach powiatu	Wójtowie, burmistrzowie i prezydenci miast	
				I tura wyborów	II tura wyborów
	w %				
Polska	54,8	54,6	55,1	54,9	48,8
Zachodniopomorskie	52,2	52,3	52,3	52,2	45,1
m. Szczecin	52,1	-	52,0	52,0	43,2

1.2. Sytuacja województwa w świetle wskaźników monitoringu Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego³

Strategia rozwoju województwa jest podstawowym narzędziem porządkującym proces planowania strategicznego i wdrażania polityki rozwoju na poziomie regionalnym. Aktualnie obowiązująca Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego (z perspektywą do roku 2020) została przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego Nr XLII/482/10 z 22 czerwca 2010 roku⁴. Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego (SRWZ 2020) zawiera się w sześciu celach strategicznych, z których wyprowadzono 34 cele kierunkowe. Cele strategiczne SRWZ 2020 to:

1. Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania.
2. Wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej regionu.
3. Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu.
4. Zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych, racjonalna gospodarka zasobami.
5. Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności.
6. Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu.

Dla poszczególnych celów kierunkowych zdefiniowano działania. W części diagnostycznej Strategii, celom przyporządkowano łącznie 133 wskaźniki. Większość wskaźników jest oparta na danych GUS lub innych oficjalnych statystykach, część wskaźników wyznaczono do monitorowania badaniami ankietowymi. Na potrzeby *Raportu o stanie województwa zachodniopomorskiego za rok 2018* opisano wszystkie cele, działania i wskaźniki SRWZ, natomiast stan Pomorza Zachodniego przedstawiono na podstawie wybranych wskaźników Strategii – nie uwzględniono wskaźników opartych na badaniach ankietowych, ponieważ w okresie objętym *Raportem* nie były prowadzone tego typu badania (pełny monitoring Strategii prowadzony jest w cyklach dwuletnich). W rozdziale źródłem danych dla wszystkich map i tabel jest Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Monitorowanie Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego nie jest prowadzone w sposób odrębny, ale stanowi element systemu monitorowania rozwoju społeczno-gospodarczego regionu, który obejmuje monitorowanie Strategii i polityk rozwojowych (i innych dokumentów kierunkowych) zgodnie z zasadami i wskaźnikami określonymi w tych dokumentach. Odbywa się ono na trzech poziomach: **monitoring zmian sytuacji społeczno-gospodarczej województwa** (patrz rozdział 1.1. Raportu), **monitoring realizacji celów Strategii** (rozdział 1.2. Raportu) na podstawie wskaźników wynikających z kwantyfikacji tych celów oraz **monitoring realizacji polityk rozwojowych** (rozdział 3. Raportu). Wszystkie te elementy zostały ujęte w *Raporcie o stanie województwa zachodniopomorskiego za rok 2018*.

W procesie diagnozowania sytuacji społeczno-gospodarczej regionu (oraz monitorowania realizacji Strategii) kluczowym elementem są dane statystyczne oraz dane przetworzone dotyczące poszczególnych elementów stanu i potencjału regionu. Dokonuje się ich ciągle przepływ, przetwarzanie i interpretacja, które znajdują wyraz m.in. w zapisach diagnostycznych dokumentów programowych i w analizach tematycznych. Stąd też ważnym elementem procesu monitorowania rozwoju społeczno-gospodarczego regionu jest **portal e-Region** (<http://eregion.wzp.pl/>). Portal ma za zadanie wprowadzenie nowej jakości w systemie zarządzania wiedzą w Urzędzie Marszałkowskim oraz systemie monitoringu społeczno-gospodarczego województwa.

Cel Strategiczny 1. Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania

W Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego realizacja pierwszego Celu Strategicznego podzielona została na 6 celów kierunkowych: **1.1.** Wzrost innowacyjności gospodarki, **1.2.** Wzrost konkurencyjności województwa w krajowym i zagranicznym ruchu turystycznym, **1.3.** Wspieranie

³ Rysunki (mapy) – opracowanie własne.

⁴ Pełny tekst dokumentu dostępny jest pod linkiem <http://bip.rbip.wzp.pl/artukul/uchwala-nr-xlii48210-sejmiku-województwa-zachodniopomorskiego>.

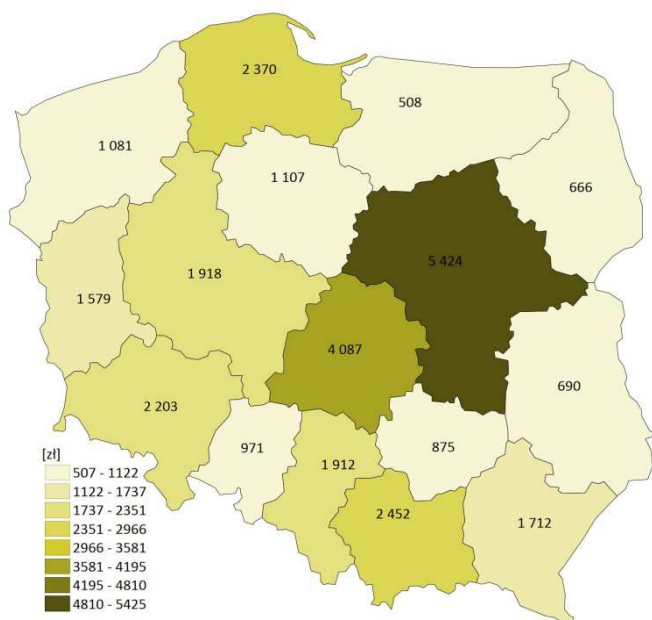
współpracy przedsiębiorstw i rozwoju przedsiębiorczości, **1.4.** Wspieranie wzrostu eksportu, **1.5.** Zintegrowana polityka morska oraz **1.6.** Restrukturyzacja i rozwój produkcji rolnej i rybactwa.

Dla „**Wzrostu innowacyjności i efektywności gospodarowania**” pierwszym celem kierunkowym jest: **Wzrost innowacyjności gospodarki (1.1.)**, którego realizację zaplanowano między innymi przez następujące działania:

- zwiększanie świadomości innowacyjnej przedsiębiorstw i instytucji oraz kreowanie postaw i rozwiązań proinnowacyjnych, rozwój oferty edukacyjnej i dostępności szkolnictwa wyższego na całym obszarze województwa, rozwój bazy badawczo-rozwojowej i jej ścisłych związków z gospodarką regionu wraz z systemem monitoringu i transferu technologii, rozwój powiązań przedsiębiorstw i instytucji z partnerami gospodarczymi oraz ośrodkami naukowo-badawczymi o potencjale innowacyjnym;
- komercjalizacja i wdrażanie produktów i technologii, promocja wynalazków i patentów, a także;
- wykorzystanie nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych przez przedsiębiorstwa oraz tworzenie autonomicznych i systemowych bezpiecznych sieci i systemów informatycznych.

Cel kierunkowy monitorowany jest siedmioma wskaźnikami. Pierwszy z nich, **1.1.1.** Udział produkcji sprzedanej wyrobów nowych/istotnie ulepszonych w przedsiębiorstwach przemysłowych w wartości sprzedaży wyrobów ogółem w 2017 roku sytuował zachodniopomorskie na 11. pozycji w kraju, wobec 14. pozycji w roku 2016. Udział ten w regionie wyniósł 6,2% (2017) wobec 8,8% przeciętnie w całej Polsce. W większości regionów, w tym w województwie zachodniopomorskim, udział wyrobów nowych/istotnie ulepszonych w sprzedaży ogółem spadł wobec roku 2016 – w kraju o 14,7% a na Pomorzu Zachodnim o 3,3%. Wskaźnik **SRWZ 1.1.2.** to Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach. Kolejnym miernikiem jest wskaźnik **1.1.3.** Udział nakładów na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach w PKB województwa. Czwarty wskaźnik dla celu – **1.1.4.** Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach na jednego aktywnego zawodowo – w 2017 roku sytuował zachodniopomorskie na 11. pozycji w kraju, wobec 10. pozycji w roku 2016. Nakłady te w regionie wyniosły 1 081 zł na 1 osobę aktywną zawodowo

Rysunek 19. Wskaźnik SRWZ – 1.1.4. Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach na jednego aktywnego zawodowo, Polska i województwa, rok 2017 [zł]

(2017) wobec 2 384 zł przeciętnie w całej Polsce. W większości regionów, w tym w zachodniopomorskim, nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach wzrosły wobec roku 2016: w kraju o 5,5%, a na Pomorzu Zachodnim o 5,6%.

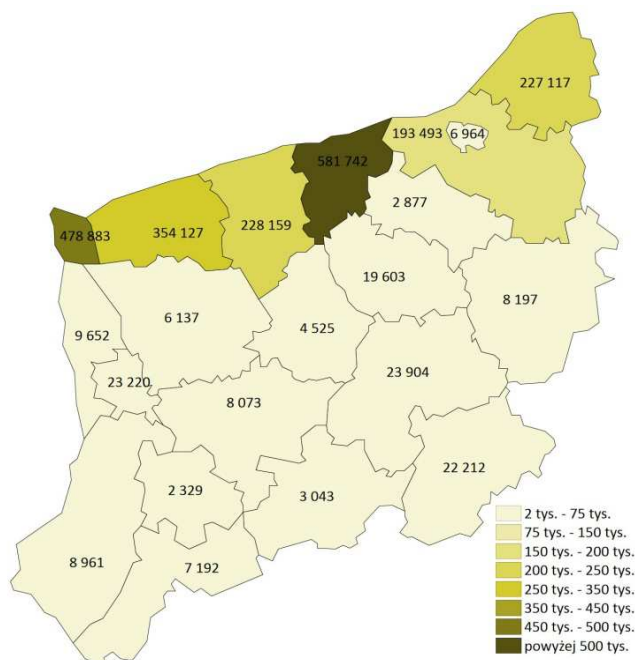
W 2017 roku pod względem liczby Patentów udzielonych na 1 milion mieszkańców (wskaźnik **1.1.5.**) województwo jest na 4. miejscu. W zachodniopomorskim ich liczba wyniosła 80,3 a w całej Polsce – 72,7 udzielonych patentów na 1 milion mieszkańców. Równie wysoko region sytuuje się pod względem liczby wynalazków zgłoszonych na 1 milion mieszkańców (wskaźnik **1.1.6.**). Miernik ten sytuuje zachodniopomorskie (111,3) na 6. pozycji w kraju (102,1 wynalazki zgłoszone na 1 milion mieszkańców). Ostatnim miernikiem w celu kierunkowym jest wskaźnik **1.1.7.** Zatrudnieni w działalności badawczo-rozwojowej (B+R) na 1 tys. osób aktywnych zawodowo.

Drugim celem kierunkowym jest cel **1.2.**

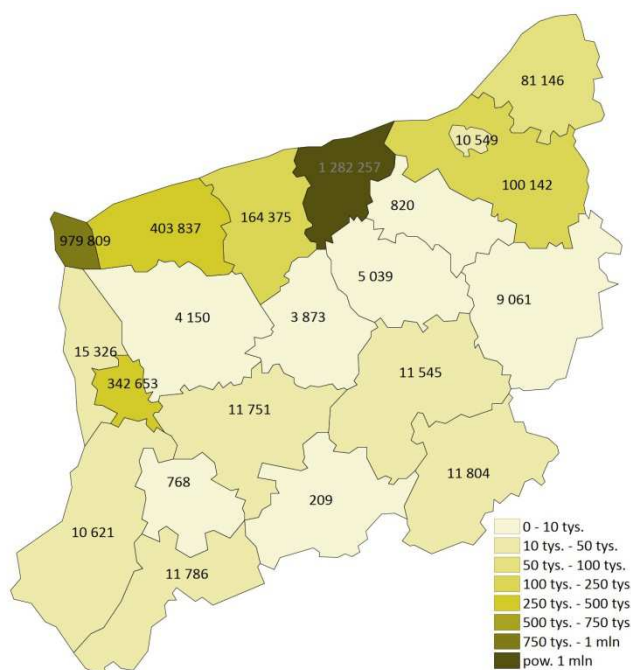
Wzrost konkurencyjności województwa w krajowym i zagranicznym ruchu turystycznym. W celu tym zaplanowano następujące działania:

- tworzenie warunków organizacyjnych i finansowych dla rozwoju infrastruktury turystycznej i jej zagospodarowania oraz wydłużenia sezonu turystycznego;

Rysunek 20. Wskaźnik SRWZ – 1.2.2. Noclegi udzielone turystom krajowym w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania ogółem na 10 tys. mieszkańców, powiaty województwa zachodniopomorskiego, rok 2017 [sztuki]

Rysunek 21. Wskaźnik SRWZ – 1.2.3. Noclegi udzielone turystom zagranicznym w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania ogółem na 10 tys. mieszkańców, powiaty województwa zachodniopomorskiego, rok 2017 [sztuki]

przeciętnie w Polsce – 4 054 noclegi. Spośród powiatów regionu wyraźnie wyższa wartość wskaźnika jest w całym pasie nadmorskim, w tym głównie w powiecie kołobrzeskim (1 282 257 noclegów) oraz w mieście

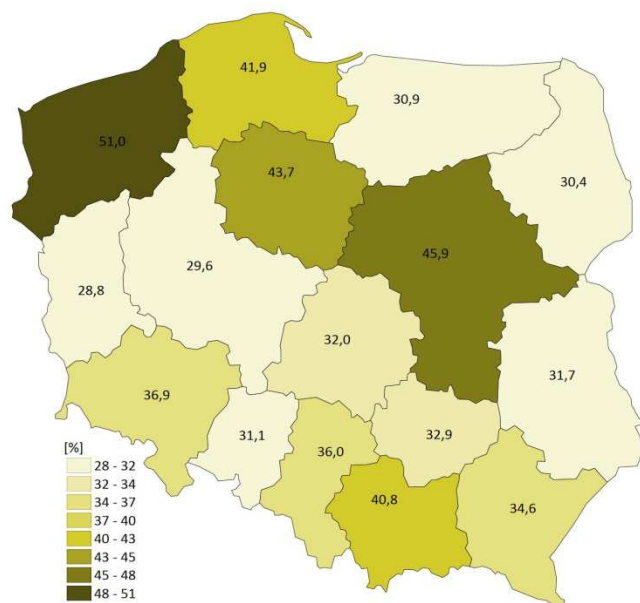
– budowa powiązań gospodarczych turystyki z rolnictwem, rybactwem, leśnictwem, gospodarką portową oraz innymi sektorami w oparciu o racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych;

– rozwój markowych produktów turystycznych, identyfikacja i promocja produktów tradycyjnych, lokalnych i regionalnych, rozwój narzędzi obsługi ruchu turystycznego, w tym regionalnego systemu informacji turystycznej i doradztwa; promocja oferty turystycznej regionu poprzez przygotowanie i rozpowszechnianie publikacji, udział w krajowych i zagranicznych targach i imprezach branżowych oraz

– rozwój krajowej i międzynarodowej współpracy sieciowej podmiotów, organizacji i instytucji zaangażowanych w rozwój turystyki i poprawa stanu i wykorzystania bazy uzdrowiskowej.

Monitorowanie tego celu przewidziano siedmioma miernikami. Wskaźnik **1.2.1.** to Noclegi udzielone w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania ogółem na 10 tys. mieszkańców. Pomorze Zachodnie jest krajowym liderem pod względem liczby noclegów udzielonych turystom krajowym w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania ogółem na 10 tys. mieszkańców (wskaźnik **1.2.2.**). W 2017 roku ich liczba w województwie wyniosła 82 373 sztuk. To dwukrotnie więcej niż w kolejnym regionie i czterokrotnie więcej niż średnio w całym kraju. Spośród powiatów regionu wyraźnie wyższa wartość wskaźnika jest w całym pasie nadmorskim, w tym głównie w powiecie kołobrzeskim (581 742 noclegów) oraz w mieście Świnoujściu (478 883 noclegi). Analogicznie pozycja zachodniopomorskiego wygląda dla wskaźnika **1.2.3.** Noclegi udzielone turystom zagranicznym w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania ogółem na 10 tys. mieszkańców. Ich liczba na Pomorzu Zachodnim w 2017 roku wyniosła 19 108 sztuk podczas gdy

Rysunek 22. Wskaźnik SRWZ – 1.2.7. Wykorzystanie turystycznych obiektów noclegowych, Polska i województwa, rok 2017 [%]

Świnoujściu (979 809 noclegi). Dla monitorowania celu drugiego wyznaczono także wskaźniki: **1.2.4.** Hotele 4 i 5 gwiazdkowe/ motele/ pensjonaty w hotelach/ motelach/ pensjonatach ogółem; **1.2.5.** Zatrudnienie w hotelach i restauracjach wobec zatrudnionych ogółem, oraz **1.2.6.** Obiekty zbiorowego zakwaterowania na 10 tys. mieszkańców. Pomimo bardzo dużej liczby miejsc noclegowych na tle kraju, na Pomorzu Zachodnim stopień wykorzystania turystycznych obiektów noclegowych (wskaźnik **1.2.7.**) stale jest najwyższy w Polsce. W 2017 roku wyniósł on 51,0%, podczas gdy przeciętnie dla całego kraju – 39,3%.

Cel kierunkowy **1.3. Wspieranie współpracy przedsiębiorstw i rozwoju przedsiębiorczości** zaplanowano realizować następującymi działaniami:

- promocja przedsiębiorczości oraz wspieranie dostępu do specjalistycznej pomocy doradczej i informacji dla przedsiębiorstw i osób podejmujących lub przekształcających działalność gospodarczą;
- wspieranie i rozwój inicjatyw klastrowych, samorządu gospodarczego, porozumień branżowych, partnerstw lokalnych oraz innych form integracji działań i potencjału gospodarczego oraz
- opracowywanie i wdrażanie narzędzi przewidywania i zarządzania zmianą gospodarczą na poziomie lokalnym i wojewódzkim.

Cel kierunkowy zaplanowano monitorować trzema miernikami: wskaźnikiem **1.3.1.** Firmy nowo zarejestrowane na 1 tys. mieszkańców w roku, **1.3.2.** Pracujący w przedsiębiorstwach działających w klastrach wobec liczby osób aktywnych zawodowo oraz wskaźnikiem **1.3.3.** Liczba podmiotów MŚP na 10 tys. mieszkańców.

Dla Celu Strategicznego: „**Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania**” czwartym celem kierunkowym jest: **Wspieranie wzrostu eksportu (1.4.)**, którego realizację zaplanowano między innymi przez następujące działania:

- tworzenie i rozwój mechanizmów gospodarczej współpracy międzynarodowej poprzez monitorowanie i identyfikację trendów gospodarczych, tworzenie i rozwój baz danych eksporterów; wspieranie działań proeksportowych, w tym m.in. udział w imprezach służących podnoszeniu wiedzy i kwalifikacji (szkolenia, warsztaty) oraz nawiązywaniu nowych kontaktów (targi, giełdy), organizację misji, przygotowywanie i upowszechnianie wydawnictw.

Monitorowanie tego celu przewidziano dwoma miernikami: wskaźnikiem **1.4.1.** Udział eksportu w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i usług w dużych i średnich przedsiębiorstwach w sekcji przetwórstwo przemysłowe i wskaźnikiem **1.4.2.** Wartość eksportu wyrobów, usług i towarów firm z kapitałem zagranicznym.

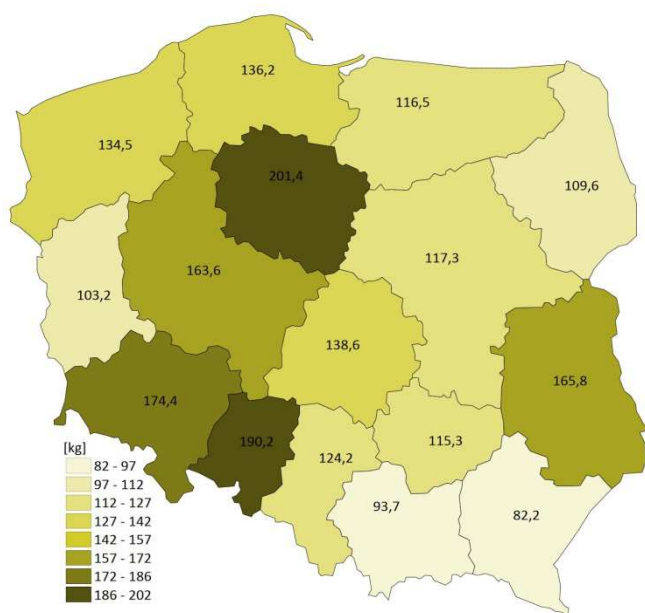
Cel kierunkowy **1.5. Zintegrowana polityka morska**, zaplanowano realizować takimi działaniami jak:

- integracja regionalnej polityki morskiej z polityką gospodarczą kraju i Unii Europejskiej oraz wzmacnianie jej pozycji i potencjału; rozwój gospodarki portowej, poprzez inwestycje i zmiany w strukturze organizacyjno-prawnej (w tym budowa portu zewnętrznego z terminalem LNG w Świnoujściu) wraz z poprawą dostępności transportowej do portów; rozwój edukacji morskiej, prowadzenie badań rozwojowych oraz odbudowa morskiego dziedzictwa i tożsamości Pomorza Zachodniego;
- rozwój żegluga śródlądowej i znaczenia tej gałęzi transportu w obsłudze portów ujścia Odry oraz

- restrukturyzacja przedsiębiorstw gospodarki morskiej; rozwój lądowo-morskich łańcuchów transportowych, wdrażanie nowoczesnych rozwiązań technicznych i technologicznych w transporcie ładunków oraz przenoszenie potoków ładunkowych z lądu na wodę.

Do monitorowania celu wyznaczono pięć mierników: **1.5.1.** Kontenery w międzynarodowym obrocie morskim, **1.5.2.** Obroty ładunkowe w portach morskich ogółem, **1.5.3.** Jednostki toczne w międzynarodowym obrocie morskim na tle kraju, **1.5.4.** Udział podmiotów gospodarki morskiej w liczbie podmiotów ogółem województwa oraz **1.5.5.** Przewozy krajowe i międzynarodowe ładunków żegluga śródlądową w województwie.

Rysunek 23. Wskaźnik SRWZ – 1.6.5. Zużycie nawozów sztucznych na 1 ha użytków rolnych, Polska i województwa, rok 2017 [kg]

Ostatnim celem kierunkowym jest cel **1.6.**

Restrukturyzacja i rozwój produkcji rolnej i rybactwa. W celu tym zaplanowano następujące działania:

- dywersyfikacja rynku pracy na obszarach o dominującej produkcji rolnej; restrukturyzacja działalności rolniczej i rybackiej poprzez jej rozszerzanie m.in. o usługi turystyczne;
- wdrażanie nowych form produkcji rolnej, nowoczesnych technologii, upraw do celów niespożywczych; wspólne przedsięwzięcia przedsiębiorstw z branży rolnej i rybołówstwa z jednostkami naukowo-badawczymi i instytucjami odpowiedzialnymi za rozwój regionalny oraz
- rozwój grup producenckich, rozwiązań kooperacyjnych, logistyczno-dystrybucyjnych, w sferze produkcji rolnej oraz sieciowej współpracy związanej z produkcją rolną i rybołówstwem (np. klastry, stowarzyszenia, zrzeszenia, grupy interesów, lokalne grupy działania).

Monitorowanie tego celu przewidziano sześcioma miernikami. Wskaźnik **1.6.1.** to Globalna produkcja rolnicza na 1 ha użytków rolnych. W roku 2018 Średnia wielkość powierzchni gruntów rolnych w gospodarstwie 2018 (wskaźnik **1.6.2.**) wyniosła 30,8 hektara co niezmiennie sytuowało region na 1. miejscu w kraju. Dla Polski powierzchnia ta była trzykrotnie niższa i wynosiła w 2018 roku (dane ARiMR) – 10,8 hektara. Kolejne wskaźniki celu to: **1.6.3.** Liczba grup producenckich oraz **1.6.4.** Udział procentowy województwa w połowach ryb morskich. Zużycie nawozów sztucznych na 1 ha użytków rolnych (wskaźnik **1.6.5.**) jest na Pomorzu Zachodnim średnie na tle kraju. W województwie w 2017 roku zużyto 134,5 kg nawozów (ogółem NPK) na hektar użytków rolnych co sytuowało zachodniopomorskie na 8. miejscu w kraju (140,2 kg).

Jednocześnie Powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 ciągnik (wskaźnik **1.6.6.**) w 2016 roku (ostatnie dostępne dane) była najwyższa w Polsce – 25,9 ha wobec 9,7 ha przeciętnie w kraju. Wskaźnik ten oznacza wysoką efektywność wykorzystywanego sprzętu.

Cel Strategiczny 2. Wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej regionu

W Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego realizacja drugiego Celu Strategicznego podzielona została na 4 cele kierunkowe: **2.1.** Podnoszenie atrakcyjności i spójności oferty inwestycyjnej regionu oraz obsługi inwestorów, **2.2.** Wzmacnianie rozwoju narzędzi wsparcia biznesu, **2.3.** Tworzenie i rozwój stref aktywności inwestycyjnej oraz **2.4.** Budowanie i promocja marki regionu.

Cel w całości został zaplanowany do monitorowania przy pomocy badań ankietowych; Raport o stanie województwa zachodniopomorskiego nie uwzględnia wartości wskaźników SRWZ wyznaczanych w oparciu

o badania ankietowe, ponieważ w okresie objętym Raportem nie były prowadzone tego typu badania. Zatem w części dla Celu Strategicznego 2. opisano jedynie cele kierunkowe, działania i wskaźniki SRWZ bez przeprowadzenia ich monitoringu.

Dla „Wzmocnienia atrakcyjności inwestycyjnej regionu” pierwszym celem kierunkowym jest cel **2.1. Podnoszenie atrakcyjności i spójności oferty inwestycyjnej regionu oraz obsługi inwestorów** którego realizację zaplanowano między innymi przez następujące działania:

- rozwój i usprawnienie regionalnych narzędzi promocji i obsługi inwestycyjnej; opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem atrakcyjnej i spójnej oferty inwestycyjnej; sporządzanie, ewaluacja, stała aktualizacja i rozpowszechnianie kompleksowej oferty inwestycyjnej dedykowanej dla poszczególnych sektorów, lokalizacji i inwestorów oraz wspieranie lokalnych przedsięwzięć proinwestycyjnych poprzez kojarzenie potencjalnych inwestorów z samorządami lokalnymi.

Cel zaplanowano monitorować dwoma wskaźnikami: **2.1.1.** Powierzchnia oferowanych terenów przeznaczonych pod inwestycje będących w ofercie samorządu województwa oraz **2.1.2.** Udział kapitału zagranicznego w kapitale podstawowym ogółem podmiotów z kapitałem zagranicznym.

Dla celu **2.2. Wzmacnianie rozwoju narzędzi wsparcia biznesu**, zaplanowano następujące działania:

- dostosowywanie oferty i działań instytucji otoczenia biznesu do potrzeb przedsiębiorców oraz
- budowa proinnowacyjnych mechanizmów wsparcia finansowego, prawnego i organizacyjnego dla przedsiębiorstw, w tym funduszy pożyczkowych, poręczeniowych, inkubatorów akademickich i technologicznych.

Monitorowanie celu zaplanowano przy pomocy pięciu wskaźników: **2.2.1.** Wartość projektów realizowanych w zakresie wsparcia przedsiębiorczości w złotych na mieszkańca województwa, **2.2.2.** Liczba instytucji finansowego i niefinansowego wsparcia biznesu, **2.2.3.** Ilość przeszkolonych beneficjentów w instytucjach wsparcia liczona w osobodniach, **2.2.4.** Zatrudnienie w instytucjach finansowego i niefinansowego wsparcia biznesu oraz **2.2.5.** Wartość pożyczek udzielonych przedsiębiorcom przez regionalne fundusze pożyczkowe i poręczeniowe.

W celu **2.3. Tworzenie i rozwój stref aktywności inwestycyjnej**, zaplanowano następujące działania: rozwój warunków do lokowania inwestycji poprzez tworzenie i uzbrajanie stref aktywności inwestycyjnych w niezbędną infrastrukturę techniczną i drogową; promocja stref aktywności inwestycyjnych oraz aktywne pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych. W Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego monitorowanie celu zaplanowano wskaźnikami: **2.3.1.** Wartość inwestycji w strefach aktywności inwestycyjnej, **2.3.2.** Powierzchnia terenów uzbrojonych w strefach aktywności inwestycyjnej, **2.3.3.** Zatrudnienie w strefach aktywności inwestycyjnej wobec aktywnych zawodowo oraz **2.3.4.** Ilość podmiotów w strefach aktywności inwestycyjnej.

Dla celu **2.4. Budowanie i promocja marki regionu**, zaplanowano następujące działania: budowa, wdrażanie i promocja marki województwa w poszczególnych dziedzinach życia publicznego – gospodarce, kulturze, turystyce; współpraca partnerów publicznych, gospodarczych i społecznych w procesie budowy i promocji marki. Monitorowanie celu zaplanowano przy pomocy trzech wskaźników: **2.4.1.** Nakłady na promocję przeznaczone przez samorząd województwa na mieszkańca, **2.4.2.** Rozpoznawalność marki regionu oraz **2.4.3.** Liczba produktów lokalnych/regionalnych i tradycyjnych

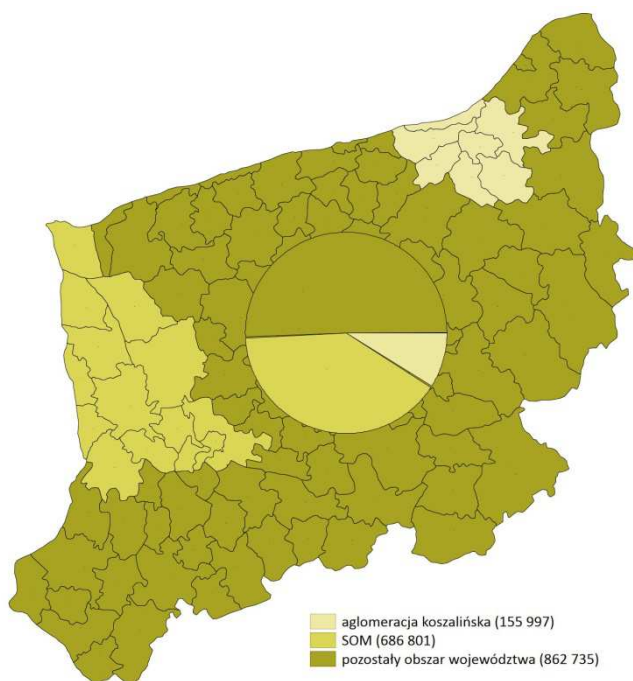
Cel Strategiczny 3. Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu

W Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego realizacja trzeciego Celu Strategicznego podzielona została na 6 celów kierunkowych: **3.1.** Rozwój funkcji metropolitalnych Szczecina (SOM), **3.2.** Rozwój aglomeracji miejskiej Koszalina, **3.3.** Rozwój ponadregionalnych, multimodalnych sieci transportowych, **3.4.** Wspieranie rozwoju infrastruktury społeczeństwa informacyjnego, **3.5.** Rozwój infrastruktury energetycznej oraz **3.6.** Poprawa dostępności do obszarów o walorach turystycznych i uzdrowiskowych.

Dla „**Zwiększenia przestrzennej konkurencyjności regionu**” pierwszym celem kierunkowym jest cel **3.1. Rozwój funkcji metropolitalnych Szczecina (Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego – SOM)**, którego realizację zaplanowano między innymi przez następujące działania:

- rozwój Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego (SOM) z uwzględnieniem potencjału, potrzeb i roli poszczególnych gmin oraz jego transgranicznego, regionalnego i ponadregionalnego oddziaływania; podejmowanie wspólnych przedsięwzięć inwestycyjnych oraz sieci współpracy samorządów na obszarze SOM; rozbudowa i poszerzenie oferty placówek edukacji, nauki, kultury, ochrony zdrowia, administracji oraz usług wyższego rzędu w gminach na obszarze SOM;
- włączanie obszaru metropolitalnego w międzynarodową sieć współpracy z udziałem innych metropolii, w szczególności bałtyckich oraz usprawnienie rozwiązań transportowych i komunikacyjnych w obrębie SOM.

Rysunek 24. Wskaźniki SRWZ – 3.1.4 i 3.2.4. Potencjał demograficzny SOM i aglomeracji koszalińskiej na tle województwa zachodniopomorskiego, rok 2017, [osoby]

Szczeciński Obszar Metropolitalny tworzy 13 gmin położonych wokół Szczecina: Szczecin, Świnoujście, Kobylanka, Goleniów, Gryfino, Stare Czarnowo, Dobra (Szczecińska), Kołbaskowo, Nowe Warpno, Police, miasto Stargard (gmina miejska), Stargard (gmina wiejska), Stepnica. Ponadto członkami Stowarzyszenia SOM są: powiat policki i województwo zachodniopomorskie. Cel kierunkowy zaplanowano monitorować czterema miernikami: **3.1.1.** Pracujący na obszarze SOM wobec pracujących ogółem w województwie, **3.1.2.** Dochody z PIT i CIT per capita w SOM, **3.1.3.** Liczba mieszkańców SOM przypadająca na 1 obiekt kultury w SOM (placówki biblioteczne, kina i muzea) oraz **3.1.4.** Potencjał demograficzny Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego (udział mieszkańców SOM w liczbie ludności województwa). Potencjał demograficzny Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego stopniowo rośnie, częściowo wraz z rzeczywistym wzrostem liczby ludności obszaru a częściowo ze względu na zmniejszającą się populację województwa.

W 2017 roku w gminach tworzących SOM zameldowanych było 686 801 mieszkańców, co stanowiło 40,3% ludności zachodniopomorskiego (1 705 533). Największy wzrost liczby ludności wobec roku 2016 odnotowano w gminach: Dobra – o 4,2% (do 22 511 mieszkańców), Kołbaskowo – o 2,0% (do 12 633 mieszkańców), Kobylanka – o 1,8% (do 5 390 mieszkańców) i gminie wiejskiej Stargard – o 1,5% (do 13 148 mieszkańców). Największy spadek liczby mieszkańców wystąpił w gminie Nowe Warpno – o 1,4% (do 1 644 mieszkańców).

Drugim celem kierunkowym jest cel **3.2. Rozwój aglomeracji miejskiej Koszalina**. W celu tym zaplanowano następujące działania:

- rozwój przestrzenny aglomeracji koszalińskiej ukierunkowany na wykorzystanie walorów bliskości morza oraz budowę infrastruktury turystycznej; modernizacja i rozbudowa układu komunikacyjnego i sieci powiązań, w tym szczególnie dróg krajowych 6 i 11; planowanie i programowanie rozwoju potencjału naukowego, kulturalnego w regionie oraz tworzenie instytucji i sieci współpracy o znaczeniu ponadregionalnym oraz rozwój przemysłu, przedsiębiorczości, potencjału społeczno-gospodarczego.

W Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego zdefiniowano aglomerację koszalińską jako gminy: Koszalin, Będzino, Biesiekierz, Manowo, Mielno, Sianów, Świeszyno. Monitorowanie celu przewidziano czterema miernikami: 3.2.1. Pracujący w aglomeracji wobec pracujących ogółem w województwie, **3.2.2.**

Dochody z PIT i CIT per capita w aglomeracji, **3.2.3.** Liczba mieszkańców aglomeracji przypadająca na 1 obiekt kultury w aglomeracji oraz **3.2.4.** Potencjał demograficzny aglomeracji. Potencjał demograficzny aglomeracji koszalińskiej rośnie wolniej niż w przypadku SOM, ale również zauważalnie, częściowo wraz z rzeczywistym wzrostem liczby ludności obszaru a częściowo ze względu na zmniejszającą się populację województwa. W 2017 roku w gminach aglomeracji koszalińskiej zameldowanych było 155 997 mieszkańców co stanowiło 9,1% ludności zachodniopomorskiego (1 705 533). Największy wzrost liczby ludności wobec roku 2016 odnotowano w gminach: Świeszyno – o 2,1% (do 7 125 mieszkańców) Biesiekierz – o 1,7% (do 6 829 mieszkańców). Największy spadek liczby mieszkańców wystąpił w gminie Mielno – o 0,5% (do 4 951 mieszkańców).

Cel kierunkowy **3.3.**, czyli **Rozwój ponadregionalnych, multimodalnych sieci transportowych** zaplanowano realizować następującymi działaniami:

- rozwój osi Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego CETC-ROUTE65 i stworzenie multimodalnych łańcuchów logistyczno-transportowych w układzie europejskim; poprawa skomunikowania Szczecina z Koszalinem oraz tych miast z resztą kraju; rozwój transportu intermodalnego i sieci węzłowych połączeń regionalnych, centrów logistycznych i terminali kontenerowych; budowa i modernizacja infrastruktury drogowej ważniejszych dróg krajowych oraz obwodnic ośrodków miejskich;
- zagospodarowanie powojсковych obiektów lotniczych oraz integracja infrastruktury lotniczej z siecią drogową i kolejową; modernizacja infrastruktury kolejowej w regionie i jej integracja z regionalnym i krajowym systemem transportowym oraz modernizacja i rozbudowa transportu wodnego oraz wzrost udziału portów, infrastruktury szlaków wodnych i floty śródlądowej w regionalnym i krajowym rynku logistyczno-transportowym, poprawa żeglowności Odrzańskiej Drogi Wodnej.

Cel kierunkowy zaplanowano monitorować trzema miernikami. Długość dróg ekspresowych i autostrad (wskaźnik **3.3.1.**) przez ostatnich kilka lat na Pomorzu Zachodnim nie zmieniała się i w 2017 roku wynosiła 160 km. Ponieważ w Polsce następuje stały wzrost długości dróg, także tych o najwyższych parametrach region regularnie traci pozycję w relacji do całej Polski. W 2016 roku 160 km to była 10. Wartość w Polsce, a w 2017 – 11. Pozostałe wskaźniki to: **3.3.2.** Drogi krajowe i autostrady wobec dróg publicznych ogółem, **3.3.3.** Ruch pasażerów w portach lotniczych ogółem oraz **3.3.4.** Międzynarodowy ruch pasażerów w portach morskich ogółem.

Województwo zachodniopomorskie jest liderem w przewozach osób drogą morską. Udział regionu w tych przewozach stale przekracza 60% (w 2017 roku wyniósł 61,9%), jednak dynamika wzrostu tych przewozów wobec roku 2016 była wyższa w województwie pomorskim.

Tabela 34. Ruch pasażerów w portach morskich, Polska i województwa, lata 2016, 2017 [osoby]

Wyszczególnienie	2016	2017	udział (%)	r/r
Polska	1 933 460	2 025 393	100,0%	4,8%
Zachodniopomorskie	1 217 156	1 253 133	61,9%	3,0%
Pomorskie	716 304	772 260	38,1%	7,8%
Warmińsko-Mazurskie	0	0	0%	—

Spośród portów Pomorza Zachodniego ponad 90% ruchu pasażerskiego generuje Świnoujście, największy port pasażerski w Polsce. W ciągu ostatnich dwóch lat nie notowano ruchu pasażerskiego w portach w Darłowie i w Nowym Warpnie.

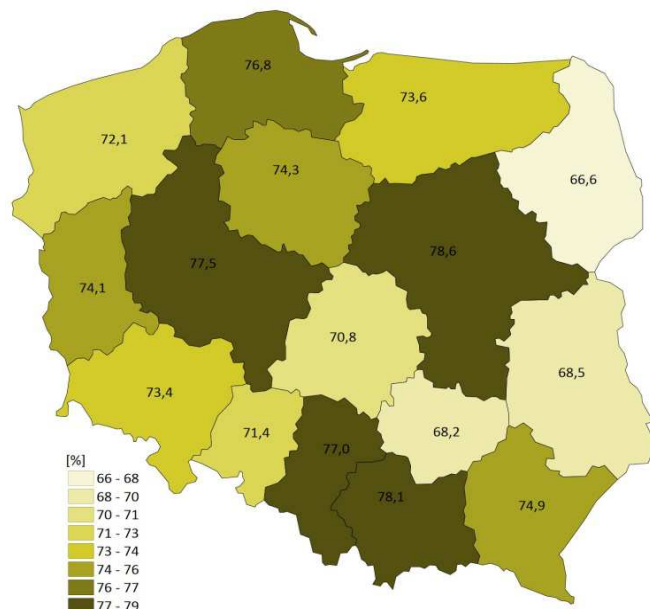
Tabela 35. Ruch pasażerów w portach morskich województwa zachodniopomorskiego, lata 2016, 2017 [osoby]

Wyszczególnienie	2016	2017	udział (%)	r/r
Polska	1 217 156	1 253 133	100,0%	3,0%
Zachodniopomorskie	1 116 290	1 160 156	92,6%	3,9%
Pomorskie	66 725	61 437	4,9%	-7,9%
Warmińsko-Mazurskie	32 480	29 690	2,4%	-8,6%

Dla Celu Strategicznego: „**Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu**” czwartym celem kierunkowym jest: **Wspieranie rozwoju infrastruktury społeczeństwa informacyjnego (3.4.)**, którego realizację zaplanowano między innymi następującymi działaniami: rozwój informatycznej infrastruktury

sieciowej województwa; informatyzacja szkół, służby zdrowia, placówek kultury i samorządów; poprawa bezpieczeństwa informatycznego osób i instytucji.

Rysunek 25. Wskaźnik SRWZ – 3.4.2. Gospodarstwa domowe z dostępem do Internetu, Polska i województwa, rok 2017, [%]

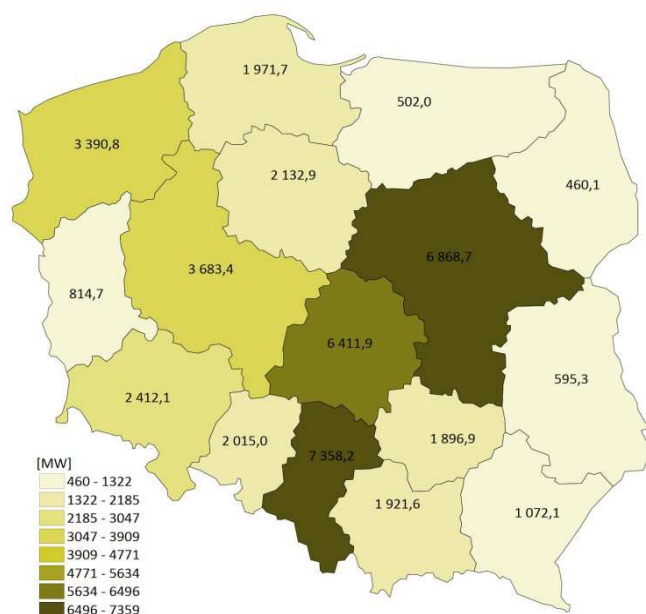

Monitorowanie tego celu przewidziano trzema miernikami: **3.4.1.** Łączna logiczna długość światłowodowych łączy internetowych, **3.4.2.** Gospodarstwa domowe posiadające dostęp do Internetu oraz **3.4.3.** Przedsiębiorstwa o zatrudnieniu co najmniej 10 osób posiadające szerokopasmowy dostęp do Internetu oraz Pod względem liczby gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu Pomorze Zachodnie lokuje się na 11. miejscu w kraju. W 2017 roku w komputer osobisty z dostępem do Internetu wyposażonych było 72,1% gospodarstw domowych w regionie i 74,8% gospodarstw w kraju.

Cel kierunkowy **3.5. Rozwój infrastruktury energetycznej**, zaplanowano realizować następującymi działaniami:

- budowa i modernizacja jednostek wytwarzania energii z wykorzystaniem wysokosprawnych oraz niskoemisyjnych technologii, ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko, służących produkcji energii elektrycznej i ciepłej w skojarzeniu, a także;
- podnoszenie sprawności i zdolności przesyłowych sieci elektroenergetycznych w regionie poprzez modernizację i budowę nowych sieci, wymianę transformatorów oraz integrację z rynkami zewnętrznymi; rozwój energetyki rozproszonej; zwiększenie zdolności przesyłowych systemów gazowniczych.

Rysunek 26. Wskaźnik SRWZ – 3.5.4. Moc jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej, Polska i województwa, rok 2017, [MW]

Do monitorowania celu wyznaczono cztery mierniki. Pierwszy z nich to: **3.5.1.** Zużycie energii elektrycznej ogółem na 1 mieszkańca. W ramach kolejnego wskaźnika – **3.5.2.** Zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca – zachodniopomorskie sytuowało się w 2016 roku (ostatnie dostępne dane) na 2. miejscu w kraju. W regionie zużycie to kształtowało się na poziomie 135,9 m³ wobec 106,4 m³ w całej Polsce. Spośród powiatów województwa najwyższe zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca w 2016 roku wystąpiło w powiatach: kołobrzeskim (279,3 m³), mieście Koszalinie (235,5 m³) i powiecie polickim (234,3 m³), najniższe zaś w powiatach: gryfińskim (37,7 m³) i szczecineckim (63,8 m³). Zużycie energii elektrycznej w przemyśle (wskaźnik **3.5.3.**) sytuowało Pomorze Zachodnie w 2017 roku na 12. pozycji w kraju. W regionie zużycie w sektorze przemysłowym kształtowało się

na poziomie 1 635 GWh wobec 55 008 GWh w całej Polsce. W województwie, zużycie energii elektrycznej w przemyśle stanowiło 2,97% analogicznego zużycia w kraju. Jednocześnie moce wytwórcze zachodniopomorskiego były o wiele wyższe. W roku 2017 Moc zainstalowana jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej (wskaźnik **3.5.4.**) wyniosła 3 390 MW co stanowiło 7,79% mocy zainstalowanych w kraju (43 507 MW) i sytuowało region na 5. pozycji w Polsce.

Ostatnim celem kierunkowym jest cel **3.6. Poprawa dostępności do obszarów o walorach turystycznych i uzdrowiskowych**. W celu tym zaplanowano następujące działania:

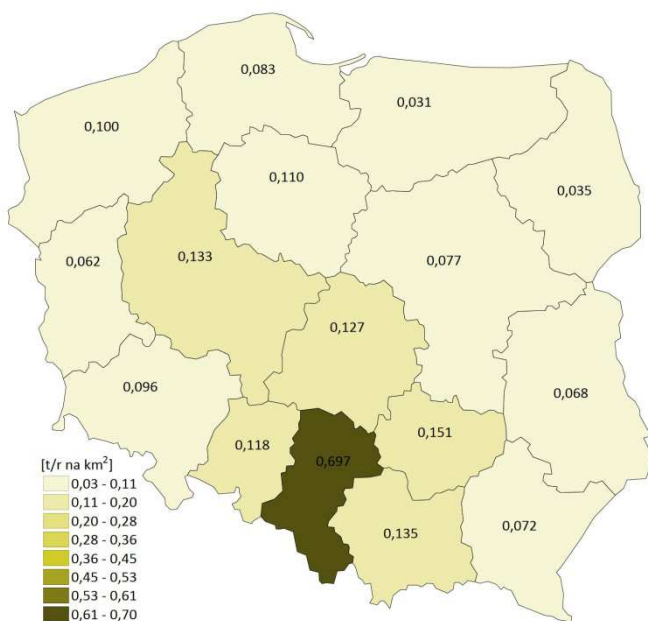
- realizacja inwestycji drogowych oraz modernizacja istniejącej infrastruktury drogowej istotnej dla usprawnienia komunikacji z obszarami i miejscowościami turystycznymi i uzdrowiskowymi;
- rozwijanie połączeń kolejowych poprawiających dostęp do obszarów o walorach turystycznych i uzdrowiskowych.

Monitorowanie tego celu przewidziano trzema miernikami: wskaźnikiem **3.6.1.** Drogi publiczne ogółem przypadające na 100 km² powierzchni województwa, wskaźnikiem **3.6.3.** Długość linii regularnej komunikacji autobusowej oraz **3.6.2.** Linie kolejowe eksploatowane na 100 km² powierzchni województwa. Długość tych linii w 2017 roku wyniosła na Pomorzu Zachodnim 5,1 km. Była to 11. najniższa gęstość w kraju co wiąże się z niższą niż przeciętna gęstością zaludnienia regionu. Jednak inaczej niż w całym kraju, gdzie gęstość się nie zmieniła, na Pomorzu Zachodnim w porównaniu z 2016 rokiem gęstość czynnych linii kolejowych wzrosła o 0,1 km.

Cel Strategiczny 4. Zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych oraz racjonalna gospodarka zasobami

W Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego realizacja czwartego Celu Strategicznego podzielona została na 6 celów kierunkowych: **4.1.** Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego, **4.2.** Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów, **4.3.** Zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii, **4.4.** Rozwój infrastruktury ochrony środowiska i systemów gospodarowania odpadami, **4.5.** Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz **4.6.** Rewitalizacja obszarów zurbanizowanych.

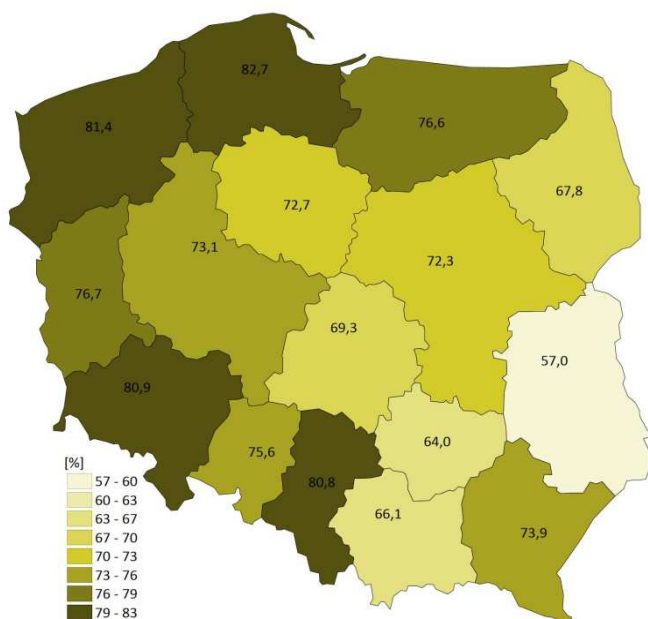
Rysunek 27. Wskaźnik SRWZ – 4.1.1. Emisja zanieczyszczeń pyłowych wyemitowanych do powietrza, przypadających na km², Polska i województwa, rok 2017 [t/r na km²]

Dla „Zachowania i ochrony wartości przyrodniczych” pierwszym celem kierunkowym jest: **Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego (4.1.)**, którego realizację zaplanowano między innymi przez następujące działania:

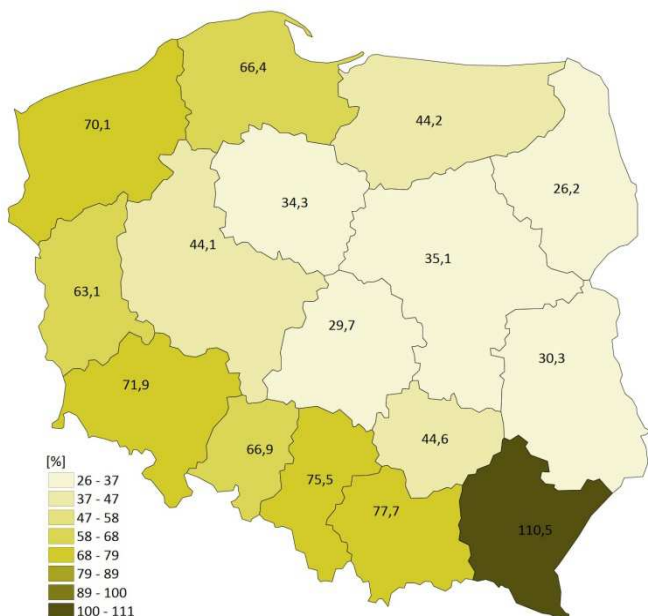
- osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód poprzez eliminację zanieczyszczeń wód powierzchniowych substancjami niebezpiecznymi ze źródeł przemysłowych, komunalnych i rolniczych; ochrona strefy brzegowej i zaplecza brzegów Bałtyku i Zalewu Szczecińskiego;
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń, hałasu i gazów cieplarnianych ze źródeł komunalnych, komunikacyjnych i przemysłowych; ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem rolnictwa i innych rodzajów działalności gospodarczej; kompleksowa gospodarka odpadami w tym likwidacja mogiłników, eliminacja materiałów niebezpiecznych (np. azbestu) oraz
- współpraca transgraniczna w zakresie zapobiegania przenoszeniu zanieczyszczeń.

Rysunek 28. Wskaźnik SRWZ – 4.1.5. Odsetek korzystających z oczyszczalni ścieków, Polska i województwa, rok 2017 [%]

338,2 t/km². Była to 6. najniższa wielkość w Polsce. Dla całego kraju wskaźnik osiągnął poziom 684,2 t/km². Spośród zachodniopomorskich powiatów zanieczyszczenia gazowe wyemitowane do powietrza w 2017 roku osiągnęły najniższą wartość w powiatach: kamieńskim (0,25 t/km²), pyrzyckim (0,37 t/km²) i gryfickim (1,23 t/km²), natomiast najwyższą emisję cechowało się miasto Szczecin (3 351,97 t/km²) oraz powiaty: policki (2 288,7 t/km²) i gryfiński (2 156,6 t/km²).

Rysunek 29. Wskaźnik SRWZ – 4.1.4. Długość sieci kanalizacyjnej do długości sieci wodociągowej, Polska i województwa, rok 2017 [%]

całego kraju, wynosząca 51,6%. W regionie najdłuższą siecią kanalizacyjną wobec sieci wodociągowej w 2017 roku dysponują powiaty: policki (122,3%), miasto Świnoujście (102,8%) i miasto Koszalin (101,4%), a najkrótszą: łobeski (34,5%), myśliborski (35,6%) i kamieński (43,4%).

Do monitorowania tego celu wyznaczono sześć wskaźników. W przypadku wskaźnika **4.1.1.** Emisja zanieczyszczeń pyłowych wyemitowanych do powietrza, przypadających na km² województwa; emisja ta, w 2017 roku w zachodniopomorskim wyniosła 100 kg na km²; co stanowiło 8. wielkość w Polsce. Średnia dla całego kraju była wyższa i wyniosła 114 kg/km². Spośród zachodniopomorskich powiatów najwyższą emisję zanieczyszczeń pyłowych wyemitowanych do powietrza, przypadających na km² w 2017 roku cechowały się powiaty grodzkie: Koszalin (1,7 t./km²), Świnoujście (1,4 t./km²) i Szczecin (0,9 t./km²), najniższą zaś powiaty: kamieński (bez emisji) oraz gryficki i pyrzycki – po 4 kg/km².

Z kolei wskaźnik **4.1.2.** Zanieczyszczenia gazowe wyemitowane do powietrza przypadające na kilometr kwadratowy województwa osiągnął w 2017 roku wartość 338,2 t/km². Była to 6. najniższa wielkość w Polsce. Dla całego kraju wskaźnik osiągnął poziom 684,2 t/km². Spośród zachodniopomorskich powiatów zanieczyszczenia gazowe wyemitowane do powietrza w 2017 roku osiągnęły najniższą wartość w powiatach: kamieńskim (0,25 t/km²), pyrzyckim (0,37 t/km²) i gryfickim (1,23 t/km²), natomiast najwyższą emisję cechowało się miasto Szczecin (3 351,97 t/km²) oraz powiaty: policki (2 288,7 t/km²) i gryfiński (2 156,6 t/km²). W odniesieniu do wskaźnika **4.1.3.** Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji na Pomorzu Zachodnim, w stosunku do 2016 roku, nieznacznie (o 0,3%) zmniejszyła się liczba hektarów tego rodzaju gruntów. W 2017 roku było to 2 800 ha, co stanowiło 7. najmniejszy obszar w Polsce. W tym samym roku w kraju spadek powierzchni zdegradowanej był intensywniejszy – o 4,0%. Jednocześnie udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji w powierzchni ogółem województwa w 2017 roku był 4. najniższym w Polsce i stanowił 0,12% powierzchni regionu (w Polsce – 0,20% powierzchni kraju). Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej (wskaźnik **4.1.4.**) na Pomorzu Zachodnim w 2017 roku wynosiła 70,1% (wzrost o 0,2% (0,1pp.) r/r). Był to 5. najwyższy odsetek w Polsce, wyższy niż średnia dla

W przypadku wskaźnika **4.1.5.** Mieszkańcy korzystający z oczyszczalni ścieków w 2017 roku odsetek ten, wśród mieszkańców województwa zachodniopomorskiego był 2. najwyższym w Polsce i wynosił 81,4%, przy średniej wartości dla całego kraju na poziomie 73,6%. W regionie najwyższy odsetek korzystających z oczyszczalni ścieków w 2017 roku odnotowano w powiatach: mieście Koszalin (100%), kołobrzeskim (93,8%) i mieście Świnoujście (91,7%), najniższy natomiast w powiatach: ziemskim koszalińskim (59,3%), łobeskim (61,2%) i sławieńskim (66,6%).

Województwo zachodniopomorskie jest stale w grupie regionów przeznaczających największe środki trwałe na 1 mieszkańca służące ochronie środowiska, co wyraża wskaźnik **4.1.6.** W 2017 roku w regionie przeznaczono najwięcej nakładów na środki trwałe służących ochronie środowiska na 1 mieszkańca – 407,08 zł, przy średnich nakładach na 1 mieszkańca w całym kraju wynoszących 177,64 zł.

Cel kierunkowy 4.2. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów – zaplanowano realizować następującymi działaniami:

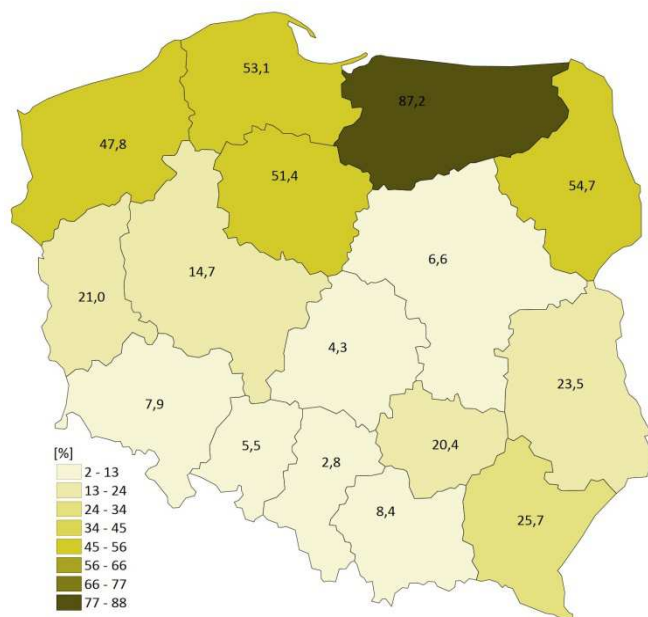
- reintrodukcja zagrożonych gatunków fauny i flory; tworzenie specjalnych kompleksów leśnych, szczególnie w obszarach korytarzy ekologicznych i wododziałów; racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin i zużyciem wody oraz zapewnienie równowagi między poborem a zasilaniem wód podziemnych oraz racjonalne zagospodarowanie zasobów wód leczniczych i terenów ich występowania.

Do monitorowania celu kierunkowego wyznaczono cztery wskaźniki. W przypadku wskaźnika **4.2.1.** Powierzchnia województwa o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych, odsetek obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem w 2017 roku wyniósł na Pomorzu Zachodnim 21,8%, co niezmiennie lokowało region na 14. miejscu w kraju (dla całej Polski odsetek ten wyniósł 32,5%). W 2017 roku obszary prawnie chronione stanowiły najwyższy odsetek w powierzchni ogółem powiatów: choszczeńskiego (54,6%), wałeckiego (51,7%) i drawskiego (47,0%) a najniższy w powiatach: pyrzyckim (0,1%), białogardzkim (0,3%) i gryfickim (0,7%). Z kolei wskaźnik **4.2.2.** Odnowienia lasów rocznie, w 2017 roku sytuował zachodniopomorskie na 1. miejscu w kraju. Odnowienia i zalesienia ogółem wyniosły w tym roku w regionie 5 982 ha (wzrost o 0,2% r/r) wobec 55 382 ha w całej Polsce (spadek o 4,69% r/r). Pod względem liczby pomników przyrody ogółem (wskaźnik **4.2.3.**) region sytuował się na 4. miejscu w Polsce. Liczba pomników przyrody w 2017 roku wyniosła na Pomorzu Zachodnim 2 901 sztuk co stanowiło 8% krajowych pomników przyrody (36 232 szt.). Największą liczbą pomników przyrody cechowały się powiaty: stargardzki (452), drawski (281) i gryfiński (269), najniższą zaś powiaty: policki (17), miasto Świnoujście (25) i powiat pyrzycki (30 sztuk). Spośród zachodniopomorskich gmin najwięcej pomników przyrody w 2017 roku odnotowano w: Starej Dąbrowie (228), Złocięcu (116) i Starym Czarnowie (103). Żadnego pomnika przyrody nie odnotowano w gminach: Osina, Trzebiatów i Warnice. Ostatni miernik monitorowania celu kierunkowego, to wskaźnik **4.2.4.** Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności ogółem na 1 mieszkańca. W wartościach bezwzględnych zużycie to było 4. najwyższym w Polsce (1 340 392 dam³) a w odniesieniu do 1 mieszkańca, z wartością 0,79 dam³/mieszk. – 2. najwyższym w Polsce, przy średniej wartości dla całego kraju wynoszącej 0,25 dam³/mieszk. Spośród powiatów Pomorza Zachodniego największym zużyciem wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności ogółem na 1 mieszkańca charakteryzują się powiaty: gryfiński (11,74), policki (2,19) i miasto Szczecin (0,27 dam³/mieszk.), najniższym zaś powiaty: świdwiński i szczecinecki (0,04) oraz ziemski koszaliński (0,05 dam³/mieszk.).

Trzecim celem kierunkowym w opisywanym obszarze jest cel **4.3. Zwiększanie udziału odnawialnych źródeł energii**, którego realizację zaplanowano między innymi przez następujące działania:

- prowadzenie gospodarki przestrzennej z uwzględnieniem racjonalnego wykorzystania odnawialnych źródeł energii; wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w gospodarstwach domowych oraz
- rozwój podmiotów gospodarczych działających na rzecz wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz ich współpracy z instytucjami nauki i samorządami lokalnymi.

Rysunek 30. Wskaźnik SRWZ – 4.3.1. Udział produkcji energii ze źródeł odnawialnych w całkowitej produkcji energii, Polska i województwa, rok 2017 [%]

Do monitorowania tego celu wyznaczono jeden wskaźnik – **4.3.1. Udział produkcji energii ze źródeł odnawialnych w całkowitej produkcji energii**. Odsetek ten w województwie zachodniopomorskim stanowił w 2017 roku 47,8% wobec 14,1% w kraju i sytuował region na 5. miejscu w kraju, z najwyższym w Polsce wzrostem r/r (o 6,0 pp. wobec 0,4 pp. w kraju). Należy podkreślić, że Pomorze Zachodnie jest dużym producentem energii podczas gdy wszystkie województwa, w których udział produkcji energii ze źródeł odnawialnych w całkowitej produkcji energii jest wyższy niż w zachodniopomorskim cechują się niską całkowitą wielkością produkcji energii ogółem.

W celu kierunkowym **4.4. Rozwój infrastruktury ochrony środowiska i systemów gospodarowania odpadami** zaplanowano między innymi następujące działania:

- rozbudowę i modernizację sieci kanalizacji zbiorczej, oczyszczalni ścieków i systemów zaopatrzenia w wodę; rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej ochronie przeciwpowodziowej i przeciwdziałaniu suszy; realizację selektywnej zbiórki i recyklingu odpadów oraz unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych a także budowę instalacji do termicznego przekształcania odpadów.

Monitorowanie realizacji działań dla osiągnięcia celu zaplanowano przy pomocy sześciu mierników. Wskaźnik **4.4.1.** odzwierciedla ilość ścieków przemysłowych i komunalnych oczyszczonych wobec ścieków ogółem. W 2017 roku w województwie zachodniopomorskim ścieki oczyszczone stanowiły 94,9% wszystkich ścieków wobec 72,5% przeciętnie w Polsce. Ilość ścieków oczyszczonych sytuowała pod tym względem zachodniopomorskie na 7. miejscu w kraju. W regionie najwyższy odsetek ścieków oczyszczane biologicznie, chemicznie i z podwyższonym usuwaniem biogenów w odsetku ścieków wymagających oczyszczania w 2017 roku odnotowano w powiatach: białogardzkim, drawskim, polickim, pyrzyckim, szczecińskim, świdwiński, wałeckim i mieście Koszalin – we wszystkich 100%, a najniższy w powiecie gryfińskim – 53,8%. Zanieczyszczenia powietrza pyłowe zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń (wskaźnik **4.4.2.**) stanowiły w 2017 roku w województwie 99,7%. Był to 6. najwyższy odsetek w Polsce (w całym kraju wychwytywano 99,8%). Spośród powiatów województwa najwięcej zanieczyszczeń pyłowych zatrzymano w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w powiatach: gryfińskim (100%), szczecińskim (99,9%) oraz sławieńskim, białogardzkim i kołobrzeskim (99,8%), a najmniej w mieście Świnoujściu (21,7%) i powiecie gryfickim (33,3%). Zanieczyszczeń nie emituje się w powiecie pyrzyckim. Zanieczyszczenia powietrza gazowe zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń (wskaźnik **4.4.3.**) stanowiły w 2017 roku na Pomorzu Zachodnim 47,6%. Był to 6. najniższy odsetek w Polsce (w całym kraju wychwytywano 63,9%). W piętnastu powiatach województwa nie emituje się zanieczyszczeń gazowych. Najwięcej zanieczyszczeń gazowych zatrzymuje się w urządzeniach do emisji zanieczyszczeń w powiatach: gryfińskim (77,9%), goleniowskim (45,9%) i polickim (44,8%). W województwie zachodniopomorskim ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczenia na 1 mieszkańca (wskaźnik **4.4.4.**) odprowadzono do wód lub do ziemi 66,6 m³. W 2017 roku była to 3. największa objętość ścieków wymagających oczyszczenia przypadająca na 1 mieszkańca w Polsce. Spośród powiatów województwa najmniej ścieków wymagających oczyszczenia przypada na 1 mieszkańca w powiatach: pyrzycki (23,0 m³), choszczeński (23,9 m³) i łobeski (25,1 m³), a zdecydowanie najwięcej (ponad dziesięciokrotnie więcej niż w większości powiatów) w powiecie polickim – 465,1 m³. Odpady komunalne zebrane i zdeponowane na składowiskach na 1 mieszkańca (wskaźnik **4.4.5.**) stanowią poważny problem regionu. Więcej niż w zachodniopomorskim (288,9 kg na 1 mieszkańca) w 2017

roku zdeponowano tylko w jednym województwie, przy średniej dla kraju wynoszącej 227,2 kg. Najmniej zmieszanych odpadów komunalnych na 1 mieszkańca zdeponowano w 2017 roku w powiatach: łobeskim (176,9 kg), świdwińskim (181,3 kg) i białogardzkim (191,6 kg), a najwięcej w Świnoujściu (446,6 kg) oraz powiatach: kamieńskim (378,3 kg) i kołobrzeskim (348,3 kg). Ostatni wskaźnik dla celu kierunkowego 4.4. to wskaźnik **4.4.6.** Przepustowość oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów wg projektów na 1 mieszkańca. W 2017 roku przepustowość oczyszczalni na Pomorzu Zachodnim (0,25 m³ na dobę) była 2. najwyższą w Polsce. Dla całego kraju przepustowość ta wynosiła 0,19 m³ na dobę. W 2017 roku najwyższą projektowaną dobową przepustowością na mieszkańca cechowały się powiaty: miasto Świnoujście (0,77), kamieński (0,46) i gryficki (0,45), najniższą zaś powiaty: łobeski (0,02) oraz goleniowski i choszczeński (po 0,11).

Cel kierunkowy **4.5. Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa**, zaplanowano realizować przez:

- prowadzenie edukacji ekologicznej; rozwój systemów udostępniania informacji o środowisku oraz promocję proekologicznych postaw społecznych i konsumenckich.

Monitorowanie celu zapewnia wskaźnik **4.5.1.** Udział odpadów zebranych selektywnie w ogólnej masie odpadów komunalnych. W regionie pomimo stałego wzrostu odsetka odpadów zbieranych selektywnie ich udział w masie odpadów jest na Pomorzu Zachodnim zdecydowanie niższy niż ogółem w kraju. Prawdopodobnie wynika to nie tylko z niskiej świadomości wielu mieszkańców ale także z największej w skali kraju liczby turystów odwiedzających województwo. W zachodniopomorskim w 2017 roku odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów stanowiły 22,8% (wzrost o 3 pp. r/r) wobec 27,1% dla całego kraju (wzrost o 1,8 pp. r/r). Odsetek ten sytuował województwo na 13. pozycji w Polsce, to jest o jedną pozycję wyżej niż w roku 2016. W całym regionie w 2017 roku najwyższy odsetek selektywnego odbioru odpadów odnotowano w powiatach: kołobrzeskim (32,3%), drawskim (31,4%) i świdwińskim (30,9%), najniższy zaś w powiatach: goleniowskim (13,1%), pyrzyckim (15,6%) i gryfińskim (16,3%).

Szóstym celem kierunkowym w opisywanym obszarze jest cel **4.6. Rewitalizacja obszarów zurbanizowanych**. Realizację celu zaplanowano między innymi przez następujące działania:

- prowadzenie planowania przestrzennego z uwzględnieniem potrzeb rewitalizacji;
- lokowanie nowych projektów inwestycyjnych w pierwszej kolejności na terenach już zurbanizowanych i przeznaczonych do rewitalizacji; podnoszenie standardu zasobów mieszkaniowych,
- renowacja, rewaloryzacja i adaptacja obiektów poprzemysłowych i powojaskowych oraz
- rewitalizacja, odbudowa i renowacja staromiejskich układów urbanistycznych.

Do monitorowania tego celu wyznaczono jeden wskaźnik, przewidziany do monitorowania w badaniach ankietowych: **4.6.1.** Liczba przedsięwzięć samorządowych i prywatnych służących rewitalizacji obszarów zurbanizowanych.

Cel Strategiczny 5. Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności

W Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego realizacja piątego Celu Strategicznego podzielona została na 6 celów kierunkowych: **5.1.** Rozwój kadr innowacyjnej gospodarki, **5.2.** Zwiększanie aktywności zawodowej ludności, **5.3.** Rozwój kształcenia ustawicznego, **5.4.** Rozwój szkolnictwa zawodowego zgodnie z potrzebami gospodarki, **5.5.** Budowanie społeczeństwa informacyjnego oraz **5.6.** Zwiększanie dostępności i uczestnictwa w edukacji przedszkolnej.

Dla „**Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności**” pierwszym celem kierunkowym jest: **Rozwój kadr innowacyjnej gospodarki (5.1.)**, którego realizację zaplanowano między innymi przez następujące działania:

- tworzenie narzędzi identyfikacji i wyboru ścieżek edukacyjnych i zawodowych; podnoszenie jakości, atrakcyjności i dostępności nauczania na wszystkich poziomach edukacji, w szczególności matematyki, nauk przyrodniczych i kierunków technicznych, promocja wyboru ścieżki kształcenia;
- wzmacnianie potencjału adaptacyjnego kadr w przedsiębiorstwach poprzez wdrażanie nowych rozwiązań w zakresie organizacji i form pracy, zarządzania zmianą gospodarczą, promocji podnoszenia kwalifikacji zawodowych, społecznej odpowiedzialności biznesu; podnoszenie umiejętności

pracowników placówek badawczo-rozwojowych w zakresie komercjalizacji rezultatów prac badawczych;

- promocja i wspieranie staży i szkoleń praktycznych pomiędzy przedsiębiorstwami i uczelniami;
- komercjalizacja i wdrażanie produktów i technologii, promocja wynalazków i patentów;
- wykorzystanie nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych przez przedsiębiorstwa oraz tworzenie autonomicznych i systemowych bezpiecznych sieci i systemów informatycznych.

W SRWZ monitorowanie celu kierunkowego zaplanowano weryfikować przy pomocy czterech wskaźników:

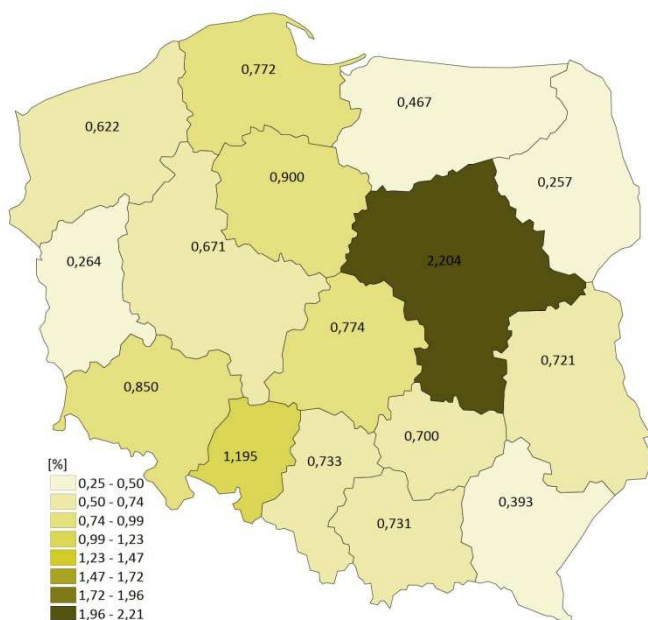
5.1.1. Zatrudnieni w działalności B+R, **5.1.2.** Studenci kierunków naukowo-technicznych na 10 tys. mieszkańców, **5.1.3.** Absolwenci studiów na poziomie magisterskim oraz **5.1.4.** Uczestnicy studiów doktoranckich wobec absolwentów studiów na poziomie magisterskim.

Drugim celem kierunkowym jest cel **5.2. Zwiększanie aktywności zawodowej ludności**. W celu tym zaplanowano następujące działania:

- zapewnienie równości szans na rynku pracy oraz zwiększanie dostępu do informacji o nim (szkolenia, doradztwo, kampanie informacyjne); budowa i rozwój partnerstwa i dialogu oraz skoordynowanego systemu współpracy i wymiany informacji między publicznymi służbami zatrudnienia, instytucjami rynku pracy, pracodawcami i innymi organizacjami na poziomie regionalnym i lokalnym;
- upowszechnianie i promocja alternatywnych i elastycznych form zatrudnienia i metod organizacji pracy oraz czasu jej wykonywania, w tym telepraca, praca rotacyjna, podział pracy w ramach jednego stanowiska, opieka nad dziećmi; podnoszenie mobilności geograficznej osób pozostających bez zatrudnienia; aktywizacja zawodowa osób w wieku niemobilnym oraz przedłużenie aktywności zawodowej osób starszych oraz rozwój wolontariatu jako etapu przygotowującego do podejmowania zatrudnienia.

Monitorowanie tego celu przewidziano czterema miernikami: **5.2.1.** Wskaźnik zatrudnienia, **5.2.2.** Stopa bezrobocia wg BAEL, **5.2.3.** Współczynnik przyjęć do pracy oraz **5.2.4.** Współczynnik aktywności zawodowej ludności.

Rysunek 31. Wskaźnik SRWZ – 5.3.2. Liczba uczestników studiów podyplomowych wobec aktywnych zawodowo, Polska i województwa, rok 2017 [%]

Cel kierunkowy 5.3. czyli Rozwój kształcenia ustawicznego zaplanowano realizować następującymi działaniami:

- rozwój systemu szkoleń oraz doskonalenia zawodowego poprzez specjalistyczne kursy, szkolenia, doradztwo, praktyki, a także studia uzupełniające, podyplomowe i doktoranckie oraz wizyty studyjne; wzmacnianie świadomości i potrzeby podnoszenia kompetencji;
- poszerzanie i dostosowywanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy, aktywizowanie osób starszych, niwelowanie wykluczeni przez wyższe uczelnie, szkoły dla dorosłych, placówki kształcenia ustawicznego i doskonalenia zawodowego oraz rozwój kadr dla podmiotów realizujących kształcenie ustawiczne.

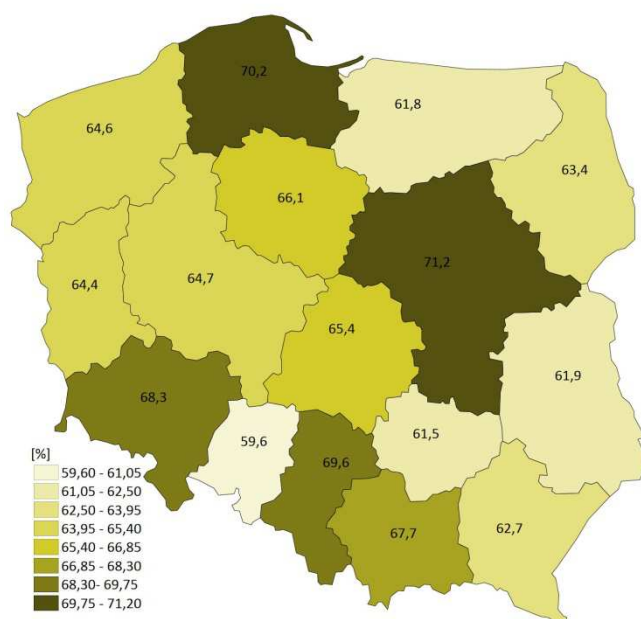
Cel kierunkowy zaplanowano monitorować dwoma miernikami: **5.3.1.** Wskaźnik kształcenia ustawicznego, **5.3.2.** Liczba uczestników studiów podyplomowych wobec aktywnych zawodowo.

Dla Celu Strategicznego: „**Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności**” czwartym celem kierunkowym jest: **Rozwój szkolnictwa zawodowego zgodnie z potrzebami gospodarki (5.4.)**, którego realizację zaplanowano między innymi przez następujące działania:

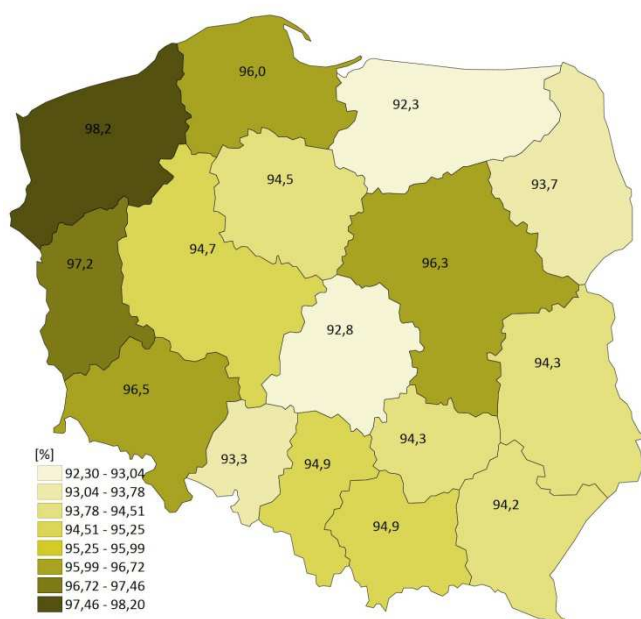
- stworzenie i wdrożenie systemu identyfikacji kierunków kształcenia zawodowego zgodnych z potrzebami gospodarki regionu; dostosowywanie oferty kształcenia zawodowego do potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy przez współpracę z pracodawcami i instytucjami rynku pracy; budowa silnych, wyspecjalizowanych ośrodków kształcenia zawodowego;
- rozwój oferty dodatkowych zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych ukierunkowanych na rozwój kompetencji kluczowych ze szczególnym uwzględnieniem informatyki, języków obcych, przedsiębiorczości, nauk matematyczno-przyrodniczych oraz
- realizacja programów potwierdzania kwalifikacji zawodowych zdobytych w sposób nieformalny.

Monitorowanie tego celu przewidziano sześcioma miernikami: **5.4.1.** Zatrudnienie wg poziomu wykształcenia (zasadnicze zawodowe), **5.4.2.** Zatrudnienie wg poziomu wykształcenia (policealne i średnie zawodowe), **5.4.3.** Skolaryzacja w szkołach średnich zawodowych, **5.4.4.** Skolaryzacja w zasadniczych

Rysunek 32. Wskaźnik SRWZ – 5.5.2. Odsetek przedsiębiorstwa posiadających stronę WWW, Polska i województwa, rok 2017 [%]

Rysunek 33. Wskaźnik SRWZ – 5.5.3. Odsetek Przedsiębiorstw wykorzystujących Internet w kontaktach z administracją publiczną, Polska i województwa, rok 2017 [%]

szkołach zawodowych, **5.4.5.** Stopień pokrycia potrzeb gospodarki na

poszczególne kierunki kształcenia oraz **5.4.6.** Egzaminy czeladnicze i mistrzowskie.

Cel kierunkowy **5.5. Budowanie społeczeństwa informacyjnego**, zaplanowano realizować następującymi działaniami:

- powszechna edukacja teleinformatyczna na wszystkich poziomach nauczania i w odniesieniu do wszystkich grup ludności; wdrażanie mechanizmów elektronicznego obiegu dokumentów, wspólnych portali służb i instytucji oraz innego rodzaju procedur i rozwiązań realizowanych przez partnerów publicznych, gospodarczych i społecznych; wzrost dostępu do technologii informacyjnych w gospodarstwach domowych, w szczególności na terenach wiejskich,

- wdrażanie powszechnego odstępu do systemu kursów umożliwiających zdobycie podstawowej wiedzy z zakresu obsługi komputera i Internetu dla osób pozostających bez pracy oraz

- rozwój e-usług, e-handlu i innych działań wykorzystujących zaawansowane technologie IT.

Do monitorowania celu wyznaczono cztery mierniki. Liczba uczniów na jeden komputer podłączony do Internetu przeznaczony do użytku uczniów to wskaźnik **5.5.1.** Kolejny to wskaźnik przedsiębiorstw posiadających stronę WWW (**5.5.2.**) Odsetek ten w 2017 roku wyniósł na Pomorzu Zachodnim 64,6%, co sytuowało region na 9. miejscu w Polsce. W całym kraju przedsiębiorstwa posiadające stronę WWW stanowiły 66,9%. Odsetek Przedsiębiorstw wykorzystujących Internet w kontaktach z administracją publiczną

(wskaźnik **5.5.3.**) w 2017 roku wyniósł w województwie 98,2% i był najwyższy w Polsce (95,1%). Ostatnim miernikiem celu jest wskaźnik **5.5.4.** Liczba telefonów komórkowych przypadających na 1 tys. mieszkańców.

Ostatnim celem kierunkowym jest cel **5.6. Zwiększanie dostępności i uczestnictwa w edukacji przedszkolnej.** W celu tym zaplanowano następujące działania:

- uruchamianie placówek wychowania i edukacji przedszkolnej oraz poszerzanie przedszkolnej oferty edukacyjnej, w szczególności na obszarach wiejskich; współpraca samorządu z partnerami społecznymi i gospodarczymi w zakresie tworzenia i rozwoju placówek przedszkolnych oraz
- podnoszenie kwalifikacji personelu przedszkolnych placówek wychowawczych oraz poszerzanie jego zasobów kadrowych, w szczególności na obszarach wiejskich.

Monitorowanie tego celu przewidziano trzema miernikami: **5.6.1.** Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat, **5.6.2.** Liczba dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na jedną placówkę wychowania przedszkolnego oraz **5.6.3.** Liczba dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego.

Cel Strategiczny 6. Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu

W Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego realizacja szóstego Celu Strategicznego podzielona została na 6 celów kierunkowych: **6.1.** Wspieranie funkcji rodziny, **6.2.** Zwiększanie jakości i dostępności opieki zdrowotnej, **6.3.** Wspieranie rozwoju demokracji lokalnej i społeczeństwa obywatelskiego, **6.4.** Wzmacnianie tożsamości i integracji społeczności lokalnej, **6.5.** Rozwijanie dorobku kulturowego jako fundamentu tożsamości regionalnej oraz **6.6.** Przeciwdziałanie ubóstwu i procesom marginalizacji społecznej.

Dla „Wzrostu tożsamości i spójności społecznej regionu” pierwszym celem kierunkowym jest: **Wspieranie funkcji rodziny (6.1.)**, którego realizację zaplanowano między innymi przez następujące działania:

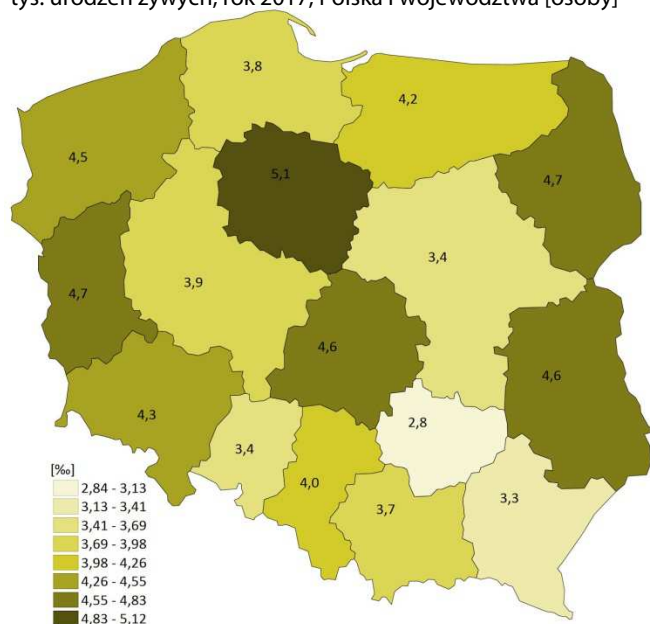
- wsparcie rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, dotkniętych marginalizacją, rodzin wielodzietnych, zastępczych, niepełnych i zagrożonych; wspieranie i promowanie rozwiązań sprzyjających realizowaniu funkcji rodziny w połączeniu z wykonywaniem pracy zawodowej; edukacja i promocja kształtująca postawy rodzinne i rodzicielskie oraz pozytywny wizerunek rodziny;
- wdrażanie programów wsparcia dla kobiet w ciąży i rodzin z małymi dziećmi oraz
- integracja działań dotyczących funkcjonowania rodziny (pomocy społecznej, ochrony zdrowia, edukacji, kultury) przy współudziale partnerów społecznych.

W SRWZ monitorowanie celu kierunkowego zaplanowano weryfikować przy pomocy czterech wskaźników:

6.1.1. Populacja rodzin objętych pomocą społeczną w populacji ogółem, **6.1.2.** Dzieci uczęszczające do żłobków na 1 tys. dzieci w wieku do lat 3, **6.1.3.** Członkowie rodzin wielodzietnych objęci pomocą oraz **6.1.4.**

Rodziny zastępcze.

Rysunek 34. Wskaźnik SRWZ – 6.2.1. Umieralność niemowląt na 1 tys. urodzeń żywych, rok 2017, Polska i województwa [osoby]

Cel kierunkowy 6.2. Zwiększanie jakości i dostępności opieki zdrowotnej zaplanowano realizować następującymi działaniami:

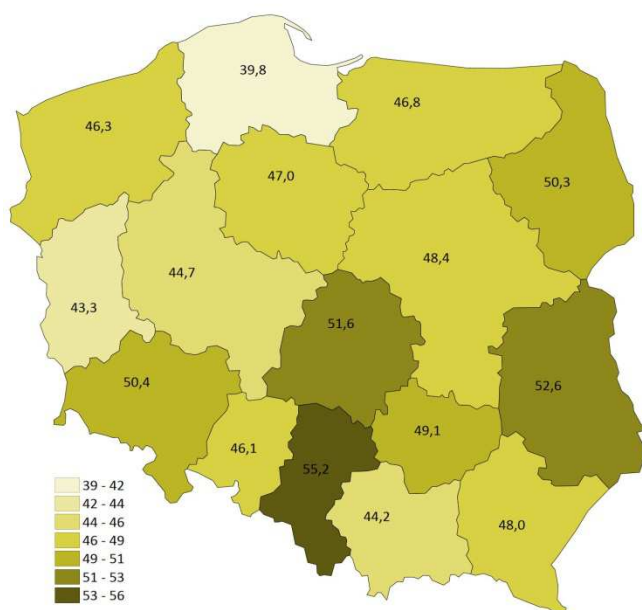
- zapewnienie wysokiej jakości i dostępności opieki medycznej (w tym poprawa wyposażenia technicznego) w dziedzinie podstawowej opieki zdrowotnej, specjalistycznej opieki ambulatoryjnej, opieki stacjonarnej i leczenia uzdrowiskowego; promocja zdrowia i zdrowego trybu życia,
- regionalizacja ratownictwa medycznego; podnoszenie poziomu wykształcenia personelu medycznego oraz kształcenie w zakresie profilaktyki, promocji i edukacji zdrowotnej oraz

- dostosowanie opieki zdrowotnej do zwiększającej się liczby osób starszych, wzbogacanie form opieki i pomocy osobom starszym, rozwój opieki długoterminowej i opieki psychiatrycznej.

Monitorowanie realizacji działań dla osiągnięcia celu zaplanowano przy pomocy czterech mierników. Umieralność niemowląt na 1 tys. urodzeń żywych (wskaźnik **6.2.1.**) jest na Pomorzu Zachodnim stale wyższa niż przeciętnie w kraju. W roku 2017 w województwie na 1 000 urodzeń żywych przypadło 4,5 zgonów niemowląt (w Polsce 4,0). Spośród zachodniopomorskich powiatów najniższą umieralność noworodków odnotowano w powiatach: drawskim (1,9), białogardzkim (2,2) i kamieńskim (2,5), najwyższą zaś w powiatach: goleniowskim (7,1), gryfickim (6,9) i świdwińskim (6,5 zgonów niemowląt na 1 tys. urodzeń żywych).

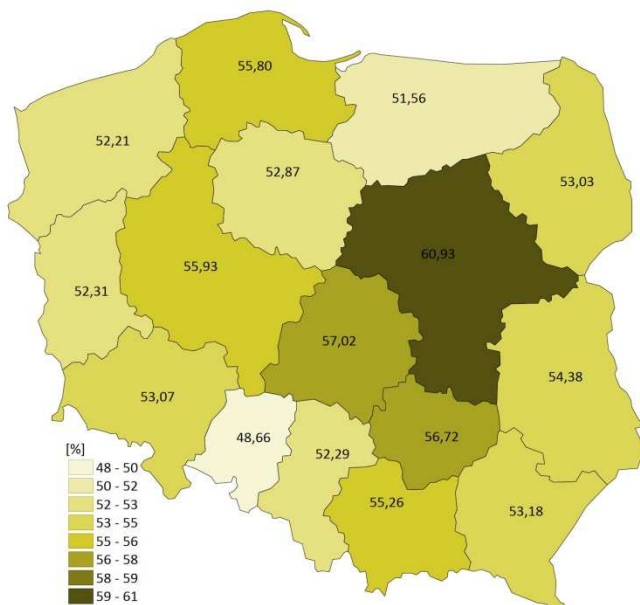
Przeciętne dalsze trwanie życia kobiet w wieku 60 lat (wskaźnik **6.2.2.**) w 2017 roku wyniosło w zachodniopomorskim 23,9 lat i był to dopiero 10. najdłuższy okres wśród województw. W całym kraju

Rysunek 35. Wskaźnik SRWZ – 6.2.4 Liczba łóżek w szpitalach ogólnych przypadających na 10 tys. osób, Polska i województwa, rok 2017 [sztuki]

dalsze trwanie życia kobiet przewidywane jest na 24,3 lata. Zarówno w Polsce, jak i na Pomorzu Zachodnim prognozowane dalsze trwanie życia od roku 2016 skróciło się o 0,2 roku. Przeciętne dalsze trwanie życia mężczyzn w wieku 60 lat (wskaźnik **6.2.3.**) w 2017 roku wyniosło w zachodniopomorskim 18,7 lat i był to 3. najkrótszy okres wśród województw. W całym kraju dalsze trwanie życia mężczyzn przewidywane jest na 19,2 lat. Zarówno w Polsce jak i na Pomorzu Zachodnim prognozowane dalsze trwanie życia od roku 2016 skróciło się, jednak w regionie był to spadek o 0,2 roku, podczas gdy w całym kraju o 0,1 roku. Liczba łóżek w szpitalach ogólnych przypadających na 10 tys. osób (wskaźnik **6.2.4.**) sytuuje region na 11. miejscu w Polsce. Ich liczba w 2017 roku w regionie wyniosła 46,3 (spadek o 3,3% r/r), podczas gdy w całym kraju było to 48,2 (spadek o 0,7% r/r).

Rysunek 36. Wskaźnik SRWZ – 6.3.1. Frekwencja w wyborach samorządowych, I tura, rok 2018, Polska i województwa [%]

Trzecim celem kierunkowym w opisywanym obszarze jest cel **6.3. Wspieranie rozwoju demokracji lokalnej i społeczeństwa obywatelskiego**, którego realizację zaplanowano przez następujące działania:

- budowanie partnerstw i porozumień, aktywizacja instytucji i społeczności regionu; realizacja projektów na rzecz rozwoju demokracji lokalnej i społeczeństwa obywatelskiego; podnoszenia jakości i bezpieczeństwa życia mieszkańców; wzmocnienie udziału społeczności w dostępie do informacji publicznej, podejmowaniu decyzji lokalnych, realizowaniu praw wyborczych, działaniu w organizacjach pozarządowych;
- wsparcie organizacji pozarządowych i innych form aktywności publicznej; zwiększenie bezpieczeństwa publicznego

i niwelowanie jego zagrożeń, w szczególności w sferze społecznej, w tym poprzez kształtowanie bezpiecznych przestrzeni publicznych oraz rozwój społecznej odpowiedzialności biznesu.

Wskaźnik **6.3.1.** opisuje Frekwencję w wyborach samorządowych (w I turze). W przeprowadzonych w 2018 roku wyborach, frekwencja w województwie zachodniopomorskim (52,2%) była 3. najniższą w Polsce (54,9%). Spośród powiatów regionu, najwyższą frekwencją cechowały się powiaty: policki (55,2%), ziemski koszaliński (54,5%) oraz kamieński (54,4%), najniższą zaś powiaty: łobeski (49,6%), myśliborski (50,1%) i drawski (50,3%). Wśród gmin województwa najwyższą frekwencję podczas wyborów samorządowych w 2018 roku odnotowano w gminach: Ustronie Morskie (68,0%), Nowe Warpno (65,3%) i Kobylanka (64,7%), najniższą zaś w gminach: Rymań (38,4%), Przybiernów (43,1%) oraz Stepnica (44,6%).

Liczba organizacji pozarządowych (wskaźnik **6.3.2.**) na Pomorzu Zachodnim w 2016 roku wyniosła 3,9 tys. co stanowiło 4,2% organizacji w Polsce (91,8 tys.). W porównaniu z poprzednim rokiem, dla którego dostępne są dane (2014) w województwie nastąpił wzrost liczby organizacji pozarządowych (o 5,4%) i wzrost ten był intensywniejszy niż w całym kraju (4,7%). Ponadto do monitorowania celu w SRWZ zostały wyznaczone jeszcze dwa mierniki: **6.3.3.** Wskaźnik zagrożenia na 10 tys. osób wg 7 kategorii przestępstw pospolitych oraz **6.3.4.** Łączne wydatki gmin i powiatów na bezpieczeństwo publiczne i ochronę przeciwpożarową na mieszkańca.

Czwarty Cel kierunkowy **6.4. Wzmacnianie tożsamości i integracji społeczności lokalnej** – zaplanowano realizować działaniami:

- realizacja przedsięwzięć o charakterze kulturalnym, edukacyjnym, turystycznym i sportowym oraz wzmacnianie poczucia tożsamości społeczności regionu przy zaangażowaniu instytucji i partnerów społecznych; promowanie w relacjach zewnętrznych elementów tożsamości regionu;
- definiowanie i kultywowanie elementów i atrybutów tożsamości lokalnej oraz
- przewyższanie ograniczeń w integracji społecznej związanych ze zróżnicowaniem pokoleniowym, kulturowym, pochodzeniem, miejscem zamieszkania, niepełnosprawnością i innymi uwarunkowaniami.

W SRWZ monitorowanie celu kierunkowego zaplanowano weryfikować przy pomocy czterech wskaźników: **6.4.1.** Wskaźnik tożsamości lokalnej, **6.4.2.** Liczba osób na ośrodki kultury na obszarach wiejskich, **6.4.3.** Inicjatywy i imprezy wzmacniające tożsamość lokalną oraz **6.4.4.** Osoby zrzeszone w klubach sportowych.

Osiąganie celu kierunkowego **6.5. Rozwijanie dorobku kulturowego jako fundamentu tożsamości regionalnej**, zaplanowano w SRWZ poprzez realizację m.in. poniższych działań:

- upowszechnianie kultury i promocja aktywnego uczestnictwa w kulturze w tym wspieranie instytucji i organizacji, poszerzanie oferty kulturalnej, organizacja wydarzeń, działania edukacyjne; wspieranie lokalnej twórczości artystycznej, ochrona zabytków i miejsc pamięci;
- rozbudowa infrastruktury kulturalnej; koordynacja i integracja oferty kulturalnej regionu oraz
- poszerzanie zasobów i zbiorów archiwalnych, muzealnych i bibliotecznych.

Monitorowanie tego celu przewidziano pięcioma miernikami. Wskaźnik **6.5.1.** opisuje liczbę widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych na 1 tys. mieszkańców. W 2017 roku na Pomorzu Zachodnim widzów tych było 318,0 (292,6 w 2016 roku). Wartość ta niezmiennie sytuuje region na 8. pozycji w kraju. W okresie 2016-2017 w województwie wskaźnik, odmiennie niż w całej Polsce wzrósł o 8,7% (w kraju spadek o 9,1%), choć liczba widzów i słuchaczy jest wciąż niższa niż przeciętnie w Polsce (345,0 widzów na 1 tys. ludności). Liczba czytelników w bibliotekach na 1 tys. mieszkańców (**6.5.2.**) w zachodniopomorskim spada w stopniu podobnym co w całym kraju. Jednak samo czytelnictwo jest stale na bardzo niskim poziomie – 13. pozycja w Polsce. W 2017 roku na 1 tys. mieszkańców zachodniopomorskiego przypadało 135,2 czytelników (spadek o 1,4% r/r), a w całym kraju 156,7 czytelników (spadek o 1,2% r/r). Spośród powiatów województwa najwyższą liczbą czytelników na 1 tys. mieszkańców w 2017 roku charakteryzowały się powiaty: kamieński (185,2), ziemski koszaliński (178,0) i miasto Szczecin (172,4), a najniższą: świdwiński (71,8), wałecki (85,9) i drawski (95,3 czytelników na 1 tys. ludności). Poziom wskaźnika **6.5.3.** Wydatki samorządów na kulturę i sztukę ogółem przypadające na 1 mieszkańca jest w województwie bardzo zbliżony do średniego poziomu krajowego. W 2016 roku wydatki samorządów na kulturę i sztukę wyniosły w regionie 174,65 zł na mieszkańca (w Polsce – 175,03 zł), podczas gdy w 2017 nakłady te wzrosły do poziomu 193,04 zł na mieszkańca (a w kraju do 194,35 zł). Wartości te stale sytuują Pomorze Zachodnie na 5. pozycji w Polsce. Liczba widzów w kinach stałych przypadających na 1 tys. mieszkańców (wskaźnik **6.5.4.**) na Pomorzu

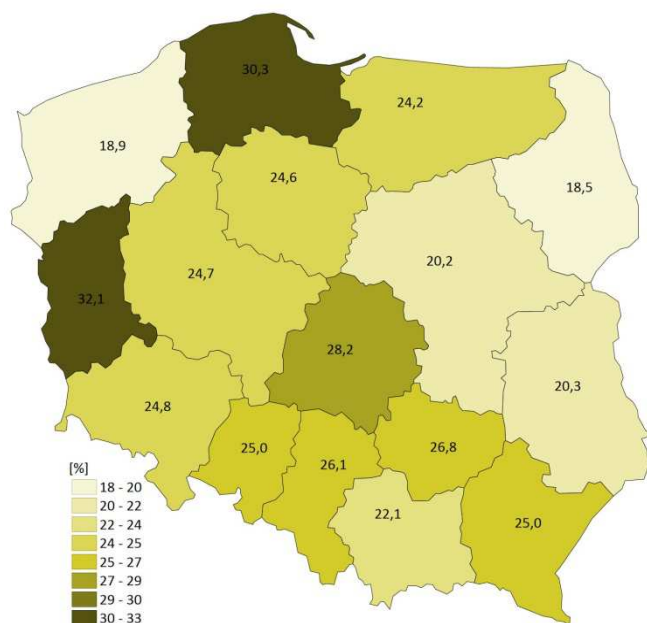
Zachodnim podobnie jak w całym kraju wzrasta. W zachodniopomorskim w okresie 2016-2017 był to wzrost o 4,4%, w kraju wzrost ten był intensywniejszy – o 9,4%. W 2017 roku w regionie na 1 tys. mieszkańców przypadało 1 347 widzów, co sytuowało region na 8. miejscu w kraju (w Polsce w tym samym roku na 1 tys. mieszkańców przypadało 1 476 widzów w kinach stałych). W województwie zachodniopomorskim występuje bardzo duże zagęszczenie centrów kultury (domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic) (wskaźnik **6.5.5.**) jednak spadek ich liczby w okresie 2016-2017 jest intensywniejszy (o 4,5%) niż średnio w kraju (o 0,6%). W 2017 roku liczba ośrodków kultury wyniosła 342 co było 5. wielkością w kraju (4 230 ośrodków). Spośród powiatów regionu najwięcej ośrodków kultury w 2017 roku funkcjonowało w powiatach: gryfickim (38), szczecineckim (30) i polickim (25), a najmniej w: sławieńskim i stargardzkim (po 20 domów i ośrodków kultury).

Dla Celu Strategicznego 6. Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu – ostatnim celem kierunkowym jest cel **6.6. Przeciwdziałanie ubóstwu i procesom marginalizacji społecznej**. W Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego cel zaplanowano realizować poprzez następujące działania:

- przeciwdziałanie procesom marginalizacji społecznej, oddolne inicjatywy na rzecz przeciwdziałania ubóstwu, działania partnerskie na rzecz integracji społecznej; realizacja szkoleń i form dialogu adresowanych do osób i instytucji dotyczących przemocy w rodzinie i zjawisk jej towarzyszących;
- rozwijanie instrumentów ekonomii społecznej, rozwój kadr pomocy i integracji społecznej.

Cel kierunkowy zaplanowano monitorować czterema wskaźnikami, z których wskaźnik **6.6.1.** odnosi się do odsetka osób zagrożonych ubóstwem relatywnym po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych. Z kolei wskaźnik **6.6.2.** opisuje liczbę korzystających ze świadczeń opieki społecznej na 10 tys. mieszkańców – odsetek ten osiągnął na Pomorzu Zachodnim poziom 400,1 osoby (spadek o 12,0% r/r) wobec 373,1 osoby w całym kraju (spadek o 10,7% r/r). W 2017 roku wyższy odsetek korzystających ze świadczeń opieki społecznej odnotowano tylko w sześciu województwach. Miernik **6.6.3.** Wskaźnik zatrudnionych osób niepełnosprawnych w wieku 16-64 lata w ogólnej liczbie ludności niepełnosprawnej w tym samym wieku, Polska i województwa, rok 2017 [%]

Rysunek 37. Wskaźnik SRWZ – 6.6.3. Zatrudnienie osób niepełnosprawnych w wieku 16-64 lata w ogólnej liczbie ludności niepełnosprawnej w tym samym wieku, Polska i województwa, rok 2017 [%]

społecznej odnotowano tylko w sześciu województwach. Miernik **6.6.3.** Wskaźnik zatrudnionych osób niepełnosprawnych w wieku 16-64 lata w ogólnej liczbie ludności niepełnosprawnej w tym samym wieku jest na Pomorzu Zachodnim 2. najniższym odsetkiem w kraju. Podczas gdy w województwie wyniósł on w 2017 roku 18,9%, to w całej Polsce 24,4%. Pozytywnym zjawiskiem jest zmiana w stosunku do roku 2016, która w regionie wyniosła +14,5%, podczas gdy w całym kraju +11,4%.

Wskaźnik **6.6.4** Udział osób w wieku 18-59 lat mieszkających w gospodarstwach domowych bez osób pracujących jest na Pomorzu Zachodnim 2. najwyższym w Polsce. W 2017 roku odsetek ten wyniósł 10,1% wobec 8,0% w całym kraju. Spadek wartości tego wskaźnika wobec roku 2016 był jednocześnie mniej intensywny w regionie – wyniósł -4,7% r/r, podczas gdy w całym kraju -7,0% r/r.

2. Zarządzanie województwem i prowadzenie polityki rozwoju

2.1. Organizacja pracy Zarządu Województwa – skład i podział kompetencji, organizacja pracy Urzędu Marszałkowskiego

Zgodnie z *ustawą z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa* (Dz. U. z 2019 r., poz. 512), województwo samorządowe stanowi jednostkę samorządu terytorialnego tworzoną z mocy prawa przez mieszkańców województwa. Jest ono największą jednostką zasadniczego podziału terytorialnego kraju w celu wykonywania administracji publicznej. Organami samorządu województwa są: sejmik oraz zarząd województwa. Do zakresu działania samorządu województwa należy wykonywanie zadań publicznych o charakterze wojewódzkim, niezastrzeżonych na rzecz organów administracji rządowej. Zakres ten nie narusza samodzielności powiatu i gminy, organy samorządu województwa nie stanowią również wobec powiatu i gminy organów nadzoru lub kontroli oraz nie są organami wyższego stopnia w postępowaniu administracyjnym. Art. 6 *ustawy o samorządzie województwa* stanowi, że wykonuje on zadania publiczne określone ustawami w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność, dysponuje mieniem wojewódzkim, prowadzi gospodarkę finansową na podstawie budżetu. Województwo ma osobowość prawną, jego samodzielność podlega ochronie sądowej. Samorząd województwa wykonuje zadania w szczególności w zakresie:

- 1) edukacji publicznej, w tym szkolnictwa wyższego;
- 2) promocji i ochrony zdrowia;
- 3) kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- 4) pomocy społecznej;
- 5) wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- 6) polityki prorodzinnej;
- 7) modernizacji terenów wiejskich;
- 8) zagospodarowania przestrzennego;
- 9) ochrony środowiska;
- 10) transportu zbiorowego i dróg publicznych;
- 11) kultury fizycznej i turystyki;
- 12) ochrony praw konsumentów;
- 13) obronności;
- 14) bezpieczeństwa publicznego;
- 15) przeciwdziałania bezrobociu i aktywizacji lokalnego rynku pracy;
- 16) działalności w zakresie telekomunikacji;
- 17) ochrony roszczeń pracowników w razie niewypłacalności pracodawcy.

Województwo zachodniopomorskie zostało utworzone z dniem 1 stycznia 1999 r. na mocy *ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa* (Dz. U. z 2001 r. Nr 45, poz. 497). Ustrój województwa zachodniopomorskiego oraz tryb pracy jego organów określa Statut Województwa Zachodniopomorskiego przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 5 marca 2001 r. (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z 2004 r. Nr 42, poz. 456, zm.: Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z 2008 r. Nr 55, poz. 1279)⁵.

Organem stanowiącym i kontrolnym województwa jest **Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego**. W skład Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego wchodzi 30 radnych wybranych w wyborach bezpośrednich. Radni obecnej kadencji 2018-2023 zostali wyłonieni w wyborach samorządowych 21 października 2018 r. W skład władz Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego kadencji 2014-2018 wchodził:

- Teresa Kalina – Przewodnicząca Sejmiku,
- Kazimierz Drzazga – Wiceprzewodniczący Sejmiku,

⁵ <https://bip.wzp.pl/artukul/statut-wojewodztwa-zachodniopomorskiego-0>

- Zygmunt Dziewguć – Wiceprzewodniczący Sejmiku,
- Adam Ostaszewski – Wiceprzewodniczący Sejmiku.

W skład władz Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego kadencji 2018-2020 wchodzi:

- Maria Ilnicka-Mądry – Przewodnicząca Sejmiku,
- Teresa Kalina – Wiceprzewodnicząca Sejmiku,
- Zbigniew Chojewski – Wiceprzewodniczący Sejmiku,
- Zygmunt Dziewguć – Wiceprzewodniczący Sejmiku.

Do kompetencji sejmiku województwa należy w szczególności (art. 18 ustawy o samorządzie województwa):

- 1) stanowienie aktów prawa miejscowego, w szczególności:
- 2) uchwalanie strategii rozwoju województwa;
- 3) uchwalanie planu zagospodarowania przestrzennego;
- 4) podejmowanie uchwały w sprawie trybu prac nad projektem uchwały budżetowej;
- 5) podejmowanie uchwały w sprawie szczegółowości układu wykonawczego budżetu województwa, z zastrzeżeniem, że szczegółowość ta nie może być mniejsza niż określona w odrębnych przepisach;
- 6) uchwalanie budżetu województwa;
- 7) określanie zasad udzielania dotacji przedmiotowych i podmiotowych z budżetu województwa;
- 8) rozpatrywanie sprawozdań z wykonania budżetu województwa, sprawozdań finansowych województwa oraz sprawozdań z wykonywania wieloletnich programów województwa;
- 9) podejmowanie uchwały w sprawie udzielenia lub nieudzielenia absolutorium zarządowi województwa z tytułu wykonania budżetu województwa;
- 10) rozpatrywanie raportu o stanie województwa oraz podejmowanie uchwały w sprawie udzielenia lub nieudzielenia zarządowi województwa wotum zaufania z tego tytułu;
- 11) uchwalanie, w granicach określonych ustawami, przepisów dotyczących podatków i opłat lokalnych;
- 12) podejmowanie uchwał w sprawie powierzenia zadań *samorządu województwa* innym jednostkom samorządu terytorialnego;
- 13) uchwalanie "Priorytetów współpracy zagranicznej województwa";
- 14) podejmowanie uchwał w sprawie uczestnictwa w międzynarodowych zrzeszeniach regionalnych i innych formach współpracy regionalnej;
- 15) wybór i odwołanie zarządu województwa oraz ustalanie wynagrodzenia marszałka województwa;
- 16) rozpatrywanie sprawozdań z działalności zarządu województwa, w tym w szczególności z działalności finansowej i realizacji programów;
- 17) powoływanie i odwoływanie, na wniosek marszałka województwa, skarbnika województwa, który jest głównym księgowym budżetu województwa;
- 18) podejmowanie uchwał w sprawie tworzenia stowarzyszeń i fundacji oraz ich rozwiązywania, a także przystępowania do nich lub występowania z nich;
- 19) podejmowanie uchwał w sprawach majątkowych województwa;
- 20) podejmowanie uchwał w sprawie zasad udzielania stypendiów dla uczniów i studentów;
- 21) podejmowanie uchwał w innych sprawach zastrzeżonych ustawami i statutem województwa do kompetencji sejmiku województwa;
- 22) uchwalanie przepisów dotyczących organizacji wewnętrznej oraz trybu pracy organów samorządu województwa.

Sejmik Województwa w drodze uchwał rozstrzyga wszystkie sprawy należące do jego kompetencji, określonych w ustawach i Statucie Województwa. Sejmik może także, w drodze uchwał, zajmować stanowiska, wyrażać opinie i podejmować apele. W 2018 roku Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego odbył 8 Sesji, podczas których podjęto 123 uchwały. Szczegółowa informacja o stanie realizacji uchwał Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego w 2018 roku znajduje się w załączniku do niniejszego Raportu.

Organem wykonawczym, wybieranym przez Sejmik Województwa jest **Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego**. W skład Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego w kadencji 2014-2018⁶ wchodził:

- 1) Olgierd Geblewicz – Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego,
- 2) Jarosław Rzepa – Wicemarszałek Województwa Zachodniopomorskiego,
- 3) Tomasz Sobieraj – Wicemarszałek Województwa Zachodniopomorskiego,
- 4) Anna Mieczkowska – Członek Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego,
- 5) Robert Grzywacz – Członek Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego (do 13 grudnia 2016 r.),
- 6) Ryszard Mićko – Członek Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego (od 14 grudnia 2016 r.).

W skład Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego w kadencji 2018-2023⁷ wchodzi:

- 1) Olgierd Geblewicz – Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego,
- 2) Tomasz Sobieraj – Wicemarszałek Województwa Zachodniopomorskiego,
- 3) Jarosław Rzepa – Wicemarszałek Województwa Zachodniopomorskiego,
- 4) Stanisław Wziątek – Członek Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego,
- 5) Janusz Gromek – Członek Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego.

Zarząd województwa wykonuje zadania należące do samorządu województwa, niezastrzeżone na rzecz sejmiku województwa i wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych. Do zadań zarządu województwa należy w szczególności:

- 1) wykonywanie uchwał sejmiku województwa;
- 2) gospodarowanie mieniem województwa, w tym wykonywanie praw z akcji i udziałów posiadanych przez województwo;
- 3) przygotowywanie projektu i wykonywanie budżetu województwa;
- 4) przygotowywanie projektów strategii rozwoju województwa i innych strategii rozwoju, planu zagospodarowania przestrzennego, regionalnych programów operacyjnych, programów służących realizacji umowy partnerstwa w zakresie polityki spójności oraz ich wykonywanie;
- 5) monitorowanie i analizowanie procesów rozwojowych w układzie przestrzennym oraz strategii rozwoju województwa, regionalnych programów operacyjnych, programów rozwoju i programów służących realizacji umowy partnerstwa w zakresie polityki spójności oraz kontraktu terytorialnego, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju;
- 6) organizowanie współpracy ze strukturami samorządu regionalnego w innych krajach i z międzynarodowymi zrzeszeniami regionalnymi;
- 7) kierowanie, koordynowanie i kontrolowanie działalności wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych, w tym zatrudnianie i zwalnianie kierowników wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych;
- 8) uchwalanie regulaminu organizacyjnego urzędu marszałkowskiego.

Zarząd Województwa rozstrzyga w formie uchwał w sprawach należących do jego kompetencji, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej. W 2018 roku Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego odbył 61 posiedzeń, podczas których podjęto 2 363 uchwały.

Marszałek Województwa organizuje pracę Zarządu Województwa i Urzędu Marszałkowskiego, kieruje bieżącymi sprawami województwa oraz reprezentuje województwo na zewnątrz.

⁶ Uchwała Nr I/2/14 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 1 grudnia 2014 r. w sprawie wyboru Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego; Uchwała Nr I/3/14 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 1 grudnia 2014 r. w sprawie wyboru Wicemarszałka Województwa Zachodniopomorskiego; Uchwała Nr II/5/14 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 19 grudnia 2014 r. w sprawie wyboru Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego; Uchwała nr XVII/313/16 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 13 grudnia 2016 r. w sprawie odwołania Członka Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego; Uchwała Nr XVII/314/16 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 13 grudnia 2016 r. w sprawie wyboru Członka Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego;

⁷ Uchwała Nr I/2/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 23 listopada 2018 r. w sprawie wyboru Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego; Uchwała Nr I/4/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 23 listopada 2018 r. w sprawie wyboru Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego;

Szczegółową organizację oraz zasady funkcjonowania **Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego** określa Regulamin Organizacyjny przyjęty *Uchwałą Nr 1935/15 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 9 grudnia 2015 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Marszałkowskiego w Szczecinie ze zm.* Regulamin Organizacyjny Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego określa w szczególności: zasady kierowania Urzędem, organizację wewnętrzną wydziałów, zakresy działania wydziałów, tryb pracy oraz podstawowe procedury wewnętrzne Urzędu.

W skład Urzędu wchodzi następujące wydziały i inne wewnętrzne komórki organizacyjne, równorzędne wydziałom:

- 1) Gabinet Marszałka,
- 2) Wydział Prezydialny,
- 3) Wydział Społeczeństwa Informacyjnego i Informatyki,
- 4) Wydział Zdrowia,
- 5) Wydział Współpracy Społecznej,
- 6) Wydział Infrastruktury i Transportu,
- 7) Wydział Rolnictwa i Rybactwa,
- 8) Wydział Ochrony Środowiska,
- 9) Wydział Edukacji i Sportu,
- 10) Wydział Kultury, Nauki i Dziedzictwa Narodowego,
- 11) Wydział Turystyki i Gospodarki,
- 12) Wydział Finansów i Budżetu,
- 13) Wydział Inwestycji i Nieruchomości,
- 14) Wydział Organizacji i Rozwoju Zasobów Ludzkich,
- 15) Wydział Administracyjny,
- 16) Wydział Współpracy Terytorialnej,
- 17) Wydział Zarządzania Strategicznego,
- 18) Wydział Wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego,
- 19) Wydział Wdrażania Działań Środowiskowych Regionalnego Programu Operacyjnego,
- 20) Wydział Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- 21) Wydział Bezpieczeństwa i Ochrony Informacji Niejawnych,
- 22) Wydział Zamiejscowy Urzędu,
- 23) Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej,
- 24) Biuro Geodezji,
- 25) Biuro Radców Prawnych,
- 26) Biuro Audytu Wewnętrznego,
- 27) Biuro Kontroli Wewnętrznej,
- 28) Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów,
- 29) Biuro Certyfikacji,
- 30) Biuro Rzecznika Funduszy Europejskich.⁸

Podział zadań, kompetencji i odpowiedzialności dla członków Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego określa Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego w trybie zarządzenia. Zgodnie z *zarządzeniami Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego Nr 49/17 z dnia 29 maja 2017 r. oraz Nr 70/18 z dnia 20 lipca 2018 r.*⁹, zadania związane z nadzorem funkcjonalnym nad zakresem działania poszczególnych jednostek organizacyjnych Urzędu Marszałkowskiego oraz sprawy związane z wykonywaniem zadań i działaniem wojewódzkich osób prawnych lub wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych nadzorowanych przez dane komórki organizacyjne Urzędu, były realizowane przez niżej wymienionych Członków Zarządu (dot. Zarządu Województwa w kadencji 2014-2018):

Jarosław Rzepa – Wicemarszałek Województwa Zachodniopomorskiego:

- 1) Wydział Rolnictwa i Rybactwa,

⁸ stan na dzień 31 grudnia 2018 r.;

⁹ dane za okres od 1 stycznia 2018 r. do 23 listopada 2018 r.;

- 2) Wydział Turystyki i Gospodarki,
- 3) Wydziału Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- 4) Wydziału Współpracy Społecznej;

Tomasz Sobieraj – Wicemarszałek Województwa Zachodniopomorskiego:

- 1) Wydział Infrastruktury i Transportu,
- 2) Wydział Społeczeństwa Informacyjnego i Informatyki,
- 3) Wydział Bezpieczeństwa i Ochrony Informacji Niejawnych z wyłączeniem Pionu Ochrony Informacji Niejawnych;

Anna Mieczkowska – Członek Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego:

- 1) Wydział Kultury, Nauki i Dziedzictwa Narodowego,
- 2) Wydział Zdrowia,
- 3) Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej;

Ryszard Mićko – Członek Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego:

- 1) Wydział Edukacji i Sportu,
- 2) Wydział Ochrony Środowiska,
- 3) Wydział Inwestycji i Nieruchomości,
- 4) Biuro Geodezji;

Olgierd Geblewicz – Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego (komórki organizacyjne Urzędu Marszałkowskiego podlegające bezpośrednio Marszałkowi Województwa Zachodniopomorskiego):

- 1) Gabinet Marszałka,
- 2) Biuro Obsługi Zarządu,
- 3) Wydział Administracyjny,
- 4) Wydział Zamiejscowy Urzędu w Koszalinie,
- 5) Wydział Organizacji i Rozwoju Zasobów Ludzkich,
- 6) Biuro Audytu Wewnętrznego,
- 7) Pion Ochrony Informacji Niejawnych w Wydziale Bezpieczeństwa i Ochrony Informacji Niejawnych,
- 8) Biuro Kontroli Wewnętrznej,
- 9) Biuro Radców Prawnych,
- 10) Wydział Finansów i Budżetu,
- 11) Kancelarii Sejmiku,
- 12) Wydział Współpracy Terytorialnej,
- 13) Wydział Wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego,
- 14) Wydział Wdrażania Działań Środowiskowych Regionalnego Programu Operacyjnego,
- 15) Wydział Zarządzania Strategicznego,
- 16) Wydział Zdrowia,
- 17) Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów,
- 18) Biuro Certyfikacji,
- 19) Biuro Rzecznika Funduszy Europejskich.

Zgodnie z zarządzeniem Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego Nr 122/18 z dnia 3 grudnia 2018 r. zadania związane z nadzorem funkcjonalnym nad zakresem działania poszczególnych jednostek organizacyjnych Urzędu Marszałkowskiego oraz sprawy związane z wykonywaniem zadań i działaniem wojewódzkich osób prawnych lub wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych nadzorowanych przez dane komórki organizacyjne Urzędu, były realizowane przez niżej wymienionych Członków Zarządu (dot. Zarządu Województwa w kadencji 2018-2023):

Jarosław Rzepa – Wicemarszałek Województwa Zachodniopomorskiego:

- 1) Wydział Rolnictwa i Rybactwa,
- 2) Wydział Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- 3) Wydział Współpracy Społecznej;

Tomasz Sobieraj – Wicemarszałek Województwa Zachodniopomorskiego:

- 1) Wydział Infrastruktury i Transportu,
- 2) Wydział Społeczeństwa Informacyjnego i Informatyki,
- 3) Wydział Bezpieczeństwa i Ochrony Informacji Niejawnych z wyłączeniem Pionu Ochrony Informacji Niejawnych;

Stanisław Wziątek – Członek Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego:

- 1) Wydział Edukacji i Sportu,
- 2) Wydział Ochrony Środowiska,
- 3) Wydział Inwestycji i Nieruchomości,
- 4) Biuro Geodezji;

Janusz Gromek – Członek Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego:

- 1) Wydział Kultury, Nauki i Dziedzictwa Narodowego,
- 2) Wydział Turystyki i Gospodarki,
- 3) Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.

Olgierd Geblewicz – Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego (komórki organizacyjne Urzędu Marszałkowskiego podlegające bezpośrednio Marszałkowi Województwa Zachodniopomorskiego):

- 1) Gabinet Marszałka,
- 2) Wydział Prezydialny,
- 3) Wydział Administracyjny,
- 4) Wydział Zamiejscowy Urzędu w Koszalinie,
- 5) Wydział Organizacji i Rozwoju Zasobów Ludzkich,
- 6) Biuro Audytu Wewnętrznego,
- 7) Pion Ochrony Informacji Niejawnych w Wydziale Bezpieczeństwa i Ochrony Informacji Niejawnych,
- 8) Biuro Kontroli Wewnętrznej,
- 9) Biuro Radców Prawnych,
- 10) Wydział Finansów i Budżetu,
- 11) Wydział Współpracy Terytorialnej,
- 12) Wydział Wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego,
- 13) Wydział Wdrażania Działań Środowiskowych Regionalnego Programu Operacyjnego,
- 14) Wydział Zarządzania Strategicznego,
- 15) Wydział Zdrowia,
- 16) Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów,
- 17) Biuro Certyfikacji,
- 18) Biuro Rzecznika Funduszy Europejskich.

W celu wykonywania zadań województwo powołuje **wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne** oraz może zawierać umowy z innymi podmiotami.

Wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne¹⁰:

Samodzielne Publiczne Zakłady Opieki Zdrowotnej:

- 1) Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Gryficach,
- 2) Regionalny Szpital w Kołobrzegu,
- 3) Szpital Uzdrowski „Willa Fortuna” Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Kołobrzegu,
- 4) Szpital Wojewódzki im. Mikołaja Kopernika w Koszalinie,
- 5) Specjalistyczny Zespół Gruzlicy i Chorób Płuc w Koszalinie,
- 6) Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy w Koszalinie,
- 7) Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Stanominie,
- 8) Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy – Zachodniopomorskie Centrum Leczenia i Profilaktyki w Szczecinie,
- 9) Samodzielny Publiczny Wojewódzki Szpital Zespolony w Szczecinie,
- 10) Zachodniopomorskie Centrum Onkologii w Szczecinie,
- 11) Wojewódzka Stacja Pogotowia Ratunkowego w Szczecinie,
- 12) Samodzielny Publiczny Specjalistyczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Zdroje” w Szczecinie,

¹⁰ Stan na dzień 31 grudnia 2018 r.

- 13) Zakład Opiekuńczo – Leczniczy Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Leśna Ustron” w Tucznie.

Samorządowe Instytucje Kultury:

- 1) Książnica Pomorska im. Stanisława Staszica w Szczecinie,
- 2) Muzeum Narodowe w Szczecinie,
- 3) Opera na Zamku w Szczecinie,
- 4) Teatr Polski w Szczecinie,
- 5) Zamek Książąt Pomorskich w Szczecinie,
- 6) Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie,
- 7) Morskie Centrum Nauki im. prof. J. Stelmacha w Szczecinie.

Inne samorządowe osoby prawne:

- 1) Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego w Szczecinie,
- 2) Zachodniopomorski Ośrodek Ruchu Drogowego w Koszalinie.
- 3) Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska w Szczecinie¹¹.

Wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne (nieposiadające osobowości prawnej)

- 1) Centrum Edukacji Nauczycieli w Koszalinie,
- 2) Zachodniopomorskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Szczecinie,
- 3) Zespół Szkół Specjalnych przy Szpitalu Uzdrowiskowym „Słoneczko” w Kołobrzegu,
- 4) I Liceum Ogólnokształcące w Białym Borze,
- 5) Zachodniopomorskie Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Szczecinie,
- 6) Zachodniopomorskie Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Świnoujściu,
- 7) Zachodniopomorski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Koszalinie,
- 8) Zachodniopomorskie Laboratorium Drogowe w Koszalinie,
- 9) Wojewódzki Urząd Pracy,
- 10) Sekretariat ds. Młodzieży Województwa Zachodniopomorskiego,
- 11) Biuro Regionalne Województwa Zachodniopomorskiego w Brukseli,
- 12) Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej Województwa Zachodniopomorskiego,
- 13) Publiczny Ośrodek Adopcyjny w Szczecinie,
- 14) Publiczny Ośrodek Adopcyjny w Koszalinie,
- 15) Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Zachodniopomorskiego,
- 16) Zachodniopomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Szczecinie – (likwidacja z dniem 31 grudnia 2018 r.).

Spółki, w których województwo posiada udziały:

- 1) Uzdrowisko Kołobrzeg S.A. (100,00% udziałów),
- 2) Uzdrowisko Świnoujście S.A. (100,00% udziałów),
- 3) Wodociągi Zachodniopomorskie Sp. z o.o. (100,00% udziałów),
- 4) Zachodniopomorska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. (99,96% udziałów),
- 5) Koszalińska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. (95,80% udziałów),
- 6) Fundusz Pomerania Sp. z o.o. (41,81% udziałów),
- 7) Port Lotniczy Szczecin-Goleniów Sp. z o.o. (19,98% udziałów),
- 8) Przewozy Regionalne Sp. z o.o. (2,90% udziałów).

¹¹ Zgodnie z art. 400 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2017 r., poz. 519 ze zm.), wojewódzkie fundusze nie są wojewódzkimi samorządowymi jednostkami organizacyjnymi, o których mowa w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2018 r., poz. 913 z późn. zm.). Wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej są samorządowymi osobami prawnymi w rozumieniu w art. 9 pkt 14 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2017 r., poz. 2077 ze zm.).

2.2. Prowadzenie polityki rozwoju

2.2.1. Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego – działania w zakresie monitoringu, sprawozdawczości i aktualizacji

Monitoring Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego to proces systematycznego zbierania, przetwarzania, analizowania i publikowania wiarygodnych informacji, którego celem jest zapewnienie zgodności realizacji strategii z przyjętymi założeniami i celami operacyjnymi. Monitorowanie, będące elementem łączącym programowanie i wdrażanie rozwoju regionalnego, pozwala na nadzór i korygowanie prowadzonych działań, a jednocześnie daje możliwość racjonalnego zaplanowania i uszczegółowienia działań przyszłych. Skutecznie działające systemy monitoringu pozwalają także na prawidłową alokację środków finansowych kierowanych na poszczególne zadania. Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego 2020¹² (SRWZ 2020), w szczególności wyznaczone cele, podlega systematycznemu monitorowaniu. Pełny monitoring SRWZ 2020 zgodnie z obowiązującą procedurą, został przeprowadzony w 2015 r. oraz w 2017 r. (patrz rozdział 1.2. Raportu). Długofalowe wnioski z prowadzonego monitoringu i ewaluacji celów SRWZ 2020 oraz prowadzonej polityki rozwoju w regionie, w szczególności dotyczące wielkości, kierunków i efektów interwencji, wskazywały m.in. na potrzebę silniejszej koncentracji tematycznej i przestrzennej interwencji publicznej, a także wypracowania nowego standardu procesu przygotowania i realizacji dokumentów strategicznych. Wnioski te wpłynęły w istotny sposób na proces programowania przedsięwzięć, na kształt dokumentów programowych, a także na formułowanie zasad określających sposób rozumienia rozwoju i jego wsparcia przez samorząd. Były również jedną z przesłanek do podjęcia decyzji o rozpoczęciu procesu aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego, a także wypracowania nowego standardu procesu przygotowania i realizacji dokumentów strategicznych w postaci Zachodniopomorskiego Modelu Programowania Rozwoju (patrz rozdział 2.2.2. Raportu).

Wśród najważniejszych, szczegółowych wniosków wynikających z prowadzonego monitoringu polityki regionalnej i jednocześnie przesłanek przemawiających za aktualizacją obowiązującej Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego (uchwalonej w 2010 r.) należy wymienić:

- wnioski dotyczące wielkości, kierunków i efektów interwencji, wskazujące na potrzebę silniejszej koncentracji tematycznej i przestrzennej interwencji publicznej, konieczność dopasowania zestawu działań (i inwestycji) do specyfiki poszczególnych terytoriów (wzmocnienie wymiaru terytorialnego);
- konieczność wzmocnienia potencjału rozwojowego poprzez uruchomienia takiego trybu działania i realizacji procesów rozwojowych w obrębie województwa, który aktywizuje i angażuje do współpracy podmioty na poziomie lokalnym, potrzeba budowania szerokiej platformy współpracy na rzecz realizacji zintegrowanych przedsięwzięć, rozszerzenie katalogu instrumentów sprzyjających poprawie efektywności wsparcia (wzmocnienie wymiaru funkcjonalnego);
- konieczność aktywizacji lokalnych potencjałów rozwojowych – włączenia do procesów rozwojowych wewnętrznych zasobów finansowych i innego rodzaju potencjałów skumulowanych w wymiarze lokalnym i regionalnym;
- potwierdzenie potrzeby spójnego, komplementarnego i wieloletniego programowania przedsięwzięć rozwojowych. Konieczność uwzględnienia planowania na poziomie operacyjnym poprzez programy realizacyjne, będące bezpośrednim łącznikiem między wymiarem strategicznym polityki regionalnej i wdrożeniowym;
- zmiany w sytuacji społeczno-gospodarczej województwa oraz uwarunkowań formalno-prawnych prowadzenia polityki rozwoju w Polsce.

21 czerwca 2016 r. Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego przyjął *Uchwałę Nr XIII/241/16 w sprawie określenia zasad, trybu i harmonogramu prac nad aktualizacją Strategii Rozwoju Województwa*

¹² Pełny tekst dokumentu dostępny jest pod linkiem <http://bip.rbip.wzp.pl/artukul/uchwala-nr-xlii48210-sejmiku-województwa-zachodniopomorskiego>.

Zachodniopomorskiego.¹³ Prace nad Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego (z perspektywą do roku 2030) prowadzone są zgodnie z zatwierdzonym przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego harmonogramem. Poszczególne etapy prac przebiegały następująco:

TERMIN	OPIS DZIAŁANIA
czerwiec 2016	przyjęcie przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego Uchwały Nr XIII/241/16 w sprawie określenia zasad, trybu i harmonogramu prac nad aktualizacją Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego;
czerwiec 2016- październik 2016	praca nad założeniami a dotyczącymi aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030: – przedstawienie radnym Województwa Zachodniopomorskiego informacji na temat założeń aktualizacji Strategii oraz struktury dokumentu, a także powiązanych z nim dokumentów o charakterze strategicznym i programowym (polityki rozwoju, programy realizacyjne) w ramach koncepcji Zachodniopomorskiego Modelu Programowania Rozwoju; – debata publiczna oraz konsultacje dotyczące założeń projektu Strategii z udziałem m.in. podmiotów wymienionych w art. 12 ustawy o samorządzie województwa; współpraca ta odbywała w szczególności w ramach branżowych spotkań konsultacyjnych;
listopad 2016	Uchwała Nr 1773/16 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 14 listopada 2016 r. w sprawie przyjęcia projektu Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030, po dokonaniu aktualizacji i skierowanie dokumentu do konsultacji społecznych; projekt uwzględniał uwagi i rekomendacje podmiotów zaangażowanych w proces formułowania Strategii;
listopad 2016- kwiecień 2017	konsultacje społeczne projektu Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030 (16 listopada – 31 grudnia 2016 r.) – uzyskanie opinii jednostek samorządu terytorialnego, partnerów gospodarczych i społecznych na temat zapisów zawartych w projekcie: – organizacja II Szczecińskiej Konferencji Regionalistycznej pn. „Programowanie rozwoju terytoriów – region, Polska, Europa” (17-18 listopada 2016); konferencja była forum do prezentacji i dyskusji na temat Strategii m.in. z przedstawicielami samorządów lokalnych, środowisk naukowych i gospodarczych województwa zachodniopomorskiego; – ogłoszenie konsultacji społecznych – ogłoszenie zostało opublikowane na stronach Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego oraz w prasie o zasięgu lokalnym i regionalnym; – przekazanie projektu do konsultacji i zaopiniowania do Ministra Rozwoju, Wojewody Zachodniopomorskiego (projekt uzyskał pozytywną opinię obu organów pod względem zgodności ze średniookresową strategią rozwoju kraju – Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju przyjętą przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 r.), Zachodniopomorskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego oraz Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego; – Uchwała nr 123/17 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z 30 stycznia 2017 roku w sprawie przyjęcia Sprawozdania z konsultacji projektu Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030; – Uchwała Nr 592/17 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 19 kwietnia 2017 r. w sprawie przyjęcia projektu Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030 uwzględniającego uwagi wniesione w procesie konsultacji społecznych
kwiecień 2017- czerwiec 2017	kontynuacja procesu aktualizacji zgodnie z rekomendacjami Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju dotyczącymi spójności z aktualizowaną Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego – m.in. udział w pacach nad KSRR oraz Systemem zarządzania rozwojem Polski, dążenie do zaimplementowania na poziomie krajowym elementów koncepcji rozwoju

¹³ zm. Uchwałą Nr XVI/300/16 z 15 listopada 2016 r., Uchwałą Nr XXII/366/17 z 25 kwietnia 2017 r., Uchwałą Nr XXXIII/517/18 z 28 czerwca 2018 r. oraz Uchwałą Nr XXXV/542/18 z 26 września 2018 r.

TERMIN	OPIS DZIAŁANIA
	zaproponowanych w projekcie SRWZ 2030;
czerwiec 2017- marzec 2018	przygotowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko ¹⁴ i analizy ex ante ¹⁵ projektu Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030; 28 lipca 2017 r. ogłoszono postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego, w jego wyniku zawarto umowy z wykonawcami (4 października 2017 r. na opracowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w terminie do 26 marca 2018 r. i 6 października 2017 r. na opracowanie ewaluacji ex-ante w terminie do 30 marca 2018 r.);
marzec 2018- sierpień 2018	konsultacja projektu Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030: – konsultacje z Komisją Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego (KWRiST); – prezentacja i konsultacje projektu Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030 z radnymi Województwa Zachodniopomorskiego (Komisja Rozwoju, Promocji i Współpracy Zagranicznej); – Uchwała Nr 1555/18 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 28 sierpnia 2018 r. w sprawie przyjęcia projektu zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030 wraz z Prognozą Oddziaływania na Środowisko; przyjęty projekt uwzględnił uwagi sformułowane w trakcie oceny ex ante; konsultacji z Komisją Wspólną Rządu i Samorządu przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji a także radnych Województwa Zachodniopomorskiego;
marzec 2018-	uzgadnianie projektu Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030 z właściwymi dyrektorami regionalnych zarządów gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie: – realizując wymóg ustawy¹⁶ Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego wystąpił z wnioskiem o uzgodnienie projektu Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030 (SRWZ 2030) do regionalnych zarządów gospodarki wodnej Wód Polskich w Szczecinie, Poznaniu i Bydgoszczy (zgodnie z właściwością zarządzania obszarami wodnymi na terenie województwa zachodniopomorskiego) (5.03.2018 r.). Dyrektor RZGW w Poznaniu odmówił wszczęcia postępowania, Dyrektor RZGW w Szczecinie uzgodnił projekt, natomiast Dyrektor RZGW w Bydgoszczy odmówił uzgodnienia projektu SRWZ 2030. Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego odwołał się od decyzji Dyrektora RZGW w Bydgoszczy do Prezesa Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie (19.04.2018 r.). Prezes PGW Wody Polskie jako organ odwoławczy utrzymał w mocy zaskarżoną decyzję (13.08.2018 r.). Podjęta decyzja była ostateczna w administracyjnym toku instancji. Województwo Zachodniopomorskie – Marszałek Województwa zaskarżył decyzję Prezesa Wód Polskich (3 września 2018 r.) do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie, który oddalił skargę powołując się na ustawowy zapis konieczności uwzględnienia obszarów zalewowych w projekcie strategii rozwoju województwa (11.02.2019 r.); – Uchwała Nr 648/19 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 12 kwietnia

¹⁴ Obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wynika z art. 46 pkt 1 ustawy z 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Opracowanie dostępne jest pod linkiem <http://www.wzs.wzp.pl/programowanie-rozwoju/strategia-rozwoju-województwa-zachodniopomorskiego/biezace-informacje-o-srwz/prognoza-oddziaływania-na-srodowisko-projektu-strategii-rozwoju-województwa-zachodniopomorskiego-do>

¹⁵ Obowiązek przeprowadzenia ewaluacji ex ante wynika z zapisów ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (art. 10a pkt 2 tej ustawy wskazuje na obowiązek przygotowania przed przyjęciem strategii rozwoju raportu zawierającego uprzednią (ex ante) ewaluację skuteczności i efektywności realizacji strategii).

Opracowanie dostępne jest pod linkiem <http://www.wzs.wzp.pl/programowanie-rozwoju/strategia-rozwoju-województwa-zachodniopomorskiego/biezace-informacje-o-srwz/raport-koncowy-ewaluacja-ex-ante-projektu-strategii-rozwoju-województwa-zachodniopomorskiego-do-roku>

¹⁶ Znowelizowane zapisy ustawy o samorządzie województwa (art. 12a, ust. 3) oraz ustawy Prawo wodne (art. 166 ust. 2 oraz ust. 5), formułują wymóg uzgodnienia projektu strategii rozwoju województwa z właściwymi dyrektorami regionalnych zarządów gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

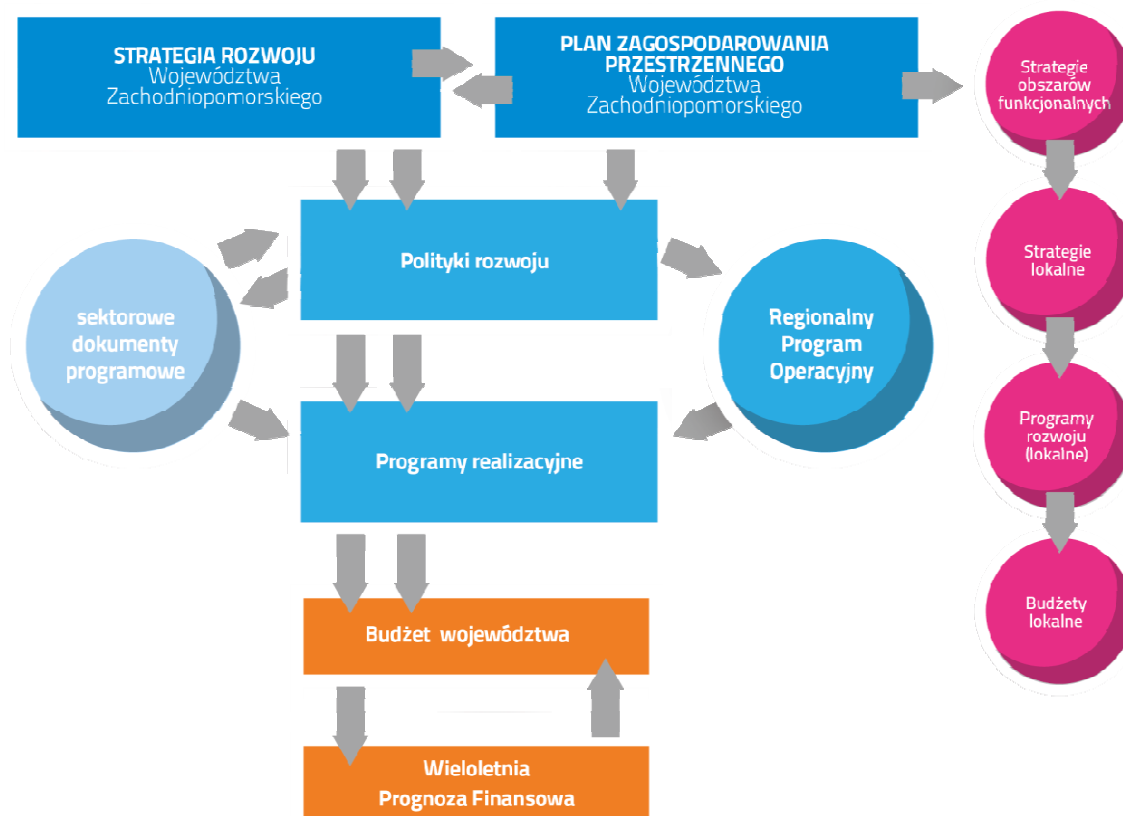
TERMIN	OPIS DZIAŁANIA
	2018 r. w sprawie przyjęcia projektu zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030; projekt SRZWZ 2030 uzupełniono o dodatkowe informacje dotyczące zagrożenia powodziowego – zgodnie wymogami zawartymi w decyzji Dyrektor RZGW w Bydgoszczy (decyzja BD.RPP.61.1.2018.EK), projekt przekazano do uzgodnienia Dyrektor RZGW w Bydgoszczy.

Zgodnie z przyjętym harmonogramem projekt aktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego powinien trafić pod obrady Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego w czerwcu 2019 r.

2.2.2. Zachodniopomorski Model Programowania Rozwoju

Proces aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego wpisuje się w ciąg działań realizowanych przez samorząd województwa zachodniopomorskiego na rzecz uporządkowania i optymalizacji procesu programowania rozwoju. W sierpniu 2014 r. Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego zaaprobował koncepcję działań na rzecz optymalizacji systemu zarządzania strategicznego i realizacji polityki rozwoju przez Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego. Konsekwencją tego było zaimplementowanie koncepcji trójszczeblowego systemu programowania rozwoju strategicznego województwa – Zachodniopomorskiego Modelu Programowania Rozwoju (ZMPR).

Rysunek 38. Schemat poglądowy Zachodniopomorskiego Modelu Programowania Rozwoju.

Na ZMPR składa się trójszczeblowy system właściwych dokumentów strategicznych oraz zasady ich wdrażania (i monitorowania) ustalone w relacji z instrumentami finansowymi (przede wszystkim budżetem województwa i Wieloletnia Prognozą Finansową) oraz praktyką współpracy programowej z samorządami lokalnymi. W ramach ZMPR realizowany jest obowiązkowy katalog celów rozwojowych województwa określony w art. 11. ust. 1 *Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa* i dedykowanych im działań. Na poziomie strategicznym, będącym kluczowym szczeblem systemu programowania rozwoju, znajduje się **strategia rozwoju województwa**, dokument wyznaczający główne kierunki rozwoju regionu. Dokumentem komplementarnym jest **plan zagospodarowania przestrzennego województwa**, będący przestrzennym zapisem wyborów zdefiniowanych w Strategii. Oba te dokumenty są traktowane jako strategiczne o charakterze średniookresowym. Drugi szczebel programowania rozwoju tworzą **polityki rozwoju**, odpowiadające poszczególnym obszarom aktywności samorządu. W obszarach tych samorząd dysponuje instrumentami oddziaływania pośredniego lub bezpośredniego, względnie może wywierać wpływ na otoczenie. Drugi poziom ZMPR docelowo tworzyć będą także **programy realizacyjne** – dokumenty prezentujące operacyjny wymiar polityk w postaci katalogu konkretnych realizowanych przez samorząd województwa przedsięwzięć, kluczowych dla osiągnięcia celów rozwojowych, wskazujące również źródła i zakres finansowania poszczególnych przedsięwzięć. Trzeci poziom to **sektorowe dokumenty programowe** obowiązujące na poziomie regionalnym, zarówno z mocy stosowanych ustaw, jak i z racji wdrażania przez samorząd polityki rozwoju w różnych dziedzinach życia. Dedykowane są one jednolitym obszarom tematycznym.

Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego jest najważniejszym dokumentem przygotowywanym przez samorząd województwa, nadrzędnym w stosunku do innych dokumentów programowych i operacyjnych na poziomie regionalnym (założenie to determinuje konieczność zapewnienia spójności regionalnych dokumentów programowych). Jest też dokumentem ramowym dla programowania strategicznego na poziomie lokalnym. SRWZ jako dokument programujący rozwój w odniesieniu do szerokiego obszaru aktywności samorządu województwa wkracza poza sferę bezpośrednich kompetencji i innych działań leżących w gestii władz regionalnych. Stanowi również, skierowaną do kluczowych partnerów w regionie, ofertę współpracy na rzecz realizacji zintegrowanych i uzgodnionych inicjatyw rozwojowych oraz zwiększonej efektywności i skuteczności wydatkowania środków publicznych. Obowiązująca Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego (z perspektywą do roku 2020) została przyjęta *Uchwałą Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego Nr XLII/482/10 z 22 czerwca 2010 r.*¹⁷ Aktualnie trwa proces aktualizacji Strategii zainicjowany *Uchwałą Nr XIII/241/16 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z 21 czerwca 2016 r. sprawie określenia zasad, trybu i harmonogramu prac nad aktualizacją Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego.*¹⁸ Zgodnie z przyjętym harmonogramem w czerwcu 2019 r. projektu Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego w perspektywie 2030 powinien zostać przekazany pod obrady Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego. **Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego** (PZPWZ) jest przestrzennym zapisem wyborów zdefiniowanych w Strategii oraz instrumentem koordynacji polityki przestrzennej w regionie. Rozstrzygnięcia i zapisy Strategii Rozwoju Województwa i Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa pozostają spójne. PZPWZ określa m.in. uwarunkowania i kierunki rozwoju województwa w zakresie organizacji struktury przestrzennej (sieć osadnicza), infrastruktury technicznej i społecznej, ochrony środowiska czy lokalizacji inwestycji celu publicznego. Aktualnie obowiązujący Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego został przyjęty przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego *Uchwałą Nr XLV/530/10 z dnia 19 października 2010 r.*¹⁹ W związku z przeprowadzoną Okresową Oceną Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, wskazującą na konieczność dostosowania dokumentu do nowych krajowych i regionalnych strategii rozwoju, realizowana jest obecnie procedura aktualizacji Planu. 9 kwietnia 2018 r. Zarząd Województwa *Uchwałą Nr*

¹⁷ Pełny tekst dokumentu dostępny jest pod linkiem <http://bip.rbip.wzp.pl/arttykul/uchwala-nr-xlii48210-sejmiku-wojewodztwa-zachodniopomorskiego>.

¹⁸ zm. *Uchwałą Nr XVI/300/16 z 15 listopada 2016 r.*, *Uchwałą Nr XXII/366/17 z 25 kwietnia 2017 r.*, *Uchwałą Nr XXXIII/517/18 z 28 czerwca 2018 r.* oraz *Uchwałą Nr XXXV/542/18 z 26 września 2018 r.*

¹⁹ Pełny tekst dokumentu dostępny jest pod linkiem <http://bip.rbip.wzp.pl/arttykul/plan-zagospodarowania-przestrzennego-wojewodztwa-zachodniopomorskiego-1>

555/18 przyjął projekt zmiany Planu zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, uruchamiając procedurę opiniowania, uzgadniania i konsultacji transgranicznych projektu²⁰. Kolejne, planowane etapy procedowania nad projektem to: prezentacja projektu zmiany PZPWZ na sesji Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego i uchwalenie przez Sejmik; przekazanie uchwały Sejmiku i dokumentacji formalnoprawnej Wojewodzie Zachodniopomorskiemu celem sprawdzenia zgodności z prawem przeprowadzonej procedury i publikacji w Dzienniku Urzędowym Województwa Zachodniopomorskiego.

Drugi szczebel programowania tworzą **sektorowe polityki rozwoju i programy realizacyjne**. Polityki rozwoju obejmują sprofilowane obszary aktywności samorządu regionalnego, istotne z punktu widzenia społeczności województwa, dla których istnieją instrumenty bezpośredniej lub pośredniej interwencji, względnie obszary, w których samorząd regionalny może wywierać wpływ na otoczenie. Zakres przyjętych polityk w pierwszej kolejności uwzględnia zapisy aktów prawnych określających zadania i kompetencje samorządu województwa – w tym *Ustawy o samorządzie województwa* i *Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* – a zarazem odpowiada na bieżące zapotrzebowanie. Polityki wyznaczają zatem zakres tematyczny działalności samorządu oraz budują doktrynę rozwoju regionalnego, zawierającą pełną agendę celów i obszarów działalności samorządu bez ich hierarchizowania i operacjonalizacji. Poszczególne polityki znajdują wyraz w funkcjonowaniu jednostek organizacyjnych Urzędu Marszałkowskiego, ale niekoniecznie pokrywają się bezpośrednio z ujętymi w regulaminie organizacyjnym zakresami zadań. W okresie od maja do września 2016 r. Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego przyjął trzynastę polityk rozwojowych będących wyrazem budowanego i wdrażanego stanowiska samorządu województwa w zakresie działań kierunkowych i ich przewidywanego wpływu na rozwój społeczno-gospodarczy. Poniższa tabela prezentuje zestawienie polityk rozwojowych oraz wydziałów/jednostek organizacyjnych województwa, których dyrektorzy pełnią funkcję liderów/koordynatorów²¹ poszczególnych polityk rozwojowych:

NAZWA POLITYKI	UCHWAŁA W SPRAWIE PRZYJĘCIA POLITYKI	WYDZIAŁ WIODĄCY
Polityka energetyczna województwa zachodniopomorskiego ²²	uchwała nr 1433/16 z dnia 13 września 2016 r.	Wydział Bezpieczeństwa i Ochrony Informacji Niejawnych
Polityka edukacyjna województwa zachodniopomorskiego ²³	uchwała nr 1441/16 z dnia 13 września 2016 r.	Wydział Edukacji i Sportu
Polityka rozwoju obszarów wiejskich województwa zachodniopomorskiego ²⁴	uchwała nr 1442/16 z dnia 13 września 2016 r.	Wydział Zarządzania Strategicznego
Polityka gospodarcza województwa zachodniopomorskiego ²⁵	uchwała nr 1443/16 z dnia 13 września 2016 r.	Wydział Zarządzania Strategicznego
Polityka wspierania rozwoju cyfrowego województwa zachodniopomorskiego ²⁶	uchwała nr 1466/16 z dnia 13 września 2016 r.	Wydział Społeczeństwa Informacyjnego i Informatyki

²⁰ <http://bip.rbip.wzp.pl/artykul/uchwala-nr-55518-zarzadu-wojewodztwa-zachodniopomorskiego>

²¹ Rola wydziałów / innych jednostek organizacyjnych województwa, a także innych podmiotów w procesie opracowywania, wdrażania polityk przedstawia się następująco: wydział wiodący (odpowiedzialny za opracowanie i monitorowanie polityki); wydziały realizujące (może to być również wydział wiodący) – wydziały kluczowe dla wdrażania polityki; wydziały wspierające / podmioty wspierające realizację polityki.

²² <http://bip.rbip.wzp.pl/artykul/uchwala-nr-143316-zarzadu-wojewodztwa-zachodniopomorskiego>

²³ <http://bip.rbip.wzp.pl/artykul/uchwala-nr-147116-zarzadu-wojewodztwa-zachodniopomorskiego>

²⁴ <http://bip.rbip.wzp.pl/artykul/uchwala-nr-144216-zarzadu-wojewodztwa-zachodniopomorskiego>

²⁵ <http://bip.rbip.wzp.pl/artykul/uchwala-nr-144316-zarzadu-wojewodztwa-zachodniopomorskiego>

²⁶ <http://bip.rbip.wzp.pl/artykul/uchwala-nr-146616-zarzadu-wojewodztwa-zachodniopomorskiego>

NAZWA POLITYKI	UCHWAŁA W SPRAWIE PRZYJĘCIA POLITYKI	WYDZIAŁ WIODĄCY
Polityka kulturalna województwa zachodniopomorskiego ²⁷	uchwała nr 1469/16 z dnia 13 września 2016 r.	Wydział Kultury, Nauki i Dziedzictwa Narodowego
Polityka sektorowa na rzecz Kapitału oraz spójności społecznej w Województwie Zachodniopomorskim ²⁸	uchwała nr 1470/16 z dnia 13 września 2016 r.	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
Polityka ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego ²⁹	uchwała nr 1472/16 z dnia 13 września 2016 r.	Wydział Ochrony Środowiska
Polityka ochrony zdrowia województwa zachodniopomorskiego ³⁰	uchwała nr 1477/16 z dnia 13 września 2016 r.	Wydział Zdrowia
Polityka rynku pracy województwa zachodniopomorskiego ³¹	uchwała nr 1481/16 z dnia 13 września 2016 r.	Wojewódzki Urząd Pracy
Polityka współpracy międzyregionalnej i zagranicznej województwa zachodniopomorskiego ³²	uchwała nr 1479/16 z dnia 13 września 2016 r.	Wydział Współpracy Terytorialnej
Polityka samorządu województwa zachodniopomorskiego w sektorze turystyki ³³	uchwała nr 786/16 z dnia 17 maja 2016 r., zm. uchwała nr 1627/16 z dnia 18 października 2016 r.	Wydział Turystyki i Gospodarki
Plan Inwestycji Transportowych dla województwa zachodniopomorskiego ³⁴	uchwała nr 1837/16 z dnia 30 listopada 2016 r.	Wydział Infrastruktury i Transportu

Integralnym elementem realizacji polityk rozwoju jest monitorowanie stanu ich wdrażania i ocena aktualności uwarunkowań oraz efektów działań podejmowanych na rzecz ich realizacji. Pierwszy przegląd stanu realizacji polityk rozwojowych obejmował okres od przyjęcia dokumentów w roku 2016 do końca roku 2017.

U podstaw wdrożenia ZMPR leży stała potrzeba racjonalizacji systemu zarządzania strategicznego, w szczególności uzupełnienia go o nowe elementy uwzględniające specyfikę i zadania poszczególnych jednostek organizacyjnych Urzędu Marszałkowskiego. Prace te prowadzone są równolegle i w ścisłym powiązaniu z aktualizacją Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego (z perspektywą do roku 2030).

2.2.3. Gospodarowanie finansami województwa

Budżet województwa zachodniopomorskiego

Budżet województwa zachodniopomorskiego na 2018 rok przyjęty *Uchwałą XXIX/449/17 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z 19 grudnia 2017 roku w sprawie uchwalenia budżetu Województwa Zachodniopomorskiego na 2018 rok*, obejmował dochody i wydatki województwa, dochody własne jednostek budżetowych i finansowane nimi wydatki, przychody i wydatki samorządowego zakładu budżetowego.

²⁷ <http://bip.rbip.wzp.pl/artukul/uchwala-nr-146916-zarzadu-wojewodztwa-zachodniopomorskiego>

²⁸ <http://www.bip.wzp.pl/artukul/uchwala-nr-147016-zarzadu-wojewodztwa-zachodniopomorskiego>

²⁹ <http://bip.rbip.wzp.pl/artukul/uchwala-nr-147216-zarzadu-wojewodztwa-zachodniopomorskiego>

³⁰ <http://bip.rbip.wzp.pl/artukul/uchwala-nr-147716-zarzadu-wojewodztwa-zachodniopomorskiego>

³¹ <http://bip.rbip.wzp.pl/artukul/uchwala-nr-148116-zarzadu-wojewodztwa-zachodniopomorskiego>

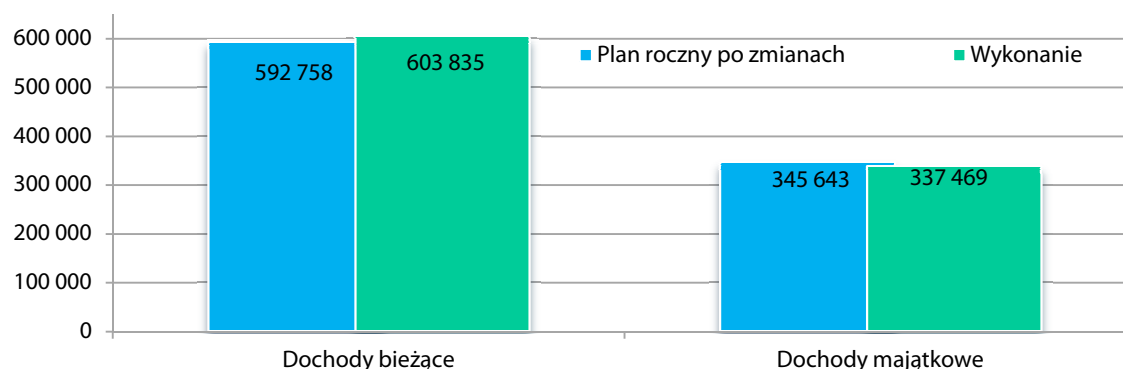
³² <http://bip.rbip.wzp.pl/artukul/uchwala-nr-147916-zarzadu-wojewodztwa-zachodniopomorskiego>

³³ <http://bip.rbip.wzp.pl/artukul/uchwala-nr-162716-zarzadu-wojewodztwa-zachodniopomorskiego>

³⁴ <http://bip.rbip.wzp.pl/artukul/uchwala-nr-183716-zarzadu-wojewodztwa-zachodniopomorskiego>

Dochody budżetu województwa zachodniopomorskiego uchwalone na 2018 rok cytowaną na wstępie *Uchwałą* w kwocie 1 077 690 910 zł, w 2018 roku zmniejszone zostały o kwotę 139 290 121 zł, do wysokości **938 400 789 zł**. Zmiany dochodów wprowadzone zostały do planu stosownymi uchwałami Sejmiku bądź Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego. Zaplanowane dochody budżetowe w 2018 roku wykonane zostały w wysokości **941 303 047 zł**, co stanowi **100,3 %** planu rocznego po zmianach. Kwotowe wykonanie dochodów bieżących i majątkowych uzyskanych w 2018 roku na tle planu po zmianach przedstawiono na wykresie 19.

Wykres 19. Realizacja dochodów budżetu województwa w 2018 roku na tle planu po zmianach (w tys. zł).

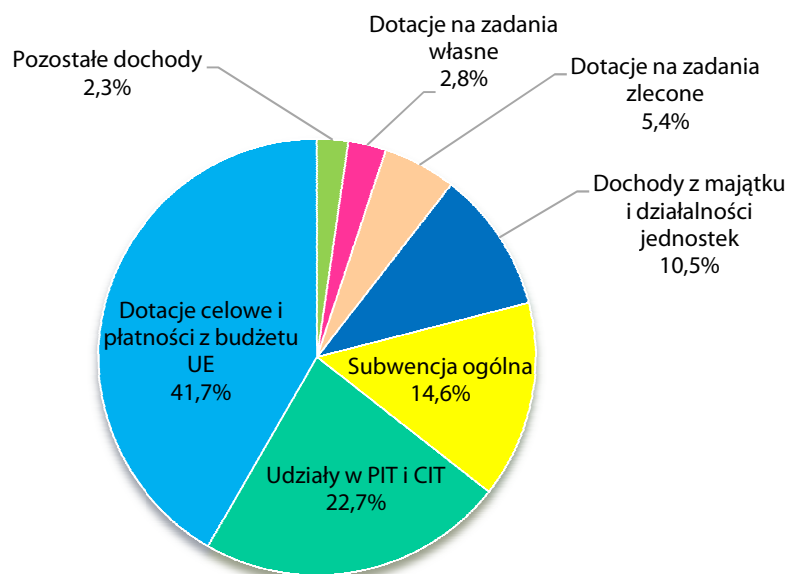
Źródło: opracowanie własne.

Zgodnie z planem zrealizowane zostały dochody z części wyrównawczej i regionalnej subwencji ogólnej oraz niektóre dotacje celowe na zadania zlecone bieżące z zakresu administracji rządowej. Realizacja pozostałych dochodów województwa związana jest z obowiązującymi harmonogramami przekazywania tych dochodów, umowami, względnie z procedurami refundacji wydatków bądź zaliczkowania środków na współfinansowanie projektów unijnych. Strukturę dochodów według głównych źródeł zrealizowanych w 2018 roku ilustruje tabela 36.

Tabela 36. Struktura wykonania dochodów w 2018 roku.

WYSZCZEGÓLNIENIE	PLAN PO ZMIANACH NA 31.12.2018 R.	WYKONANIE ZA 2018 R.	WSKAŹNIK WYK. 3:2	STRUKTURA WYKONANIA
1	2	3	4	5
Dotacje celowe i płatności z budżetu UE	408 646 904	392 322 887	96,0%	41,7%
Udziały w PIT i CIT	200 301 634	213 245 458	106,5%	22,7%
Subwencja ogólna	137 214 443	137 214 443	100,0%	14,6%
Dochody z majątku i działalności jednostek	92 623 233	99 219 398	107,1%	10,5%
Dotacje na zadania zlecone	51 136 780	50 926 156	99,6%	5,4%
Dotacje na zadania własne	26 466 737	26 460 517	100,0%	2,8%
Pozostałe dochody	22 011 058	21 914 188	99,6%	2,3%
RAZEM	938 400 789	941 303 047	100,3%	100,0%

Wykres 20 Struktura dochodów budżetu województwa w 2018 roku.

Źródło: opracowanie własne.

W strukturze dochodów uzyskanych w 2018 roku dochody związane z realizacją zadań własnych województwa obejmujące: dochody własne, subwencję ogólną, dotacje z budżetu państwa i z innych źródeł przeznaczone na realizację tych zadań, stanowiły 94,6%, z czego ponad 35% zrealizowano w ramach dochodów własnych. Głównym źródłem dochodów własnych zrealizowanych w kwocie 312 464 857 zł (93,7% planu) były:

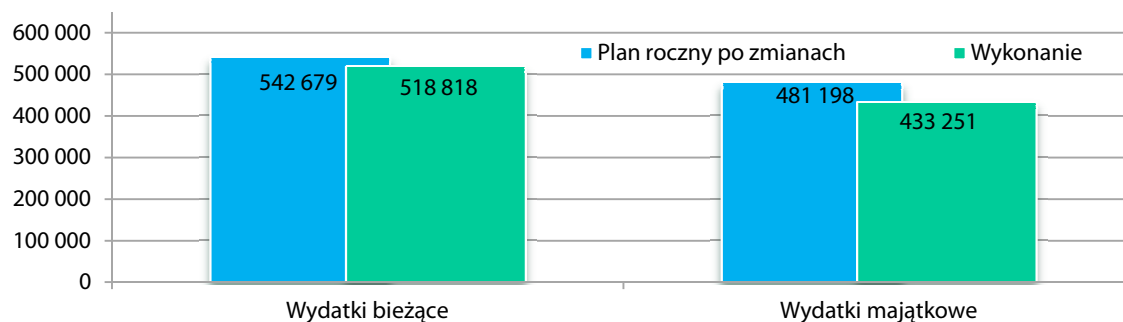
- wpływy z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych i prawnych, stanowiące 68,2% dochodów własnych i zrealizowane w 107,6% planu po zmianach,
- dochody z działalności jednostek budżetowych stanowiące 24,5% dochodów własnych i zrealizowane w 113,1% planu po zmianach,
- dochody z majątku województwa stanowiące 7,2% dochodów własnych i zrealizowane w 90,8% planu po zmianach.

Szczegółowe objaśnienia zrealizowanych dochodów zamieszczono w sprawozdaniu z wykonania budżetu województwa zachodniopomorskiego za 2018 rok³⁵.

Wydatki budżetu województwa zachodniopomorskiego uchwalone na 2018 rok cytowaną na wstępie *Uchwałą* Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego w kwocie 1 196 485 307 zł, w 2018 roku, zmniejszone zostały per saldo o kwotę 172 608 474 zł do kwoty **1 023 876 833 zł**. Zmiany planu wydatków następowały w dostosowaniu do zmieniających się dochodów budżetowych i faktycznych potrzeb. Podstawę zmian planowanych wydatków w trybie ich przemieszczeń pomiędzy działami, rozdziałami, bądź paragrafami klasyfikacji budżetowej, stanowiły okresowe analizy przebiegu realizacji wydatków. Zrealizowane wydatki budżetowe w 2018 roku zamknęły się kwotą **952 068 915 zł**, stanowiącą **93%** planu rocznego po zmianach. Wykonanie wydatków na tle planu rocznego w podziale na zadania bieżące i majątkowe przedstawia wykres 21.

³⁵ <http://bip.rbip.wzp.pl/tabela/artykuly/750/1497>

Wykres 21. Realizacja wydatków budżetu województwa w 2018 roku na tle planu rocznego po zmianach (w tys. zł).

Źródło: opracowanie własne.

Wskaźnik wykonania **wydatków bieżących** województwa zachodniopomorskiego na dzień 31 grudnia 2018 roku wyniósł 95,6% planu rocznego po zmianach, a ich udział w zrealizowanych wydatkach ogółem stanowił 54,5%. **Wydatki majątkowe** charakteryzowały się niższym poziomem wykonania (90%) i stanowiły 45,5% ogółu zrealizowanych wydatków. W strukturze zrealizowanych wydatków najwyższy udział miały wydatki poniesione na zadania w zakresie:

- zarządzania, utrzymania, remontów i modernizacji dróg wojewódzkich (w tym w ramach RPO WZ oraz PW INTERREG) – stanowiące 21,7%,
- zakup kolejowego taboru pasażerskiego – stanowiące 19,3%,
- dotowania regionalnych przewozów pasażerskich kolejowych – stanowiące 9,5%,
- kultury i ochrony dziedzictwa narodowego – stanowiące 7,1%,
- administracji (wraz z promocją województwa i konsolidacją siedziby UMWZ) i bezpieczeństwa publicznego – stanowiące 8,3%,
- dofinansowania ulg i zwolnień w opłatach za przewozy prowadzone przez przewoźników autobusowych – stanowiące 4,7%,
- wdrażania projektów Pomocy Technicznej RPO WZ – stanowiące 4,1%.

Tabela 37. Struktura zrealizowanych wydatków wg dziedzin działalności w 2018 roku.

WYSZCZEGÓLNIENIE	PLAN PO ZMIANACH NA 31.12.2018	WYKONANIE ZA 2018 ROK	WSKAŹNIK WYK. (3:2)	STRUKT. WYKONANIA
1	2	3	4	5
Transport, łączność i zaopatrzenie w energię	606 702 672	598 812 318	98,7%	62,9%
Kultura, sport i turystyka	128 849 450	122 629 909	95,2%	12,9%
Administracja, w tym konsolidacja siedziby Urzędu oraz bezpieczeństwo publiczne i wybory	84 753 955	79 439 643	93,7%	8,3%
Wdrażanie projektów RPO WZ 2014-2020	39 903 868	38 640 583	96,8%	4,1%
Polityka rynku pracy i rozwój przedsiębiorczości	41 458 713	37 053 161	89,4%	3,9%
Rolnictwo, rybactwo i ochrona środowiska	32 877 885	26 524 543	80,7%	2,8%
Edukacja, opieka wychowawcza oraz nauka	20 079 446	19 642 469	97,8%	2,1%
Ochrona zdrowia, wojewódzkie programy polityki społecznej, w tym pomoc społeczna i rodzina	25 353 430	18 628 549	73,5%	2,0%
Rezerwa i finanse	38 138 416	5 314 479	13,9%	0,6%
Gospodarka mieszkaniowa i planowanie przestrzenne	5 758 998	5 383 261	93,5%	0,6%
Razem	1 023 876 833	952 068 915	93,0%	100%

W strukturze wydatków budżetowych zrealizowanych w 2018 roku, wydatki na zadania własne stanowiły 94,7%, na zadania zlecone z zakresu administracji rządowej stanowiły 5,3%. Szczegółowe objaśnienia zrealizowanych wydatków zamieszczono w sprawozdaniu z wykonania budżetu województwa zachodniopomorskiego za 2018 rok³⁶.

Tabela 38. Porównanie realizacji budżetów województwa zachodniopomorskiego w latach 2015-2018 (w złotych).

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015 ROK	2016 ROK	2017 ROK	2018 ROK
1	2	3	4	5
NADWYŻKA OPERACYJNA PLANOWANA	64 884 524	54 922 350	58 876 624	50 079 451
NADWYŻKA OPERACYJNA WYKONANA	80 191 859	82 791 107	88 793 454	85 016 371
Dochody planowane	740 911 011	664 951 838	797 297 327	938 400 789
<i>bieżące</i>	539 246 275	501 750 583	569 220 123	592 758 102
<i>majątkowe</i>	201 664 736	163 201 255	228 077 204	345 642 687
Dochody wykonane	770 230 525	667 424 905	805 529 204	941 303 047
<i>bieżące</i>	538 977 890	509 255 752	580 718 157	603 834 533
<i>majątkowe</i>	231 252 635	158 169 153	224 811 047	337 468 514
Wskaźnik wykonania	104,0%	100,4%	101,0%	100,3%
Wydatki planowane	763 480 784	610 928 919	847 764 832	1 023 876 833
<i>bieżące</i>	474 361 751	446 828 233	510 343 499	542 678 651
<i>majątkowe</i>	289 119 033	164 100 686	337 421 333	481 198 182
Wydatki wykonane	738 580 280	576 750 021	805 951 761	952 068 915
<i>bieżące</i>	458 786 032	426 464 645	491 924 703	518 818 162
<i>majątkowe</i>	279 794 248	150 285 376	314 027 058	433 250 752
Wskaźnik wykonania	96,7%	94,4%	95,1%	93,0%
Wynik planowany	-22 569 773	54 022 919	- 50 467 505	- 85 476 044
Wynik wykonany	31 650 245	90 674 884	-422 557	-10 765 868
Zadłużenie na dzień 31.12. 2018	315 811 792	272 394 007	236 295 061	293 192 186

Podsumowując realizację budżetu w 2018 r. nasuwa się spostrzeżenie, że wskaźnik realizacji dochodów wynoszący nieco ponad 100%, a wydatków wynoszący 93%, nie odbiega od występującej w minionych latach tendencji w poziomie realizacji. Wpływy do budżetu następowały zgodnie ze składanym przez realizatorów zadań harmonogramem (w przypadku dotacji celowych/płatności z budżetu środków UE), zgodnie z terminami wynikającymi z umów (pomoc finansowa i dotacje od jst), a także zgodnie z terminami wynikającymi z ustaw (subwencja ogólna), natomiast wydatki realizowane były zgodnie z harmonogramami płatności, wykonawczymi oraz budżetowymi.

Wykonany budżet wg stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. zamknął się nadwyżką operacyjną w kwocie 85 016 371 zł, która pozostaje na poziomie utrzymującym się od 2015 r.

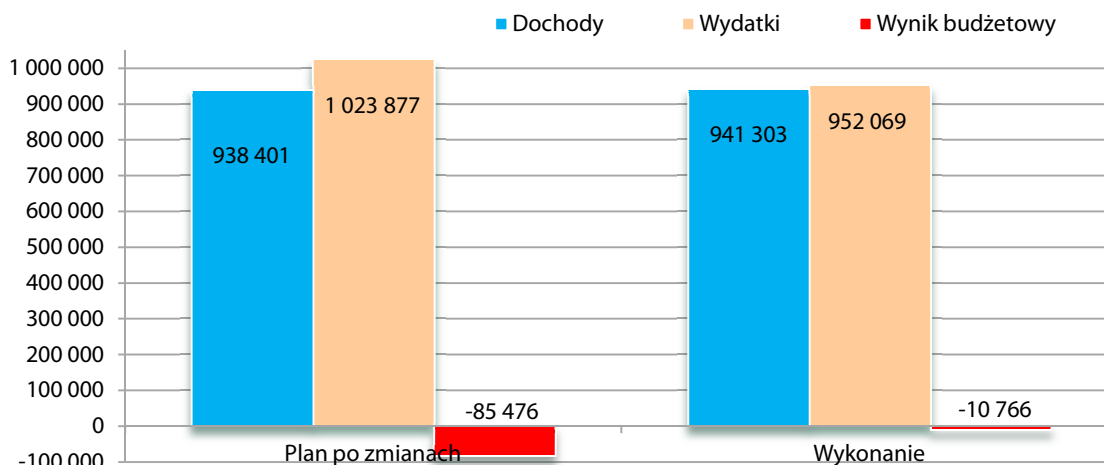
W budżecie województwa na 2018 rok wg stanu na dzień 31.12.2018 r. założony został deficyt budżetowy w kwocie 85 476 044 zł. W wyniku realizacji ustawowych zadań samorządu województwa oraz uzyskanych dochodów, deficyt ten na koniec roku zamknął się kwotą 10 765 868 zł.

³⁶ <http://bip.rbip.wzp.pl/tabela/artykuly/750/1497>

Tabela 39. Wynik finansowy na tle dochodów i wydatków budżetu województwa w 2018 roku.

WYSZCZEGÓLNIENIE	PLAN NA DZIEŃ 31.12.2018	WYKONANIE ZA 2018 ROK
1	2	3
1. DOCHODY	938 400 789	941 303 047
2. WYDATKI	1 023 876 833	952 068 915
3. WYNIK BUDŻETU (1-2)	- 85 476 044	- 10 765 868
4. PRZYCHODY, z tego:	149 192 395	149 192 395
- nadwyżka z lat ubiegłych	74 192 395	74 192 395
- kredyt z EBI	75 000 000	75 000 000
5. ROZCHODY	22 102 875	22 102 875
6. BILANS BUDŻETU (1+4-2-5)	41 613 476	116 323 652

Wykres 22. Wynik finansowy województwa w 2018 roku (w tys. zł).

Źródło: opracowanie własne.

Informacja o stanie mienia województwa zachodniopomorskiego

Mienie województwa zachodniopomorskiego obejmuje:

- nieruchomości gruntowe, budynki, budowle przejęte z mocy prawa na podstawie decyzji Wojewody Zachodniopomorskiego oraz nabyte w drodze zamiany, darowizny bądź zakupu,
- ruchomy majątek trwały (maszyny, urządzenia, narzędzia, przyrządy, środki transportu, wyposażenie itp.),
- wartości niematerialne i prawne (oprogramowanie, licencje, prawa autorskie majątkowe itp.),
- finansowy majątek trwały (akcje i udziały objęte w spółkach).

Łączna wartość księgowa (brutto) majątku województwa zachodniopomorskiego na dzień 31.12.2018 roku wynosi **4 765 699 659,97** zł i składa się z:

- mienia pozostającego w dyspozycji wojewódzkich jednostek organizacyjnych oraz jednostek samorządu terytorialnego w kwocie 3 620 461 529,49 zł,
- mienia pozostającego w dyspozycji województwa w kwocie 33 942 462,62 zł,
- majątku trwałego będącego w dyspozycji województwa, w ewidencji Urzędu Marszałkowskiego w kwocie 912 634 573,59 zł, z czego kwotę 866 876 181,75 zł stanowi wartość autobusów szynowych, a pozostała kwota – 45 758 391,84 zł to głównie majątek w użytkowaniu Urzędu Marszałkowskiego,

- majątku finansowego w kwocie: 198 661 094,27 zł, z czego: akcje, udziały w kwocie 190 661 094,27 zł oraz należności finansowe w kwocie 8 000 000,00 zł.

Szczegółowe informacje dotyczące mienia województwa zachodniopomorskiego znajdują się w *Informacji o stanie mienia Województwa Zachodniopomorskiego stan na dzień 31 grudnia 2018 r.* opublikowanej na stronie BIP województwa zachodniopomorskiego.

Wieloletnia Prognoza Finansowa

Wieloletnie przedsięwzięcia zostały podzielone na współfinansowane ze źródeł zagranicznych oraz pozostałe, finansowane wyłącznie ze środków własnych (tabela 40.) co jest zgodne z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 10 stycznia 2013 r. w sprawie wieloletniej prognozy finansowej jednostki samorządu terytorialnego (ze zmianami). Wydatki na przedsięwzięcia zaplanowane w kwocie 663 483 416 zł, stanowiącej 64,8% planu po zmianach ogółu wydatków budżetu województwa, zrealizowano w kwocie **630 287 110 zł**, której udział w ogólnej wielkości wykonanych wydatków budżetu województwa od 01.01.2018 r. do 31.12.2018 r. wyniósł blisko 66,2%. Realizacja wydatków na przedsięwzięcia w 2018 r. zamknęła się łączną kwotą 630.287.110 zł, co stanowi 95,0% planu, przy czym wydatki o charakterze bieżącym zrealizowano w 94,4%, a inwestycyjnym – w 95,3%. Zrealizowane w 2018 r. dochody na poziomie ogółem **446 705 749 zł** (stanowiącej 97,2% planu) w 85,4% dotyczyły zadań współfinansowanych ze środków UE, a w 14,6% – pozostałych przedsięwzięć, w tym umów wieloletnich, które w większości posiadają wyłącznie źródła finansowania z budżetu krajowego, tj. w ramach środków z funduszy, dotacji od innych jst. Strukturę wykonania wydatków współfinansowanych ze źródeł zagranicznych w 2018 r. wg poszczególnych programów operacyjnych przedstawia tabela 41. Szczegółowe objaśnienia zrealizowanych przedsięwzięć zamieszczono w sprawozdaniu z wykonania budżetu województwa zachodniopomorskiego za 2018 rok³⁷.

Tabela 40. Zbiorcze zestawienie wykonanych wydatków i dochodów na przedsięwzięcia.

WYSZCZEGÓLNIENIE	PLANOWANA WARTOŚĆ KOSZTORYSOWA ZADANIA / PLANOWANE DOCHODY WG WPF PO ZMIANACH NA 17.12.2018 R.	WYKONANIE OD POCZĄTKU REALIZACJI DO 31.12.2018 R.	WSK. WYK.% (3:2)	2018 R.		
				PLAN NA 17.12.18 R.	WYKONANIE	WSK. WYK.% (6:5)
1	2	3	4	5	6	7
I. Przedsięwzięcia finansowane przy współudziale środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt. 2 i 3 ufp						
Wydatki	1 700 100 887	777 903 813	45,8	438 304 687	414 936 744	94,7
Dochody	1 448 097 046	671 729 630	46,4	393 995 959	381 586 444	96,9
II. Przedsięwzięcia pozostałe – finansowane ze środków własnych						
Wydatki	1 463 054 048	800 177 624	54,7	225 178 729	215 350 366	95,6
Dochody	268 919 209	171 709 290	63,9	65 454 250	65 119 305	99,5
RAZEM WYDATKI	3 163 154 935	1 578 081 437	49,9	663 483 416	630 287 110	95,0
z tego:						
bieżące	1 536 182 908	811 565 341	52,8	231 298 837	218 395 807	94,4
majątkowe	1 626 972 026	766 516 097	47,1	432 184 579	411 891 303	95,3
RAZEM DOCHODY	1 717 016 255	843 438 920	49,1	459 450 209	446 705 749	97,2
WYDATKI OGÓŁEM BUDŻETU				1 023 876 833	952 068 915	93,0
Udział w wydatkach ogółem				64,8	66,2	x

³⁷ <http://bip.rbip.wzp.pl/tabela/artykuly/750/1497>

Tabela 41. Zbiorcze zestawienie wydatków projektów ujętych w WPF w podziale na programy operacyjne.

WYSZCZEGÓLNIENIE	PLANOWANA WARTOŚĆ KOSZTORYSOWA ZADANIA / PLANOWANE DOCHODY UZYSKANE NA REALIZACJĘ ZADANIA	WIELKOŚĆ NAKŁADÓW PONIESIONA DO KOŃCA 2017 R. / UZYSKANYCH DOCHODÓW	PLAN NA 2018 R. PO ZMIANACH WG UCHWAŁY SEJMIKU NR II/9/2018 Z DNIA 17.12.2018 R.	PROGNOZOWANE NAKŁADY / DOCHODY Z TYTUŁU REALIZACJI PROJEKTÓW W LATACH 2019-2023 I LATACH NASTĘPNYCH	WYKONANIE OD POČZĄTKU REALIZACJI DO 31.12.2018 R.	WSKAŹNIK WYKONANIA W % (KOL. 6 : KOL.3)	W TYM WYKONANIE ZA 2018 R.			
							WYKONANIE NA 31.12.2018 R.	WSKAŹNIK WYKONANIA W % (KOL. 8: KOL. 4)	STRUKTURA WYKONANIA W % W PROJEKTACH (KOL. 8)	UDZIAŁ W ZREALIZOWANYCH WYDATKACH BUDŻETU (KOL. 8: 952.068.915)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
RPO WZ	1 547 095 391	330 759 458	414 058 849	802 277 084	724 744 665	46,8%	393 985 207	95,2%	95,0%	41,4%
PROW	32 711 308	9 672 975	5 300 000	17 738 333	14 601 504	44,6%	4 928 529	93,0%	1,2%	0,5%
PO RYBY	5 976 322	2 654 543	1 060 000	2 261 779	3 673 095	61,5%	1 018 552	96,1%	0,2%	0,1%
PO Pomoc Techniczna	13 986 315	5 253 343	5 832 972	2 900 000	9 586 016	68,5%	4 332 673	74,3%	1,0%	0,5%
PO WER	24 011 715	3 043 969	3 098 651	17 869 095	5 500 973	22,9%	2 457 004	79,3%	0,6%	0,3%
Programy w ramach EWT	74 911 563	10 823 275	8 725 496	55 362 792	18 832 042	25,1%	8 008 767	91,8%	1,9%	0,8%
Pozostałe projekty	1 408 272	759 507	228 719	420 046	965 519	68,6%	206 012	90,1%	0,0%	0,02%
Razem wydatki na projekty UE	1 700 100 886	362 967 070	438 304 687	898 829 129	777 903 813	45,8%	414 936 744	94,7%	100,0%	43,6%

2.2.4. Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego

Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020

Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020 został przyjęty decyzją Komisji Europejskiej z dnia 12 lutego 2015 r. Program składa się z 10 Osi Priorytetowych (OP), na realizację których przeznaczone jest 1,6 mld euro dofinansowania Unii Europejskiej. Ok. 72% tych środków (1,15 mld euro) pochodzi z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR). Są one przeznaczone na rozwój potencjału społeczno-gospodarczego poprzez wspieranie projektów zakładających wzrost zatrudnienia, rozwój przedsiębiorczości, rozbudowę infrastruktury wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarczej, poprawę ochrony środowiska. Pozostałe 28% czyli ok. 450 mln euro budżetu Programu pochodzące z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) ukierunkowane zostało na wyrównywanie szans na rynku pracy, wzrost zatrudnienia, inwestycje w kapitał ludzki. Podstawowe dane identyfikacyjne i finansowe Osi Priorytetowych przedstawia tabela 42.

Tabela 42. Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020.

SYMBOL OSI	NAZWA OSI	FUNDUSZ	CAŁK. KOSZTY KWALIFIKOWALNE W EUR	WKŁAD UE W EUR
OP1	Gospodarka, Innowacje, Nowoczesne technologie	EFRR	379 470 588	323 050 000
OP2	Gospodarka niskoemisyjna	EFRR	283 778 137	240 711 416
OP3	Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu	EFRR	74 117 647	63 000 000
OP4	Naturalne otoczenie człowieka	EFRR	113 413 700	96 401 645
OP5	Zrównoważony transport	EFRR	332 535 638	282 655 292
OP6	Rynek pracy	EFS	204 705 883	174 000 000

OP7	Włączenie społeczne	EFS	124 917 647	106 180 000
OP8	Edukacja	EFS	124 930 936	106 191 295
OP9	Infrastruktura publiczna	EFRR	170 588 236	145 000 000
OP10	Pomoc techniczna	EFS	75 352 433	64 049 568
		Razem	1 883 810 845	1 601 239 216

Program zakłada wsparcie zarówno w formie dotacyjnej (w trybie konkursowym oraz pozakonkursowym), jak i w formie zwrotnej (Instrumenty Finansowe).

W ramach programu, w celu wsparcia zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich, zastosowano narzędzie Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Dedykowane jest ono głównym ośrodkom wzrostu regionu (ZIT Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego oraz ZIT Koszalińsko – Kołobrzeczsko – Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego) i pozwala na optymalizację programowania celów rozwojowych tych obszarów i maksymalizację efektów wsparcia Programu. Inne obszary funkcjonalne wzmacniane są poprzez pakiet dedykowanych działań w ramach stworzonego w województwie autorskiego instrumentu terytorializacji – Kontraktu Samorządowego.

Od rozpoczęcia Programu do końca roku 2018:

- ogłoszono 171 naborów (134 konkursowe/37 pozakonkursowe) o budżecie 1 518 129 827 EUR;
- zakończono 143 nabory (125 konkursowych/18 pozakonkursowych) o budżecie 1 005 882 321 EUR;
- złożono 2 402 wniosków o dofinansowanie poprawnych formalnie na kwotę ogółem 2 237 308 167 EUR, w tym dofinansowanie UE wynosi 1 367 272 245 EUR;
- zatwierdzono 1 708 wniosków o dofinansowanie na kwotę ogółem 1 656 356 910 EUR, w tym dofinansowanie UE wynosi 1 064 732 191 EUR;
- podpisano 1 517 umów o dofinansowanie na kwotę ogółem 1 476 799 727 EUR, w tym wkład UE 968 540 892 EUR;
- złożono wnioski o płatność na kwotę ogółem 528 802 098 EUR, w tym 362 854 743 EUR wkładu UE;
- Instytucja Certyfikująca zatwierdziła deklaracje na kwotę wydatków kwalifikowalnych 447 697 806 EUR w tym 365 162 168 EUR dofinansowania.

Skumulowany (tj. liczony od początku realizacji) postęp rzeczowo-finansowy w poszczególnych osiach priorytetowych oraz ogółem obliczany na podstawie liczby projektów a także wydatków kwalifikowalnych na etapie podpisanych umów oraz złożonych wniosków o płatność, przedstawiono w tabeli 43.

Tabela 43. Postęp rzeczowo-finansowy RPO WZ 2014-2020.

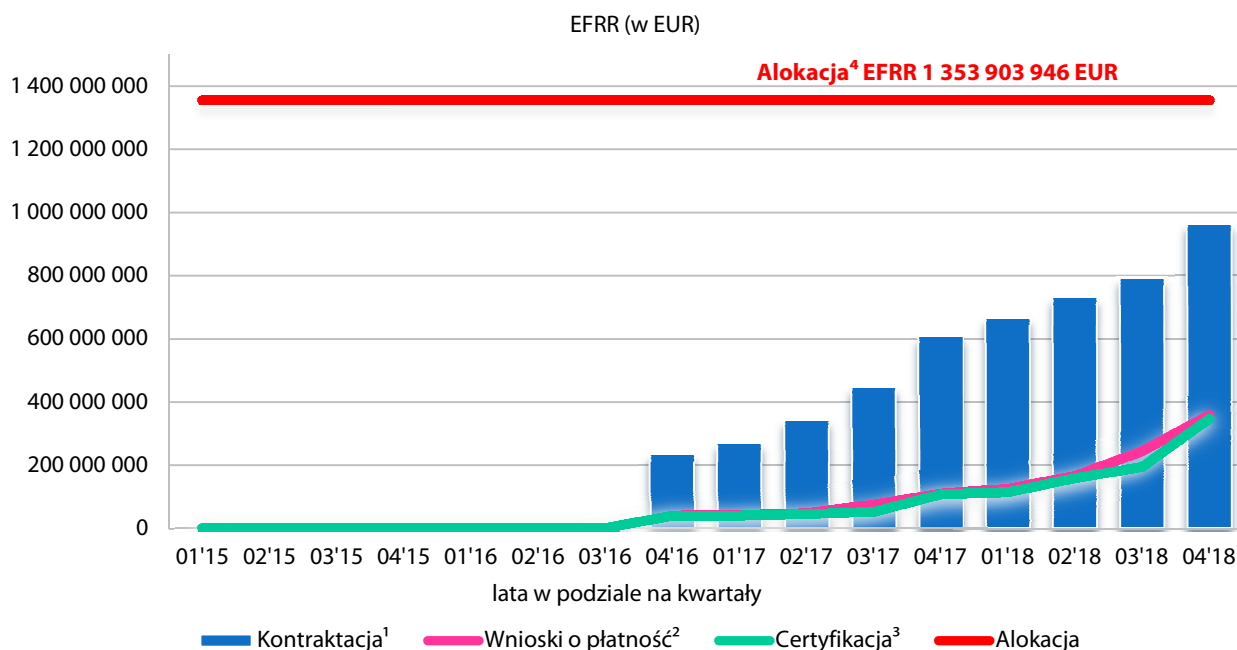
OŚ PRIORYTETOWA	KOSZTY / WYDATKI KWALIFIKOWALNE				LICZBA REALIZOWANYCH* PROJEKTÓW
	W PODPISANYCH UMOWACH		WE WNIOSKACH O PŁATNOŚĆ		
	W EUR	% WYKORZYST.*	W EUR	% WYKORZYST.*	
OP1	255 680 386	67,38%	106 593 240	28,09%	261
OP2	211 139 787	74,40%	42 460 805	15,25%	290
OP3	31 352 665	42,30%	8 434 517	11,76%	52
OP4	79 244 509	69,87%	30 171 558	26,93%	89
OP5	259 841 454	78,14%	146 842 900	44,18%	46
OP6	99 567 822	48,64%	43 546 540	21,59%	166
OP7	62 149 890	49,75%	17 015 275	13,82%	143
OP8	81 833 152	65,50%	25 266 751	20,32%	354
OP9	125 065 733	73,31%	20 934 888	12,71%	78
OP10	37 717 013	50,05%	23 823 301	31,86%	38
RAZEM	1 243 592 411	66,01%	486 569 071	24,87%	1517

* % wykorzystania w stosunku do całkowitych kosztów kwalifikowanych przedstawionych w poprzedniej tabeli;

** razem z projektami zakończonymi.

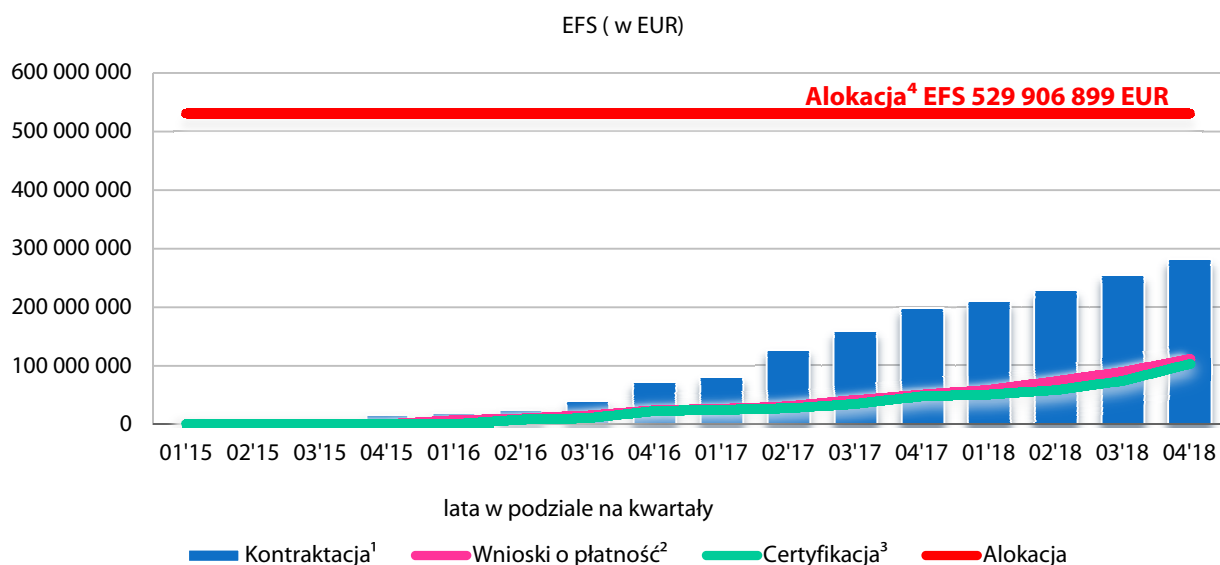
Szczegółowy postęp finansowy w podziale na kwartały, począwszy od I kwartału 2015 r., do końca 2018 r. w podziale na Fundusze (EFRR i EFS) przedstawiają poniższe wykresy. Przedstawione dane finansowe zostały przeliczone po kursie sprawozdawczym z dnia 28 grudnia 2018 r., który wynosi 4,3028.

Wykres 23. Postęp finansowy (EFRR) w ramach RPO WZ 2014-2020.

1. Jako kontraktacja przedstawione zostały wydatki kwalifikowalne w podpisanych umowach o dofinansowanie. Wartości te przyporządkowano do poszczególnych kwartałów zgodnie z kwartałem, w którym została podpisana umowa o dofinansowanie.
2. Jako wnioski o płatność przedstawiono wydatki kwalifikowalne w zatwierdzonych wnioskach o płatność. Wartości te przyporządkowano do poszczególnych kwartałów zgodnie z kwartałem, w którym został zatwierdzony wniosek o płatność.
3. Jako certyfikacja przedstawione zostały wydatki kwalifikowalne w przekazanych do KE wnioskach o płatność. Wartości te przyporządkowano do poszczególnych kwartałów zgodnie z kwartałem, w którym wniosek o płatność został przekazany do KE.
4. Jako alokacja została przedstawiona podstawa kalkulacji wparcia UE. Alokacja jest zgodna z RPO WZ 2014-2020 (wersja obowiązująca do 26.07.2018 r.).

Wykres 24. Postęp finansowy (EFS) w ramach RPO WZ 2014-2020.

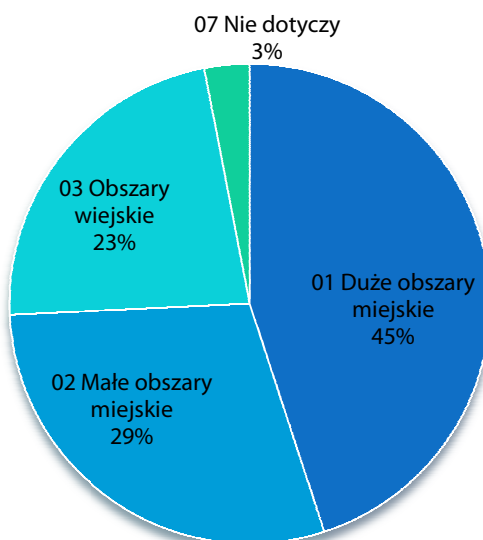

1. Jako kontraktacja przedstawione zostały wydatki kwalifikowalne w podpisanych umowach o dofinansowanie. Wartości te przyporządkowano do poszczególnych kwartałów zgodnie z kwartałem, w którym została podpisana umowa o dofinansowanie.

2. Jako wnioski o płatność przedstawiono wydatki kwalifikowalne w zatwierdzonych wnioskach o płatność. Wartości te przyporządkowano do poszczególnych kwartałów zgodnie z kwartałem, w którym został zatwierdzony wniosek o płatność.
3. Jako certyfikacja przedstawione zostały wydatki kwalifikowalne w przekazanych do KE wnioskach o płatność. Wartości te przyporządkowano do poszczególnych kwartałów zgodnie z kwartałem, w którym wniosek o płatność został przekazany do KE.
4. Jako alokacja została przedstawiona podstawa kalkulacji wparcia UE. Alokacja jest zgodna z RPO WZ 2014-2020 wersja obowiązująca do 26.07.2018 r.).

Wykorzystanie funduszy unijnych według rozkładu przestrzennego w odniesieniu do wartości wydatków kwalifikowalnych w podpisanych umowach o dofinansowanie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 25. Przestrzenny rozkład wartości wydatków kwalifikowanych.

Najwięcej środków przeznaczono na realizację projektów realizowanych na dużych obszarach miejskich, czyli gdzie liczba ludności jest większa niż 50 000 osób oraz o dużej gęstości zaludnienia. Na tego typu obszary wykorzystano 30% alokacji na Program, z czego najwięcej w OP1 (30%) oraz w OP 2 (19%). Interwencja wdrażana w formule Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych oraz Kontraktów Samorządowych, obejmująca obecnie ok. 15% zakontraktowanych środków Programu, najbardziej widoczna jest w OP2 (gdzie angażuje ok. 46% środków) oraz w OP8 (35%).

Podsumowanie realizacji Programu w roku 2018:

- Wyniki realizacji Programu na koniec 2018 roku stanowią podstawę dla przeglądu śródkresowego (mechanizmu wprowadzonego po raz pierwszy w obecnej perspektywie budżetowej UE), w ramach którego dokonywana jest ocena stopnia osiągnięcia założonych, pośrednich wartości wskaźników wyznaczonych w tzw. **ramach wykonania**. Zgodnie ze stanem zaawansowania Programu na 31 grudnia 2018 r. – wskutek planowych, podejmowanych konsekwentnie od rozpoczęcia implementacji Programu w 2015 r. działań w zakresie organizowania naborów, oceny złożonych wniosków, kontraktacji, monitorowania i rozliczania projektów – osiągnięto odpowiednie wartości wszystkich wskaźników, **co pozwoliło na uruchomienie rezerwy wykonania w wysokości 6% wartości Programu. W przypadku RPO WZ 2014-2020 jej wartość wyniosła 96 074 353 EUR.**
- W roku 2018 liczba podpisanych umów o dofinansowanie wzrosła o około 50% w porównaniu do poprzedniego roku. Najwięcej umów – 167 – podpisano w OP2, co spowodowało, że alokacja przeznaczona na realizację OP2 została wykorzystana w ponad 70%. Jednocześnie najwięcej środków unijnych zostało zakontraktowanych w ramach OP5. Na koniec 2018 roku wartość wydatków kwalifikowalnych w umowach o dofinansowanie podpisanych w ramach tej osi wynosiła 78% (w 46 umowach) alokacji przeznaczonej na ww. OP.

- Postęp finansowy realizacji Programu, mierzony wydatkami kwalifikowanymi sprawozdawanymi we wnioskach o płatność, w roku 2018 najwyższy był w OP5 (wydano 44% alokacji na tą OP).
- Najwolniej wdrażanie Programu przebiegało w OP3. Do końca 2018 roku zakontraktowano jedynie ok. 40% alokacji przeznaczonej na oś. Jednocześnie jest to oś, w której wartość wydatków kwalifikowalnych sprawozdawanych we wnioskach o płatność również jest najniższa (ok. 11%).
- Komisja Europejska wydała decyzję C(2018)5076 z dnia 26.07.2018 zmieniającą decyzję wykonawczą C(2015)903. Decyzja ta zatwierdziła niektóre elementy programu operacyjnego „Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020” do wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia” dla regionu zachodniopomorskiego w Polsce.
- W wyniku renegotiacji Programu dodano nowy priorytet inwestycyjny 6e Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojennych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowania działań służących zmniejszaniu hałasu. Celem szczegółowym nowego priorytetu jest obniżenie poziomu zanieczyszczeń powietrza. Rezultatem interwencji zaplanowanej w priorytecie inwestycyjnym będzie poprawa jakości powietrza na terenach o zidentyfikowanych problemach związanych z zanieczyszczeniami powietrza poprzez ograniczenie wykorzystywania paliw niskiej jakości oraz stosowanie urządzeń o wysokiej sprawności, a tym samym obniżenie emisji zanieczyszczeń. W wyniku wsparcia likwidacji najbardziej szkodliwych źródeł zanieczyszczeń nastąpi obniżenie m.in. stężeń pyłu zawieszonego PM10, PM2,5, benzeno(a)pirenu, tlenków siarki. Rezultatem podjętych działań będzie poprawa jakości życia ludzi w sferze zdrowotnej, jak również poprawa kondycji ekosystemów.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013

W roku 2018 Komisja Europejska wydała decyzję o zamknięciu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013. **Tym samym województwo zachodniopomorskie znalazło się w pierwszej piątce regionów, które rozliczyły z Komisją Europejską perspektywę finansową 2007-2013.**

Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013 został dofinansowany przez Komisję Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), a także ze środków budżetu Państwa. W trakcie wdrażania ww. Programu, przeprowadzono 121 naborów (w trybie konkursowym, indywidualnym i systemowym), zrealizowano 1740 projektów, których wartość wyniosła 6 793 mln PLN (1 626 mln EUR). Na realizację Programu Komisja Europejska przeznaczyła wsparcie w wysokości 863 mln EUR, co dało przeciętne wsparcie na 1 mieszkańca województwa w wysokości 507 EUR.

Najwięcej środków w perspektywie 2007-2013, bo 250,8 mln EUR, a więc 29% alokacji, przeznaczono na rozwój gospodarczy regionu, z tych środków dofinansowano 1081 projektów głównie mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Dzięki przyznanym dotacjom przedsiębiorcy utworzyli ponad 3 tys. miejsc pracy. Uzbudowano 711 ha pod inwestycje, wzmacniając Specjalne Strefy Ekonomiczne w regionie, w których pracuje dziś ok. 6 tys. osób. Zapewnienie dobrych warunków inwestycyjnych pozwoliło ściągnąć na Pomorze Zachodnie takie firmy jak: Bridgestone, LM Wind Power, Cargotec, Teleyard, Valasiss, Garo, KK, IQ Metal, Nordglass, Ammeraal Belletsch, Eltwin i inni.

Zastrzykiem finansowym pozwalającym rozwinąć działalność przedsiębiorców stała się kontynuacja w obecnej perspektywie finansowej inicjatywa JEREMIE, we wdrażaniu której województwo zachodniopomorskie było pionierem w Europie. Ze wsparcia skorzystało ponad 5,5 tys. przedsiębiorców.

3. Działania realizowane w ramach poszczególnych sektorowych polityk rozwoju

3.1. Gospodarka

3.1.1. Uwarunkowania realizacji polityki rozwoju

Zadania ustawowe w obszarze polityki gospodarczej

Obowiązki samorządu województwa odnoszące się do wspierania rozwoju gospodarczego regionu wynikają przede wszystkim z ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 512), zgodnie z zapisami której określa on strategię rozwoju województwa, uwzględniającą m.in. pobudzanie aktywności gospodarczej oraz podnoszenie poziomu konkurencyjności i innowacyjności gospodarki województwa.

Samorząd prowadzi politykę rozwoju województwa, na którą składa się m.in.: tworzenie warunków rozwoju gospodarczego, w tym kreowanie rynku pracy, wspieranie i prowadzenie działań na rzecz podnoszenia poziomu wykształcenia obywateli, wspieranie rozwoju nauki i współpracy między sferą nauki i gospodarki, popieranie postępu technologicznego oraz innowacji oraz promocja walorów i możliwości rozwojowych województwa.

Polityka gospodarcza samorządu Pomorza Zachodniego stoi na straży wzmocnienia prywatnego charakteru gospodarki, postrzegając ją przy tym jako aspekt szerszego kontekstu uwarunkowań społeczno – ekonomicznych i postulatów zrównoważonego rozwoju całego regionu oraz dostępności jego efektów dla wszystkich mieszkańców. Zaangażowanie samorządu w sferę gospodarczą jest uzasadnione na tyle, na ile przyczynia się do realizacji tego postulatu.

Dokumenty kierunkowe na poziomie województwa

Podstawowymi dokumentami kierunkowymi/programowymi na poziomie województwa w obszarze gospodarki są:

- Polityka Gospodarcza Województwa Zachodniopomorskiego (PG WZ),
- Regionalna Strategia Rozwoju Inteligentnych Specjalizacji Województwa Zachodniopomorskiego 2020+ (RIS3 WZ),
- Wykaz Inteligentnych Specjalizacji Województwa Zachodniopomorskiego.

Polityka Gospodarcza Województwa Zachodniopomorskiego została przyjęta przez Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego Uchwałą nr 1443/16 w dniu 13 września 2016 roku. Obejmuje ona całokształt relacji ekonomicznych oraz potencjału produkcyjno – usługowego dostępnego, eksploatowanego i rozwijanego na obszarze województwa. Celem samorządu jest kształtowanie dla nich jak najkorzystniejszego środowiska funkcjonowania oraz kreowania stabilnego, zrównoważonego wzrostu.

3.1.2. Główne zadania na rzecz wdrożenia zapisów kierunkowych polityki rozwoju

W dokumencie *Polityki Gospodarczej Województwa Zachodniopomorskiego* określono wiodące ukierunkowania polityki gospodarczej samorządu województwa realizowane w głównej mierze przez następujące działania:

- Budowa potencjału innowacyjnego i internacjonalizacji dużych i średnich przedsiębiorstw w regionie jako liderów dyfuzji innowacji w regionie, powiązań w ramach łańcuchów wartości oraz maksymalizacja oddziaływania i efektów współpracy sektora B+R w wymiarze transgranicznym.
- Racjonalizacja i wzmocnienie sieci powiązań gospodarczych w układzie transgranicznym i makroregionalnym, w tym realne instrumenty wsparcia inicjatyw klastrowych.
- Ukierunkowane działania międzynarodowe i międzyregionalne w ramach regionalnych i inteligentnych specjalizacji województwa zachodniopomorskiego, w tym nawiązanie efektywnych aliansów

strategicznych z innymi regionami Polski, Europy, świata na rzecz zwiększenia potencjału innowacyjnego zachodniopomorskich specjalizacji.

- Rozwój szczecińskiego kompleksu logistycznego z uwzględnieniem ewaluacji działań na rzecz rozwoju korytarzy transportowych (w tym wykorzystania Odrzańskiej Drogi Wodnej), blue growth oraz Strategii Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego; rozwoju infrastruktury łączącej Pomorze Zachodnie z niemieckimi landami i sąsiadującymi województwami.
- Organizacyjne i kapitałowe zaangażowanie samorządu województwa w działania z zakresu porządkowania relacji właścicielskich, komercjalizacji i aktywizacji gospodarczej obszarów o szczególnie wysokim potencjale.
- Zwiększenie zaangażowania inwestycyjnego i poziomu przedsiębiorczości społeczności województwa, w tym wzmocnienie potencjału i oddziaływania stref inwestycyjnych.
- Wzmocnienie instrumentów zaangażowania kapitałowego samorządu w rozwój gospodarki, w szczególności poprzez instytucje banku regionalnego i fundusze inwestycyjne.
- Instytucjonalne i formalne wzmocnienie praktyki stosowania partnerstwa publiczno – prywatnego, w tym poprzez powołanie komórki je promującej; tworzenie zachęt i dobrych praktyk poprzez kapitałowe wejścia samorządu do przedsięwzięć realizowanych w formule PPP.
- Wzmocnienie strukturalnych podstaw nowoczesnego rynku pracy – wzmocnienie potencjału kapitału ludzkiego (w szczególności poprzez wsparcie zjawiska imigracji), ukierunkowane działania na rzecz podnoszenia jakości edukacji, wzmocnienie sektora kreatywnego, wzmocnienie kompetencji technologicznych mieszkańców województwa; efektywny system interwencji na rynku pracy, innowacyjne instrumenty rynku pracy.
- Racjonalizacja, zwiększenie efektywności i wzmocnienie powiązań gospodarczych w obrębie pogranicza polsko – niemieckiego oraz współpracy regionu z Danią i Szwecją.
- Zwiększenie aktywności COLiE na rzecz zaangażowania inwestycyjnego i rozwoju poziomu przedsiębiorczości społeczności województwa przez BIZ.
- Dążenie do optymalizacji systemu zarządzania procesami rozwojowymi, przy optymalnym zaangażowaniu poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego i innych aktorów regionalnych i z uwzględnieniem uwarunkowań terytorializacji i funkcjonalizmu w prowadzeniu polityki regionalnej.
- Budowa i wzmocnienie zachodniopomorskiej marki gospodarczej.

W implementacji polityki gospodarczej uczestniczyły następujące komórki organizacyjne Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego (UMWZ)³⁸:

- Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów (COLiE),
- Gabinet Marszałka (GM),
- Wydział Turystyki i Gospodarki (WTiG),
- Wydział Współpracy Terytorialnej (WWT),
- Wydział Zarządzania Strategicznego (WZS),
- Pełnomocnik Marszałka ds. Gospodarki Morskiej.

Poniżej przedstawiono główne zadania na rzecz wdrożenia polityki gospodarczej, zrealizowane przez komórki organizacyjne UMWZ w roku 2018.

1. Zadanie: Zaangażowanie kapitałowe samorządu województwa.

Województwo zachodniopomorskie posiada udziały w następujących spółkach: Uzdrowisko Kołobrzeg S.A. (100,00%), Uzdrowisko Świnoujście S.A. (100,00%), Wodociągi Zachodniopomorskie Sp. z o.o. (100,00%), Zachodniopomorska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. (99,96%), Koszalińska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. (95,80%), Fundusz Pomerania Sp. z o.o. (41,81%), Port Lotniczy Szczecin-Goleniów Sp. z o.o. (19,98%), Przewozy Regionalne Sp. z o.o. (2,90%).

³⁸ Od 15 kwietnia 2019 r. w strukturach Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego funkcjonuje Centrum Inicjatyw Gospodarczych, które przejęło m.in. zadania Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów oraz część zadań Wydziału Zarządzania Strategicznego w obszarach innowacyjności i inteligentnych specjalizacji.

Łączne zaangażowanie kapitałowe województwa w okresie objętym sprawozdaniem wyniosło 5 023 100,00 zł. Środki przeznaczono na:

- Kupno przez województwo zachodniopomorskie akcji Zachodniopomorskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. będących w posiadaniu Skarbu Państwa w celu uporządkowania akcjonariatu. Wysokość wydatków: 23 100,00 zł.
- Podniesienie kapitału zakładowego Portu Lotniczego Szczecin-Goleniów Sp. z o.o., które jest konsekwencją podpisanej „Umowy wsparcia realizacji projektu modernizacji i przebudowy lotniska Szczecin-Goleniów” z dnia 06 maja 2013 r. i zostało uwzględnione w pkt. 2 oraz załączniku nr 2 harmonogramu wpłat do ww. Umowy. Wysokość wydatków: 5 000 000,00 zł.

2. Zadanie: Konkurs ofert na wsparcie realizacji zadań publicznych w zakresie wspomagania rozwoju gospodarczego i rozwoju przedsiębiorczości w województwie zachodniopomorskim.

Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego, uchwałą Nr 90/18 z dnia 23 stycznia 2018 roku ogłosił otwarty konkurs ofert na wsparcie realizacji zadań publicznych w zakresie wspomagania rozwoju gospodarczego i rozwoju przedsiębiorczości w województwie zachodniopomorskim w 2018 r. Zgodnie z uchwałą nr 614/18 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 16 kwietnia 2018 r. środki przyznano na realizację pięciu projektów, na które łącznie przeznaczono 50 000,00 zł.

3. Zadanie: Projekt „Wzmocnienie pozycji regionalnej gospodarki, Pomorze Zachodnie – Ster na innowacje”.

Projekt ma charakter pozakonkursowy i jest realizowany jest w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020 (RPO WZ 2014-2020), Oś Priorytetowa I Gospodarka, Innowacje, Nowoczesne Technologie, Działanie 1.14 Wzmocnienie pozycji regionalnej gospodarki w wymiarze krajowym i międzynarodowym ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR).

Głównym celem realizacji projektu jest podniesienie poziomu konkurencyjności i innowacyjności gospodarki regionu, dzięki wsparciu i wykorzystaniu potencjału regionalnych przedsiębiorstw i warunków gospodarczych, a także promocja elementów, które świadczą o wyjątkowości wiedzy i zasobów regionu, sprzyjanie tworzeniu nowych firm, czego konsekwencją będzie wzmocnienie pozycji regionalnej gospodarki w wymiarze krajowym i międzynarodowym oraz uzyskanie przewagi gospodarczej.

Budżet projektu wynosi 13 616 095,96 zł brutto. Okres realizacji: 19.06.2017 – 29.02.2020.

W roku 2018 w ramach projektu zrealizowano m.in. następujące działania:

- Nowoczesna kampania informacyjno-promocyjna o szerokim zasięgu dotycząca wzmocnienia wizerunku gospodarczego Pomorza Zachodniego. Zakres działań objął realizację i przeprowadzenie I edycji konkursu gospodarczego „Twój biznes pod banderą sukcesu” (ok. 13 000 uczestników) oraz kampanię promocyjno-informacyjną w prasie lokalnej i krajowej oraz w Internecie. Ponadto przygotowano filmy z uczestnikami Konkursu Gospodarczego. Wysokość wydatków: 1 827 428,56 zł.
- Publikacja artykułów w dodatku regionalnym do ogólnopolskiego wydania dziennika Rzeczpospolita pt. „Życie Pomorza Zachodniego” oraz udział w programach telewizyjnych. Kwota wydatków: 255 000,00 zł.
- Działania związane z prezentacją Pomorza Zachodniego podczas VIII Ogólnopolskiego Kongresu Regionów. Wysokość wydatków: 110 700,00 zł.
- Organizacja udziału przedstawicieli Pomorza Zachodniego w VI Polskim Kongresie Przedsiębiorczości. Wysokość wydatków: 77 490,00 zł.
- Współorganizacja wydarzenia pn. „West Pomerania Region - a New wave of creativity and innovation”. Głównym założeniem przedsięwzięcia było ukazanie Pomorza Zachodniego jako regionu innowacyjnego, w którym powstaje wiele pionierskich pomysłów na skalę światową. Wysokość wydatków: 69 763,00 zł.
- Cykle szkoleń eksportowych i kompetencyjnych dla sektora MŚP – kompleksowa organizacja pięciu szkoleń w zakresie rozwoju kompetencji eksportera dla małych i średnich przedsiębiorstw

z województwa zachodniopomorskiego. W roku 2018 w szkoleniach udział wzięło 114 uczestników. Wysokość wydatków: 72 903,55 zł.

- Seminarium pt. „Rynek duński bez tajemnic” dedykowane firmom z Pomorza Zachodniego działającym w branżach: budowlanej, montażowej, stoczniowej i offshorowej. Wysokość wydatków: 5 504,32 zł.
- Wizyta studyjna dziennikarzy niemieckich na Pomorzu Zachodnim. Efektem misji było ukazanie się łącznie 7 artykułów na stronach internetowych tygodników niemieckich oraz 2 audycje radiowe nt. Pomorza Zachodniego. Wysokość wydatków: 9 344,57 zł.
- Kongres Kreatywny DESIGN PLUS. Głównym celem przedsięwzięcia było wsparcie młodych firm w rozwiązywaniu problemów związanych z myśleniem przedsiębiorczym i projektowym. Kongres dotyczył designu w zarządzaniu i ekonomii. Wydarzenie realizowane było przy współpracy z Centrum Przemysłów Kreatywnych Akademii Sztuki w Szczecinie, Stowarzyszeniem Media Dizajn oraz Stowarzyszeniem Artmosphere. Wydatki poniesione na realizację zadania wyniosły 85 875,87 zł.
- Start-up Day w ramach Zachodniopomorskich Dni Przedsiębiorczości i Innowacji. Wydatki sfinansowane w ramach projektu wyniosły 113 775,00 zł.

Kwota wydatków w projekcie związanych z realizacją Polityki Gospodarczej Województwa Zachodniopomorskiego w roku 2018 wyniosła 2 627 784,87 zł.

4. Zadanie: Zachodniopomorskie Dni Przedsiębiorczości i Innowacji Startup Day / Forum Innowacji.

Głównym celem organizacji przedsięwzięcia było wzmocnienie systemu wsparcia innowacji i przedsiębiorczości w regionie poprzez podniesienie wiedzy na temat najnowszych rozwiązań w tym obszarze oraz wymianę poglądów i doświadczeń pomiędzy aktorami regionalnego systemu innowacji, środowiska start-upowego i finansowego. Wydarzenie było połączeniem dwóch wcześniej zaplanowanych konferencji: Forum Innowacji oraz Start-up Day. Tematyka Dni dotyczyła szeroko rozumianych obszarów innowacyjności, przedsiębiorczości i kreatywności. Udział w konferencji wzięło blisko 200 uczestników i 40 prelegentów.

Łączny koszt organizacji przedsięwzięcia wyniósł 188 575,00 zł, z czego 113 775,00 zł było finansowane w ramach projektu „Wzmocnienie pozycji regionalnej gospodarki, Pomorze Zachodnie – Ster na innowacje” z EFRR w ramach Działania 1.14 RPO WZ 2014-2020, natomiast 74 800,00 zł z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) w ramach Pomocy Technicznej RPO WZ 2014-2020.

5. Zadanie: Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości i eksportu w regionie.

Realizacja zadania w roku 2018 odbywała się poprzez organizację następujących wydarzeń:

- Spotkanie biznesowe pt. „NIEMCY – najważniejszy rynek eksportowy dla zachodniopomorskich firm”, adresowane do firm sektora MŚP, poświęcone możliwościom ekspansji na rynek niemiecki. W spotkaniu wzięło udział 18 firm.
- Konferencja ProInvestors pt. „Innowacje, inspiracje i trendy w biznesie”. Głównym celem konferencji było wskazanie firmom możliwości oraz pomysłów na inwestowanie na terenie województwa zachodniopomorskiego, jak również zachęcanie ludzi przedsiębiorczych do rozwijania swoich pasji biznesowych poprzez pokazanie dobrych praktyk i świetnych pomysłów.
- Polsko-Niemieckie Forum Outsourcingu. Wydarzenie miało charakter konferencji połączonej z międzynarodowym networkingiem i było doskonałą formą promocji województwa w nowym segmencie rozwojowym, budowania relacji, komunikacji i dialogu w otoczeniu biznesowym i instytucjonalnym.
- Mikser biznesowy dla zachodniopomorskich przedsiębiorców „Skandynawskie Firmy na Pomorzu Zachodnim – stare dobre małżeństwo z perspektywami na przyszłość”. Wydarzenie jest imprezą cykliczną, cieszącą się dużą popularnością. W 2018 r. poruszone zostały m.in. tematy związane z rynkiem pracy, delegowaniem pracowników oraz energetyką wiatrową.
- Polsko - Niemiecki Dzień w Starej Rzeźni/ Dzielimy się wiedzą i doświadczeniem. Podczas konferencji poruszone były m.in. takie tematy jak: sytuacja gospodarcza, systemy zachęt, możliwości

dofinansowania w Niemczech i na Pomorzu Zachodnim. Została również zorganizowana giełda kooperacyjna.

Wydatki związane z realizacją zadania wyniosły 37 050,00 zł.

6. Zadanie: Wsparcie internacjonalizacji przedsiębiorstw.

Realizacja zadania w roku 2018 odbywała się poprzez organizację następujących przedsięwzięć:

- Projekt "Sieć Centrów Obsługi Inwestorów i Eksporterów", w ramach którego na terenie województwa zachodniopomorskiego świadczone są bezpłatne usługi informacyjne dla przedsiębiorców w zakresie pozyskiwania informacji na temat zagranicznych rynków zbytu, wyszukiwania potencjalnych partnerów gospodarczych, możliwości uzyskania wsparcia ze środków publicznych, możliwości udziału w zagranicznych targach i misjach gospodarczych, współpracy z Zagranicznymi Biurami Handlowymi przy Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu. W 2018 roku COLiE udzieliło 42 usług proeksportowe. Realizacja projektu rozpoczęła się w roku 2009. Jego finansowanie ze środków unijnych (w ramach poddziałania 6.2.1 PO IG 2007-2013) jest już zakończone. Do końca roku 2020 projekt jest w fazie trwałości.
- Udział w targach międzynarodowych – COLiE wspiera firmy z regionu poprzez wspólne wyjazdy na targi, seminaria oraz konferencje branżowe. W roku 2018 umożliwiono lokalnym firmom udział w następujących wydarzeniach:
 - Międzynarodowe Targi Logistyczne Logimat w Stuttgarcie dedykowane branży logistycznej,
 - Międzynarodowe Targi Innowacyjnych Technologii Przemysłowych Hannover Messe dedykowane sektorowi części metalowych, maszyn przemysłowych oraz nowoczesnych technologii przemysłowych,
 - Międzynarodowe Targi Branży Morskiej SMM w Hamburgu. Przedsięwzięcie realizowane we współpracy z parterem zewnętrznym – Urzędem Miasta Szczecin.

Całkowita kwota wydatków związanych z realizacją zadania w wysokości 25 000,00 zł została przeznaczona na udział w Międzynarodowych Targach Branży Morskiej SMM w Hamburgu. Realizacja pozostałych przedsięwzięć w roku 2018 nie wiązała się z ponoszeniem wydatków zewnętrznych.

7. Zadanie: Kształtowanie polityki inwestycyjnej województwa poprzez wspieranie napływu BIZ oraz promowanie potencjału inwestycyjnego w kraju i zagranicą.

W roku 2018 zadanie było realizowane w ramach dwóch rodzajów przedsięwzięć:

- Obsługa projektów inwestycyjnych
W okresie objętym sprawozdaniem COLiE obsłużyło 8 projektów inwestycyjnych zrealizowanych w takich branżach jak: elektryczna, meblowa, odzieżowa, motoryzacyjna, opakowaniowa, produkcja agregatów chłodniczych i logistyka. Kapitał do realizacji inwestycji pochodził z: Danii, Niemiec, Szwecji, Hiszpanii, Japonii i Polski. Ponadto COLiE rozpoczęło 64 nowe projekty. Obsługa projektów jest realizowana w ramach działalności COLiE i nie wiąże się z wydatkami zewnętrznymi.
- Szkolenia dla jednostek samorządu terytorialnego.
Celem dwóch zorganizowanych w 2018 r. szkoleń było przekazanie przedstawicielom gmin i powiatów Pomorza Zachodniego wiedzy, doświadczeń i dobrych praktyk w zakresie kontaktów z przedstawicielami zagranicznego biznesu oraz profesjonalnej obsługi inwestorów zagranicznych. Łączne wydatki związane z organizacją szkoleń wyniosły 111 000,00 zł.

8. Zadanie: Wsparcie programów promujących postawy innowacyjne.

Zadanie obejmuje wsparcie Konkursu Naukowego E(x)plory w województwie zachodniopomorskim oraz udział i współorganizację (wraz z Urzędem Miasta Szczecin i TECHNOPARKiem POMERANIA) jego czwartej regionalnej edycji. Program jest największą w Polsce inicjatywą skierowaną do młodzieży w wieku 13-20 lat promującą i wspierającą rozwój najzdolniejszych młodych naukowców. Głównym organizatorem wydarzenia była Fundacja Zaawansowanych Technologii. Podczas imprezy przyznano wyróżnienia Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego dla wybranych projektów naukowych oraz prowadzono stoisko funduszy europejskich. Środki przekazane na realizację przedsięwzięcia w roku 2018 wyniosły 15 000,00 zł

i zostały sfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) w ramach Pomocy Technicznej RPO WZ 2014-2020.

9. Zadanie: Tworzenie możliwości rozwoju osobom przedsiębiorczym w ramach projektu iEER – Boosting Innovative Entrepreneurial Ecosystem in Regions for Young Entrepreneurs.

W ramach tworzenia możliwości rozwoju osobom przedsiębiorczym, województwo realizuje projekt iEER – *Boosting Innovative Entrepreneurial Ecosystem in Regions for Young Entrepreneurs* finansowany ze środków Programu Europejskiej Współpracy Terytorialnej (EWT) – INTERREG EUROPA 2014-2020. W roku 2018 uczestnicy projektu wdrażali plany działań na rzecz rozwoju lokalnych ekosystemów przedsiębiorczości. Zorganizowano m.in. pierwsze z cyklu szkoleń dla wykładowców i nauczycieli w zakresie kształcenia przedsiębiorczych postaw wśród uczniów i studentów. W szkoleniu udział wzięło 28 wykładowców z 7 uczelni. Wśród działań towarzyszących zrealizowanych w roku 2018 należy wymienić Start-up Day, zrealizowany w ramach Zachodniopomorskich Dni Przedsiębiorczości i Innowacji.

Wydatki poniesione przez województwo zachodniopomorskie w roku 2018 w ramach projektu wyniosły 90 036,92 zł, z czego 76 088,81 zł zostało sfinansowane z EFRR, natomiast 13 948,11 zł stanowi wkład własny do projektu iEER.

Koszty działań towarzyszących projektowi w zakresie współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej, wyniosły 21 146,52 zł.

10. Zadanie: Przygotowanie do realizacji projektów Creative Ports i GRESS.

W roku 2018 województwo przygotowywało się do implementacji dwóch nowych projektów wspierających rozwój przedsiębiorczości w regionie, stanowiących kontynuację działań zapoczątkowanych w ramach projektu iEER:

- Projektu Creative Ports w ramach Programu EWT – Interreg Region Morza Bałtyckiego 2014-2020. Jego głównym celem jest wspieranie zrównoważonego rozwoju sektora przemysłu kulturowego i kreatywnego (CCI) oraz internacjonalizacja jego przedstawicieli w regionie Morza Bałtyckiego.
- Projektu GRESS - GREen Startup Support w ramach Programu EWT – Interreg Europa 2014-2020, który ma na celu poprawę strategii na rzecz konkurencyjności MŚP poprzez promowanie, ułatwianie i stymulowanie działań startupów zielonych sektorów gospodarki.

Rozpoczęcie realizacji obydwu projektów zaplanowano na rok 2019.

11. Zadanie: Warsztaty w ramach Forum Innowacji Pomorza Zachodniego.

W roku 2018 kontynuowano realizację spotkań i warsztatów organizowanych pod marką Forum Innowacji Pomorza Zachodniego, będącego platformą współpracy przedsiębiorców, samorządów oraz szeroko rozumianych instytucji otoczenia biznesu, podejmowanej na rzecz realizacji założeń Regionalnej Strategii Rozwoju Inteligentnych Specjalizacji Województwa Zachodniopomorskiego 2020+ (RIS3 WZ). W okresie objętym sprawozdaniem zorganizowano trzy warsztaty dla przedstawicieli instytucji otoczenia biznesu, organizacji klastrowych oraz pracowników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego zaangażowanych w realizację RPO WZ 2014-2020 oraz RIS3 WZ. Ich tematyka dotyczyła budowania marki, podniesienia standardów zarządzania klastrem oraz social media w praktyce jako elementów profesjonalizacji usług instytucji tworzących regionalny system innowacji Pomorza Zachodniego. Łącznie w warsztatach udział wzięło 60 uczestników. Całkowita kwota wydatków związanych z realizacją zadania wyniosła 23 073,00 zł, z czego 17 045,00 zł sfinansowano z EFS w ramach Pomocy Technicznej RPO WZ 2014-2020, a 6 028,00 zł ze środków budżetu województwa zachodniopomorskiego (WZS).

12. Zadanie: Wsparcie dla rozwoju gospodarczego województwa zachodniopomorskiego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020.

Wsparcie dla rozwoju gospodarczego województwa zachodniopomorskiego realizowane jest przede wszystkim w ramach I Osi Priorytetowej (I OP) RPO WZ 2014-2020 *Gospodarka, Innowacje, Nowoczesne technologie*. Do sfery tej odnoszą się także niektóre działania w ramach VI Osi Priorytetowej *Rynek Pracy* oraz IX Osi Priorytetowej *Infrastruktura Publiczna*. Poniżej wymieniono Działania w ramach I OP RPO WZ 2014-2020, dla których w 2018 r. przeprowadzono nabory wniosków o dofinansowanie projektów:

- Działanie 1.1 Projekty badawczo-rozwojowe przedsiębiorstw (2 konkursy),
- Działanie 1.2 Rozwój infrastruktury B+R w przedsiębiorstwach,
- Działanie 1.3 Rozwój publicznej infrastruktury badawczej,
- Działanie 1.5 Inwestycje przedsiębiorstw wspierające rozwój regionalnych specjalizacji oraz inteligentnych specjalizacji (2 konkursy),
- Działanie 1.6 Tworzenie nowych miejsc pracy na obszarze Specjalnej Strefy Włączenia,
- Działanie 1.9 Inwestycje w przedsiębiorstwach poprzez instrumenty finansowe (tryb właściwy dla instrumentów finansowych),
- Działanie 1.11 Tworzenie i rozbudowa infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego w ramach Strategii ZIT dla Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego (tryb pozakonkursowy),
- Działanie 1.12 Tworzenie i rozbudowa infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego w ramach Strategii ZIT dla Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego (tryb pozakonkursowy),
- Działanie 1.14 Wzmocnienie pozycji regionalnej gospodarki w wymiarze krajowym i międzynarodowym (tryb pozakonkursowy),
- Działanie 1.17 Wzmocnienie procesu wsparcia firm w początkowej fazie rozwoju (tryb właściwy dla instrumentów finansowych).

W ramach I OP RPO WZ 2014-2020 do końca 2018 r. złożono 457 wniosków o dofinansowanie projektów, które przeszły etap oceny wstępnej. Spośród nich 302 zostały zatwierdzone do dofinansowania, a w przypadku 261 doszło do zawarcia umowy o dofinansowanie projektu. Całkowita wartość wydatków kwalifikowanych wynikających ze złożonych wniosków wyniosła 1 970 399 305,56 zł. Wartość wydatków kwalifikowanych w projektach, które zostały zatwierdzone do dofinansowania stanowiła 66,07% tej kwoty i wyniosła 1 301 925 266,41 zł. Natomiast łączna wartość dofinansowania wynikająca z podpisanych umów wyniosła 716 195 600,02 zł, co stanowiło 62,10% kwoty wnioskowanej. Poziom wydatków kwalifikowanych w projektach, dla których zawarto umowy o dofinansowanie osiągnął wartość 1 092 055 483,86 zł, co oznacza, że aż 65,58% z nich może zostać sfinansowane ze środków RPO WZ 2014-2020.

Wartość wsparcia w obszarach inteligentnych specjalizacji wg stanu na 31.12.2018 r. wynikająca z podpisanych umów na dofinansowanie projektów w ramach RPO WZ 2014-2020 wyniosła 219 005 580,01 zł. Najwięcej wniosków o dofinansowanie (145) złożyły podmioty prowadzące działalność w ramach specjalizacji *zaawansowanych wyrobów metalowych*. Przedsiębiorstwa tej branży zajmują także pierwsze miejsce pod względem liczby zawartych umów (58) oraz wartości dofinansowania (82 060 902,16 zł).

W roku 2018 przyjęto zmiany do RPO WZ 2014-2020, dzięki którym możliwe było wprowadzenie nowego Działania 1.18 *Tworzenie i rozbudowa regionalnego systemu innowacji*. Jego celem jest rozwój i monitorowanie regionalnej innowacyjnej gospodarki opartej na procesie przedsiębiorczego odkrywania inteligentnych specjalizacji. Wsparcie w ramach działania zostanie przeznaczone na koordynację i zwiększenie intensywności współpracy w ramach działalności B+R+I, wzmocnienie efektywnego i sprawnego funkcjonowania instytucji otoczenia biznesu oraz realizację procesu przedsiębiorczego odkrywania na Pomorzu Zachodnim. Działanie obejmować będzie również monitorowanie regionalnej strategii innowacji oraz analizę sposobu jej wdrażania.

13. Zadanie: Wsparcie rozwoju gospodarczego województwa zachodniopomorskiego w ramach Instrumentów Finansowych.

- Zachodniopomorski Fundusz Rozwoju

Zachodniopomorski Fundusz Rozwoju został utworzony w oparciu o Umowę o powierzenie realizacji zadań własnych województwa zachodniopomorskiego zawartą 1 sierpnia 2017 r. pomiędzy województwem zachodniopomorskim i Zachodniopomorską Agencją Rozwoju Regionalnego S.A. pełniącą na mocy powyższej Umowy funkcję Wykonawcy. W 2018 roku ZFR ogłosił w celu wyłonienia Pośredników Finansowych 3 przetargi. Zawarto 5 umów z Pośrednikami Finansowymi na kwotę: 72 000 000,00 zł.

Wg stanu na koniec 2018 r. w ramach ww. umowy zawartych było 78 umów z Pośrednikami Finansowymi na łączną kwotę: 830 822 068,00 zł, natomiast wartość środków finansowych wypłaconych bądź udostępnionych Pośrednikom Finansowym wyniosła 778 755 260,47 zł.

W całym 2018 r. Pośrednicy Finansowi zawarli 33 umowy z ostatecznymi odbiorcami na kwotę: 99 310 734,53 zł. Wg stanu na koniec 2018 r. pomiędzy Pośrednikami Finansowymi a ostatecznymi odbiorcami zawartych było 6 265 umów na kwotę 1 271 751 192,18 zł.

- Instrumenty Finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020

W ramach zawartej w dniu 21 listopada 2016 r. *Umowy o Finansowaniu projektu pn. Wsparcie przedsiębiorczości poprzez Fundusz Funduszy Pomorza Zachodniego Jeremie 2* pomiędzy województwem zachodniopomorskim, Wojewódzkim Urzędem Pracy w Szczecinie oraz Bankiem Gospodarstwa Krajowego zapewniono realizację instrumentów finansowych w ramach RPO WZ 2014-2020 ze środków EFRR (Działanie 1.9 i 1.17) i EFS (Działanie 6.4), która obowiązywać będzie do końca 2023 r. Środki w ramach wkładu krajowego są zapewniane przez Pośredników Finansowych.

Na mocy podpisanej Umowy w 2018 r. Menadżer Funduszu Funduszy w celu wyłonienia Pośredników Finansowych ogłosił 1 przetarg i 1 postępowanie z wolnej ręki w ramach Działania 1.17 oraz 2 przetargi i 1 postępowanie z wolnej ręki w ramach Działania 6.4.

W 2018 r. zawarto 2 umowy z Pośrednikami Finansowymi na kwoty 3 000 000,00 zł i 800 000,00 zł – obydwie w ramach Działania 6.4. Wg stanu na koniec 2018 r. zawartych było 9 umów z Pośrednikami Finansowymi na kwoty: 93 000 000,00 zł w ramach Działania 1.9 i 19 550 000,00 zł w ramach Działania 6.4. Liczba wypowiedzianych umów wg stanu na koniec 2018 r. z obydwu Działania wyniosła 3 na łączną kwotę 15 750 000,00 zł.

W 2018 roku Pośrednikom Finansowym wypłacone zostały środki w wysokości 73 331 551,50 zł w ramach Działania 1.9 oraz 1 150 000,00 zł w ramach Działania 6.4. W ramach ww. Umowy do końca 2018 roku Pośrednikom Finansowym wypłacone zostały środki w wysokości: 73 331 551,50 zł w ramach Działania 1.9 oraz 16 900 000,00 zł w ramach Działania 6.4. Z kwoty tej przez Pośredników Finansowych w ramach wypowiedzianych umów zwrócono 15 590 458,07 zł.

W 2018 roku Pośrednicy Finansowi wsparli 363 Ostatecznych Odbiorców w ramach Działania 1.9, którym wypłacono środki w kwocie 74 643 803,29 zł oraz 10 Ostatecznych Odbiorców w ramach Działania 6.4, którym wypłacono środki w kwocie 596 000,00 zł. Wg stanu na koniec 2018 roku Pośrednicy Finansowi wsparli 403 Ostatecznych Odbiorców w ramach Działania 1.9, którym wypłacono środki w kwocie 82 442 802,29 zł oraz 10 Ostatecznych Odbiorców w ramach Działania 6.4, którym wypłacono środki w kwocie 596 000,00 zł.

Inne działania realizowane w obszarze wsparcia gospodarki

Zadanie: Promocja konkursów adresowanych do przedsiębiorców w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020.

Zadanie realizuje działania *Polityki Gospodarczej Województwa Zachodniopomorskiego* w sposób pośredni, organizując promocję i informację poszczególnych Działania RPO WZ 2014-2020, w których przewiduje się wsparcie dla przedsiębiorców i instytucji otoczenia biznesu. W roku 2018 przeprowadzono promocję konkursów adresowanych do przedsiębiorstw, w tym w ramach Działania 1.1 i Działania 1.5, a także oferty Bazy Usług Rozwojowych (w ramach Działania 6.1), w formie m.in.: banerów i reklamy natywnej w Internecie, audycji i spotów radiowych w rozgłoszeniach lokalnych i regionalnych (965 emisji spotów), artykułów nt. konkursów w Biuletynie informacyjnym RPO WZ i e-magazynie, artykułów w prasie lokalnej i regionalnej (126 publikacji), spotkań oraz ulotek informacyjnych. Zorganizowano także seminaria informacyjne na temat aplikowania o środki RPO WZ 2014-2020 lub ich rozliczania w ramach Działania 1.1, 1.5, 1.6 i 1.15. Łącznie w 4 seminariach udział wzięły 43 osoby.

Pozostałe działania związane z promocją RPO WZ 2014-2020 zrealizowane w roku 2018 obejmują m.in.:

- Prowadzenie Biuletynu informacyjnego RPO WZ 2014-2020.
- Przygotowanie poradnika pn. *Sięgnij po fundusze RPO WZ* (nakład: 3 500 egzemplarzy).
- Prowadzenie strony internetowej www.rpo.wzp.pl.
- Przeprowadzenie 8 seminariów internetowych (webinariów) dla beneficjentów. Liczba obejrzeń: 1 336.

- Organizację szkoleń i konferencji dla beneficjentów i potencjalnych beneficjentów, w tym m.in. współorganizację Konferencji ZDIIF – Zachodniopomorski Dzień Instrumentów Inżynierii Finansowej.
- Prowadzenie stoiska informacyjnego oraz prezentacji na temat wsparcia przedsiębiorstw ze środków RPO WZ 2014-2020 podczas targów, konferencji i wydarzeń zewnętrznych.

Koszty działań promocyjnych na rzecz popularyzacji Działań adresowanych do przedsiębiorców i instytucji otoczenia biznesu w ramach m.in. I Osi Priorytetowej RPO WZ 2014-2020 w roku 2018 wyniosły łącznie: 401 387,30 zł i były finansowane ze środków Pomocy Technicznej RPO WZ 2014-2020.

Wydatki na realizację zadań

W roku 2018 na realizację zadań w obszarze polityki gospodarczej przeznaczono łącznie 8 499 378,61 zł. Wysokość wydatków pochodzących z budżetu Województwa Zachodniopomorskiego wyniosła 5 287 272,63 zł, z czego 13 948,11 zł stanowiło wkład własny do projektu iEER. Ponadto na działania w obszarze polityki gospodarczej przeznaczono 3 212 105,98 zł ze środków Unii Europejskiej, w tym 2 627 784,87 zł z EFRR w ramach Działania 1.14 RPO WZ 2014-2020, 76 088,81 zł z EFRR w ramach INTERREG EUROPA 2014-2020 oraz 508 232,30 zł w ramach Pomocy Technicznej RPO WZ 2014-2020.

3.1.3. Wnioski i podsumowanie

Ocena efektywności realizacji polityki

Polityka gospodarcza jest jednym z ważniejszych instrumentów kształtowania wysokiej jakości życia mieszkańców oraz wzmacniania konkurencyjności regionu jako atrakcyjnego miejsca życia i pracy. Rozpatrując oddziaływanie *Polityki Gospodarczej Województwa Zachodniopomorskiego* na rozwój regionu należy stwierdzić, że odgrywa ona istotną rolę w procesie budowania regionalnego ekosystemu wsparcia przedsiębiorczości i innowacji. Wpływa pozytywnie na obserwowany wzrost poziomu życia mieszkańców województwa i stwarza korzystne warunki dla rozwoju firm. Biorąc pod uwagę efektywność działań podejmowanych w obszarze polityki w roku 2018 na szczególne wyróżnienie zasługuje przede wszystkim aktywność samorządu regionu w obszarach:

- wsparcia rozwoju inwestycji w regionie oraz aktywności eksportowej i internacjonalizacji zachodniopomorskich przedsiębiorstw,
- wykorzystania instrumentów finansowych, w szczególności ukierunkowanych na potrzeby sektora mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw,
- wsparcia rozwoju start-upów, rozumianych jako inicjatywy i przedsiębiorstwa o wysokim potencjale wzrostu.

Podsumowanie

Mimo stale poprawiającej się sytuacji gospodarczej województwa zachodniopomorskiego, wciąż obserwuje się obszary wymagające intensywnych działań o charakterze prorozwojowym. Dotyczy to zwłaszcza innowacyjności oraz sektora B+R. Sytuacja ta wynika m.in. ze struktury gospodarczej Pomorza Zachodniego, na terenie którego dominują mikro i małe przedsiębiorstwa, w dużej mierze o profilu usługowym. Jest to wyrazem przedsiębiorczości społeczności regionu i tworzy fundament pod dywersyfikację działalności gospodarczej, ale stanowi także barierę w uzyskiwaniu pożądanego poziomu nakładów na innowacyjność i ogólnie zwiększaniu zdolności inwestycyjnej.

W regionie działa wciąż zbyt mało dużych przedsiębiorstw, co nie sprzyja zwiększaniu nakładów prywatnych na innowacje oraz działalność B+R. Tymczasem to przede wszystkim duże firmy mają odpowiedni potencjał do realizacji tego typu przedsięwzięć, zwłaszcza w skali większej niż regionalna. Samorząd województwa podejmuje działania na rzecz wzmocnienia aktywności inwestycyjnej dużych przedsiębiorstw i wspiera budowanie przez nie powiązań kooperacyjnych. Jednak opóźnienia realizacji zapowiadanych, kluczowych inwestycji, w szczególności w branży chemicznej i stoczniowej, hamują rozwój sektora dużych podmiotów w województwie zachodniopomorskim. Obawy budzi zwłaszcza pogarszająca się kondycja finansowa części spółek z udziałem Skarbu Państwa, zwłaszcza tych, które działają w obszarze gospodarki morskiej.

Samorząd Województwa aktywnie wspiera też kluczową dla rozwoju regionu branżę – przemysł stoczniowy i wielkogabarytową produkcję konstrukcji stalowych. Wynegocjowane z Komisją Europejską wsparcie dla przedsiębiorstw branży pozwoli na podniesienie ich konkurencyjności i innowacyjności. Dzięki działaniom Samorządu Województwa uruchomiono specjalny konkurs dedykowany innowacyjnym projektom przemysłu stoczniowego – po raz pierwszy środki unijne wesprą bezpośrednio przemysł stoczniowy. Łącznie Komisja Europejska zgodziła się na wsparcie polskiego przemysłu stoczniowego kwotą 79 mln zł, z czego aż 60 mln zł jest do wykorzystania na Pomorzu Zachodnim w ramach RPO WZ 2014-2020.

Nadmienić należy, że już w poprzedniej perspektywie finansowej, mimo braku możliwości bezpośredniego wsparcia przemysłu stoczniowego, Samorząd Województwa czynnie uczestniczył w odbudowie najważniejszego przedsiębiorstwa branży w regionie – Stoczni Szczecińskiej, wtedy jeszcze Szczecińskiego Parku Przemysłowego. Dzięki środkom z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013 rewitalizację przeszła bocznica kolejowa i szatniowiec dla 900 pracowników, a park maszynowy wzbogaciło nowe urządzenie do cięcia plazmą. Na te pierwsze od wielu lat inwestycje przeznaczono łącznie ponad 13 mln zł. Środki RPO WZ 2007-2013 wsparły również budowę mostu, który w sposób stały skomunikował Ostrów Brdowski i Gryfię z lądem, zastępując drogą w utrzymaniu przeprawę promową. Most służy obecnie fabryce ST3 Offshore i Stoczni Gryfia.

Powyższe konkretne rezultaty zupełnie nie korespondują z brakiem działań ze strony Rządu RP w sprawie odbudowy przemysłu stoczniowego, a w szczególności budowy serii promów pasażerskich w Stoczni Szczecińskiej.

Mając na uwadze dotychczasowe rezultaty zastosowania koncepcji inteligentnych specjalizacji, aby w pełni wykorzystać możliwości rozwoju sfery B+R, zwłaszcza te, które niosą ze sobą fundusze europejskie, należy nadal wzmacniać dialog środowiska naukowego z przedsiębiorcami. Niezbędne są działania, które po obu stronach upowszechniać będą myślenie strategiczne o poszukiwaniu innowacyjnych rozwiązań, szczególnie w potencjalnych obszarach rozwojowych gospodarki regionu. Należy w szczególności zintensyfikować działania na rzecz budowy i rozwoju regionalnego systemu wsparcia przedsiębiorczości i innowacji, opartego przede wszystkim na aktywności regionalnych instytucji otoczenia biznesu.

Samorząd posiada pozytywne doświadczenia we wdrażaniu instrumentów inżynierii finansowej. Dalsze wykorzystywanie środków wspólnotowych do tworzenia instrumentów wsparcia innowacji w województwie powinno wzmacniać regionalny rynek i instytucje, które w ostatnich latach nabyły doświadczenie we wdrażaniu instrumentów finansowego wsparcia przedsiębiorczości.

Z punktu widzenia biznesu ważne jest, aby regionalna polityka gospodarcza była trwałym i zaplanowanym procesem inicjowania zmian w otoczeniu rynkowym, który pozwoli przedsiębiorcom zrozumieć działania administracji w dłuższej perspektywie czasu i wykorzystać je we własnych działaniach rozwojowych.

W kolejnych latach jednym z istotniejszych wyzwań stojących przed regionem będzie podjęcie skutecznych działań, które w oparciu o endogeniczny potencjał pozwolą wykreować nowe obszary specjalizacji gospodarczych, umożliwiające konkurowanie na arenie międzynarodowej. Proces ten wymagać będzie zaangażowania samorządu regionalnego w działania na rzecz wzmocnienia potencjału podmiotów gospodarczych i zwiększenia możliwości ich rozwoju kapitałowego, profesjonalizacji instytucji otoczenia biznesu i struktur klastrowych oraz wzmocnienia kapitału ludzkiego. Udzielane wsparcie pozwoli na lokowanie w regionie innowacyjnych inwestycji oraz budowanie nowych ponadregionalnych i międzynarodowych powiązań kooperacyjnych.

Kluczową kwestią jest długofalowe i strategiczne dopasowanie instrumentów interwencji do zmieniających się uwarunkowań rynkowych, zwłaszcza tych mających istotny wpływ na rozwój zdolności innowacyjnych regionu, tym samym systematyczne budowanie świadomości społecznej ich użycia oraz kształtowanie postaw przedsiębiorczych i proinnowacyjnych.

W związku z potrzebą akceleracji procesów rozwoju w obliczu szybko zmieniającej się gospodarki globalnej, polityka regionalna powinna koncentrować się na optymalnym wykorzystaniu endogenicznego potencjału województwa. Takie podejście umożliwi skoncentrowanie wysiłków na obszarach o największym potencjale wzrostu i zapewni ich najefektywniejsze wykorzystanie.

Projektowane zmiany w zakresie polityki gospodarczej powinny prowadzić do zwiększenia zaangażowania samorządu województwa w budowę potencjału rozwojowego regionu i poprawę jego sytuacji społeczno-ekonomicznej.

3.2. Rynek pracy

3.2.1. Uwarunkowania realizacji polityki rozwoju

Zadania ustawowe realizowane w obszarze rynku pracy wynikają w szczególności z:

- Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa (Dz.U. z 2019 r. poz. 512);
- Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2018 r. poz. 1265 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2017 r. poz. 2077 z późn. zm.);
- Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania z 7 sierpnia 2014 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 227);
- Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 maja 2014 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji oraz trybu i sposobów prowadzenia usług rynku pracy (Dz.U. poz. 667);
- Umowy zawartej pomiędzy ministrem właściwym do spraw pracy a zarządem województwa zachodniopomorskiego na podstawie art. 109 ust.7a ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy na dofinansowanie ze środków Funduszu Pracy części zadań realizowanych przez wojewódzkie urzędy pracy;
- Regulaminu Organizacyjnego WUP w Szczecinie nadanego Uchwałą Nr 2167/2011 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 30 grudnia 2011 r.;
- Zarządzenia Nr 44/2018 Dyrektora Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie z dnia 25 maja 2018 r. w sprawie Regulamin Organizacyjny Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie;
- Statutu WUP w Szczecinie nadany Uchwałą Nr IV/49/07 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 26 marca 2007 r.

Dokumenty kierunkowe na poziomie województwa w obszarze rynku pracy

- „Polityka rynku pracy województwa zachodniopomorskiego”. Uchwała nr 1481/16 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 13 września 2016 r.
- Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia. RPDZ stanowi podstawę realizacji krajowych wytycznych zatrudnienia zawartych w Krajowym Planie na rzecz Zatrudnienia w sposób najbardziej odpowiadający potrzebom województwa.

3.2.2. Główne zadania na rzecz wdrożenia zapisów kierunkowych polityki rozwoju

Cel 1. Tworzenie warunków do rozwoju kapitału ludzkiego w regionie

Główne zadania realizowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego 2014-2020,

Oś Priorytetowa VII

- Działanie 7.3 Wsparcie dla utworzenia i/lub funkcjonowania (w tym wzmocnienia potencjału) instytucji wspierających ekonomię społeczną zgodnie z Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej. Podpisano 3 umowy na łączną kwotę 36 156 363,21 zł. Zatwierdzono 16 wniosków o płatność na łączną kwotę 5 628 403,97 zł.
- Działanie 7.4 Tworzenie miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej między innymi poprzez wsparcie na tworzenie przedsiębiorstw społecznych (w szczególności spółdzielni socjalnych). Zatwierdzono 21 wniosków o płatność na łączną kwotę 2 078 827,95 zł.
- Działanie 7.5 Koordynacja rozwoju sektora ekonomii społecznej oraz wsparcie rozwoju sieci kooperacji partnerstw ekonomii społecznej w województwie. Zatwierdzono 6 wniosków o płatność na łączną kwotę 710 906,64 zł.

Wybrane wartości wskaźników (produktu i rezultatu) osiągnięte w ramach Osi Priorytetowej VII RPO WZ Działanie 7.3, Działanie 7.4, Działanie 7.5 – stan na 31 grudnia 2018r.:

- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie wyniosła 2 008 osób.
- Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem wyniosła.
- Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach wyniosła 190 osób.

Główne zadania realizowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego 2014-2020, Oś Priorytetowa VIII

- Działanie 8.1 Upowszechnienie edukacji przedszkolnej. Ogłoszono nabór na konkurs, wpłynęło 61 wniosków na łączną kwotę 43 547 868,36 zł. Zatwierdzono 169 wniosków o płatność na łączną kwotę 15 330 640,53 zł. Rozwiązano 3 umowy na łączną kwotę 2 626 344,55 zł.
- Działanie 8.2 Wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne oraz uczniów uczestniczących w kształceniu podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym. Podpisano 5 umów na łączną kwotę 4 371 559,55 zł. Zatwierdzono 68 wniosków o płatność na łączną kwotę 6 660 447,67 zł.
- Działanie 8.3 Wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne oraz uczniów uczestniczących w kształceniu podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym w ramach Strategii ZIT dla Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego. Ogłoszono nabór na konkurs w ramach którego podpisano 13 umów na łączną kwotę 24 578 293,25 zł. Rozwiązano 1 umowę na kwotę 598 380,00 zł. Zatwierdzono 12 wniosków o płatność na łączną kwotę 23 829 938,34 zł.
- Działanie 8.4 Upowszechnienie edukacji przedszkolnej oraz wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne oraz uczniów uczestniczących w kształceniu podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym w ramach Strategii ZIT dla Koszalińsko – KołobrzESCO – Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego. Zatwierdzono 43 wnioski o płatność na łączną kwotę 6 561 363,47 zł.
- Działanie 8.5. Upowszechnienie edukacji przedszkolnej oraz wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne oraz uczniów uczestniczących w kształceniu podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym w ramach Kontraktów Samorządowych. W 2018 roku w ramach Działania rozwiązano 1 umowę na kwotę 450 000 zł. Zatwierdzono 161 wniosków o płatność na łączną kwotę 7 716 627,99 zł.
- Działanie 8.6. Wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe oraz uczniów uczestniczących w kształceniu zawodowym i osób dorosłych uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia zawodowego. Ogłoszono konkurs w ramach, którego podpisano 51 umów na łączną kwotę 50 897 041,40 zł. Podpisano 5 umów dla projektów wyłonionych do dofinansowania z konkursów z lat poprzednich na łączną kwotę 8 510 589,89 zł. Rozwiązano 2 umowy na łączną kwotę 699 997,50 zł. Zatwierdzono 373 wnioski o płatność na łączną kwotę 28 340 594,41 zł.
- Działanie 8.7 Wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe oraz uczniów uczestniczących w kształceniu zawodowym i osób dorosłych uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia zawodowego w ramach Strategii ZIT dla Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego. Zatwierdzono 20 wniosków o płatność na łączną kwotę 5 404 147,33 zł.
- Działanie 8.8 Wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe oraz uczniów uczestniczących w kształceniu zawodowym i osób dorosłych uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia zawodowego w ramach Strategii ZIT dla Koszalińsko – KołobrzESCO – Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego. Zatwierdzono 18 wniosków o płatność na łączną kwotę 1 626 196,61 zł.
- Działanie 8.9 Wsparcie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe oraz uczniów uczestniczących w kształceniu zawodowym i osób dorosłych uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia zawodowego w ramach Kontraktów Samorządowych. Zatwierdzono 33 wnioski o płatność na łączną kwotę 4 8425 526,62 zł.

Wybrane wartości wskaźników (produktu i rezultatu) osiągnięte w ramach Osi Priorytetowej VIII RPO WZ na dzień 31 grudnia 2018 r.:

- Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej wyniosła 3 184 osoby.
- Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie wyniosła 1 841 osób.
- Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie wyniosła 1 862 osoby.
- Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie wyniosła 25 948 osób.
- Liczba nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK w programie wyniosła 952 osoby.
- Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych wyniosła 154.
- Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały doposażone w programie wyniosła 139.
- Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie wyniosła 8 239 osób.
- Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu objętych wsparciem w programie wyniosła 257 osób.
- Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy wyniosła 3 868 osób.
- Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego doposażonych w programie w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego wyniosła 98.
- Liczba podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego objętych wsparciem w programie wyniosła 21.

Współdziałanie z Wojewódzką Radą Rynku Pracy w określaniu i realizacji regionalnej polityki rynku pracy i rozwoju zasobów ludzkich

W 2018 roku odbyły się cztery posiedzenia Wojewódzkiej Rady Rynku Pracy (WRRP). WRRP podjęła 45 uchwał, z czego większość (38) dotyczyła wydania opinii w sprawie utworzenia nowego kierunku kształcenia. Na posiedzeniach omawiano aktualną sytuację na zachodniopomorskim rynku pracy. Kadencja Wojewódzkiej Rady Rynku Pracy zakończyła się 30 października 2018 r. Procedurę naboru nowych członków Rady przeprowadziło Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego. Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego, Zarządzeniem nr 102/18 z dnia 29 października 2018 roku, powołał 23 osoby do składu Rady na kadencję 2018-2022.

Prowadzenie dialogu społecznego w zakresie polityki zatrudnienia i kształcenia ustawicznego

W 2018 roku WUP w Szczecinie wydał 6 opinii dotyczących współorganizacji, objęcia patronatem lub patronatem honorowym WUP. Współorganizowanie Targów Pracy, które odbyły się w Drawsku Pomorskim, Kamieniu Pomorskim oraz Wałczu. Dodatkowo, pracownicy Biura ds. Kształcenia Ustawicznego, uczestniczyli w organizowanych przez podmioty zewnętrzne giełdach pracy.

W ramach dialogu społecznego w zakresie polityki zatrudnienia i kształcenia ustawicznego pracowników i poszukujących pracy, w okresie sprawozdawczym zwrócono się do 70 partnerów społecznych regionu z prośbą o opinię w zakresie potrzeby modyfikacji w roku 2018 listy zawodów, w których może być dokonywana refundacja wynagrodzeń i składek na ubezpieczenie społeczne młodocianych pracowników zatrudnionych w celu odbycia przygotowania zawodowego.

Współpraca i partnerstwa

- Współpraca z Akademickimi Biurami Karier woj. zachodniopomorskiego w obszarze wspomagania pracowników ABK w rozwoju i realizacji poradnictwa zawodowego dla studentów i absolwentów, poprzez wsparcie merytoryczne, wymianę doświadczeń w zakresie prowadzenia warsztatów, stosowanych metod i narzędzi, a także świadczenia usług doradztwa zawodowego.
- Umowa Partnerstwa Lokalnego Na Rzecz Badań Rynku Pracy. Kontynuowanie Partnerstwa którego rezultatem było przeprowadzanie badania ilościowego w każdym z powiatów WZP.

- Umowa Partnerstwa Lokalnego na Rzecz Rozwoju Regionalnego Rynku Pracy w województwie zachodniopomorskim. W roku 2018 kontynuowana była realizacja zawartego w roku 2014 Partnerstwa Lokalnego pomiędzy Wojewódzkim Urzędem Pracy w Szczecinie, a uczelniami wyższymi z terenu województwa zachodniopomorskiego.

Cel 2. Niwelowanie różnic wewnątrzregionalnych w obrębie rynku pracy

Główne zadania realizowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego 2014-2020,
Oś Priorytetowa VIII

- Działanie 6.5 Kompleksowe wsparcie dla osób bezrobotnych, nieaktywnych zawodowo i poszukujących pracy znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy obejmujące pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy oraz działania na rzecz podnoszenia kwalifikacji zawodowych. Zrealizowano nabór projektów pozakonkursowych dla Powiatowych Urzędów Pracy, podpisano 20 umów na łączną kwotę 37 759 256,00. W odpowiedzi na ogłoszony konkurs złożono 85 wniosków na łączną wartość 115 121 828,10 zł. Podpisano 15 umów w ramach konkursów z lat poprzednich na łączną kwotę 16 786 399,05 zł. Rozwiązano 5 umów na łączną kwotę 6 045 467,98 zł. Zweryfikowano i zatwierdzono 198 wniosków o płatność na kwotę 46 565 262,97.
- Działanie 6.6 Programy zapewnienia i zwiększenia dostępu do opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. Ogłoszono nabór projektów konkursowych, podpisano 18 umów na łączną kwotę 25 013 021,68 zł. Rozwiązano 3 umowy na łączną kwotę 3 320 905,14 zł. Zweryfikowano i zatwierdzono 64 wnioski o płatność na kwotę 7 217 463,77 zł.
- Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie od 1 lipca 2018 r. realizuje projekt „Zachodniopomorskie Małe Skarby”. Głównym celem jest umożliwienie powrotu do aktywności zawodowej 700 rodzicom/opiekunom dzieci w wieku do lat 3 z terenu województwa zachodniopomorskiego, którzy przerwali karierę zawodową ze względu na obowiązki rodzicielskie. Przedsięwzięcie zakłada refundację do 95% kosztów opieki nad dzieckiem w żłobku, klubie dziecięcym u opiekuna dziennego lub niani. Do końca grudnia 2018 r. podpisano 698 umów udziału w projekcie. Wartość projektu, którego realizacja została zaplanowana do 31.12.2020 r., wynosi 13 992 000 zł.
- Działanie 6.7 Programy zapewnienia i zwiększenia dostępu do opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w ramach Kontraktów Samorządowych. Zweryfikowano i zatwierdzono 8 wniosków o płatność na kwotę 311 657,35 zł.

Wybrane wartości wskaźników (produktu i rezultatu) osiągnięte w ramach Działania 6.5 na 31.12.2018 r.:

- Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie – 13 346.
- Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie – 5 286.
- Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie – 1 969.
- Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie – 1 107.
- Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie – 4 411.
- Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie – 12 364.
- Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie – 2 217.
- Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej – 2 171.

Wybrane wartości wskaźników (produktu) osiągnięte w ramach VI Osi Priorytetowej RPO WZ Działania 6.6 i 6.7 – na 31.12.2018 r.:

- Liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do 3 lat objętych wsparciem w programie – 698.
- Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat – 400.

Główne zadania realizowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego 2014-2020,
Oś Priorytetowa VII

- Działanie 7.1 Programy na rzecz integracji osób i rodzin zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym ukierunkowane na aktywizację społeczno – zawodową wykorzystującą instrumenty

aktywizacji edukacyjnej, społecznej, zawodowej. Zakończono nabór projektów konkursowych i podpisano 12 umów na łączną kwotę 14 496 787,91 zł. Ponowiono nabór i podpisano kolejne 3 umowy na łączną kwotę 19 529 210,00 zł. W ramach nabór projektów w trybie pozakonkursowym, wpłynęło 8 wniosków o dofinansowanie na łączną kwotę 6 603 580,63 zł, do końca 2018 r. trwała ocena ww. projektów. Podpisano jedną umowę na kwotę 1 893 127,20 zł dla projektu wyłonionego do dofinansowania w ramach konkursu z lat poprzednich. Rozwiązano 3 umowy na łączną kwotę 2 966 596,00 zł. Zatwierdzono 260 wniosków o płatność na łączną kwotę 20 076 593,14 zł.

- Działanie 7.2 Wsparcie dla tworzenia podmiotów integracji społecznej oraz podmiotów działających na rzecz aktywizacji społeczno – zawodowej. Zrealizowano nabór projektów w trybie konkursowych w ramach, którego podpisano 5 umów na kwotę 6 440 664,03 zł. Zatwierdzono 67 wniosków o płatność na łączną kwotę 6 534 572,03 zł.
- Działanie 7.6 Wsparcie rozwoju usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym. W 2018 r. ogłoszono konkurs na który wpłynęło 15 wniosków na łączną kwotę 47 467 363,91 zł (trwała ocena złożonych projektów). Podpisano 10 umów na kwotę 26 104 484,08 zł dla projektów wyłonionych do dofinansowania w ramach konkursów z lat poprzednich.
- Rozwiązano jedną umowę na kwotę 1 997 529,60 zł. Zatwierdzono 147 wniosków o płatność na łączną kwotę 17 545 445,25 zł.
- Działanie 7.7 Wdrożenie programów wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci z niepełnosprawnościami oraz zagrożonych niepełnosprawnością. W grudniu 2018 r. ogłoszono dwa konkursy, których nabór trwa do lutego 2019 r.

Wybrane wartości wskaźników (produktu) osiągnięte w ramach Osi Priorytetowej VII RPO WZ Działanie 7.1, Działanie 7.2, Działanie 7.6 na dzień 31 grudnia 2018 r.:

- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 4 240.
- Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie – 1 657.
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie – 5 221.

Główne zadania realizowane w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, Osi Priorytetowej I Osoby młode na rynku pracy

- Działanie 1.1, Poddziałanie 1.1.1 projekty pozakonkursowe, realizowane w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Celem działania jest zwiększenie możliwości zatrudnienia osób młodych do 29 roku życia, w tym w szczególności osób bez pracy, które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu (tzw. młodzież NEET). Zrealizowano nabór projektów w ramach powyższego naboru podpisano 20 umów z Powiatowymi Urzędami Pracy na łączną kwotę 32 707 836,00 zł.
- Działanie 1.1, Poddziałanie 1.1.2 projekty pozakonkursowe, realizowane w ramach Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych. Celem działania jest zwiększenie możliwości zatrudnienia osób młodych do 29 roku życia, w tym w szczególności osób bez pracy, które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu (tzw. młodzież NEET). Zweryfikowano i zatwierdzono 100 wniosków o płatność na kwotę 32 201 572,69 zł.
- Działanie 1.2, Poddziałanie 1.2.1. Celem działania jest zwiększenie możliwości zatrudnienia osób młodych do 29 roku życia, w tym w szczególności osób bez pracy, które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu (tzw. młodzież NEET). W 2018 roku zrealizowano nabór projektów konkursowych, podpisano 6 umów z projektodawcami na łączną kwotę 10 403 196,50 zł.
- Poddziałanie 1.2.2 w ramach Działania 1.2. Celem działania jest zwiększenie możliwości zatrudnienia osób młodych do 29 roku życia, w tym w szczególności osób bez pracy, które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu (tzw. młodzież NEET). Zweryfikowano i zatwierdzono 18 wniosków o płatność na kwotę 1 133 307,89 zł.

Wybrane wartości wskaźników (produktu i rezultatu) osiągniętych w Działaniu 1.1 PO WER na koniec 2018 roku:

- Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie – 14 912.

- Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie – 5 640.
- Liczba osób poniżej 30 lat z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie – 346.
- Liczba osób bezrobotnych, które otrzymały ofertę pracy, kształcenia ustawicznego, przygotowania zawodowego lub stażu po opuszczeniu programu – 9 263.
- Liczba osób bezrobotnych, uczestniczących w kształceniu/szkoleniu lub uzyskujących kwalifikacje lub pracujących (łącznie z pracującymi na własny rachunek) po opuszczeniu programu – 11 285.
- Liczba osób bezrobotnych, które ukończyły interwencję wspieraną w ramach Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych – 11 951.
- Liczba osób długotrwale bezrobotnych, które otrzymały ofertę pracy, kształcenia ustawicznego, przygotowania zawodowego lub stażu po opuszczeniu programu – 3 586.
- Liczba osób długotrwale bezrobotnych, uczestniczących w kształceniu/szkoleniu lub uzyskujących kwalifikacje lub pracujących (łącznie z pracującymi na własny rachunek) po opuszczeniu programu – 4 095.
- Liczba osób długotrwale bezrobotnych, które ukończyły interwencję wspieraną w ramach Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych – 4 441.

Wybrane wartości wskaźników (produktu i rezultatu) osiągniętych w Działaniu 1.2 PO WER na koniec 2018 roku:

- Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie – 507.
- Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie – 203.
- Liczba osób biernych zawodowo, nieuczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, objętych wsparciem w programie – 1 001.
- Liczba osób bezrobotnych niezarejestrowanych w ewidencji urzędów pracy objętych wsparciem w programie – 245.
- Liczba osób poniżej 30 lat z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie – 70.
- Liczba osób bezrobotnych, które otrzymały ofertę pracy, kształcenia ustawicznego, przygotowania zawodowego lub stażu po opuszczeniu programu – 381
- Liczba osób bezrobotnych, uczestniczących w kształceniu/szkoleniu lub uzyskujących kwalifikacje lub pracujących (łącznie z pracującymi na własny rachunek) po opuszczeniu programu – 382.
- Liczba osób bezrobotnych, które ukończyły interwencję wspieraną w ramach Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych – 359.
- Liczba osób długotrwale bezrobotnych, które otrzymały ofertę pracy, kształcenia ustawicznego, przygotowania zawodowego lub stażu po opuszczeniu programu – 147.

Świadczenie poradnictwa zawodowego oraz jego koordynowanie w publicznych służbach zatrudnienia na terenie województwa

Działania realizowane były w formie indywidualnego i grupowego poradnictwa zawodowego świadczonego w siedzibie urzędu w Szczecinie i Koszalinie w Centrach Informacji i Planowania Kariery Zawodowej (CliPKZ) oraz poza urzędem jako tzw. usługa „mobilny doradca zawodowy”. Głównymi beneficjentami udzielonego wsparcia były osoby zarejestrowane lub niezarejestrowane w urzędzie pracy, osoby pracujące – na wniosek pracodawcy, osoby chcące się przekwalifikować, absolwenci szkół oraz młodzież ucząca się po ukończeniu 18 roku życia, osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, w tym osadzeni w zakładach karnych, aresztach śledczych, podopieczni ośrodków pomocy społecznej, tj. wszyscy zainteresowani korzystaniem z usług poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej. Z usług Centrów w Szczecinie i Koszalinie, w zakresie pomocy ukierunkowanej na rozwiązywanie problemów zawodowych i udzielanie pomocy specjalistycznej (w tym również psychologicznej), informacji zawodowej i zasobów informacji zawodowej do samodzielnego korzystania, skorzystały łącznie 18 447 osób m.in.:

- z rozmów z doradcami skorzystało 1 000 osób, z którymi przeprowadzono 1 438 indywidualne rozmowy doradcze;
- przeprowadzono dla 121 grup warsztatów umiejętności pozazawodowych, w których uczestniczyło 1 104 osób. Jednym z ważniejszych problemów, rozwiązywanych w trakcie zajęć warsztatowych

było rozpoznawanie własnych potrzeb zawodowych, właściwe komunikowanie się, wzmocnienie poczucie własnej wartości oraz wzbudzenie motywacji do dalszej aktywności;

- 573 osobom wykonano 759 badań z wykorzystaniem następujących testów diagnozy zawodowej (np. Kwestionariusz Zainteresowań Zawodowych – 437 osób; Narzędzie do Badania kompetencji – 128 osób; Obrazkowy Test Zawodów Achnicha – 91 osób; Wielowymiarowy Kwestionariusz Preferencji – 77 osób itd.).

Koordynowanie poradnictwa zawodowego w publicznych służbach zatrudnienia na terenie województwa realizowane było przede wszystkim w zakresie poszerzanie wiedzy i umiejętności kadry poprzez organizację spotkań i szkoleń dla pracowników powiatowych urzędów pracy woj. zachodniopomorskiego.

Koordynowanie na terenie województwa realizacji programów aktywizacji zawodowej finansowanych z rezerwy Funduszu Pracy pozostającej w dyspozycji ministra właściwego do spraw pracy

W 2018 roku powiatowe urzędy pracy województwa zachodniopomorskiego składały za pośrednictwem Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie, wnioski o dofinansowanie działań w ramach 6 naborów. Powiatowe urzędy pracy łącznie złożyły 87 wniosków, wszystkie otrzymały dofinansowanie (kwota dofinansowania ogółem wyniosła 38 998,48 tys. zł). Wojewódzki Urząd Pracy, jako jednostka koordynująca na poziomie regionu realizację programów aktywizacji zawodowej (finansowanych z rezerwy Funduszu Pracy), w ramach ww. ogłaszanych naborów:

- uszczegółowił kryteria oceny formalnej i merytorycznej wniosków;
- przyjmował wnioski powiatowych urzędów pracy województwa zachodniopomorskiego o przyznanie środków;
- poddawał wnioski ocenie formalnej i merytorycznej;
- rekomendował wnioski do sfinansowania: w oparciu o sporządzoną ocenę, limit środków dostępnych dla województwa oraz dodatkowe wymagania, określone przez MRPiPS;
- monitorował poprawność realizacji programów w ramach pozyskanych środków;
- opiniował propozycje zmian w programach, realizowanych przez powiatowe urzędy pracy.

Koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w zakresie świadczeń dla bezrobotnych

Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie realizuje zadania wynikające z koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego państw członkowskich Unii Europejskiej i państw, z którymi Unia Europejska zawarła umowy o swobodzie przepływu osób w zakresie świadczeń dla bezrobotnych, w szczególności:

- pełnił funkcję instytucji właściwej;
- przyjmował i rozpatrywał wnioski bezrobotnych o wydanie odpowiednich dokumentów w sprawach świadczeń z tytułu bezrobocia;
- wydawał decyzje w sprawach wymienionych w art. 8a ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

W 2018 roku przyjęto 793 wnioski w sprawie wydania decyzji, dotyczących przyznania prawa do zasiłku dla bezrobotnych. Przyjęto 305 wniosków o wydanie dokumentu w sprawach świadczeń z tytułu bezrobocia, w tym:

- 297 o wydanie dokumentu przenośnego U1;
- 2 o wydanie dokumentu SED U006;
- 6 o wydanie dokumentu przenośnego U2.

Przyjęto do realizacji 510 wniosków w sprawach dotyczących bezpośredniego transferu z zagranicy.

Realizacja zadań wynikających z prawa swobodnego przepływu pracowników między państwami poprzez świadczenie usług EURES

W 2018 r. działania WUP w Szczecinie w ramach EURES były skoncentrowane głównie na prowadzeniu międzynarodowego pośrednictwa pracy, doradztwie na temat możliwości rekrutacji lub zatrudnienia oraz warunków życia i pracy w krajach UE/EOG oraz w Szwajcarii, a także uczestnictwie w wydarzeniach informacyjnych (m.in. targi pracy), organizowanych przez powiatowe urzędy pracy i uczelnie i inne instytucje. W 2018 r. w ramach międzynarodowego pośrednictwa pracy EURES przyjęto do realizacji 564 oferty pracy za granicą, ze zgłoszonymi 3919 wakatami. Najwięcej propozycji zatrudnienia otrzymano z Niemiec, Holandii oraz Wielkiej Brytanii. Przeważały oferty zatrudnienia stałego, dla osób znających języki obce (np. język

angielski lub niemiecki) i posiadających odpowiednie kwalifikacje zawodowe. Oferty pochodziły od zagranicznych doradców EURES oraz z innych wojewódzkich urzędów pracy.

Cel 3. Budowanie gospodarki zapewniającej wysoki poziom popytu na pracę, ze szczególnym uwzględnieniem regionalnych i inteligentnych specjalizacji

Główne zadania realizowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego 2014-2020,

Oś Priorytetowa VIII

- Działanie 6.1 Usługi rozwojowe skierowane do przedsiębiorców i pracowników przedsiębiorstw na podstawie systemu popytowego. Zweryfikowano i zatwierdzono 13 wniosków o płatność na kwotę 20 017 674,86 zł.
- Działanie 6.4 Wsparcie przedsiębiorczości, samozatrudnienia oraz tworzenia nowych miejsc pracy, poprzez środki finansowe na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz wsparcie doradczo – szkoleniowe. W 2018 roku realizowano projekt Banku Gospodarstwa Krajowego. W ramach Działania m.in. weryfikowano miesięczne Informacje z monitorowania Instrumentów Finansowych oraz kwartalne Sprawozdania z postępu realizacji projektu Inżynierii Finansowej.
- Działanie 6.8 Wdrożenie kompleksowych programów zdrowotnych dotyczących chorób negatywnie wpływających na rynek pracy, ułatwiających powroty do pracy, umożliwiające wydłużenie aktywności zawodowej oraz zwiększenie zgłaszalności na badania profilaktyczne. W ramach ogłoszonego naboru podpisano 8 umów na łączną kwotę 18 695 795,11 zł. Zweryfikowano i zatwierdzono 18 wniosków o płatność na kwotę 2 476 940,66 zł.
- Działanie 8.10 Wsparcie osób dorosłych, w szczególności osób o niskich kwalifikacjach i osób starszych w zakresie doskonalenia umiejętności wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych i porozumiewania się w językach obcych. W 2018 roku podpisano 4 umowy na łączną kwotę 3 863 621,26 zł, rozwiązano jedną umowę w kwocie 460 650,00 zł. Zatwierdzono 96 wniosków o płatność na łączną kwotę 7 016 399,38 zł.

Wybrane wartości wskaźników (produktu) osiągnięte w ramach Działanie 6.1, Działanie 6.2, Działanie 6.3, 6.8, 6.10 RPO WZ na 31.12.2018 r.

- Liczba osób pracujących objętych wsparciem w programie (łącznie z pracującymi na własny rachunek) – 4 726.
- Liczba osób pracujących (łącznie z pracującymi na własny rachunek) w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie – 746.
- Liczba osób pracujących o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie – 1 597
- Liczba mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw objętych usługami rozwojowymi w programie – 1 355.
- Liczba osób objętych programem zdrowotnym dzięki EFS – 1 805.
- Liczba osób o niskich kwalifikacjach, objętych wsparciem w programie – 6 677.
- Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie – 4 328.
- Liczba osób w wieku 25 lat i więcej objętych wsparciem w programie – 7 396.

Krajowy Fundusz Szkoleniowy

Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie, zgodnie z art. 109 ust. 2j ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, dokonał podziału kwot środków na podstawie zapotrzebowania zgłaszanego przez samorządy powiatów, które uwzględniało priorytety ustalone przez ministra właściwego do spraw pracy. Łączna kwota rozdysponowana na powiatowe urzędy pracy wyniosła 3 464 300,00 zł. W ramach realizacji zadań związanych z Krajowym Funduszem Szkoleniowym, WUP w Szczecinie:

- weryfikował wnioski PUP o przyznanie środków z rezerwy Ministra,
- prowadził bieżący monitoring wydatków PUP w zakresie wykorzystywania środków KFS,
- podejmował współpracę z instytucjami rynku pracy i partnerami społecznymi w celu upowszechniania informacji na temat Krajowego Funduszu Szkoleniowego.

Rejestr Instytucji Szkoleniowych

W 2018 roku WUP w Szczecinie w ramach RIS przyjął i poddał weryfikacji 214 wniosków składanych przez podmioty ubiegające się o uzyskanie wpisu do rejestru instytucji szkoleniowych:

- podmioty wpisane do rejestru instytucji szkoleniowych – 200;
- wnioski pozostawione bez rozpoznania – 14;
- przyjęto i poddano weryfikacji 399 wniosków składanych przez podmioty zgłaszające kontynuację działalności (339), zmieniające / aktualizujące dane (24) oraz zgłaszające korektę (36);
- wykreślono 190 instytucje szkoleniowe, które nie złożyły wniosku do rejestru instytucji szkoleniowych o kontynuację działalności.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. w województwie zachodniopomorskim aktywnych było 532 instytucji szkoleniowych.

Obsługa Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych

Z usług Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w 2018 roku, skorzystało 18 pracodawców i 339 pracowników. Pozytywnie rozpatrzono 63 wnioski indywidualne oraz 19 wykazów zbiorczych i uzupełniających. Łącznie na zaspokojenie roszczeń pracowniczych z Funduszu wypłacono kwotę 2 275 200,09 zł. Fundusz w pierwszym półroczu 2018 r. dochodził roszczeń od 395 firm, w tym od 593 dłużników, natomiast w drugim półroczu 2018 r. od 380 firm w tym od 464 dłużników.

W ramach działań windykacyjnych w omawianym okresie:

- skierowano do sądów 30 pozwów;
- skierowano do komorników sądowych 159 wniosków egzekucyjnych;
- dokonano 13 zgłoszeń wierzytelności;
- monitorowano przebieg: 308 postępowań egzekucyjnych oraz 63 postępowań upadłościowych;
- skierowano do MRPiPS 44 wniosków o umorzenie należności w całości lub części w związku z całkowitą nieściągalnością oraz 16 wniosków o określenie warunków zwrotu świadczeń.

Na 2018 r. plan windykacyjny Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych został ustalony na kwotę 3 000 000 zł. W 2018 r. Fundusz zwindykował kwotę 2 511 550,64 zł. (wykonanie planu wynosiło 83,72 %).

Prowadzenie Krajowego Rejestru Agencji Zatrudnienia

W 2018 roku Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie prowadził następujące zadania:

- przyjęto i poddano weryfikacji 155 wnioski o wpis do rejestru i na ich podstawie wydano certyfikaty uprawniające do prowadzenia agencji zatrudnienia oraz certyfikaty;
- zweryfikowano składane przez agencje sprawozdania, a następnie sporządzono zbiorcze sprawozdanie regionalne za 2017 r., które zostało przekazane do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej;
- współpracowano z Państwową Inspekcją Pracy w Szczecinie w zakresie kontroli przestrzegania obowiązku prowadzenia agencji zatrudnienia;
- prowadzono postępowania administracyjne, w sprawie wykreślenia z rejestru agencji zatrudnienia. Wydano 111 decyzji, w tym:
 - 37 decyzji o wykreśleniu z urzędu;
 - 30 decyzji o wykreśleniu podmiotów z rejestru agencji zatrudnienia na wniosek strony;
 - 28 decyzje o zakazie wykonywania przez podmiot działalności objętej wpisem do rejestru agencji zatrudnienia;
 - 14 decyzji o umorzeniu postępowania;
 - 2 decyzje wydawane w ramach samokontroli organu (132 § 1 KPA).
- przeprowadzono 19 kontroli w zakresie przestrzegania warunków prowadzenia agencji zatrudnienia.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. w województwie zachodniopomorskim czynnych było 400 agencji zatrudnienia.

Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji przez pracowników Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie

W 2018 roku w różnych formach podnoszenia kwalifikacji (szkolenia, studia podyplomowe, kursy językowe) uczestniczyło 187 pracowników Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie (~71%). Łączny koszt

podnoszenia kwalifikacji pracowników WUP w roku 2018 wyniósł 281 881 zł i został poniesiony z Funduszu Pracy (103 056 zł), PT RPO WZ (145 393 zł), PT PO WER (27 501 zł), FGŚP (1 570 zł) i Budżetu WUP (4 361 zł).

Współpraca na terenie województwa z powiatowymi urzędami pracy w zakresie organizacji szkoleń, przygotowania zawodowego dorosłych i staży

Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie kontynuował współpracę z 20 powiatowymi urzędami pracy w zakresie pozyskiwania i udostępniania informacji na temat usług szkoleniowych w województwie zachodniopomorskim. Wypracowane efekty wspólnych działań to: monitoring szkoleń osób bezrobotnych i poszukujących pracy – sprawozdanie za IV kwartał 2017 roku oraz za trzy kwartały 2018 roku, zawierające:

- strukturę osób objętych szkoleniami w IV kwartale 2017 roku oraz w trzech kwartałach roku 2018 w województwie zachodniopomorskim – sprawozdanie zbiorcze;
- ilość szkoleń przeprowadzonych w IV kwartale 2017 roku oraz w trzech kwartałach roku 2018 w województwie zachodniopomorskim – sprawozdanie zbiorcze.

Cel 4. Stworzenie systemu pozyskiwania i rozpowszechniania wiedzy o rynku pracy, zapewniającego szybkie prognozowanie i reagowanie na zachodzące w gospodarce

Opracowywanie badań i analiz rynku pracy, w tym prowadzenie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych oraz badanie zapotrzebowania na pracę w celu podniesienia efektywności prowadzonych działań na rzecz wzrostu i promocji zatrudnienia

1. Realizowanie i koordynacja programu badań statystyki publicznej w zakresie obowiązków sprawozdawczych wojewódzkiego i powiatowych urzędów pracy w następującym zakresie:

- Zbieranie, kontrola i przekazywanie do Urzędu Statystycznego obowiązkowej rocznej sprawozdawczości statystycznej powiatowych urzędów pracy:
 - Sprawozdawczość za 2017 r.: 214 sprawozdań statystycznych, 10 sprawozdań zbiorczych.
 - Sprawozdawczość za 2018 r.: 378 sprawozdań statystycznych, 18 sprawozdań zbiorczych.
- Badanie rozmiaru bezrobocia na poziomie gminnym (wyliczanie wskaźnika bezrobocia) oraz struktury bezrobocia w gminach województwa zachodniopomorskiego.
- Gromadzenie informacji wykraczających poza statystykę publiczną.
- Tworzenie kompleksowej bazy danych statystycznych dotyczących wojewódzkiego rynku pracy.
- Wybrane analizy i opracowania sporządzone na podstawie bezrobocia rejestrowanego w 2018 roku (łącznie 15 opracowań):
 - Bezrobotni niepełnosprawni i niepełnosprawni poszukujący pracy niepozostający w zatrudnieniu w województwie zachodniopomorskim w 2017 roku;
 - Poradnictwo zawodowe, kluby pracy, szkolenie bezrobotnych i poszukujących pracy, staż i przygotowanie zawodowe w miejscu pracy w województwie zachodniopomorskim w 2017 roku;
 - Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy województwa zachodniopomorskiego w 2017 roku;
 - Sytuacja osób młodych na rynku pracy w województwie zachodniopomorskim w 2017 roku;
 - Bezrobocie na terenach wiejskich województwa zachodniopomorskiego w 2017 roku;
 - Bezrobocie rejestrowane w gminach województwa zachodniopomorskiego w 2017 roku;
 - Analiza bezrobotnych według rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy w województwie zachodniopomorskim w 2017 roku;
 - Powierzenie pracy cudzoziemcom na podstawie oświadczenia w województwie zachodniopomorskim w 2017 roku;
 - Badanie pn. „Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych na zachodniopomorskim rynku pracy”.

2. Badania i analizy społeczne zrealizowane w 2018 roku:

- Badanie pn. Nastroje zatrudnieniowe pracodawców w województwie zachodniopomorskim w roku 2018;
- Badanie pn. Barometr zawodów 2019;

- Badanie pn. Diagnoza przyczyn braku aktywności zawodowej wśród osób biernych zawodowo w województwie zachodniopomorskim;
- Badanie pn. Sytuacja społeczno – zawodowa osób bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy województwa zachodniopomorskiego;
- Diagnoza społeczno-gospodarcza poszczególnych grup osób objętych wsparciem w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego.

3. Rozpowszechnianie informacji o rynku pracy:

- Cykliczne opracowywanie i rozpowszechnianie broszury informacyjnej pn. Kalejdoskop Zachodniopomorskiego Rynku Pracy oraz Raport Sytuacyjny – rynek pracy województwa zachodniopomorskiego;
- Publikacja na stronie internetowej danych statystycznych oraz analiz i opracowań dot. rynku pracy;

Zwolnienia grupowe pracowników z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz łagodzenie jego skutków

W 2018 roku zamiar dokonania zwolnień grupowych deklarowało 12 pracodawców, zgłaszających plany zwolnienia 577 osób. W 2018 roku w odniesieniu do roku 2017 nastąpił spadek liczby pracodawców planujących dokonać zwolnień grupowych (o 6 pracodawców) oraz wzrost liczby osób zgłoszonych do zwolnień (o 67 osób). W 2018 roku 13 pracodawców zdecydowało się na dokonanie zwolnień grupowych i zwolniło 109 pracowników. W 2018 roku w odniesieniu do roku 2017 aż o 403 osoby zmniejszyła się zatem liczba zwolnionych w wyniku zwolnień grupowych. W 2018 roku, w odniesieniu do roku poprzedniego, więcej osób zgłoszono do zwolnień grupowych, natomiast faktycznie zwolniono zdecydowanie mniej.

Opracowywanie, gromadzenie, aktualizowanie i upowszechnianie informacji zawodowych na terenie województwa

Działania realizowane były w formie indywidualnego i grupowego poradnictwa zawodowego świadczonego w siedzibie urzędu w Szczecinie i Koszalinie w Centrach Informacji i Planowania Kariery Zawodowej (CliPKZ) oraz poza urzędem jako tzw. usługa „mobilny doradca zawodowy”.

Wielkość środków finansowych, w tym samorządu województwa, zaangażowanych w realizację polityki

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie pełni funkcję Instytucji Pośredniczącej w województwie zachodniopomorskim dla następujących Działań w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój.

Tabela 44. Podpisane umowy o dofinansowanie i wnioski o płatność w 2018 roku w ramach PO WER.

PRIORYTET/DZIAŁANIE/ PODDZIAŁANIE	UMOWY		WNIOSKI O PŁATNOŚĆ (zł)		
	LICZBA UMÓW O DOFINANSO WANIE	WARTOŚĆ UMÓW O DOFINANSOWAN IE (ZŁ)	IŁOŚĆ ROZLICZONY CH WNIOSKÓW O PŁATNOŚĆ	WARTOŚĆ ROZLICZONYCH ŚRODKÓW (ZŁ)	WARTOŚĆ DOFINANSOWA NIA (ZŁ)
Oś Priorytetowa I	26	43 111 032,50	118	33 334 880,58	33 307 109,75
Działanie 1.1	20	32 707 836,00	100	32 201 572,69	32 201 572,69
Poddziałanie 1.1.1	20	32 707 836,00	0	0,00	0,00
Poddziałanie 1.1.2	0	0,00	100	32 201 572,69	32 201 572,69
Działanie 1.2	6	10 403 196,50	18	1 133 307,89	1 105 537,06
Poddziałanie 1.2.1	6	10 403 196,50	0	0,00	0,00
Poddziałanie 1.2.2	0	0,00	18	1 133 307,89	1 105 537,06

Źródło: Opracowanie własne WUP w Szczecinie.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2014–2020

Środki z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014– 020.

Tabela 45. Wdrażanie RPO WZ w województwie zachodniopomorskim od uruchomienia programu – stan na 31 grudnia 2018 r.

OŚ PRIORYTETOWA / DZIAŁANIE	ZŁOŻONE WNIOSKI O DOFINANSOWANIE		PODPISANE UMOWY		ALOKACJA W ZŁ 2014 – 2020
	LICZBA	WARTOŚĆ (ZŁ)	LICZBA	WARTOŚĆ (ZŁ)	
Oś Priorytetowa VI	490	887 384 098,80	166	428 420 425,05	880 808 471
Działanie 6.1	7	162 217 232,54	3	80 674 313,44	141 688 673
Działanie 6.2	0	0,00	0	0,00	18 223 624
Działanie 6.3	0	0,00	0	0,00	17 768 033
Działanie 6.4	1	73 876 647,06	1	73 876 647,06	91 118 118
Działanie 6.5	377	493 070 067,81	116	191 192 564,12	440 404 235
Działanie 6.6	90	125 535 842,86	35	59 934 645,18	110 860 376
Działanie 6.7	4	6 069 605,40	3	4 046 460,14	25 310 588
Działanie 6.8	11	26 614 703,13	8	18 695 795,11	35 434 824
Oś Priorytetowa VII	366	623 021 815,08	143	267 418 546,63	537 495 652
Działanie 7.1	229	287 701 927,03	74	106 592 151,03	191 499 911
Działanie 7.2	43	78 427 716,97	20	33 123 160,47	65 048 212
Działanie 7.3	10	100 113 348,79	7	55 381 519,12	87 474 815
Działanie 7.4	4	4 251 947,10	4	4 189 009,55	6 580 753
Działanie 7.5	2	2 880 000,00	2	2 764 344,98	7 186 785
Działanie 7.6	78	149 646 875,19	36	65 368 361,48	141 233 082
Oś Priorytetowa VIII	1037	945 582 355,49	354	352 111 688,43	537 552 827
Działanie 8.1	197	141 369 706,88	55	40 105 961,57	103 688 520
Działanie 8.2	53	58 252 926,07	22	18 703 705,09	19 903 082
Działanie 8.3	100	125 711 671,03	33	38 132 406,77	39 484 518
Działanie 8.4	18	22 577 488,82	9	13 289 605,46	20 248 471
Działanie 8.5	52	28 765 408,13	44	22 700 990,58	23 716 021
Działanie 8.6	238	267 363 750,11	138	144 280 702,68	201 934 428
Działanie 8.7	31	38 509 637,75	7	13 272 967,59	17 211 200
Działanie 8.8	8	9 068 754,60	5	5 943 586,20	10 124 235
Działanie 8.9	8	34 365 314,66	8	30 228 684,18	50 621 176
Działanie 8.10	332	219 597 697,44	33	25 453 078,31	50 621 176

Źródło: Opracowanie własne WUP w Szczecinie

Fundusz Pracy

Podział środków Funduszu Pracy w 2018 roku, z uwzględnieniem środków pozyskanych z rezerwy Ministra dla samorządów powiatowych województwa zachodniopomorskiego.

Tabela 46. Podział środków Funduszu Pracy dla samorządów powiatowych 2018 rok, z uwzględnieniem środków pozyskanych z rezerwy Ministra (w tys. zł).

LP.	POWIAT	2018 R.		
		ŚRODKI ROZDYSPONOWANE ALGORYTMEM	ŚRODKI REZERWY MINISTRA	ŁĄCZNIE
1.	Białogard	5 934,1	2 806,5	8 740,6
2.	Choszczno	5 698,3	1 221,1	6 919,4
3.	Drawsko	6 005,6	805,1	6 810,7
4.	Goleniów	4 990,5	1 015,4	6 005,9
5.	Gryfice	4 821,8	5 251,5	10 073,3
6.	Gryfino	6 466,9	0,0	6 466,9
7.	Kamień	5 047,5	696,5	5 744,0
8.	Kołobrzeg	3 840,4	89,3	3 929,7
9.	Koszalin +M	11 256,8	2 517,9	13 774,7
10.	Łobez	4 917,3	1 403,7	6 321,0
11.	Myślibórz	4 277,1	736,0	5 013,1
12.	Police	4 079,5	422,1	4 501,6
13.	Pyrzyce	4 267,0	769,4	5 036,4
14.	Sławno	6 066,3	1 079,2	7 145,5
15.	Stargard	6 904,2	318,8	7 223,0
16.	Szczecin	8 964,9	1 616,0	10 580,9
17.	Szczecinek	8 311,1	1 880,0	10 191,1
18.	Świdwin	4 994,1	1 930,9	6 925,0
19.	Świnoujście	1 419,1	200,0	1 619,1
20.	Wałcz	3 835,1	890,0	4 725,1
Województwo		112 097,6	25 649,4	137 747,0

Źródło: Opracowanie własne WUP w Szczecinie.

Inne zadania realizowane w obszarze rynku pracy**Kontrola projektów w ramach PO WER**

Kontrole projektów w ramach PO WER prowadzone były co do zasady w trakcie ich realizacji, z uwzględnieniem stopnia zaawansowania rzeczowego i finansowego projektów. Harmonogram kontroli uwzględniał kontrole projektów ocenianych jako ryzykowne pod względem finansowym i realizacyjnym oraz umożliwiał podjęcie ewentualnych działań korygujących i odzyskanie wydatków niekwalifikowalnych w trakcie realizacji projektu. W roku 2018 zostało wykonanych 18 kontroli na miejscu, w tym:

- 10 kontroli planowych w siedzibie beneficjenta,
- 8 kontroli planowych w miejscu realizacji projektu – wizyty monitoringowe.

W wyniku przeprowadzonych kontroli projektów w ramach PO WER, w roku 2018 zidentyfikowano nieprawidłowości.

Kontrola projektów w ramach RPO WZ

Kontrole projektów prowadzone były w trakcie ich realizacji, z uwzględnieniem stopnia zaawansowania rzeczowego i finansowego projektów. W roku 2018 przeprowadzono 291 kontroli planowych na miejscu, w tym:

- 150 kontroli planowych w siedzibie beneficjenta/realizatora projektu,
- 141 kontroli w miejscu realizacji projektu – wizyty monitoringowe,
- 4 kontrole doraźne.

W kontrolowanych w roku 2018 projektach realizowanych w ramach RPO WZ zidentyfikowano nieprawidłowości.

Działania promocyjne i informacyjne PO WER

Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie, jako Instytucja Pośrednicząca dla Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, prowadził działania mające na celu aktywizację potencjalnych beneficjentów i potencjalnych uczestników projektów PO WER w ubieganiu się o wsparcie z Europejskiego Funduszu Społecznego, wspierał beneficjentów w realizacji projektów oraz zapewniał społeczeństwu informację na temat projektów współfinansowanych z FE w ramach PO WER. Ważniejsze działania informacyjne i promocyjne w ramach PO WER, zrealizowane w 2018 roku:

- Szkolenia dla potencjalnych beneficjentów (przeprowadzono 3 szkolenia; 1 215 uczestników)
- Szkolenia dla beneficjentów (przeprowadzono 6 szkoleń; 109 uczestników):
- Szkolenia dla potencjalnych beneficjentów (przeprowadzono 5 szkoleń; 96 uczestników):
- Prowadzenie Biura Informacji i Promocji EFS w Szczecinie i Koszalinie. Łącznie udzielono konsultacji 261 (za pośrednictwem poczty elektronicznej e-mail, kontaktu osobistego jak i telefonicznie).
- Spotkania informacyjne: dla beneficjentów w 2 spotkaniach uczestniczyło 39 osób; potencjalnych beneficjentów w 2 spotkaniach uczestniczyło 6 osób.
- Stworzenie profilu pod nazwą „e-szkolenia WUP Szczecin”, na kanale YouTube: (https://www.youtube.com/channel/UCgoWLM_3J1DOuGtWX8qYPaA).
- Działania promocyjne w prasie obejmowało przygotowanie i publikację artykułów promocyjnych, przybliżających tematykę realizowanych projektów, ukazujących dotychczasowe efekty wsparcia i zachęcające kolejne podmioty do składania wniosków w ramach prowadzonego naboru wniosków.
- Organizacja uroczystej Galii „Zachodniopomorskie Magnolie EFS 2018”.
- Publikacje. Poradnika pn. „Przeciwdziałanie zjawisku NEET” w nakładzie 500 szt.
- Liczba odwiedzin serwisu internetowego w 2018 r.: 1 628 592; liczba konsultacji 1 045; liczba uczestników szkoleń dla potencjalnych beneficjentów 1 468 osób; liczba uczestników szkoleń dla beneficjentów programu 336 osób.

Działania promocyjne i informacyjne RPO WZ

Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie, jako Instytucja Pośrednicząca dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020 prowadził działania mające na celu aktywizację potencjalnych beneficjentów i potencjalnych uczestników projektów RPO WZ w ubieganiu się o wsparcie z Europejskiego Funduszu Społecznego, wspierał beneficjentów w realizacji projektów oraz zapewniał społeczeństwu informację na temat projektów współfinansowanych z FE w ramach RPO WZ.

Ważniejsze działania informacyjne i promocyjne w ramach RPO WZ, zrealizowane w 2018 roku:

- Działania informacyjne: Prowadzenie punktu kontaktowego / informacyjnego (udzielono 1 239 konsultacji); spotkania informacyjne dotyczące regulaminów konkursowych itd.
- Działania edukacyjno-promocyjne: Organizacja szkoleń tradycyjnych 17 (389 osób) i 3 w formie webinarów (720 osób).
- Działania promocyjne, takie jak współpraca z mediami i działania promocyjne w Internecie. Wyświetlenia (liczba wyświetleń reklamy na ekranie) – 76 443; Zasięg (liczba osób, które widziały reklamy co najmniej raz) – 26 512; Kliknięcia linku – 1 606.
- Udział w ponad 20 eventach, targach pracy i edukacyjnych.
- Liczba odwiedzin serwisu internetowego w 2018 r.:
 - Stała aktualizacja serwisu www.wup.pl/rpo obejmująca tematykę związaną z wdrażaniem i realizacją RPO WZ 2014 - 2020. Łączna liczba wyświetleń 106 648;
 - Liczba odwiedzin serwisu internetowego RPO www.rpo.wz.pl oraz stron IP i IW: 866 045.

Wydatki na realizację zadań

Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie w okresie styczeń – grudzień 2018 r. dysponował budżetem na realizację zadań ustawowych w wysokości 7 426 238, 00 zł. Do końca 2018 roku rozdysponowano 99,69% przyznanej kwoty.

3.2.3. Wnioski i podsumowanie

Od przyjęcia przez samorząd województwa zachodniopomorskiego w 2016 roku polityki rynku pracy, obserwujemy szereg pozytywnych zmian w objętych jej oddziaływaniem obszarach. Oznaką tego są wartości jakie przyjmują najważniejsze wskaźniki pozwalające na ocenę sytuacji na rynku pracy. W pierwszej kolejności należy wymienić wzrost aktywności ekonomicznej mieszkańców naszego województwa mierzony *współczynnikiem aktywności zawodowej*. Od 2017 roku w województwie zachodniopomorskim obserwujemy regularny wzrost udziału liczby osób aktywnych zawodowo (tj. pracujących i bezrobotnych) w populacji osób w wieku 15 lat i więcej. O ile w 2016 roku województwo plasowało się pod tym względem na ostatnim miejscu w Polsce, to już w 2017 roku awansowało na 14. miejsce, a w 2018 znalazło się już na 8. miejscu w zestawieniu. Pozytywnej zmianie w latach 2017-2018 towarzyszył także jeden z najwyższych w Polsce wzrostów wartości współczynnika aktywności zawodowej +1,3 p. proc. (z 53,9% na koniec 2017 roku do poziomu 55,2% na koniec 2018). Większy wzrost odnotowano tylko w województwie wielkopolskim, natomiast w 9 innych województwach nastąpił spadek wartości współczynnika.

Kolejnym kluczowym wskaźnikiem opisującym sytuację na rynku pracy jest *wskaźnik zatrudnienia*. Informuje on o tym jaki udział w populacji osób w wieku 15 lat i więcej mają osoby pracujące. Od 2017 roku wartość tego wskaźnika w województwie zachodniopomorskim rośnie. Jeszcze w 2016 roku województwo zachodniopomorskie w zestawieniu krajowym zajmowało pod względem udziału osób pracujących w populacji 14. miejsce w kraju. Jednak już na koniec 2018 roku było to 7. miejsce, a wzrost wartości współczynnika o 1,3 p. proc., był drugim pod względem wielkości w kraju (za województwem wielkopolskim).

Od 2017 roku w województwie zachodniopomorskim odnotowano spadek *stopy bezrobocia rejestrowanego* poniżej 10%. Jeszcze na koniec 2015 roku stopa bezrobocia w województwie wynosiła 13,1%. Dwa lata później nastąpił jej spadek do poziomu 8,5%, by na koniec 2018 roku przyjąć wartość 7,4%. Są to bardzo duże spadki, w których udział mają wszystkie powiaty województwa. Od końca 2017 roku do końca 2018 roku z rejestrów zachodniopomorskich powiatowych urzędów pracy ubyło 6 597 osób, a co szczególnie ważne, zdecydowana większość z nich z powodu podjęcia pracy. Pozytywne zmiany w rozważanym okresie zaobserwowano także w przypadku pomiarów stopy bezrobocia mierzonej w ramach Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL). Od 2016 roku przyjmowała ona w województwie wartości wyraźnie niższe od odnotowywanych dla całego kraju. Natomiast w IV kwartale 2017 roku stopa bezrobocia BAEL w województwie zachodniopomorskim była najniższa w Polsce. Pod koniec 2018 roku nastąpił nieznaczny wzrost jej wartości, jednak nadal należy do jednej z najniższych w kraju (3,1% w porównaniu do najniższej 2,7% dla województwa pomorskiego).

Wartości przyjmowane przez wskaźniki rynku pracy w latach 2017-2018 wskazują na występowanie na nim pozytywnych zmian. Rozważany okres to czas intensywnych działań samorządu województwa i podległych mu jednostek w zakresie realizacji założeń polityki dotyczących pobudzania aktywności zawodowej. Pozytywne zmiany są obserwowane w całym województwie, co jest szczególnie istotne zwłaszcza w kontekście nadal jednak istniejących różnic wewnątrzregionalnych (np. różnice w stopie bezrobocia rejestrowanego w powiatach).

Mimo szeregu pozytywnych zmian na regionalnym rynku pracy, przed samorządem województwa zachodniopomorskiego i podległymi mu jednostkami staje wiele nowych wyzwań. Należy wymienić trzy główne obszary, które będą wymagały interwencji i intensyfikacji wsparcia: deficyt pracowników, powroty Polaków z Wielkiej Brytanii oraz starzenie się społeczeństwa. W przypadku pierwszego z wymienionych problemów zachodniopomorskiego rynku pracy, niezwykle ważna jest realizacja celów polityki rynku pracy w zakresie wsparcia dla edukacji zawodowej oraz mobilności na rynku pracy. Koniecznym jest nie tylko stałe podnoszenie poziomu kształcenia, a także wzbogacanie oferty szkolnictwa zawodowego, ale także pozyskiwanie pracowników spoza województwa. Można tutaj wymienić zwłaszcza pracowników zza granicy. Województwo zachodniopomorskie nie zajmuje wiodącej pozycji w zakresie zagospodarowywania strumienia migracji zagranicznej do Polski. W latach 2016-2018 udział województwa mieścił się w przedziale 3,75% – 4,23% ogółu oświadczeń o powierzeniu pracy cudzoziemcom zgłoszonym w całym kraju. Należy tutaj także pamiętać o intensyfikacji aktywizacji osób do 25 roku życia, które stanowiły na koniec 2018 roku ponad 11% zarejestrowanych w województwie osób bezrobotnych.

Obniżenie deficytu pracowników na zachodniopomorskim rynku pracy mogą spowodować powroty Polaków zza granicy związane m.in. z brexitem. Ważnym jest, aby stworzyć planującym powrót do kraju na tyle atrakcyjne warunki „nowego startu”, aby spośród możliwych alternatyw wybierali oni Pomorze Zachodnie. Kolejnym obszarem, który będzie wymagał interwencji samorządu województwa jest starzenie się społeczeństwa. Działania powinny skupić się tutaj przede wszystkim na stworzeniu jak najlepszych warunków dla aktywności zawodowej osób po 50 roku życia. Należy pamiętać, że osoby w tym wieku nadal stanowią znaczący odsetek osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy. Na koniec 2018 roku stanowili oni 20,6% zarejestrowanych bezrobotnych (spadek o 0,6 p. procentowego w porównaniu z 2017 rokiem).

Pozytywne zmiany w 2018 roku na zachodniopomorskim rynku pracy, są efektem utrzymującej się dobrej sytuacji ekonomicznej w regionie, co prowadzi do stałego spadku poziomu bezrobocia, wzrostu zatrudnienia i powstania nowych miejsc pracy. Przede wszystkim wyraźnie spadła liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych – z 52 599 na koniec grudnia 2017 roku, do 46 002 osób na koniec 2018 roku. Oznacza to, że w rozważanym okresie, z rejestrów powiatowych urzędów pracy ubyło w ciągu roku 6 597 bezrobotnych. Można stwierdzić, że realizacja priorytetu polityki rynku pracy samorządu województwa w zakresie zmniejszenia bezrobocia ze szczególnym uwzględnieniem osób w szczególnej sytuacji, przyniosło zdecydowaną poprawę sytuacji w rozważanym obszarze. Sukcesywnej poprawie ulega również pozycja naszego regionu w zakresie innowacyjności, a zróżnicowana struktura gospodarki stwarza możliwości lokowania szerokiego wachlarza inwestycji w regionie. Realizacja planowanych przez zachodniopomorskich przedsiębiorców inwestycji uwarunkowana jest jednak dostępnością odpowiednich kadr o określonych kompetencjach i umiejętnościach. Nie sprzyja temu sytuacja, w której coraz większy odsetek firm mierzy się z trudnościami w pozyskiwaniu i zatrzymywaniu pracowników. Niedobory kadrowe i problemy z rekrutacją na regionalnym rynku pracy powodują, że pracodawcy zwiększają swoje zainteresowanie zatrudnianiem cudzoziemców.

Zadowalający stan zachodniopomorskiego rynku pracy przejawiający się we wzroście zatrudnienia oraz spadku stopy bezrobocia, jest z jednej strony konsekwencją podejmowanych przez instytucje samorządowe działań w zakresie wsparcia rynku pracy, z drugiej wiąże się z dynamicznym rozwojem zachodniopomorskiej przedsiębiorczości. W przypadku pierwszego z wymienionych czynników rozwojowych, należy wymienić przede wszystkim działania zachodniopomorskich instytucji rynku pracy związane z wykorzystaniem dostępnych im form aktywizacji zawodowej. Pod względem efektywności zatrudnieniowej podstawowych form aktywizacji zawodowej, zachodniopomorskie uplasowało się w 2017 roku na jednej z czołowych pozycji w skali kraju (5. miejsce), z wynikiem wyraźnie przekraczającym średnią krajową (Polska – 81,98%, województwo zachodniopomorskie – 84,14%). Warto tutaj podkreślić zwłaszcza charakteryzującą region wysoką efektywność zatrudnieniową staży, szkoleń oraz wsparcia w zakresie podejmowania przez osoby bez pracy własnej działalności gospodarczej.

Ważnym czynnikiem mającym wpływ na systematyczną poprawę sytuacji na zachodniopomorskim rynku pracy jest dynamicznie rozwijająca się przedsiębiorczość. W latach 2016-2018 województwo zajmowało 8. miejsce w kraju pod względem liczby nowo rejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej. Należy podkreślić, że w danym okresie mieliśmy do czynienia z regularnym wzrostem rozpatrywanych liczebności – o 4,3% w 2017 r. oraz o 4% w 2018 r. Warto dodać, że w 2016 oraz w 2017 roku województwo zajęło 2. miejsce w kraju pod względem liczby podmiotów gospodarki narodowej przypadających na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym. Pod tym względem ustępowało tylko województwu mazowieckiemu. Na szczególną uwagę zasługuje także wzrost nakładów inwestycyjnych zachodniopomorskich podmiotów gospodarczych reprezentujących sektor prywatny, który w 2017 roku w porównaniu z rokiem 2016 wyniósł aż 22%, co stanowiło jeden z najwyższych wyników w skali kraju. Należy także pamiętać o wpływie na regionalny rynek pracy pozyskiwanych przez władze samorządowe inwestycji zagranicznych. Największy kapitał zagraniczny w województwie ulokowały firmy z Niemiec i Skandynawii. Tylko dzięki firmom skandynawskim znalazło w województwie zatrudnienie około 15 tys. osób. Pod względem wielkości zainwestowanego kapitału zagranicznego region zajmował w 2017 roku wysoką pozycję w skali kraju (6. miejsce) z inwestycjami o wartości 6,3 mld złotych.

3.3. Edukacja

3.3.1. Uwarunkowania realizacji polityki rozwoju

Zadania ustawowe realizowane są w oparciu o ustawę Prawo oświatowe z dnia 14 grudnia 2016 r. (Dz. U. z 2018 r. poz. 996, 1000, 1290, 1669, 2245, z 2019 r. poz. 534):

1. Plan, oraz zakładanie i prowadzenie publicznych placówek doskonalenia nauczycieli, bibliotek pedagogicznych oraz szkół i placówek o znaczeniu regionalnym lub ponadregionalnym.
2. Zapewnienie kształcenia, wychowania i opieki, w tym kształcenia specjalnego i profilaktyki społecznej, jest zadaniem oświatowym samorządów województw – w szkołach, placówkach i placówkach doskonalenia nauczycieli oraz kolegiach pracowników służb społecznych.

Dokumentu kierunkowe na poziomie województwa:

- „Polityka edukacyjna województwa zachodniopomorskiego” przyjęta przez Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego Uchwałą Nr 1471/16 z dnia 13 września 2016 r.

3.3.2. Główne zadania na rzecz wdrożenia zapisów kierunkowych polityki rozwoju

Przedmiotowa polityka ujmuje edukację jako szeroki wachlarz działań i aktywności prowadzących do podnoszenia kompetencji mieszkańców województwa na każdym etapie ich życia oraz przy zastosowaniu różnych form i narzędzi upowszechniania wiedzy. Biorąc pod uwagę specyfikę regionu i jego potrzeby, w projekcie polityki edukacyjnej przedstawione są działania o następującym ukierunkowaniu:

- Kierunek 1 – optymalizacja sieci szkół i metod kształcenia,
- Kierunek 2 – działania prospołeczne edukacji,
- Kierunek 3 – podwyższenie poziomu nauczania i doskonalenia nauczycieli,
- Kierunek 4 – wzmacnianie powiązań sektora edukacji, rynku pracy i gospodarki, szczególnie w zakresie inteligentnych specjalizacji.

Obecnie realizacja polityki edukacyjnej województwa znajduje się na etapie I, tj. obejmuje działania o charakterze administracyjno-organizacyjnym, obejmujące między innymi budowanie partnerstw placówek edukacyjnych, przedsiębiorstw i instytucji rynku pracy. Ponadto w 2018 r. wojewódzkie placówki oświatowe przeprowadziły szereg działań wpisujących się w politykę edukacyjną województwa, wśród nich m.in.:

Centrum Edukacji Nauczycieli w Koszalinie – działania podejmowane przez CEN w Koszalinie wpisujące się w politykę edukacyjną województwa zachodniopomorskiego, w szczególności w zakresie:

- Kierunek 1. Optymalizacja sieci szkół i metod kształcenia:

Realizując te cele, CEN administruje stroną internetową i platformą szkoleniową e-learning, wykorzystując je między innymi do prowadzenia działalności informacyjno-promocyjnej o działaniach Centrum i innych podmiotów edukacyjnych kierujących swoje działania do nauczycieli i szkół z terenu województwa zachodniopomorskiego.

- Kierunek 3. Podwyższenie poziomu nauczania i doskonalenia nauczycieli:

W kontekście podnoszenia jakości kształcenia w województwie powołana została w 2017 r. Rada Edukacyjna przy Zachodniopomorskim Kuratorze Oświaty. Centrum Edukacji Nauczycieli jest aktywnym uczestnikiem działań prowadzonych przez ten podmiot. Począwszy od roku szkolnego 2017/2018 w sposób szczególny podjęty został temat edukacji matematyczno-przyrodniczej w kontekście wyników zewnętrznego oceniania z matematyki. W ramach działań dotyczących systemowego wspomaganie szkół wskazanych przez kuratorium oświaty (34 szkoły podstawowe i 28 ponadgimnazjalnych) konsultanci CEN uczestniczą w pracach zespołów obejmujących wsparciem grupy szkół z poszczególnych powiatów. W siedzibie CEN odbywały się spotkania dyrektorów tych szkół z udziałem wizytatorów KO dotyczące jakości kształcenia i wyników zewnętrznego oceniania. Konsultanci CEN uczestniczyli również w działaniach koordynowanych przez wizytatorów KO w terenie (w szkołach obejmowanych wspomaganie).

W tej formule w latach 2017-2019 zrealizowano między innymi konferencje np. „Zadania dyrektora w procesie podnoszenia jakości pracy szkoły”, szkolenia np. „Jak motywować do nauki?” czy spotkania np. z dyrektorami szkół powiatu szczecineckiego o pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Konsultanci CEN

przeprowadzili wiele konsultacji indywidualnych w zakresie wsparcia metodycznego dla nauczycieli uczących przedmiotów matematyczno-przyrodniczych. Działania te będą kontynuowane w kolejnych latach.

Prawidłowe planowanie pracy placówki doskonalenia wymaga bieżącej analizy potrzeb nauczycieli, a także reagowania na potrzeby zgłaszane przez szkoły i placówki oświatowe oraz ich organy prowadzące. Diagnozowanie potrzeb nauczycieli realizowane jest corocznie w ramach Wiosennych Zespołów Metodycznych, które są połączone z Targami Edukacyjnymi. W zespołach uczestniczy, w zależności od roku od 1200 do 2000 nauczycieli. Badanie ankietowe na tak dużej grupie nauczycieli pozwala na określenie rzeczywistych potrzeb nauczycieli w zakresie doskonalenia zawodowego.

Oferta szkoleń CEN adresowana do nauczycieli i dyrektorów szkół odpowiada na zgłaszane przez środowisko oświatowe potrzeby m.in. w obszarze kompetencji kluczowych ze szczególnym uwzględnieniem edukacji matematyczno-przyrodniczej oraz edukacji informatycznej na etapie wczesnoszkolnym. Jest to możliwe również dzięki wszechstronnemu przygotowaniu nauczycieli konsultantów pracujących w CEN w ramach szkoleń prowadzonych przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie. Prowadzone przez CEN formy warsztatowe pozwalają na podnoszenie jakości kształcenia choć z przykrością trzeba stwierdzić, że udział nauczycieli w doskonaleniu zawodowym jest ciągle niewystarczający. Jest to jednak problem systemowy występujący w całym kraju.

Istotnym elementem realizacji polityki oświatowej województwa przez CEN są również działania w zakresie tzw. informacji pedagogicznej, która realizowana jest w oparciu o stronę internetową CEN oraz profil CEN na portalu społecznościowym. Tu między innymi znajdują się przykłady dobrych praktyk w zakresie podnoszenia jakości kształcenia oraz szeroko rozumianych kwestii wychowawczych i bezpieczeństwa uczniów.

CEN prowadzi kompleksowe wspomaganie szkół i placówek oświatowych zgodnie z rozporządzeniem MEN w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli. Wiąże się to m.in. z diagnozowaniem potrzeb szkoły, przygotowaniem planu działań wynikających z diagnozy oraz realizacją ujętych w planie form wsparcia. Praktyka pokazuje jednak, że dyrektorzy szkół w niewielkim zakresie korzystają z tej oferty CEN. Kompleksowe wspomaganie może być uruchamiane tylko na wniosek dyrektora szkoły. W ostatnich dwóch latach z tej formy wsparcia skorzystało 19 szkół.

Podjęta została współpraca z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi w celu skoordynowania działań dotyczących wspomagania szkół. Uruchomiona została sieć współpracy i samokształcenia dla dyrektorów poradni oraz odbywają się cykliczne spotkania mające na celu współpracę przy rozwiązywaniu problemów pojawiających się w poszczególnych powiatach.

Realizacja polityki oświatowej województwa wymaga bieżącej współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego (JST). Centrum Edukacji Nauczycieli realizuje stałą formę szkoleniową adresowaną do pracowników zajmujących się w samorządach problematyką oświatową (Klub Pracowników Samorządowych Odpowiedzialnych za Oświatę). Jest to forma wsparcia w zakresie systemowego funkcjonowania szkół i placówek oświatowych, prawa oświatowego, a także możliwości podnoszenia jakości kształcenia. Rocznie odbywa się od 2 do 4 spotkań.

Podnoszeniu jakości kształcenia służą również organizowane corocznie jesienne zespoły metodyczne, w ramach których doradcy metodyczni pracujący w CEN, bądź współpracujący z CEN, prowadzą formy doskonalenia w zakresie metodyki poszczególnych przedmiotów. Odbywają się one w różnych miastach (np. Kołobrzeg, Szczecinek, Złocieniec) co ułatwia bezpośredni kontakt nauczycieli z doradcami metodycznymi.

Istotnym narzędziem realizacji polityki oświatowej jest również Regionalny Program Operacyjny. Środki ujęte w tym programie (oś VIII. Edukacja) pozwalają na skuteczne podnoszenie jakości kształcenia. CEN współpracuje z niektórymi JST, które realizują projekty edukacyjne w ramach RPO. Dotyczy to zarówno etapu planowania (konsultacje w zakresie wyposażenia szkół w pomoce dydaktyczne), jak również realizacji szkoleń dla nauczycieli.

Zachodniopomorskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Szczecinie – działania podejmowane przez Zachodniopomorskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w celu realizowania „Polityki edukacyjnej województwa zachodniopomorskiego”, wynikają z określonych w polityce edukacyjnej kierunków interwencji:

- Kierunek 1. Optymalizacja sieci szkół i metod kształcenia.

ZCDN w Szczecinie włącza się w prowadzone przez samorząd województwa działania, zmierzające do koordynacji, inspiracji i informacji podmiotów zaangażowanych w edukację, których jednym z celów jest stworzenie przestrzeni umożliwiającej współpracę pomiędzy tymi podmiotami na różnych obszarach zainteresowania. Efektem tego rodzaju działań powinna być także poprawa szeroko rozumianych metod kształcenia. Realizując te cele ZCDN administruje stroną internetową i kanałami mediów społecznościowych, wykorzystywanych między innymi do prowadzenia działalności informacyjno-promocyjnej nie tylko o działaniach Centrum, ale również Ministerstwa Edukacji Narodowej, Ośrodka Rozwoju Edukacji i innych podmiotów edukacyjnych kierujących swoje działania do nauczycieli i szkół z terenu województwa zachodniopomorskiego, w tym o wprowadzanych zmianach w obszarze prawa oświatowego, akcjach i projektach edukacyjnych, badaniach etc. Realizacji tych celów służą również organizowane przez placówkę sierpniowe konferencje metodyczne dla nauczycieli (w 2018 roku uczestniczyło w nich 2055 osób) oraz prowadzone w ciągu roku szkolnego konferencje i szkolenia. Stanowi to element realizacji Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 września 2016 roku w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli.

– Kierunek 2. Działania prospołeczne edukacji.

Pracownicy ZCDN-u prowadzą działania szkoleniowe, których tematyka zgodna jest z kierunkami realizacji polityki oświatowej państwa oraz potrzebami nauczycieli w zakresie doskonalenia się, służące między innymi rozwijaniu postaw społecznych „kreatywności i innowacyjności”. W przypadku warsztatów były to przede wszystkim formy dotyczące drugiego kierunku polityki oświatowej (Podniesienie jakości edukacji matematycznej, przyrodniczej i informatycznej) – 20 grup, piątego (Wzmacnianie wychowawczej roli szkoły) – 15 grup, a także szóstego (Podnoszenie jakości edukacji włączającej w szkołach i placówkach systemu oświaty) – 11 grup i pierwszego kierunku (Wdrażanie nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego) – 7 grup. Natomiast w drugim półroczu 2018 roku nauczyciele wybierali najczęściej te formy doskonalenia, które stanowiły realizację drugiego, w roku szkolnym 2018/2019, kierunku polityki oświatowej państwa (Wdrażanie nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego. Kształcenie rozwijające samodzielność, kreatywność i innowacyjność uczniów) – 28 grup oraz trzeciego (Kształcenie zawodowe oparte na ścisłej współpracy z pracodawcami. Rozwój doradztwa zawodowego) i czwartego (Rozwijanie kompetencji cyfrowych uczniów i nauczycieli. Bezpieczne korzystanie z zasobów dostępnych w sieci) kierunku – po 4 grupy. Z kolei wśród wszystkich konferencji zorganizowanych w 2018 r. (1543 uczestników, 23 grupy, 121 godzin zajęć), największym zainteresowaniem cieszyły się konferencje: Edukacja dla zdrowia (135 uczestników), Dyrektor szkoły wybrane aspekty prawne pracy szkoły (124 uczestników), Nowy egzamin z języka polskiego po 8-letniej szkole podstawowej (115 uczestników) Problem autoagresji w szkole (107 uczestników), Depresja dzieci i młodzieży jako wyzwanie (100 uczestników), Wspomaganie nauczyciela w pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (94 uczestników), Miej to z głowy – jak dbać o kondycję psychiczną nauczycieli (87 uczestników). W dniach 15-26 stycznia 2018 r. odbyła się też kolejna edycja projektu szkoleniowego „Ferie w ZCDN-ie”. Została przygotowana specjalna oferta szkoleniowa dla nauczycieli, składająca się z 34 różnorodnych form doskonalenia (łącznie 171 godzin dydaktycznych), w których wzięło udział 651 nauczycieli. W analizowanym roku przeprowadzono także 61 pedagogicznych rad szkoleniowych, trwających w sumie 241 godzin, w których uczestniczyło 1425 osób. Poświęcone były one zarówno przygotowaniu nauczycieli do wdrażania nowej podstawy programowej jak i doskonaleniu różnego rodzaju kompetencji nauczycieli w obszarach wskazanych przez dyrektora i radę pedagogiczną, Onp. konstruowanie wielospecjalistycznej oceny funkcjonowania ucznia i indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego, pomoc psychologiczno-pedagogiczna, trening umiejętności wychowawczych, przeciwdziałanie agresji i przemocy wśród uczniów, stosowanie tablicy interaktywnej, kodowanie w przedszkolu.

– Kierunek 3. Podwyższenie poziomu nauczania i doskonalenia nauczycieli.

W ZCDN-ie prowadzone były, rozpoczęte w 2017 roku, działania w ramach Rady Edukacyjnej przy Zachodniopomorskim Kuratorze Oświaty, służące poprawie poziomu edukacji w województwie zachodniopomorskim. Celem tych działań, realizowanych we współpracy z Kuratorium Oświaty w Szczecinie, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, placówkami doskonalenia nauczycieli oraz uczelniami wyższymi, jest wspieranie szkół o niskich wynikach z egzaminów zewnętrznych. W ZCDN-ie prowadzono w tym celu konferencje, szkolenia (w tym warsztaty) oraz konsultacje w siedzibie placówki w Szczecinie oraz w trzech oddziałach zamiejscowych, tj. w Świnoujściu, Gryficach i Myśliborzu. Tematyka realizowanych form

doskonalenia stanowiła odpowiedź na potrzeby doskonalenia zgłaszane przez szkoły i placówki oraz wizytatorów Kuratorium Oświaty w Szczecinie. Z kolei na terenie szkół i placówek prowadzone było tzw. kompleksowe wspomaganie (warsztaty, konsultacje zbiorowe i indywidualne, obserwacje zajęć wraz z ich omówieniem itd.). Działania te podejmowano w oparciu o przeprowadzone w szkołach i placówkach diagnozy rozwojowe. Udział Dyrektora i Wicedyrektora ZCDN-u w zorganizowanych przez KO spotkaniach w ramach Rady Edukacyjnej z dyrektorami szkół i placówek, przedstawicielami poradni psychologiczno-pedagogicznych i ośrodków doskonalenia, zaowocował podjęciem współpracy pomiędzy ZCDN-em a poradniami w: Choszczynie, Kamieniu Pomorskim, Wolinie i Goleniowie.

Zachodniopomorskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli kontynuowało zatrudnianie nauczycieli konsultantów lub zwiększanie wymiaru ich zatrudnienia w nowych obszarach, w tym w obszarach uznawanych za priorytetowe, tj.: wychowanie, doskonalenie kadry kierowniczej, informatyka, matematyka, język polski, kształcenie specjalne i edukacja wczesnoszkolna. Tym samym została poszerzona tematyka szkoleń proponowanych przez ZCDN, a także zwiększyła się (w porównaniu do roku 2017) liczba grup szkoleniowych (z 428 do 513) oraz liczba przeszkolonych nauczycieli (z 8976 do 11158).

Zachodniopomorskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli swoją ofertą doskonalenia wspiera nauczycieli z obszarów wymagających szczególnego wsparcia, a więc również z gmin wiejskich i miejsko-wiejskich oddalonych od centralnych ośrodków wojewódzkich. W 2018 roku w szkoleniach organizowanych przez pracowników ZCDN-u brali udział nauczyciele z 269 gmin. Według danych zgromadzonych od czerwca do grudnia 2018 roku (w czerwcu 2018 r. wprowadzono w ZCDN-ie nowy Internetowy System Obsługi Szkoleń), uczestnikami różnego rodzaju form doskonalenia było 3 163 nauczycieli ze Szczecina, Stargardu, Gryfina, Polic, Goleniowa, Świnoujścia, Kamienia Pomorskiego, Nowogardu, Gryfic, Kołbaskowa, Pyrzyc, Wolina, Choszczna, Dobrej, Chojny, Myśliborza i Trzcińska Zdroju.

Placówka kieruje swoje działania do nauczycieli pracujących w obszarach oddalonych od Centrum, przede wszystkim poprzez wykorzystanie infrastruktury i pozycji w lokalnym środowisku Oddziałów Zamiejscowych ZCDN-u w Myśliborzu, Świnoujściu i Gryficach, organizując tam formy doskonalenia. Ponadto ZCDN prowadzi szkolenia rad pedagogicznych w szkołach i placówkach odbywające się na terenie danej szkoły.

Pracownicy Centrum systematycznie monitorują zmiany zachodzące w oświacie poprzez analizę i opracowywanie na użytek wewnętrzny danych udostępnianych w ramach SIO i pozyskanych w trakcie realizacji szkoleń (np. dane o ilości zatrudnionych nauczycieli, ilości szkół, udziale nauczycieli w doskonaleniu prowadzonym przez ZCDN etc.). Ponadto stale monitorowane są raporty i diagnozy publikowane przez instytucje badawcze, będące jedną z podstaw konstruowania oferty doskonalenia nauczycieli. W 2018 r. opracowano również raport dotyczący potrzeb nauczycieli w zakresie doskonalenia się na podstawie udostępnionych przez KG w Szczecinie raportów z prowadzonej ewaluacji zewnętrznej. Potrzeby te monitorowane są w trybie ciągłym jedynie dla nauczycieli uczęszczających na szkolenia prowadzone przez ZCDN, ze szczególnym uwzględnieniem nauczycieli z gmin wiejskich i miejsko-wiejskich.

Zespół Szkół Specjalnych przy Szpitalu Uzdrawiskowym „Słoneczko” w Kołobrzegu – działania Zespołu Szkół Specjalnych przy Szpitalu Uzdrawiskowym w Kołobrzegu wpisują się w:

- Kierunek 2. Działania prospołeczne edukacji.

Przez stosunkowo krótki czas turnusu (27 dni) ZSS „Słoneczko” nie podwyższy znacząco wyników nauczania ucznia, jednakże może zapoznać go z nowymi pojęciami podczas udziału w akcjach takich jak:

- Ogólnopolski program edukacji stomatologicznej pn. „Niesamowity świat higieny jamy ustnej” dla uczniów klas „0” i I szkoły podstawowej. Program posiada rekomendację Polskiej Akademii Profilaktyki Stomatologicznej oraz Polskiego Towarzystwa Stomatologii Dziecięcej.
- Program edukacyjny pn. „Żyj smacznie i zdrowo” organizowanym przez firmę Winiary. Pod honorowym patronatem MEN, Ministerstwa Sportu i Turystyki, Rzecznika Praw Dziecka, SGGW oraz Instytutu Żywności i Żywienia.
- „XI Międzynarodowy Kongres HOPE” w Poznaniu, którego tematem było „Równe wykształcenie w szkołach szpitalnych”. Kongres zorganizowała europejska organizacja Hospital Organisation of Pedagogues in Europe (HOPE), której głównym celem jest zapewnienie hospitalizowanym dzieciom prawa do edukacji w sprzyjającym środowisku, zgodnie z ich indywidualnymi potrzebami. Patronem kongresu był profesor Philip Zimbardo. Podczas wymiany doświadczeń z nauczycielami ze szkół

szpitalnych w Europie, ZSS „Słoneczko” przedstawiło zagadnienie zastosowania arteterapii w edukacji dzieci będących pacjentami Szpitala Uzdrowiskowego „Słoneczko” w Kołobrzegu. Prezentacja zawierała przykłady zajęć wspierających i stymulujących emocjonalny oraz społeczny rozwój uczniów. Zaprezentowane zostały w skrócie programy, projekty oraz innowacje pedagogiczne pozwalające dzieciom chorym odnieść sukces zarówno na gruncie towarzyskim jak i szkolnym.

Zachodniopomorskie Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Szczecinie

Zawody, w których kształcenie prowadzi Centrum zgodnie są z przepisami w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności szkolnictwa zawodowego, określonymi przez ministra właściwego ds. oświaty i wychowania. Dla zawodów, w których może odbywać się nauka zawodu, czas trwania tej nauki oraz rodzaj i zakres zdobywanych umiejętności określają plany i programy nauczania sporządzane w oparciu o klasyfikację zawodów szkolnictwa zawodowego. Zachodniopomorskie Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Szczecinie jest placówką kształcącą w zawodach medycznych, społecznych oraz zawodach mieszczących się w sferze usług publicznych na rzecz środowiska lokalnego i regionu, tj.: technik dentystyczny, technik elektroradiolog, technik farmaceutyczny, technik masażysta, opiekunka dziecięca, opiekun medyczny, asystent osoby niepełnosprawnej, opiekun w Domu Pomocy Społecznej, opiekunka środowiskowa, opiekun osoby starszej, technik usług kosmetycznych i technik sterylizacji medycznej. W Centrum prowadzone są również kwalifikacyjne kursy zawodowe w zawodzie opiekun medyczny.

– Kierunek 2. Działania prospołeczne edukacji.

Działania prospołeczne szkoły skupione są na realizacji zadań ujętych w programie profilaktyczno-wychowawczym oraz w programach dotyczących wolontariatu czy doradztwa zawodowego, a także planu pracy samorządu uczniowskiego. Szereg zadań realizowanych jest przy współpracy lub na rzecz stowarzyszeń (np. Stowarzyszenie do Walki z Kalectwem czy Stowarzyszenie Reumatyków i ich Sympatyków) oraz fundacji (np. FAR czy Fundacja za Jeden Uśmiech) działających w Zachodniopomorskiem. Są to też działania lokalne podejmowane na rzecz mieszkańców dzielnic Szczecina (np. Pogodno, Niebuszewo-Bolinko i Zdroje) w zakresie promocji i profilaktyki prozdrowotnej. Szkoła podejmuje też działania we współpracy z innymi szkołami średnimi np. LO nr VII oraz LO z oddziałami integracyjnymi, a także poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, Wojewódzkim i Powiatowym Urzędem Pracy oraz Zachodniopomorskim Kuratorium w zakresie wdrożenia oferty edukacyjnej najlepiej odpowiadającej potrzebom mieszkańców. Edukacja w ZCKZiU w Szczecinie daje możliwość przygotowania ucznia/słuchacza do aktywnego funkcjonowania na rynku pracy i w środowisku lokalnym. ZCKZiU w Szczecinie współpracuje z BPA (słuchacze w zawodzie opiekun osoby starszej w ramach praktyki zawodowej w warunkach niemieckich – odbyli praktykę zawodową w Domu Pomocy Społecznej w Angermünde i Graal-Müritzt) oraz z VITALIS (w zawodzie opiekun w domu pomocy społecznej słuchacze uczestniczyli w stażach na terenie Niemiec w domach pomocy społecznej).

– Kierunek 3. Podwyższenie poziomu nauczania i doskonalenie nauczycieli.

Ważnym elementem spajającym potrzeby szkoły z potrzebami doskonalenia poszczególnych nauczycieli jest Wewnątrzszkolne Doskonalenie Nauczycieli. WDN to pewien uporządkowany sposób i styl działania, służący doskonaleniu zawodowemu nauczycieli pracujących w danej placówce. Szkolenia w ramach WDN pozwalają reagować na realne problemy szkoły oraz wypracowywać rozwiązania dostosowane do jedynych w swoim rodzaju warunków istniejących w tej placówce. Dobrze zaplanowane doskonalenie nauczycieli stanowi warunek powodzenia wszelkich zmian zachodzących w szkole, szczególnie w okresie reformy szkolnictwa zawodowego np. szkolenie na temat: „Zmiany w kształceniu zawodowym we wszystkich typach szkół i placówek zawodowych”. Wykwalifikowana kadra to także oczekiwania uczniów i słuchaczy. Nauczyciel uczestniczący w różnych formach doskonalenia zawodowego, podnoszący swoje kwalifikacje i kompetencje zawodowe jest otwarty na nową myśl pedagogiczną, szybciej odnajduje się w nowych sytuacjach i lepiej radzi sobie z problemami występującymi w pracy szkoły. Zatrudnianie wykwalifikowanych nauczycieli i inwestowanie w ich wykształcenie leży zatem w interesie samej szkoły, jej dyrektora i organu prowadzącego.

– Kierunek 4. Wzmacnianie powiązań sektora edukacji, rynku pracy i gospodarki w zakresie dobrych praktyk.

ZCKZiU w Szczecinie od wielu lat stara się sprostać tym zadaniom i wdrażać dobre praktyki edukacyjne pozyskując przedstawicieli rynku pracy nie tylko do ich realizacji ale również do partycypowania w kosztach kształcenia lub dofinansowania warsztatu nauki i pracy ucznia w szkole. W 2014 roku podjęto współpracę z *Arbeitsmarktintegration-Berufliche Anerkennung-Maklemburgia*, tj. agencją zajmującą się między innymi weryfikacją kompetencji i uprawnień zawodowych w obszarze zawodów społecznych.

W grudniu 2018 r. odbyła się w ZCKZiU w Szczecinie debata pt. „Wybór pracodawcy zależy od nas”, której celem była identyfikacja potrzeb i oczekiwań pracodawców oraz analiza oferty pracy pod kątem własnych zasobów. Zaproszono przede wszystkim prywatnych przedsiębiorców branży medyczno-opiekuńczej oraz przedstawicieli DPS w Szczecinie. Odbędą się również spotkania z doradcami zawodowymi szkół policealnych, doradcami poradni psychologiczno-pedagogicznych w Szczecinie oraz doradcami poradni PUP na temat: „Zawodoznawstwo jest OK”. Celem jest zaproponowanie zajęć z zakresu doradztwa zawodowego w szkole lub instytucjach oraz przybliżenie oczekiwań rynku pracy dla przyszłego absolwenta.

Zachodniopomorskie Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Świnoujściu

Szkoła prowadziła działania zmierzające do podniesienia jakości kształcenia w taki sposób, aby uczniowie osiągalni lepsze wyniki nauczania oraz spełniali standardy egzaminacyjne nałożone w zawodach takich jak: opiekunka środowiskowa, technik masażysta czy kelner. W obszarze podwyższania poziomu nauczania i doskonalenia nauczycieli placówka prowadziła analizy wyników egzaminów zewnętrznych (egzamin maturalny, egzamin zawodowy).

- Kierunek 4. Wzmacnianie powiązań sektora edukacji, rynku pracy i gospodarki w zakresie dobrych praktyk.

W ZCKZiU w Świnoujściu średnie wyniki zdawalności z egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe na wszystkich nauczanych kierunkach kształtowały się na poziomie 82%, z czego większość zawodów uzyskiwała wynik 100%. Osiąganiu tak dobrych wyników sprzyjała racjonalnie prowadzona polityka kadrowa nauczycieli. Nauczyciele chętnie podnoszą swoje kwalifikacje, uzyskując w ten sposób dodatkowe, niezbędne dla procesu nauczania, umiejętności. Większość z nich posiada uprawnienia do nauczania na dwóch lub trzech kierunkach kształcenia.

W Wojewódzkim Technikum dla Młodzieży w Świnoujściu średni wynik z egzaminu maturalnego rośnie z roku na rok. W sesji 2018 matura wypadła na poziomie 64%. Na wynik ten wpływ miała dobra współpraca między zespołami nauczycielskimi i Kuratorium Oświaty oraz wdrażanie Programu Poprawy Efektywności Kształcenia. Program umożliwił zintegrowanie działań dyrektora, nauczycieli, rodziców i uczniów na rzecz podniesienia efektywności kształcenia oraz zintensyfikowanie działań wszystkich uczestników procesu dydaktyczno-wychowawczego. Realizacja programu pozwoliła na indywidualizację procesu kształcenia i podniesienie motywacji uczniów do nauki oraz wzrost poziomu opanowania umiejętności we wszystkich obszarach standardów kształcenia, ze szczególnym uwzględnieniem tych, w których uczniowie nie uzyskali zadowalających wyników lub aby wyniki te były lepsze. Program realizowany jest we wszystkich klasach. Główny nacisk w roku szkolnym położony jest na pracę z uczniami klas czwartych.

W ramach dobrych praktyk w roku szkolnym 2017-2018 szkoła brała udział w wojewódzkich obchodach Europejskiego Tygodnia Umiejętności Zawodowych „Odkryj swój talent” organizując lekcje otwarte dla uczniów ZCKZiU i szkół gimnazjalnych. Uczniowie naszej szkoły cyklicznie uczestniczyli w spotkaniach z pracodawcami na terenie Świnoujścia w ramach poznawania specyfiki placówek, w których mogli realizować praktyki zawodowe.

Wielkość środków finansowych, w tym samorządu województwa, zaangażowanych w realizację polityki – działalność samorządu województwa oraz wojewódzkich jednostek oświatowych wpisująca się w realizację polityki edukacyjnej, finansowana jest z budżetu województwa. Finansowanie działalności wojewódzkich jednostek oświatowych z budżetu województwa pochodzi z części oświatowej subwencji ogólnej. W 2018 roku wyniosła ona 18 248 165 zł.

Pozostałe zadania realizowane w obszarze edukacji

W związku z potrzebą zachęcenia najlepszych uczniów do wyboru uczelni w województwie zachodniopomorskim, w 2018 roku Sejmik Województwa uchwalił zasady przyznawania stypendiów dla młodzieży rozpoczynającej naukę na uczelniach wyższych na obszarze województwa

zachodniopomorskiego. Beneficjentami są najzdolniejsi uczniowie szkół ponadpodstawowych, rozpoczynający studia na zachodniopomorskich uczelniach.

W ramach odpowiedzi na wymagania kierunków 3 i 4 polityki edukacyjnej, tj.: podwyższenie poziomu nauczania i doskonalenia nauczycieli oraz wzmacnianie powiązań sektora edukacji, rynku pracy i gospodarki, były czynione próby przeprowadzenia badań w ramach pilotowanego przez WZS projektu pn. „Sieć współpracy Skuteczna Edukacja”. Jednakże z powodu kosztów badań przekraczających przewidziane na ten cel środki finansowe, projekt został rozwiązany.

3.3.3. Wnioski i podsumowanie

Polityka edukacyjna województwa skupia się na działaniach, które będą miały wpływ na sukcesywny wzrost wiedzy i kompetencji mieszkańców województwa w każdym wieku przy użyciu nowoczesnych, dostępnych narzędzi i form upowszechniania wiedzy. Działalność ta realizowana jest poprzez podwyższanie poziomu nauczania i doskonalenia nauczycieli, optymalizację sieci szkół i metod kształcenia oraz wzmacnianie powiązań sektora edukacji, rynku pracy i gospodarki, szczególnie w zakresie inteligentnych specjalizacji. Diagnozowanie potrzeb nauczycieli odbywa się corocznie m.in. w ramach prowadzonych zespołów metodycznych, a także podczas szkoleń organizowanych przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie, jednak udział nauczycieli w doskonaleniu zawodowym jest wciąż niewystarczający, ale to problem systemowy występujący w całym kraju.

Istotnym narzędziem realizacji polityki oświatowej jest również Regionalny Program Operacyjny województwa, a środki ujęte w tym programie (oś VIII. Edukacja) pozwalają na skuteczne podnoszenie jakości kształcenia. Nadal kontynuowane są także działania rozpoczęte wraz z powołaniem w 2017 roku Rady Edukacyjnej przy Zachodniopomorskim Kuratorze Oświaty, które służą do poprawy poziomu edukacji w województwie. Celem tych działań, realizowanych we współpracy z Kuratorium Oświaty w Szczecinie, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, placówkami doskonalenia nauczycieli oraz uczelniami wyższymi, jest wspieranie szkół o niskich wynikach z egzaminów zewnętrznych.

W odpowiedzi na dynamiczny rozwój innowacyjności i rosnące zróżnicowanie struktury gospodarki w naszym regionie, stale podnoszony jest poziom kształcenia, a także w miarę posiadanych możliwości stopniowo wzbogacana jest oferta szkolnictwa zawodowego w szkołach, gdzie organem prowadzącym jest województwo zachodniopomorskie. Jednak dynamiczne zmiany w prawodawstwie (np. przekształcenia szkół, zmiany w szkolnictwie zawodowym itp.) mają negatywny wpływ na proces planowania i realizacji wieloletniej polityki edukacyjnej województwa zachodniopomorskiego oraz na tworzenie nowych i wzmacnianie istniejących powiązań sektora edukacji, rynku pracy i gospodarki.

3.4. Społeczeństwo informacyjne

3.4.1. Uwarunkowania realizacji polityki rozwoju

Zadania ustawowe

W odniesieniu do samorządów ustawodawca nie ujmuje całościowo zagadnienia rozwoju społeczeństwa informacyjnego, czy idąc dalej – budowy społeczeństwa cyfrowego. Ustawa o samorządzie województwa koncentruje się tylko na zagadnieniach związanych telekomunikacją (art. 14 pkt 15a ustawy). Tym samym nacisk kładziony jest na infrastrukturę, która obecnie rozwijana jest poprzez zadania realizowane na poziomie centralnym (z wykorzystaniem dotacji z Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa 2014-2020).

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego, Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz Narodowy Plan Szerokopasmowy wytyczają ogólnokrajowe kierunki rozwoju administracji w kierunku jej ucyfrowienia. Zapisy tych dokumentów odzwierciedlają ogólne trendy społeczno-gospodarcze opierające się w coraz większym stopniu o technologie cyfrowe i znaczenie informacji. Zadania wytyczone przez administrację rządową napotykać jednak na szereg barier i niepowodzeń. Wpływa to negatywnie na określenie stabilnych ram interwencji regionalnej – brak jest bowiem jednoznacznego przesądzenia linii demarkacyjnej pomiędzy działaniami szczebla rządowego a działaniami szczebla regionalnego. Ciała kolegialne Linii Współpracy

zostały zdeprecjonowane. Pojawia się coraz więcej kontrowersji w obszarze legalności działań podejmowanych przez JST w obszarze ucyfrowienia usług publicznych.

Dokumenty kierunkowe na poziomie województwa:

- Polityka wspierania rozwoju cyfrowego województwa zachodniopomorskiego.

3.4.2. Główne zadania na rzecz wdrożenia zapisów kierunkowych polityki rozwoju

Spółeczeństwo informacyjne to nowy typ społeczeństwa. Wykorzystuje ono technologie informacyjne, które wspierają przesyłanie, przetwarzanie oraz przechowywanie informacji. Posiada umiejętność kształcenia. Pozwala to na pełne wykorzystanie możliwości, jakie udostępniają środki masowej komunikacji i informacji. Sam proces rozwoju społeczeństwa informacyjnego można podzielić na trzy pozostające ze sobą w określonych relacjach elementy składowe:

- Rozwój infrastruktury jako podstawowego narzędzia transmisji informacji.
- Rozwój treści i systemów usług, dzięki którym owa infrastruktura staje się niezbędną – tak naprawdę dopiero ten element przyczynia się do praktycznego wykorzystania dobrodziejstw społeczeństwa opartego na wiedzy.
- Wiedza i umiejętności pozwalające na korzystanie z informacji, ich tworzenie i udostępnianie.

Mając na uwadze powyższe, podkreślenia wymaga fakt, iż mamy do czynienia z sytuacją ciągłego wdrażania, z różną intensywnością do powszechnego użytku osiągnięć z dziedziny mikroelektroniki i technik informacyjnych, a działania te można określić mianem procesu cyfryzacji. Jest to łączne określenie procesów: komputeryzacji, informatyzacji i usieciowienia.

Tym samym proces cyfryzacji to rozwój, który ma bezpośredni wpływ na społeczeństwo informacyjne (obywatele, przedsiębiorcy i administracja publiczna) i jest mocno z nim skorelowany. Takie ujęcie zagadnienia pozwala na wskazanie nowego typu społeczeństwa tj. społeczeństwa cyfrowego. To społeczeństwo uczestniczące w kształtowaniu się nowego typu cywilizacji technicznej.

Kluczowym zagadnieniem w realizacji misji społeczeństwa cyfrowego jest sprawny obieg informacji w systemie, który tworzą dane, aplikacje, infrastruktura i scalające je procesy biznesowe skoncentrowane na dostarczaniu odpowiednich wartości dla klientów. Klienci natomiast muszą mieć świadomość istnienia usług i korzyści jakie może przynieść ich wykorzystanie, muszą posiadać odpowiednie umiejętności cyfrowe i mieć dostęp do wysokorozwiniętej infrastruktury teleinformatycznej.

Realizacja rozwoju sieci światłowodowych oraz systemów do teletransmisji danych realizowana jest głównie przez sektor prywatny – samorząd województwa zachodniopomorskiego koncentruje się na wspieraniu jednostek samorządu terytorialnego we współpracy z inwestorami i ułatwianiu procesu związanego z etapem prac planistycznych. Przejawem owej współpracy sektora prywatnego i samorządowego jest zawiązanie pod patronatem Marszałka Województwa Zachodniopomorskiej Unii Światłowodowej. Pod jej auspicjami firma Orange jako beneficjent środków unijnych z Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa obejmie inwestycjami światłowodowymi 83 zachodniopomorskie gminy, 55 532 gospodarstwa domowe i 507 jednostek oświatowych. Dodatkowo firma Asta-Net realizuje dwa projekty światłowodowe dla obszaru koszalińskiego i wałeckiego, które obejmą 24 410 gospodarstw domowych i 104 jednostki oświatowe.

W zakresie rozwoju treści i usług samorząd regionalny kontynuuje projekt e-Administracji m.in. w zakresie rozwoju elektronicznego obiegu dokumentów, e-Turystyki, bazy wiedzy o regionie eRegion. W 2018 roku rozpoczął się projekt cyfryzacji w formie elektronicznej dokumentacji medycznej i świadczenia e-usług przez 13 szpitale wojewódzkie. W 2018 roku rozpoczął się również projekt budowy Zachodniopomorskiej Regionalnej Infrastruktury Informacji Przestrzennej, która ma za zadanie nie tylko aktualizację informacji przestrzennej w powiatach, ale również wdrożenie ponad 50 e-usług.

W zakresie krzewienia wiedzy i umiejętności pozwalających na wykorzystanie informacji – samorząd województwa przystąpił w 2018 roku do Szerokiego Porozumienia na Rzecz Umiejętności Cyfrowych (SPRUC), które ma na celu inspirowanie oraz wspieranie działań podejmowanych na rzecz dostępu do wiedzy i informacji, upowszechnienia partycypacji cyfrowej oraz zdobywania umiejętności, niezbędnych we wszystkich okresach życia i obszarach aktywności społecznej oraz zawodowej. SPRUC jest nieformalnym

i dobrowolnym zrzeszeniem instytucji, organizacji oraz firm, które identyfikują się z celami Porozumienia i zamierzają działać na rzecz ich realizacji. SPRUC poszukuje synergii pomiędzy realizowanymi inicjatywami i skupia informacje o dobrych praktykach realizowanych na terenie naszego kraju.

Na terenie województwa zachodniopomorskiego realizowane były 4 duże projekty w ramach POPC 2014-2020 w zakresie zwiększenia kompetencji cyfrowych 1 979 osób po 65 roku, życia oraz zwiększenia kompetencji ponad 371 nauczycieli i innych dorosłych osób związanych z oświatą oraz ponad 5 524 uczniów w zakresie programowania.

Ze względu na fakt, iż realizacja rozwoju sieci światłowodowych oraz systemów do teletransmisji danych realizowana jest głównie przez sektor prywatny – samorząd województwa zachodniopomorskiego na niewielki wpływ na realizację działań w tym zakresie. Jego rola koncentruje się na wspieraniu JST we współpracy z inwestorami i ułatwianiu procesu związanego z etapem prac planistycznych. W zakresie zwiększania skali e-usług publicznych w regionie Samorząd województwa zachodniopomorskiego przyczynia się do zwiększenia wskaźników cyfryzacji sektora publicznego. Rozpoczęta realizacja projektów ZeZ i ZRIIP w partnerstwie z powiatami i jednostkami organizacyjnymi WZ stanowi poważny krok w realizacji zamierzeń określonych polityką sektorową województwa.

Wielkość środków finansowych, w tym samorządu województwa

Na realizację polityki rozwoju wspierania rozwoju cyfrowego województwa zachodniopomorskiego na lata 2018-2023 obecnie skierowano łącznie ponad 504,9 mln zł, w tym samorządu województwa 92,6 mln zł.

Inne zadania realizowane w obszarze społeczeństwa informacyjnego:

W zakresie upraszczania i eliminacji barier dostępu do e-usług dla obywateli i przedsiębiorców samorząd regionalny aktywnie uczestniczył w procesach tworzenia prawa, zgłaszając szereg istotnych opinii na ręce Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

3.4.3. Wnioski i podsumowanie

Kierunki interwencji zawarte w Polityce wspierania rozwoju cyfrowego województwa zachodniopomorskiego zachowują swoją aktualność.

Kierunek Badania – Rozwój – Innowacje w obszarze branży informatycznej jest koordynowany przez Wydział Zarządzania Strategicznego w ramach działań na rzecz inteligentnych specjalizacji Pomorza Zachodniego.

Kierunek Rozwój usług e-administracji realizowany jest poprzez utrzymanie trwałości projektu e-Administracja i e-Turystyka, oraz poprzez uruchomienie projektów Zachodniopomorskie e-Zdrowie i projektu Zachodniopomorska Regionalna Infrastruktura Informacji Przestrzennej. Zarówno projekt geodezyjny, jak i zdrowotny realizowane są w partnerstwach, co winno przynieść dodatkowy efekt synergii w obszarze integracji i konsolidacji e-usług publicznych.

Kierunek Rozwoju e-kompetencji społeczeństwa realizowany jest głównie w ramach systemu oświaty i wspierania organizacji pozarządowych. Obszary te leżą w kompetencjach Wydziału Edukacji i Sportu oraz Wydziału Współpracy Społecznej. Przystąpienie samorządu województwa do Szerokiego Porozumienia na Rzecz Umiejętności Cyfrowych oraz zainicjowanie przez Wydział Społeczeństwa Informacyjnego procesu udostępniania zasobów e-learningowych UMWZ studentom dobrze wpisuje się w ramy tego kierunku.

Stopniowo rośnie znaczenie cyberbezpieczeństwa i dostępności do e-usług. Zagadnienia te doczekały się ustawowych regulacji, które wymuszają podjęcie debaty na te tematy w sektorze samorządowym i próbę wypracowania dobrych praktyk.

Na realizację polityki rozwoju cyfrowego województwa zachodniopomorskiego zakontraktowano już całą alokację z Działania 9.10 RPO WZ 2014-2020 w kwocie 20 mln EUR.

Rozwój społeczeństwa informacyjnego dotyka wielu gałęzi gospodarki narodowej i jest uwarunkowany wieloma czynnikami. Przez swój interdyscyplinarny charakter obszar ten wymyka się statystyce publicznej. Efektem tego jest bardzo ograniczona liczba mierników, z których większość swą szczegółowością obejmuje wyłącznie poziom krajowy (pozwalający na porównania z innymi krajami Unii Europejskiej i świata). Z problemem tym boryka się nie tylko administracja rządowa, ale przede wszystkim samorządy, które –

w związku z powyższym – zmuszone są podejmować decyzje o kierunkach interwencji publicznej przy bardzo ograniczonej informacji. Problem pomiaru zauważają również przedsiębiorcy sektora ICT – o ile określenie wydajności budowanej infrastruktury nie rodzi większych problemów, to oszacowanie tzw. impact assessment jest niezwykle trudne i obciążone dużym subiektywizmem. Potrzeba zwiększenia stanu wiedzy w zakresie kompetencji cyfrowych obywateli sprawiła, że WSIiI zgłosił w styczniu 2019 roku zapotrzebowanie na badania pierwotne w ramach Zachodniopomorskiego Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego.

W związku z realizacją polityki nie uległa zmianie ogólna ocena stanu obszaru tematycznego. Zmiany w tym obszarze są procesem ciągłym i długotrwałym. Rozszerzeniu uległ katalog podmiotów zaangażowanych w realizację polityki – w realizację polityki zaangażowały się nie tylko jednostki samorządu terytorialnego, ale również podmioty lecznicze, uczelnie i podmioty prywatne. Aktualne pozostają zapisy kierunkowe sformułowane przez samorząd dla danego obszaru.

3.5. Ochrona środowiska

3.5.1. Uwarunkowania realizacji polityki rozwoju

Przedmiotem polityki samorządu województwa zachodniopomorskiego w sektorze ochrony środowiska są konsekwentne wysiłki na rzecz poprawy wszystkich komponentów środowiska naturalnego oraz zwiększania ich znaczenia jako ważnego elementu prowadzenia polityki regionalnej.

Ustawowe zadania w obszarze ochrony środowiska

W myśl ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2018 r. poz. 799 z późn. zm.) organ wykonawczy województwa w celu realizacji polityki ochrony środowiska, sporządza wojewódzki program ochrony środowiska, uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych, o których mowa w art. 14 ust. 1. Z wykonania programu organ wykonawczy województwa sporządza co 2 lata raport, który przedstawia się sejmikowi województwa.

W obszarze ochrony dziedzictwa przyrodniczego i zrównoważonego użytkowania zasobów przyrodniczych:

1. do zadań ustawowych sejmiku województwa należy:
 - podejmowanie uchwał w sprawie obszarów chronionego krajobrazu, w tym: wyznaczanie nowych obszarów, likwidacja lub zmniejszanie/powiększanie istniejących obszarów, wskazanie zakazów obowiązujących na danym obszarze, określenie ustaleń dotyczących czynnej ochrony ekosystemów;
 - podejmowanie uchwał w sprawie parków krajobrazowych, w tym: wyznaczanie nowych parków, likwidacja lub zmniejszanie/powiększanie istniejących parków, wskazanie zakazów obowiązujących na terenie poszczególnych parków oraz określenie szczególnych celów ich ochrony;
 - podejmowanie uchwał w sprawie ustanowienia planów ochrony dla parków krajobrazowych;
2. do zadań ustawowych marszałka województwa należy wydawanie zezwoleń na usuwanie drzew i krzewów z nieruchomości będących własnością miast na prawach powiatu;
3. do zadań ustawowych Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Zachodniopomorskiego należy:
 - ochrona przyrody, walorów krajobrazowych i kulturowych, w tym inwentaryzacje i monitoring zasobów przyrodniczych (gatunków i siedlisk);
 - prowadzenie działalności w zakresie nadzoru nad obszarami parków, między innymi poprzez lustracje i patrole (w tym łodzią na wodzie), informowanie o zakazach obowiązujących w parkach;
 - organizacja działalności turystycznej i rekreacyjnej;
 - prowadzenie edukacji i upowszechnianie informacji o walorach parków krajobrazowych;
 - współpraca w powyższym zakresie z jednostkami organizacyjnymi, osobami prawnymi i fizycznymi, w praktyce głównie na bazie podpisanych porozumień;
 - składanie wniosków do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dotyczących obszarów parków;
 - opracowywanie planów ochrony dla parków.

Zadania realizowane przez ZPKWP wpisują się również w obszar dotyczący zrównoważonego wykorzystania zasobów przyrodniczych w rozwoju turystyki, ale wyłącznie na terenie parków krajobrazowych.

W obszarze zarządzania jakością powietrza i klimatu akustycznego:

1. do zadań ustawowych sejmiku województwa należy uchwalanie następujących dokumentów:
 - programów ochrony powietrza wraz z planami działań krótkoterminowych;
 - tzw. uchwał antysmogowych;
 - programów ochrony środowiska przed hałasem.
2. do zadań ustawowych marszałka województwa należy wydawanie pozwoleń zintegrowanych, pozwoleń na wprowadzanie pyłów lub gazów do powietrza oraz decyzji ustalających dopuszczalny poziom hałasu przenikającego do środowiska z zakładu.

W obszarze wód powierzchniowych i podziemnych:

Do zadań ustawowych marszałka województwa należy wydawanie pozwoleń zintegrowanych oraz zatwierdzanie projektów robót geologicznych i dokumentacji geologicznych dotyczących ujęć wód podziemnych. W związku ze zmianą ustawy Prawo wodne zlikwidowany został Zachodniopomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Szczecinie. Zadania i obowiązki tej wojewódzkiej jednostki organizacyjnej (która przez blisko 30 lat znacząco przyczyniła się do poprawy bezpieczeństwa przeciwpowodziowego mieszkańców Pomorza Zachodniego, a także poprawiła efektywność gospodarki wodnej w regionie), jak również kompetencje marszałka województwa w zakresie wydawania pozwoleń wodnoprawnych zostały przekazane z dniem 1 stycznia 2018 roku Państwowemu Gospodarstwu Wodnemu Wody Polskie, które jest obecnie głównym podmiotem odpowiedzialnym za gospodarkę wodną w naszym kraju.

W obszarze gospodarki odpadami:

Do zadań samorządu województwa należy: opracowywanie i monitorowanie wdrażania wojewódzkiego planu gospodarki odpadami (dalej: WPGO), uchwalenie uchwały w sprawie wykonania WPGO. Do zadań ustawowych marszałka województwa należy: weryfikacja sprawozdawczości z zakresu gospodarowania odpadami od podmiotów prowadzących działalność związaną z gospodarką odpadami, jak również sprawozdań wójtów, burmistrzów, prezydentów miast z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi, prowadzenie baz danych o odpadach oraz sporządzanie sprawozdań na podstawie powyższych danych, przesyłanie ich do Ministerstwa Środowiska, Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska, prowadzenie i aktualizacja bazy danych o produktach i opakowaniach oraz gospodarce odpadami (dalej: BDO) stworzonej przez Ministerstwo Środowiska w styczniu 2018 r., wydawanie decyzji administracyjnych z zakresu gospodarowania odpadami, w tym pozwoleń zintegrowanych, pozwoleń na wytwarzanie odpadów, zezwoleń na zbieranie/ przetwarzanie odpadów, instrukcji prowadzenia składowiska odpadów, zezwoleń na zamknięcie składowiska odpadów lub jego wydzielonej części w zakresie właściwości Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego.

Edukacja ekologiczna:

Traktowana jest jako działanie horyzontalne realizowane w każdym obszarze.

Dokumenty kierunkowe na poziomie województwa:

- Polityka ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego;
- Uchwała Nr XVI/298/16 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 15 listopada 2016 r. w sprawie przyjęcia Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2016-2020 z perspektywą do 2024 r.;
- Uchwała Nr XXX/466/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lutego 2018 r. w sprawie określenia programu ochrony powietrza oraz planu działań krótkoterminowych dla strefy aglomeracja szczecińska (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2018 r. poz. 1425);
- Uchwała Nr XXX/467/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lutego 2018 r. w sprawie określenia programu ochrony powietrza oraz planu działań krótkoterminowych dla strefy miasto Koszalin (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2018 r. poz. 1426);

- Uchwała Nr XXX/468/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lutego 2018 r. w sprawie określenia programu ochrony powietrza oraz planu działań krótkoterminowych dla strefy zachodniopomorskiej (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2018 r. poz. 1427);
- Uchwała Nr XXX/540/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 26 września 2018 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa zachodniopomorskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2018 r., poz. 4984);
- Uchwała Nr III/34/19 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 24 stycznia 2019 r. w sprawie określenia programu ochrony środowiska przed hałasem dla województwa zachodniopomorskiego (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2019 r., poz. 1051);
- Uchwała Nr XVIII/321/16 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 grudnia 2016 r. w sprawie uchwalenia aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2016-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2028;
- Uchwała Nr XVIII/322/16 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 grudnia 2016 r. w sprawie wykonania Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2016-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2028. (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2018 r., poz. 4887 – Obwieszczenie Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 22 października 2018 r. w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego uchwały w sprawie wykonania Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2016-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023 – 2028);
- Uchwała Nr XXVII/248/17 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 30 października 2017r. w sprawie przyjęcia Sprawozdania z realizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego za lata 2014-2016.

3.5.2. Główne zadania na rzecz wdrożenia zapisów kierunkowych polityki rozwoju

W obszarze ochrony dziedzictwa przyrodniczego i zrównoważonego użytkowania zasobów przyrodniczych:

Zrównoważone wykorzystanie zasobów przyrodniczych w rozwoju turystyki oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego i zrównoważone użytkowanie zasobów przyrodniczych (działania podjęte przez Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Zachodniopomorskiego):

1. Realizowany jest obecnie duży projekt inwestycyjny „Budowa, infrastruktury turystycznej w Parkach Krajobrazowych woj. zachodniopomorskiego w celu zmniejszenia antropopresji – Etap II”, Oś priorytetowa: IV Naturalne otoczenie człowieka, Działanie 4.6 RPO WZ – Wsparcie infrastrukturalnych form ochrony przyrody i krajobrazu. Projekt jest w końcowej fazie realizacji, obecnie odbywa się montaż i posadowienie ponad 2000 obiektów małej infrastruktury turystycznej (oznakowanie parków, tablice edukacyjne, witacze, wiaty, ławki, ławo – stoły infrastruktura edukacyjna itp.), zakończono budowę pomostu i wieży widokowej w gminie Ińsko, wykonano dokumentację projektową dla 10 wiat ogniskowych, 2 pomostów, palisady i mostku w Glinnej. Infrastruktura kanalizuje ruch turystyczny w obszary możliwe do udostępnienia co jednocześnie zmniejsza antropopresję w obszarach najcenniejszych, o mniejszej chłonności turystycznej. W poprzednich latach ZPKWZ również prowadził tego rodzaju działania wskutek czego infrastruktura kierunkująca ruch turystyczny, informacyjna jak i rekreacyjna ulega ciąglemu wzbogaceniu, co więcej wymieniane są również elementy zdekapitalizowane, przekazujące nieaktualne treści. Całkowita wartość projektu realizowanego w latach 2016-2019: 11 612 966,00 zł., z tego 320 000 zł dotacja WFOŚiGW, 9 599 021 zł środki UE, 1 693 945 zł środki samorządu województwa.
2. W ramach przygotowań do projektu INTERREG VA pt: „Przystosowanie europejskiego mostu Siekierki – Neuruednitz do ruchu turystycznego” i działań warunkujących możliwość podjęcia realizacji przebudowy mostu oraz wypełniania zadań statutowych ZPKWZ w 2018 roku przeprowadzono monitoring puchacza (*Bubo Bubo*) i posadowiono 10 platform lęgowych w okolicach mostu. ZPKWZ jest partnerem wiodącym projektu, którego realizacja rozpocznie się w 2019r. Most będzie transgraniczną ścieżką pieszo-rowerową wchodzącą w skład tworzonych obecnie systemowych tras rowerowych województwa zachodniopomorskiego łącząc polskie trasy z systemem niemieckich i międzynarodowych tras

- rowerowych. Dla uatrakcyjnienia turystycznego powstanie dwupoziomowa platforma widokowa nad przęsłem mostu pozwalająca również na podziwianie całości mostu jako zabytku techniki. Most zostanie wyposażony w infrastrukturę służącą turystom i edukacji na nasypie (granicy państw) powstanie symboliczna wspólna przestrzeń rekreacyjno-wypoczynkowa. Takie wykorzystanie mostu pozwala na realizację polityki zrównoważonego rozwoju turystyki. Całkowita wartość projektu: 7 379 295 zł., w tym 6 272 400 zł środki UE, 1 106 895 zł środki samorządu województwa.
3. W ramach współpracy międzynarodowej z Parkiem Narodowym Unteres Odertal i Gminą i Miastem Schwedt rozpoczęto realizację projektu INTERREG VA pt: „Zrównoważona turystyka wodna w Unikalnej Dolinie Dolnej Odry”. Głównymi zamierzeniami projektowymi są: stworzenie sieci naturalnych miejsc odpoczynku, rozszerzenie oferty Centrum Turystyki Wodnej, budowa tarasu widokowego, budowa wieży widokowej, opracowanie trójjęzycznych tablic informacyjnych, udostępnienie zwiedzającym bogatej oferty multimedialnej oraz wydanie publikacji. Projekt swoim zasięgiem obejmuje tereny chronione po stronie polskiej i niemieckiej. Instalowana infrastruktura pozwoli na zrównoważone korzystanie z zasobów przyrodniczych transgranicznego obszaru chronionego. Całkowita wartość projektu na lata 2018-2020: 7 170 511 zł, w tym 6 094 934 zł środki UE, 1 075 577 zł. środki samorządu województwa.
4. Realizacja projektu ochrony czynnej gatunków chronionych, m.in. nietoperzy i bociana białego mająca na celu zwiększenie sukcesu lęgowego i rozrodczego oraz poprawę warunków siedliskowych tych gatunków – w ramach RPO WZ 4.4 – „Wzmacnianie ochrony bociana białego i nietoperzy oraz realizacja zadań czynnej ochrony w rezerwach przyrody na obszarach parków krajobrazowych województwa zachodniopomorskiego” – w roku 2018 zakończono inwentaryzację i analizę przydatności siedlisk dla nietoperzy oraz potrzeb dla bociana oraz rezerwatów przyrody. W 2019 roku rozpocznie się montaż ponad 600 budek dla nietoperzy oraz remont gniazd i posadowienie platform lęgowych dla bocianów oraz prace zabiegów ochrony czynnej w rezerwach. Całkowita wartość projektu: 1 000 026,00 zł., w tym 850 022 zł środki UE, 150 004 zł środki samorządu województwa.
5. W czerwcu 2018 r. ZPKWZ, jako partner wiodący, we współpracy z niemieckim Parkiem Narodowym Doliny Dolnej Odry, Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska w Szczecinie oraz Nadleśnictwami w Chojnie i Mieszkowicach złożył aplikację o dofinansowanie ze środków Programu Współpracy Terytorialnej Interreg VA, priorytet Natura i Kultura, cel tematyczny Wspólne utrzymanie i rozwój bioróżnorodności. Decyzję o przyznaniu dofinansowania podjął Komitet Sterujący Programu Interreg VA na posiedzeniu w dniach 4-5 grudnia 2018 r. W ramach planowanego projektu pod nazwą „Przyroda bez granic w Unikalnej Dolinie Dolnej Odry” zrealizowane zostaną m.in. następujące działania:
- sztuczne platformy lęgowe dla ptaków drapieżnych,
 - sztuczne płytkie zbiorniki wodne dla ptaków wodno-błotnych,
 - zabiegi czynnej ochrony w rezerwach i na siedliskach przyrodniczych,
 - poprawa udostępnienia turystycznego obszarów chronionych – czatownie do podglądania ptaków, szlaki w rezerwach, punkty widokowe,
 - mobilna transgraniczna wystawa przyrodnicza,
 - wspólny marketing i promocja wartości przyrodniczych obszaru.
- Realizacja projektu planowana jest w latach 2020 – 2022.
6. ZPKWZ przygotował i uzyskał finansowanie projektu pn: „Opracowanie projektów planów ochrony 5 parków krajobrazowych oraz aktualizacja planów ochrony 2 parków krajobrazowych” z osi priorytetowej IV – naturalne otoczenie człowieka, działanie 4.8. RPO WZ 2014-2020. W ramach projektu zaktualizowane zostaną plany ochrony Szczecińskiego Parku Krajobrazowego „Puszcza Bukowa” oraz Ińskiego Parku Krajobrazowego. Opracowane zostaną również plany ochrony parków: Drawskiego, Dolina Dolnej Odry, Cedyńskiego, Ujście Warty oraz Barlinecko-Gorzowskiego Parku Krajobrazowego (w częściach znajdujących się na terenie województwa zachodniopomorskiego).
7. Działania edukacyjne w zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego i zrównoważonego użytkowania zasobów przyrodniczych w 2018 roku:
- w roku 2018 ZPKWZ zorganizował finał ogólnopolskiego konkursu: „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski”, edycja XVII. Przeprowadzenie tego konkursu wiązało się z dużym zaangażowaniem zespołu w prace o charakterze merytorycznym i organizacyjnym. Oprócz przygotowania pytań, regulaminów na zespole spoczywała organizacja finału ogólnokrajowego dla 150 osób, które przyjechały z całej

Polski (po jednej 4 osobowej drużynie dzieci wraz z opiekunami z każdego województwa oraz dyrektorzy parków krajobrazowych). Dla tego zadania wykorzystano środki z RPO Oś priorytetowa: Naturalne otoczenie człowieka. Działanie 4.5 Kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody przez edukację. Koszt organizacji finału 128 573 zł, w tym 109 287 zł środki UE, 19 286 zł środka samorządu województwa;

- również z powyższego działania 4.5 realizowany jest (przez kolejne 2 lata) projekt pn.: „Edukacja przyrodnicza w parkach krajobrazowych województwa zachodniopomorskiego”. W ramach tego projektu zaplanowano między innymi zadanie polegające na organizacji wyżej wymienionej XVII edycji ogólnopolskiego konkursu pn. „Poznajemy parki krajobrazowe Polski” oraz szereg działań edukacyjnych i promocyjnych skierowanych do mieszkańców województwa. Projekt będzie realizowany w latach 2019 i 2020. Wartość projektu: 320 000,00 zł., w tym 272 000 zł środki UE, 48 000 zł środki samorządu województwa.

W obszarze zarządzania jakością powietrza i klimatu akustycznego:

Główne działania samorządu województwa zachodniopomorskiego polegają na opracowywaniu dokumentów programowych. W powyższych dokumentach wskazywane są działania naprawcze, których realizacja ma na celu poprawę jakości powietrza i dotrzymanie standardów akustycznych w województwie. W 2018 roku w obszarze zarządzania jakością powietrza i klimatem akustycznym podejmowano następujące działania:

1. W dniu 27 lutego 2018 r. Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego uchwalił nowe programy ochrony powietrza wraz z planami działań krótkoterminowych dla wszystkich stref województwa zachodniopomorskiego, tj. aglomeracji szczecińskiej, miasta Koszalin oraz strefy zachodniopomorskiej. Niniejsze dokumenty programowe zostały wykonane w oparciu o wyniki Rocznej oceny jakości powietrza w województwie zachodniopomorskim za 2016 r. Wykonane w ramach opracowywania dokumentów analizy wykazały, iż jakość powietrza ulega systematycznej poprawie. Tym samym zmniejsza się wielkość obszarów, na których występują przekroczenia standardów jakości powietrza. Opracowane programy ochrony powietrza wskazują na konieczność kontynuacji działań naprawczych mających na celu ograniczenie niskiej emisji. Należy zaznaczyć, iż efekt wdrażania zadań wskazanych w dokumentach programowych przez poszczególne samorządy lokalne w dużej mierze uzależniony jest od zapewnienia ich finansowania przez odpowiednie programy wdrażane przez NFOŚiGW w Warszawie (zwłaszcza w odniesieniu do finansowania działań naprawczych realizowanych przez osoby fizyczne). Nabiera to szczególnego znaczenia w kontekście zmian prawnych, jakie miały miejsce w obrębie przepisów ustawy *Prawo ochrony środowiska* w zakresie funkcjonowania wojewódzkich funduszy ochrony środowiska. Powyższe – niezgodne z Konstytucją RP – zmiany spowodowały, iż w Radzie Nadzorczej WFOŚiGW pozostawiono tylko 1 przedstawiciela samorządu województwa, co w konsekwencji doprowadziło do jedynie iluzorycznego wpływu samorządu województwa na kreowanie priorytetów polityki finansowej dotyczącej ochrony środowiska.
2. W dniu 26 września 2018 r. Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego podjął tzw. uchwałę antysmogową, wprowadzającą na obszarze województwa zachodniopomorskiego ograniczenia i zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Podstawę do wprowadzenia uchwały antysmogowej stanowił art. 96 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2018 r., poz. 799 ze zm.). Ograniczenia i zakazy wymienione w uchwale antysmogowej obowiązują wszystkich użytkowników instalacji o mocy poniżej 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych, tj. mieszkańców województwa zachodniopomorskiego, samorządy oraz podmioty działające na jego terenie. Ograniczeniami i zakazami objęto w szczególności następujące instalacje: kotły centralnego ogrzewania i ogrzewacze pomieszczeń tj. kominki, piece kaflowe, kozy, itp.
3. W 2018 r. Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego przystąpił do opracowania nowego Programu ochrony środowiska przed hałasem. Zgodnie z art. 118a ust. 1 pkt 3 ustawy *Prawo ochrony środowiska* podstawowym źródłem danych wykorzystywanym dla celów tworzenia niniejszego programu są mapy akustyczne, opracowywane i przedkładane przez zarządzających obiektami, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne na znacznych obszarach. Na terenie województwa zachodniopomorskiego do obiektów, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne na znacznych obszarach, zaliczone zostały odcinki dróg krajowych i wojewódzkich

o natężeniu ruchu powyżej 3 mln pojazdów rocznie, a także odcinki linii kolejowych o natężeniu ruchu powyżej 30 000 pociągów rocznie, tj.:

- drogi zarządzane przez GDDKiA w Warszawie o łącznej długości ok. 412,30 km;
- drogi zarządzane przez ZZDW w Koszalinie o łącznej długości 33,10 km;
- odcinki linii kolejowych zarządzane przez PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. o łącznej długości 36,98 km.

Projekt Programu ochrony środowiska przed hałasem został w grudniu 2018 r. przyjęty przez Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego i skierowany pod obrady Sejmiku. Program został przyjęty przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego Uchwałą Nr III/34/19 z dnia 24 stycznia 2019 r. – koszt opracowania programu 50 368,50 zł z dotacji budżetu państwa.

4. Działania edukacyjne w zakresie ochrony powietrza w 2018 roku:

- wsparcie, w formie dotacji celowej, przekazanej podmiotom wyłonionym w drodze otwartego konkursu ofert na realizację zadań wynikających z obowiązującego „Programu Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2016-2020 z perspektywą do 2024”, tj.:
 - Lidze Ochrony Przyrody, Okręg w Szczecinie, w wysokości 24 850,00 zł na realizację zadania pn.: Kampania edukacyjno – informacyjna „Dobre praktyki dla poprawy jakości powietrza”,
 - Fundacji Rozwoju Regionalnego BIELIK w Szczecinie, w wysokości 24 700,00 zł na realizację zadania pn.: „Świadomy turysta – jak ekologicznie zwiedzać Pomorze Zachodnie”,
- zlecenie w trybie uproszczonym Stowarzyszeniu Pojazdy Elektryczne, Ekologia i Ekonomia Inwestycji z siedzibą w Policach realizacji zadania pn.: „Nie dym! – konkurs ekologiczny” – wysokość dotacji celowej 5 900,00 zł.

W obszarze gospodarki odpadami:

W 2018 r. podjęto następujące działania edukacyjne w zakresie gospodarki odpadami:

- wsparcie, w formie dotacji celowej, przekazanej podmiotom wyłonionym w drodze otwartego konkursu ofert na realizację zadań wynikających z obowiązującego „Programu Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2016-2020 z perspektywą do 2024”, tj.: Fundacji Europejski Instytut Rozwoju Zrównoważonego w Szczecinie, w wysokości 24 800,00 zł, na realizację zadania pn.: Kampania edukacyjno – informacyjna „Propagowanie zachowań z zakresu edukacji ekologicznej promującej właściwe postępowanie z odpadami, mającej na celu promowanie świadomej konsumpcji dóbr, w tym ograniczanie marnotrawienia żywności wśród społeczeństwa w województwie zachodniopomorskim.”

Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego realizuje przedmiotową politykę poprzez: monitoring realizowanych działań poprzez kontrolę instalacji RIPOK, jak również przygotowując zgodnie z ustawowym obowiązkiem sprawozdania z WPGO. Obecnie rozpoczęto procedurę aktualizacji WPGO, z uwagi na planowane przez Ministerstwo Środowiska rewolucyjne zmiany w zakresie regionalnych systemów gospodarki odpadami oraz konieczność aktualizacji inwestycji zgłaszanych przez samorządy i przedsiębiorców do Planu Inwestycyjnego. Ponadto, zgodnie z ustawowymi obowiązkami, Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego sporządza sprawozdania na podstawie zweryfikowanych danych przekazywanych przez gminy, podmioty gospodarcze i kieruje je do Ministerstwa Środowiska, Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska. Ponadto prowadzi i aktualizuje bazę danych o produktach i opakowaniach oraz gospodarce odpadami (BDO) stworzoną przez Ministerstwo Środowiska w styczniu 2018 r.

Realizacja założonej polityki umożliwiła:

- wzrost liczby PSZOK-ów (punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych) – zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa każda gmina winna stworzyć przynajmniej jeden taki punkt,
- osiągnięcie przez gminy wymaganego poziomu ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania (brak osiągnięcia wymaganych prawem poziomów skutkuje nałożeniem kar finansowych na gminy),
- wzrost masy odpadów selektywnie zebranych – wynika to głównie z obowiązującego systemu gospodarowania odpadami oraz większej świadomości ekologicznej mieszkańców,
- postęp w procesie rekultywacji nieeksploatowanych składowisk,
- wzrost poziomu odzysku i recyklingu w zakresie odpadów budowlanych,

- modernizację i rozbudowę istniejących instalacji RIPOK, oddanie do użytkowania spalarni odpadów w Szczecinie, która uzyskała status instalacji ponadregionalnej.

Inne zadania realizowane w obszarze ochrony środowiska:

- W 2018 r. opracowano Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2016 – 2020 z perspektywą do 2014 r., za okres 2016-2017.
- Realizując zapisy Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2016-2020 z perspektywą do 2024r. w 2018 roku Wydział Ochrony Środowiska w drodze uproszczonej procedury zlecenia zadania publicznego, na podstawie art. 19a ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2019 r. poz. 688) wsparł Stowarzyszenie Federacja Zielonych Gaja, z siedzibą w Szczecinie, w kwocie 20 000,00 zł w realizacji zadań pn.: Książeczka "Rakieta Zo-Zo-Zu do Krainy To-To-Tu" wraz z promocją wśród dzieci i młodzieży oraz Książeczka „Pory roku i świat wokół” wraz z promocją wśród dzieci i młodzieży. Dodatkowo w ramach prowadzonych działań edukacyjnych współorganizowano:
 - wojewódzki etap Olimpiady Wiedzy Ekologicznej – 2 723,00 zł,
 - Wojewódzki Konkurs „Mistrz OZE” – 1 167,00 zł,
 - XVII edycję „Konkursu Wiedzy Ekologicznej” – 1 000,00 zł,
 - wydarzenie pn.: „I znów będą śpiewały ryby w Jeziorze Głębokie” organizowanego w ramach cyklu EKO-PRZEDSZKOLAK 2018 – 2 000,00 zł,
 - wydarzenie pn.: „Raz, dwa, trzy łobuziaki z ekologią na ty” – 1 000,00 zł.
- Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej wykonało projekt Planu zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko. Projekt został przyjęty uchwałą Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 9 kwietnia 2018 roku i jednocześnie skierowany do procedury opiniowania i uzgadniania projektu oraz konsultacji w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko. Procedura wciąż trwa.

Cele polityki ochrony środowiska są zbieżne z celami, kierunkami i konkretnymi działaniami przyjętymi w projekcie planu zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego (PZPWZ). Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej nie posiada narzędzi realizacji polityki ochrony środowiska, jednakże uczestniczy w wymienionym w Polityce instrumentarium strukturalnym, poprzez uczestnictwo w systemie planowania przestrzennego. Województwo prowadząc politykę przestrzenną wyrażoną w PZPWZ w związku z ustawową procedurą przenosi ustalenia PZPWZ na poziom gminny. Odbywa się to w formie wniosków zawartych w Uchwałach ZWZ do rozpoczętych prac nad dokumentami planistycznymi oraz opiniowania i uzgadniania przygotowanych przez gminy projektów tych dokumentów. W 2018 roku RBGP przygotowało projekty wniosków na Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego. Wnioski zostały przyjęte w formie uchwał ZWZ, dotyczyły następujących dokumentów planistycznych:

- 16 – dot. wniosków do Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin,
- 142 – dot. wniosków do Miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- 3 – dot. wniosków do Planów Obszarów morskich (przygotowywane przez Urzędy Morskie),
- 1 – dot. wniosku do Uchwały krajobrazowej.

Ponadto przygotowano postanowienia ZWZ uzgadniające projekty dokumentów planistycznych składanych przez gminy.

Wydatki na realizację zadań: wydatki zostały szczegółowo przedstawione w poszczególnych obszarach działań. Wsparcie w zakresie polityki ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego w ramach RPO WZ 2014-2020 na poszczególne działania kształtuje się następująco:

- Modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej oraz wielorodzinnych budynków mieszkaniowych – 146 946 905,60 zł, w tym w 2018r. – 59 673 570,76 zł;
- Odnawialne Źródła energii – 215 677 622,11 zł, w tym w 2018 r. – 146 336 673,46 zł;
- Rozwój gospodarki wodno-ściekowej 71 741 552,63 zł, w tym 2018 r. – 45 542 115,95 zł;
- Dostosowanie do zmian klimatu 46 194 498,48 zł, w tym w 2018 r. – 16 537 013,11 zł;

- Rozwój gospodarki odpadami komunalnymi 11 252 223,32 zł, w tym 2018 r. – 9 552 224,17 zł;
- Wsparcie nieinfrastrukturalnych form ochrony przyrody 850 000,00 zł, w 2018 r. – 0,00 zł;
- Edukacja ekologiczna 1 673 362,05 zł, w tym w 2018 r. – 1 673 362,05 zł;
- Podnoszenie jakości ładu przestrzennego 5 153 313,25 zł, w tym w 2018 r. – 5 153 313,25 zł.

3.5.3. Wnioski i podsumowanie

Zdecydowana większość zadań wskazanych w Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2016-2020 z perspektywą do 2024 r. to zadania o charakterze ciągłym, które są z powodzeniem kontynuowane od wielu lat. Rozpatrując poszczególne obszary ochrony środowiska pod kątem pilnej potrzeby realizacji działań, zdecydowanie należy kontynuować, a jeśli to możliwe – zintensyfikować działania w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego. Realizacja działań naprawczych wskazanych w uchwalonych dokumentach programowych, jak również przestrzeganie zakazów i ograniczeń określonych w uchwale antysmogowej pozwoli na poprawę jakości środowiska w tym obszarze, jak również przyczyni się do utrzymania określonych w prawie standardów. W celu zwiększenia zasięgu uzyskiwanego efektu ekologicznego pożądane jest tworzenie mechanizmów finansowych, przyczyniających się do efektywniejszego wdrażania ustanowionych przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego kierunków.

Dotychczas podstawowe narzędzie Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego do realizacji polityki ochrony środowiska stanowiły pobierane przez samorząd opłaty za korzystanie ze środowiska, które następnie przekazywał do samorządowej osoby prawnej jaką jest Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Na poziomie Funduszu rozdzielano środki na cele służące poprawie środowiska w oparciu o wcześniej ustalone w regionie priorytety środowiskowe.. Wskutek niezgodnych z Konstytucją RP zmian ustawy Prawo ochrony środowiska przeprowadzonej w 2017 r. w zakresie funkcjonowania wojewódzkich funduszy ochrony środowiska, samorząd województwa pozbawiony został realnego wpływu na sposób dysponowania środkami z opłat za korzystanie ze środowiska wnoszonych przez podmioty z terenu województwa zachodniopomorskiego, co z kolei uniemożliwiło samorządowi województwa wyznaczanie priorytetów polityki finansowej w zakresie ochrony środowiska w województwie, a tym samym zagroziło realizacji celów ustawowo przypisanych kompetencjom samorządu regionalnego dokumentów m.in.: strategii rozwoju województwa, programu ochrony środowiska, planu gospodarki odpadami, programu ochrony powietrza, programu ochrony środowiska przed hałasem. W ten sposób fundusz stał się instrumentem polityki rządu. Efektem tego było zablokowanie przez Radę Nadzorczą Funduszu wniosku Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego na uruchomienie Zachodniopomorskiego Programu Antysmogowego, którego celem miało być ograniczenie emisji pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 poprzez finansowanie w wysokości do 50% poniesionych kosztów kwalifikowanych wymiany przestarzałych technologicznie kotłów na paliwo stałe na nowoczesne źródła ciepła.

Decyzją nowo wybranego Zarządu NFOŚiGW wstrzymano również finansowanie programu Prosument wspierającego rozwiązania ekologiczne dla małych instalacji produkujących na własne potrzeby energię odnawialną w gospodarstwach domowych. Budżet programu realizowanego przez WFOŚiGW w Szczecinie wynosił ponad 70 mln zł.

Uruchomiony we wrześniu 2018 r. rządowy program „Czyste powietrze” nie spełnia założonych oczekiwań. Konieczne wydają się zmiany założeń programu, które zagwarantują w pierwszej kolejności likwidację istniejących przestarzałych źródeł ciepła, a także zmiany pozwalające na przyspieszenie rozpatrywania wniosków, jak również na stworzenie lepszych kanałów dystrybucji programu wśród beneficjentów. Kluczowym wydaje się ponadto uruchomienie ze środków regionalnych będących w dyspozycji WFOŚiGW w Szczecinie dodatkowego programu celowanego w ochronę powietrza, który zapewni skuteczne wsparcie mieszkańcom województwa w procesie wymiany źródeł ciepła na ekologiczne oraz instalowaniu odnawialnych źródeł energii.

Dostrzegając potrzebę realizacji działań zmierzających do poprawy jakości powietrza w regionie samorząd województwa planuje zintensyfikować działania celem skutecznego i efektywnego wspierania przedsięwzięć służących poprawie stanu jakości powietrza w regionie poprzez inwestycje w środowisko z wykorzystaniem funduszy europejskich. W ramach RPO WZ 2014-2020 w roku bieżącym zarezerwowano 9 mln euro na wprowadzenie programu antysmogowego, którego odbiorcami końcowymi będą mieszkańcy województwa.

Dzięki skutecznie zakończonym negocjacjom z Komisją Europejską, będzie można sfinansować wymianę starych kotłów i dokonać termomodernizacji budynków jednorodzinnych. W RPOWZ 2014-2020 planowane jest uruchomienie dwóch działań: 2.14 *Poprawa jakości powietrza – Zachodniopomorski Program Antysmogowy* oraz 2.15 *Termomodernizacja budynków jednorodzinnych – Zachodniopomorski Program Antysmogowy*.

Działania w zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego i zrównoważonego wykorzystania zasobów przyrodniczych realizowane są głównie przez ZPKWZ. Część realizowanych projektów pozwala na ukierunkowanie ruchu turystycznego i ochronę cennych obszarów przed nadmierną antropopresją przy jednoczesnym wzbogaceniu oferty turystycznej i rekreacyjnej w parkach krajobrazowych o elementy infrastruktury turystycznej oraz edukacyjnej. Jednym z ważniejszych działań jest przeprowadzenie procedury ustanowienia planów ochrony dla wszystkich parków krajobrazowych w województwie jako podstawowych dokumentów planujących ochronę przyrody na tych obszarach.

Planowane rewolucyjne zmiany w przepisach prawa z zakresu gospodarki odpadami (ustawa o odpadach, ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach) wymagają ze strony Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego podjęcia wielu działań mających na celu realizację wyznaczonych kierunków działań na szczeblu wojewódzkim, w szczególności:

- ponownej analizy i zaplanowania na nowo systemu gospodarowania odpadami na terenie województwa, w związku z tym aktualizacji WPGO w zakresie zniesienia regionalizacji;
- właściwego zaplanowania w planie inwestycyjnym, będącym załącznikiem do WPGO, inwestycji oraz infrastruktury niezbędnej do osiągnięcia zgodności z planowanymi zmianami prawa oraz unijnymi dyrektywami w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi, w tym wdrożenia hierarchii sposobów postępowania z odpadami, osiągnięcia wymaganych poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu;
- zintegrowanego podejścia do gospodarki odpadami na terenie województwa w związku z dodatkową ustawową kompetencją Marszałka Województwa w zakresie prowadzenia i aktualizacji rejestru Bazy danych o produktach i opakowaniach oraz gospodarce odpadami (BDO). Ministerstwo Środowiska uruchomiło 24 stycznia 2018 r. tzw. rejestr podmiotów wprowadzających produkty, produkty w opakowaniach i gospodarujących odpadami stanowiący integralną część BDO, za jego prowadzenie odpowiedzialni są marszałkowie województw. Uruchomienie rejestru BDO stanowi wyzwanie dla jednostek samorządowych. Przez ręce pracowników WOŚ w bieżącym roku przeszło już ponad 6 000 wniosków o wpis i aktualizację w rejestrze.

Ponadto istotnym będzie:

- wspieranie wdrażania efektywnych ekonomicznie i ekologicznie technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym technologii pozwalających na recykling oraz odzysk energii zawartej w odpadach w procesach termicznego ich przekształcania,
- wyeliminowanie praktyk niewłaściwej eksploatacji i rekultywacji składowisk odpadów,
- redukcja ilości odpadów u źródła ich powstawania poprzez racjonalne gospodarowanie produktami, materiałami, substancjami oraz wykorzystywanie produktów ponownie do tego samego celu, do którego były przeznaczone pierwotnie.

W sposób ciągły realizowane są zadania związane z edukacją we wszystkich obszarach polityki ochrony środowiska. Mając na względzie potrzebę stałego podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców województwa, zwłaszcza w kontekście licznych zmian prawnych w obszarze ochrony powietrza i gospodarki odpadami, samorząd województwa będzie kontynuował te działania w kolejnych latach.

3.6. Energetyka

3.6.1. Uwarunkowania realizacji polityki rozwoju

Charakterystyka sektora energetycznego w województwie zachodniopomorskim.

W województwie zachodniopomorskim, podobnie jak w całym kraju, dominuje produkcja energii ze źródeł kopalnych, jednocześnie region jest krajowym liderem w produkcji energii elektrycznej ze źródeł

odnawialnych. Potencjał elektroenergetyczny województwa opiera się na działalności Zespołu Elektrowni Dolna Odra, wchodzącego w skład przedsiębiorstwa PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. z siedzibą w Belchatowie oraz elektrowni szczytowo-pompowej Żydowo. Przy łącznej wielkości produkcji energii poniżej 10 tys. GWh, nadwyżka produkcji w stosunku do zapotrzebowania regionu sięga ponad 3,5 tys. GWh.

Województwo jest na 5. miejscu w Polsce pod względem mocy zainstalowanych i osiągalnych w elektrowniach (niemal 3 390,8 MW). Na Pomorzu Zachodnim zainstalowano prawie 8% mocy krajowych jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej. Zużycie energii elektrycznej ogółem w gospodarstwie domowym w regionie oscyluje wokół 2 800 kWh. W Polsce wielkość ta wynosi powyżej 3 000 kWh. Zużycie energii elektrycznej w przemyśle, nie przekracza natomiast 1 700 GWh co daje nam 12. miejsce w Polsce.

Stan sieci dystrybucyjnych wysokich i średnich napięć funkcjonujących na terenie województwa zachodniopomorskiego uległ w 2018 roku znacznej poprawie, o czym świadczy wartość wskaźnika odzwierciedlającego poziom ciągłości dostaw energii do odbiorców tzw. SAIDI będący systemowym czasem trwania przerw nieplanowanych (z uwzględnieniem katastrofalnych) w dostawach energii elektrycznej, wyznaczonym w minutach na odbiorcę. W grupie ENEA (zachodnia część województwa) wartość wskaźnika SAIDI dla przerw nieplanowanych z uwzględnieniem katastrofalnych za 2018 r. wyniosła 152,68 minut na odbiorcę, natomiast w grupie ENERGA (wschodnia część województwa) za okres 9 miesięcy 2018 r. wskaźniki SAIDI był na poziomie 124,6 minut na odbiorcę.

Sytuacja w ciepłownictwie w regionie jest zróżnicowana. Głównymi odbiorcami energii ciepłej są „przemysł i budownictwo” oraz „sektor drobnych odbiorców”, w tym głównie „gospodarstwa domowe”. Poziom zużycia ciepła jest dla obu tych grup zbliżony, z lekką przewagą dla przemysłu. W przypadku odbiorców przemysłowych zdecydowana większość zużycia pochodzi z produkcji własnej. Największymi producentami energii elektrycznej i ciepłej w województwie są Zespół Elektrowni Dolna Odra S.A. w Nowym Czarnowie (w skład którego wchodzi: Elektrownia Dolna Odra w Nowym Czarnowie oraz dwie elektrownie zlokalizowane w Szczecinie: Pomorzany i Szczecin), a także Miejska Energetyka Ciepła Sp. z o.o. w Koszalinie. Na obszarze województwa zachodniopomorskiego koncesjonowaną działalność ciepłowniczą w zakresie wytwarzania ciepła oraz jego dystrybucji prowadzi 28 przedsiębiorstw. Na Pomorzu Zachodnim, w instalacje centralnego ogrzewania wyposażonych jest prawie 90% ogólnej liczby mieszkań w miastach i ponad 76% na terenach wiejskich, wskaźnik ten jest niezmienny od kilku lat i wyższy niż średnia w kraju odpowiednio o 3 i 6 punkty procentowe.

W województwie zachodniopomorskim odnotować należy brak dużych źródeł gazu ziemnego. Eksploatowane złoża gazu ziemnego zaazotowanego pozwalają jedynie na pokrycie części zapotrzebowania w powiatach Pomorza Środkowego.

Warto zaznaczyć, że na terenie województwa zlokalizowany jest Terminal LNG, oddany do użytku na przełomie 2015 i 2016 roku. Zapowiadane jeszcze w 2015 r. działania dotyczące rozbudowy Terminala zaczynają w ostatnich miesiącach nabierać bardziej konkretnego charakteru. Rozbudowa o kolejny zbiornik, zwiększający pojemności magazynowe oraz rozbudowa istniejącego układu regazyfikatorów, pozwolą na zwiększenie mocy regazyfikacyjnej terminalu do 7,5 mld Nm³ gazu, co wpłynie na wzrost pozycji konkurencyjnej Pomorza Zachodniego. Ponadto w ramach inwestycji towarzyszących rozbudowie Terminala LNG realizowany będzie projekt lądowego systemu załadunku gazu skroplonego na kolej, dzięki czemu możliwy będzie transport znacznych ilości tego paliwa na tereny pozbawione dotychczas dostępu do konwencjonalnej sieci gazowniczej. Trwają także prace przygotowawcze związane z Projektem Baltic Pipe. Obie inwestycje wpłyną na poprawę bezpieczeństwa energetycznego kraju, a poprzez rozbudowę dostępu dla sieci dystrybucyjnej również na bezpieczeństwo regionu.

W latach 1999-2017 długość sieci gazowej w województwie wzrosła o 4 169 km – z 3 253,2 km do 7 422,2 km. Równocześnie w tym samym okresie wzrosła liczba odbiorców gazu z sieci z 329,1 tys. do 381 tys. Pomimo podwojenia długości sieci w województwie, dostęp do infrastruktury gazowej (głównie na terenach małych miast i obszarach wiejskich) jest niewystarczający i wymaga rozbudowy. W dalszym ciągu 26 gmin województwa nie ma dostępu do gazu sieciowego.

Liczba odbiorców gazu (gospodarstw domowych) w województwie zachodniopomorskim sukcesywnie wzrasta. Zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w województwie wynosi 130 m³. W kraju zużycie jest na poziomie 110 m³. Na Pomorzu Zachodnim największe zużycie gazu na

1 mieszkańca występuje w powiatach nadmorskich i grodzkich a także metropolitalnych położonych wokół Szczecina (policki, goleniowski).

Województwo zachodniopomorskie pomimo stagnacji rozwoju źródeł energii odnawialnej jaka nastąpiła w 2017 r. od lat zajmuje pozycję lidera. Stagnacja spowodowana została wprowadzeniem *ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych*, wprowadzając pojęcie minimalnej odległości elektrowni wiatrowej od budynku mieszkalnego, która musi być równa lub większa od dziesięciokrotności wysokości elektrowni wiatrowej mierzonej od poziomu gruntu do najwyższego punktu budowli, wliczając elementy techniczne, w szczególności wirnik wraz z łopatami (tzw. całkowita wysokość elektrowni wiatrowej). Na Pomorzu Zachodnim wytwarza się prawie 4 500 GWh energii z OZE co stanowi ponad 18,5% wytworzonej w kraju energii ze źródeł odnawialnych. W samym województwie udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem przekracza 47%. Charakterystyczną cechą województwa jest lokalizacja dużych i bardzo dużych farm wiatrowych. W pasie nadmorskim i w bezpośrednim jego sąsiedztwie panują najlepsze w Polsce warunki wiatrowe. Moc zainstalowana w farmach wiatrowych w regionie stanowi ponad ¼ wszystkich mocy zainstalowanych w energetyce wiatrowej w Polsce.

Obok potencjału i tradycji w zakresie rozwoju energetyki opartej na wietrze województwo posiada duży potencjał biomasy. Największym w regionie producentem energii z biomasy jest Zespół Elektrowni Dolna Odra – biomasa spalana jest w nowoczesnym kotle fluidalnym zainstalowanym w Elektrowni Szczecin. Ponadto w województwie pracuje kilkaset kotłów spalających biomasę. Pierwsze miejsce przypada również funkcjonującym w regionie biogazowniom rolniczym, których jest 13, o łącznej mocy 12,69 MW.

Na obszarze Pomorza Zachodniego występują także zasoby energii geotermalnej. Energię geotermalną do produkcji ciepła wykorzystuje Geotermia Pyrzyce Sp. z o.o. a także G-TERM ENERGY Sp. z o.o. Geotermia Stargard. Stargardzka instalacja wpięta jest do miejskiej sieci ciepłowniczej Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Stargardzie. W 2018 r. PEC Stargard zakupił ponad 234 tys. GJ ciepła z ciepłowni geotermalnej co stanowiło 34,1% udziału OZE w produkcji ciepła ogółem w PEC.

Ponadto w województwie zachodniopomorskim eksploatowanych jest 64 elektrowni wodnych o łącznej mocy zainstalowanej 13,581 MW, liczba i moc elektrowni od kilku lat utrzymuje się na stałym poziomie. Najwięcej czynnych obiektów znajduje się na terenie powiatów: łobeskiego (11), gryfickiego (10), koszalińskiego (7), stargardzkiego (6) i myśliborskiego (6).

Coraz większym zainteresowaniem cieszy się energetyka fotowoltaiczna. W 2018 r. ponad 19 podmiotów wystąpiło z wnioskami o udzielenie promesy koncesji lub koncesji.

Do zadań samorządu województwa w zakresie energetyki, wynikających bezpośrednio z ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2018 r. poz. 755 z późn. zm.) oraz pośrednio – niezbędnych dla prawidłowej realizacji zadań ustawowych należy:

- opiniowanie planów rozwoju infrastruktury sieciowej opracowywanych przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą w obszarze energetyki na terenie województwa,
- wspieranie działań inwestycyjnych przedsiębiorstw z sektora energetycznego, zarówno kontrolowanych przez administrację publiczną, jak i tych o dominującym kapitale prywatnym,
- wspieranie działań podejmowanych przez samorządy lokalne w zakresie efektywności energetycznej oraz planowania rozwoju energetyki oraz opiniowanie lokalnych planów energetycznych,
- realizacja wspólnych zakupów energii elektrycznej i gazu z jednostkami organizacyjnymi województwa zachodniopomorskiego oraz upowszechnianie i promocja dobrych praktyk w tym zakresie,
- współdziałanie z ministerstwem właściwym ds. energii w sprawach planowania i realizacji systemów zaopatrzenia w paliwa i energię,
- podejmowanie inicjatyw w zakresie upowszechniania zasad efektywnego zarządzania energią, wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz oszczędzania energii,
- współpraca ze szkołami ponadgimnazjalnymi z województwa o profilu nauczania związanym z szeroko rozumianymi zagadnieniami elektroenergetycznymi i OZE, celem której jest wspieranie, propagowanie i promowanie osiągnięć młodzieży w obszarze bezpieczeństwa energetycznego i odnawialnych źródeł energii,
- prowadzenie monitoringu rozwoju regionalnego rynku energetycznego jako elementu wspierania procesów przygotowywania i opiniowania planów energetycznych i lokalnych polityk energetycznych.

W realizacji zadań samorządu województwa współuczestniczą podmioty energetyczne prowadzące działalność gospodarczą na terenie województwa, których zadania wynikają z ustawy Prawo energetyczne i aktów wykonawczych do ustawy. Do ich zadań należy m.in. dbanie o bezpieczeństwo dostaw energii i paliw, poprzez zapewnienie odpowiednich zdolności przesyłowych oraz nadzór nad bezpieczeństwem funkcjonowania krajowego systemu elektroenergetycznego i gazowego; rozwój sieci dystrybucyjnych, ich utrzymanie oraz przyłączanie nowych odbiorców; rozwój i utrzymanie jednostek wytwórczych; dywersyfikacja kierunków dostaw paliw.

Zadania w zakresie energetyki realizowane są w oparciu o następujące dokumenty programowe:

- Polityka energetyczna województwa zachodniopomorskiego została przyjęta uchwałą Nr 1433/16 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z 13 września 2016 roku.
- Program rozwoju sektora energetycznego w województwie zachodniopomorskim do 2015 r. z częścią prognostyczną do 2030 r. w perspektywie do 2030 r.

3.6.2. Główne zadania na rzecz wdrożenia zapisów kierunkowych polityki rozwoju

Działania w zakresie energetyki realizowane są w oparciu o kierunkowe zapisy *Polityki energetycznej województwa zachodniopomorskiego*. W *Polityce* wskazano 5 kierunków interwencji. Samorząd województwa ma ograniczone instrumenty bezpośredniej interwencji w rozwój sektora energetycznego dlatego ściśle współpracuje z samorządami lokalnymi, administracją rządową oraz podmiotami energetycznymi. Informacje na temat realizowanych bądź zrealizowanych inwestycji na obszarze województwa zostały pozyskane od podmiotów energetycznych. Wykaz działań przedstawiono zgodnie z przyjętymi w *Polityce* kierunkami:

1. Zapewnienie optymalnego poziomu bezpieczeństwa energetycznego w regionie:

- Spółka Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A., podmiot odpowiedzialny za funkcjonowanie krajowego systemu przesyłowego w 2018 r. realizowała 14 wieloletnich inwestycji, w tym rozpoczęła jedną nową. Realizowane działania mają zapewnić bezpieczeństwo pracy sieci oraz bezpieczeństwo zasilania odbiorców energii w północnej części kraju, umożliwić przyłączenie oraz wyprowadzenie mocy ze źródeł wytwórczych zlokalizowanych w północnej części kraju, w tym z OZE, „odblokować” zdolności eksportowe na połączeniu kablowym Polska-Szwecja i stworzyć warunki do pełnego ich wykorzystania na poziomie 600 MW. Nowe zadanie rozpoczęte w 2018 r. to dostosowanie stacji 400(220)/110 kV Żydowo Kierzkowo wraz z wprowadzeniem linii 220 kV ze stacji Piła Krzewina i stacji Dunowo. Natomiast zadanie zakończone w październiku 2018 r. to modernizacja SE 220/110 kV Glinki, służącej poprawie bezpieczeństwa zasilania aglomeracji szczecińskiej, zwłaszcza jej lewobrzeżnej części.
- Spółka PGE GiEK S.A. Oddział Zespół Elektrowni Dolna Odra – w 2018 r. poniosła nakłady inwestycyjne w kwocie – 1,75 mln zł na rozwój projektu (fazę przygotowawczą) związanego z budową nowych mocy wytwórczych, dwóch bloków gazowo-parowych klasy 700 celem wsparcia bezpieczeństwa energetycznego kraju.
- ENEA Operator Sp. z o.o. – w 2018 r. poniosła nakłady w wysokości 353,66 mln zł, w tym 13,54 mln zł pochodzących ze źródeł zewnętrznych (RPO WZ 2014-2020, POIiŚ). na realizację 24 wieloletnich inwestycji. Celem realizacji inwestycji jest zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego odbiorców, niezawodności zasilania odbiorców, zwiększenie przepływów mocy oraz zmniejszenie strat sieciowych w dystrybucji energii elektrycznej jak również likwidacja ograniczeń w wyprowadzeniu mocy z elektrowni Dolna Odra. Wśród zakończonych inwestycji na poziomie napięcia 110 kV znalazły się: budowa linii napowietrznej WN-110 kV relacji GPZ (Główny Punkt Zasilania) Choszczno II – GPZ Recz; budowa stacji WN-110 kV/SN GPZ Choszczno II wraz z linią zasilającą oraz wyprowadzeniami; budowa stacji WN-110 kV/SN GPZ Recz wraz z linią zasilającą oraz wyprowadzeniami; budowa linii kablowej WN-110 kV relacji GPZ Dąbie – GPZ Zdroje; przebudowa stacji WN-110 kV relacji GPZ Zdroje; przebudowa stacji WN-110 kV relacji GPZ Dąbie; budowa linii napowietrznej WN-110 kV relacji GPZ Krzęcin – GPZ Dolice – jako wcięcie w linię zasilającą GPZ Choszczno II.
- Spółka ENERGA-OPERATOR S.A. – w 2018 r. poniosła nakłady inwestycyjne w kwocie 110,38 mln zł (w tym kredyty inwestycyjne z międzynarodowych instytucji finansowych (EBI), środki z POIiŚ).

Nakłady przeznaczone były głównie na modernizację i odtworzenie sieci elektroenergetycznej wysokiego i średniego napięcia, modernizację stacji i urządzeń sieciowych celem zapewnienia bezpieczeństwa zasilania odbiorców, automatyzacji sieci SN oraz przyłączenia nowych odbiorców, w tym odnawialnych źródeł energii. Długość wybudowanych linii napowietrznych i kablowych w sieci WN/SN i nN wyniosła 369 718 metrów. Wybudowano/zmodernizowano 135 stacji WN/SN i SN/nN. Wartość mocy zainstalowanych/wymienianych transformatorów to 69 007 kVA. Największe inwestycje realizowane były w gminach: Czaplinek, Będzino, Białogard, Darłowo, Dygowo, Kołobrzeg, Malechowo, Mielno, Ostrowice, Rymań, Szczecinek, Świeszyno, Ustronie Morskie, Borne Sulinowo, Polanów, Sianów, Koszalin i Postomino.

2. Zapewnienie pozycji krajowego lidera w zakresie rozwoju szeroko rozumianego sektora energii odnawialnej zapewniającego optymalne wykorzystanie posiadanego potencjału:

Niekorzystne otoczenie prawne wpłynęło na efektywność wykorzystania potencjału OZE, szczególnie energetyki wiatrowej w regionie. Przyjęta ustawa z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych zwana także „ustawą odległościową” wprowadziła regulacje dotyczącą minimalnej odległości elektrowni wiatrowej od budynku mieszkalnego, która musi wynosić co najmniej dziesięciokrotność wysokości elektrowni wiatrowej mierzonej od poziomu gruntu do najwyższego punktu budowli co spowodowało brak możliwości dalszego rozwoju energetyki wiatrowej w naszym województwie. Pomimo, iż region nadal zajmuje pozycję lidera, rozwój ten został praktycznie całkowicie wyhamowany. Branża energetyki wiatrowej liczy na powrót hossy inwestycyjnej, o czym świadczyć może zakończona w listopadzie 2018 r. aukcja dla wytwórców energii elektrycznej z wykorzystaniem energii wiatru. Aukcję wygrały 23 podmioty z czego 5, które będą realizowały inwestycje w województwie zachodniopomorskim na łączną moc ponad 300 MW. Są to: Park Wiatrowy Dolice Sp. z o.o., PGE Klaster Sp. z o.o., Potegowo Winergy Sp. z o.o., European Wind Farms Polska Sp. z o.o. Grzmiąca Spółka komandytowa, Windfarm Polska II Sp. z o.o.

W latach 2016-2018 w ramach RPO WZ 2014-2020, przeprowadzano konkursy, w których o dofinansowanie mogły starać się podmioty realizujące projekty związane z budową, rozbudową, modernizacją jednostek wytwarzających energię elektryczną i/lub ciepłą z odnawialnych źródeł energii, przede wszystkim w oparciu o biomasę, biogaz i energię słoneczną, w tym z niezbędną infrastrukturą przyłączeniową do sieci dystrybucyjnych. Konkursy realizowane były w ramach trzech działań: 2.9. *Zastępowanie konwencjonalnych źródeł energii źródłami odnawialnymi*, wartość alokacji 796 018,00 EUR; 2.10. *Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł – alokacja 55 936 008 EUR*; 2.11. *Zwiększenie potencjału sieci energetycznej do odbioru energii z odnawialnych źródeł energii – alokacja 402 974,00 EUR*. W ramach działania 2.10 podpisano umowy na kwotę 210 334 348,61 zł, zakończono 23 projekty na kwotę 16 663 97,39 zł. Pozostałe projekty są w trakcie realizacji. Na pozostałe działania (2.10 i 2.11) wydano już wszystkie środki: w ramach działania 2.9 podpisano 5 umów na kwotę 3 413 481,34 zł, a w ramach działania 2.11 podpisano 1 umowę na kwotę 1 723 640,54 zł.

3. Zapewnienie pozycji krajowego lidera w zakresie jakości powietrza emitowanego przez źródła wytwórcze energii elektrycznej i ciepłej:

- Spółka PGE GiEK S.A. Oddział Zespół Elektrowni Dolna Odra – w 2018 r. poniosła nakłady inwestycyjne w kwocie 90,14 mln zł, które związane były z budową instalacji odsiarczania i odazotowania spalin celem dostosowania bloków energetycznych w Zespole Elektrowni Dolna Odra do standardów emisyjnych wynikających z tzw. Konkluzji BAT, jak i rozbudową i modernizacją istniejącego majątku, celem ograniczenia niskiej emisji oraz ograniczenia zużycia energii pierwotnej.
- Spółka Miejska Energetyka Ciepłą Sp. z o.o. w Świdwinie – w 2018 r. poniosła nakłady w kwocie 1,04 mln zł na modernizację/wymianę sieci kanałowej na preizolowaną oraz budowę nowej sieci preizolowanej. Celem podejmowanych działań jest zapewnienie pewności zasilania i poprawa efektywności energetycznej.
- Spółka Miejska Energetyka Ciepła Sp. z o.o. w Koszalinie – w 2018 r. poniosła nakłady w kwocie 6,34 mln zł na wymianę sieci ciepłowniczej na preizolowaną, budowę inteligentnej sieci ciepłowniczej, modernizację węzłów ciepłych, rozbudowę systemu ciepłowniczego w zakresie dostawy ciepłej wody użytkowej (c.w.u.) do odbiorców przyłączonych już do sieci, przyłączenie do

sieci nowych odbiorców, zarówno budynków mieszkalnych jak i usługowych zasilanych z indywidualnych źródeł ciepła, modernizację konstrukcji kotła na kocioł w technologii ścian szczelnych. Celem podejmowanych działań jest poprawa efektywności pracy sieci, zwiększenie bezpieczeństwa zasilania odbiorców, likwidacja niskiej emisji.

- Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. w Świnoujściu – w 2018 r. poniosło nakłady inwestycyjne w kwocie 2,22 mln zł (w tym z WFOŚiGW – 0,82 mln zł) na modernizację i budowę sieci. Celem podejmowanych działań jest likwidacja niskiej emisji, dywersyfikacja kierunków dostaw, a także poprawa efektywności energetycznej.
- Spółka Miejska Energetyka Ciepła Sp. z o.o. w Szczecinku – w 2018 r. poniosła nakłady inwestycyjne w kwocie 3,67 mln zł (w tym ze źródeł zewnętrznych 2,99 mln zł) na modernizację, przebudowę jednostki kotłowej na kocioł w technologii ścian szczelnych oraz przebudowę układów hydraulicznych i prądotwórczych kotłowni. Celem podejmowanych działań jest zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego, pewności zasilania oraz poprawy efektywności energetycznej.
- Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. w Stargardzie – w 2018 r. poniosło nakłady inwestycyjne w kwocie 5,2 mln zł na modernizację sieci i likwidację węzłów ciepłych grupowych, modernizację węzłów dla potrzeb c.w.u., budowę przyłączy do sieci i węzłów dla nowych odbiorców. Celem podejmowanych działań jest likwidacja niskiej emisji i poprawa efektywności energetycznej.
- Spółka Szczecińska Energetyka Ciepła Sp. z o.o. – w 2018 r. poniosła nakłady inwestycyjne w kwocie 108,81 mln zł, w tym z POIiŚ 57,82 mln zł na przebudowę węzłów grupowych na węzły indywidualne wraz z budową przyłączy, rozbudowę systemu ciepłowniczego w Szczecinie. Celem podejmowanych działań jest zapewnienie bezpieczeństwa dostaw ciepła do odbiorców, likwidacja niskiej emisji.
- Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. w Policach – w 2018 r. poniosło nakłady inwestycyjne w kwocie 3,8 mln zł na wymianę sieci ciepłowniczej na preizolowaną, modernizację i budowę węzłów ciepłych, rozbudowę systemu ciepłowniczego oraz przyłączenie do sieci nowych odbiorców. Celem podejmowanych działań jest likwidacja niskiej emisji i poprawa efektywności energetycznej.

4. Zapewnienie rozwoju sektora gazowego w województwie zachodniopomorskim:

- Spółka GAZ System S.A. – w 2018 r. poniosła nakłady inwestycyjne w kwocie 70,07 mln zł na budowę gazociągu wysokiego ciśnienia etap V Goleniów-Płoty DN 800, a także na rozpoczęcie fazy przygotowawczej dla inwestycji realizowanych w ramach programu Baltic Pipe tj.: przygotowanie projektu: rozbudowy tłoczni Goleniów, budowy gazociągu DN 1 000 Goleniów-Lwówek wzdłuż istniejącego gazociągu DN 700 Szczecin-Lwówek oraz pięciu wariantów lokalizacji terminala odbiorczego i gazociągu podmorskiego.
- Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. – w 2018 r. poniosła nakłady inwestycyjne w kwocie 7,91 mln zł na przyłączenia nowych odbiorców do sieci oraz modernizację i odtworzenie majątku. W sumie realizowano 75 projektów, największe inwestycje realizowane były w gminach Manowo, Dolice, Wałcz, Szczecinek, Złocieniec, Choszczno, Kołobrzeg i Trzebiatów. Celem podejmowanych działań jest likwidacja niskiej emisji, likwidacja białych plam, zwiększenie dostępu do sieci gazowej, zapewnienie ciągłości dostaw/zasilania.
- Spółka Polskie LNG S.A. – w 2018 r. prowadziła działania mające na celu realizację czterech projektów: Projekt Nabrzeże – budowa infrastruktury przesyłowej LNG do rozładunku, załadunku i bunkrowania statków; Projekt SCV – rozbudowa Terminalu LNG w oparciu o układ regazyfikatorów SCV i zwiększenie mocy regazyfikacyjnej do 7,5 mld m³/rok; Projekt Zbiornik oraz Projekt Kolej – rozbudowa terminalu regazyfikacyjnego o wybudowanie trzeciego zbiornika LNG wraz z niezbędnymi instalacjami do lądowego przeładunku LNG na kolej umożliwiającą transport gazu skroplonego. Rozszerzenie funkcjonalności Terminalu LNG w Świnoujściu (obejmujące wszystkie wyżej wymienione projekty), objęte jest dofinansowaniem w ramach POIiŚ 2014-2020 – Priorytet: VII Poprawa bezpieczeństwa energetycznego – Działanie: 7.1 Rozwój inteligentnych systemów magazynowania, przesyłu i dystrybucji energii. Szacowana wartość całkowita określona została na poziomie 819 mln zł netto, natomiast szacowany wkład UE na poziomie 479 mln zł netto.

5. Zapewnienie koordynacji i wspierania działań lokalnych w zakresie efektywności energetycznej oraz planowania rozwoju energetyki – zadania bezpośrednio realizowane przez samorząd województwa:

- Podejmowano inicjatywy w zakresie edukacji i promocji zagadnień energetycznych. W ramach tych działań w marcu 2018 r. zorganizowano XI Konferencję "Odnawialne źródła energii szansą zrównoważonego rozwoju regionu". Konferencja podzielona była na dwie części tematyczne. Pierwszą zatytułowaną „OZE dla każdego” poświęcono na omówienie zagadnień wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w praktyce dnia codziennego. Druga część spotkania „Zrównoważony rozwój regionu”, w ramach kontynuowanej przez Urząd Marszałkowski współpracy, adresowana była do młodzieży i kadry nauczycielskiej szkół ponadgimnazjalnych, o profilu nauczania OZE i elektroenergetyka. Celem panelu była prezentacja realizowanych przez szkoły działań na rzecz OZE oraz osiągnięć szkół w tym zakresie. Ponadto wręczone zostały nagrody i wyróżnienia za udział w konkursie na „Makietę Farmy Wiatrowej z uwzględnieniem elementów planowania przestrzennego.”.
- Jako element wspierania procesów przygotowywania i opiniowania planów energetycznych i lokalnych polityk energetycznych prowadzony był monitoring rozwoju regionalnego rynku energetycznego, wyniki prowadzonego monitoringu zostały przedstawione w pierwszym raporcie z monitoringu *Polityki energetycznej województwa zachodniopomorskiego*.
- W 2018 r. po raz kolejny wspólnie z jednostkami organizacyjnymi województwa dokonano scentralizowanego zakupu energii elektrycznej oraz gazu.
- W listopadzie 2018 r. na Wydziale Nauk o Ziemi Uniwersytetu Szczecińskiego wspólnie z Uniwersytetem Szczecińskim zorganizowano konferencję naukową pn. "Energetyka niekonwencjonalna na Pomorzu Zachodnim – potencjał, problemy, perspektywy". Myślą przewodnią konferencji było podkreślenie znaczenia gminnego planowania energetycznego dla zapewnienia lokalnego bezpieczeństwa energetycznego sprzyjającego dywersyfikacji źródeł energii, napędzającego lokalną przedsiębiorczość, jak i przynoszącego nowe wyzwania oraz problemy.

Wyżej wymienione zadania zrealizowano ze środków własnych województwa. Poniesiono wydatki w kwocie 10 000 zł.

3.6.3. Wnioski i podsumowanie

Województwo zachodniopomorskie od lat jest eksporterem energii elektrycznej z uwagi na funkcjonujące na jego obszarze konwencjonalne źródła wytwórcze oraz najlepiej w Polsce rozwinięte źródła odnawialne wykorzystujące energię z wiatru.

W województwie widać zauważalną poprawę stanu technicznego sieci, co związane jest z licznymi inwestycjami realizowanymi przez spółki odpowiadające za przesył i dystrybucję energii. Dotyczy to także planowanych i budowanych inteligentnych sieci w miastach Szczecin, Świnoujście i powiatach ościennych. Mimo widocznych pozytywnych zmian dalsza rozbudowa i modernizacja sieci jest konieczna w szczególności dotyczy to sieci średnich i niskich napięć na obszarach wiejskich.

Uruchomienie na przełomie 2015 i 2016 r. terminala LNG w Świnoujściu i infrastruktury towarzyszącej ma znaczenie strategiczne dla Europy i Polski. Zwiększenie dostępu do paliwa w regionie zależy jednak od możliwości włączenia infrastruktury dystrybucyjnej do systemu krajowego. Rozbudowa infrastruktury dystrybucyjnej uzależniona jest od technicznych, ekonomicznych oraz prawnych uwarunkowań, co natomiast determinowane jest koncentracją, zainteresowaniem i zapotrzebowaniem odbiorców na danym obszarze. Z uwagi na powyższe sieć gazowa w województwie jest dobrze rozwinięta w dużych i średnich miejscowościach, natomiast braki w infrastrukturze widoczne są na terenie małych miast i obszarach wiejskich. Brak dostępności do konwencjonalnych sieci dystrybucyjnych może być kompensowana poprzez dostawy LNG transportem kolejowym lub drogowym i rozbudową lokalnych, wyspowych sieci ze stacjami regazyfikującymi.

Stan powietrza jest czynnikiem istotnie wpływającym na poziom życia. Zasadniczy wpływ na zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego mają duże i mniejsze zakłady przemysłowe oraz niska emisja. Źródłem niskiej emisji jest spalanie węgla uboższego energetycznie w gospodarstwach domowych i lokalnych

kotłowniach. Duży udział ma również transport, szczególnie w rejonach dróg o znacznym natężeniu ruchu. Wielkość niskiej emisji jest trudna do oszacowania i wykazuje zmienność sezonową, związaną w dużym stopniu z okresem grzewczym. Dlatego też należy kontynuować, a po wygaśnięciu rozwijać nowe programy wspierające wymianę niskosprawnych kotłów węglowych na nowoczesne urządzenia grzewcze, wykorzystujące niskoemisyjne paliwa oraz OZE, lub gdzie jest to możliwe indywidualne węglowe źródła ciepła zastępować ciepłem systemowym.

Samorząd województwa ściśle współpracuje z samorządem lokalnym, administracją państwową oraz podmiotami energetycznymi i na tej podstawie tworzy własną politykę energetyczną. Priorytety rozwojowe *Polityki* są nadal aktualne, jednakże zmienność czynników polityczno-prawnych, w szczególności wprowadzona w połowie 2016 r. *ustawa z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych* uniemożliwiła jej dalszy rozwój w naszym województwie, a założenia nowej *Polityki energetycznej Polski do 2040 r.*, dodatkowo potwierdzają brak wsparcia dla lądowej energetyki wiatrowej na rzecz morskiej energetyki wiatrowej oraz fotowoltaiki.

3.7. Transport

3.7.1 Uwarunkowania realizacji polityki rozwoju

Zadania ustawowe realizowane w obszarze infrastruktury i transportu wynikają w szczególności z:

- Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 512):
 - art. 14 ust. 1 pkt 10: *Samorząd województwa wykonuje zadania o charakterze wojewódzkim określone ustawami, w szczególności w zakresie: transportu zbiorowego i dróg publicznych,*
 - art. 11 ust. 2 pkt 8: *Samorząd województwa prowadzi politykę rozwoju województwa, na którą składa się: utrzymanie i rozbudowa infrastruktury społecznej i technicznej o znaczeniu wojewódzkim;*
- Ustawy z dnia 21 marca 1998 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 2068, z 2019 r. poz. 698, 730);
- Ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2016, 2435, z 2019 r. poz. 730);
- Ustawy z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym (Dz. U. z 2019 r. poz. 58, 60, 125, 690, 730);
- Ustawy z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (Dz. U. z 2018 r. poz. 295).

Dokumenty kierunkowe na poziomie województwa

- Plan Inwestycji Transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego (PIT WZ),
- Strategia rozwoju sektora transportu województwa zachodniopomorskiego do roku 2020,
- Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla województwa zachodniopomorskiego.

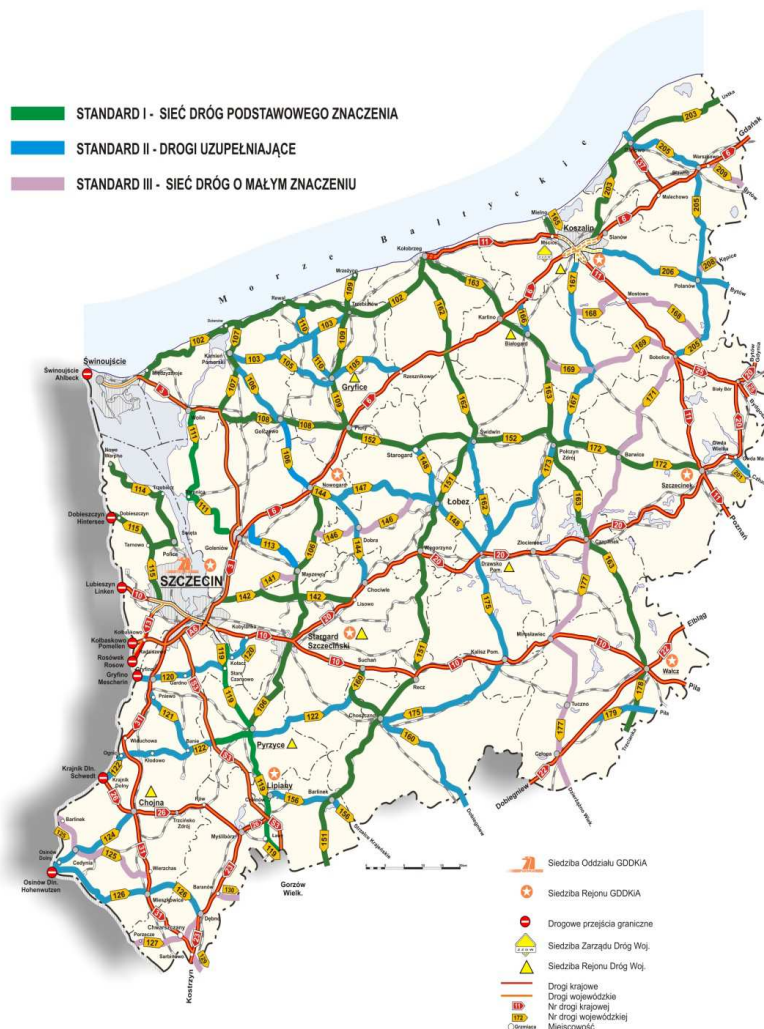
3.7.2. Główne zadania na rzecz wdrożenia zapisów kierunkowych polityki rozwoju

Przyjęty przez Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego „Plan Inwestycji Transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego” (PIT WZ) wyznacza ramy dla realizacji przedsięwzięć infrastrukturalnych w zakresie transportu drogowego, kolejowego oraz wodnego. Realizacja przedsięwzięć ujętych w PIT WZ ma na celu poprawę stanu techniczno-eksploatacyjnego sieci drogowej i kolejowej w województwie oraz poprawę stanu infrastruktury dla transportu wodnego. W realizacji założeń PIT WZ uczestniczą następujące komórki organizacyjne Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego (UMWZ): Wydział Infrastruktury i Transportu (WliT), Wydział Zarządzania Strategicznego (WZS), Wydział Wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego (WWRPO) oraz Wydział Współpracy Terytorialnej i Turystyki (WWTiT). Poniżej przedstawiono główne zadania na rzecz wdrożenia Planu Inwestycji Transportowych, zrealizowane przez komórki organizacyjne UMWZ w 2018 r.

Transport drogowy – działania podjęte na sieci dróg wojewódzkich

Sieć dróg wojewódzkich województwa zachodniopomorskiego stanowiąca uzupełnienie sieci dróg krajowych obejmuje 52 ciągi drogowe o sumarycznej długości 2 111 km. Sieć dróg wojewódzkich z uwagi na pełnioną funkcję w układzie drogowym województwa podzielona została na trzy standardy: standard I – sieć układu podstawowego, standard II – drogi uzupełniające, standard III – sieć dróg o małym znaczeniu.

Rysunek 39. Standaryzacja dróg wojewódzkich

Źródło: opracowanie własne.

Dobra jakość dróg wojewódzkich stanowi jeden z naczelných priorytetów inwestycyjnych Zarządu Województwa, mający podstawowe znaczenie dla gospodarki i takich jej gałęzi, jak logistyka czy turystyka. Wpływa również na jakość życia mieszkańców Pomorza Zachodniego. Przy planowaniu inwestycji w zakresie modernizacji sieci dróg wojewódzkich zastosowano wielokryterialną analizę, której wynikiem było zhierarchizowanie potrzeb inwestycyjnych pod kątem stopnia zapewnienia spójności i komplementarności regionalnego systemu transportowego. Jednym z głównych kryteriów określającym konieczność modernizacji poszczególnych odcinków był ich stan techniczny, szczegółowo zanalizowany na podstawie przeglądów technicznych dróg. Przegląd został przeprowadzony przez Zachodniopomorski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Koszalinie (jednostka organizacyjna województwa) w oparciu o system oceny stanu nawierzchni wykonany dla pięciu podstawowych parametrów techniczno-eksploatacyjnych nawierzchni: nośności, równości podłużnej, głębokości kolein, stanu powierzchni i właściwości przeciwpoślizgowych oraz wizji terenowych. Ponadto przy wyborze poszczególnych projektów kierowano się także innymi kryteriami: znaczeniem drogi w układzie komunikacyjnym w stosunku do ustalonej sieci dróg wojewódzkich funkcji podstawowej, uzupełniającej i mniejszego znaczenia; stanem techniczno – eksploatacyjnym odcinka;

natężeniem ruchu – SDR 2010; stopniem przygotowania zadania do realizacji; kontynuacją zadania w stosunku do perspektywy finansowej 2007 - 2013. Wyniki analiz zostały przeniesione do „Planu Inwestycji Transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego”, który określając potrzeby modernizacji m.in. sieci dróg wojewódzkich, zawiera projekty w obszarze transportu drogowego planowane do realizacji w ramach RPO WZ oraz INTERREG VA

W zakresie [RPO WZ 2014-2020](#) zaplanowano budowę i rozbudowę 29 odcinków dróg wojewódzkich o łącznej długości 338 km. Zaplanowane inwestycje przebiegają w ciągu dróg wojewódzkich nr 102, 105, 108, 109, 111, 114, 142, 144, 151, 152, 160, 175, 163, 203. Ciągi powyższych dróg tworzą wraz z drogami krajowymi układ komunikacyjny łączący województwo z krajowym i europejskim systemem transportu TEN-T.

Do roku 2018 włącznie ze środków RPO WZ (działanie 5.1 Budowa i przebudowa dróg regionalnych (wojewódzkich)) zrealizowano 10 zadań o łącznej długości 62,7 km z zaplanowanych 338 km. Na realizację powyższych inwestycji poniesiono nakłady w wysokości 197 mln zł z czego dofinansowanie ze środków unijnych wyniosło 168 mln zł. Zrealizowano następujące inwestycje:

- Przebudowa DW 205 Sławno – Polanów – etap I przebudowa i rozbudowa przejścia przez m. Sławno (dł. ok 1,9 km);
- Budowa obejścia m. Dobra w ciągu DW 144 (dł. ok 1,26 km);
- Przebudowa DW nr 203 na odcinku Dąbki – Darłowo (dł. ok 8,0 km);
- Przebudowa DW nr 109 na odcinku Trzebusz – Trzebiatów (dł. ok 2,8 km);
- Przebudowa DW nr 151 na odcinku Świdwin – Łobez (etap I – przebudowa mostu w m. Łobez);
- Przebudowa DW nr 142 na odcinku Szczecin – Krzywnica – 22 km;
- Przebudowa drogi woj. nr 203 na odcinku Darłowo – gr. województwa – etap I przebudowa ul. Tynieckiego w m. Darłowo – 1,8 km;
- Przebudowa DW nr 102 na odcinku Łukęcin – Lędzin – 15,4 km;
- Przebudowa DW nr 102 na odcinku Międzywodzie – Dziwnów – 3,9 km;
- Przebudowa drogi woj. nr 151 na odcinku Ińsko – Recz – etap I (odc. Ińsko – Ciemnik) 6,9 km (w roku 2018 zakończono roboty na zadaniach od nr 6 do nr 10).

Realizacja powyższych zadań o łącznej długości 62,7 km, pozwoliła na osiągnięcie z nadwyżką celu pośredniego dla działania 5.1 w ramach RPO WZ 2014-2020 wynoszącego 50 km przebudowanych dróg w ramach RPO WZ do roku 2018. Obecnie trwa realizacja kolejnych 6 zadań o łącznej długości 69 km. Planowana wartość inwestycji wynosi około 320 mln zł, w tym dofinansowanie ze środków UE na poziomie 265 mln zł. Realizowane inwestycje to:

- Budowa obejścia miejscowości Barlinek w ciągu drogi woj. nr 151 – 2,4 km;
- Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 114 na szlakowym odcinku Brzózki – Trzebież oraz przebudowa przejścia przez miejscowości Warnołęka i Brzózki – 11,3 km;
- Przebudowa ul. Jagiełły w ciągu drogi woj. nr 160 i ul. Drawieńskiej w ciągu drogi woj. nr 175 w m. Choszczno – 2,4 km;
- Przebudowa drogi woj. nr 109 na odcinku Trzebiatów – Płoty – 24,8 km;
- Rozbudowa DW nr 151 na odcinku Płotno – Pełczyce – 4,6 km;
- Rozbudowa DW nr 111 na odcinku Reclaw – Stepnica – 23,5 km (trwa przygotowanie przetargu).

Dla pozostałych 13 zadań o dł. 205 km wykonywana jest dokumentacja projektowa, na którą przeznaczono wydatki w wysokości 8 234 990 zł. Z uwagi na ograniczony poziom środków RPO WZ decyzją Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z 28 sierpnia 2018 r. do realizacji w pierwszej kolejności wskazano 3 projekty:

- „Budowa obejścia m. Gryfice” (planowany termin odbioru dokumentacji – I półrocze 2019);
- „Budowa obejścia m. Trzebiatów w ciągu DW nr 109 (połączenie DW nr 102 i DW nr 103)” (planowany termin odbioru dokumentacji – I półrocze 2019);
- „Przebudowa DW nr 163 na odcinku Połczyn Zdrój – Czaplnek (25,4 km – 86,15 mln zł)/osuwiska (3,6 km – 21,5 mln zł)” (planowany termin odbioru dokumentacji – I półrocze 2019).

W ramach programu **Interreg VA** zaplanowano realizację 5 zadań o łącznej długości około 11 km, których wartość wynosi około 39 mln zł, w tym dofinansowanie ze środków UE wysokości około 29 mln zł. W 2018 roku w ramach Interreg VA zrealizowano zadanie pn. „Przebudowa i rozbudowa przejścia drogi wojewódzkiej nr 120 przez m. Wełtyń” o długości 2,6 km, i wartości 12 985 378,00 zł, (w tym refundacja środkami UE wyniosła 7 650 000,00 zł).

Do ogłoszenia przetargów na realizację robót przygotowano pozostałe niżej wymienione zadania:

- „Przebudowa i rozbudowa przejścia drogowego przez m. Tanowo na drodze woj. nr 115” (dł. 2,1 km)
 - gotowe do ogłoszenia kolejnego (VI) przetargu – planowany koszt inwestycji ok. 18 mln zł, w tym planowane do zrefundowania z UE wydatki wynoszą ok. 7 mln zł;
- „Przebudowa i rozbudowa przejścia drogi wojewódzkiej nr 122 przez m. Krzywlin – etap II” (dł. 2.0 km) – gotowe do ogłoszenia przetargu – planowany koszt inwestycji ok. 19,5 mln zł, w tym planowane do zrefundowania z UE wydatki wynoszą ok. 9 mln zł.

Ze **środków własnych województwa** zaplanowano realizację odcinków dróg uzupełniających inwestycje wykonywane w ramach RPO WZ. Na lata 2014-2020 zaplanowano do realizacji przeszło 250 km dróg na 145 odcinkach. Działania inwestycyjne polegać będą przede wszystkim na wzmacnianiu i poprawieniu stanu nawierzchni, wykonaniu odwodnienia, zabezpieczeniu miejsc niebezpiecznych (przejścia dla pieszych, dojścia do zatok autobusowych, przebudowa skrzyżowań, uspokojenie ruchu na przejściach przez miejscowości) oraz ochronie najsłabszych użytkowników ruchu poprzez odseparowanie ruchu pieszego i rowerowego od ruchu samochodowego. W 2018 roku ze środków własnych województwa zachodniopomorskiego zrealizowano 51 zadań o łącznej długości 37 km, na które wydatkowano ponad 44 mln zł.

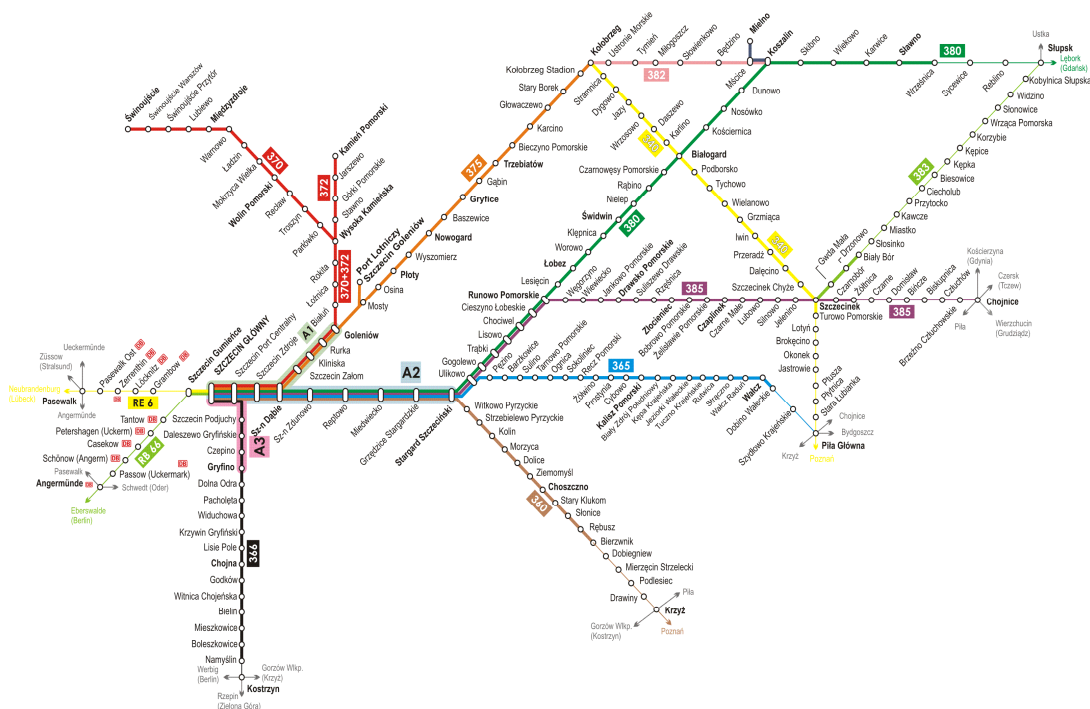
Publiczny transporty zbiorowy

Organizacja publicznego transportu zbiorowego

Organizowanie publicznego transportu zbiorowego jest zadaniem własnym województwa. Plan zrównoważonego rozwoju transportu publicznego na obszarze województwa zachodniopomorskiego (Plan Transportowy), przyjęty Uchwałą Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego Nr XXXVI/498/14 z dnia 24 czerwca 2014 r. określił, że sieć komunikacyjna Województwa Zachodniopomorskiego w wojewódzkich przewozach pasażerskich zostanie oparta głównie na transporcie kolejowym.

Aktualnie regionalne kolejowe przewozy pasażerskie realizowane są na liniach kolejowych o długości ok. 1100 km. Praca eksploatacyjna wykonana na zamówienie Województwa Zachodniopomorskiego w 2018 r. przekroczyła 5,5 mln pociągokilometrów, natomiast rekompensata wypłacona z tego tytułu operatorowi wyniosła 90 378 808 zł. Od marca 2018 r. we współpracy z samorządami Gryfina, Goleniowa i Szczecina, zagęszczono siatkę połączeń pomiędzy Szczecinem a Goleniowem oraz Szczecinem a Gryfinem, jako pilotaż poprawy oferty przewidzianej w projekcie Szczecińskiej Kolei Metropolitalnej. Sieć realizowanych połączeń przedstawia rysunek 40.

Rysunek 40. Sieć realizowanych połączeń

Źródło: opracowanie własne.

Istotnym elementem systemu transportowego województwa są realizowane na terenie województwa przewozy pasażerskie w transporcie drogowym. Ważnym elementem finansowania tych przewozów są wypłacane za pośrednictwem Marszałka Województwa ze środków budżetu państwa dopłaty, rekompensujące przewoźnikom dochód utracony z tytułu stosowania ulg ustawowych – w 2018 r. wydatki na ten cel wyniosły 45,0 mln zł.

Zakup taboru kolejowego do realizacji regionalnych przewozów pasażerskich

Celem, który stawia przed sobą samorząd województwa, realizując wieloletni program zakupu nowoczesnego taboru kolejowego, jest uczynienie z kolejowego transportu pasażerskiego podstawowej osi dla systemu publicznego transportu zbiorowego w województwie. Długość linii kolejowych, na których realizowane są regionalne przewozy kolejowe oraz siatka wykonywanych połączeń w połączeniu z taborem zapewniającym wysoki komfort podróży, udogodnienia dla osób niepełnosprawnych, ułatwienia dla podróżujących z małymi dziećmi oraz dla turystów z rowerami mają stanowić jedną z podstawowych zachęt dla wyboru kolei do przemieszczania się po Pomorzu Zachodnim.

W wypracowanym przez województwo zachodniopomorskie modelu organizacji regionalnych kolejowych przewozów pasażerskich województwo udostępnia operatorowi tabor niezbędny do realizacji przewozów. Model gwarantuje bezpośredni wpływ na standard wykonywanych przewozów, bezpieczeństwo, parametry trakcyjne i aspekt ekologiczny. Do dziś żaden z funkcjonujących operatorów nie jest w stanie zaoferować nowoczesnego taboru do obsługi całego województwa (z uwagi na olbrzymie koszty wymiany taboru, realizowane obecnie przez operatorów zakupy pozwalają na wymianę niewielkiej części posiadanego przez nich taboru). Bardzo ważny jest również aspekt ekonomiczny – zakupy zostały zrealizowane z wykorzystaniem środków europejskich oraz środków budżetu państwa (Funduszu Kolejowego i rezerwy celowej skarbu państwa) oraz środków własnych z budżetu województwa. W rezultacie regionalne przewozy kolejowe zyskały nową jakość przy jednoczesnym utrzymaniu na akceptowalnym poziomie kosztów rekompensaty wypłacanej operatorowi na pokrycie deficytu powstającego w związku z wykonywaniem przewozów o charakterze służby publicznej, bez konieczności ograniczania oferty przewozowej.

W latach 2016-2018 dokonano ostatnich zakupów kolejowego taboru pasażerskiego o napędzie elektrycznym. Do końca 2018 r. odebrano i przekazano do eksploatacji 27 nowych elektrycznych zespołów

trakcyjnych (EZT) serii EN63 i ED78 o nazwie handlowej „Impuls”, z czego 15 pojazdów odebrano w roku 2018. W ramach zamówienia, dostarczony został także symulator EZT z rodziny „Impuls”, umożliwiający prowadzenie szkoleń maszynistów, bez ryzyka związanego z zagrożeniem życia i zdrowia ludzi, czy uszkodzeniem mienia.

Województwo zachodniopomorskie dysponuje nowoczesnym taborem w liczbie 75 sztuk. Tym samym jako jedyne w kraju zapewnia 100% rozkładowego zapotrzebowania na tabor do obsługi połączeń regionalnych, których jest organizatorem. Stan floty przedstawia tabela 47.

Tabela 47. Tabor kolejowy, stan na 31.12.2018 r.

LP	RODZAJ POJAZDU	OZNACZENIE KOLEJOWE	ILOŚĆ [SZT.]	WŁAŚCICIEL
1.	Elektryczny zespół trakcyjny 4-członowy	ED78	22	województwo zachodniopomorskie
2.	Elektryczny zespół trakcyjny 3-członowy	EN57AL	17	województwo zachodniopomorskie
3.	Elektryczny zespół trakcyjny 3-członowy	EN63A	18	województwo zachodniopomorskie
4.	Spalinowy autobus szynowy 1-członowy	SA103	3	województwo zachodniopomorskie
5.	Spalinowy zespół trakcyjny 2-członowy	SA109	1	województwo zachodniopomorskie
6.	Spalinowy zespół trakcyjny 3-członowy	SA136	12	województwo zachodniopomorskie
7.	Spalinowy zespół trakcyjny 2-członowy	SA139	2	województwo zachodniopomorskie
RAZEM w tym:			75	
	Pojazdy elektryczne		57	
	Pojazdy spalinowe		18	

Zrealizowane zakupy zabezpieczą w przyszłości tabor elektryczny na potrzeby połączeń, których uruchomienie związane będzie z realizacją projektu Szczecińskiej Kolei Metropolitalnej, w szczególności nowego połączenia kolejowego do Polic.

Infrastruktura kolejowa

Czynnikiem determinującym realizację regionalnych kolejowych przewozów pasażerskich (w tym ich konkurencyjność i rozwój) a jednocześnie kluczowym dla rozwoju gospodarczego regionu, w tym wykorzystania potencjału portów morskich, jest stan infrastruktury kolejowej. Z infrastruktury kolejowej na równych prawach korzystają wszyscy operujący na polskim rynku przewoźnicy kolejowi, zarówno pasażerscy jak i towarowi. Jej utrzymanie nie jest zadaniem samorządu województwa – podmiotem odpowiedzialnym za utrzymanie, modernizację i rozwój sieci kolejowej są Polskie Linie Kolejowe S.A. (PKP PLK S.A.). Inwestycje w tym zakresie, szczególnie w przypadku linii kolejowych o znaczeniu państwowym, powinny być finansowane ze środków krajowych. Ze środków regionalnych, co do zasady, dofinansowywane są linie kolejowe o znaczeniu czysto regionalnym – w perspektywie 2007-2013 dofinansowaniem ze środków RPO objęto modernizację linii kolejowej nr 402 (Goleniów – Kołobrzeg – Koszalin) wraz z budową łącznicy kolejowej do Portu Lotniczego Szczecin-Goleniów, oraz modernizację linii kolejowej nr 403 (Ulikowo – Piła).

W Planie Inwestycji Transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020 ujęto rewitalizację linii kolejowej nr 210 na odcinku Szczecinek – Czaplinek – Złocieniec – Drawsko Pomorskie – Węgorzyno – Runowo Pomorskie, którego długość całkowita wynosi 88,2 km. Jest to linia dwutorowa, niezelektryfikowana o dużym znaczeniu dla spójności Pomorza Zachodniego. Mimo, że stan techniczny linii od lat się pogarszał, nie przewidziano na jej rewitalizację środków krajowych, w związku z czym realne stało się niebezpieczeństwo wstrzymania na niej przewozów. Dla dalszego funkcjonowania kolejowych przewozów pasażerskich niezbędna stała się jej modernizacja, dlatego opracowując wytyczne dla realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego ujął

powyższe zadanie na liście działań priorytetowych przeznaczając na jego realizację ze środków RPO kwotę 35 mln euro.

W połowie 2017 r. PKP PLK S.A. rozstrzygnęły przetarg na wykonanie projektu oraz robót budowlanych pierwszego etapu modernizacji linii nr 210 i zawarły stosowną umowę z ich wykonawcą. W połowie grudnia 2018 r. PKP PLK S.A. dokonało odbioru prac na torze nr 2 szlaku Łubowo – Szczecinek. Ponadto do eksploatacji, po dokonaniu stosownych odbiorów, przekazano tor nr 1 na szlaku Złocieniec – Jankowo Pomorskie. Prace będą kontynuowane w 2019 r. i obejmą modernizację: toru nr 2 na odcinku Łubowo – Czaplinek; toru nr 1 na odcinku Jankowo – Pomorskie – Runowo Pomorskie; toru nr 2 na odcinku Drawsko Pomorskie – Runowo Pomorskie.

Bezpośrednim efektem modernizacji linii nr 210 będzie:

- wzrost niezawodności infrastruktury kolejowej;
- poprawa bezpieczeństwa ruchu pociągów oraz użytkowników dróg w obrębie przejazdów kolejowo-drogowych;
- poprawa bezpieczeństwa i komfortu podróży na stacjach i przystankach osobowych;
- podniesienie prędkości maks. pociągów pasażerskich do 120 km/h oraz towarowych do 80 km/h;
- skrócenie czasu podróży pomiędzy Szczecinkiem a Runowem Pomorskim co najmniej o 25 minut, co w konsekwencji spowoduje skrócenie czasu podróży pomiędzy Szczecinkiem oraz miejscowościami położonymi na obszarze powiatów szczecińskiego, drawskiego i łobeskiego a Szczecinem o około 25 minut;
- zmniejszenie zużycia energii elektrycznej na cele oświetleniowe;
- ograniczenie emisji hałasu i wibracji powstających podczas ruchu pociągów.

Zgodnie z harmonogramem robót całość prac powinna zakończyć się do grudnia 2020 r. Całkowita wartość projektu wynosi 178 mln zł, z czego 144 mln zł stanowią środki Unii Europejskiej przekazane na dofinansowanie zadania w ramach RPO WZ 2014-2020. Ponadto modernizacji podlegają perony wraz z otoczeniem na stacjach i przystankach osobowych, przejazdy kolejowo-drogowe, obiekty inżynierskie, odwodnienie liniowe, urządzenia sterowania ruchem kolejowym, systemy zasilania oraz łączności pociągowej i stacyjnej. W 2018 r. zbudowano nowe perony na stacjach/przystankach: Jelenino, Silnowo, Żeliszew Pomorskie.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT)

W ramach Strategii ZIT Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego (SOM) oraz Strategii ZIT Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego (KKBOF) dla Programu Inwestycji Transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego zdefiniowano zadania z zakresu infrastruktury transportowej dotyczące między innymi zakupu niskoemisyjnego publicznego transportu, budowy dróg rowerowych czy przebudowy dróg lokalnych.

W ramach realizacji inwestycji transportowych na obszarach ZIT w Szczecińskim Obszarze Metropolitalnym w roku 2018:

- W ramach działania 5.2 Budowa i przebudowa dróg lokalnych (gminnych i powiatowych) dofinansowano 10 projektów o łącznej wartości 74 663 364,45 zł, z czego 3 zakończono.
- W ramach działania 2.2 Zrównoważona multimodalna mobilność miejska i działania adaptacyjne łagodzące zamiany klimatu dofinansowano 26 projektów o łącznej wartości 371 897 274,81 zł, z czego 7 zakończono.

Zadania realizowane w/w zakresie w Szczecińskim Obszarze Metropolitalnym dotyczą:

- przebudowy lokalnych układów drogowych w: Świnoujściu, Gminie Dobra, Gminie Police, Gminie Gryfino, Gminie Goleniów, Gminie Stargard, Gminie Stepnica,
- zakupu taboru autobusowego niskoemisyjnego (Szczecin, Police),
- budowy centrów, węzłów i punktów przesiadkowych w: Szczecinie, Policach, Świnoujściu, Stargardzie, Goleniowie, Kobylance, Gryfinie,
- budowy tras rowerowych w: Szczecinie, Świnoujściu, Policach, Gminie Stepnica, Gminie Kołbaskowo, Gminie Dobra, Gminie Stare Czarnowo.

W ramach realizacji inwestycji transportowych na obszarach ZIT Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkim Obszaru Funkcjonalnego w roku 2018:

- W ramach działania 5.2 Budowa i przebudowa dróg lokalnych (gminnych i powiatowych) dofinansowano 4 projektów o łącznej wartości 15 002 431,09 zł, z czego 2 zakończono.
- W ramach działania 2.2 Zrównoważona multimodalna mobilność miejska i działania adaptacyjne łagodzące zamiany klimatu dofinansowano 14 projektów o łącznej wartości 93 918 293,33 zł, z czego 6 zakończono.

Zadania realizowane w/w zakresie w Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkim Obszarze Funkcjonalnym dotyczą:

- przebudowy lokalnych układów drogowych w: Kołobrzegu, Gminie Będzino, Gminie Biesiekierz,
- zakupu taboru niskoemisyjnego w: Koszalinie, Kołobrzegu, Białogardzie,
- budowy centrum przesiadkowego w Gościnie,
- budowy tras rowerowych w: Białogardzie, Tychowie, Gminie Manowo, Gminie Karlino, Gminie Kołobrzeg, Gminie Polanów, Gminie Sianów, Gminie Świeszyno.

Gospodarka morska

W zakresie transportu wodnego Plan Inwestycji Transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego w obszarze rozwoju transportu wodnego zakłada podejmowanie działań służących realizacji 4 głównych celów:

1. usprawnienie powiązań sieci dróg wodnych województwa z drogami wyższych kategorii i portami wchodzącymi w skład transeuropejskiej sieci drogowej TEN-T i innymi węzłami transportowymi oraz zapewnienie kompatybilność infrastruktury transportowej obszaru oddziaływania Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego,
2. usprawnienie połączeń wodnych, intermodalnych i zdolności przeładunkowych portów w związku z realizacją pogłębienia toru wodnego Świnoujście-Szczecin do głębokości technicznej 12,5 m,
3. poprawa warunków żeglugowych, w tym bezpieczeństwa, na Odrze oraz torze wodnym Świnoujście-Szczecin,
4. przyczynienie się do przenoszenia transportu towarów i osób z dróg na żeglugę śródlądową i morską.

Aktualnie w ramach ww. działań realizowane są następujące projekty:

Beneficjent – Urząd Morski w Szczecinie:

- Poprawa infrastruktury dostępowej do portu w Policach, termin realizacji: 2020 r., wartość projektu: 22 580 000,00 zł w tym UE 730 594,42 zł.

Inwestycja polega na pogłębieniu toru podejściowego na Kanale Polickim do 10,5 m (z możliwością rozbudowania go w kolejnym etapie do 12,5 m) wraz z poszerzeniem w dnie do 100 m oraz pogłębieniem i poszerzeniem Kanału Kiepińskiego (do głębokości 3 m i szerokości 25 m) wraz z podejściem (do głębokości 3,2 m i szerokości maksymalnej do 35 m) i zakolem (do głębokości 3,0 m i szerokości 35 m), a także na umocnieniu skarpy wyspy Kiepiński Ostrów. W zakres inwestycji wchodzi także zakup dwóch pław świetlnych (Kanał Policki) oraz dwóch pław dziennych (podejście do Kanału Kiepińskiego).

- Zakup jednostek pływających służących poprawie bezpieczeństwa na obszarze właściwości terytorialnej Dyrektora Urzędu Morskiego w Szczecinie, wartość projektu: 18 820 000,00 zł w tym UE 15 996 999,99 zł. Projekt obejmuje zakup pięciu jednostek pływających, których zadaniem będzie zapewnienie bezpieczeństwa na akwenach administrowanych przez UMS: dwóch łodzi pneumatycznych RIB (Rigid Inflatable Boat), służących do kontroli oznakowania nawigacyjnego, inspekcji i kontroli akwenów oraz współdziałania z innymi służbami w akcjach ratowniczych, hydrograficznej łodzi RIB wraz z wyposażeniem do prowadzenia pomiarów batymetrycznych i monitorowania głębokości na torach wodnych, stawiacza pław, przeznaczonego do obsługi pływającego oznakowania nawigacyjnego, szalandy z refulatorem do eliminowania wypłyceń i utrzymywania na torach wodnych wymaganych parametrów.

- Poprawa infrastruktury dostępowej do portu w Stepnicy, wartość projektu: 6 300 000,00 zł w tym UE 5 355 000,00 zł.

Przedsięwzięcie będzie polegać na przebudowie toru podejściowego do Stepnicy (od stawy 24 do głowic falochronów basenu Kolejowego) wraz z obrotnicą, związanej ze zwiększeniem głębokości do 4,5 m.

Beneficjent – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej:

- Modernizacja oznakowania nawigacyjnego szlaków żeglownych na śródlądowych drogach wodnych Szczecińskiego Węzła Wodnego wraz ze sprzętem do obsługi, wartość projektu: 870 000,00 zł w tym UE 730 594,42 zł.

Beneficjent – Urząd Żeglugi Śródlądowej w Szczecinie:

- Modernizacja systemu monitoringu wizyjnego śródlądowych dróg wodnych systemu RIS, wartość projektu: 700 000,00 zł w tym UE 695 000,00 zł;
- Modernizacja systemu monitorowania ruchu statków w oparciu o system AIS, wartość projektu: 300 000,00 zł w tym UE 255 000,00 zł.

W celu usprawnienia powiązań sieci dróg wodnych województwa z drogami wyższych kategorii i portami wchodzącymi w skład transeuropejskiej sieci drogowej TEN-T i innymi węzłami transportowymi oraz zapewnienia kompatybilność infrastruktury transportowej obszaru oddziaływania Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego, Wydział Współpracy Terytorialnej realizuje dwa projekty finansowane z funduszy zewnętrznych:

- Projekt TENTacle – wykorzystanie korytarzy sieci bazowej TEN-T w ramach Interreg VB – wartość 112 283 zł,
- TalkNET – Sieć zainteresowanych podmiotów z sektora transportu i logistyki w ramach Interreg VB – wartość 90 468 zł.

Projekt TENTacle wskazuje korytarze sieci bazowej TEN-T jako nowe instrumenty polityki transportowej Unii Europejskiej, stworzone w celu poprawy mobilności, intermodalności i interoperacyjności głównych osi transportowych w Europie. Wdrożenie korytarzy sieci bazowej ma duży, lecz niewykorzystany potencjał osiągania pozytywnych wyników w Regionie Morza Bałtyckiego, sięgających poza branżę transportową i wybiegających poza obszary geograficzne, przez które te korytarze przebiegają.

Projekt TalkNET przyniesie określone w koncepcji korzyści wynikające z wprowadzenia nowych (bardziej efektywnych) rozwiązań dla portów rzecznych i morskich położonych w województwie, a co za tym idzie będzie wpływał na rozwój gospodarczy całego regionu Polski Zachodniej. W szczególności, działania mają się przyczynić do poprawy parametrów eksploatacyjnych drogi wodnej rzeki Odry oraz do stworzenia sprzyjających warunków komunikacyjnych i rozwojowych dla regionów Korytarza Bałtyk-Adriatyk/Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego. W ramach projektu przygotowane zostały trzy analizy stanu obecnego (z ang. „As-Is”) obejmujące następujące kwestie problemowe:

- połączenia „ostatniej mili” na Rzece Odrze,
- optymalizacja zarządzania węzłami – węzeł miejski Szczecin wraz ze Świnoujściem oraz,
- rozwiązania z zakresu efektywności energetycznej – Strategia zielonego portu morskiego dla Szczecina.

W ramach realizacji tych projektów pojawiła się propozycja uzupełnienia korytarza sieci bazowej Morze Północne – Bałtyk o połączenie Berlin – Szczecin/Świnoujście. Wspólny Departament Planowania Krajowego Berlin-Brandenburgia w ramach współpracy projektów TENTacle i Scandria2Act zaproponował województwu wspólne wsparcie tej inicjatywy. Po wprowadzeniu zmiany Szczecin zostanie punktem węzłowym dwóch korytarzy sieci bazowej TEN-T, a dzięki temu, zarówno województwo, miasto jak i port – zyskają dodatkowe możliwości rozwoju. Większy napływ ładunków drogą śródlądową i kolejową nie tylko przyczyni się rozwojowi transportu multimodalnego, ale przybliży również plany uruchomienia stałych połączeń promowych na trasie Szczecin – Kłajpeda. W roku 2018 stosowny wniosek w sprawie zmiany przebiegu korytarza Morze Północne – Bałtyk został przekazany Ministrowi Infrastruktury oraz Minister Infrastruktury i Planowania Przestrzennego Kraju Związkowego Brandenburgia. W efekcie działań rządów Polski i Niemiec połączenie Berlin – Szczecin/Świnoujście wpisane zostało do projektu nowego rozporządzenia w sprawie instrumentu „Łącząc Europę”. Ostateczna decyzja w sprawie przyszłego długoterminowego budżetu UE oraz ww. odcinka zostanie podjęta przez Komisję Europejską w roku 2019.

Dodatkowo województwo zachodniopomorskie we współpracy z Zarządem Morskich Portów Szczecin i Świnoujście S.A. rozpoczęło przygotowanie dwóch dokumentów stanowiących:

- Plan działania na rzecz poprawy wydajności węzłów multimodalnych i połączeń transportowych.
- Plan działania na rzecz wdrożenia rozwiązań ekologicznych w transporcie towarowym.

Województwo w 2018 r. włączyło się w realizację platformy projektowej pn. „Dostęp do czystych, efektywnych i multimodalnych korytarzy transportowych w regionie Morza Bałtyckiego” (akronim: BSR Access) funkcjonującej w ramach Programu Europejskiej Współpracy Terytorialnej – Interreg Region Morza Bałtyckiego 2014-2020 przy współfinansowaniu ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Liderem platformy jest region Helsinki – Ussimaa.

Województwo zachodniopomorskie współorganizowało również III Międzynarodową Konferencję pn. „Green Cities – Green Logistics for Greener Cities” (wrzesień 2018). Konferencja stanowiła miejsce wymiany wiedzy oraz doświadczeń w zakresie wdrażania miejskich rozwiązań logistycznych w kontekście zrównoważonego rozwoju, ze szczególnym naciskiem na kwestie środowiskowe i zmniejszenie negatywnego wpływu miejskiego transportu towarowego na środowisko. Wydarzenie zostało zorganizowane we współpracy z interesariuszami z Pomorza Zachodniego oraz partnerami ze Szwecji, Litwy i Niemiec.

Ponadto w minionym roku województwo zachodniopomorskie czynnie uczestniczyło w takich przedsięwzięciach jak Herbowy Flis Odrzański, Dni Odry 2018, Edukacyjne Miasteczka Wodne, rozpoczęcie sezonu morsowego czy obchody 100-lecia Ligi Morskiej i Rzecznej z podsumowaniem całego roku, na którym miała miejsce uroczystość wręczenia przez Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego okolicznościowych statuetek w ramach uznania wkładu i zaangażowania instytucji/podmiotów w obchody Zachodniopomorskiego Roku Rzeki Odry, które wykazały się osiągnięciami na polu rozpowszechniania idei związanych z użegłownieniem rzeki Odry.

W dniu 27 lutego 2018 r. Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego podjął uchwałę o ustanowieniu roku 2018 Zachodniopomorskim Rokiem Rzeki Odry. Był to efekt oddolnej inicjatywy zapoczątkowanej w województwie dolnośląskim i zaproponowanej wszystkim nadodrzańskim województwom w celu osiągnięcia porozumienia w kwestii zrównoważonego rozwoju rzeki. Wartość zadania – 218 635,49 zł.

Realizacja zintegrowanych działań promujących rozwój rzeki Odry ma szczególne znaczenie wobec planów wykorzystania jej transportowego potencjału. Województwo zachodniopomorskie stanowczo stoi na stanowisku, iż niezbędne jest kontynuowanie realizacji planów inwestycyjnych oraz prac modernizacyjnych na ODW wynikających z zawartych porozumień oraz umów międzynarodowych, które mają zapewnić w przewidywalnym terminie III klasę żeglowności. Jednocześnie uważa się za niezbędne podjęcie przez administrację rządową prac zmierzających do opracowania Studium Techniczno-Ekonomiczno-Środowiskowego (STEŚ), które będzie stanowiło podstawę dalszej modernizacji ODW do parametrów IV i V klasy żeglowności.

Ponadto Wydział Współpracy Terytorialnej UMWZ w roku 2018 kontynuował zadania na rzecz rozwoju transeuropejskiej sieci transportowej oraz infrastruktury komunikacyjnej i społecznej (w ramach Środkoeuropejskiego Korytarza Transportowego Europejskiego Ugrupowania Współpracy Terytorialnej oraz Stowarzyszenia Polskich Regionów Korytarza Transportowego Bałtyk-Adriatyk). Wartość zadania – 89 216 zł

W latach następnych kontynuowana będzie min.: współpraca z przedstawicielami administracji regionalnych a podmiotami zainteresowanymi usprawnieniem przepływu ładunków wzdłuż korytarza Bałtyk-Adriatyk, podejmowanie będą dalsze działania na rzecz: uwzględnienia w sieci TEN-T całego przebiegu Odrzańskiej Drogi Wodnej – od Szczecina przez Kanał Gliwicki do Gliwic, połączenia z Górną Wisłą przez Kanał Śląski, a docelowo także z planowanym w przyszłości przedłużeniem z Gliwic przez Kanał Odra-Dunaj-Łaba, uwzględnienia w sieci TEN-T przedłużenia Korytarza Bałtyk-Adriatyk na Bałtyk oraz wspierane będą działania na rzecz inwestycji infrastrukturalnych istotnych dla rozwoju korytarza, w tym budowy drogi ekspresowej S3, modernizacji linii kolejowej nr 273 i odtworzenia Odrzańskiej Drogi Wodnej.

3.7.3. Wnioski i podsumowanie

Najważniejsze efekty zrealizowanych dotąd inwestycji objętych Planem Inwestycji Transportowych dla Województwa Zachodniopomorskiego, to większe bezpieczeństwo podróżujących korzystających zarówno z transportu drogowego, jak i kolejowego, skrócenie czasów przejazdu, większy komfort i jakość przewozów.

Realizując założenia PIT WZ w roku 2018 na drogach wojewódzkich, w oparciu o środki finansowe UE oraz własne województwa, przebudowanych zostało 103 km odcinków dróg, a kolejne 69 km jest już w realizacji.

Do roku 2018 łącznie, ze środków RPO WZ 2014-2020 (działanie 5.1 Budowa i przebudowa dróg regionalnych (wojewódzkich)) zrealizowano 10 zadań o łącznej długości 62,7 km, co pozwoliło na osiągnięcie z nadwyżką celu pośredniego dla tego działania wynoszącego 50 km przebudowanych dróg w ramach RPO WZ 2014-2020 do roku 2018.

W zakresie zakupu i modernizacji taboru kolejowego już w 2018 r., dzięki zakupowi 27 jednostek taboru kolejowego, osiągnięto cel końcowy dla działania 5.6 Zakup i modernizacja taboru kolejowego na potrzeby przewozów regionalnych, który przewidywał zakup 25 sztuk taboru kolejowego do końca 2023 r.

Województwo zachodniopomorskie stało się pierwszym i do tej pory jedynym województwem w Polsce, które zapewnia operatorowi wykonującemu na jego terenie całość regionalnych kolejowych przewozów pasażerskich 100% taboru potrzebnego do realizacji pełnej oferty. Aktualnie operatorowi udostępnia się liczącą 75 pojazdów flotę nowoczesnych elektrycznych i spalinowych składów zespolonych, zakupionych za ponad 1 mld zł. Ostatnie 15 szt. dostarczono w 2018 r. – stanowią część realizowanego od 2017 r. kontraktu obejmującego łącznie 27 pojazdów spełniających najnowsze obowiązujące w Unii Europejskiej tzw. Techniczne Specyfikacje Interoperacyjności. Posiadany przez Województwo tabor, w połączeniu z wypracowanym modelem organizacji, oprócz realizacji przewozów na terenie Województwa umożliwia również wykonywanie (we współpracy z województwami sąsiednimi) przewozów regionalnych w relacjach międzywojewódzkich (m.in. do Poznania, Zielonej Góry, Słupska, Piły) z zastosowaniem jednej taryfy i bez konieczności przesiadki.

Działania realizowane w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, poprzez inwestycje w infrastrukturę transportową przyczyniają się do poprawy jakości życia mieszkańców jednostek samorządu terytorialnego współpracujących w ramach Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego i Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego. Inwestycje takie jak: budowa węzłów, czy centrów przesiadkowych oraz zakup nowoczesnego taboru pasażerskiego mają zapewnić coraz dogodniejszą dostępność do wysokojakościowego publicznego transportu zbiorowego. Celem ZIT dla obu obszarów, jest dążenie do zapewnienia ciągłości i stałego dynamizowania zachodzących na tych obszarach procesów rozwojowych.

Mając na uwadze potrzebę kontynuacji rozwoju infrastruktury transportowej należy prowadzić dalsze działania dostosowane do obecnych potrzeb społeczno – gospodarczych, w zakresie:

- rozwoju regionalnych kolejowych przewozów pasażerskich,
- rozwoju układu drogowego
- rozwoju pasażerskiego transportu miejskiego,
- poprawy konkurencyjności portów morskich i stanu bezpieczeństwa żeglugi śródlądowej.

3.8. Turystyka

3.8.1. Uwarunkowania realizacji polityki rozwoju

Zadania ustawowe w obszarze turystyki realizowane są na podstawie:

1. Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 512):
 - Art. 14 ust. 1 pkt 11 Samorząd województwa wykonuje zadania o charakterze wojewódzkim określone ustawami, w szczególności w zakresie: kultury fizycznej i turystyki;
 - Art. 11 ust. 2 pkt 8 Samorząd województwa prowadzi politykę rozwoju województwa, na którą składa się: promocja walorów i możliwości rozwojowych województwa;
2. Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r. poz. 1614, 2244, 2340):
 - Art. 105 ust. 4 pkt 2 Do zadań dyrektora parku krajobrazowego należy organizacja działalności edukacyjnej, turystycznej oraz rekreacyjnej;
 - Art. 107 ust. 2 pkt 6 Do zadań Służby Parku Krajobrazowego należy prowadzenie edukacji przyrodniczej w szkołach i wśród miejscowego społeczeństwa, a także promowanie wartości przyrodniczych, historycznych, kulturowych i turystycznych parku krajobrazowego.

Dokumenty kierunkowe na poziomie województwa:

- Polityki samorządu województwa zachodniopomorskiego w sektorze turystyki.
- Program rozwoju infrastruktury portów i przystani żeglarskich województwa zachodniopomorskiego w regionie Odry, Zalewu Szczecińskiego i wybrzeża Morza Bałtyckiego.
- Program rozwoju turystyki wodnej na obszarze Pojezierza Drawskiego, Myśliborskiego i Wałęckiego oraz w dorzeczu Parsęty i Regi.
- Program rozwoju turystyki wodnej na obszarze dorzecza rzeki Odry oraz jeziora Dąbie i jeziora Miedwie.
- Strategia promocji turystyki wodnej w województwie zachodniopomorskim na lata 2013-2020.
- Program rozwoju i promocji produktów turystycznych na obszarze rzeki Drawy na lata 2013-2020.
- Audyt turystyczny województwa zachodniopomorskiego.
- Program promocji zachodniopomorskich produktów turystycznych na lata 2014-2020.
- Koncepcja rozwoju i komercjalizacji zachodniopomorskich szlaków kulturowych wraz z programem ich wdrażania, zarządzania i promocji.
- Koncepcja utworzenia, rozwoju i komercjalizacji zachodniopomorskiego szlaku „Parki, ogrody, krajobrazy, smaki Pomorza Zachodniego bramą do poznania regionu” wraz z programem wdrażania, zarządzania i promocji.
- Koncepcja sieci tras rowerowych Pomorza Zachodniego.

3.8.2. Główne zadania na rzecz wdrożenia zapisów kierunkowych polityki rozwoju

Samorząd województwa pełni funkcję kreatora i koordynatora kierunków rozwoju turystyki. Oznacza to podejmowanie partnerskiej współpracy z samorządami lokalnymi, partnerami społecznymi i branżą turystyczną w prowadzeniu działań w obszarze rozwoju i podnoszenia jakości kluczowych produktów turystycznych regionu. Przyjęto do realizacji następujące projekty w ramach działań priorytetowych przewidzianych w polityce turystycznej:

1. W zakresie rozwoju sieci szlaków kajakowych zatwierdzono do realizacji do realizacji 3 projekty dofinansowane w ramach działania 4.9 RPO WZ:
 - Rozwój infrastruktury kajakowej na terenie Dorzecza Parsęty.
 - Budowa szlaków kajakowych na rzekach Wieprzy i Grabowej.
 - Papieski Szlak Kajakowy Drawy i Korytnicy szansą na rozwój regionu.
2. W zakresie rozwoju turystyki wodnej rozpoczęto w 2018 roku realizację projektu w ramach Programu Współpracy Interreg V A Meklemburgia-Pomorze Przednie / Brandenburgia / Polska, Oś Priorytetowa I, „Natura i Kultura” pn. „Zrównoważona turystyka wodna w Unikalnej Dolinie Dolnej Odry”. Liderem projektu jest Miasto Schwedt (Niemcy), a partnerami Park Narodowy Doliny Dolnej Odry (Niemcy) i Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Zachodniopomorskiego. W ramach projektu przewidziano do realizacji naturalne miejsca do odpoczynku nad rzeką Odrą w gminach Cedynia, Widuchowa, Mieszkowice, Boleszkowice, Gryfino, Kołbaskowo.
3. W zakresie rozwoju innych form turystyki aktywnej:
 - w 2018 r. rozpoczęto realizację projektu w ramach działania 4.6-Wsparcie infrastrukturalnych form ochrony przyrody i krajobrazu RPO WZ pn. „Budowa infrastruktury turystycznej w Parkach Krajobrazowych województwa zachodniopomorskiego w celu zmniejszenia antropopresji – II etap”. W zakresie projektu przewidziano posadowienie 2315 elementów infrastrukturalnych na 300 działkach geodezyjnych w 6 parkach krajobrazowych województwa. Beneficjentem jest Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Zachodniopomorskiego, a umowę podpisało 32 Partnerów.
 - Przeprowadzono promocję turystyki golfowej województwa zachodniopomorskiego podczas targów golfowych w Niemczech i Danii. Promocję zrealizowano ze środków RPO WZ, projektu RPZP.01.14.00-32-0001/17-01 1.14 pn. „Wzmocnienie pozycji regionalnej gospodarki, Pomorze Zachodnie – Ster na innowacje”.
 - Zlecono promocję turystyczną regionu podczas imprez off road w województwie zachodniopomorskim.

4. W zakresie rozwoju turystyki rowerowej i infrastruktury tworzącej ten produkt turystyczny (na podstawie „Koncepcji sieci tras rowerowych Pomorza Zachodniego”. Koncepcja zakłada utworzenie w najbliższym okresie czterech tras rowerowych: Velo Baltica, Trasa Pojezierzy Zachodnich, Blue Velo oraz Stary Kolejowy Szlak. Są to trasy tematyczne nawiązujące często do obszarów przez jakie zostały poprowadzone. I tak, trasa nadmorska Velo Baltica poprowadzona została śladem europejskich szlaków rowerowych nr Euro Velo 10 i 13. Blue Velo to z kolei trasa rowerowa biegnąca z południa na północ, w sąsiedztwie granicy polsko-niemieckiej. Trasa Pojezierzy Zachodnich przebiega w okolicach jezior i rozlewisk wodnych, z zachodu na wschód województwa. Stary Kolejowy Szlak poprowadzi śladem nieczynnych linii kolejowych. Przyjęto do realizacji następujące projekty:

- Zaprojektowanie i wykonanie szlaku rowerowego na wale przeciwpowodziowym wzdłuż rzeki Chelszcząca i jeziora Dąbie w ramach Działania 4.9 RPO WZ. Realizatorem jest WTIG UM WZ przy partycypacji w kosztach: Miasta Szczecin i gminy Goleniów.
- Zaprojektowanie i wykonanie szlaku rowerowego na wale przeciwpowodziowym Skoszewo i Skoszewo-Czarnocin w ramach Działania 4.9 RPO WZ. Realizatorem jest WTIG UM WZ przy partycypacji w kosztach gmin: Goleniów, Stepnica i Wolin.
- Biking South Baltic! Promocja i rozwój Trasy Rowerowej Morza Bałtyckiego (EuroVelo 10) w Danii, Niemczech, Litwie, Polsce i Szwecji. Partnerami projektu są: Pomorska Regionalna Organizacja Turystyczna (Partner Wiodący), województwa: pomorskie i zachodniopomorskie, Europejska Federacja Cyklistów, Bruksela, Belgia, Organizacja Turystyczna Mecklemburgii-Pomorza Przedniego, Rostock, Niemcy, Centrum Regionalnych i Turystycznych Badań, Nexø, Dania, Duńska Organizacja Rowerowa Kopenhaga, Dania.
- „Na dwóch kółkach wokół Zalewu Szczecińskiego – polsko niemiecki produkt turystyczny” finansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego; Programu Współpracy Interreg V A Meklemburgia-Pomorze Przednie/Brandenburgia/Polska. Realizatorem jest Zachodniopomorski Zarząd Dróg Wojewódzkich, a Partnerami projektu są: powiat Greifswald, partnerzy stowarzyszenia gminy Wolin i Międzyzdroje, powiat Kamień Pomorski.
- Opracowano dokumentację techniczną na budowę sieci tras rowerowych Pomorza Zachodniego.
- W zakresie wykonywanym przez Zachodniopomorski Zarząd Dróg Wojewódzkich zakończono realizację 3 projektów:
 - Budowa sieci tras rowerowych Pomorza Zachodniego – Trasa Zielonego Pogranicza odc. Gryfino – Trzcińsko-Zdrój.
 - Budowa sieci tras rowerowych Pomorza Zachodniego - Trasa Pojezierna.
 - Budowa sieci tras rowerowych Pomorza Zachodniego - Trasa Nadmorska.
- W ramach rozbudowy dróg wojewódzkich powstały odcinki dróg rowerowych:
 - DW 102 Międzywodzie – Dziwnów 3,96 km
 - DW 102 Trzęsacz -0,56 km
 - DW 151 Ińsko – Ińsko Rybionek 2,11km
- Upowszechniano informacje dotyczące istniejącej infrastruktury rowerowej oraz planów inwestycyjnych województwa. Prowadzono profil dot. inwestycji w mediach społecznościowych. Przygotowano kilkanaście materiałów filmowych i kilkakrotnie zdjęciowych promujących realizowane inwestycje.
- Prowadzono inwentaryzację usług i miejsc atrakcyjnych wzdłuż tras wybudowanych etapów dziennych tras, przygotowano mapy, schematy i wprowadzono oznakowanie do tych miejsc.
- Podpisano list intencyjny w sprawie utworzenia trasy BlueVelo mającej prowadzić przez województwa zachodniopomorskie, lubuskie, dolnośląskie, opolskie i śląskie.
- Wykonano działanie przedinwestycyjne w celu przystosowania do użytku turystycznego pieszego i rowerowego mostu europejskiego Siekierki – Neurüdnitz. Realizatorem jest Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Zachodniopomorskiego a parterem Urząd Barnim-Oderbruch (Niemcy).

Utworzenie spójnej sieci turystycznych tras rowerowych w województwie zachodniopomorskim to działanie długofalowe, a jego celem jest wypromowanie regionu i skierowanie konkretnej oferty wypoczynkowej do mieszkańców oraz turystów. W celu trafienia do jak najliczniejszego grona

odbiorców, trasy rowerowe powstają w oparciu o sprawdzone standardy zapewniając, niezależnie od predyspozycji, maksymalną wygodę i bezpieczeństwo użytkownikom, przy uwzględnieniu uwarunkowań lokalnych. Trasy rowerowe realizowane są w postaci zarówno samodzielnych dróg dla rowerów (zlokalizowanych np. na dawnych, nieczynnych nasypach kolejowych, na wałach przeciwpowodziowych, na terenach leśnych), ale też jako elementy istniejących dróg o znaczeniu lokalnym, wojewódzkim lub krajowym. Istotnym czynnikiem jest otoczenie, przez jakie prowadzą, bogactwo natury, czy zabytków. Drogi dla rowerów powstają w szczególności w miejscach, w których ze względu na bezpieczeństwo wskazana jest separacja ruchu. Dotyczy to w szczególności dróg wojewódzkich i krajowych.

Turystyczne trasy rowerowe wśród mieszkańców są często celem samym w sobie, jednak dzięki zaangażowaniu samorządów, instytucji, osób prywatnych i sukcesywnym wzbogacaniu oferty np. noclegowej, gastronomicznej, czy kulturalnej, stają się też drogami do celu. Są sposobem do aktywizacji lokalnej społeczności.

Spójny system oznakowania tras rowerowych został stworzony w oparciu o numerację – docelowo proponowaną do zastosowania w całym kraju. Pokonanie tras rowerowych, jest więc proste i intuicyjne.

5. W zakresie rozwoju produktu kulturowego opartego o historyczną rekonstrukcję miejsca i czasu wybrano do dofinansowania 3 projekty w ramach Działania 4.9 RPO WZ:

- Wzmocnienie potencjału rekreacyjnego i turystycznego Pomorza Zachodniego poprzez budowę parku etnograficznego w Niechorzu – Etap I sposobem na rozwój lokalnego rynku pracy opartego o endogeniczny potencjał gminy Rewal.
- Rozwój wielofunkcyjnej infrastruktury rekreacyjnej poprzez rekonstrukcję średniowiecznego grodu w Moryniu oraz przystosowanie go do działalności rekreacyjnej i turystycznej – Etap II.
- Rekonstrukcja wnętrza parteru Kurii Dziekana – Dworku von Kleista w Kamieniu Pomorskim wraz z utworzeniem wystawy stałej poświęconej wynalazcy kondensatora – Ewalda von Kleista w celu realizacji odtwórstwa historycznego oraz prowadzenia działalności wystawienniczej, prezentacyjnej i edukacyjnej w zakresie niezbędnym do oferowania usług turystycznych i rekreacyjnych.

6. W zakresie rozwój turystyki poznawczej i kulturowej:

- Zrealizowano pilotażowy event „Święto Śledzia bałtyckiego” w Niechorzu.
- Wydano: ulotki z opisem portów i przystani rybackich na Pomorzu Zachodnim, przewodnik turystyczny – opis miejsc związanych z dziedzictwem rybołówstwa na Pomorzu Zachodnim, kalendarze książkowe z przepisami na dania rybne oraz opisem ryb bałtyckich.
- Podpisano Porozumienie o współpracy na rzecz rozwoju i promocji Dróg Św. Jakuba w województwach: kujawsko-pomorskim, pomorskim i zachodniopomorskim. Jako efekt zrealizowanego projektu pn. „Rewitalizacja Europejskiego Szlaku Kulturowego na obszarze Południowego Bałtyku – Pomorska Droga św. Jakuba”. W ramach bieżącej działalności odnawiane są kolejne odcinki szlaku na Pomorzu Zachodnim – w roku 2018 odnowiono część szlaku od Pałowa do Koszalina (nitka Północna szlaku przez Darłowo oraz południowa przez Polanów).
- W roku 2018 rozpoczęto realizację projektu pn. „Zrównoważona turystyka wodna w Unikalnej Dolinie Dolnej Odry” w ramach Programu Współpracy Interreg V A Meklemburgia-Pomorze Przednie / Brandenburgia / Polska, Oś Priorytetowa I, „Natura i Kultura” Liderem projektu jest Miasto Schwedt, a partnerami: Park Narodowy Doliny Dolnej Odry (Niemcy) i Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Zachodniopomorskiego.
- Wsparto wielu imprez o charakterze kulturowym, m.in. majówka archeologiczna, jarmark wikinga odbywający się wraz z festiwalem Słowian i Wikingów, Henrykowskie dni w Siemczynie itp.

7. W zakresie rozwoju turystyki uzdrowiskowej wybrano do dofinansowania trzy projekty w ramach Działania 4.9 RPO WZ:

- Rozbudowa ogólnodostępnej infrastruktury uzdrowiskowej bazującej na zasobach endogenicznych Połczyna – Zdroju.
- Budowa ciągu spacerowego w pasie nabrzeża jeziora Bukowo w uzdrowisku Dąbki.
- Przebudowa parku miejskiego im. Papieża Jana Pawła II w Kamieniu Pomorskim.

Wielkość środków finansowych zaangażowanych w realizację polityki przez samorząd województwa i jego jednostki organizacyjne w 2018 r. wyniosła: 52 807 304 zł, w tym środki własne województwa: 8 450 358,49 zł.

Inne zadania realizowane przez w obszarze turystyki:

- udział w stowarzyszeniu promującym turystykę regionu – ZROT – składka 550 000 zł,
- realizacja ustawy o usługach turystycznych – jako zadania zleconego ustawami z zakresu administracji rządowej 60 967,84 zł dotacja Wojewody Zachodniopomorskiego.

3.8.3. Wnioski i podsumowanie.

Dzięki konsekwentnej realizacji postanowień „*Polityki samorządu województwa zachodniopomorskiego w sektorze turystyki*” przez samorząd województwa, obejmującej inwestycje w regionalne produkty turystyczne – Zachodniopomorski Szlak Żeglarski, trasy rowerowe, szlaki kajakowe – które uzupełniają i wzmacniają ofertę branży turystycznej Pomorza Zachodniego, region odwiedza coraz więcej turystów. Umiejętne wyzyskiwanie efektu synergii, który polega na wsparciu inwestycjami samorządu województwa rozwoju inicjatyw prywatnych przedsiębiorców, powoduje, że z roku na rok Pomorze Zachodnie umacnia swoją pozycję najpopularniejszej w Polsce destynacji turystycznej.

Jak wynika z najnowszych danych Głównego Urzędu Statystycznego, w ubiegłym roku w regionie udzielono ponad 15 mln noclegów. To o prawie osiem procent więcej niż rok wcześniej. W województwie małopolskim (drugie w kolejności) udzielono o 1,23 mln noclegów mniej. Żaden inny region w Polsce nie przekroczył 10 milionów udzielonych noclegów. Pomorze Zachodnie odnotowało także najwyższy wskaźnik wykorzystania miejsc noclegowych (51,6%) przy średniej w Polsce na poziomie 40,1%. W rankingu powiatów i miast powiat kołobrzeski, z liczbą ponad 5 milionów udzielonych noclegów, podobnie jak rok temu uplasował się na trzecim miejscu, ustępując tylko Warszawie i Krakowowi. W pierwszej dziesiątce znalazło się także Świnoujście (7. miejsce). Pod względem liczby udzielonych noclegów, w odniesieniu do liczby ludności, na pierwszych lokatach znalazły się powiaty: kołobrzeski (64 tys. noclegów na 1 tys. ludności), Świnoujście (51 tys. noclegów na 1 tys. ludności). Dane dotyczące liczby udzielonych noclegów w miesiącach wakacyjnych (lipiec i sierpień) 2018 r. w gminach nadmorskich wskazują, że miasto Kołobrzeg zajęło pierwsze miejsce, drugie Gdańsk, ale trzecie i czwarte to znów odpowiednio Rewal i Mielno. Jest to efektem przemyślanych inwestycji w sieciowe produkty turystyczne. Udało się dzięki nim zbudować komplementarność i pomiędzy publiczną i prywatną ofertą turystyczną. Od wielu lat sektor samorządowy inwestuje w produkty turystyczne: Zachodniopomorski Szlak Żeglarski, szlaki rowerowe, kajakowe i szlaki kulturowe, rozwój turystyki uzdrowiskowej. Samorząd wojewódzki wspiera i pomaga promować produkty turystyczne sektora prywatnego. Wokół takich inwestycji lokuje się prywatne hotele, pensjonaty, restauracje oraz poprawia się aktywność społeczności lokalnych.

Ciągła realizacja polityki nie zmieniła jeszcze oceny stanu w żadnym z obszarów tematycznych. Wszystkie podejmowane w jej zakresie działania mają charakter bardziej długofalowy i potrzeba dłuższej cezury czasowej, by jej efekty wpłynęły ostatecznie na zmianę otoczenia. Nie ma potrzeby zmiany ani uaktualniania dokumentu, mimo zaangażowania samorządu województwa w rozwój turystyki regionu na wielu poziomach i w każdym z priorytetowych obszarów ustalonych w polityce, te działania są długofalowe, a niezaistniały żadne przesłanki do zmiany priorytetów ustalonych w dokumencie.

3.9. Kultura

3.9.1. Uwarunkowania realizacji polityki rozwoju

Zadania ustawowe realizowane w obszarze kultury

Zgodnie z ustawą z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 512) samorząd województwa wykonuje zadania o charakterze wojewódzkim w zakresie kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Jednocześnie, zgodnie z ustawą z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu

i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1983, z 2019 r. poz. 115, 730), jednostki samorządu terytorialnego organizują działalność kulturalną, tworząc samorządowe instytucje kultury, dla których prowadzenie takiej działalności jest podstawowym celem statutowym. Prowadzenie działalności kulturalnej jest zadaniem własnym jednostek samorządu terytorialnego o charakterze obowiązkowym. Formami organizacyjnymi działalności kulturalnej są w szczególności: teatry, opery, operetki, filharmonie, orkiestry, instytucje filmowe, kina, muzea, biblioteki, domy kultury, ogniska artystyczne, galerie sztuki oraz ośrodki badań i dokumentacji w różnych dziedzinach kultury.

Samorząd województwa zachodniopomorskiego prowadzi politykę kulturalną poprzez organizowanie działalności kulturalnej, a także sprawowanie mecenatu polegającego na finansowym wspieraniu wykonywania zadań podległych instytucji kultury tj.: Muzeum Narodowego w Szczecinie, Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie, Opery na Zamku w Szczecinie, Teatru Polskiego w Szczecinie, Książnicy Pomorskiej im. Stanisława Staszica w Szczecinie, Biura Dokumentacji Zabytków w Szczecinie, Ośrodka Teatralnego KANA oraz Morskiego Centrum Nauki im. prof. Jerzego Stelmacha w Szczecinie. Jako organizator zapewnia instytucjom kultury odpowiednie warunki organizacyjno-prawne oraz środki niezbędne do prowadzenia działalności. Instytucje kultury realizują zadania zgodnie z przyjętymi planami działalności. Tym samym samorząd nie ogranicza samodzielności instytucji kultury, dla których jest organem prowadzącym.

Z uwagi na fakt, iż wszystkie instytucje kultury województwa zachodniopomorskiego znajdują się w Szczecinie, samorząd regionalny wspiera także instytucje prowadzone przez Gminę Miasto Koszalin: Filharmonię Koszalińską im. Stanisława Moniuszki oraz Bałtycki Teatr Dramatyczny.

Jednocześnie województwo zachodniopomorskie wspiera zadania z zakresu kultury m. in. poprzez zlecenie realizacji zadań z zakresu kultury podmiotom wymienionym w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, a także realizując obowiązek nałożony na samorządy województw ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami przeznacza środki finansowe w ramach naboru wniosków o udzielenie dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze województwa zachodniopomorskiego.

3.9.2. Główne zadania na rzecz wdrożenia zapisów kierunkowych polityki rozwoju

Wzmocnienie potencjału i roli kluczowych instytucji kultury w regionie

W 2018 roku działania samorządu województwa zachodniopomorskiego skierowane były na realizację priorytetu Wzmocnienie potencjału i roli kluczowych instytucji kultury w regionie. W ramach niniejszego priorytetu podjęte zostały działania nakierowane na modernizację i rozbudowę istniejących instytucji kultury oraz finansowanie działalności bieżącej instytucji kultury dla których samorząd województwa zachodniopomorskiego jest organizatorem. Wspierane były również przedsięwzięcia, które łączyły wysoki poziom artystyczny, a ich realizacja przyczyniła się do poszerzenia i uatrakcyjnienia oferty kulturalnej odpowiadającej na potrzeby mieszkańców regionu. Informacja o działalności oraz finansowaniu instytucji kultury dostępna jest w rocznym sprawozdaniu z wykonania budżetu województwa zachodniopomorskiego za rok 2018 oraz w sprawozdaniach instytucji kultury. W roku 2018 kontynuowano prace dotyczące rozbudowy instytucji kultury o znaczeniu regionalnym, w tym m. in. Teatru Polskiego w Szczecinie, Morskiego Centrum Nauki w Szczecinie oraz Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie, likwidacji skutków katastrofy budowlanej w Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie, a także podjęto wieloletnie projekty z udziałem środków zewnętrznych w Książnicy Pomorskiej w Szczecinie, Muzeum Narodowym w Szczecinie oraz Operze na Zamku w Szczecinie.

- **Morskie Centrum Nauki im. prof. Jerzego Stelmacha (MCN)** to unikalny w skali światowej projekt prezentujący różne dziedziny nauki, dotyczące tematyki morskiej w różnych aspektach, w tym ich wpływu na człowieka. MCN będzie instytucją kultury prowadzącą działalność kulturalną, edukacyjną oraz popularyzującą naukę poprzez ukazywanie współzależności i współdziałania między nimi. Zadaniem instytucji będzie rozwijanie u zwiedzających naturalnej ciekawości, inspirowanie do aktywnego poszukiwania i odkrywania odpowiedzi na otaczające nas zjawiska oraz zindywidualizowane uczenie się przez dociekanie i eksperymentowanie. Misją MCN będzie

wspieranie odkrywania świata z wykorzystaniem naukowych narzędzi, pobudzanie do aktywnego działania oraz budowanie tożsamości i marki regionu w oparciu o jego związek z morzem. MCN będzie jedyną tego typu wojewódzką instytucją kultury oraz jednym z nielicznych w Europie interaktywnych centrów nauki tematycznie związanych z morzem. Ta tematyka wynika z historii i priorytetów regionu, odgrywa również ogromną rolę w kształtowaniu jego tożsamości. Wątki morskie będą obecne w architekturze, ekspozycji i działaniach programowych centrum.

W październiku 2018 roku została podpisana umowa na dofinansowanie inwestycji ze środków RPO WZP na lata 2014-2020 na kwotę 59 212 300,26 zł. Inwestycja jest wpisana do Wieloletniej Prognozy Finansowej Województwa Zachodniopomorskiego, a jej wartość wynosi 86 880 466 zł. Finansowana jest w ramach RPO oraz budżetu województwa.

W roku 2018 poniesiono koszty związane z projektem budowlanym, projektem wykonawczym, koszty obsługi prawnej, wykonania wystawy interaktywnej, wykonania koncepcji wystawy MCN, wykonania opisu działalności programowej MCN oraz koszty promocji zadania. Rozpoczęto prace ziemne związane m. in. z rozbiórką budynku, który znajdował się działce oraz przeniesieniem instalacji wodnokanalizacyjnych.

- **Rozbudowa Teatru Polskiego w Szczecinie.** Zakres planowanej inwestycji wpisuje się w założenia niniejszej polityki rozwoju. Planowany projekt obejmuje rozbudowę istniejącego historycznego budynku i utworzenie w tym miejscu nowoczesnej placówki kulturalnej na miarę XXI wieku. Zgodnie z założeniami, Teatr Polski w Szczecinie prowadzić będzie nie tylko stricte teatralną działalność, ma bowiem stanowić centrum wymiany najnowszych myśli w dziedzinie sztuki teatralnej, co zakłada m. in. współpracę pomiędzy własnym zespołem artystycznym, a twórcami z różnych dziedzin sztuki. Jednocześnie rozbudowany obiekt stanowić ma centrum współpracy teatralnej krajów basenu Morza Bałtyckiego. W przebudowanym obiekcie widownia sceny głównej obejmie 610 miejsc, widownia sceny teatru szekspirowskiego – 320 miejsc, zaś sala kabaretowa – 80 miejsc. W nowym obiekcie znajdzie się również wielofunkcyjna sala prób, scena eksperymentalna ze zmienną liczbą miejsc, garderoby, magazyny na teatralne rekwizyty, pomieszczenia służbowe oraz w ramach zagospodarowania terenu zostaną wykonane parkingi. Planowane do budowy nowe sceny teatralne, będą pierwszymi profesjonalnymi scenami dramatycznymi w Szczecinie.

Inwestycja jest wpisana do Wieloletniej Prognozy Finansowej Województwa Zachodniopomorskiego a jej wartość wynosi 105 070 947 zł, finansowana jest w ramach RPO oraz budżetu województwa. We wrześniu 2018 roku została podpisana umowa na dofinansowanie inwestycji ze środków RPO WZP na lata 2014-2020 na kwotę 41 670 000 zł.

W 2018 roku Teatr Polski poniósł koszty związane m.in. na: nadzór inwestorski, doradztwo i działania pomocnicze, aktualizację kosztorysów, obsługę prawną inwestycji, studium wykonalności projektu, na przyłącze do sieci energetycznej.

- **Zamek Książąt Pomorskich w Szczecinie** wszelkie planowane inwestycje, m. in. w zakresie remontu dziedzińców, na które zaplanowano w budżecie środki, zostały wstrzymane ze względu na katastrofę budowlaną, jaka miała miejsce w skrzydle północnym, w dniu 10 maja 2017 r. Skutki katastrofy nie zostały jeszcze usunięte, jak również nie wyjaśniono jej przyczyny.

W roku 2018 z budżetu województwa przeznaczono na usunięciu skutków katastrofy budowlanej środki w wysokości 5 935 439 zł. Środki wydatkowano m. in. na: nadzór inwestorski, prace zabezpieczające miejsce katastrofy, badania inklinometryczne i pomiar poziomu wody w otworach kontrolnych tymczasowych, wykonanie oświetlenia w miejscu katastrofy, zabezpieczenie otworów okiennych. Instytucja uzyskała refundację części poniesionych kosztów w kwocie 3 539 957,64 zł z tytułu wypłaty ubezpieczenia przez InterRisk Towarzystwo Ubezpieczeń Spółka Akcyjna Vienna Insurance Group. Bezpośrednim skutkiem katastrofy budowlanej dla Zamku Książąt Pomorskich było m. in. ograniczenie działalności statutowej instytucji ze względu na brak dostępu do kluczowych dla niej pomieszczeń wystawienniczych oraz koncertowych (sala Bogusława). Pomimo utrudnień będących konsekwencją katastrofy budowlanej, w 2018 roku instytucja zrealizowała 892 wydarzenia, z czego 84 odbyły się poza jej siedzibą.

W zakresie pozostałych inwestycji priorytetem dla instytucji jest zabezpieczenie tarasów wokół Zamku. Dokumentacja na wspomnianą inwestycję została sfinansowana z budżetu województwa oraz w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2017-2013. Inwestycja została wpisana do kontraktu terytorialnego, a instytucja aplikowała bezskutecznie o środki na jej realizację do Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Zadanie będzie finansowane z budżetu województwa

- **Książnica Pomorska w Szczecinie** w roku 2017 otrzymała dofinansowanie na realizację projektu pn. „Wyposażenie w nowoczesny sprzęt Zachodniopomorskiej Książnicy Cyfrowej w Szczecinie” w ramach działania 8.1 oś priorytetowa VIII Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020. Inwestycja jest wpisana do Wieloletniej prognozy finansowej województwa zachodniopomorskiego i została ukończona we wrześniu 2018 r. Wartość inwestycji wyniosła 4 039 797 zł (w tym finansowanie w ramach VIII osi Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko oraz budżetu województwa zachodniopomorskiego w kwocie 1 261 265 zł oraz środki własne Książnicy Pomorskiej). Książnica Pomorska wydatkowała środki m. in. na dostarczenie i zamontowanie sprzętu i wyposażenie centrum digitalizacji, sprzęt i wyposażenie repozytorium do archiwizacji i zabezpieczenia zbiorów zdigitalizowanych oraz sprzęt i wyposażenie do e-czytelni i e-wypożyczalni. Na całość zadania składały się zarówno zakupy inwestycyjne (zakup sprzętu: komputerów, serwerów, skanerów, macierzy) oraz wydatki bieżące (związane z opracowaniem studium wykonalności, wnioskiem o dofinansowanie zadania, promocja projektu, organizacją Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej oraz sfinansowanie strony www). Dotacja celowa udzielona na realizację zadania z budżetu województwa zachodniopomorskiego, została wydatkowana w 100%.

Realizacja powyższego zadania przyczyni się do ochrony i zachowania zbiorów zgromadzonych w Książnicy Pomorskiej w Szczecinie poprzez utworzenie regionalnego centrum digitalizacji materiałów bibliotecznych. Wykonanie digitalizacji materiałów bibliotecznych pozwoli na zachowanie ciągłości historycznej i kulturowej, a naukowcom i historykom umożliwi prowadzenie rzetelnych badań naukowych, zaś pozostałym osobom interesującym się historią da szansę zapoznania się w jednym miejscu z całością materiału, do którego dotąd nie miały dostępu.

- **Muzeum Narodowe w Szczecinie** otrzymało dofinansowanie na realizację projektu pn. „Konserwatorskie Niebo – zakup wyposażenia do Pracowni Działu Konserwacji Muzeum Narodowego w Szczecinie” w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020. Projekt jest wpisany do Wieloletniej prognozy finansowej województwa zachodniopomorskiego, a jego wartość całkowita wynosi 3 503 619 zł.

Wydatki kwalifikowalne w ramach projektu w całości finansowane będą ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020. Natomiast ze środków budżetu województwa zachodniopomorskiego finansowane są wydatki niekwalifikowalne, tj. podatek VAT.

W roku 2018 zakupiono wyposażenie pracowni fotograficznej. Dokonano zakupu mebli warsztatowych i wewnętrznych środków transportu dla Działu Konserwacji. Zaliczkowano (30%) zakup, dostawę i montaż podnośnika platformowego dla Działu Konserwacji. Środki wydatkowano również na usługi: świadczenia obsługi prawnej projektu oraz doradztwa finansowego.

Od 2018 roku Muzeum Narodowe w Szczecinie we współpracy z Pomorskim Muzeum Krajowym (Pommersches Landesmuseum) w Greifswaldzie realizuje projekt pn. „Wspólne dziedzictwo, wspólna przyszłość” w ramach programu INTERREG VA. W ramach projektu w Muzeum Narodowym zrealizowane zostaną trzy wystawy stałe: prehistorii Pomorza, sztuki średniowiecznej na Pomorzu oraz sztuki XVII i XVIII w. na Pomorzu i w Europie. Wartość projektu wynosi 7 497 097 zł, z czego wkład własny beneficjenta i podatek VAT (finansowane ze środków WZ) to 2 285 747 zł.

- **Opera na Zamku w Szczecinie** rozpoczęła w 2018 roku realizację zadania pn. „Polsko-niemiecka sieć teatralna (theater-pom.net)” w ramach Programu INTERREG V A (2017-2021). Głównym celem projektu jest wzrost atrakcyjności i dostępności teatrów w regionie dla widzów na terenie obszaru wsparcia po obu stronach granicy. Dzięki rozszerzeniu oferty teatrów i likwidacji bariery językowej,

ułatwiony zostanie dostęp do wspólnego dziedzictwa kulturowego dla wszystkich grup wiekowych, dla mieszkańców regionu i turystów, dla osób z obu krajów bez względu na język, którym się posługują. Projekt jest wpisany do Wieloletniej Prognozy Finansowej Województwa Zachodniopomorskiego, a jego wartość całkowita wynosi 3 014 748 zł, w tym 2 562 535,83 zł (85% kosztów kwalifikowanych zadania) z Programu Współpracy Interreg V A Meklemburgia-Pomorze Przednie / Brandenburgia / Polska. W ramach zadania zrealizowany zostanie zakup inwestycyjny otwartego sprzętu open-air, sprzętu video i do projekcji (o wartości 2 392 705 zł).

Drugim zadaniem realizowanym od 2018 roku przez Operę na Zamku w Szczecinie jest projekt pn. „Zakup instrumentów muzycznych na potrzeby działalności kulturalnej Opery na Zamku w Szczecinie”. Zadanie dotyczy zakupu instrumentów muzycznych, w tym mistrzowskiego fortepianu koncertowego, niezbędnych do bieżącej, statutowej działalności instytucji. Zakup instrumentów wpłynie znacząco na wzrost poziomu wykonawczego orkiestry Opery na Zamku podczas spektakli i koncertów. Projekt jest wpisany do Wieloletniej prognozy finansowej województwa zachodniopomorskiego, a jego wartość całkowita wynosi 647 500 zł, w tym 300 000 zł ze środków ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, 300 000 zł ze środków budżetu Województwa Zachodniopomorskiego oraz 47 500 zł ze środków własnych instytucji.

W ramach priorytetu **Promocja i wsparcie aktywnego uczestnictwa w kulturze** podjęte zostały działania ukierunkowane na zagadnienia związane z aktywnym uczestnictwem w kulturze na Pomorzu Zachodnim. Kluczową rolę w realizacji priorytetu odegrały samorządowe instytucje kultury województwa zachodniopomorskiego, z uwagi na urozmaiconą ofertę oraz szeroką działalność edukacyjną. W 2018 roku Instytucje Kultury Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego realizowały projekty w ramach powołanego w 2016 roku z inicjatywy Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego programu „Morze Kultury”. Głównym założeniem programu jest popularyzacja kultury na terenie województwa zachodniopomorskiego m. in. wyjście z ofertą instytucji kultury poza ich siedziby i dotarcie z nią do miejscowości na terenie Pomorza Zachodniego, w których infrastruktura kulturalna jest uboższa i nie daje tylu możliwości, co w dużych miastach. W ramach programu „Morze Kultury” w 2018 roku dofinansowano 9 projektów na łączną kwotę 205 250 zł.

Istotna dla realizacji niniejszego priorytetu była również działalność organizacji pozarządowych, która przyczyniła się do wsparcia aktywnego uczestnictwa w kulturze dzięki uzupełnieniu/wzbogaceniu oferty wojewódzkich samorządowych instytucji kultury w szczególności poprzez realizację zadań z zakresu kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego w mniejszych miejscowościach regionu. W 2018 roku na realizację zadania przeznaczono środki w łącznej kwocie 517 638,25 zł.

W ramach priorytetu **Sprawowanie mecenatu nad twórczością artystyczną** podjęte zostały działania z zakresu m. in. wspierania i promocji twórczości, edukacji kulturalnej, działań i inicjatyw kulturalnych. Działania ukierunkowane były na wsparcie zachodniopomorskich twórców i dotyczyły wsparcia finansowego i promocyjnego m. in. poprzez system stypendialny dla młodych artystów z regionu (w szczególności do 35 roku życia), nagród finansowych, jak również wsparcia instytucjonalnego.

W ramach realizacji priorytetu **Wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego w rozwoju regionu** realizowane były działania nakierowane na ochronę rodzimego dziedzictwa materialnego oraz niematerialnego, mającego wysoką wartość historyczną i kulturową, przyczyniającego się pośrednio do rozwoju społeczno-gospodarczego województwa. W 2018 roku przyznano 61 podmiotom dotacje celowe w roku 2018 na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków, położonym na obszarze województwa zachodniopomorskiego na łączną kwotę 1 143 000 zł.

Inne zadania realizowane w obszarze kultury:

- Dotacja celowa dla Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie na dofinansowanie zadania pn. Zachodniopomorski Fundusz Filmowy „Pomerania Film” w kwocie 200 000 zł.
- Promocja województwa poprzez kulturę i naukę 446 600 zł.

- Wsparcie prorozwojowej działalności naukowej poprzez współorganizację Gali wręczenia Zachodniopomorskich Nobli 2017 w kwocie 99 888 zł.
- Środki finansowe przeznaczone na udzielenie pomocy finansowej Gminie Miastu Koszalin na dofinansowanie bieżącej działalności Bałtyckiego Teatru Dramatycznego w Koszalinie w wysokości 500 000,00 zł oraz Filharmonii Koszalińskiej im. Stanisława Moniuszki w wysokości 300 000 zł.
- Dotacja celowa dla Akademii Sztuki w Szczecinie na realizację zadania inwestycyjnego – zakup organów oraz dostosowanie pomieszczenia, w którym instrument zostanie zamontowany. Dotacja w kwocie 200 000 zł została przeznaczona na pokrycie kosztów: zakupu instrumentu, strojenia instrumentu oraz prac technicznych mających na celu dostosowanie pomieszczenia w Pałacu pod Globusem.

3.9.3. Wnioski i podsumowanie.

W dokumencie „*Polityka kulturalna województwa zachodniopomorskiego*” założono, iż działania samorządu województwa będą realizowane w wielu obszarach i przyczynią się do tego, aby Pomorze Zachodnie stało się jednym z najatrakcyjniejszych regionów pod względem jakości życia, którego wyznacznikiem jest m.in. dostęp mieszkańców do kultury oraz atrakcyjna i zróżnicowana oferta kulturalna. Jednocześnie samorząd województwa wyznaczył sobie rolę inspiratora działań wpływających na powszechne, aktywne oraz świadome uczestnictwo w kulturze, które jest jednym z kluczowych czynników wpływających na rozwój mieszkańców Pomorza Zachodniego. Dane za 2018 rok w powyższym obszarze wskazują na wzrost frekwencji m.in. w Operze na Zamku w Szczecinie o 41% oraz Teatrze Polskim w Szczecinie o 16%. Konsekwentna realizacja założeń polityki kulturalnej województwa zachodniopomorskiego w przyjętych obszarach oraz sukcesywne zwiększanie środków finansowych na poszczególne działania sprawia, że w przyszłości oferta kulturalna regionu będzie jeszcze bardziej bogata i atrakcyjna.

Powyższe cele były realizowane przez samorząd województwa w sposób bezpośredni za pomocą jego jednostek organizacyjnych oraz współpracujących z nim instytucji kultury. Wobec pozostałych podmiotów w skali regionu oraz podmiotów zewnętrznych działających w sferze kultury na obszarze województwa zachodniopomorskiego samorząd regionalny stara się pełnić rolę koordynującą, stymulującą i wspierającą, dążąc do angażowania w przedsięwzięcia, treści, wartości i postawy realizujące założenia przedmiotowej polityki. Zarazem samorząd regionalny aktywnie przyczynia się do wspierania tożsamości lokalnej i związanych z nią elementów kultury, a także upowszechniania i wzmacniania dziedzictwa narodowego, kultury ojczystej oraz wzbogacających ją i twórczo przekształcających form ekspresji artystycznej.

3.10. Współpraca międzyregionalna i zagraniczna

3.10.1. Uwarunkowania realizacji polityki rozwoju

Zadania ustawowe w obszarze współpracy międzyregionalnej i zagranicznej

Zgodnie z ustawą z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 512) samorząd województwa, przy formułowaniu strategii rozwoju województwa i realizacji polityki jego rozwoju, może współpracować z organizacjami międzynarodowymi i regionami innych państw, zwłaszcza sąsiednich. Do wyłącznej właściwości sejmiku województwa należy podejmowanie uchwał w sprawie uczestnictwa w międzynarodowych zrzeszeniach regionalnych i innych formach współpracy regionalnej. Z kolei do zadań zarządu województwa należy w szczególności organizowanie współpracy ze strukturami samorządu regionalnego w innych krajach i z międzynarodowymi zrzeszeniami regionalnymi.

Wykaz dokumentów kierunkowych/programowych na poziomie województwa (począwszy od polityki rozwoju);

- Polityka współpracy międzyregionalnej i zagranicznej województwa zachodniopomorskiego. Polityka przyjęta została Uchwałą Nr 1479/16 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 13 września 2016 r.

- Priorytety współpracy zagranicznej Województwa Zachodniopomorskiego, przyjętymi Uchwałą Nr XVII/318/16 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 13 grudnia 2016 r.

3.10.2. Główne zadania na rzecz wdrożenia zapisów kierunkowych polityki rozwoju

Cel: Wzmocnienie pozycji województwa w regionie Morza Bałtyckiego

Województwo zachodniopomorskie podejmuje szereg starań na rzecz wyznaczania efektywnych modeli łańcucha dostaw w celu skutecznego wykorzystania lokalizacji w Regionie Morza Bałtyckiego. Województwo w związku, z tym uczestniczy w projektach flagowych Strategii UE dla Regonu Morza Bałtyckiego, tj. TENTacle oraz NSB Core. W roku 2018 dodatkowo włączyło się w działania bałtyckiej platformy współpracy pn. „Dostęp do czystych, efektywnych i multimodalnych korytarzy transportowych w regionie Morza Bałtyckiego” (akronim: BSR Access), która skutecznie przyczyniać się ma ścisłemu powiązaniu rozwoju regionalnego i polityki transportowej oraz wyraźnego ukierunkowania priorytetów w Regionie Morza Bałtyckiego. BSR Access jest pierwszą platformą komunikacyjną, która łączy punkty widzenia europejskich koordynatorów projektów TEN-T, koordynatorów obszarów priorytetowych UE ds. transportu i koordynatorów ds. planowania przestrzennego działań horyzontalnych SUERMB oraz szerokiej grupy interesariuszy związanych z transportem w regionie Morza Bałtyckiego.

Województwo zachodniopomorskie kontynuuje współpracę w ramach powstałego w 2004 roku Forum Parlamentów Regionalnych Południowego Bałtyku. W posiedzeniach Forum uczestniczą przedstawiciele sejmików polskich województw Zachodniopomorskiego, Pomorskiego i Warmińsko-Mazurskiego, landów niemieckich Meklemburgia-Pomorze Przednie, Szlezwik-Holsztyn, Wolnego i Hanzeatyckiego Miasta Hamburga oraz Dumy Obwodu Kaliningradzkiego, a także – w roli obserwatora – szwedzkiego Regionu Skania. Celem tego gremium jest znalezienie wspólnych interesów i priorytetów dla rozwoju obszaru południowego Bałtyku. Tematy posiedzeń – związane z ochroną zasobów Bałtyku i promocją Regionu Morza Bałtyckiego (Baltic Sea Region), jako atrakcyjnego regionu turystycznego, a nawet nowego przyszłego turystycznego centrum Europy oraz silnego obszaru ekonomicznego, są niezmiennie ważnym zadaniem wszystkich regionów zainteresowanych rozwojem basenu południowego Bałtyku. Należy podkreślić, że Forum wykorzystuje zasady europejskiej polityki regionalnej w sektorach objętych wspólnym zainteresowaniem partnerów Forum. Partnerzy starają się prowadzić spójną politykę regionalną, z uwzględnieniem regionalnej tożsamości i poszanowaniem różnic. Konsekwencją każdego Forum jest wypracowanie rezolucji, w której zawarte są cele, kierunki działań, apele oraz wytyczne dla organów wykonawczych parlamentów i sejmików oraz instytucji państwowych i organów Unii Europejskiej.

Podejmowane były tutaj kwestie dotyczące polityki strukturalnej, turystycznej i młodzieżowej w obszarze pld. Bałtyku, zintegrowanej polityki morskiej, przyjaznej dla środowiska i konkurencyjnej energii (również odnawialnej) i związanej z nią infrastruktury energetycznej, współpracy środowisk naukowych i instytucji szkolnictwa wyższego oraz badania naukowe w regionie Morza Bałtyckiego, a także zachowanie dziedzictwa kulturowego, innowacji w gospodarce rolno-żywnościowej oraz współpracy w regionie Morza Bałtyckiego w tej dziedzinie itp.

2018 był również rokiem efektywnej współpracy województwa z regionem Helsinki – Uusimaa oraz realizacji projektu iEER. Projekt iEER ma na celu wyznaczenie inteligentnych kierunków działania i określenie rozwiązań, dzięki którym partnerzy projektu będą mogli stymulować rozwój regionalnych ekosystemów przedsiębiorczości dla młodych przedsiębiorców oraz odpowiednio je kontrolować. Od roku 2018 województwo realizację również w ramach projektu iEER dodatkowe działanie pilotażowe. Działanie ma na celu wsparcie dziewięciu regionów iEER w rozpowszechnianiu programu Aula Emprende w celu aktywacji wykładowców i nauczycieli w zakresie angażowania się w kształcenie przedsiębiorczych postaw wśród uczniów i studentów. Aula Emprende, zainicjowana w regionie Walencji w 2009 r., to jedna z najlepszych praktyk w ramach projektu iEER, doceniona ze względu na jej wpływ i wyniki w zakresie podnoszenia kompetencji i świadomości w obszarze przedsiębiorczości młodych ludzi z poszczególnych regionów.

W roku 2018 województwo przygotowywało się również do implementacji dwóch nowych projektów wspierających realizację celów Strategii UE dla Regonu Morza Bałtyckiego.

Projekt Creative Ports – celem głównym projektu jest wspieranie zrównoważonego rozwoju sektora przemysłu kulturowego i kreatywnego oraz internacjonalizacja branży kulturalnej i twórczej w regionie

Morza Bałtyckiego. Współpraca w ramach projektu ma się przyczynić do zwiększenia potencjału, na szczeblu regionalnym i lokalnym, instytucji związanych z przemysłami kreatywnymi poprzez połączenie kompetencji i wzmożonej współpracy między grupami docelowymi projektu, tzn. instytucjami publicznymi i organizacjami wspierającymi przedsiębiorstwa z sektora kreatywnego.

Projekt ARRIVAL REGIONS ma na celu opracowanie i przetestowanie nowatorskich podejść opartych na innowacjach społecznych w celu integracji młodych imigrantów z krajów spoza UE na obszarach Europy Środkowej, objętych dotychczas negatywnymi zmianami demograficznymi, głównie w postaci spadku liczby ludności na tych obszarach oraz starzenia się społeczeństwa. Rezultaty projektu mają przyczynić się do zwiększenia zdolności instytucji administracji państwowej, samorządowej w zakresie pomyślnego włączania młodych obywateli państw nienależących do UE w życie społeczne. Projekt jest zgodny z obszarem tematycznym "Edukacja – Edukacja, badania i zdolność do zatrudnienia" Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego.

Województwo zachodniopomorskie współorganizowało III Międzynarodową Konferencję pn. „Green Cities – Green Logistics for Greener Cities” (wrzesień 2018). Konferencja stanowiła miejsce wymiany wiedzy oraz doświadczeń w zakresie wdrażania miejskich rozwiązań logistycznych w kontekście zrównoważonego rozwoju, ze szczególnym naciskiem na kwestie środowiskowe i zmniejszenie negatywnego wpływu miejskiego transportu towarowego na środowisko. Wydarzenie zostało zorganizowane i sfinansowane w ramach projektu „Low Carbon Logistics” (Program Interreg Południowy Bałtyk) realizowanego przez Wydział Inżynierii i Ekonomiczny Transportu Akademii Morskiej w Szczecinie, we współpracy z partnerami ze Szwecji, Litwy i Niemiec.

Województwo bierze aktywny udział we wdrażaniu Programu Interreg Południowy Bałtyk 2014-2020 między innymi poprzez swoje uczestnictwo w pracach Komitetu Monitorującego (2 przedstawicieli z WZP) oraz prowadzenie Punktu Kontaktowego dla Programu Południowy Bałtyk, finansowanego ze środków Pomocy Technicznej, którego celem jest szkolenie i promocja programów Interreg Południowy Bałtyk 2014-2020, a także prowadzenie działań promocyjno-informacyjnych dla Programów Transnarodowych (Interreg Region Morza Bałtyckiego, Interreg Europa Środkowa i programu transnarodowego Interreg Europa).

W Programie Interreg Południowy Bałtyk w województwie zachodniopomorskim obecnie realizuje się 25 projektów transgranicznych z udziałem partnerów szwedzkich, duńskich, litewskich i niemieckich.

Dla województwa zachodniopomorskiego współpraca z krajami Regionu Morza Bałtyckiego ma charakter strategiczny i pozostaje głównym priorytetem współpracy zagranicznej.

Cel: Efektywny i długofalowy rozwój polsko-niemieckiej współpracy transgranicznej

Region współpracuje z Krajem Związkowym Meklemburgia-Pomorze Przednie, Krajem Związkowym Brandenburgia oraz Berlinem.

Województwo wspólnie z Centrum Dialogu Przełomy w ramach programu „Region dla Rodziny” zorganizowało w 2018 roku cztery wyjazdy edukacyjne dla zachodniopomorskiej młodzieży i seniorów m.in. do byłych obozów koncentracyjnych w Sachsenhausen i Ravensbrück. Celem wyjazdów jest podniesienie świadomości historycznej młodzieży, przybliżenie im historii powojennej Polski. Projekt związany jest z edukacją obywatelską oraz kształtowaniem świadomości i tożsamości regionalnej wśród zachodniopomorskiej młodzieży.

Województwo zachodniopomorskie wzięło udział w Dniach Meklemburgii-Pomorza Przedniego w dniach 18–20 maja 2018 roku w Rostocku (Niemcy), podczas których zaprezentowana została turystyczna regionu (uzdrowiska Świnoujście i Kołobrzeg) oraz produkty regionalne Pomorza Zachodniego.

Województwo wzięło udział w Festiwalu Kultury Polskiej „polenmArKT” w Greifswaldzie w dniach 15-24 listopada 2018 r. Festiwal odbywający się od 1997 roku wpisał się już w kanon wydarzeń artystycznych na pograniczu polsko-niemieckim. W ramach festiwalu szczeciński Teatr KANA wystawił spektakl „Matka”.

Województwo zachodniopomorskie wspólnie z partnerami województwem dolnośląskim, lubuskim, Krajami Związkowymi RFN (Meklemburgia Pomorze-Przednie, Brandenburgia, Wolne Państwo Saksonia) oraz Fundacją Współpracy Polsko-Niemieckiej, ZEIT-Stiftung Ebelin und Gerd Bucerius współorganizuje Polsko-Niemieckie Dni Mediów oraz konkurs o Polsko-Niemiecką Nagrodę Dziennikarską im. Tadeusza Mazowieckiego.

Województwo bierze udział w posiedzeniach koordynatorów Partnerstwa Odry, mających na celu wzmocnienie siły oddziaływania tej międzyregionalnej sieci na rozwój regionów pogranicza polsko-niemieckiego dorzecza Odry.

Województwo współuczestniczy we wdrażaniu Programu Współpracy Interreg VA Meklemburgia-Pomorze Przednie/ Brandenburgia/ Polska. W ramach Wydziału Współpracy Terytorialnej funkcjonuje Regionalny Punkt Kontaktowy (RPK), którego główne zadania to informacja i promocja Programu Współpracy INTERREG VA oraz realizowanych projektów. Regionalny Punkt Kontaktowy INTERREG VA oprócz działań promocyjno-informacyjnych jest odpowiedzialny za koordynację procesu oceny projektów pod kątem zgodności ze Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego oraz poszczególnymi strategiami branżowymi. Województwo ma również realny wpływ na wybór projektów do dofinansowania poprzez udział przedstawiciela Wydziału Współpracy Terytorialnej z prawem głosu w pracach Komitetu Monitorującego. Ponadto Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego deleguje dwóch pracowników WWT do pracy Wspólnego Sekretariatu Programu. W ramach Programu Współpracy INTERREG VA na polsko-niemieckie projekty w latach 2014-2020 jest do dyspozycji łącznie 134 mln euro (EFRR). Dotychczas Komitet Monitorujący Programu Zatwierdził łącznie 39 polsko-niemieckich projektów na łączną kwotę EFRR 97 031 693 euro.

W roku 2018 w ramach realizacji projektów flagowych (TENTacle i Scandria2Act) Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego pojawiła się propozycja uzupełnienia korytarza sieci bazowej TEN-T o połączenie Berlin – Szczecin/Świnoujście. W efekcie współpracy Wspólnego Departamentu Planowania Krajowego Berlin-Brandenburgia oraz Województwa Zachodniopomorskiego przy wsparciu ministerstw odpowiedzialnych za kwestie transportu z obu krajów połączenie Berlin – Szczecin/Świnoujście wpisane zostało do projektu nowego rozporządzenia w sprawie instrumentu "Łącząc Europę". Ostateczna decyzja w sprawie przyszłego długoterminowego budżetu UE oraz ww. odcinka zostanie podjęta przez Komisję Europejską w roku 2019. Po wprowadzeniu zmiany Szczecin zostałby punktem węzłowym dwóch korytarzy sieci bazowej TEN-T, a dzięki temu, zarówno województwo, jak i miasto i port - zyskałoby dodatkowe możliwości rozwoju. Większy napływ ładunków drogą śródlądową i kolejową nie tylko przyczyni się rozwojowi transportu multimodalnego, ale przybliży również plany uruchomienia stałych połączeń promowych na trasie Szczecin – Kłajpeda.

Cel: Rozwój europejskiej współpracy terytorialnej w oparciu o Środkowoeuropejski Korytarz Transportowy Europejskie Ugrupowanie Współpracy Terytorialnej

Województwo zachodniopomorskie w ramach ŚKT EUWT z o.o. działa na rzecz wsparcia dostępności transportowej i zdynamizowania rozwoju wzdłuż osi transportu multimodalnego Morze Bałtyckie – Adriatyk. Zgodnie z decyzją Zgromadzenia Ogólnego, Ugrupowanie kontynuuje współpracę z Europejskim Koordynatorem Korytarza Bałtyk-Adriatyk przy przygotowaniu unijnego planu działań dla tego Korytarza.

Centrum Strategiczne ŚKT-EWT z o.o. przy wsparciu województwa podjęło również działania realizacji projektu REIF w ramach Programu dla Europy Środkowej. Projekt ma na celu ulepszanie procesów planowania i koordynacji na rzecz modernizacji dotychczasowej lub rozwoju nowej infrastruktury i usług w zakresie transportu kolejowego, wzmacnianie nacisku politycznego na rozwój regionalnej infrastruktury kolejowej do celów transportu towarowego oraz międzyregionalną integrację transgranicznych sieci kolejowych w celu usprawnienia przepływów towarowych poza głównymi korytarzami sieci bazowej TEN-T. Rezultatem projektu ma być ustanowienie instrumentów polityki regionalnej i/lub planów działania dla klastrów transportu towarowego w celu ulepszenia infrastruktury i usług z zakresu transportu kolejowego (co najmniej 1 instrument na region).

Ugrupowanie kontynuuje współpracę z Platformą EUWT. W ramach jej prac powstał kolejny raport monitorujący EUWT.

W ramach projektu TENTacle przygotowano na rzecz EUWT Plan działań na rzecz rozwoju logistyki i transportu towarowego Korytarza Bałtyk-Adriatyk. Zgodnie z założeniami plan służy zachęceniu zainteresowanych podmiotów do rozwijania inteligentnej i bardziej ekologicznej sieci logistycznej między Skandynawią, Polską i innymi częściami Europy Środkowej. Plan obejmuje działania wykraczające poza połączenia stanowiące sieć TEN-T – rozszerzenie na Bałtyk (połączenie morskie Skania-Pomorze Zachodnie) oraz Odrzańską Drogę Wodną przebiegającą wzdłuż odcinka korytarza Bałtyk-Adriatyk.

W ramach działań na rzecz rozwoju infrastruktury liniowej i punktowej w Korytarzu Bałtyk-Adriatyk Województwo realizuje również TalkNET. Projekt powstał w odpowiedzi na potrzebę opracowywania zharmonizowanych mechanizmów współpracy pomiędzy zainteresowanymi podmiotami transportu towarowego, co przyczynić ma się wzmocnieniu przyjaznego dla środowiska transportu multimodalnego w Europie Środkowej. Projekt przyczyni się poprawie koordynacji między zainteresowanymi stronami, m. in. portami, terminalami śródlądowymi i operatorami transportu oraz regionami. Konieczność ta pojawiła się wraz ze wzrostem liczby portów morskich i śródlądowych przy jednoczesnym niskim poziomie, bądź w ogóle braku koordynacji i dialogu pomiędzy interesariuszami z branży.

Województwo w ramach wsparcia rozwoju transportu w bierze również aktywny udział w pracach Stowarzyszenia Polskich Regionów Korytarza Transportowego Bałtyk-Adriatyk.

Cel: Wzmocnienie potencjału inwestycyjnego oraz stworzenie warunków do rozwoju gospodarki opartej na wiedzy w makroregionie Polski Zachodniej

Z przyjętej wizji rozwoju Polski Zachodniej wynika bezpośrednio cel główny Strategii Rozwoju Polski Zachodniej do roku 2020 – Wzrost konkurencyjności Polski Zachodniej w wymiarze europejskim przez efektywne wykorzystanie potencjałów makroregionu. W tak określony cel główny strategii wpisują się trzy cele szczegółowe wyznaczone na podstawie przeprowadzonej diagnozy potencjałów rozwojowych Polski Zachodniej: 1. Integracja przestrzenna i funkcjonalna makroregionu, 2. Budowa oferty gospodarczej makroregionu, 3. Wzmacnianie potencjału naukowo-badawczego makroregionu.

Cel: Budowanie atrakcyjności inwestycyjnej regionów Polski Północnej – w 2018 r. nie podjęto żadnych działań prowadzących do osiągnięcia celu.

Inne zadania realizowane w obszarze współpracy międzyregionalnej i zagranicznej

W wyniku stale zacieśniających się kontaktów oraz w celu dążenia do oficjalnego sformalizowania współpracy, województwo zachodniopomorskie oraz Obwód Odeski (Ukraina) podpisały we wrześniu 2018 r. List Intencyjny, w ramach, którego Strony wyraziły wolę stworzenia sprzyjających warunków, co do wzajemnej i trwałej współpracy w następujących dziedzinach: kultury i sztuki, turystyki, gospodarki oraz współpracy regionalnej.

Ponadto w listopadzie 2018 r. Pomorze Zachodnie odwiedziła delegacja wietnamska z Prowincji Thai Binh. Celem wizyty była m.in. prezentacja projektów z zakresu inwestycji środowiskowych i rolniczych, prezentacja bazy uzdrowiskowej, oferty turystycznej i gospodarczej oraz rozpoznanie możliwości współpracy w tych obszarach. W skład delegacji wietnamskiej weszli przedstawiciele zarówno sektora publicznego, jak i biznesu. Wietnam jest wymieniany, jako jeden z pięciu najbardziej perspektywicznych rynków na świecie do rozwoju polskich inwestycji i eksportu.

Wydatki na realizację zadań

Tabela 48. Współpraca międzyregionalna i zagraniczna – wydatki na realizację zadań.

WYSZCZEGÓLNIENIE	BUDŻET
<i>Zadania bieżące</i>	
Działania na rzecz rozwoju transeuropejskiej sieci transportowej oraz infrastruktury komunikacyjnej i społecznej (EGTC)	88 351 zł
Obsługa Wieloosobowego Stanowiska do Spraw EWT	10 077 zł
Program "Region dla Rodziny"	42 949 zł
Działania w zakresie współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej	515 511 zł
Upowszechnianie wiedzy oraz wsparcie działań związanych z gospodarką morską i żeglugą śródlądową	203 375 zł
Zadania bieżące suma:	860 262 zł
<i>Zadania projektowe</i>	
WPF Wspieranie innowacyjnych ekosystemów przedsiębiorczości w regionach na rzecz młodych przedsiębiorców – iEER	90 037 zł
WPF TENTacle – wykorzystanie korytarzy sieci bazowej TEN T	112 283 zł

WPF TalkNET – Sieć zainteresowanych podmiotów z sektora transportu i logistyki w ramach Interreg VB	90 468 zł
WPF Wsparcie techniczne Interreg VA (Południowy Bałtyk) 2014-2020	14 978 zł
WPF Wspólny Sekretariat – Pomoc Techniczna w ramach Programu Współpracy Interreg VA (WS)	14 033 zł
WPF Regionalny Punkt Kontaktowy – Pomoc Techniczna w ramach Programu Współpracy Interreg VA (RPK)	51 839 zł
WPF - Wzmocnienie pozycji regionalnej gospodarki Pomorze Zachodnie – Ster na innowacje w ramach osi I RPO WZ 2017-2019	199 824 zł
WPF - Wzmocnienie pozycji regionalnej gospodarki Pomorze Zachodnie – Ster na innowacje w ramach osi I RPO WZ 2017-2019 – wydatki majątkowe	27 065 zł
Zadania projektowe suma:	600 528 zł
Razem	1 460 790 zł

3.10.3. Wnioski i podsumowanie

Województwo powinno częściej włączać podmioty regionalne i lokalne do współpracy. Przykłady możliwych inicjatyw to: zapraszanie do wspólnych aktywności, konsultowanie planów współpracy, programów zagranicznych relacji na najbliższe lata oraz zachęcanie za pomocą konkursów dla organizacji pozarządowych do działań w sferze międzynarodowej.

Województwo, w miarę możliwości, powinno przekazywać część zadań związanych ze współpracą zagraniczną innym podmiotom, np. organizacjom pozarządowym, co pozwoli im na skupienie się na innych obszarach współpracy, a także przełożyć się na większe zaangażowanie społeczności lokalnych oraz lepszą stabilność i trwałość kontaktów.

Województwo powinno większą uwagę zwrócić na realizację projektów z funduszy zewnętrznych, a w tym unijnych. Ze względu na coraz bardziej widoczny spadek dynamiki zawierania nowych partnerstw oraz z uwagi na nową perspektywę programowo-finansową UE należy rozpatrzyć możliwość stworzenia wewnętrznej komórki do spraw pozyskiwania projektów unijnych dających finansowanie współpracy. Jednostka wspierałaby wydziały, które nie mają doświadczenia w tej dziedzinie.

Województwo musi adekwatniej dobierać działania służące konkretnemu celowi (zapisanemu w Priorytetach i/lub Polityce), które będą miały przełożenie na wybrane cele i odpowiadały na określone potrzeby regionu.

3.11. Zdrowie

3.11.1. Uwarunkowania realizacji polityki rozwoju

Zdrowie – wizerunek statystyczny województwa

Podstawą do oceny funkcjonowania ochrony zdrowia w regionie jest charakterystyka m.in. sytuacji zdrowotnej mieszkańców, struktury i zasobów ochrony zdrowia oraz zatrudnienia kadr medycznych.

Według aktualnie dostępnych danych w województwie zachodniopomorskim obserwuje się wydłużanie przeciętnego dalszego trwania życia, przy czym nadal utrzymuje się duża różnica między przeciętnym dalszym trwaniem życia mężczyzn i kobiet. Kobiety żyją średnio 81,2 lat (w kraju 81,8), natomiast mężczyźni 73,7 lat (w kraju 74,0). Przeciętne dalsze trwanie życia kobiet jest dłuższe o 7,7 lat niż mężczyzn. W porównaniu z 1990 r. mieszkańcy województwa żyją dłużej odpowiednio, kobiety o 7,7 i mężczyźni o 6,7 lat.

W 2017 r. w województwie zachodniopomorskim odnotowano ogółem 17 788 zgonów i 16 276 urodzeń żywych. Umieralność według płci wyraźnie wskazuje na nadumieralność mężczyzn 9 377 (52,7% ogółu zgonów). Głównymi przyczynami zgonów w województwie (podobnie jak w kraju) są choroby układu krążenia (45%), nowotwory (28%), choroby układu oddechowego (6%) oraz przyczyny zewnętrzne (5%). Szczegółowe dane statystyczne nt. nowotworów złośliwych znajdują się w Krajowym Rejestrze

Nowotworów.³⁹ W 2017 r. wskaźnik zgonów niemowląt wynosił 4,5 na 1000 urodzeń żywych i był wyższy od wskaźnika krajowego (4,0) i niższy od wskaźnika wojewódzkiego z 2008 r. (5,1)⁴⁰.

Na terenie województwa w ramach opieki zdrowotnej finansowanej przez Narodowy Fundusz Zdrowia w 2018 r. funkcjonowało 444 świadczeniodawców podstawowej opieki zdrowotnej oraz 233 świadczeniodawców ambulatoryjnej opieki specjalistycznej i 36 świadczeniodawców leczenia szpitalnego⁴¹, w tym 29 szpitali w Sieci Szpitali funkcjonujących w 31 lokalizacjach.⁴²

W 2017 r. w szpitalach ogólnych (bez szpitali MSWiA) było 7 590 łóżek ze wskaźnikiem łóżek na 10 tys. mieszkańców niższym (44,5) od wskaźnika w 2015 r. (46,6) i wskaźnika krajowego (47,2). Wykorzystanie łóżek szpitalnych w województwie (68,3%) było wyższe od średniej krajowej (65,8%). W szpitalach ogólnych leczonych było 393 387 pacjentów, którzy przebywali w szpitalu przeciętnie 4,8 dni, krócej od wskaźnika krajowego (5,3).⁴³

Opieka długoterminowa stacjonarna była realizowana w 11 zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych/opiekuńczo-leczniczych i 6 hospicjach stacjonarnych.

Pomoc w stanach nagłego zagrożenia zdrowotnego świadczyło 89 zespołów ratownictwa medycznego (w tym 7 sezonowych), 2 lotnicze zespoły ratownictwa medycznego oraz 9 szpitalnych oddziałów ratunkowych.

W placówkach ochrony zdrowia na terenie województwa pracowało 4 202 lekarzy, 813 lekarzy dentystów, 7 178 pielęgniarek, 903 położne i 1 009 fizjoterapeutów oraz 814 ratowników medycznych.⁴⁴

Zadania ustawowe w obszarze zdrowia

W procesie realizowania zadań ustawowych w zakresie ochrony zdrowia, samorząd województwa opracowuje i realizuje politykę rozwoju ochrony zdrowia, uczestniczy w wyznaczaniu priorytetów dla regionalnej polityki zdrowotnej oraz wdraża programy z zakresu zdrowia publicznego i profilaktyki zdrowotnej. Województwo zachodniopomorskie jest podmiotem tworzącym dla 13 samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, w tym 7 znajdujących się w Sieci Szpitali.

Zgodnie z ustawą z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 512), Województwo Zachodniopomorskie wykonuje zadania o charakterze wojewódzkim w zakresie promocji i ochrony zdrowia, na podstawie następujących regulacji prawnych:

- Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 2190, 2219, z 2019 r. poz. 492, 730) określa rolę podmiotu tworzącego (województwa zachodniopomorskiego) i zadania w zakresie: nadzoru, w tym m.in. nadawanie statutów tym podmiotom, przekształcanie, łączenie i likwidacja podmiotów leczniczych, kontrola i ocena działalności, dokonywanie oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej, zatwierdzanie programów naprawczych, udzielanie dotacji budżetowych;
- Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1492, z 2019 r. poz. 447) określa zadania w zakresie monitorowania i oceny stanu zdrowia społeczeństwa, zagrożeń zdrowia oraz jakości życia, a także potrzeby i priorytety zdrowotne, współpracę w tym zakresie z wojewodą oraz zasady finansowania zadań z zakresu zdrowia publicznego i zasady przekazywania wojewodzie rocznej informacji o zrealizowanych zadaniach w ramach Narodowego Programu Zdrowia;
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 1510 z późn. zm.) umożliwia udział samorządu województwa

³⁹ Nowotwory złośliwe w Polsce w 2016 roku. Krajowy Rejestr Nowotworów, Centrum Onkologii-Instytut im. Marii Skłodowskiej-Curie, Warszawa 2018

⁴⁰ Bank Danych Lokalnych GUS: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

⁴¹ Narodowy Fundusz Zdrowia: <https://aplikacje.nfz.gov.pl/umowy/Search.aspx?OW=16>

⁴² Zachodniopomorski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia: <http://nfz.gov.pl/biuletyn-informacji-publicznej-zachodniopomorskiego-ow-nfz/wykaz-szpitali-zakwalifikowanych-do-psz/>

⁴³ Biuletyn Statystyczny Ministerstwa Zdrowia, CSIOZ, Warszawa 2018.

⁴⁴ Biuletyn Statystyczny Ministerstwa Zdrowia, CSIOZ, Warszawa 2018.

w ustalaniu priorytetów dla regionalnej polityki zdrowotnej, opiniowaniu map potrzeb zdrowotnych, a także określa zasady opracowywania i realizacji programów polityki zdrowotnej;

- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1878, z 2019 r. poz. 730) określa obowiązek opracowania Regionalnego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego i corocznego sprawozdania wykonania zadań wynikających Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego. Ponadto, zawiera delegację ustawową do oceny zasadności zastosowania przymusu bezpośredniego przez innego lekarza, pielęgniarkę jednostki organizacyjnej pomocy społecznej lub kierującego akcją medycznych czynności ratunkowych oraz zapewnia realizację postanowienia sądowego o przyjęciu do szpitala psychiatrycznego osoby chorej psychicznie bez jej zgody;
- Ustawa z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz. U. z 2017 r. poz. 2195 z późn. zm.) stanowi podstawę do prowadzenia zadań w zakresie ratownictwa medycznego realizowanych przez Wojewódzką Stację Pogotowia Ratunkowego i szpitalne oddziały ratunkowe oraz opiniowania Planu Działania Systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego Województwa Zachodniopomorskiego;
- Ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2018 r. poz. 151, 1669) określa zadania dot. monitorowania sytuacji sanitarno-epidemiologicznej, w tym podejmowania działań zapobiegawczych szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych w podległych podmiotach leczniczych;
- Ustawa z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty (Dz. U. z 2019 r. poz. 537, 577, 730.) nakłada na Marszałka obowiązek organizacji i zapewnienia odbycia stażu podyplomowego dla absolwentów studiów lekarskich i lekarsko-dentystycznych, we współpracy z okręgowymi izbami lekarskimi, ministrem zdrowia, wojewodą oraz z zakładem ubezpieczeń społecznych;
- Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o służbie medycyny pracy (Dz. U. z 2018 r. poz. 1155, 1669, 2245) wyznacza obowiązek finansowania zadań profilaktycznej opieki zdrowotnej nad osobami pracującymi, w tym m.in. prowadzenie działalności konsultacyjnej, diagnostycznej i orzeczniczej w zakresie patologii zawodowej;
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2019 r. poz. 688) jest podstawą do współpracy z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność w obszarze ochrony i promocji zdrowia (powierzanie lub wsparcie zadań publicznych);
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2018 r. poz. 2137, 2244, z 2019 r. poz. 730) określa zadanie prowadzenia na obszarze województwa stacjonarnej i całodobowej opieki zdrowotnej w zakresie leczenia odwykowego (Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu w Stanominie);
- Ustawa z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie informacji w ochronie zdrowia (Dz. U. z 2019 r. poz. 408, 730) obowiązuje podmioty lecznicze do przeprowadzenia kompleksowej informatyzacji działalności medycznej i ich wewnętrznej struktury organizacyjnej. Zasadniczym zadaniem jest wprowadzenie EDM (Elektronicznej Dokumentacji Medycznej) i rozwój telemedycyny.

Dokumenty programowe na poziomie województwa

Umocowaniem dla rozwoju ochrony zdrowia w województwie zachodniopomorskim, oprócz obowiązujących regulacji prawnych, są regionalne dokumenty strategiczne i programowe:

- Polityka ochrony zdrowia województwa zachodniopomorskiego, stanowiąca integralny element Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego, ujęty w celu kierunkowym 6.2. Zwiększenie jakości i dostępności opieki zdrowotnej. Głównym celem Polityki ochrony zdrowia jest poprawa stanu zdrowia i bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców województwa⁴⁵.
- Kierunki rozwoju e-Usług w ochronie zdrowia w województwie zachodniopomorskim na lata 2011 – 2020, którego celem jest rozbudowa interoperacyjnych rozwiązań IT, poprawa dostępności do

⁴⁵ <http://bip.rbip.wzp.pl/artikul/uchwala-nr-147716-zarzadu-wojewodztwa-zachodniopomorskiego>

informacji z zakresu ochrony zdrowia, wprowadzenie elektronicznego obiegu dokumentacji medycznej⁴⁶.

- Regionalny Program Ochrony Zdrowia Psychicznego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2018-2022, w którym ujęto kierunki działań w zakresie zwiększenia dostępności i rozwoju zasobów opieki psychiatrycznej w regionie⁴⁷.
- Mapa potrzeb zdrowotnych w zakresie leczenia szpitalnego dla województwa zachodniopomorskiego z 2018 r.⁴⁸, która prezentuje dane i analizy demograficzno-epidemiologiczne, stan wykorzystania zasobów oraz prognozy potrzeb zdrowotnych, które mają umożliwić formułowanie wniosków i rekomendacji do ustalania priorytetów dla regionalnej polityki zdrowotnej, opiniowania celowości inwestycji i sporządzania planu zakupu świadczeń przez NFZ.
- Mapy potrzeb zdrowotnych dla województwa zachodniopomorskiego w zakresie 30 grup chorób⁴⁹. Aktualizacja map z grudnia 2018 roku obejmuje analizy i prognozy potrzeb zdrowotnych w zakresach: podstawowej opieki zdrowotnej, ambulatoryjnej opieki specjalistycznej i leczenia szpitalnego.
- Mapa potrzeb zdrowotnych województwa zachodniopomorskiego w zakresie onkologii z 2018 r.⁵⁰ stanowi uzupełnienie mapy potrzeb zdrowotnych z zakresu leczenia szpitalnego, obejmuje analizy i prognozy chorobowości, zapadalności, działalności opieki szpitalnej i ambulatoryjnej dot. chorób nowotworowych.
- Mapa potrzeb zdrowotnych województwa zachodniopomorskiego w zakresie kardiologii z 2018 r.⁵¹ stanowi uzupełnienie mapy potrzeb zdrowotnych z zakresu leczenia szpitalnego, obejmuje analizy i prognozy chorobowości, zapadalności, działalności opieki szpitalnej i ambulatoryjnej dot. chorób serca.
- Priorytety dla regionalnej polityki zdrowotnej dla leczenia szpitalnego dla województwa zachodniopomorskiego na lata 2019-2021⁵². W dokumencie zostało wyodrębnionych 11 priorytetów dla regionalnej polityki zdrowotnej dot. leczenia szpitalnego zawierających łącznie 52 obszary interwencji z uwzględnieniem priorytetów zdrowotnych ustalonych rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 27 lutego 2018 r. w sprawie priorytetów zdrowotnych (DZ. U z 2018r. poz. 469).
- Krajowe ramy strategiczne Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020⁵³, dokument strategiczno-wdrożeniowy, określający bazowe wytyczne dla wszystkich potencjalnych realizatorów przedsięwzięć w sektorze zdrowia, ubiegających się o dofinansowanie z funduszy unijnych.

3.11.2. Główne zadania na rzecz wdrożenia zapisów kierunkowych polityki rozwoju

Dokument pn. Polityka ochrony zdrowia województwa zachodniopomorskiego został przyjęty przez Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego uchwałą nr 1477/16 z dnia 13 września 2016 roku. Głównym celem Polityki ochrony zdrowia jest poprawa stanu zdrowia i bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców województwa z ukierunkowaniem na poprawę jakości i efektywności systemu ochrony zdrowia, w szczególności poprzez działania:

1. Dostosowanie struktury zdrowotnej do uwarunkowań demograficznych, epidemiologicznych i ekonomicznych.
2. Promocja zdrowia, profilaktyka zagrożeń zdrowotnych i wczesne wykrywanie chorób.
3. Wspieranie rozwiązań innowacyjnych i rozwoju technologii medycznych w ochronie zdrowia.
4. Wzmocnienie zasobów kadrowych ochrony zdrowia uwzględniających zarówno jej liczebność, jak i kompetencje zawodowe.

⁴⁶ <http://bip.rbip.wzp.pl/artukul/uchwala-nr-vii8411-sejmiku-wojewodztwa-zachodniopomorskiego>

⁴⁷ <http://bip.rbip.wzp.pl/artukul/uchwala-nr-22292018-zarzadu-wojewodztwa-zachodniopomorskiego-z-dnia-11-grudnia-2018-roku>

⁴⁸ http://www.mpz.mz.gov.pl/16_zachodniopomorskie-3/

⁴⁹ <http://www.mpz.mz.gov.pl/wojewodztwo-zachodniopomorskie-2018/>

⁵⁰ <http://www.mpz.mz.gov.pl/mapy-potrzeb-zdrowotnych-w-zakresie-onkologii-2018/>

⁵¹ <http://www.mpz.mz.gov.pl/mapy-potrzeb-zdrowotnych-w-zakresie-kardiologii-2018/>

⁵² [http://www.szczecin.uw.gov.pl/systemfiles/articlefiles/6575/\(20180831.145932\).wersja_do_publicacji.doc.pdf](http://www.szczecin.uw.gov.pl/systemfiles/articlefiles/6575/(20180831.145932).wersja_do_publicacji.doc.pdf)

⁵³ http://www.mz.gov.pl/wp-content/uploads/2015/08/krs_-_pp.pdf

Działanie 1. Dostosowanie struktury zdrowotnej do uwarunkowań demograficznych, epidemiologicznych i ekonomicznych

W okresie sprawozdawczym były realizowane zróżnicowane przedsięwzięcia ukierunkowane na dostosowanie i poprawę warunków działalności podmiotów leczniczych oraz dostępności i jakości ochrony zdrowia z wykorzystaniem możliwości finansowych własnych i zewnętrznych w obszarze kompetencji samorządu województwa.

1. Przedsięwzięcia inwestycyjne finansowane z udziałem środków unijnych:

- „Poprawa efektywności i organizacji opieki nad dziećmi w województwie zachodniopomorskim poprzez wyposażenie w sprzęt i urządzenia medyczne SPSZOZ "ZDROJE" w Szczecinie” (RPO WZ 2014-2020) – doposażenie w sprzęt medyczny i aparaturę nowo wybudowanego pawilonu 2A i przebudowanego pawilonu 2F. Wartość projektu 20 000 000 zł. Inwestycja zakończona w 2018 roku.
- „Dostosowanie SPWSZ w Szczecinie do potrzeb szybko rosnącej populacji osób starszych – zwiększenie liczby łóżek w Oddziale Geriatrii i Przewlekłe Chorych” (RPO WZ 2014-2020) – modernizacja i doposażenie istniejącego budynku „A” na potrzeby Oddziału Geriatrii i Przewlekłe Chorych. Wartość umowy 6 856 449 zł. Inwestycja w toku.
- „Podniesienie jakości i dostępności usług medycznych SPWSZ w Szczecinie poprzez budowę budynku na potrzeby Oddziału Nefrologii i Transplantacji Nerek, Stacji Dializ, Oddziału Neurologii wraz z Oddziałem Udarowym oraz Oddziału Chorób Wewnętrznych i Nadciśnienia Tętniczego wraz z wyposażeniem” (RPO WZ 2014-2020) – budowa nowego obiektu oraz zakup aparatury i sprzętu medycznego oraz wyposażenia. Wartość umowy 45 412 370 zł. Inwestycja w toku.
- „Rozbudowa wraz z przebudową budynku szpitala SPZZOZ w Gryficach dla bloku operacyjnego, oddziałów zabiegowych, ortopedyczno-urazowego i chirurgicznego, apteki centralnej, sterylizatorni wraz z wyposażeniem” (RPO WZ 2014-2020) – przebudowa istniejącego budynku, wyposażenie w sprzęt medyczny i niemedyczny, reorganizacja bloków operacyjnych. Wartość umowy 35 000 000 zł. Inwestycja w toku.
- „Podniesienie standardów opieki pediatrycznej poprzez zakup sprzętu medycznego i modernizację oddziałów zlokalizowanych w Pawilonie Dziecięcym w Szpitalu Wojewódzkim im. M. Kopernika w Koszalinie” (RPO WZ 2014-2020) – modernizacja i zakup sprzętu medycznego w celu reorganizacji infrastruktury Pawilonu Dziecięcego. Wartość umowy 12 000 000 zł. Inwestycja w toku.
- „Przebudowa i doposażenie infrastruktury Szpitala Wojewódzkiego im. M. Kopernika w Koszalinie służącej leczeniu chorób będących przyczyną dezaktywizacji zawodowej” (RPO WZ 2014-2020) – modernizacja Oddziału Chirurgii Urazowej i Ortopedycznej, Oddziału Obserwacyjno-Zakaźnego z Izbą Przyjęć oraz Pracowni Endoskopii. Wartość umowy 8 000 000 zł. Inwestycja w toku.
- „Przebudowa i dostosowanie do aktualnych wymogów Regionalnego Szpitala w Kołobrzegu wraz z niezbędnym wyposażeniem” (RPO WZ 2014-2020) – modernizacja pionu diagnostyczno-obrazowego wraz z zakupem aparatury i sprzętu medycznego, Laboratorium Analitycznego Mikrobiologicznego, Centralnej Sterylizatorni i Apteki Szpitalnej. Wartość umowy 22 664 556 zł. Inwestycja w toku.
- „Rozwój infrastruktury medycznej Szpitalnego Oddziału Ratunkowego SPZZOZ w Gryficach” (POIŚ 2014-2020) – doposażenie SOR w sprzęt medyczny, przebudowa instalacji teletechnicznych. Wartość zadania 4 487 845 zł. Inwestycja zakończona.
- „Poprawa jakości świadczonych usług i bezpieczeństwa pacjentów poprzez zakup wyrobów medycznych oraz wyposażenia do Szpitalnego Oddziału Ratunkowego w Szpitalu Wojewódzkim im. M. Kopernika w Koszalinie” (POIŚ 2014-2020) doposażenie SOR w aparaturę medyczną. Wartość zadania 1 538 249 zł. Inwestycja zakończona.
- „Zintegrowane transgraniczne ratownictwo medyczne w Pomeranii” (INTERREG VA). Wojewódzka Stacja Pogotowia Ratunkowego w Szczecinie w ramach współpracy transgranicznej przeprowadza

szkolenia personelu medycznego niemieckiego i polskiego w celu utworzenia dwujęzycznej platformy do komunikacji z pacjentem. Wartość zadania 4 388 496 zł. Projekt w trakcie realizacji.

2. Inwestycje w podległych SPZOZ z innych źródeł finansowych (Ministerstwo zdrowia, środki własne podmiotów leczniczych):

- „Dostawa akceleratora liniowego wysokoenergetycznego z pracami adaptacyjnymi pomieszczenia bunkrowego w Zachodniopomorskim Centrum Onkologicznym w Szczecinie” – wymiana aparatu do radioterapii wraz z dostosowaniem pomieszczeń. Wartość zadania 9 499 845 zł. Inwestycja zakończona. Zadanie dofinansowane w ramach Narodowego Programu Zwalczenia Chorób Nowotworowych.
- „Rozbudowa i modernizacja istniejącego budynku Przychodni etap I i II” w WOMP-ZCLiP w Szczecinie przy ul. Kopernika. Wartość zadania 8 681 065 zł. Inwestycja zakończona.
- „Remont II piętra budynku A w przychodni WOMP ZCLiP w Szczecinie przy ul. B. Śmiałego w Szczecinie”. Wartość zadania 290 000 zł. Inwestycja zakończona.
- „Zakup 10 ambulansów typu C z wyposażeniem przez Wojewódzką Stację Pogotowia Ratunkowego w Szczecinie” – zakup odtworzeniowy. Wartość zadania 5 638 763 zł. Inwestycja zakończona.
- „Remonty i modernizacje garaży i placów manewrowych w filiach WSPR w Gryficach i Łobzie”. Wartość zadania 2 221 463 zł. Inwestycja zakończona.

3. Przedsięwzięcia inwestycyjne w SPZOZ finansowane z budżetu województwa

Corocznie w ramach budżetu województwa udzielane są dotacje dla podległych jednostek ochrony zdrowia na dofinansowanie zakupów sprzętu i aparatury medycznej oraz na modernizację i remonty pomieszczeń w obiektach SPZOZ. Każde takie dostosowanie istniejącej infrastruktury do obowiązujących standardów i potrzeb zdrowotnych mieszkańców oraz dzięki zakupom nowoczesnej aparatury medycznej, zapewnia właściwy poziom diagnostyki i leczenia pacjentów.

Tabela 49. Zestawienie dotacji udzielonych w 2018 r.

NAZWA PODMIOTU	KWOTA UDZIELONEJ DOTACJI	ZAKRES RZECZOWY ZADANIA -CEL DOTACJI-
Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Gryficach	300 000 zł	Dofinansowanie remontu nawierzchni drogi wewnętrznej, miejsc postojowych i chodników wraz z budową miejsc postojowych przy drodze wewnętrznej – dojazd do Szpitalnego Oddziału Ratunkowego SPZZOZ w Gryficach
Regionalny Szpital w Kołobrzegu	648 365 zł	Dofinansowanie przebudowy Zespołu Pracowni i Poradni Specjalistycznych wraz z niezbędną aparaturą i sprzętem medycznym oraz pozostałym wyposażeniem oraz doposażenie oddziałów szpitalnych w aparaturę i sprzęt medyczny oraz pozostałe wyposażenie.
Szpital Wojewódzki w Koszalinie	1 100 000 zł	Dofinansowanie modernizacji części Budynku G na potrzeby administracji Szpitala
	80 224 zł	Dofinansowanie wkładu własnego projektu realizowanego w ramach RPO WZ pn. Podniesienie standardów opieki pediatrycznej poprzez zakup sprzętu medycznego i modernizację oddziałów zlokalizowanych w Pawilonie Dziecięcym w Szpitalu Wojewódzkim im. M. Kopernika w Koszalinie
SP Zespół Gruźlicy i Chorób Płuc w Koszalinie	132 000 zł	Dofinansowanie zakupu aparatu USG
SP Wojewódzki Szpital Zespolony w Szczecinie	1 550 000 zł	Dofinansowanie zakupu i dostawy specjalistycznego sprzętu medycznego: EUS – zestaw echoendoskopowy, mikroskop okulistyczny, aparat USG kardiologiczny
	1 200 000 zł	Dofinansowanie rozbudowy wewnętrznych instalacji chłodniczych w obiektach SPWSZ przy ul. A. Sokołowskiego 11.
	850 000 zł	Dofinansowanie przebudowy i adaptacji pomieszczeń w Oddziale Gastroenterologii i Chorób Wewnętrznych oraz Oddziale Reumatologii i Rehabilitacji

NAZWA PODMIOTU	KWOTA UDZIELONEJ DOTACJI	ZAKRES RZECZOWY ZADANIA -CEL DOTACJI-
	320 000 zł	Dofinansowanie wkładu własnego projektu realizowanego w ramach RPO WZ pn. Dostosowanie SPWSZ do potrzeb szybko rosnącej populacji osób starszych – zwiększenie liczby łóżek w Oddziale Geriatrii i Przewlekłe Chorych
	47 760 zł	Dofinansowanie wkładu własnego projektu realizowanego w ramach RPO WZ pn. Podniesienie jakości i dostępności usług medycznych SPWZ w Szczecinie poprzez budowę budynku na potrzeby Oddziału Nefrologii i Transplantacji Nerek, Stacji Dializ, Oddziału Neurologii wraz z Oddziałem Udarowym oraz Oddziału Chorób Wewnętrznych i Nadciśnienia Tętniczego wraz z wyposażeniem
Zakład Opiekuńczo Lecznicy Leśna Ustroń w Tucznie	68 000 zł	Dofinansowanie modernizacji części budynku na potrzeby kostnicy
RAZEM	6 296 349 zł	

4. Informacja o stanie realizacji uchwał Sejmiku.

W 2018 r. Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego podjął 10 uchwał w przedmiocie ochrony zdrowia, w tym: 4 uchwały w zakresie zmian w statutach SPZOZ; 2 uchwały w sprawie zmian w radach społecznych SPZOZ; 2 uchwały w sprawie dofinansowania programów polityki zdrowotnej w zakresie leczenia niepłodności metodą zapłodnienia pozaustrojowego (in vitro) oraz 2 uchwały w sprawach ustalenia maksymalnej wysokości pożyczek i poręczeń udzielanych przez Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego oraz wsparcia finansowego zadania pn. „Budowa Wojewódzkiej Stacji Pogotowia Ratunkowego w Szczecinie” ze środków pochodzących z budżetu Państwa.

5. W 2018 r. Marszałek uczestniczył w formułowaniu 7 stanowisk Konwentu Marszałków RP skierowanych do Rządu RP dotyczących poprawy dostępności i jakości ochrony zdrowia w kwestiach: rozszerzenia kompetencji opiekunów medycznych, protestu lekarzy rezydentów, zwiększenia wynagrodzenia pielęgniarek i położnych, równego dostępu do zabiegów trombektomii mechanicznej, poprawy opieki długoterminowej, niedostatecznego finansowania opieki psychiatrycznej dla dzieci i młodzieży oraz dostosowania obiektów ochrony zdrowia do osób słabowidzących i niewidomych.

Działanie 2. Promocja zdrowia, profilaktyka zagrożeń zdrowotnych i wczesne wykrywanie chorób

1. Realizacja działań w zakresie profilaktyki zdrowotnej i zdrowia publicznego finansowanych z budżetu województwa

Funkcjonujący na terenie województwa system profilaktyki i promocji zdrowia jest w znacznej mierze efektywnie wspierany przez działalność samorządu województwa. Inwestowanie w promocję zdrowia i działania profilaktyczne wśród mieszkańców województwa sprzyja zmniejszeniu zagrożeń zdrowotnych i poprawie jakości życia. Działania podjęte w 2018 roku w zakresie promocji zdrowia, profilaktyki zagrożeń zdrowotnych i wczesnego wykrywania chorób były realizowane poprzez organizacje pozarządowe i podległe podmioty lecznicze. Nową formą realizacji zadań ochrony zdrowia mieszkańców było podjęcie inicjatywy udzielania wsparcia jednostkom samorządu terytorialnego z terenu województwa zachodniopomorskiego.

Uwzględniając rozeznane problemy zdrowotne mieszkańców, podjęto realizację działań w zakresie edukacji zdrowotnej i profilaktyki zdrowotnej dot. otyłości, cukrzycy, zaburzeń psychicznych, chorób układu oddechowego, nowotworów złośliwych, opieki okołoporodowej, opieki nad matką i małym dzieckiem, niepełnosprawności, udarów mózgu, HIV/AIDS, chorób układu krążenia, stresu, wypadków i urazów. Środki finansowe w wysokości ponad 200 tys. zł rozdysponowano na 13 zadań promocji zdrowia realizowanych przez 8 podległych podmiotów leczniczych, a kwotę 170 tys. zł przeznaczono na 7 zadań realizowanych przez organizacje sektora pozarządowego.

W 2018 r. podjęto wsparcie działań na rzecz ochrony i promocji zdrowia rozrodczego w formie pomocy finansowej dla jednostek samorządu terytorialnego z obszaru województwa zachodniopomorskiego z

przeznaczeniem na dofinansowanie programów polityki zdrowotnej w zakresie leczenia niepłodności metodą zapłodnienia pozaustrojowego (in vitro). Na ten cel wydatkowano 37 900 zł na rzecz Miasta Szczecinek.

Łącznie, na wszystkie zadania w zakresie profilaktyki zdrowotnej wydatkowano ponad 400 tys. zł.

2. Realizacja działań w zakresie profilaktyki zdrowotnej dofinansowanych z RPO WZ 2014-2020

Polityka spójności Unii Europejskiej realizowana m.in. poprzez Europejski Fundusz Społeczny umożliwiła podjęcie w szerszej skali działań w obszarze profilaktyki chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu. W związku z tym przygotowano do realizacji 5 regionalnych programów zdrowotnych przewidzianych do dofinansowania z RPO WZ 2014-2020 z udziałem Europejskiego Funduszu Społecznego:

- Profilaktyka i wczesne wykrywanie nowotworów skóry na lata 2019-2021. Budżet całkowity: 1 235 294 zł, w tym dofinansowanie EFS: 1 050 000 zł.
- Wczesne wykrywanie oraz rehabilitacja zaburzeń słuchu i mowy wśród uczniów pierwszej klasy szkoły podstawowej na lata 2019-2021. Budżet całkowity: 8 941 176 zł, w tym dofinansowanie EFS: 7 600 000 zł.
- Wczesne wykrywanie i rehabilitacja wad wzroku wśród uczniów pierwszej klasy szkoły podstawowej na lata 2019-2021. Budżet całkowity: 7 980 000 zł, w tym dofinansowanie EFS: 6 782 000 zł.
- Rehabilitacja medyczna osób w wieku aktywności zawodowej ze schorzeniami bólowymi układu kostno-stawowego i mięśniowego na lata 2020-2022. Budżet całkowity: 1 235 294 zł, w tym dofinansowanie EFS: 1 050 000 zł.
- Rehabilitacja medyczna po przebytych udarach mózgowym na lata 2020-2022. Budżet całkowity: 1 235 294 zł, w tym dofinansowanie EFS: 1 050 000 zł.

W 2018 r. po wcześniejszym uzyskaniu akceptacji Komitetu Sterującego do spraw koordynacji interwencji EFSI w sektorze zdrowia oraz pozytywnej opinii Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji, zostały ogłoszone konkursy naboru wniosków na wdrażanie trzech pierwszych ww. regionalnych programów zdrowotnych, których rozstrzygnięcie odbyło się w 2019 roku. Wdrażanie dwóch kolejnych regionalnych programów zdrowotnych oraz powtórzenie naboru na realizację programów profilaktyki nowotworowej w kierunku wykrycia raka piersi, szyjki macicy i raka jelita grubego, odbędzie się w IV kw. 2019 roku.

Działanie 3. Wspieranie rozwiązań innowacyjnych i rozwoju technologii medycznych w ochronie zdrowia w 2018 roku

Ciągły i zaplanowany przez Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego rozwój infrastruktury i zakupy odtworzeniowe aparatury i sprzętu medycznego umożliwiły wprowadzanie innowacyjnych rozwiązań, nowoczesnych technologii medycznych, informacyjnych i komunikacyjnych, w tym e-usług. Ma to zasadniczy wpływ na kształtowanie wysokiego poziomu usług medycznych i skuteczności opieki zdrowotnej.

1. Wdrażanie nowych technologii medycznych w SPZOZ

- Zachodniopomorskie Centrum Onkologii w Szczecinie wdrożyło innowacyjny program lekowy pn. Leczenie opornej i nawrotowej postaci klasycznego chłoniaka Hodgkina⁵⁴ z zastosowaniem leku Niwolumab⁵⁵, finansowany przez ZOW NFZ. Program ten daje możliwość leczenia pacjentom z nawrotem choroby mimo wykorzystania już kilku linii leczenia standardowego, włącznie z przeszczepem szpiku. Lek Niwolumab otrzymał nagrodę Prix Galien Polska 2015 w kategorii Innowacyjny Produkt i Prix Galien USA 2015 jako Najlepszy Produkt Biotechnologiczny.
- Samodzielny Publiczny Wojewódzki Szpital Zespolony w Szczecinie w 2018 roku wdrożył do użytku klinicznego następujące innowacyjne procedury medyczne:

⁵⁴ Choroba nowotworowa układu chłonnego

⁵⁵ Lek biologiczny stosowany w immunoterapii nowotworów złośliwych

- leczenie udarów mózgu za pomocą trombektomii wewnątrznacyniowej, najnowszego sposobu leczenia ostrej fazy udaru mózgu. Zabieg polega na usunięciu drogą wewnątrznacyniową zatoru z tętnic mózgowych za pomocą specjalnie dedykowanych stentów i pomp. Po udrożnieniu naczynia mózgowego wycofują się u pacjentów niedowłady i wracają funkcje mózgu. Zastosowanie tej metody daje szansę na powrót pacjentów do pełnej sprawności.
- ultrasonografia endoskopowa (EUS) – umożliwia małoinwazyjne obrazowanie ściany przewodu pokarmowego i narządów przylegających. Podczas badania można wykonać takie zabiegi jak: drenaż torbieli trzustki czy biopsję zmian w trzustce (do tej pory niemożliwe). Ultrasonografia endoskopowa wykorzystywana jest także w ocenie miejscowego zaawansowania nowotworów przewodu pokarmowego, np. głębokości zmian rakowych w żołądku.
- elektromagnetyczna bronchonawigacja z użyciem sondy mrożącej w diagnostyce raka płuca – za pomocą której można endoskopowo dotrzeć, poprzez drzewo oskrzelowe, do zmiany w płucach i za pomocą igły biopsyjnej czy sondy krio oraz maty generującej pole elektromagnetyczne pobrać materiał cytologiczny i tkankowy do badań molekularnych. Na podstawie oprogramowania bronchonawigacyjnego i tomografii komputerowej opracowuje się ścieżkę dojścia do zmiany patologicznej w płucach, co w znacznym stopniu ułatwia przeprowadzenie zabiegu.
- małoinwazyjna metoda videopleuroskopowej kriobiopsji opłucnej – za pomocą videopleuroskopu przez niewielki (śr. ok 1,5 cm) otwór wprowadza się sondę mrozącą, która pobiera materiał do badania histopatologicznego i molekularnego. Dotąd diagnozowanie chorób opłucnej wymagało otwarcia klatki piersiowej.
- leczenie tętniaków aorty brzusznej za pomocą stentgraftów – zabiegi wszczepiania stentgraftów do aorty brzusznej stanowią często jedyną możliwość leczenia tętniaka zagrażającego życiu pacjentów w podeszłym wieku, co zapobiega pękaniu tętniaków aorty, częstej przyczyny zgonów.
- zabiegi chemoembolizacji i termoablacji – są nowoczesną, wysokospecjalistyczną procedurą, pozwalającą radykalnie leczyć pacjentów w określonym stadium zaawansowania raka wątrobowokomórkowego, raka wywodzącego się z dróg żółciowych. Stanowią też procedurę wspierającą przeszczepy wątroby.
- zabiegi chemioterapii dootrzewnowej w warunkach hipertermii – to nowoczesna procedura, stosowana przy przerzutach nowotworu w obrębie jamy brzusznej (zdecydowanie poprawia odsetek przeżycia). Samodzielny Publiczny Wojewódzki Szpital Zespolony w Szczecinie jest jednym z czterech ośrodków w Polsce tego rodzaju.

2. Wdrażanie projektu Zachodniopomorskie e-Zdrowie

Projekt „Zachodniopomorskie e-Zdrowie” jest realizowany w ramach RPO WZ 2014-2020, Oś Priorytetowa 9 – Infrastruktura publiczna, Działanie 9.10 Wsparcie rozwoju e-usług publicznych. Wartość projektu 39 992 441,92 zł, w tym 33 993 575,63 zł dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Celem projektu jest utworzenie usług elektronicznych w zakresie ochrony zdrowia świadczonych przez jednostki medyczne biorące udział w projekcie na rzecz pacjentów oraz personelu medycznego. W bezpośredniej realizacji Projektu biorą udział jednostki ochrony zdrowia związane umową o partnerstwie zawartą 30.05.2018 r. pomiędzy województwem zachodniopomorskim a 13 SPZOZ. Dnia 21.11.2018 r. nastąpiło podpisanie decyzji o dofinansowaniu projektu pn. Zachodniopomorskie e-Zdrowie. Czas realizacji lata 2018-2021.

Podmioty ochrony zdrowia, m.in. szpitale powiatowe, szpitale kliniczne lub niepubliczne podmioty lecznicze, POZ i inne, będą mogły korzystać z rezultatów projektu, w szczególności z e-usług oraz możliwości gromadzenia i udostępniania elektronicznej dokumentacji medycznej (EDM) na poziomie regionalnym, np.:

- e-Wyniki – usługa pozwoli na udostępnianie pacjentowi w wersji elektronicznej wyników badań laboratoryjnych i diagnostycznych,
- EDM dla pacjenta – umożliwi pacjentowi wgląd do własnej dokumentacji medycznej,

- e-Dzienniczek pacjenta – pacjent sam wpisuje swoje dane medyczne (np. przyjęcie leków, pomiar ciśnienia krwi, cukru, itp.),
- EDM dla lekarza – umożliwi udostępnianie EDM pacjenta, lekarzom innych podmiotów uczestniczących w leczeniu (za wcześniejszą zgodą pacjenta),
- e-Rejestracja – umożliwi pacjentowi elektroniczną rejestrację na usługi medyczne.

Najważniejszymi efektami Projektu będzie: zmniejszenie liczby powtórnych badań, konsultacji i hospitalizacji, poprawa przepływu i dostępu do informacji o pacjencie, dostęp pacjenta do dokumentacji medycznej oraz ograniczenie zaangażowania pacjenta w przekazywanie dokumentacji medycznej.

Działanie 4. Wzmocnienie zasobów kadrowych ochrony zdrowia uwzględniającej zarówno jej liczebność, jak i kompetencje zawodowe

W 2018 roku dokonano analizy stanu zatrudnienia w SP ZOZ, dla których podmiotem tworzącym jest województwo zachodniopomorskie z uwzględnieniem poszczególnych grup zawodowych. We wszystkich jednostkach jest zatrudnionych łącznie 9 582 pracowników, w tym 1 914 lekarzy, z czego 294 to rezydenci oraz 3 167 pielęgniarek i położnych.

Ze względu na wprowadzone zmiany legislacyjne skupiono się głównie na grupie pielęgniarek i położnych. Wśród zatrudnionych pielęgniarek i położnych (1 396 posiadało specjalizację, ponad 1/3 przekroczyła 50 rok życia, a zapotrzebowanie na dodatkowe zatrudnienie wynosi 188 osób). Oznacza to, że w kolejnych latach podmioty lecznicze staną przed wyzwaniem związanym z zabezpieczeniem właściwego poziomu opieki w obliczu zwiększonej liczby odejść na emeryturę. Problem ten ma charakter ogólnokrajowy.

W 2018 roku na podstawie zebranych potrzeb ustalono priorytetowe dziedziny specjalizacji dla pielęgniarek i położnych, niezbędne do właściwej realizacji świadczeń zdrowotnych w podmiotach leczniczych województwa zachodniopomorskiego i przekazano do Ministra Zdrowia do uwzględnienia przy udzielaniu dofinansowania szkoleń specjalizacyjnych ze środków publicznych. Zgłoszono zapotrzebowanie na specjalizację dla 128 pielęgniarek i położnych, najwięcej w zakresie pielęgniarstwa: chirurgicznego, anestezjologii i intensywnej opieki, ratunkowego, internistycznego, onkologicznego, pediatrycznego i operacyjnego.

Realizowano zadanie z zakresu administracji rządowej polegające na organizacji i finansowaniu staży podyplomowych dla lekarzy i lekarzy dentyistów. Staż lekarza medycyny trwa 13 miesięcy, a lekarza dentyisty 12 miesięcy (lekarz medycyny w ramach stażu podyplomowego jest zobligowany do odbycia 6 szkoleń, a lekarz dentyista 5 szkoleń). Na terenie województwa zachodniopomorskiego do dyspozycji były 302 miejsca stażowe dla lekarzy medycyny oraz 262 miejsca stażowe dla lekarzy dentyistów. W 2018 roku Marszałek zawarł 122 umowy z 64 podmiotami uprawnionymi do prowadzenia staży podyplomowych. Staż podyplomowy odbywało 414 osób, z czego 190 osób ukończyło staż, pozostali są trakcie stażu. Na realizację zadania w 2018 r. wydatkowano 9 708 829,72 zł.

W 2018 r. zostały podjęte i skierowane do Rządu RP i Ministra Zdrowia stanowiska Konwentu Marszałków Województw RP dotyczące poprawy sytuacji personelu medycznego:

1. Stanowisko Nr 2_I Konwentu Marszałków Województw RP z dnia 31 stycznia 2018 r. w sprawie konieczności podjęcia działań w ochronie zdrowia umożliwiających poprawę dostępności do gwarantowanych świadczeń zdrowotnych w kontekście aktualnej akcji protestacyjnej lekarzy, w tym lekarzy rezydentów. Wyrażono zaniepokojenie wypowiedaniem zgód na pracę powyżej 48 godzin tygodniowo przez lekarzy rezydentów, co powoduje konieczność ograniczenia przyjęć pacjentów, wydłużenie kolejek do świadczeń zdrowotnych i obniżenie ilości wykonanych świadczeń. Zwrócono uwagę na konieczność stworzenia lekarzom i innym zawodom medycznym możliwości kształcenia, rozwoju zawodowego, warunków pracy i wynagrodzenia, co wymaga wzrostu nakładów na ochronę zdrowia oraz przyjęcia odpowiednich rozwiązań legislacyjnych.
2. Stanowisko Nr 10_II Konwentu Marszałków Województw RP z dnia 25 kwietnia 2018 r. w sprawie rozszerzenia kompetencji opiekunów medycznych. Zaproponowano w nim wydłużenie cyklu kształcenia opiekunów medycznych z jednego roku do dwóch lat, wraz z poszerzeniem zakresu wiedzy specjalistycznej i umiejętności oraz wzmocnienie ich funkcji i kompetencji w zakresie

świadczeń pielęgnacyjnych i opiekuńczych w opiece nad osobami niesamodzielnymi. Zwrócono uwagę na konieczność uporządkowania kompetencji poszczególnych zawodów medycznych, z jednoczesnym zapewnieniem motywacyjnych warunków pracy i płacy, zachęających jak najszersze grono wykształconych, wykwalifikowanych absolwentów kierunków medycznych do podejmowania pracy w zawodzie.

3. Stanowisko Nr 4_I Konwentu Marszałków Województw RP z dnia 23 sierpnia 2018 r. w sprawie zawarcia Porozumienia pomiędzy Ogólnopolskim Związkiem Zawodowym Pielęgniarek i Położnych oraz Naczelną Izbą Pielęgniarek i Położnych a Ministrem Zdrowia i Narodowym Funduszem Zdrowia z dnia 9 lipca 2018 r. Wyrażono zaniepokojenie związane z niewskazaniem źródeł finansowania części zapisów przedmiotowego porozumienia dot. m.in. zwiększenia wynagrodzenia zasadniczego pielęgniarek i położnych, pociągające obciążenie podmiotów leczniczych wzrostem kosztów pośrednich, wprowadzenia sztywnych norm zatrudnienia pielęgniarek i położnych, które nie są możliwe do spełnienia we wszystkich szpitalach i mogą powodować konieczność znacznego zwiększenia zatrudnienia lub redukcję liczby łóżek, niekorzystnego wpływu dodatkowego 6-dniowego urlopu szkoleniowego dla pielęgniarek i położnych na obciążenie finansowe i organizacyjne szpitali. Zaapelowano o niezwłoczne zwiększenie poziomu finansowania świadczeń w postaci podwyższenia wyceny poszczególnych usług zdrowotnych w celu zrekompensowania podmiotom leczniczym wzrostu wynagrodzeń, cen towarów i usług oraz rosnącej inflacji.

Inne zadania realizowane w obszarze ochrony zdrowia

Zgodnie z ustawą z dnia 27 czerwca 1997 r. o służbie medycyny pracy zadaniem województwa jest finansowanie zadań z zakresu służby medycyny pracy. W art. 21 ustawy enumeratywnie wymieniono katalog realizowanych zadań. Polega to między innymi na prowadzeniu diagnostyki i orzecznictwa z zakresu medycyny pracy dla dorosłych i młodzieży z terenu województwa oraz działalności diagnostycznej i orzeczniczej w zakresie chorób zawodowych, a także wykonywaniu zadań wynikających z trybu odwoławczego od orzeczeń w zakresie chorób zawodowych. Zadania medycyny pracy w 2018 roku wykonywane były przez następujące podmioty:

- Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy w Szczecinie;
- Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy w Koszalinie;
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Szkół Wyższych w Szczecinie.
- Instytut Medycyny Pracy w Łodzi.

W 2018 roku, w ramach środków budżetu województwa, na finansowanie zadań z zakresu medycyny pracy wydatkowano kwotę 5 163 794 zł.

3.11.3. Wnioski i podsumowanie

Sprawozdawczy rok 2018 był bardzo trudny dla ochrony zdrowia. Szczególnie wyraźnie zaznaczyło się pogarszanie dostępności do świadczeń zdrowotnych, pomimo zapowiedzi rządu o prowadzonych działaniach na rzecz skrócenia kolejek medycznych – jednak kolejki wciąż rosły, a pacjenci coraz dłużej oczekiwali na pomoc medyczną. Łączyło to się ze znacznymi brakami kadrowymi w placówkach opieki zdrowotnej, zwłaszcza personelu medycznego – lekarzy i pielęgniarek. Szpitale były zmuszone radzić sobie z brakiującym personelem we własnym zakresie, ponieważ władze centralne nie wprowadziły żadnego mechanizmu systemowego, aby zwiększyć podaż tych specjalistów na rynku usług medycznych. Najbardziej drastycznymi skutkami tego problemu było przesuwanie planowanych świadczeń w czasie lub nawet ograniczanie działalności oddziałów szpitalnych.

W roku 2018 wprowadzono szereg zmian legislacyjnych, które w fazie wstępnej utrudniały realizację zadań przez samorządy. Rok ten był pierwszym pełnym rokiem reformy w ochronie zdrowia, polegającej na wprowadzeniu systemu podstawowego szpitalnego zabezpieczenia świadczeń opieki zdrowotnej, tzw. „sieci szpitali” oraz radykalnej zmiany finansowania świadczeń z przedmiotowego (refundacja poszczególnych świadczeń zdrowotnych i procedur medycznych) na podmiotowe, polegające na finansowaniu ryczałtowym całych szpitali. Przy czym wysokość ryczałtu ustalono na poziomie 2015 roku, co okazało się dla wielu

jednostek niewystarczające, ponadto od lat nie zmieniono wyceny poszczególnych świadczeń, pomimo wzrostu kosztów ich realizacji, co sprawiło, że pozostawały one głęboko niedoszacowane.

Istotnym problemem wynikającym z ustawowych uregulowań był wzrost wynagrodzeń wybranych grup zawodowych, na który rząd nie wskazał źródeł finansowania lub były one niepokrywające w pełni tych podwyżek, co sprawiło, że koszty wzrostu płac obciążyły bezpośrednio budżety podmiotów leczniczych. Zwiększono ustawowo minimalne wynagrodzenie za pracę, weszła w życie ustawa o wynagrodzeniach zasadniczych w ochronie zdrowia, podniesiono płace lekarzom specjalistom, rezydentom oraz ratownikom medycznym. Szczególne miejsce w podwyżkach wynagrodzeń uzyskały pielęgniarki i położne.

Te wszystkie mechanizmy ustawowe spowodowały eskalację żądań od innych grup zawodowych, przez co ucierpiały finanse podmiotów leczniczych. Aktualna polityka w ochronie zdrowia prowadzi bowiem do znaczącego pogorszenia się kondycji finansowej placówek medycznych, w wyniku niepohamowanego wzrostu kosztów, w tym kosztów wynagrodzeń.

Pomimo wymienionych obiektywnych trudności, które wynikały z decyzji władz centralnych, samorząd województwa w 2018 roku realizował zadania i osiągał efekty. Należy podkreślić, że negatywne skutki wprowadzonych ustawowych regulacji będą również wyzwaniem dla samorządu na rok 2019 i lata następne.

Samorząd województwa w ramach ustawowego zadania „promocja i ochrona zdrowia” jest zaangażowany w organizację i funkcjonowanie systemu ochrony zdrowia na terenie województwa zachodniopomorskiego w stopniu bezpośrednim lub pośrednim zgodnie z obowiązującym stanem prawnym. Samorząd województwa ma wpływ na realizację zadań systemu ochrony zdrowia poprzez: opracowanie polityki ochrony zdrowia, programów regionalnych, uczestniczenie w wyznaczaniu priorytetów dla regionalnej polityki zdrowotnej, opiniowanie planów wojewódzkich, sprawowanie funkcji podmiotu tworzącego dla 13 SPZOZ w regionie, a także poprzez partycypowanie w finansowaniu niektórych zadań w obszarze ochrony zdrowia z zakresu przedsięwzięć inwestycyjnych w podmiotach leczniczych, medycyny pracy, zdrowia publicznego i profilaktyki zdrowotnej.

Realizacja polityki ochrony zdrowia koncentrowała się na zapewnieniu dostępności do świadczeń wysokospecjalistycznych w podległych podmiotach leczniczych o wysokim standardzie oraz na zmniejszaniu ryzyka wystąpienia chorób poprzez promocję zdrowego stylu życia i profilaktykę zagrożeń zdrowotnych.

W kwestiach pozostających poza bezpośrednim wpływem samorządu województwa, w realizacji polityki ochrony zdrowia województwa zachodniopomorskiego podejmowano działania realizowane przy czynnym udziale Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego w ramach m.in.:

- Wojewódzkiej Rady do spraw Potrzeb Zdrowotnych – współdziałanie przy tworzeniu mapy potrzeb zdrowotnych dla województwa oraz przy ustalaniu priorytetów dla regionalnej polityki zdrowotnej,
- opiniowania projektów Planu Działania Systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego Województwa Zachodniopomorskiego,
- Zespołu ds. ochrony zdrowia Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego, m.in. w sprawach, dotyczących sytuacji kadr medycznych, warunków pracy i płacy pracowników medycznych, organizacji i funkcjonalności systemu ochrony zdrowia,
- formułowania stanowisk Konwentu Marszałków Województw RP, kierowanych do władz i instytucji państwowych, dotyczących problematyki ważnej dla rozwoju systemu ochrony zdrowia w regionie, m.in. postulatów lekarzy rezydentów i pielęgniarek, dostępności do świadczeń gwarantowanych, rozszerzenia kompetencji opiekunów medycznych, problemów psychiatrii dzieci i młodzieży oraz opieki długoterminowej,
- opiniowania projektów rządowych aktów prawnych (71) dotyczących ochrony zdrowia, regulujących zasady realizacji świadczeń zdrowotnych, organizacji opieki zdrowotnej, zatrudnienia i wynagradzania pracowników medycznych.
- Komitetu Sterującego do spraw koordynacji interwencji EFSI w sektorze zdrowia przy Ministrze Zdrowia w sprawach uzgadniania regionalnych planów działań realizowanych w ramach RPO WZ 2014-2020.

Efekty realizacji Polityki ochrony zdrowia w 2018 roku

Realizacja Polityki ochrony zdrowia zdeterminowana była zespołem działań i przedsięwzięć polegających na poprawie organizacji i dostępności do świadczeń zdrowotnych, realizowanych przez samorząd województwa i podmioty lecznicze dysponujące właściwą infrastrukturą z wykorzystaniem dostępnych zasobów kadrowych i finansowych oraz w ramach obowiązujących norm prawnych.

Monitorowanie działalności i stanu zasobów opieki zdrowotnej oraz realizowanych przedsięwzięć w kontekście wpływu uwarunkowań zewnętrznych daje podstawę do następujących stwierdzeń w poszczególnych działaniach Polityki ochrony zdrowia:

1. Dostosowanie struktury zdrowotnej do uwarunkowań demograficznych, epidemiologicznych i ekonomicznych:
 - realizowano 10 przedsięwzięć inwestycyjnych z udziałem środków unijnych o wartości 160 347 965 zł, w tym:
 - zakończono realizację 3 inwestycji z udziałem środków unijnych o wartości 26 038 094 zł w: SPSZOZ „Zdroje” w Szczecinie, SPZZOZ w Gryficach i Szpitalu Wojewódzkim w Koszalinie,
 - 7 przedsięwzięć inwestycyjnych w ramach RPO WZ 2014-2020 o wartości 134 321 871 zł było w trakcie realizacji,
 - udzielono 8 dotacji dla SPZOZ z budżetu województwa z przeznaczeniem na dofinansowanie modernizacji, remontów, zakupów sprzętu i aparatury medycznej na kwotę 5 848 363 zł oraz 3 dotacje na dofinansowanie wkładu własnego do projektów realizowanych w ramach RPO WZ 2014-2020 na kwotę 447 984 zł,
 - SPZOZ-y zrealizowały 4 inwestycje ze środków własnych o wartości 16 831 291 zł oraz 1 inwestycję ze środków krajowych na kwotę 9 499 845 zł,
 - zrealizowano 10 uchwał Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego dotyczących funkcjonowania podległych podmiotów i dofinansowania programu polityki zdrowotnej,
 - uczestniczano w formułowaniu 4 stanowisk Konwentu Marszałków RP skierowanych do Rządu RP dotyczących poprawy dostępności i jakości ochrony zdrowia w kwestiach równego dostępu do zabiegów trombektomii mechanicznej, poprawy opieki długoterminowej, niedostatecznego finansowania opieki psychiatrycznej dla dzieci i młodzieży oraz dostosowania obiektów ochrony zdrowia do osób słabowidzących i niewidomych.
2. Promocja zdrowia, profilaktyka zagrożeń zdrowotnych i wczesne wykrywanie chorób:
 - zainwestowano w zdrowie populacji województwa zachodniopomorskiego ponad 400 000 zł poprzez udzielenie dofinansowania dla 21 zadań z zakresu zdrowia publicznego, promocji i profilaktyki zdrowotnej,
 - znaczącą i obszerną działalnością było przygotowanie Regionalnych Programów Zdrowotnych (RPZ) i ich początkowe wdrożenie do realizacji w ramach RPO WZ 2014-2020, o łącznym budżecie 20 627 058 zł.
3. Wspieranie rozwiązań innowacyjnych i rozwoju technologii medycznych w ochronie zdrowia:
 - wdrożono innowacyjne technologie medyczne, mające istotny wpływ na szybszy powrót do zdrowia, ograniczenie śmiertelności i niepełnosprawności.
4. Wzmocnienie zasobów kadrowych ochrony zdrowia uwzględniających, zarówno jej liczebność, jak i kompetencje zawodowe:
 - zaangażowanie Marszałka w sprawę niedostatecznego finansowania wynagrodzeń pielęgniarek i położnych oraz zwiększenia wartości środków przekazanych na wynagrodzenia do poziomu zbliżonego do faktycznych wydatków w SPZOZ-ach, w tym:
 - uczestniczenie w formułowaniu 3 stanowisk Konwentu Marszałków RP skierowanych do Rządu RP dotyczących: rozszerzenia kompetencji opiekunów medycznych, postulatów lekarzy rezydentów, zwiększenia wynagrodzenia pielęgniarek i położnych,
 - zwrócenie uwagi na deficytowe specjalizacje pielęgniarek i położnych,
 - optymalna organizacja staży podyplomowych dla lekarzy i lekarzy dentyków.

Wnioski końcowe

Samorząd województwa ma wpływ na realizację zadań systemu ochrony zdrowia poprzez: opracowanie polityki ochrony zdrowia, programów regionalnych, uczestniczenie w wyznaczaniu priorytetów dla regionalnej polityki zdrowotnej, opiniowanie planów wojewódzkich, sprawowanie funkcji podmiotu tworzącego dla 13 SPZOZ w regionie, a także poprzez partycypowanie w finansowaniu niektórych zadań w obszarze ochrony zdrowia z zakresu przedsięwzięć inwestycyjnych w podmiotach leczniczych, medycyny pracy, zdrowia publicznego i profilaktyki zdrowotnej.

Prognozy demograficzno-epidemiologiczne wskazują trendy kształtujące ochronę zdrowia w przyszłości. Wydłużenie życia, a tym samym starzenie się społeczeństwa będzie miało istotny wpływ na występowanie nowych problemów zdrowotnych, m.in. w zakresie chorób przewlekłych i chorób wieku podeszłego.

Pozytywnymi trendami i efektami zachodzących zmian w regionalnej ochronie zdrowia przy udziale samorządu województwa są: zmniejszający się współczynnik umieralności niemowląt, wzrastająca długość trwania życia, poprawiający się stan infrastruktury podmiotów leczniczych, efektywna realizacja projektów z dofinansowaniem z funduszy unijnych oraz wdrażane z powodzeniem i korzyścią dla pacjentów nowe technologie medyczne.

Aktualna krajowa polityka w ochronie zdrowia prowadzi do znaczącego pogorszenia się kondycji finansowej placówek medycznych, w wyniku niepostrzeżonego wzrostu kosztów, w tym kosztów wynagrodzeń.

Pomimo wymienionych w niniejszym sprawozdaniu obiektywnych trudności, wynikających z decyzji władz centralnych, samorząd województwa w 2018 roku realizował zadania i osiągał efekty. Należy jednak podkreślić, że negatywne skutki wprowadzonych ustawowych regulacji będą również wyzwaniem dla samorządu na rok 2019 i lata następne.

3.12. Spójność społeczna, społeczeństwo obywatelskie

3.12.1. Uwarunkowania realizacji polityki rozwoju

Działania samorządu w zakresie polityki społecznej, ukierunkowane na rozwój kapitału społecznego i społecznej spójności, koordynowane są przez dwa wydziały Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego (Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej oraz Wydział Współpracy Społecznej), ściśle współpracujące i realizujące zadania komplementarne w tym zakresie. Wydziały, w konsultacji ze sobą, opracowują programy działań wynikające z ustaw jak i programy z inicjatywy własnej. Horyzontalnie – realizują działania wg poniższych paradygmatów, zawartych w „Polityce kapitału społecznego i spójności społecznej w województwie zachodniopomorskim:

Główne kierunki działań polityki społecznej regionu ogniskują się wokół czterech paradygmatów:

1. upowszechnianie wśród samorządów zasad, narzędzi i dobrych praktyk w zakresie aktywnych polityk publicznych;
2. inspirowanie wszystkich podmiotów i środowisk do prowadzenia świadomej, efektywnej polityki na rzecz rodziny;
3. zwrócenie uwagi na grupy o szczególnej istotności społecznej: młodzież i osoby starsze;
4. tworzenie warunków umożliwiających odzyskiwanie uśpionego kapitału.

Akty prawne wyższego rzędu, regulujące zadania w zakresie polityki społecznej

Samorząd województwa – zgodnie z zapisami ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 512) – wykonuje zadania o charakterze regionalnym określone ustawami, m.in.:

- ustawy o pomocy społecznej z 12 marca 2014 r. (Dz. U. z 2018 r., poz. 1508 ze zm.),
- ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z 9 czerwca 2011 r. (Dz. U. z 2018 r., poz. 998 ze zm.),
- ustawy o rehabilitacji społecznej i zawodowej z 27 sierpnia 1997 r. (Dz. U. z 2018 r., poz. 511 ze zm.),
- ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z 24 kwietnia 2003 r. (Dz. U. z 2019 r., poz. 688),
- ustawy o rozwoju lokalnym z udziałem społeczności lokalnej z 20 lutego 2015 r. (Dz. U. z 2018 r., poz. 140),

- ustawy o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania z 3 grudnia 2010 r. (Dz. U. z 2016 r., poz. 1219),
- ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym z 6 stycznia 2005 r. (Dz. U. z 2017 r., poz. 823),
- rozporządzenia RM w sprawie Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS z 15 lutego 2011 r. (Dz. U. z 2011 r. Nr 44, poz. 227).

Dokumenty kierunkowe na poziomie województwa

- Polityka kapitału oraz spójności społecznej województwa zachodniopomorskiego – Uchwała Nr 1470/16 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 13 września 2016 r.,
- Wojewódzki program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej „Region dla Rodziny” na lata 2014-2014 – Uchwała Nr XXXVIII/517/14 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dn. 30 września 2014 r.,
- Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020 – Uchwała Nr 245/16 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 17 lutego 2016 r.,
- Wojewódzki Program Przeciwdziałania Uzależnieniom na lata 2018-2022 – Uchwała Nr XXXV/543/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 26 września 2018 r.,
- Wojewódzki program wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudnienia osób niepełnosprawnych „Region wyrównanych szans” na lata 2017–2022 – Uchwała Nr XXII/365/17 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dn. 25 kwietnia 2017 r.,
- Zachodniopomorski Program Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2018-2022 – Uchwała Nr 2011/17 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dn. 4 grudnia 2017 r.,
- Program współpracy Województwa Zachodniopomorskiego z organizacjami pozarządowymi na rok 2018 – Uchwała Nr XXVIII/432/17 z dn. 21 listopada 2017 r. Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego.

3.12.2. Główne zadania na rzecz wdrożenia zapisów kierunkowych polityki rozwoju

W ramach zadań **Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej**, wynikających z szeroko rozumianej profilaktyki oddziaływań społecznych (w tym rehabilitacji, integracji, animacji społecznej), w 2018 r. zrealizowano między innymi następujące zadania:

W ramach 1. paradygmatu (upowszechnianie wśród samorządów zasad, narzędzi i dobrych praktyk w zakresie aktywnych polityk publicznych):

- Przeprowadzono 109 spotkań doradczych, eksperckich, konsultacyjnych z udziałem przedstawicieli samorządów lokalnych, związanych z przenoszeniem dobrych doświadczeń i nowych narzędzi do pracy ze społecznością lokalną, dotyczących między innymi:
 - upowszechniania klauzul społecznych w zamówieniach publicznych,
 - budowania partnerstw lokalnych na rzecz rozwoju ekonomii społecznej,
 - tworzenia lokalnych planów rewitalizacji,
 - pracy z rodziną, pracy z rodziną zastępczą,
 - współpracy służb społecznych z różnych sektorów (kooperacja sektora edukacji, kultury, pomocy społecznej, bezpieczeństwa itp.),
 - rozwiązywania problemów mieszkanki i mieszkańców z niepełnosprawnością,
- Sprawowano nadzór nad działalnością Regionalnej Placówki Opiekuńczo – Terapeutycznej, przekazanej do prowadzenia powiatowi myśliborskiemu (Uchwała Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z 2014 r.), która zapewnia profesjonalną opiekę, terapię, rehabilitację i pielęgnację – 41 dzieciom z niepełnosprawnością – z regionu oraz z innych województw.
- Zorganizowano 13 spotkań zespołów doradczych Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego i samorządu województwa (Rada ds. Rodziny, Rada ds. Seniorów, Wojewódzka Społeczna Rada ds.

Osób z Niepełnosprawnością, Regionalny Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej, zespoły i grupy partnerskie powoływane w ramach realizowanych projektów RPO WZ oraz PO WER), na których poruszano, między innymi, tematykę:

- nowych kierunków pracy z rodziną, z osobami z niepełnosprawnością, osobami starszymi,
 - rozwijania sieciowych powiązań pomiędzy samorządami oraz innymi, społecznymi realizatorami polityk publicznych,
 - rozwijania potrzeby pracy i aktywności społecznej w środowiskach Specjalnej Strefy Włączenia (oraz na obszarach o zbliżonych parametrach rozwojowych) – z wykorzystaniem instrumentów ekonomii społecznej,
 - możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych na realizację projektów społecznych,
 - stosowania narzędzi inicjatywy lokalnej oraz konsultacji społecznych – na rzecz rozwoju lokalnego oraz poprawy życia mieszkanki i mieszkańców regionu.
- Koordynacja działań na rzecz rewitalizacji w województwie zachodniopomorskim⁵⁶:
- Działania rewitalizacyjne w województwie prowadzone były w 95 gminach. 70 gmin, w tym 64 gminy wiejskie i miejsko-wiejskie, otrzymało wsparcie ze środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna (dystrybuowanych przez Urząd Marszałkowski) przeznaczone na opracowanie albo aktualizację programów rewitalizacji – łącznie gminy otrzymały wsparcie w wysokości 3 555 520 zł mln zł. Budżet zadania z środków samorządu województwa wyniósł 20 000 zł.
- Ze środków RPOWZ 18 gmin o najsłabszych potencjałach rozwoju społeczno-gospodarczego należące do Specjalnej Strefy Włączenia otrzymało wsparcie na przygotowanie programów rewitalizacji i animację społeczną na rzecz rewitalizacji o łącznej wartości 4 115 830 zł.
- W wyniku ogłoszonego konkursu w ramach RPO WZ 2014-2020 działanie 9.3 (Wspieranie rewitalizacji w sferze fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich – nabór 2018) skierowano wsparcie w formie dofinansowania projektów na łączną kwotę 122 608 397 zł. Środki te przeznaczone były na działania inwestycyjne na rewitalizowanych obszarach.
- Zorganizowano 5 wizyt studyjnych dla przedstawicieli samorządów lokalnych, mające za zadanie pokazać w praktyce rozwiązania stosowane przez konkretne samorządy, partnerstwa i instytucje:
- Norymberga, marzec 2018 – Międzynarodowe Targi Ekonomii Społecznej (największe w Europie wydarzenie dotyczące ES) – rozpoznanie zasięgu i charakteru Targów pod kątem możliwości utworzenia do roku 2020 grupy przedstawicielskiej podmiotów Ekonomii Społecznej województwa zachodniopomorskiego (od wielu lat udział biorą w nich podmioty ES z innych województw Polski);
 - Kołobrzeg, marzec 2018 – upowszechnienie doświadczeń działania ZAZ w Kołobrzegu – szkolenie organizatorów pięciu nowych Zakładów Aktywności Zawodowej;
 - Trójmiasto, czerwiec 2018 – dobre praktyki w zakresie ekonomii społecznej (głównie opartej na turystyce) – w ramach projektu RPO WZ „Ekonomia społeczna – kluczem do sukcesu”;
 - Stargard, wrzesień 2018 – systemu mieszkalnictwa wspomagane w mieście Stargard – dla przedstawicieli samorządów gmin uczestniczących w projektach ROPS (m.in. tworzących mieszkania wspomagane dla OzN oraz dla młodzieży usamodzielnianej z pieczy zastępczej) oraz przez przedstawicieli samorządu województwa pomorskiego;
 - Arkus, Dania, wrzesień 2018 – system edukacji, opieki i integracji społecznej dla osób z Autyzmem – wizyta dla samorządowców oraz dla rodziców dorosłych osób z Autyzmem, uczestników projektu PO WER „Azymut samodzielność”.

W ramach 2. paradygmatu (inspirowanie wszystkich podmiotów i środowisk do prowadzenia świadomej, efektywnej polityki na rzecz rodziny), zrealizowano m. in. następujące zadania:

- Koordynowano działalność 4 ośrodków adopcyjnych, w ramach których:
 - 112 kandydatów na rodziców zostało profesjonalnie przeszkolonych – wg wymogów Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,

⁵⁶ Działania w zakresie rewitalizacji na obszarach wiejskich opisano również w rozdziale 3.13.

- 104 dzieci zostało przygotowanych do przysposobienia, z czego 83 procedury sądowe zostały zakończone w 2018 r.
Zadanie finansowane w ramach budżetu państwa (zlecone z administracji rządowej).
- Rozszerzono sieć lojalnościową podmiotów w ramach Zachodniopomorskiej Karty Seniora oraz Zachodniopomorskiej Karty Rodziny o (w nawiasach – łączna liczba partnerów oraz osób według stanu na 31 grudnia 2018 r.):
 - 22 samorządy gminne (86 gmin w sieci współpracy),
 - 20 podmiotów biznesowych i społecznych (105 podmiotów partnerskich),
 - 138 rodzin, które zawnioskowały o Kartę Dużej Rodziny (7 158 wydanych kart)
 - 660 seniorów (10 036 wydanych kart).
- 132 rodziców zastępczych przeszło szkolenie w ramach warsztatów umiejętności wychowawczych i społecznych (ta grupa opiekunów zastępczych nie przechodzi szkoleń obligatoryjnych dla rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych, a pieczę nad wnukami przejmuje z mocy postanowienia sądu). Ponadto 15 osób przygotowano do pełnienia roli niezawodowych rodziców zastępczych.
- 879 osób skorzystało z różnych form usług dla mieszkank i mieszkańców w ramach Regionalnej Akademii Rodziny [RAR] (w 10 powiatach regionu: polickim, stargardzkim, wałeckim, choszczeńskim, szczecińskim, łobeskim, kołobrzesckim, koszalińskim, sławieńskim, goleniowskim), w tym szczególnie z usług: mediacji, warsztatów z umiejętności wychowawczych dla rodziców, szkoły dla babć i dziadków, poradnictwa pedagogicznego i psychologicznego, doradztwa prawnego oraz warsztatów edukacji ekonomicznej. Łącznie, od 2015 r., z powyższych usług w ramach RAR skorzystało ponad 4 000 osób. Zadanie – standardy RAR wypracowane dla regionu – jako nowatorskie, systemowe oddziaływanie na poprawę kondycji rodziny, pilotaż odbył się w roku 2015. Od 2017 – finansowane w ramach środków RPO WZ.
- Uruchomiono stronę internetową www.akademiarodziny.wzp.pl – zintegrowany informator o wszelkiej pomocy dla rodzin, miejscach porad, wsparcia w sytuacjach kryzysowych, z modulem edukacyjnym (wykłady, artykuły merytoryczne o problemach i wyzwaniach rodziny).
- 12 rodzin (61 osób) zagrożonych odebraniem dzieci przez sąd lub rodzin, którym dzieci zostały już odebrane przeszło intensywne warsztaty odbudowy więzi i umiejętności wychowawczych w ramach trzech Turnusów Aktywizacji Rodzin w 2018 r., z czego w przypadku jednej rodziny – sąd nie zgodził się na powrót dzieci z pieczy zastępczej. Zadanie nowatorskie, w 2018 r. – wdrażane pilotażowo.
- 400 wyjazdów specjalistów z ROPS (i kooperujących z ROPS) do miejsc świadczenia usług, celem poprowadzenia: doradztwa specjalistycznego, superwizji dla pracowników socjalnych oraz dla asystentów rodzin, warsztatów szkoleniowych, warsztatów trenerskich uczących prowadzenia zajęć z mieszkańcami w oparciu o podręczniki specjalistyczne, opracowane w ramach programu Region dla Rodziny.

W ramach 3. Paradygmatu (zwrócenie uwagi na grupy o szczególnej istotności społecznej: młodzież i osoby starsze) za priorytetową grupę przyjęto młodzież wychowującą się i usamodzielniającą w ramach pieczy zastępczej, jak i potencjał osób starszych. W tym zakresie w 2018 r. zrealizowano następujące zadania:

- na rzecz młodzieży z pieczy zastępczej:
 - opracowano nowe, regionalne standardy pracy z młodzieżą usamodzielnianą z pieczy zastępczej (podręcznik do pracy trenerskiej z wychowawcami, opiekunami usamodzielnienia oraz do pracy z wychowankami od 16 r. ż. do usamodzielnienia);
 - uruchomiono 11 miejsc mieszkalnych, w 3 powiatach (łobeski, szczeciński, wałecki) – jako mieszkania wspomagane, wraz z usługami asystenta usamodzielnienia, dla młodzieży opuszczającej pieczę zastępczą. zadanie nowatorskie, wdrażane pilotażowo w regionie;
 - 50 osób młodych, usamodzielnianych z pieczy zastępczej objęto warsztatami samodzielności życiowej oraz warsztatami budowania więzi;
- na rzecz seniorów:
 - uruchomiono 2 nowe miejsca świadczenia usług społecznych w ramach sieci Centrów Mentoringu i Wolontariatu Seniorów [CMiWS] w regionie – w Mielnie oraz w Koszalinie

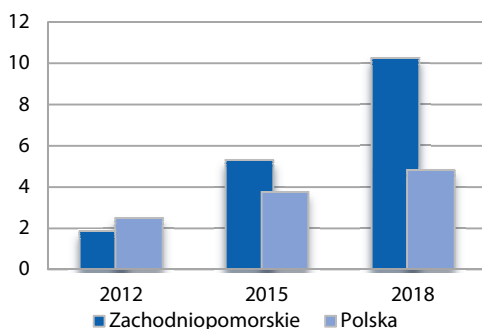
(łącznie w sieci, oprócz dwóch wskazanych miejsc, działa jeszcze 5 CMIWS: Borne Sulinowo, Goleniów, Wałcz, Kamień Pomorski, Szczecin), dzięki czemu zwiększyła się liczba Wolontariuszy – Seniorów działających na rzecz rozwoju lokalnego o 130 Seniorów (łącznie w sieci CMIWS pracuje 470 osób aktywnych społecznie). Zadanie nowatorskie, wypracowane, przetestowane i wdrażane w regionie;

- zorganizowano II edycję obchodów Zachodniopomorskich Dni Seniora, połączonych z Targami Senioralnymi 60+. W części konferencyjnej, części oficjalnej oraz w Targach – łącznie wzięło udział blisko 1000 osób – przedstawiciele środowisk senierek i seniorów z całego województwa;
- 300 opiekunów sąsiedzkich i rodzinnych – na potrzeby opieki nad osobami starszymi, przewlekle chorymi, w efekcie – z niepełnosprawnością, zagrożonymi wykluczeniem społecznym i marginalizacją, przygotowano w ROPS do profesjonalnej opieki i pielęgnacji.
- zorganizowano 59 wyjazdów w teren pielęgniarstwa (przygotowanej w zakresie opieki geriatrycznej i chorób przewlekłych) – na rzecz poradnictwa i szkoleń indywidualnych przy łóżku chorego oraz na potrzeby tworzenia lokalnych grup wsparcia rodzin osób zależnych.

W ramach 4. paradygmatu (tworzenie warunków umożliwiających odzyskiwanie uśpionego kapitału), głównym adresatem zadań były mieszkanki i mieszkańcy z niepełnosprawnością oraz ich otoczenie. Najważniejsze zadania z 2018 r. to:

- Zwiększenie liczby miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnością o 64% w stosunku do 2017 (było 344, obecnie jest 552, liczba personelu obsługowo-rehabilitacyjnego – było 112, jest 205). Z 4. miejsca w kraju pod względem liczby miejsca pracy dla osób niepełnosprawnością znaczną oraz umiarkowaną przesunęliśmy się na 3. (za województwem podkarpackim oraz śląskim). Było to możliwe dzięki uruchomieniu w regionie 5 nowych Zakładów Aktywności Zawodowej [ZAZ] (obok Stargardu, Kołobrzegu, Kamienia Pomorskiego oraz Dobrej): Juchowie, Wałczu, Goleniowie, Gryfinie i Choszczynie.

Wykres 26. Liczba zatrudnionych OzN w ZAZ na 1000 OzN (prawne orzeczenie) w wieku produkcyjnym

W okresie ostatnich 7 lat w zachodniopomorskim wskaźnik poziomu zatrudnienia OzN w ZAZ-ach (liczba OzN zatrudnionych w ZAZ w przeliczeniu na 1 000 OzN w wieku produkcyjnym ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności) wzrósł ponad 5-krotnie (o ponad 500%). W kraju, dla porównania, wskaźnik ten w analizowanym okresie wzrósł dwukrotnie. W 2018 r. na 5 090 zatrudnionych OzN w ZAZ w kraju, aż 11% zatrudnionych było w województwie zachodniopomorskim.

- Zawarto 3 umowy na roboty budowlane w obiektach służących rehabilitacji społecznej i zawodowej – na rzecz poprawy dostępności budynków dla OzN, tj.: Środowiskowy Dom Samopomocy w Myśliborzu (windy) na kwotę 130 000 zł, Hala sportowa w Koszalinie na kwotę 125 000 zł oraz Krajowe Towarzystwo Autyzmu – Dzienny Ośrodek Terapeutyczny – Edukacyjne w Szczecinie na kwotę 86 000 zł.
- Uruchomiono „mieszkanie szkoleniowe”, w którym rodziny, sąsiedzi oraz wolontariusze z organizacji pozarządowych (Caritas, PCK) uczą się profesjonalnej pielęgnacji chorego, zasad dostosowania mieszkania do potrzeb osoby zależnej.
- Uruchomiono stronę internetową www.dobrewsparcie.pl – zintegrowany system informacji o pomocy dla OzN i ich rodzin – dostępnej w regionie.
- W ramach wojewódzkiego programu działań na rzecz osób z niepełnosprawnością „Region wyrównanych szans”, opracowano koncepcję oraz pilotażowo przetestowano narzędzie „Asystent

Pracodawcy”, w ramach którego, w 4 powiatach (gryfiński, stargardzki, goleniowski oraz Miasto Szczecin):

- 110 pracodawców objęto działaniami promocyjno-informacyjnymi dotyczącymi Asystentury Pracodawcy,
- 20 pracodawców objęto wsparciem asystentem pracodawcy,
- 10 pracodawców - rozpoczęło pracę zgodnie z metodologią narzędzia,
- 20 instytucji rynku pracy i integracji społecznej początkowo wyraziło zainteresowanie projektem, z których 5 podjęły działania z asystentem pracodawcy,
- 5 organizacji pracodawców i sektora biznesu – podjęto wspólne działania,
- 20 osób niepełnosprawnych zgłosiło akces do projektu, z czego dla 5 ostatecznie stworzono indywidualne plany działania na rzecz zatrudnienia.

Wydatki na realizację zadań (ROPS)

Na realizację zadań w zakresie polityki społecznej (realizowanej przez ROPS), zaplanowanej na lata 2018 – 2022, pozyskano łącznie ze środków zewnętrznych:

- 12 003 862 zł – z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020 (Działania: 7.5 oraz 7.6),
- 11 175 942 zł – z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (Działania 2.5 oraz 2.8).

W roku 2018 na realizację zadań wydatkowano:

- 5 496 582 zł – z RPO WZ 2014-2020, na zadania w ramach projektów:
 - Ekonomia społeczna kluczem do sukcesu [II] – 689 604 zł,
 - Zintegrowane wsparcie dla rodzin i pieczy zastępczej na terenie województwa zachodniopomorskiego – 1 030 985 zł,
 - Kurs na rodzinę – 1 133 912 zł,
 - Akademia Rodzica Zastępczego – 407 100 zł,
 - Nawigator samodzielności – 1 550 727 zł,
 - Dobre Wsparcie – system lokalnych usług społecznych – 684 254 zł;
- 844 044 zł – z PO WER, na zadania wynikające z projektów:
 - Kooperacja – efektywna i skuteczna – 294 044 zł,
 - Azymut samodzielność – 550 000 zł;
- 7 657 325 zł – ze środków PFRON (z czego 6 948 005 zł przeznaczono na działalność bieżącą oraz na tworzenie nowych Zakładów Aktywności Zawodowej w regionie);
- 2 933 000 zł – z budżetu państwa na działalność ośrodków adopcyjnych;
- 3 543 405 zł – ze środków budżetu województwa.

Łączny koszt zadań ROPS w 2018 r. – 20 474 356, z czego 3 543 405 – z budżetu województwa.

Wydział Współpracy Społecznej realizuje zadania w zakresie współpracy z organizacjami pozarządowymi, pomocy w nawiązywaniu partnerstw samorządów, organizacji i innych partnerów, inspirowania do wspólnej realizacji projektów, animowania współpracy organizacji z samorządem, wspierania wdrażania modelowych rozwiązań w zakresie współpracy, nadzoru nad lokalnymi grupami działania i lokalnymi grupami rybackimi, jak również z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom, przemocy w rodzinie, zapobiegania i zwalczania AIDS, ochrony zdrowia psychicznego, równego traktowania, mniejszości narodowych i etnicznych oraz dialogu społecznego służące wzmocnieniu kapitału społecznego i więzi lokalnych, aktywizacji i integracji społeczności. Działania te wpływają na zwiększenie wiedzy i tolerancji w społeczeństwie oraz na otwartość na prospołeczne inicjowanie przez samorządy, takich obszarów jak równe traktowanie, zapobieganie i zwalczanie AIDS czy wsparcie mniejszości etnicznych. W ramach zadań Wydziału Współpracy Społecznej w 2018 r. zrealizowano, między innymi, następujące zadania:

Program współpracy województwa zachodniopomorskiego z organizacjami pozarządowymi na rok 2018

Program współpracy z organizacjami pozarządowymi wyznacza politykę województwa wobec organizacji pozarządowych i społeczników, które traktowane są jako ważne ogniwo regionalnej wspólnoty samorządowej. Trzeci sektor wywiera wpływ na rozwój regionu poprzez silne oddziaływanie oraz kreowanie pozytywnych zmian w środowisku zarówno lokalnym, jak i regionalnym. Organizacje doskonale znają

potrzeby mieszkańców i ich otoczenia, pobudzają aktywność obywatelską, uczą dialogu społecznego, są łącznikiem pomiędzy mieszkańcami a administracją. Dla samorządu województwa organizacje są ważnym partnerem w działaniach na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego oraz budowania spójności i kapitału społecznego. W ramach Programu zrealizowano m.in. następujące działania:

- udzielono dotacji celowych wybranym w otwartym konkursie ofert organizacjom pozarządowym prowadzącym działalność pożytku publicznego;
- udzielono dotacji celowych na pomoc finansową udzielaną między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań bieżących w ramach Konkursu Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego „Samorządowy Lider Współpracy z NGO 2018”;
- współpracowano z Zachodniopomorską Radą Działalności Pożytku Publicznego ciałem opiniodawczo – doradczym Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego;
- zorganizowano Konkurs Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego „Samorządowy Lider Współpracy z NGO 2018”, zorganizowano Zachodniopomorskie Forum Pełnomocników ds. NGO, zorganizowano konkurs Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego pn. Zachodniopomorski Lider NGO 2018, poddano się badaniu Lokalnym Indekssem Jakości Współpracy (w którym wskazano iż, aktywność władz samorządowych w sferze aktywizacji społecznej mieszkańców jest lepiej oceniana niż sam poziom aktywności obywatelskiej mieszkańców);
- wdrożono program regrantingowy pn. Program Społecznik 2018 (szczegółowo opisany w dalszej części Raportu).

Wartość wydatków na realizację zadania w 2018 r. – 3 765 539 zł, w tym 3 611 500 zł to środki na realizację Programu Społecznik 2018 oraz 5 000 zł na „Region dla Rodziny”. Środki pochodzą z budżetu województwa.

Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Celem Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020 jest ograniczenie skali występowania przemocy w rodzinach województwa zachodniopomorskiego, ze szczególnym uwzględnieniem wzmacniania rozwiązań i narzędzi pomocowych, służących przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020 opracowany został przy udziale ekspertów powołanej przez Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego Rady Ekspertów ds. Przeciwdziałania Przemocy.

W ramach działania poniesiono wydatki w formie 3 dotacji celowych przyznanych stowarzyszeniom wybranym w otwartym konkursie ofert, m.in. na zadania związane z identyfikowaniem doświadczanych form przemocy i przeciwdziałaniem cyberprzemocy oraz na diagnozę form przemocy doświadczanych przez mieszkanki wsi. Ponadto zorganizowano szereg przedsięwzięć i spotkań o charakterze informacyjnym, promocyjnym i edukacyjnym, w tym: 8 cykli szkoleń z zakresu pracy ze sprawcą przemocy, debata w ramach Międzynarodowej Kampanii 16 Dni Akcji Przeciwko Przemocy ze względu na płeć oraz 100. rocznica uzyskania praw wyborczych przez kobiety, 2 warsztaty profilaktyczne i edukacyjne dla uczniów.

Wartość wydatków w roku 2018 r.: 144 408 zł (w tym 30 000 zł na „Region dla Rodziny”) – środki pochodzące z budżetu województwa oraz 50 000 zł – środki pochodzące z budżetu państwa.

Równe traktowanie

Podejmowane były działania zmierzające do wypracowania zachowań opartych na tolerancji oraz nieakceptowania stereotypów. W 2018 r. zrealizowano szereg przedsięwzięć i spotkań o charakterze informacyjnym, promocyjnym i edukacyjnym, które wpłynęły na rozwinięcie sieci kontaktów i współpracy między stroną samorządową oraz pozarządową. Podejmowano działania na rzecz równego traktowania, w tym zorganizowano we współpracy z NGO i udzielono dotacji dla 5 przedsięwzięć takich jak m.in. Kongres Kobiet, szkolenia, spotkania. Wdrożono również Kartę Różnorodności.

Wartość wydatków w 2018 r.: 70 149 zł (w tym 20 225 zł to środki w ramach „Regionu dla Rodziny”), środki pochodzą z budżetu województwa.

Zapobiegania i zwalczania AIDS

Głównym celem działania jest podniesienie wiedzy z zakresu HIV/AIDS, a w szczególności: przekazanie wiedzy nt. zagrożeń związanych z podejmowaniem ryzykownych zachowań, procedury po ekspozycji oraz informacji o instytucjach i organizacjach pozarządowych oferujących pomoc w obszarze HIV/AIDS i chorób przenoszonych drogą płciową. W ramach działania zorganizowano konferencje, wykłady, podjęto działania

promocyjno-edukacyjne, w tym: obchody Międzynarodowego Dnia Pamięci o Zmarłych na AIDS, działania edukacyjno-informujące w ramach obchodów Światowego Dnia AIDS dla różnych grup społecznych, w tym seniorów i młodzieży z województwa zachodniopomorskiego w ramach Światowego Dnia AIDS, udzielono dwóch dotacji organizacjom pozarządowym w trybie małego grantu. Wartość wydatków w 2018 r.: 49 999 zł, środki pochodzą z budżetu województwa.

Animator życia społecznego na obszarach wiejskich

Wsparcie Ochotniczych Straży Pożarnych w zakresie realizacji zadań z zakresu aktywizacji życia społecznego i wolontariatu na obszarach wiejskich, poprzez udzielenie dotacji celowej organizacji pozarządowej w ramach której zakupiono komplety umundurowania dla Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych, komplety fantomów, zestawy przeszkód oraz zorganizowano cykl spotkań szkoleniowych w powiatach województwa zachodniopomorskiego. Wartość wydatków w 2018 r.: 100 000 zł, środki pochodzą z budżetu województwa.

Wojewódzki Program Przeciwdziałania Uzależnieniom

Program stanowi podstawę działań w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom oraz jest odpowiedzią na zmiany na scenie środków psychoaktywnych oraz pojawienie się nowych uzależnień. Program odnosi się do problemów interdyscyplinarnie, zakładając współpracę wielu organizacji i instytucji przy realizacji celu głównego programu, jakim jest ograniczenie problemów społecznych i zdrowotnych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi i innymi zachowaniami ryzykownymi. Środki finansowe na realizację Programu pochodzą z dochodów uzyskiwanych przez województwo zachodniopomorskie z tytułu wydawania zezwoleń na obrót hurtowy napojami alkoholowymi o zawartości do 18% alkoholu.

W 2018 r. przyznano 14 dotacji celowych dla stowarzyszeń, fundacji przeznaczonych na realizację działań w ramach otwartych konkursów ofert, 3 dotacje w trybie małego grantu oraz dotację podmiotową i dotację dla centrum integracji społecznej na działalność w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom. Zrealizowano m.in. konkursy, konferencje, szkolenia, wykłady, działania promocyjne, informacyjno-edukacyjne (np. kampania w zakresie promowania zdrowego stylu życia poprzez trzeźwość w codziennym życiu).

Wartość wydatków w 2018 r.: 559 962 zł (w tym 110 000 zł na „Region dla Rodziny”), środki pochodzą z budżetu województwa.

Zadania z zakresu profilaktyki i promocji zdrowia psychicznego:

W roku 2018 przyznano 2 dotacje celowe dla stowarzyszeń w ramach małych grantów w zakresie realizacji warsztatów, zajęć terapeutycznych, 2 konferencji edukacyjnych z zakresu działań na rzecz profilaktyki i promocji zdrowia psychicznego, skierowanej do dyrektorów, nauczycieli, wychowawców, pedagogów i psychologów szkolnych szkół podstawowych i ponadpodstawowych z terenu województwa Zachodniopomorskiego. Wydano materiały informacyjne, w tym „Informator o dostępnych formach opieki zdrowotnej, pomocy społecznej i aktywizacji zawodowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi”. Wartość wydatków w 2018 r.: 54 722 zł (w tym 21 862 w ramach „Regionu dla Rodziny”), środki pochodzą z budżetu województwa.

Wsparcie mniejszości narodowych i etnicznych

Działanie obejmuje m.in. zachowanie i rozwój tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych, zachowanie i rozwój języka regionalnego, integrację obywatelską i społeczną osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych, realizację zasady równego traktowania osób bez względu na pochodzenie etniczne. W roku 2018 r. przekazano 8 dotacji celowych w formie otwartego konkursu ofert oraz 6 w formie małego grantu wybranym stowarzyszeniom i fundacjom z przeznaczeniem na realizację warsztatów edukacyjnych, konferencji rocznicowych, wystaw historycznych oraz zakup strojów regionalnych. Wartość wydatków w 2018 r.: 188 420 zł (w tym 20 000 w ramach „Regionu dla Rodziny”) z budżetu województwa zachodniopomorskiego.

Program Społecznik 2018 – II edycja⁵⁷

Celem Programu jest przede wszystkim wspieranie i upowszechnianie otwartych i aktywnych postaw obywatelskich, ale też uwrażliwianie ludzi na potrzeby najbliższego otoczenia oraz angażowanie

⁵⁷ Działania w zakresie realizacji Programu Społecznik na obszarach wiejskich opisano również w rozdziale 3.13.

mieszkańców miast i wsi do wskazywania kierunków rozwoju regionu. Efektami są organizowane m.in. akcje charytatywne czy wydarzenia kulturalne i integracyjne.

Program realizowany był w formule regrantingu, w podziale na dwa filary tj. Program Społecznik – Konkurs na Mikrodotacje i Program Społecznik – Budżet Obywatelski. Pierwszy filar to przeprowadzenie naboru wniosków na mikrodotacje, w którym wnioskodawcy mogli starać się o 3 tys. zł na realizację oddolnych inicjatyw. Drugi filar to była nowość, innowacyjna forma budżetu obywatelskiego, w ramach którego mieszkańcy powiatów, jak i całego regionu mogli w głosowaniu wybrać najlepszą inicjatywę obywatelską do 10 tys. zł. Podtrzymany został odformalizowany charakter Programu, umożliwiający sięganie po środki nie tylko podmiotom posiadającym osobowość prawną – organizacjom pozarządowym, ale również współpracującym z nimi grupom nieformalnym.

II edycja Programu to 1 381 złożonych wniosków i 663 dofinansowanych inicjatyw oraz

- liczba stron internetowych i profili społecznościowych zamieszczających regularnie informacje o projekcie w tym katalog dobrych praktyk – fanpage na Facebooku Społecznik 2018, www.wzp.pl/programspolecznik oraz www.karrsa.eu – 3;
- liczba ogłoszeń, spotów i artykułów w mediach dotyczących zadania publicznego oraz inicjatyw oddolnych – 129;
- liczba zewnętrznych (organizowanych przez podmioty zewnętrzne, poza niniejszą ofertą) konferencji, targów, wydarzeń animacyjnych na których prezentowane są założenia niniejszego zadania publicznego – 4, m.in. „Dzień Społecznika” – 19 kwietnia 2018 – Politechnika Koszalińska, „Pod Plantami” – 27 maja 2018 – Jasne Błonia Szczecin, „XII Zachodniopomorskie Forum Pełnomocników ds. NGO – 5 czerwiec 2018 – Zamek w Szczecinie, „Złot Sołtysów II edycja” – 7-8 kwietnia 2018 – Dworek w Niechorzu;
- szeroka promocja Programu Społecznik 2018 pojawiała się także na stronach lokalnych mediów internetowych oraz w prasie lokalnej i regionalnej – przeszło 100 artykułów;
- w ramach podsumowania 2 edycji Programu przygotowano łącznie 6 filmików podsumowujących Program⁵⁸;
- liczba osób biorących udział w spotkaniach informacyjnych i animacyjnych – 1058 osób;
- liczba przeprowadzonych spotkań informacyjnych i animacyjnych – 106 spotkań;
- liczba przeprowadzonych dyżurów animatorów lokalnych na terenie poszczególnych gmin – 120 dyżurów;
- liczba liderów lokalnych zaangażowanych w realizację zadań w ramach wolontariatu – 55 osób.

W ramach Programu Społecznik zrealizowano również dwa nowe otwarte konkursy ofert dla organizacji pozarządowych, tj.

- Konkurs na wkłady własne w wysokości 60 115 zł,
- Konkurs na promocję wolontariatu na Pomorzu Zachodnim w wysokości 50 000 zł.

Kwota realizacji Programu w 2018 roku to 3 611 500 zł.

Dialog społeczny

Wojewódzka Rada Dialogu Społecznego Województwa Zachodniopomorskiego (WRDS) stanowi forum wyrażania opinii i stanowisk w sprawach objętych zakresem zadań związków zawodowych, organizacji pracodawców, administracji rządowej i samorządowej z terenu województwa. Może także rozpatrywać sprawy społeczne lub gospodarcze powodujące konflikty między pracodawcami i pracownikami, jeżeli uzna te sprawy za istotne dla zachowania pokoju społecznego.

Wojewódzka Rada Dialogu Społecznego Województwa Zachodniopomorskiego obradowała na czterech posiedzeniach plenarnych, Prezydium Rady spotkało się 7 razy na posiedzeniach. Podjęto 3 Uchwały oraz 2 wspólne stanowiska. W ramach WRDS powołanych jest 8 zespołów problemowych. W 2018 roku odbyło się łącznie 7 posiedzeń zespołów.

W 2018 r. zlecono do przeprowadzenia diagnozę sytuacji rodzinnej, społecznej i ekonomicznej imigracji zarobkowej, podejmującej pracę w województwie zachodniopomorskim.

⁵⁸ <http://www.wws.wzp.pl/program-spolecznik/filmy>

Wartość wydatków w 2018 r.: 100 000 zł, środki pochodzą z budżetu państwa.

Wydatki na realizację zadań

WYDZIAŁ UMWZ	WIELKOŚĆ ŚRODKÓW FINANSOWYCH Z BUDŻETU WYDZIAŁU PRZEZNACZONA NA REALIZACJĘ ZADAŃ W RAMACH POLITYKI SPÓJNOŚCI (ZŁ)	WIELKOŚĆ ŚRODKÓW FINANSOWYCH Z INNYCH ŹRÓDEŁ (JAKICH) PRZEZNACZONA NA REALIZACJĘ ZADAŃ W RAMACH POLITYKI SPÓJNOŚCI (ZŁ)
WWS	4 931 812*	150 000 z budżet państwa
ROPS	3 543 405	16 930 951, w tym: – 5 496 582 zł – z RPO WZ – 844 044 zł – z PO WER – 2 933 000 zł – z budżetu państwa – 7 657 325 zł – z PFRON
Razem	8 475 217	17 080 851

*kwoty przy poszczególnych zadaniach wynikają ze sprawozdania z wykonania budżetu za 2018 rok

3.12.3. Wnioski i podsumowanie

Wśród wielu pozytywnych aspektów należy wskazać na następujące:

- Bardzo istotnym elementem polityki społecznej na Pomorzu Zachodnim jest nieustanne poszukiwanie nowych rozwiązań problemów lokalnych, gdyż narzędzia standardowe (praca socjalna, asystentura rodziny, asystentura OzN) – ze względu na charakter problemów społecznych, jak i na sieć społeczną (w tym gęstość zaludnienia) – nie do końca się sprawdzają. Województwo zachodniopomorskie znane jest z poszukiwania i wdrażania nowych form pracy z rodziną (np. Regionalna Akademia Rodziny, Turnusy Aktywizacji Rodzin), czy też pracy z seniorami (Centra Mentoringu i Wolontariatu Seniorów).
- Należy utrzymać kierunek rozwijania miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnością (nie tylko ZAZ, ale też spółdzielnie socjalne, otwarty rynek pracy), np. poprzez asystenta pracodawcy. Dzięki aktywnej polityce upowszechniania pracy dla osób z niepełnosprawnością województwo przesunęło się w rankingu regionów pod tym względem – z 6. na 3. miejsce w kraju, ma też największą dynamikę rozwoju.
- Należy rozwijać współpracę partnerską pomiędzy samorządami. Dzięki wspólnym projektom powstają takie formy usług społecznych jak mieszkania wspomagane (dla OzN, w tym dla Oz Autyzmem, dla młodzieży usamodzielnianej). Tylko zaangażowanie dwóch a nawet trzech poziomów samorządów przynosi znaczące wartości dodane i wyrównuje realnie szanse zbliżonego poziomu życia mieszkańców oraz ich dostępu do usług społecznych (działania w obszarze rewitalizacji, ekonomii społecznej, budowania systemu usług).
- Należy planować środki na wkład własny do projektów społecznych. Wielkość środków pozyskanych z innych źródeł jest wielokrotnością kwot, jakie może na cele społeczne przeznaczyć samorząd.
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi prowadzona przez samorząd województwa przyczyniła się do wzmocnienia kapitału społecznego i więzi lokalnych, aktywizacji i integracji społeczności. Nawiązanie długotrwałej współpracy wzmocniło przekonanie o większej skuteczności i efektywności wspólnie podejmowanych działań, przyczyniło się do rozwoju kompetencji organizacji pozarządowych w zakresie angażowania społeczeństwa w realizowane działania;
- Programy prospołeczne inicjowane przez samorząd takie jak równe traktowanie, zapobieganie i zwalczanie AIDS, wsparcie mniejszości etnicznych przyczyniły się do zwiększenia wiedzy i tolerancji w społeczeństwie. Dotychczasowe działania w obszarze równego traktowania i współpracy z organizacjami pozarządowymi wskazują na niewystarczający poziom środków finansowych w budżecie.

3.13. Rozwój obszarów wiejskich

3.13.1. Uwarunkowania realizacji polityki rozwoju

Objęte sprawozdaniem działania w zakresie rozwoju obszarów wiejskich realizowane przez cztery wydziały Urzędu Marszałkowskiego:

- Wydział Rolnictwa i Rybactwa – w zakresie współpracy z organizacjami producentów ekologicznych oraz podejmowania działań na rzecz rozwoju rolnictwa ekologicznego i produktów ekologicznych, produktów tradycyjnych, współpracy z ośrodkiem badania odmian roślin uprawnych, utrzymania wód i urządzeń wodnych, promocji rolnictwa i rybactwa, ochrony gruntów rolnych i leśnych, tworzenia miejsc pracy na obszarach wiejskich, grup producentów rolnych, organizacji rynków produktów rolnych;
- Wydział Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich – w zakresie sieciowania lokalnych grup działania, finansowego wsparcia inicjatyw inwestycyjnych na obszarach wiejskich, promocji działań podejmowanych przez Krajową Sieć Obszarów Wiejskich;
- Wydział Współpracy Społecznej – w zakresie współpracy z organizacjami pozarządowymi, pomocy w nawiązywaniu partnerstw samorządów, organizacji i innych partnerów, inspirowania do wspólnej realizacji projektów, animowania współpracy organizacji z samorządem, wspierania wdrażania modelowych rozwiązań w zakresie współpracy, nadzoru nad lokalnymi grupami działania i lokalnymi grupami rybackimi oraz
- Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej – w zakresie pomocy i integracji społecznej, wspierania rozwoju partnerskiej współpracy pomiędzy samorządami lokalnymi a podmiotami świadczącymi usługi aktywizacji, integracji oraz reintegracji społecznej i zawodowej osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, rozwoju lokalnej przedsiębiorczości społecznej, prowadzenia działań na rzecz spójności społecznej oraz wyrównywania poziomu życia mieszkańców województwa.

Zadania ustawowe realizowane w ramach polityki na rzecz obszarów wiejskich

Samorząd województwa – zgodnie z przepisami ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa – wykonuje zadania o charakterze wojewódzkim określone ustawami, w tym w zakresie modernizacji terenów wiejskich (art. 14 ust. 1 pkt 6). Szczegółowe zadania samorządu województwa określają:

- ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2018 r. poz. 2268, z 2019 r. poz. 125, 534) – w zakresie dotacji celowej dla spółek wodnych na dofinansowanie zadań w zakresie bieżącego utrzymania urządzeń melioracji wodnych,
- ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1161),
- ustawa z dnia 17 grudnia 2004 r. o rejestracji i ochronie nazw i oznaczeń produktów rolnych i środków spożywczych oraz o produktach tradycyjnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1168, z 2018 r. poz. 1633) w zakresie produktów wpisanych na Listę Produktów Tradycyjnych,
- ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. z 2018 r. poz. 627, z 2019 r. poz. 83, 504),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 511 z późn. zm.) będąca podstawą prawną utworzenia Zakładu Aktywności Zawodowej,
- ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2019 r. poz. 713) w zakresie nadzoru nad lokalnymi grupami działania oraz nad lokalnymi grupami rybackimi.

Dokumenty kierunkowe na poziomie województwa dotyczące rozwoju obszar wiejskich

- Polityka rozwoju obszarów wiejskich województwa zachodniopomorskiego,
- Program działań na rzecz rodziny i systemu pieczy zastępczej „Region dla Rodziny” na lata 2015–2020, wskazuje kierunki polityki regionalnej zmierzającej do odbudowy wartości Rodziny, poprawy jej wizerunku i kondycji,

- „Region wyrównanych szans” wojewódzki program wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych.

3.13.2. Główne zadania na rzecz wdrożenia zapisów kierunkowych polityki rozwoju

Podjęte działania realizują cel strategiczny polityki rozwoju obszarów wiejskich jakim jest poprawa jakości życia mieszkańców obszarów wiejskich oraz zwiększenie potencjału rozwojowego tych obszarów oraz niżej wskazane cele taktyczne.

Zadania realizujące cel 1: Koordynacja i racjonalizacja zarządzania rozwojem lokalnym

1. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 – działanie LEADER.
Działania realizowane przez samorząd województwa zachodniopomorskiego w ramach PROW 2014-2020 wspierają rozwój infrastruktury wiejskiej oraz odnowę wsi, przyczyniając się tym samym do poprawy warunków życia i prowadzenia działalności gospodarczej. Wsparcie infrastruktury związanej z kształtowaniem przestrzeni publicznej i uporządkowaniem ładu przestrzennego w gminach o niskim potencjale gospodarczym wpływa na poprawę jakości życia lokalnych społeczności. Uporządkowana przestrzeń publiczna wpływa na jakość życia mieszkańców, atrakcyjność turystyczną, konkurencyjność i wizerunek danej miejscowości. Projekty z zakresu kształtowania przestrzeni publicznej są ważną częścią budowy społeczeństwa zintegrowanego, o silnym poczuciu własnej tożsamości, aktywnego i przedsiębiorczego. Działanie LEADER realizuje cel szczegółowy 6B „wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich” w ramach priorytetu 6 „wspieranie włączenia społecznego, ograniczenia ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich” poprzez wdrażanie lokalnych strategii rozwoju (LSR). W ramach LEADER-a wspierane są operacje z zakresu małego przetwórstwa oraz tworzenie sieci w zakresie utworzenia krótkich łańcuchów dostaw i rynków lokalnych oraz działań promocyjnych i marketingowych. W 2018 r. w ramach PROW podpisano:
 - 55 umów na realizację inwestycji w obiektach pełniących funkcje kulturalne lub w zakresie kształtowania przestrzeni publicznej na kwotę 20 502 114 zł,
 - 2 umowy w zakresie ochrony zabytków i budownictwa tradycyjnego na kwotę 832 767 zł,
 - 166 umów w zakresie wsparcia na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność – wdrażanie lokalnych strategii rozwoju, na kwotę 21 410 565 zł,
 - 3 umowy na wdrażanie projektów współpracy na kwotę 1 835 661 zł.Wartość zadania (kwota przyznanego dofinansowania z PROW): 44 581 107 zł
2. Wsparcie działania lokalnych grup działania. Przedstawiciele lokalnych grup otrzymują wsparcie w zakresie procedowania, poprawnego przygotowywania dokumentacji z przebiegu walnych zebrań członków oraz interpretacji zapisów ustawy, stworzono mailową grupę kontaktową, dzięki której lokalne grupy na bieżąco otrzymują informacje związane z funkcjonowaniem stowarzyszeń, w tym informacje o różnego rodzaju konkursach, szkoleniach, konferencjach itp. Wsparcie dotyczy również możliwości pozyskiwania środków na działalność z innych źródeł niż PROW. W 2018 r. organizowano i współorganizowano przedsięwzięcia mające na celu rozwój organizacji III sektora oraz ich profesjonalizację (m.in. organizacja spotkań, szkoleń, warsztatów, konferencji) również dla osób wywodzących się i działających na terenach wiejskich. Innym działaniem na rzecz inspirowania i promowania innowacyjnych rozwiązań w zakresie współpracy na linii samorząd lokalny – organizacje pozarządowe jest Zachodniopomorskie Forum Pełnomocników ds. NGO (platforma wymiany doświadczeń i wsparcie merytoryczne dla urzędników koordynujących współpracę m.in. w gminach wiejskich).
3. Wsparcie procesów rewitalizacji⁵⁹
 - Wsparcie procesów rewitalizacyjnych w ramach RPO WZ 2014-2020.

⁵⁹ Działania w zakresie rewitalizacji opisano również w rozdziale 3.12.

W 2018 r. realizowane było głównie poprzez Działania: 7.1. (Programy na rzecz integracji osób i rodzin zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym ukierunkowane na aktywizację społeczno-zawodową wykorzystującą instrumenty aktywizacji edukacyjnej, społecznej, zawodowej) oraz 9.3. (Wspieranie rewitalizacji w sferze fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich).

W wyniku konkursów ogłoszonych w ramach Działania 9.3, na obszary wiejskie skierowano dotychczas wsparcie w formie dofinansowania projektów na łączną kwotę ok. 54 702 495 zł (wkład UE w umowach obowiązujących). Dofinansowane były przedsięwzięcia polegające na przebudowie lub adaptacji zdegradowanych budynków i obiektów, zwłaszcza związanych z byłymi PGR-ami, zagospodarowaniu lub zmianie zagospodarowania terenów i przestrzeni w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji: społecznych, gospodarczych, edukacyjnych, kulturalnych lub rekreacyjnych.

W wyniku ogłoszonego konkursu w ramach działania 7.1. (Schemat B dotyczący animacji środowisk lokalnych oraz wsparcia realizacji celów Programu Rewitalizacji) z alokacją wysokości 22 182 874,41 zł dofinansowanie otrzymały trzy projekty o wartości 19 528 210 zł.

- Wsparcie procesów rewitalizacyjnych na obszarach wiejskich z POPT.
Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego oraz Minister Rozwoju i Finansów zawarły umowę na realizację zadania polegającego na wsparciu gmin w opracowaniu lub aktualizacji programów rewitalizacji. Środki na to zadanie pochodziły z PO Pomoc Techniczna i budżetu jednostek samorządu terytorialnego. Zawarto ogółem 70 umów dotacji na opracowanie lub aktualizację programów rewitalizacji – łącznie gminy otrzymały wsparcie w wysokości 3 555 520 zł. 61 gmin wiejskich i miejsko-wiejskich otrzymało wsparcie wynoszące 2 912 031 zł, z czego 2 607 699 zł to kwota dofinansowania z POPT a 304 332 zł to wkład własny JST (gmin). 18 spośród gmin beneficjentów programu leży w obrębie Specjalnej Strefy Włączenia w rejonie o szczególnie niekorzystnych wskaźnikach rozwoju.

Zadania realizujące cel 2: Wzmocnienie oferty regionalnej i lokalnej w zakresie kluczowych usług publicznych

1. Druga edycja konkursu „Granty sołeckie”.
W 2018 r. zorganizowana została druga edycja konkursu „Granty sołeckie”, którego celem było wyróżnienie sołectw podejmujących szczególnie wartościowe i skuteczne inicjatywy na rzecz lokalnej społeczności, jej integracji, pobudzania aktywizacji mieszkańców, budowania świadomości obywatelskiej i tożsamości lokalnej. Nagrodą w konkursie było przyznanie przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego grantów sołeckich w formie dotacji celowych na projekty dla gmin, z których pochodzą laureaci. Zakres rzeczowy projektów związanych z realizacją „Grantów sołeckich 2018” był bardzo szeroki. Projekty dotyczyły m.in.: tworzenia stref aktywności sportowej i aktywizacji mieszkańców (place zabaw, siłownie plenerowe, boiska, modernizacja świetlic, tworzenie pracowni komputerowych, rozwijanie pasji dzieci i młodzieży). W konkursie wyłonionych zostało 180 sołectw. Wartość zadania (wartość udzielonych grantów): 1 672 345,45 zł.
2. Program Zachodniopomorskiej Karty Rodziny oraz Zachodniopomorskiej Karty Seniora.
Program Zachodniopomorskiej Karty Rodziny ma na celu poprawę sytuacji rodzin, uprawnia jej posiadacza do korzystania z ulg i uprawnień oferowanych przez podmioty biorące udział projekcie. O wydanie Zachodniopomorskiej Karty Rodziny mogą ubiegać się: rodzice prowadzący wspólne gospodarstwo domowe z minimum dwojgiem dzieci (oraz dzieci do 18 roku życia lub 26 roku życia w przypadku kontynuowania nauki, dożywotnio w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności lub posiadających stypendium naukowe), rodziny zastępcze zamieszkałe pod wspólnym adresem, rodzinne domy dziecka. O Zachodniopomorską Kartę Seniora mogą ubiegać się osoby zamieszkałe na terenie województwa zachodniopomorskiego, które ukończyły 60 lat. Karty Seniora umożliwiają korzystanie, na preferencyjnych warunkach, z katalogu ofert: kultury, edukacji, rekreacji, transportu i innych usług oferowanych przez partnerów Programu. Podstawą wdrażania Programu przez samorząd województwa zachodniopomorskiego jest

współdziałanie z samorządami gminnymi. W 2018 r. wydano 2 650 Kart Rodziny (w tym 2 087, tj. 79% w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich oraz 4 380 Kart Seniora (w tym 2 757, tj. 63% w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich) Partnerami programu w 2018 r. były: 22 samorządy lokalne, 20 firm, instytucje publiczne i organizacje społeczne.

Wartość zadania (kwota poniesionych wydatków na ZKR i ZKS): 16 992,45 zł.

3. Dotacje na dofinansowanie lokalnych dróg gminnych i powiatowych.

Zadanie finansowane ze środków, które wpłynęły do budżetu województwa z tytułu wyłączenia gruntów rolnych z produkcji rolnej w kwocie 6 009 638,11 zł i obejmuje wydatki na:

- budowę i modernizację dróg dojazdowych do gruntów rolnych,
- zakup sprzętu pomiarowego i informatycznego oraz oprogramowania, niezbędnego do zakładania i aktualizowania operatów ewidencji gruntów oraz prowadzenia spraw ochrony gruntów rolnych.

Dzięki dotacji udało się zrealizować 18 inwestycji drogowych – drogi dojazdowe do gruntów rolnych, o łącznej długości 29,2 km oraz zakupiono 5 zestawów komputerowych.

Wartość zadania (kwota poniesionych wydatków): 6 009 638,11 zł

Zadania realizujące cel 3: Wsparcie rozwoju społeczno-gospodarczego

1. Promocja produktów regionalnych – udział w konkursach na produkty i potrawy rekomendowane do wpisania na Listę Produktów Tradycyjnych z województwa zachodniopomorskiego, identyfikacja produktów i potraw mogących stanowić elementy rozpoznawcze dla regionu.

W 2018 r. na Listę Produktów Tradycyjnych wpisanych zostało 8 produktów tradycyjnych: serca kaziukowe, wędzony udziec wieprzowy z Przelewic, miód pitny trójniak cedyński, miody ze Wzgórz Świeszewskich, miody Pojezierza Drawskiego, powidła Radziszewskie, piwo szczecińskie, miód pitny trójniak Czciwor. Wspólnie z Zachodniopomorskim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego Barzkowice przeprowadzono dwa szkolenia o tematyce produkty tradycyjne pt. „Uregulowania formalno-prawne dotyczące Listy Produktów Tradycyjnych” (kwota wydatków: 1 492 zł), na których przedstawiono zagadnienia dotyczące m.in. procedury wpisania produktów na w/w listę oraz przystąpienia do Sieci Dziedzictwa Kulinarne Pomorza Zachodnie. Wydany został folder pt. „Produkty tradycyjne województwa zachodniopomorskiego”. Wartość zadania (kwota poniesionych wydatków): 7 832,00 zł.

2. Program Operacyjny „Rybacko i Morze”, Priorytet 4. Zwiększenie zatrudnienia i spójności terytorialnej.

Samorząd województwa występuje jako instytucja pośrednicząca w realizacji Programu Operacyjnego „Rybacko i Morze” (współfinansowanego ze Środków Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego) poprzez wdrażanie Priorytetu 4. Zwiększenie zatrudnienia i spójności terytorialnej. Poprzez Lokalne Grupy Działania realizowane są zadania nakierowane m.in. na tworzenie miejsc pracy, utrzymanie miejsc zagrożonych likwidacją, rozwijanie i tworzenie nowych przedsiębiorstw. Położenie geograficzne województwa sprzyja rozwojowi turystyki, a dzięki dofinansowaniu możliwe jest tworzenie, rozwijanie i wyposażanie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej właśnie na obszarach wiejskich. Od początku realizacji programu do końca 2018 r. kwota dofinansowania określona w zawartych umowach o dofinansowanie w ramach priorytetu 4. wyniosła 29 150 117 zł.

Niestety dokonany przez instytucję zarządzającą Programem (Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej) podział środków w ramach pomocy technicznej Programu Operacyjnego „Rybacko i Morze” wykonany został w sposób nieracjonalny. Tym samym środki finansowe przyznane dla samorządu województwa zachodniopomorskiego w ramach pomocy technicznej w wysokości 1 417 500 euro są niewystarczające, aby prawidłowo realizować wszystkie zadania powierzone samorządowi. Biorąc pod uwagę ilość wybranych LSR finansowanych z Programu (5 LSR monofunduszowych i 3 wielofunduszowe) oraz wysokość środków do rozdysponowania dla przyszłych beneficjentów Programu (druga co do wielkości koperta wojewódzka w skali kraju), limit środków pomocy technicznej przyznany samorządowi województwa zachodniopomorskiego powinien być na poziomie około 2 350 000 euro.

3. Dotacja celowa dla spółek wodnych na dofinansowanie zadań w zakresie bieżącego utrzymania urządzeń melioracji wodnych.

Spółki wodne w województwie otrzymują dotacje na bieżące utrzymanie urządzeń melioracji wodnych, ważnego elementu systemu, służącego ochronie użytków rolnych przed powodzią oraz wpływającego na polepszenie zdolności produkcyjnej gleby i ułatwiającego jej uprawę. Realizują prace polegające m.in. na udrażnianiu rowów melioracyjnych poprzez koszenie porostów i usuwanie namułu z dna, naprawie skarp rowów, oczyszczaniu, naprawie lub wymianie urządzeń drenarskich i innych budowli wchodzących w skład systemów melioracji wodnych.

Wartość zadania (kwota przekazanej dotacji) to: 238 275,87 zł (42% zaangażowania województwa w kosztach realizacji zadań wykonanych przez spółki wodne).

4. Wyjazdy studyjne dla rolników ekologicznych.

Od kilku już lat województwo zachodniopomorskie wspólnie z Zachodniopomorskim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego w Barzkowicach jest organizatorem wyjazdów studyjnych dla rolników ekologicznych z naszego województwa do wybranych gospodarstw ekologicznych zlokalizowanych w innych częściach kraju. Wyjazd ma na celu pokazanie naszym rolnikom innych, ciekawych form i kierunków produkcji ekologicznej. Wyjazd studyjny do gospodarstw ekologicznych w województwie łódzkim odbył się w czerwcu 2018 r. Wzięło w nim udział 40 rolników z województwa. Wartość zadania (kwota poniesionych wydatków): 8 000 zł (dofinansowanie kosztów wyżywienia i zakwaterowania uczestników).

5. Organizacja Forum Rolników Ekologicznych.

Województwo zachodniopomorskie każdego roku bierze czynny udział w organizacji Forum Rolników Ekologicznych, które odbywa się w Zachodniopomorskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Barzkowicach. Forum adresowane jest do rolników z województwa zachodniopomorskiego, wytwarzających w ramach swojej działalności produkty ekologiczne i ma na celu podniesienie wiedzy z zakresu uprawy roślin metodami ekologicznymi, podsumowanie działań prowadzonych na rzecz rolnictwa ekologicznego w roku bieżącym, wskazanie nowych kierunków na rok następny oraz promocję produktów ekologicznych. Tematyka spotkania w 2018 r. dotyczyła wymagań weterynaryjnych przy sprzedaży bezpośredniej, kanałów dystrybucji i metod promocji produktów ekologicznych, wykorzystania najnowszych badań dotyczących roślin kapustnych oraz dyniowatych, a także bieżących problemów z którymi borykają się producenci ekologiczni. W Forum wzięło udział ok. 100 osób, Wartość zadania (kwota poniesionych wydatków): 2 940 zł (dofinansowanie kosztów wyżywienia, degustacji i prezentacji produktów).

6. Pozostałe przedsięwzięcia o charakterze targowym oraz konkursy promujące rolnictwo i produkty regionalne.

Województwo zachodniopomorskie jest również współorganizatorem lub uczestnikiem wielu innych przedsięwzięć o charakterze targowym oraz konkursów, mających na celu promocję rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego województwa, zachęcanie społeczności lokalnych do aktywnego działania na rzecz podniesienia atrakcyjności zachodniopomorskich wsi, aktywizację dzieci i młodzieży w kierunku kultywowania domowych tradycji kulinarnych. W 2018 r. były to:

- Konkurs Poszukiwacze Smaków, mający na celu wyłonienie nowych produktów/potraw, które mogłyby zostać wpisane na Listę Produktów Tradycyjnych prowadzoną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi;
- Konkurs Nasze Kulinarne Dziedzictwo Smaki Regionów – konkurs o wieloletniej tradycji o charakterze ogólnopolskim, którego celem jest wyszukiwanie regionalnych produktów i potraw żywnościowych, które mogłyby stać się marką poszczególnych regionów;
- Aleja Zachodniopomorskie Smaki promująca produkty tradycyjne i regionalne z województwa w ramach takich wydarzeń jak Piknik nad Odrą, Jarmark Jakubowy, Festiwal Słowian i Wikingów w Wolinie czy Targi Rolne Agro Pomerania w Barzkowicach;
- Konkurs Sołtys Roku promujący najbardziej aktywnych sołtysów, którzy pracują na rzecz społeczności lokalnej,
- Dożynki Prezydenckie w Spale promujące produkty tradycyjne i regionalne z województwa zachodniopomorskiego;

- Konkurs Piękna Zachodniopomorska Wieś, którego celem jest zachęcenie społeczności lokalnych do aktywnego działania na rzecz podniesienia atrakcyjności zachodniopomorskich wsi i poprawy jakości życia jej mieszkańców;
- Folk Film Festiwal – impreza filmowa promująca kulturę folkową, twórczość ludową oraz tematykę związaną z wsią. Festiwalowi towarzyszył jarmark „Kiermasz Smaków” z regionalnymi produktami, a także konkurs na „Najsmaczniejszy Produkt Pomorza Środkowego”;
- Inne: Dożynki Wojewódzkie w Drawsku Pomorskim, Dzień Pasztecika Szczecińskiego, Jarmark Bożonarodzeniowy w Szczecinie.

Wartość zadania (kwota poniesionych wydatków): 404 433 zł (działania te finansowane były z budżetów Wydziału Rolnictwa i Rybactwa oraz Wydziału Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

7. Wsparcie III sektora na obszarach wiejskich.

W 2018 r. na terenie województwa zachodniopomorskiego funkcjonowało 5 lokalnych rybackich grup działania oraz 12 lokalnych grup działania.

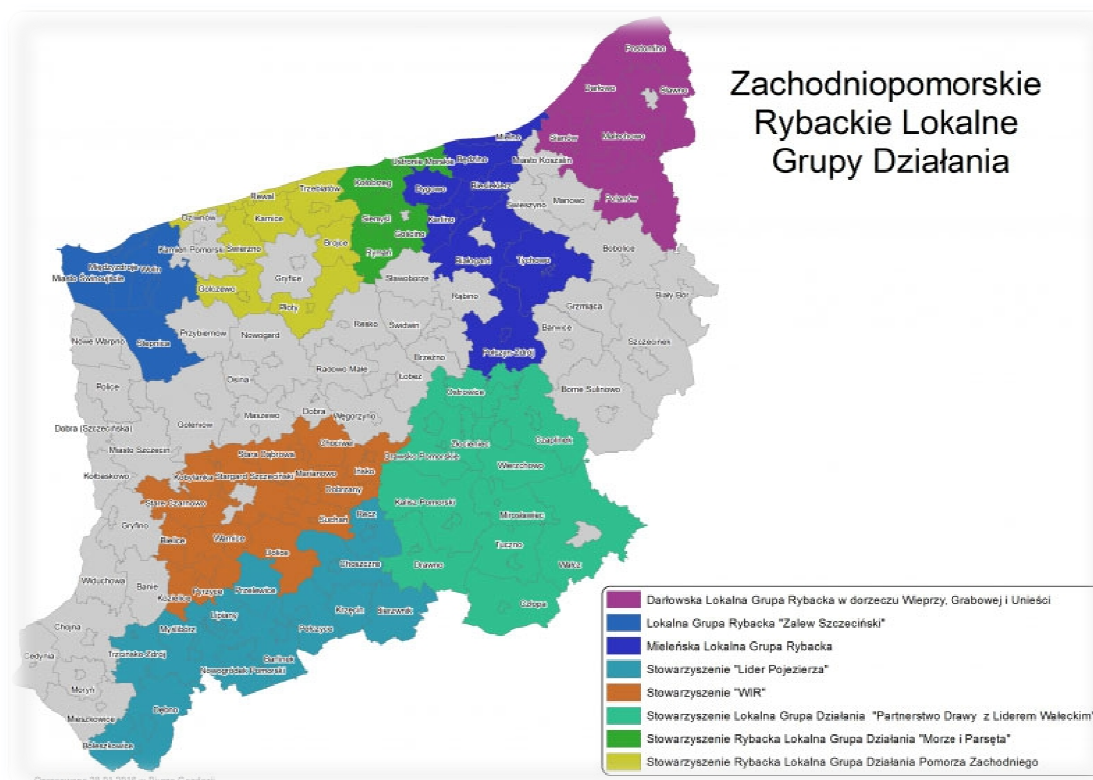
Na bieżąco aktualizowany jest elektroniczny rejestr lokalnych grup działania i lokalnych rybackich grup działania. Przedstawiciele lokalnych grup otrzymują wsparcie w zakresie procedowania, poprawnego przygotowywania dokumentacji z przebiegu walnych zebrań członków oraz interpretacji zapisów ustawy. Stworzono mailową grupę kontaktową (newsletter „Co słychać w III sektorze?”), dzięki której lokalne grupy na bieżąco otrzymują informacje związane z funkcjonowaniem stowarzyszeń, w tym informacje o różnego rodzaju konkursach, szkoleniach, konferencjach itp. Wsparcie dotyczy również możliwości pozyskiwania środków na działalność z innych źródeł niż PROW.

W 2018 r. organizowano i współorganizowano przedsięwzięcia mające na celu rozwój organizacji pozarządowych oraz ich profesjonalizację, (m.in. organizacja spotkań, szkoleń, warsztatów, konferencji) również dla osób wywodzących się i działających na terenach wiejskich. Innym działaniem na rzecz inspirowania i promowania innowacyjnych rozwiązań w zakresie współpracy na linii samorząd lokalny – organizacje pozarządowe jest Zachodniopomorskie Forum Pełnomocników ds. NGO, platforma wymiany doświadczeń i wsparcie merytoryczne dla urzędników koordynujących współpracę m.in. w gminach wiejskich.

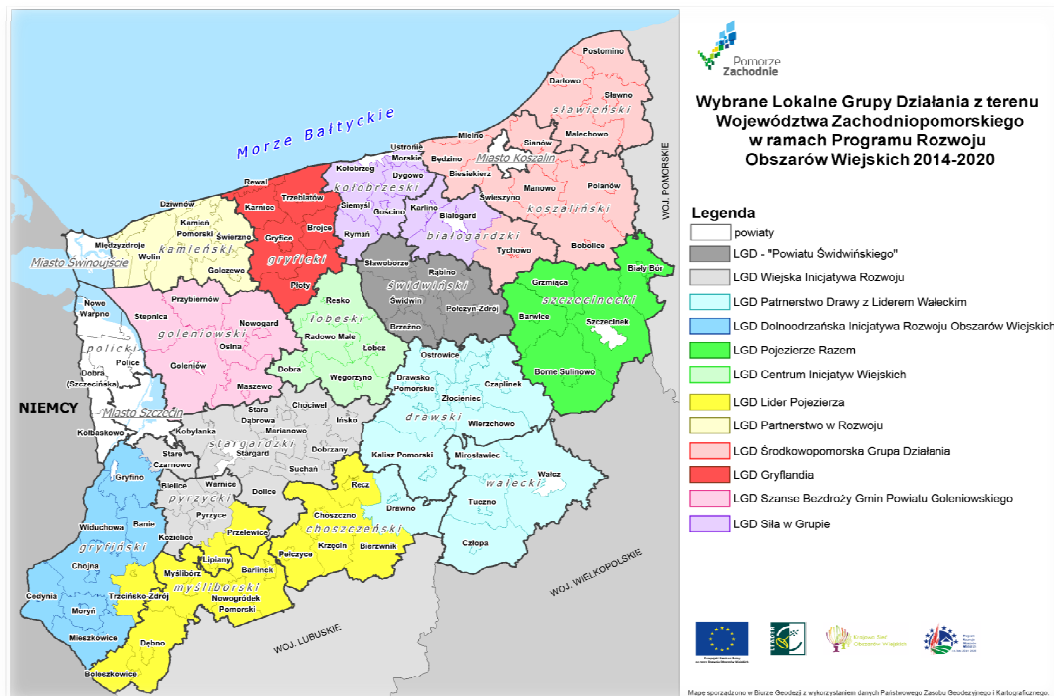
W 2018 r. realizowany był również regrantingowy Program Społecznik⁶⁰, w ramach którego wsparto łącznie 663 inicjatywy społeczne na kwotę 3 381 584 zł, część terytorialnie realizowanych w gminach miejsko-wiejskich i wiejskich (brak szczegółowych statystyk dotyczących ilości inicjatyw zrealizowanych typowo na obszarach wiejskich). Program Społecznik 2018 to konkurs na mikrodotacje, a także innowacyjna forma budżetu obywatelskiego. Projekt jest dedykowany wszystkim osobom, podejmującym bezinteresowne działania na rzecz swoich wspólnot. Jego celem jest przede wszystkim wspieranie i upowszechnianie otwartych i aktywnych postaw obywatelskich, ale też uwrażliwianie ludzi na potrzeby najbliższego otoczenia oraz angażowanie mieszkańców miast i wsi do wskazywania kierunków rozwoju regionu. Efektami są organizowane m.in. akcje charytatywne czy wydarzenia kulturalne i integracyjne.

⁶⁰ Program Społecznik opisano szerzej w rozdziale w rozdziale 3.12.

Rysunek 41. Zachodniopomorskie Rybackie Lokalne Grupy Działania

Rysunek 42. Lokalne Grupy Działania

Działalność Jednostki Regionalnej Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich⁶¹ (JR KSOW)

Duże znaczenie dla rozwoju obszarów wiejskich w Polsce i na Pomorzu Zachodnim ma wymiana doświadczeń eksperckich, pozwalająca na pogłębienie wiedzy dotyczącej m.in. zagadnień polityki rozwoju obszarów wiejskich, z udziałem innych Krajowych Sieci Obszarów Wiejskich, międzynarodowych partnerów KSOW, realizowana przez Jednostkę Regionalną Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Województwa Zachodniopomorskiego (JR KSOW). JR KSOW zajmuje się realizacją działań własnych oraz partnerów KSOW. Podejmowane działania (operacje), uwzględniając specyfikę regionu, przyczyniają się do rozwoju obszarów wiejskich m.in. dzięki promowaniu zdrowej żywności, kultury ludowej czy rozpowszechnianiu wyników badań naukowych z zakresu rolnictwa. Działania zgłaszane corocznie przez Partnerów KSOW wybierane są do realizacji w wyniku konkursu, ogłaszanego przez JC KSOW. W roku 2018 JR KSOW w ramach tzw. działań własnych zrealizowała 11 operacji (o ogólnej wartości 439 553,68 zł), a partnerzy KSOW zrealizowali 22 operacje (targi, dożynki, wystawy, konkursy) na kwotę 518 773,66 zł (wysokość kosztów kwalifikowanych). Obok planu operacyjnego JR KSOW realizuje również Plan komunikacyjny, którego zasadniczym celem jest informacja o Programie oraz jego promocja. Plany przygotowywane są na każdy kolejny rok i zatwierdzane są przez Jednostkę Centralną KSOW. W ramach Planu komunikacyjnego w roku 2018 zrealizowano 9 operacji, na kwotę 27 986,46 zł.

Nakłady na realizację zadań w ramach Polityki wobec obszarów wiejskich województwa zachodniopomorskiego pochodziły z:

- PROW: 45 567 421,25 zł,
- RPO WZ: 74 230 705 zł (rewitalizacja),
- PO Pomoc Techniczna: 2 607 699 zł (rewitalizacja),
- Budżet województwa zachodniopomorskiego: 50 705 zł (rewitalizacja),
- Budżet Regionalnego Ośrodka Pomocy Rodzinie: 11 895 zł (Region dla rodziny).

Ocena istotności wpływu samorządu województwa na realizację polityki

Wpływ samorządu województwa zachodniopomorskiego na realizację polityki wobec obszarów wiejskich ocenia się jako istotny, a podejmowane działania powinny być kontynuowane. Wśród wielu pozytywnych aspektów należy wskazać na następujące:

- udzielana spółkom wodnym pomoc finansowa przyczynia się do znacznej poprawy stanu technicznego urządzeń melioracji wodnych w województwie, a w wielu przypadkach pozwala zapobiec ich degradacji. W przypadku braku możliwości dofinansowania działań, w wielu przypadkach spółki wodne nie będą posiadały wystarczających funduszy na przeprowadzenie niezbędnych prac utrzymaniowych, co z kolei może doprowadzić do pogorszenia stanu urządzeń melioracyjnych a w dalszej kolejności pogorszenia parametrów gleb, niejednokrotnie uniemożliwiając dalszą ich uprawę;
- zgodnie z celem strategicznym SRWZ „Wzrost Tożsamości i Spójności Społecznej Regionu” Konkurs „Granty sołeckie 2018” sprzyja integracji społeczności lokalnej oraz wzrostowi jej tożsamości;
- Program Operacyjny Rybactwo i Morze 2014-2020 ma pozytywny wpływ na wspieranie atutów środowiska wodnego na obszarach rybackich i akwakultury m.in. poprzez przeciwdziałanie kłusownictwu;
- działania realizowane w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 przyczyniają się do poprawy warunków życia mieszkańców i przedsiębiorców (budowa dróg, rozwój gospodarki

⁶¹ Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich (KSOW) jest jednym z podmiotów wspierających rozwój obszarów wiejskich w ramach programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW). Głównym celem sieci, zarówno na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym oraz wspólnotowym, jest zapewnienie efektywnego i dynamicznego rozwoju obszarów wiejskich poprzez wymianę informacji i rozpowszechnienie dobrych praktyk w zakresie realizowanych programów/ projektów dotyczących obszarów wiejskich, poprawę wdrażania instrumentów rozwoju obszarów wiejskich oraz zapewnienie efektywnej oceny wdrażania tych instrumentów.

wodno-kanalizacyjnej, odnowa centrów wsi czy też powstawanie i rozwijanie działalności gospodarczych na terenie województwa zachodniopomorskiego);

- w zakresie rewitalizacji na obszarach wiejskich samorząd województwa pełni ważną rolę inicjując oraz animując proces rewitalizacji. Istotna jest również funkcja koordynacyjna procesu w całym województwie.

Inne zadania realizowane w zakresie rozwoju obszarów wiejskich

- Utworzenie Zakładu Aktywności Zawodowej.
W grudniu 2018 r. w Juchowie (gmina Borne Sulinowo) Fundacja im. Stanisława Karłowskiego z Juchowa utworzyła Zakład Aktywności Zawodowej (ZAZ), w którym zatrudnienie znaleźli pracownicy ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. ZAZ zatrudnia 21 osób z niepełnosprawnościami oraz 8 osób personelu (docelowo planuje się zatrudnienie 50 osób z niepełnosprawnościami i 19 osób personelu). Zakład ma charakter rolniczy, bazuje na nowoczesnym, ekologicznym rolnictwie i przetwórstwie. Działalność jest prowadzona w obrębie 4 działów: przetwórstwo, piekarnia, ogrodnictwo i manufaktura, usługi). Wysokość środków finansowych zaangażowanych w realizację zadania to 9 754 000,80 zł. Utworzenie ZAZ możliwe było dzięki montażowi finansowemu z następujących źródeł: RPO WZ 2014-2020 – 6 139 920,28 zł, środki własne Fundacji – 3 056 780,15 zł, środki PFRON będące w dyspozycji województwa zachodniopomorskiego (algorytm) – 190 494,71 zł, środki PFRON przekazane przez Oddział Zachodniopomorski PFRON – 366 805,66 zł. Województwo zachodniopomorskie dofinansowuje działalność ZAZ, w 2018 r. przekazano na ten cel 59 505,29 zł (środki PFRON będące w dyspozycji Województwa Zachodniopomorskiego – 9 505,29 zł, środki z budżetu województwa zachodniopomorskiego – 50 000,00 zł).

W 2018 r. zrealizowano również następujące działania:

- „Animator życia społecznego na obszarach wiejskich – OSP” – powierzenie realizacji zadań publicznych z zakresu aktywizacji życia społecznego i wolontariatu na obszarach wiejskich poprzez wsparcie Ochotniczych Straży Pożarnych, wartość zadania (kwota przekazanych środków) – 100 000 zł. Realizacja zadania miała na celu podniesienie poziomu wyszkolenia ratowników – wolontariuszy, przygotowanie ratowników – wolontariuszy członków Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych do prowadzenia szkoleń w zakresie wiedzy pożarniczej, pierwszej pomocy i ratownictwa adresowanych do mieszkańców wsi szczególnie dzieci i młodzieży;
- „Identyfikacja form przemocy doświadczanych przez mieszkanki wsi oraz stan wiedzy na temat instytucjonalnej oferty pomocowej w zakresie przeciwdziałania przemocy” – opracowanie diagnozy dla wsparcia realizacji zadania publicznego, wartość zadania – 35 280 zł. Celem realizacji zadania było przeprowadzenie diagnozy zidentyfikowania potrzeb w zakresie prawidłowego definiowania różnych form przemocy przez mieszkanki wsi z terenu województwa zachodniopomorskiego oraz podniesienie poziomu wiedzy na temat instytucjonalnej oferty pomocowej, adresowanej do ofiar przemocy;
- zorganizowanie szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie z terenu powiatów drawskiego, gryfińskiego, kamieńskiego, szczecineckiego, koszalińskiego, goleniowskiego, łobeskiego; wartość zadania – 60 501 zł. Szkolenia skierowane było do członków zespołów interdyscyplinarnych, kuratorów, asystentów rodziny, pracowników socjalnych, pedagogów, pracowników ośrodków pomocy społecznej, policji i powiatowych centrów pomocy rodzinie. Podczas szkoleń omawiane były zagadnienia związane z sytuacją psychiczną osób doznających przemocy w rodzinie, pracą z osobami stosującymi przemoc w rodzinie, przemocą wobec kobiet czy procedurą „Niebieskiej Karty”.

3.13.3. Wnioski i podsumowanie

Realizowana polityka rozwoju obszarów wiejskich i prowadzone w jej ramach działania przyczyniają się do poprawy jakości życia mieszkańców obszarów wiejskich poprzez zaspokajanie potrzeb społecznych

i kulturalnych mieszkańców wsi, rozwój tożsamości społeczności wiejskiej, promowanie obszarów wiejskich, zwiększanie potencjału rozwojowego tych obszarów oraz podnoszenie ich atrakcyjności (turystycznej oraz inwestycyjnej).,

Realizowane działania obejmują również wzmacnianie współpracy samorządów oraz innych partnerów procesów rozwojowych w ramach obszarów funkcjonalnych, m.in. z zastosowaniem narzędzia terytorializacji – Kontraktu Samorządowego. Pozwala to na zaangażowanie się regionu w przygotowanie i realizację oddolnych strategii terytorialnych oraz zaangażowanie środków RPO WZ na wdrożenie komplementarnych projektów oddziałujących na rozwój obszarów wiejskich. Samorząd regionu aktywnie wspiera inicjatywy lokalne realizowane m.in. w ramach Lokalnych Grup Działania (LGD, LGR) aktywizując społeczności lokalne. Obecne oraz przyszłe działania na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, w tym w ramach programowania przyszłej perspektywy finansowej Unii Europejskiej (2021-2027) koncentrować powinny się na wykorzystaniu lokalnych zasobów będących podstawą do funkcjonowania efektywnej, lokalnej gospodarki oraz budowania efektywnych partnerstw wiejsko-miejskich.

4. Załącznik

Informacja o stanie realizacji uchwał Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego w 2018 roku

- 1. Uchwała Nr XXX/459/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lutego 2018 roku w sprawie ustalenia maksymalnej wysokości pożyczek i poręczeń udzielanych przez Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego w roku budżetowym 2018.**

Uchwała ZWZ nr 404/18 z dnia 13.03.2018 r. w sprawie udzielenia z budżetu Województwa długoterminowej pożyczki dla SPWSZ w Szczecinie z przeznaczeniem na działania związane z procesem konsolidacji.

- 2. Uchwała Nr XXX/460/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lutego 2018 roku w sprawie zmian budżetu Województwa Zachodniopomorskiego na 2018 rok oraz zmiany uchwały Nr XXIX/449/17 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 19 grudnia 2017 roku w sprawie uchwalenia budżetu Województwa Zachodniopomorskiego na 2018 rok.**

Budżet Województwa Zachodniopomorskiego uchwalony na 2018 rok został zwiększony po stronie dochodów o kwotę 1.308.701 zł oraz, per saldo, po stronie wydatków o kwotę 4.256.103 zł. W związku z tym deficyt budżetowy zwiększył się o 2.947.402 zł, tj. do kwoty 121.741.799 zł i którego pokrycie zaplanowano przychodami pochodzącymi z kredytu w kwocie 98.646.949 zł oraz wolnymi środkami, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 6 ustawy o finansach publicznych w kwocie 23.094.850 zł.

Ponadto wprowadzono zmiany w przychodach, które zwiększono o kwotę 2.947.402 zł do wysokości 143.844.674 zł w związku z przewidywanym uzyskaniem wyższej niż planistyczna (na dzień 31 grudnia 2017 r.) kwoty wolnych środków, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 6 ustawy o finansach publicznych na skutek niewykonania wydatków budżetowych i ponadplanowych wpływów dochodów w 2017 r.

O zmianach wprowadzonych powyższą uchwałą powiadomiono realizatorów dochodów i wydatków budżetowych.

- 3. Uchwała Nr XXX/461/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lutego 2018 roku w sprawie zmiany uchwały Nr XX/326/17 z dnia 28 lutego 2017 r. w sprawie uchwalenia wieloletniej prognozy finansowej Województwa Zachodniopomorskiego.**

Zaktualizowano prognozę łącznej kwoty długu Województwa Zachodniopomorskiego oraz kwoty przewidziane na przedsięwzięcia z zakresu transportu i łączności, polityki społecznej i rozwoju przedsiębiorczości, ochrony zdrowia, administracji i telekomunikacji, oświaty i edukacyjnej opieki wychowawczej oraz kultury fizycznej i turystyki (w tym m.in. poprzez wprowadzenie pięciu nowych przedsięwzięć i wyłączenie jedenastu przedsięwzięć) – przy uwzględnieniu zmian zgłoszonych przez realizatorów zadań ujętych w WPF, a także zmian wprowadzonych uchwałą Nr XXX/460/18 z dnia 27 lutego 2018 r.

O zmianach wprowadzonych powyższą uchwałą powiadomiono zainteresowane wydziały/ komórki równorzędne odpowiedzialne za realizację zadań ujętych w WPF.

- 4. Uchwała Nr XXX/462/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lutego 2018 roku w sprawie wyrażenia zgody na zbycie w drodze darowizny na rzecz gminy Choszczno nieruchomości stanowiącej własność Województwa Zachodniopomorskiego.**

Zrealizowane – działka przekazana nieodpłatnie Gminie Choszczno aktem notarialnym Rep. A nr 2171/2018 z dnia 19.04.2018 r.

- 5. Uchwała Nr XXX/463/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lutego 2018 roku w sprawie wyrażenia zgody na przystąpienie Województwa Zachodniopomorskiego do międzynarodowego projektu „Prowadzenie Punktu Informacji Europejskiej Europe Direct-Szczecin” na lata 2018-2020 realizowanego ze środków Komisji Europejskiej na prowadzenie punktów informacji europejskiej sieci Europe Direct.**

Województwo Zachodniopomorskie przystąpiło do międzynarodowego projektu „Prowadzenie Punktu Informacji Europejskiej Europe Direct – Szczecin” na lata 2018-2020 na podstawie umowy ramowej ED/UR/2018/17. Projekt realizowany przez Sekretariat ds. Młodzieży WZ.

6. Uchwała Nr XXX/464/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lutego 2018 roku w sprawie określenia zadań Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych w 2018 r.

Uchwałą Nr XXX/464/18 z dnia 27 lutego 2018 r. Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego określił zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, które będą realizowane w 2018 r. ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON). Powyższa uchwała powzięta została w oparciu o upublicznioną przez Zarząd PFRON w dniu 14.02.18 r. uchwałę nr 14/2018 w sprawie podziału środków Funduszu na 2018 rok na realizację zadań określonych w ustawie o rehabilitacji (...), według której Samorząd Województwa Zachodniopomorskiego na 2018 r. otrzymał z PFRON środki w wysokości 7 657 325,00 zł, wyliczone na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 maja 2003 r., w sprawie algorytmu przekazania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym (Dz. U. Nr 88, poz. 808 ze zm.). Mając na uwadze powyższe, dokonano określenia zadań zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej realizowanych w 2018 r. z ww. środków:

- 1) dofinansowanie robót budowlanych dotyczących obiektów służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych – 718 825,00 zł,
- 2) dofinansowanie kosztów utworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej – 6 338 500,00 zł,
- 3) zlecanie fundacjom i organizacjom pozarządowym zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej – 600 000,00 zł.

W związku ze złożeniem przez jednego z beneficjentów rezygnacji z przyznanych przez Zarząd Województwa środków PFRON na dofinansowanie robót budowlanych, zaszła potrzeba przesunąć środków między ww. zadaniami poprzez zmianę uchwały Nr XXX/464/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lutego 2018 r. Ostatecznie podział środków PFRON na zadania przedstawiał się następująco:

- 1) dofinansowanie robót budowlanych dotyczących obiektów służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych – 341 000,00 zł (zmniejszenie o 377 825,00 zł),
- 2) dofinansowanie kosztów utworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej – 6 716 325,00 zł (zwiększenie o 377 825,00 zł),
- 3) zlecanie fundacjom i organizacjom pozarządowym zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej – 600 000,00 zł (kwota bez zmian).

W ramach dostępnej kwoty 7 657 325,00 zł zrealizowano:

- 1) dofinansowanie robót budowlanych dotyczących obiektów służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych w kwocie 341 000,00 zł

Na dofinansowanie robót budowlanych w 2018 r. w wymaganym terminie, tj. do 30 listopada 2017 r., wpłynęło 15 wniosków, z czego 5 poprawnych pod względem formalnym na łączną kwotę wnioskowanego dofinansowania ponad 13 mln zł. Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego udzielił dofinansowania 3 poniższym wnioskodawcom:

Lp.	Wnioskodawca	Dofinansowane zadanie	Kwota dofinansowania w zł
1.	Gmina Myślibórz	Remont i termomodernizacja dachu budynku Środowiskowego Domu Samopomocy przy ul. Kamiennej 20 w Myśliborzu	130 000,00
2.	Krajowe Towarzystwo Autyzmu Oddział w Szczecinie	Przebudowa najmowanego lokalu Dziennego Ośrodka Terapeutyczno-Edukacyjnego dla Osób z Autyzmem przy ul. Swarozycza 6/13 w Szczecinie	86 000,00
3.	Gmina Koszalin	Przebudowa z wykonaniem remontu budynku Hali Sportowej w Koszalinie przy ul. Głowackiego 3 / Jedności 4	125 000,00
	RAZEM		341 000,00

- 2) dofinansowanie kosztów utworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej w kwocie 6 716 325,00 zł

W województwie zachodniopomorskim w 2018 r. ze środków PFRON kontynuowano finansowanie działania czterech funkcjonujących w latach wcześniejszych zakładów aktywności zawodowej (ZAZ): w Stargardzie, Kołobrzegu, Kamieniu Pomorskim i Dobrej, w których zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami (OzN) wynosiło 344 osoby (wzrosło w trakcie roku o 23 osoby). Łączna kwota dofinansowania kosztów działania tych ZAZ wyniosła **5 938 500,00 zł**. W grudniu 2018 r. status ZAZ uzyskało pięć nowych jednostek, które zostały utworzone w Goleniowie, Choszczynie, Gryfinie, Wałczu i Juchowie. Na ich utworzenie i działanie w

2018 r. przeznaczono ze środków PFRON pochodzących z algorytmu kwotę **777 825,00 zł**. Na 31.12.18 r. zatrudnienie OzN w nowych ZAZ wynosiło 208 osób. Finansowanie kosztów utworzenia i działania ZAZ oraz zatrudnienie OzN w 2018 r. przedstawia poniższa tabela.

L.p.	Zakład	OzN na 31.12.2018	Działalność	Dofinansowanie w 2018 r. kosztów		
				utworzenia ze środków PFRON pochodzących z algorytmu	działania ze środków PFRON pochodzących z algorytmu	Utworzenia i/lub działania z budżetu WZ
1.	Zakład Aktywności Zawodowej CENTRALNA KUCHNIA w Stargardzie (organizator: PSONI w Stargardzie)	69	gastronomia, tereny zielone	-	1 239 500,00	420 000,00
2.	Zakład Aktywności Zawodowej w Kołobrzegu (organizator: PSONI Kołobrzeg)	49	gastronomia, krawiectwo, tereny zielone, poligrafia	-	888 000,00	288 000,00
3.	Zakład Aktywności Zawodowej w Kamieniu Pomorskim (organizator: PSONI w Kamieniu Pomorskim)	51	gastronomia	-	573 500,00	130 000,00
4.	Międzygminny Zakład Aktywności Zawodowej Dobrej (organizator: PSONI w Szczecinie)	175	kuchnia, stolarnia, pralnia, ogrodnictwo, montaż/demontaż, niszczenie dokumentów	-	3 237 500,00	700 000,00
5.	Zakład Aktywności Zawodowej w Goleniowie (organizator: Gmina Goleniów)	71	gastronomia, pralnia, ogrodnictwo, poligrafia, montaż/demontaż, myjnia samochodowa	150 000,00	-	50 000,00
6.	Zakład Aktywności Zawodowej w Juchowie (organizator: Fundacja im. S. Karłowskiego w Juchowie)	21	przetwórstwo rolne, piekarnia, ogrodnictwo, manufaktura, pielęgnacja terenów zielonych	190 494,71	9 505,29	50 000,00
7.	Zakład Aktywności Zawodowej "Szansa" w Choszczynie (organizator: Gmina Choszczno)	25	pielęgnacja terenów zielonych, montaż/demontaż	50 000,00	-	150 000,00
8.	Powiatowy Zakład Aktywności Zawodowej w Gryfinie (organizator: Powiat Gryfiński)	37	produkcja podpałki ekologicznej, krawiectwo, niszczenie dokumentów, konfekcjonowanie i pakowanie, prace porządkowe, strzelnica sportowa	159 825,00	-	150 000,00
9.	Powiatowy Zakład Aktywności Zawodowej w Walczu (organizator: Powiat Wałecki)	54	pralnia, gastronomia, pielęgnacja terenów zielonych i sprzątanie, rękodzielnictwo, renowacja mebli, montaż-demontaż	218 000,00	-	200 000,00
RAZEM		552	x	768 319,71	5 948 005,29	2 138 000,00
RAZEM ŚRODKI PFRON NA UTWORZENIE I DZIAŁANIE ZAZ w 2018 r.				6 716 325,00		

- 3) zlecenie fundacjom i organizacjom pozarządowym zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej w kwocie 600 000,00 zł

Realizując powyższe zadanie Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego uchwałą nr 966/18 z dnia 30 maja 2018 r., ogłosił rozstrzygnięcie konkursu ofert na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, finansowanych ze środków PFRON, w formie wsparcia i powierzenia:

Wykaz dotacji celowych udzielonych organizacjom pozarządowym ze środków PFRON w ramach otwartych konkursów ofert w roku 2018 - ogólna dostępna kwota - 500 000,00 zł:

Lp.	Organizacja	Nazwa zadania	Kwota dotacji	Kwota na zadanie
1.	Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Szczecinie	Prowadzenie rehabilitacji osób niepełnosprawnych w różnych typach placówek	39 270,00 zł	114 810,00 zł
2.	Stowarzyszenie Przyjaciół Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci Słabo Słyszących im. Juliana Tuwima w Szczecinie		50 700,00 zł	
3.	Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym „Radość z życia” w Gudowie		14 000,00 zł	
4.	Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom „Bratek” w Barlinku	Organizowanie i prowadzenie szkoleń, kursów i warsztatów dla członków rodzin osób niepełnosprawnych, opiekunów, kadry i wolontariuszy bezpośrednio zaangażowanych w proces rehabilitacji zawodowej lub społecznej osób niepełnosprawnych (...)	24 600,00 zł	24 600,00 zł
5.	Fundacja Promocja Zdrowia w Szczecinie	Prowadzenie grupowych i indywidualnych zajęć, które: a) mają na celu nabywanie, rozwijanie i podtrzymywanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych, b) rozwijają umiejętności sprawnego komunikowania się z otoczeniem osób z uszkodzeniami słuchu, mowy, z autyzmem i z niepełnosprawnością intelektualną, c) usprawniają i wspierają funkcjonowanie osób z autyzmem i z niepełnosprawnością intelektualną w różnych rolach społecznych i w różnych środowiskach	49 900,00 zł	113 000,00 zł
6.	Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Dzieci z Zespołem Downa „Iskierka” w Szczecinie		43 000,00 zł	
7.	Stowarzyszenie dla Dzieci Niepełnosprawnych „Serduszko” w Nowogardzie		20 100,00 zł	
8.	Fundacja Szansa dla Niewidomych w Warszawie	Organizowanie regionalnych i ogólnopolskich imprez kulturalnych, sportowych, turystycznych i rekreacyjnych dla osób niepełnosprawnych wspierających ich aktywność w tych dziedzinach	5 750,00 zł	39 390,00 zł
9.	Stowarzyszenie Dzieci Niepełnosprawnych „Uśmiech” w Wałczu		8 600,00 zł	
10.	Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Kołobrzegu		8 200,00 zł	
11.	Stowarzyszenie Niepokonani w Goleniowie		16 840,00 zł	
12.	Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom „Bratek” w Barlinku	Prowadzenie poradnictwa psychologicznego, społeczno-prawnego oraz udzielnie informacji na temat przysługujących uprawnień, dostępnych usług, sprzętu rehabilitacyjnego i pomocy technicznej dla osób niepełnosprawnych	29 700,00 zł	29 700,00 zł
13	Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Dzieci z Zespołem Downa „Iskierka” w Szczecinie	Prowadzenie kampanii informacyjnych na rzecz integracji osób niepełnosprawnych i przeciwdziałaniu ich dyskryminacji	78 500,00 zł	178 500,00 zł
14.	Fundacja Pod Aniołem w Dobrzanach		100 000,00 zł	
RAZEM ŚRODKI PFRON na konkursy ofert dla organizacji pozarządowych				500 000,00 zł

Wykaz dotacji celowych udzielonych organizacjom pozarządowym ze środków PFRON w ramach trybu pozakonkursowego - tzw. małe granty - w roku 2018 - ogólna dostępna kwota - 100 000,00 zł:

Lp.	Organizacja	Nazwa zadania	Kwota dotacji
1.	Kołobrzeskie Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom z Autyzmem	Organizacja Projektu „Kołobrzeski Dzień Niebieski”	4 199,00 zł
2.	Stowarzyszenie Klub Sportowy Aktywne Choszczno	Trzecie otwarte mistrzostwa Nordic Walking Środowiskowych Domów Samopomocy w Choszczynie – integracja środowisk pełnosprawnych i niepełnosprawnych	10 000,00 zł
3.	Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym „Radość z życia”	Dzień Dziecka dla niepełnosprawnych podopiecznych Stowarzyszenia „Radość z życia”	5 209,00 zł
4.	Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Inteligencyjną w Kołobrzegu	XV Zawody Spławikowe Warsztatów Terapii Zajęciowej o Mistrzostwo Województwa Zachodniopomorskiego	10 000,00 zł
5.	Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Inteligencyjną Koło w Stargardzie	Wojewódzki Rajd Integracyjno-Edukacyjny pt. „Rusz po zdrowie”	4 000,00 zł
6.	Fundacja Pomocy Dzieciom i Dorosłym z Autyzmem i Inną Niepełnosprawnością „Zwyczajnie żyć” w Kołobrzegu	Regionalne Obchody Dnia Osoby z Niepełnosprawnością Inteligencyjną	8 600,00 zł
7.	Stowarzyszenie Przyjaciół Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. M. Grzegorzewskiej w Niemieńsku „Zamek Dzieciom”	Rozwijanie zainteresowań oraz kreatywności osób niepełnosprawnych intelektualnie poprzez zajęcia ceramiczne i rękodzieła artystycznego	9 900,00 zł
8.	Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Inteligencyjną, Ruchową i z Autyzmem w Resku	Jesienna Olimpiada Sportowa	9 940,00 zł
9.	Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Inteligencyjną Koło w Koszalinie	XIII Mistrzostwa Bowlingowe pod hasłem „Mistrz Kręgle”	5 750,00 zł
10.	Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Inteligencyjną Koło w Gryficach	Festiwal Słońca – XIII Przegląd Teatrów Niepełnosprawnego Aktora	10 000,00 zł
11.	Stowarzyszenie Pomocy dzieciom „Bratek” w Barlinku	„Witajcie w naszej bajce marzę, potrafię, jestem !”	7 230,00 zł
12.	Stowarzyszenie na rzecz rodziny „Światło” w Goleniowie	XV Spotkania Artystyczne Osób Niepełnosprawnych „Pod wspólnym niebem...”	6 000,00 zł
13.	Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym „Radość z życia” w Gudowie	Wycieczka dydaktyczno-wychowawcza dla podopiecznych Stowarzyszenia Radość z życia	9 100,00 zł
RAZEM ŚRODKI PFRON – tryb pozakonkursowy dla organizacji pozarządowych			99 928,00 zł
Kwota niewykorzystana na zadaniu			72,00 zł

W 2018 r. na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych Samorząd Województwa Zachodniopomorskiego wykorzystał kwotę **7 657 253, 00 zł** (nie wykorzystano 72 zł). Środki PFRON przekazane algorytmem Województwu Zachodniopomorskiemu zostały wykorzystane w 99,99 %.

7. Uchwała Nr XXX/465/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lutego 2018 roku w sprawie zmian w Statucie Samodzielnego Publicznego Specjalistycznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Zdroje” w Szczecinie.

Dz. Urz. Woj. Zach. 2018 r., poz. 1424.

8. Uchwała Nr XXX/466/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lutego 2018 roku w sprawie określenia programu ochrony powietrza oraz planu działań krótkoterminowych dla strefy aglomeracja szczecińska.

Opublikowano w Dzienniku Urzędowym Województwa Zachodniopomorskiego (poz. 1425).

9. **Uchwała Nr XXX/467/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lutego 2018 roku w sprawie określenia programu ochrony powietrza oraz planu działań krótkoterminowych dla strefy miasto Koszalin.**

Opublikowano w Dzienniku Urzędowym Województwa Zachodniopomorskiego (poz. 1426).

10. **Uchwała Nr XXX/468/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lutego 2018 roku w sprawie określenia programu ochrony powietrza oraz planu działań krótkoterminowych dla strefy zachodniopomorskiej.**

Opublikowano w Dzienniku Urzędowym Województwa Zachodniopomorskiego (poz. 1427).

11. **Uchwała Nr XXX/469/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lutego 2018 roku w sprawie przyjęcia apelu dotyczącego dofinansowania przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie działań wspierających wymianę źródeł ciepła w województwie zachodniopomorskim.**

Apel wysłany przez Przewodniczącego Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego (zgodnie z rozdzielnikiem).

12. **Uchwała Nr XXX/470/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lutego 2018 roku w sprawie zmiany uchwały Nr XXXII/375/09 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 15 września 2009 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu.**

Opublikowano w Dzienniku Urzędowym Województwa Zachodniopomorskiego (poz.. 1406).

13. **Uchwała Nr XXX/471/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lutego 2018 roku w sprawie zmiany uchwały Nr VI/122/15 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 16 czerwca 2015 r. w sprawie obszaru chronionego „Dominikowo-Niemeńsko”.**

Opublikowano w Dzienniku Urzędowym Województwa Zachodniopomorskiego (poz. 1407).

14. **Uchwała Nr XXX/472/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lutego 2018 roku w sprawie zaopiniowania propozycji Zarządu Województwa dotyczącej ustanowienia roku 2018 – Rokiem Rzeki Odry 2018.**

Realizacja poprzez integrację działań promujących rozwój rzeki Odry jako ekonomicznego i ekologicznego szlaku transportowego, szlaku turystycznego. W ramach obchodów Zachodniopomorskiego Roku Rzeki Odry 2018 zrealizowano następujące zadania:

- 1) Herbowy Flis Odrzański
- 2) Dni Odry 2018
- 3) Edukacyjne Miasteczka Wodne
- 4) 100-lecie Ligi Morskiej i Rzecznej na 100-lecie Niepodległości Polski w ramach obchodów Samorządowego Roku Rzeki Odry 2018.

15. **Uchwała Nr XXX/473/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lutego 2018 roku w sprawie odmowy uwzględnienia wezwania do usunięcia naruszenia prawa w uchwale Nr XXVI/362/13 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 25 czerwca 2013 r. w sprawie podziału województwa zachodniopomorskiego na obwody łowieckie.**

Treść uchwały przesłano do składających wezwanie.

16. **Uchwała Nr XXX/474/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lutego 2018 roku w sprawie odmowy uwzględnienia wezwania do usunięcia naruszenia prawa w uchwale Nr XXVI/362/13 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 25 czerwca 2013 r. w sprawie podziału województwa zachodniopomorskiego na obwody łowieckie.**

Treść uchwały przesłano do składających wezwanie.

17. **Uchwała Nr XXX/475/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lutego 2018 roku w sprawie odmowy uwzględnienia wezwania do usunięcia naruszenia prawa w uchwale Nr XXVI/362/13 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 25 czerwca 2013 r. w sprawie podziału województwa zachodniopomorskiego na obwody łowieckie.**

Treść uchwały przesłano do składających wezwanie.

18. Uchwała Nr XXX/476/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lutego 2018 roku w sprawie odmowy uwzględnienia wezwania do usunięcia naruszenia prawa w uchwale Nr XXVI/362/13 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 25 czerwca 2013 r. w sprawie podziału województwa zachodniopomorskiego na obwody łowieckie.

Treść uchwały przesłano do składających wezwanie.

19. Uchwała Nr XXX/477/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lutego 2018 roku w sprawie odmowy uwzględnienia wezwania do usunięcia naruszenia prawa w uchwale Nr XXVI/362/13 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 25 czerwca 2013 r. w sprawie podziału województwa zachodniopomorskiego na obwody łowieckie.

Treść uchwały przesłano do składających wezwanie.

20. Uchwała Nr XXX/478/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lutego 2018 roku w sprawie odmowy uwzględnienia wezwania do usunięcia naruszenia prawa w uchwale Nr XXVI/362/13 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 25 czerwca 2013 r. w sprawie podziału województwa zachodniopomorskiego na obwody łowieckie.

Treść uchwały przesłano do składających wezwanie.

21. Uchwała Nr XXX/479/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lutego 2018 roku w sprawie odmowy uwzględnienia wezwania do usunięcia naruszenia prawa w uchwale Nr XXVI/362/13 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 25 czerwca 2013 r. w sprawie podziału województwa zachodniopomorskiego na obwody łowieckie.

Treść uchwały przesłano do składających wezwanie.

22. Uchwała Nr XXX/480/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lutego 2018 roku w sprawie odmowy uwzględnienia wezwania do usunięcia naruszenia prawa w uchwale Nr XXVI/362/13 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 25 czerwca 2013 r. w sprawie podziału województwa zachodniopomorskiego na obwody łowieckie.

Treść uchwały przesłano do składających wezwanie.

23. Uchwała Nr XXX/481/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lutego 2018 roku w sprawie odmowy uwzględnienia wezwania do usunięcia naruszenia prawa w uchwale Nr XXVI/362/13 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 25 czerwca 2013 r. w sprawie podziału województwa zachodniopomorskiego na obwody łowieckie.

Treść uchwały przesłano do składających wezwanie.

24. Uchwała Nr XXX/482/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lutego 2018 roku w sprawie odmowy uwzględnienia wezwania do usunięcia naruszenia prawa w uchwale Nr XXVI/362/13 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 25 czerwca 2013 r. w sprawie podziału województwa zachodniopomorskiego na obwody łowieckie.

Treść uchwały przesłano do składających wezwanie.

25. Uchwała Nr XXX/483/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lutego 2018 roku w sprawie określenia ogólnej powierzchni upraw maku i konopi włóknistych oraz rejonizacji tych upraw na terenie województwa zachodniopomorskiego w roku 2018.

Treść uchwały została wysłana do zainteresowanych stron (gminy, firmy posiadające zezwolenie marszałka na prowadzenie działalności w zakresie skupu konopi włóknistych) celem dalszej realizacji.

26. Uchwała Nr XXX/484/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lutego 2018 roku w sprawie zmiany składu osobowego komisji doraźnej ds. statutu Województwa Zachodniopomorskiego.

Rozszerzono skład komisji doraźnej ds. statutu województwa.

27. Uchwała Nr XXX/485/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lutego 2018 roku w sprawie zmiany składu osobowego Komisji Rewizyjnej Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego.

Rozszerzono skład komisji rewizyjnej.

- 28. Uchwała Nr XXXI/486/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 24 kwietnia 2018 roku w sprawie zmian budżetu Województwa Zachodniopomorskiego na 2018 rok oraz zmiany uchwały Nr XXIX/449/17 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 19 grudnia 2017 roku w sprawie uchwalenia budżetu Województwa Zachodniopomorskiego na 2018 rok.**

Budżet Województwa Zachodniopomorskiego uchwalony na 2018 rok zmniejszony został, per saldo, po stronie dochodów o kwotę 14.987.800 zł oraz zwiększony, per saldo, po stronie wydatków o kwotę 5.062.005 zł. W związku z tym deficyt budżetowy zwiększył się o 20.049.805 zł, tj. do kwoty 141.791.604 zł i którego pokrycie zaplanowano przychodami pochodzącymi z kredytu w kwocie 89.702.084 zł oraz nadwyżki budżetowej z lat ubiegłych w kwocie 52.089.520 zł.

Ponadto wprowadzono zmiany w przychodach polegające na ich zwiększeniu o kwotę per saldo 20.049.805 zł do wysokości 163.894.479 zł, co wynikało z wprowadzenia nadwyżki budżetowej z lat ubiegłych w kwocie 74.192.395 zł, zmniejszenia wolnych środków, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 6 ustawy o finansach publicznych o kwotę 27.094.850 zł i zmniejszenia przychodów z kredytów w kwocie 27.047.740 zł.

O zmianach wprowadzonych powyższą uchwałą powiadomiono realizatorów dochodów i wydatków budżetowych.

- 29. Uchwała Nr XXXI/487/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 24 kwietnia 2018 roku w sprawie zmiany uchwały Nr XX/326/17 z dnia 28 lutego 2017 r. w sprawie uchwalenia wieloletniej prognozy finansowej Województwa Zachodniopomorskiego.**

Zaktualizowano prognozę łącznej kwoty długu Województwa Zachodniopomorskiego oraz kwoty przewidziane na przedsięwzięcia z zakresu transportu i łączności, polityki społecznej i rozwoju przedsiębiorczości, oświaty i edukacyjnej opieki wychowawczej, administracji i telekomunikacji, kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, rolnictwa i ochrony środowiska oraz kultury fizycznej i turystyki (w tym m.in. poprzez wprowadzenie ośmiu nowych przedsięwzięć oraz wyłączeniu z wykazu przedsięwzięć jednego zadania) – uwzględniając zmiany zgłoszone przez realizatorów zadań ujętych w WPF oraz zmiany wprowadzone uchwałą Nr XXXI/486/18 z dnia 24 kwietnia 2018 r.

O zmianach wprowadzonych powyższą uchwałą powiadomiono zainteresowane wydziały/komórki równorzędne odpowiedzialne za realizację zadań ujętych w WPF.

- 30. Uchwała Nr XXXI/488/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 24 kwietnia 2018 roku w sprawie udzielenia pomocy finansowej Gminie Miastu Koszalin z przeznaczeniem na dofinansowanie działalności Filharmonii Koszalińskiej.**

Uchwała podjęta i zrealizowana.

- 31. Uchwała Nr XXXI/489/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 24 kwietnia 2018 roku w sprawie udzielenia pomocy finansowej Gminie Miastu Koszalin z przeznaczeniem na dofinansowanie działalności Bałtyckiego Teatru Dramatycznego w Koszalinie.**

Uchwała podjęta i zrealizowana.

- 32. Uchwała Nr XXXI/490/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 24 kwietnia 2018 roku w sprawie wyrażenia zgody na zbycie w drodze darowizny na rzecz Skarbu Państwa – Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad nieruchomości stanowiącej własność województwa zachodniopomorskiego.**

W trakcie realizacji – prowadzone są uzgodnienia pomiędzy ZZDW w Koszalinie a GDDKiA.

- 33. Uchwała Nr XXXI/491/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 24 kwietnia 2018 roku w sprawie przyjęcia oceny sytuacji na rynku pracy w województwie zachodniopomorskim oraz sprawozdania z działań realizowanych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie w 2017 roku.**

Dokument „Ocena sytuacji na rynku pracy w województwie zachodniopomorskim oraz sprawozdanie z działań realizowanych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie w 2017 roku” przedstawia sytuację i zmiany, jakie zaszły na rynku pracy województwa zachodniopomorskiego w 2017 r.

Rynek pracy w województwie zachodniopomorskim charakteryzuje się wysoką stopą bezrobocia w stosunku do większości województw. Warto jednak podkreślić, że od 2004 roku systematycznie maleje różnica pomiędzy stopą bezrobocia w Polsce a w województwie zachodniopomorskim, od 8,5 do 2,1 pkt proc. W 2017 roku.

W porównaniu z końcem 2016 roku we wszystkich powiatach województwa zaobserwowano spadek stopy bezrobocia. Wynosi on od 0,6 pkt proc. W Świnoujściu do 4,5, pkt proc. W powiecie gryfickim. Warto nadmienić, że w Powiatowych Urzędach Pracy zarejestrowano w 2017 roku o blisko 5 tys. Miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej więcej niż w 2016 roku.

Wśród zarejestrowanych osób bezrobotnych na terenie województwa zachodniopomorskiego największy odsetek stanowią osoby zamieszkujące tereny wiejskie (45,2%), o niskim wykształceniu (33,5%), pozostające bez zatrudnienia powyżej 12 miesięcy (38,0%) oraz osoby bez kwalifikacji zawodowych (32,9%).

Istotną cechą charakterystyczną zachodniopomorskiego rynku pracy jest znaczne wewnętrzne zróżnicowanie poziomu stopy bezrobocia. Różnica pomiędzy powiatami o najniższym i najwyższym poziomie bezrobocia wynosi 18,1 pkt proc. W 2017 roku największe bezrobocie rejestrowane notowano w powiecie łobeskim (21,3%), najmniejsze zaś w Szczecinie (3,2%). Ponadto, zachodniopomorski rynek pracy cechuje zjawisko sezonowości, wyznaczające okresowy wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych w miesiącach wiosenno-letnich.

Wewnętrznie zróżnicowany rynek pracy stawia przed instytucjami rynku pracy zadanie jak najkorzystniejszego dostosowania instrumentów aktywizacji zawodowej do potrzeb osób znajdujących się szczególnie trudnej sytuacji, jak i uwzględnienia specyfiki lokalnych rynków pracy. Wszystkie dalsze postępowania w stosunku do osób bezrobotnych muszą skupiać się na grupach pozostających w najtrudniejszej sytuacji oraz dziedzinach w sposób szczególny dotkniętych problemem bezrobocia.

W ostatnich latach sytuacja na zachodniopomorskim rynku pracy poprawiała się, notowano wzrost liczby zgłaszanych przez pracodawców ofert pracy, a liczba bezrobotnych w rejestrach urzędów pracy i stopa bezrobocia stale zmniejszały się. Dane dotyczące bezrobocia rejestrowanego wskazują, że liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia są obecnie na rekordowo niskim poziomie, tym samym sytuacja na rynku pracy województwa zachodniopomorskiego jest najkorzystniejsza od momentu jego powstania w 1999 roku.

- 34. Uchwała Nr XXXI/492/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 24 kwietnia 2018 roku w sprawie zmiany uchwały Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego w sprawie określenia przystanków komunikacyjnych, których właścicielem lub zarządzającym jest Województwo Zachodniopomorskie oraz warunków i zasad korzystania z tych przystanków.**

Zrealizowane – zaktualizowany wykaz przystanków wykorzystywany jest przez ZZDW w Koszalinie w celu wyrażenia zgody na korzystanie z nich przez przewoźników drogowych wnioskujących o wydanie zezwolenia na drogowy przewóz osób.

- 35. Uchwała Nr XXXI/493/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 24 kwietnia 2018 roku w sprawie zajęcia stanowiska dotyczącego wsparcia inicjatywy uzupełnienia korytarza sieci bazowej TEN-T o połączenie Berlin-Szczecin.**

Stanowisko Sejmiku przekazane zostało Ministrowi Infrastruktury, Wojewodzie Zachodniopomorskiemu, Prezydentowi Miasta Szczecin oraz Minister Infrastruktury i Planowania Przestrzennego Kraju Związkowego Brandenburgia.

Połączenie Berlin – Szczecin/Świnoujście wpisane zostało do projektu nowego rozporządzenia w sprawie instrumentu "Łącząc Europę".

Ostateczna decyzja w sprawie przyszłego długoterminowego budżetu UE oraz ww. odcinka zostanie podjęta przez Komisję Europejską w roku 2019.

- 36. Uchwała Nr XXXI/494/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 24 kwietnia 2018 roku w sprawie wyrażenia poparcia dla poselskiego projektu uchwały o związku metropolitalnym w województwie zachodniopomorskim.**

Uchwała zrealizowana.

- 37. Uchwała Nr XXXI/495/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 24 kwietnia 2018 roku w sprawie odwołania przedstawiciela Rady Społecznej w Zachodniopomorskim Centrum Onkologii w Szczecinie, dla którego podmiotem tworzącym jest Samorząd Województwa Zachodniopomorskiego.**

Pismo nr KW.15133.2018 w sprawie WZ.9022.8.1.PO.

- 38. Uchwała Nr XXXI/496/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 24 kwietnia 2018 roku w sprawie przyjęcia stanowiska dotyczącego dofinansowania Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Koszalinie.**

Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego przyjął stanowisko dotyczące dofinansowania Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Koszalinie – uchwała w trakcie realizacji. Zostało skierowane pismo do rektora PWSZ z prośbą o przedstawienie harmonogramu wydatkowania środków na poszczególne lata. Wydatek został ujęty w budżecie na 2019 r. Wydziału Edukacji i Sportu i wpisany do Wieloletniej Prognozy Finansowej na lata 2019 - 2020.

- 39. Uchwała Nr XXXI/497/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 24 kwietnia 2018 roku w sprawie powołania przedstawiciela Rady Społecznej w zachodniopomorskim Centrum Onkologii w Szczecinie, dla którego podmiotem tworzącym jest Samorząd Województwa Zachodniopomorskiego.**

Pismo nr KW.15133.2018 w sprawie WZ.9022.8.1.2018.PO.

- 40. Uchwała Nr XXXII/498/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 29 maja 2018 roku w sprawie zatwierdzenia sprawozdania finansowego Województwa Zachodniopomorskiego oraz sprawozdania z wykonania budżetu Województwa Zachodniopomorskiego za 2017 rok.**

Zatwierdzono sprawozdanie finansowe Województwa Zachodniopomorskiego za 2017 rok oraz z wykonania budżetu Województwa Zachodniopomorskiego za 2017 rok, na podstawie których Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego uzyskał absolutorium.

- 41. Uchwała Nr XXXII/499/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 29 maja 2018 roku w sprawie absolutorium z tytułu wykonania budżetu Województwa Zachodniopomorskiego za 2017 rok.**

Udzielono zarządowi absolutorium za rok 2017.

- 42. Uchwała Nr XXXII/500/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 29 maja 2018 roku w sprawie zmian budżetu Województwa Zachodniopomorskiego na 2018 rok oraz zmiany uchwały Nr XXIX/449/17 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 19 grudnia 2017 roku w sprawie uchwalenia budżetu Województwa Zachodniopomorskiego na 2018 rok.**

Budżet Województwa Zachodniopomorskiego uchwalony na 2018 rok został zwiększony, per saldo, po stronie dochodów o kwotę 3.685.508 zł, oraz zmniejszony, per saldo, po stronie wydatków o kwotę 5.296.351 zł. W związku z tym deficyt budżetowy zmniejszył się o 8.981.859 zł, tj. do kwoty 132.809.745 zł i którego pokrycie zaplanowano przychodami pochodzącymi z kredytu w kwocie 80.720.225 zł oraz nadwyżki budżetowej z lat ubiegłych w kwocie 52.089.520 zł.

Ponadto wprowadzono zmiany w przychodach polegające na ich zmniejszeniu z tytułu kredytów o kwotę 8.981.859 zł do wysokości 154.912.620 zł.

O zmianach wprowadzonych powyższą uchwałą powiadomiono realizatorów dochodów i wydatków budżetowych.

- 43. Uchwała Nr XXXII/501/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 29 maja 2018 roku w sprawie zmiany uchwały Nr XX/326/17 z dnia 28 lutego 2017 r. w sprawie uchwalenia wieloletniej prognozy finansowej Województwa Zachodniopomorskiego.**

Zaktualizowano prognozę łącznej kwoty długu Województwa Zachodniopomorskiego oraz kwoty przewidziane na przedsięwzięcia z zakresu transportu i łączności, polityki społecznej i rozwoju przedsiębiorczości, oświaty i edukacyjnej opieki wychowawczej, rolnictwa i ochrony środowiska, kultury fizycznej i turystyki oraz rozwoju regionalnego i planowania przestrzennego (w tym m.in. poprzez wprowadzenie sześciu nowych przedsięwzięć, wyłączenie z wykazu przedsięwzięć jednego zadania inwestycyjnego z zakresu transportu i łączności oraz dwóch zadań z zakresu rolnictwa i ochrony środowiska) – uwzględniając zmiany zgłoszone przez realizatorów zadań ujętych w WPF oraz zmiany wprowadzone uchwałą Nr XXXII/500/18 z dnia 29 maja 2018 r.

O zmianach wprowadzonych powyższą uchwałą powiadomiono zainteresowane wydziały / komórki równorzędne odpowiedzialne za realizację zadań ujętych w WPF.

- 44. Uchwała Nr XXXII/502/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 29 maja 2018 roku w sprawie udzielenia pomocy finansowej jednostkom samorządu terytorialnego z obszaru województwa zachodniopomorskiego z przeznaczeniem na poprawę i modernizację infrastruktury sportowej w 2018 r.**

Zawarto umowy z 76 jednostkami samorządu terytorialnego na łączną kwotę 1 350 000 zł. Dwa samorządy (Gmina Będzino i Powiat Myśliborski) odstąpiły od realizacji zadania i zwróciły dotację. Łącznie wykorzystano 1 285 403,14 zł, 64 596,86 zwrócono na rachunek Województwa – stan na dzień 27 stycznia 2019 r.

- 45. Uchwała Nr XXXII/503/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 29 maja 2018 roku w sprawie udzielenia w roku 2018 dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków, położonym na obszarze województwa zachodniopomorskiego.**

Uchwała podjęta i zrealizowana.

- 46. Uchwała Nr XXXII/504/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 29 maja 2018 roku w sprawie udzielenia z budżetu Województwa Zachodniopomorskiego pomocy finansowej w formie dotacji celowej gminom – laureatom Konkursu Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego pn. „Samorządowy Lider Współpracy z NGO 2018”, z przeznaczeniem na realizację zadań bieżących z zakresu współpracy z organizacjami pozarządowymi.**

Uchwała podjęta na podstawie na podstawie art. 8a i art. 18 pkt. 20 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2017 r., poz. 2096 t.j. ze zm.) w związku z art. 216 ust. 2 pkt 5 i art. 220 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 2077 ze zm.). Realizacja Konkursu „Samorządowy Lider Współpracy z NGO” jest rezultatem wypracowanych kierunków współpracy międzysektorowej w ramach Zachodniopomorskiego Forum Pełnomocników ds. NGO, które jako platforma współpracy, wymiany doświadczeń na stałe wpisało się w kalendarz, podejmowanych przez Samorząd Województwa, działań na rzecz wciąż rozwijającego się trzeciego sektora. Zadanie związane z organizacją Konkursu wynika również z priorytetów, jakie przyjęto w „Programie współpracy Województwa Zachodniopomorskiego z organizacjami pozarządowymi na rok 2018”. Konkurs Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego pn. „Samorządowy Lider Współpracy z NGO 2018” organizowany jest po raz szósty. Ubiegłoroczna edycja konkursu to oprócz statuetki również nagroda finansowa w wysokości 5 000 zł brutto, w formie dotacji celowej z przeznaczeniem na realizację zadań bieżących z zakresu współpracy z organizacjami pozarządowymi dla liderów poszczególnych kategorii tj. powiaty i miasta na prawach powiatu; gminy liczące powyżej 15 tys. mieszkańców oraz gminy liczące poniżej 15 tys. mieszkańców. Do udziału w Konkursie zgłosiło się 13 samorządów z terenu województwa. Komisja Konkursowa powołana Zarządzeniem Nr 45/18 Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 16 kwietnia 2018 r. w sprawie powołania Komisji Konkursowej do spraw oceny zgłoszeń konkursowych w Konkursie Marszałka Województwa pn. „Samorządowy Lider Współpracy z NGO 2018” na podstawie oceny nadesłanych zgłoszeń wyłoniła Laureatów poszczególnych kategorii Konkursu tj.:

- 1) w kategorii: Powiat i miasto na prawach powiatu Laureatem została Gmina Miasto Koszalin,
- 2) w kategorii: Gmina licząca powyżej 15 tys. mieszkańców Laureatem została Gmina Pyrzyce,
- 3) w kategorii: Gmina licząca poniżej 15 tys. mieszkańców Laureatem została Gmina Sianów.

Wymienieni powyżej Laureaci zrealizowali zadania bieżące z zakresu współpracy z organizacjami pozarządowymi zgodnie z udzieloną z budżetu Województwa Zachodniopomorskiego pomocą finansową w formie dotacji celowej.

- 47. Uchwała Nr XXXII/505/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 29 maja 2018 roku w sprawie wyrażenia zgody na zbycie w drodze darowizny na rzecz gminy Mielno nieruchomości stanowiącej własność województwa zachodniopomorskiego.**

W trakcie realizacji – trwa procedura wygaszania trwałego zarządu ustanowionego na rzecz ZZDW w Koszalinie.

- 48. Uchwała Nr XXXII/506/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 29 maja 2018 roku w sprawie przyjęcia do realizacji dokumentu „Pomoc finansowa dla jednostek samorządu terytorialnego z obszaru województwa zachodniopomorskiego z przeznaczeniem na dofinansowanie programów polityki zdrowotnej w zakresie leczenia niepłodności metodą zapłodnienia pozaustrojowego (in vitro)”.**

Uchwała nr XVII.169.S.2018 Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Szczecinie z dnia 4 lipca 2018 r. w sprawie stwierdzenia nieważności uchwały Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego nr XXXII/506/18 z dnia 29 maja 2018 r. w sprawie przyjęcia do realizacji dokumentu „Pomoc finansowa dla jednostek samorządu terytorialnego z obszaru Województwa Zachodniopomorskiego z przeznaczeniem na dofinansowanie programów polityki zdrowotnej w zakresie leczenia niepłodności metodą zapłodnienia pozaustrojowego (in vitro). Pozycja ta powiązana jest z pozycją 73 – uchwała nr XXXIV Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 14 sierpnia 2018 r. w sprawie wniesienia skargi na rozstrzygnięcie nadzorcze.

- 49. Uchwała Nr XXXII/507/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 29 maja 2018 roku w sprawie zmiany statutu Zachodniopomorskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Szczecinie.**

Uchwałę zrealizowano. Zmiany w Statucie ZCDN zostały wprowadzone.

- 50. Uchwała Nr XXXII/508/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 29 maja 2018 roku w sprawie zmiany uchwały Nr XVIII/322/16 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 grudnia 2016 r. w sprawie wykonania Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2016-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2028.**

Opublikowano w Dzienniku Urzędowym Województwa Zachodniopomorskiego (poz. 2832).

- 51. Uchwała Nr XXXII/509/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 29 maja 2018 roku w sprawie skargi Recult Sp. z o.o. Sp. k. na Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego.**

Uznano skargę za bezzasadną, przekazano uchwałę skarżącemu.

- 52. Uchwała Nr XXXII/510/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 29 maja 2018 roku w sprawie skargi pana Piotra Kazimierowskiego na Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego.**

Uznano skargę za bezzasadną, przekazano uchwałę skarżącemu.

- 53. Uchwała Nr XXXII/511/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 29 maja 2018 roku w sprawie udzielenia z budżetu Województwa Zachodniopomorskiego pomocy finansowej w formie dotacji celowej gminom – laureatom Konkursu „Granty sołeckie 2018” z przeznaczeniem na realizację projektów inwestycyjnych na obszarach wiejskich województwa zachodniopomorskiego.**

Granty zrealizowało 174 gmin (sołectw) na łączną kwotę 1 672 345,45 zł.

- 54. Uchwała Nr XXXIII/512/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 28 czerwca 2018 roku w sprawie zmiany uchwały w sprawie ustalenia podziału Województwa Zachodniopomorskiego na okręgi wyborcze oraz liczby radnych wybieranych w okręgach wyborczych.**

W uchwale nr XXXI/330/02 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 10 czerwca 2002 r. w sprawie ustalenia podziału Województwa Zachodniopomorskiego na okręgi wyborcze oraz liczby radnych wybieranych w okręgach wyborczych (Dz. Urz. Województwa Zachodniopomorskiego Nr 43, poz. 921 oraz z 2010 r. Nr 82, poz. 1578), w załączniku, wprowadza się następujące zmiany:

- 1) opis granic okręgu wyborczego Nr III otrzymuje brzmienie: powiaty: choszczeński, drawski, kołobrzeski, świdwiński, wałecki; liczba radnych wybieranych w okręgu wynosi 5;
- 2) opis granic okręgu wyborczego Nr IV otrzymuje brzmienie: miasto na prawach powiatu Koszalin, powiaty: białogardzki, koszaliński, sławieński, szczecinecki; liczba radnych wybieranych w okręgu wynosi 6.

- 55. Uchwała Nr XXXIII/513/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 28 czerwca 2018 roku w sprawie przyjęcia projektu Statutu Województwa Zachodniopomorskiego.**

Sejmik Województwa przyjął Statut Województwa Zachodniopomorskiego.

- 56. Uchwała Nr XXXIII/514/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 28 czerwca 2018 roku w sprawie zmian budżetu Województwa Zachodniopomorskiego na 2018 rok oraz zmiany uchwały Nr XXIX/449/17 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 19 grudnia 2017 roku w sprawie uchwalenia budżetu Województwa Zachodniopomorskiego na 2018 rok.**

Budżet Województwa Zachodniopomorskiego uchwalony na 2018 rok został zwiększony, per saldo, po stronie dochodów o kwotę 3.344.372 zł oraz zwiększony, per saldo, po stronie wydatków o kwotę 185.438 zł. W związku z tym deficyt budżetowy zmniejszył się o 3.158.934 zł, tj. do kwoty 129.650.811 zł i którego pokrycie zaplanowano przychodami pochodzącymi z kredytu w kwocie 77.561.291 zł oraz nadwyżki budżetowej z lat ubiegłych w kwocie 52.089.520 zł.

Ponadto wprowadzono zmiany w przychodach polegające na ich zmniejszeniu (w pozycji planowanych kredytów) o kwotę 3.158.934 zł do wysokości 151.753.686 zł.

Ponadto powyższą uchwałą dokonano zwiększenia kwot dochodów i wydatków nimi finansowanych wojewódzkiej placówki oświatowej – I Liceum Ogólnokształcącego w Białym Borze.

O zmianach wprowadzonych powyższą uchwałą powiadomiono realizatorów dochodów i wydatków budżetowych.

- 57. Uchwała Nr XXXIII/515/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 28 czerwca 2018 roku w sprawie zmiany uchwały Nr XX/326/17 z dnia 28 lutego 2017 r. w sprawie uchwalenia wieloletniej prognozy finansowej Województwa Zachodniopomorskiego.**

Zaktualizowano prognozę łącznej kwoty długu Województwa Zachodniopomorskiego oraz kwoty przewidziane na przedsięwzięcia z zakresu transportu i łączności, polityki społecznej i rozwoju przedsiębiorczości, administracji i telekomunikacji, kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (w tym m.in. poprzez wprowadzenie trzech nowych przedsięwzięć oraz wyłączenie z wykazu przedsięwzięć dwóch zadań inwestycyjnych z zakresu transportu i łączności) – uwzględniając zmiany zgłoszone przez realizatorów zadań ujętych w WPF oraz zmiany wprowadzone uchwałą Nr XXXIII/514/18 z dnia 28 czerwca 2018 r.

O zmianach wprowadzonych powyższą uchwałą powiadomiono zainteresowane wydziały / komórki równorzędne odpowiedzialne za realizację zadań ujętych w WPF.

- 58. Uchwała Nr XXXIII/516/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 28 czerwca 2018 roku w sprawie wyrażenia zgody na podpisanie przez Województwo Zachodniopomorskie Umowy o współpracy pomiędzy Województwem Zachodniopomorskim (rzeczpospolita Polska) a Stanem Maharasztra (Republiki Indii).**

W dniu 6 sierpnia 2018 r. Minister Spraw Zagranicznych wydał zgodę na podpisanie Umowy o współpracy pomiędzy Województwem Zachodniopomorskim a Stanem Maharasztra. Umowa została przekazana stronie indyjskiej.

- 59. Uchwała Nr XXXIII/517/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 28 czerwca 2018 roku w sprawie zmiany uchwały Nr XIII/241/16 z dnia 21 czerwca 2016 r. w sprawie określenia zasad, trybu i harmonogramu prac nad aktualizacją Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego zmienionej uchwałą Nr XVI/300/16 z dnia 15 listopada 2016 r. oraz uchwałą Nr XXII/366/17 z dnia 25 kwietnia 2017 r.**

Uchwałą zmieniona uchwałą nr XXXV/542/18 z 26 września 2018 r.

- 60. Uchwała Nr XXXIII/518/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 28 czerwca 2018 roku w sprawie zasad przyznawania z budżetu Województwa Zachodniopomorskiego stypendiów dla młodzieży rozpoczynającej naukę na uczelniach wyższych na obszarze województwa zachodniopomorskiego.**

Uchwała w trakcie realizacji. Uchwała realizowana w sposób cykliczny. Raz w roku szkolnym rozpatrywane są wnioski i udzielane stypendia dla uczniów, którzy rozpoczynają naukę na uczelniach wyższych województwa zachodniopomorskiego.

W listopadzie 2018 r. udzielono stypendia dla 15 osób.

- 61. Uchwała Nr XXXIII/519/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 28 czerwca 2018 roku w sprawie określenia zasad udzielania i rozmiaru obniżek tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dla nauczycieli, którym powierzono stanowiska kierownicze oraz przyznawania zwolnień z obowiązku realizacji tygodniowego, obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych w szkołach i placówkach, dla których organem prowadzącym jest Województwo Zachodniopomorskie.**

Uchwałę zrealizowano. Przesłano do wiadomości i realizacji wojewódzkim jednostkom oświatowym.

- 62. Uchwała Nr XXXIII/520/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 28 czerwca 2018 roku w sprawie określenia tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć nauczycieli szkół nie wymienionych w art. 42, ust. 3 ustawy Karta Nauczyciela, nauczycieli prowadzących kształcenie w formie zaocznej, nauczycieli realizujących w ramach stosunku pracy obowiązki określone dla stanowisk o różnym tygodniowym obowiązkowym wymiarze godzin oraz zasady zaliczania do wymiaru godzin poszczególnych zajęć w formie zaocznej obowiązujących w szkołach i placówkach oświatowych, dla których organem prowadzącym jest Województwo Zachodniopomorskie.**

Uchwałę zrealizowano. Przesłano do wiadomości i realizacji wojewódzkim jednostkom oświatowym.

- 63. Uchwała Nr XXXIII/521/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 28 czerwca 2018 roku w sprawie zmiany uchwały Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego w sprawie rachunków dochodów własnych wojewódzkich jednostek budżetowych.**

Uchwałę zrealizowano. Przesłano do wiadomości i realizacji wojewódzkim jednostkom oświatowym.

- 64. Uchwała Nr XXXIII/522/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 28 czerwca 2018 roku w sprawie zmiany uchwały Nr XXX/464/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lutego 2018 r. w sprawie określenia zadań Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych w 2018 r.**

Uchwałą Nr XXX/464/18 z dnia 27 lutego 2018 r. Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego określił zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, które będą realizowane w 2018 r. ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON). Powyższa uchwała powzięta została w oparciu o upubliczniąną przez Zarząd PFRON w dniu 14.02.18 r. uchwałę nr 14/2018 w sprawie podziału środków Funduszu na 2018 rok na realizację zadań określonych w ustawie o rehabilitacji (...), według której Samorząd Województwa Zachodniopomorskiego na 2018 r. otrzymał z PFRON środki w wysokości **7 657 325,00 zł**, wyliczone na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 maja 2003 r., w sprawie algorytmu przekazania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym (Dz. U. Nr 88, poz. 808 ze zm.).

Mając na uwadze powyższe, dokonano określenia zadań zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej realizowanych w 2018 r. z ww. środków:

- dofinansowanie robót budowlanych dotyczących obiektów służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych – 718 825,00 zł,
- dofinansowanie kosztów utworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej – 6 338 500,00 zł,
- zlecenie fundacjom i organizacjom pozarządowym zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej – 600 000,00 zł.

W związku ze złożeniem przez jednego z beneficjentów rezygnacji z przyznanych przez Zarząd Województwa środków PFRON na dofinansowanie robót budowlanych, zaszła potrzeba przesunąć środków między ww. zadaniami poprzez zmianę uchwały Nr XXX/464/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 lutego 2018 r. Ostatecznie podział środków PFRON na zadania przedstawiał się następująco:

- dofinansowanie robót budowlanych dotyczących obiektów służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych – 341 000,00 zł (zmniejszenie o 377 825,00 zł),
- dofinansowanie kosztów utworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej – 6 716 325,00 zł (zwiększenie o 377 825,00 zł),
- zlecenie fundacjom i organizacjom pozarządowym zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej – 600 000,00 zł (kwota bez zmian).

W ramach dostępnej kwoty 7 657 325,00 zł zrealizowano:

- 1) dofinansowanie robót budowlanych dotyczących obiektów służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych w kwocie 341 000,00 zł

Na dofinansowanie robót budowlanych w 2018 r. w wymaganym terminie, tj. do 30 listopada 2017 r., wpłynęło 15 wniosków, z czego 5 poprawnych pod względem formalnym na łączną kwotę wnioskowanego dofinansowania ponad 13 mln zł. Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego udzielił dofinansowania 3 poniższym wnioskodawcom:

Lp.	Wnioskodawca	Dofinansowane zadanie	Kwota dofinansowania w zł
1.	Gmina Myślibórz	Remont i termomodernizacja dachu budynku Środowiskowego Domu Samopomocy przy ul. Kamiennej 20 w Myśliborzu	130 000,00
2.	Krajowe Towarzystwo Autyzmu Oddział w Szczecinie	Przebudowa najmowanego lokalu Dziennego Ośrodka Terapeutyczno-Edukacyjnego dla Osób z Autyzmem przy ul. Swarżycza 6/13 w Szczecinie	86 000,00
3.	Gmina Koszalin	Przebudowa z wykonaniem remontu budynku Hali Sportowej w Koszalinie przy ul. Głowackiego 3 / Jedności 4	125 000,00
	RAZEM		341 000,00

- 2) dofinansowanie kosztów utworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej w kwocie 6 716 325,00 zł

W województwie zachodniopomorskim w 2018 r. ze środków PFRON kontynuowano finansowanie działania czterech funkcjonujących w latach wcześniejszych zakładów aktywności zawodowej (ZAZ): w Stargardzie, Kołobrzegu, Kamieniu Pomorskim i Dobrej, w których zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami (OzN) wynosiło 344 osoby (wzrosło w trakcie roku o 23 osoby). Łączna kwota dofinansowania kosztów działania tych ZAZ wyniosła **5 938 500,00 zł**. W grudniu 2018 r. status ZAZ uzyskało pięć nowych jednostek, które zostały utworzone w Goleniowie, Choszcznie, Gryfinie, Wałczu i Juchowie. Na ich utworzenie i działanie w 2018 r. przeznaczono ze środków PFRON pochodzących z algorytmu kwotę **777 825,00 zł**. Na 31.12.18 r. zatrudnienie OzN w nowych ZAZ wynosiło 208 osób. Finansowanie kosztów utworzenia i działania ZAZ oraz zatrudnienie OzN w 2018 r. przedstawia poniższa tabela.

L.p.	Zakład	OzN na 31.12.2018	Działalność	Dofinansowanie w 2018 r. kosztów		
				utworzenia ze środków PFRON pochodzących z algorytmu	działania ze środków PFRON pochodzących z algorytmu	Utworzenia i/lub działania z budżetu WZ
1.	Zakład Aktywności Zawodowej CENTRALNA KUCHNIA w Stargardzie (organizator: PSONI w Stargardzie)	69	gastronomia, tereny zielone	-	1 239 500,00	420 000,00
2.	Zakład Aktywności Zawodowej w Kołobrzegu (organizator: PSONI Kołobrzeg)	49	gastronomia, krawiectwo, tereny zielone, poligrafia	-	888 000,00	288 000,00
3.	Zakład Aktywności Zawodowej w Kamieniu Pomorskim (organizator: PSONI w Kamieniu Pomorskim)	51	gastronomia	-	573 500,00	130 000,00
4.	Międzygminny Zakład Aktywności Zawodowej w Dobrej (organizator: PSONI w Szczecinie)	175	kuchnia, stolarnia, pralnia, ogrodnictwo, montaż/demontaż, niszczenie dokumentów	-	3 237 500,00	700 000,00
5.	Zakład Aktywności Zawodowej w Goleniowie (organizator: Gmina Goleniów)	71	gastronomia, pralnia, ogrodnictwo, poligrafia, montaż/demontaż, myjnia samochodowa	150 000,00	-	50 000,00
6.	Zakład Aktywności Zawodowej w Juchowie (organizator: Fundacja im. S. Karłowskiego w Juchowie)	21	przetwórstwo rolne, piekarnia, ogrodnictwo, manufaktura, pielęgnacja terenów zielonych	190 494,71	9 505,29	50 000,00
7.	Zakład Aktywności Zawodowej "Szansa" w Choszczynie (organizator: Gmina Choszczno)	25	pielęgnacja terenów zielonych, montaż/demontaż	50 000,00	-	150 000,00
8.	Powiatowy Zakład Aktywności Zawodowej w Gryfinie (organizator: Powiat Gryfiński)	37	produkcja podpałki ekologicznej, krawiectwo, niszczenie dokumentów, konfekcjonowanie i pakowanie, prace porządkowe, strzelnica sportowa	159 825,00	-	150 000,00
9.	Powiatowy Zakład Aktywności Zawodowej w Wałczu (organizator: Powiat Wałecki)	54	pralnia, gastronomia, pielęgnacja terenów zielonych i sprzątanie, rękodzielnictwo, renowacja mebli, montaż-demontaż	218 000,00	-	200 000,00
RAZEM		552	x	768 319,71	5 948 005,29	2 138 000,00
RAZEM ŚRODKI PFRON NA UTWORZENIE I DZIAŁANIE ZAZ w 2018 r.			6 716 325,00			

- 3) zlecenie fundacjom i organizacjom pozarządowym zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej w kwocie 600 000,00 zł

Realizując powyższe zadanie Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego uchwałą nr 966/18 z dnia 30 maja 2018 r., ogłosił rozstrzygnięcie konkursu ofert na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, finansowanych ze środków PFRON, w formie wsparcia i powierzenia:

Wykaz dotacji celowych udzielonych organizacjom pozarządowym ze środków PFRON w ramach otwartych konkursów ofert w roku 2018 - ogólna dostępna kwota - 500 000,00 zł:

Lp.	Organizacja	Nazwa zadania	Kwota dotacji	Kwota na zadanie
1.	Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Szczecinie	Prowadzenie rehabilitacji osób niepełnosprawnych w różnych typach placówek	39 270,00 zł	114 810,00 zł
2.	Stowarzyszenie Przyjaciół Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci Słabo Słyszących im. Juliana Tuwima w Szczecinie		50 700,00 zł	
3.	Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym „Radość z życia” w Gudowie		14 000,00 zł	
4.	Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom „Bratek” w Barlinku	Organizowanie i prowadzenie szkoleń, kursów i warsztatów dla członków rodzin osób niepełnosprawnych, opiekunów, kadry i wolontariuszy bezpośrednio zaangażowanych w proces rehabilitacji zawodowej lub społecznej osób niepełnosprawnych (...)	24 600,00 zł	24 600,00 zł
5.	Fundacja Promocja Zdrowia w Szczecinie	Prowadzenie grupowych i indywidualnych zajęć, które: a) mają na celu nabywanie, rozwijanie i podtrzymywanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych, b) rozwijają umiejętności sprawnego komunikowania się z otoczeniem osób z uszkodzeniami słuchu, mowy, z autyzmem i z niepełnosprawnością intelektualną, c) usprawniają i wspierają funkcjonowanie osób z autyzmem i z niepełnosprawnością intelektualną w różnych rolach społecznych i w różnych środowiskach	49 900,00 zł	113 000,00 zł
6.	Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Dzieci z Zespołem Downa „Iskierka” w Szczecinie		43 000,00 zł	
7.	Stowarzyszenie dla Dzieci Niepełnosprawnych „Serduszko” w Nowogardzie		20 100,00 zł	
8.	Fundacja Szansa dla Niewidomych w Warszawie	Organizowanie regionalnych i ogólnopolskich imprez kulturalnych, sportowych, turystycznych i rekreacyjnych dla osób niepełnosprawnych wspierających ich aktywność w tych dziedzinach	5 750,00 zł	39 390,00 zł
9.	Stowarzyszenie Dzieci Niepełnosprawnych „Uśmiech” w Wąlczu		8 600,00 zł	
10.	Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Kołobrzegu		8 200,00 zł	
11.	Stowarzyszenie Niepokonani w Goleniowie		16 840,00 zł	
12.	Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom „Bratek” w Barlinku	Prowadzenie poradnictwa psychologicznego, społeczno-prawnego oraz udzielnie informacji na temat przysługujących uprawnień, dostępnych usług, sprzętu rehabilitacyjnego i pomocy technicznej dla osób niepełnosprawnych	29 700,00 zł	29 700,00 zł
13	Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Dzieci z Zespołem Downa „Iskierka” w Szczecinie	Prowadzenie kampanii informacyjnych na rzecz integracji osób niepełnosprawnych i przeciwdziałaniu ich dyskryminacji	78 500,00 zł	178 500,00 zł
14.	Fundacja Pod Aniołem w Dobrzanach		100 000,00 zł	
RAZEM ŚRODKI PFRON na konkursy ofert dla organizacji pozarządowych				500 000,00 zł

Wykaz dotacji celowych udzielonych organizacjom pozarządowym ze środków PFRON w ramach trybu pozakonkursowego - tzw. małe granty - w roku 2018 - ogólna dostępna kwota - 100 000,00 zł:

Lp.	Organizacja	Nazwa zadania	Kwota dotacji
1.	Kołobrzeskie Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom z Autyzmem	Organizacja Projektu „Kołobrzeski Dzień Niebieski”	4 199,00 zł
2.	Stowarzyszenie Klub Sportowy Aktywne Choszczno	Trzecie otwarte mistrzostwa Nordic Walking Środowiskowych Domów Samopomocy w Choszcznie – integracja środowisk pełnosprawnych i niepełnosprawnych	10 000,00 zł
3.	Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym „Radość z życia”	Dzień Dziecka dla niepełnosprawnych podopiecznych Stowarzyszenia „Radość z życia”	5 209,00 zł
4.	Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Inteligentalną w Kołobrzegu	XV Zawody Spławikowe Warsztatów Terapii Zajęciowej o Mistrzostwo Województwa Zachodniopomorskiego	10 000,00 zł
5.	Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Inteligentalną Koło w Stargardzie	Wojewódzki Rajd Integracyjno-Edukacyjny pt. „Rusz po zdrowie”	4 000,00 zł
6.	Fundacja Pomocy Dzieciom i Dorosłym z Autyzmem i Inną Niepełnosprawnością "Zwyczajnie żyć" w Kołobrzegu	Regionalne Obchody Dnia Osoby z Niepełnosprawnością Inteligentalną	8 600,00 zł
7.	Stowarzyszenie Przyjaciół Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. M. Grzegorzewskiej w Niemieniu „Zamek Dzieciom”	Rozwijanie zainteresowań oraz kreatywności osób niepełnosprawnych inteligentalnie poprzez zajęcia ceramiczne i rękodzieła artystycznego	9 900,00 zł
8.	Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Inteligentalną, Ruchową i z Autyzmem w Resku	Jesienna Olimpiada Sportowa	9 940,00 zł
9.	Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Inteligentalną Koło w Koszalinie	XIII Mistrzostwa Bowlingowe pod hasłem „Mistrz Kręgla”	5 750,00 zł
10.	Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Inteligentalną Koło w Gryficach	Festiwal Słońca – XIII Przegląd Teatrów Niepełnosprawnego Aktora	10 000,00 zł
11.	Stowarzyszenie Pomocy dzieciom „Bratek” w Barlinku	„Witajcie w naszej bajce marzę, potrafię, jestem !”	7 230,00 zł
12.	Stowarzyszenie na rzecz rodziny „Światło” w Goleniowie	XV Spotkania Artystyczne Osób Niepełnosprawnych „Pod wspólnym niebem...”	6 000,00 zł
13.	Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym „Radość z życia” w Gudowie	Wycieczka dydaktyczno-wychowawcza dla podopiecznych Stowarzyszenia Radość z życia	9 100,00 zł
RAZEM ŚRODKI PFRON – tryb pozakonkursowy dla organizacji pozarządowych			99 928,00 zł
Kwota niewykorzystana na zadaniu			72,00 zł

W 2018 r. na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych Samorząd Województwa Zachodniopomorskiego wykorzystał kwotę **7 657 253, 00 zł** (nie wykorzystano 72 zł). Środki PFRON przekazane algorytmem Województwu Zachodniopomorskiemu zostały wykorzystane w 99,99 %.

65. Uchwała Nr XXXIII/523/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 28 czerwca 2018 roku w sprawie nadania statutu Operze na Zamku w Szczecinie.

Uchwała podjęta i zrealizowana.

66. Uchwała Nr XXXIII/524/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 28 czerwca 2018 roku w sprawie nadania statutu Teatrowi Polskiemu.

Uchwała podjęta i zrealizowana.

67. Uchwała Nr XXXIII/525/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 28 czerwca 2018 roku w sprawie nadania statutu Zamkowi Książąt Pomorskich w Szczecinie.

Uchwała podjęta i zrealizowana.

68. Uchwała Nr XXXIII/526/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 28 czerwca 2018 roku w sprawie nadania statutu Biura Dokumentacji Zabytków w Szczecinie.

Uchwała podjęta i zrealizowana.

- 69. Uchwała Nr XXXIII/527/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 28 czerwca 2018 roku w sprawie nadania statutu Książnicy Pomorskiej im. Stanisława Staszica w Szczecinie.**

Uchwała podjęta i zrealizowana.

- 70. Uchwała Nr XXXIII/528/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 28 czerwca 2018 roku w sprawie przyjęcia Rezolucji XVI Forum Parlamentów Regionalnych Południowego Bałtyku.**

Przyjęto Rezolucję XVI Forum Parlamentów Regionalnych Południowego Bałtyku, które odbyło się w dniach 13-15 maja 2018 r. w miejscowości Siła k. Olsztyna.

- 71. Uchwała Nr XXXIII/529/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 28 czerwca 2018 roku w sprawie zasad udzielania dotacji celowej spółkom wodnym z budżetu Województwa Zachodniopomorskiego, trybu postępowania w sprawie o udzielenie dotacji oraz sposobu jej rozliczania.**

Zawarto umowy ws. udzielenia dotacji spółkom wodnym, 10 spółek wodnych. Łączna wysokość wnioskowanych przez nie dotacji wyniosła 260.949,49 złotych.

- 72. Uchwała Nr XXXIII/530/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 28 czerwca 2018 roku w sprawie przyjęcia stanowiska dotyczącego trudnej sytuacji rolników spowodowanej suszą.**

Uchwała wraz z przyjętym stanowiskiem została wysłana przez kancelarię Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego do: Marszałka Sejmu RP, Marszałka Senatu RP, Prezesa Rady Ministrów RP, Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Zachodniopomorskiego Zespołu Parlamentarnego.

- 73. Uchwała Nr XXXIV/531/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 14 sierpnia 2018 roku w sprawie wniesienia skargi na rozstrzygnięcie nadzorcze.**

Uchwała nr 1451/18 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 14 sierpnia 2018 r. w sprawie udzielenia rady prawnemu Stefanowi Mazurkiewiczowi i/lub radcy prawnemu Katarzynie Grodzkiej-Motak i/lub adwokatowi Dariuszowi Ciepieli i/lub adwokatowi Hubertowi Cieszyńskiemu pełnomocnictwa procesowego do reprezentowania Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym w Szczecinie oraz Naczelnym Sądem Administracyjnym. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego z dnia 18 października 2018 r. w sprawie o sygn. akt I SA/Sz 682/18 uchylający uchwałę Regionalnej Izby Obrachunkowej w Szczecinie z dnia 4 lipca 2018 r. nr XVII.169.S.2018.

- 74. Uchwała Nr XXXV/532/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 26 września 2018 roku w sprawie zmian budżetu Województwa Zachodniopomorskiego na 2018 rok oraz zmiany uchwały Nr XXIX/449/17 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 19 grudnia 2017 roku w sprawie uchwalenia budżetu Województwa Zachodniopomorskiego na 2018 rok.**

Budżet Województwa Zachodniopomorskiego uchwalony na 2018 rok został zmniejszony, per saldo, po stronie dochodów o kwotę 95.449.503 zł oraz per saldo po stronie wydatków o kwotę 98.010.794 zł. W związku z tym deficyt budżetowy zmniejszył się o 2.561.291 zł, tj. do kwoty 127.089.520 zł i którego pokrycie zaplanowano przychodami pochodzącymi z kredytu w kwocie 75.000.000 zł oraz nadwyżki budżetowej z lat ubiegłych w kwocie 52.089.520 zł.

Ponadto wprowadzono zmiany w przychodach polegające na ich zmniejszeniu (w pozycji planowanych kredytów) o kwotę 2.561.291 zł do wysokości 149.192.395 zł.

O zmianach wprowadzonych powyższą uchwałą powiadomiono realizatorów dochodów i wydatków budżetowych.

- 75. Uchwała Nr XXXV/533/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 26 września 2018 roku w sprawie zmiany uchwały Nr XX/326/17 z dnia 28 lutego 2017 r. w sprawie uchwalenia wieloletniej prognozy finansowej Województwa Zachodniopomorskiego.**

Zaktualizowano prognozę łącznej kwoty długu Województwa Zachodniopomorskiego oraz kwoty przewidziane na przedsięwzięcia z zakresu transportu i łączności, polityki społecznej i rozwoju przedsiębiorczości, ochrony zdrowia, oświaty i edukacyjnej opieki wychowawczej, administracji i telekomunikacji, kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, rolnictwa i ochrony środowiska, kultury fizycznej i turystyki oraz rozwoju regionalnego i planowania przestrzennego, (w tym m.in. poprzez wprowadzenie ośmiu nowych przedsięwzięć oraz podziale jednego zadania na dwa odrębne przedsięwzięcia) – uwzględniając zmiany zgłoszone przez realizatorów zadań ujętych w WPF oraz zmiany wprowadzone uchwałą Nr XXXV/532/18 z dnia 26 września 2018 r.

O zmianach wprowadzonych powyższą uchwałą powiadomiono zainteresowane wydziały / komórki równorzędne odpowiedzialne za realizację zadań ujętych w WPF.

- 76. Uchwała Nr XXXV/534/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 26 września 2018 roku w sprawie udzielenia pomocy finansowej Miastu szczecinek w formie dotacji celowej z przeznaczeniem na dofinansowanie programu polityki zdrowotnej „Dofinansowanie do leczenia niepłodności metodą zapłodnienia pozaustrojowego dla mieszkańców miasta Szczecinek na lata 2017-2019”.**

Uchwała nr 1977/18 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 23 października 2018 r. w sprawie zawarcia umowy o udzielenie pomocy finansowej w trybie dotacji celowej Miastu Szczecinek, z przeznaczeniem na dofinansowanie programu polityki zdrowotnej Dofinansowanie do leczenia niepłodności metodą zapłodnienia pozaustrojowego dla mieszkańców Miasta Szczecinek na lata 2017-2019.

- 77. Uchwała Nr XXXV/535/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 26 września 2018 roku w sprawie wyboru podmiotu uprawnionego do badania sprawozdania finansowego Województwa Zachodniopomorskiego za rok 2018.**

Sejmik WZ zatwierdził wybór Zachodniopomorskiej Kancelarii Audytorskiej „BUR” spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Szczecinie, jako podmiotu uprawnionego do badania sprawozdania finansowego Województwa Zachodniopomorskiego za rok 2018.

- 78. Uchwała Nr XXXV/536/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 26 września 2018 roku w sprawie wyrażenia zgody na zbycie nieruchomości po cenie obniżonej na rzecz Gminy Miasto Kołobrzeg.**

Termin podpisania aktu notarialnego, na prośbę Gminy planowany jest w I kwartale 2019 r.

- 79. Uchwała Nr XXXV/537/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 26 września 2018 roku w sprawie wyrażenia zgody na zbycie po cenie obniżonej na rzecz Gminy Pyrzyce dwóch nieruchomości.**

Termin podpisania aktu notarialnego, na prośbę Gminy planowany jest w I kwartale 2019 r.

- 80. Uchwała Nr XXXV/538/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 26 września 2018 roku w sprawie wyrażenia zgody na zbycie nieruchomości po cenie obniżonej na rzecz Gminy Miasto Szczecin.**

Termin podpisania aktu notarialnego, na prośbę Gminy planowany jest w I kwartale 2019 r.

- 81. Uchwała Nr XXXV/539/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 26 września 2018 roku w sprawie przyjęcia tekstu jednolitego uchwały Nr XVIII/322/16 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 grudnia 2016 r. w sprawie wykonania Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego a lata 2016-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023-2028.**

OBWIESZCZENIE SEJMIKU WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO z dnia 22 października 2018 r. w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego uchwały w sprawie wykonania Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2016-2022 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2023 – 2028

Opublikowano w Dzienniku Urzędowym Województwa Zachodniopomorskiego (poz. 4887).

- 82. Uchwała Nr XXXV/540/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 26 września 2018 roku w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa zachodniopomorskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.**

Opublikowano w Dzienniku Urzędowym Województwa Zachodniopomorskiego (poz. 4984).

- 83. Uchwała Nr XXXV/541/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 26 września 2018 roku w sprawie przyjęcia apelu dotyczącego dofinansowania przez Wojewódzki Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie działań wspierających wymianę źródeł ciepła w województwie zachodniopomorskim.**

Apel wysłany przez Przewodniczącego Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego (zgodnie z rozdzielnikiem).

- 84. Uchwała Nr XXXV/542/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 26 września 2018 roku w sprawie zmiany uchwały Nr XIII/241/16 z dnia 21 czerwca 2016 r. w sprawie określenia zasad, trybu i harmonogramu prac nad aktualizacją Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego zmienionej uchwałą Nr XVI/300/16 z dnia 15 listopada 2016 r. oraz uchwałą Nr XXII/366/17 z dnia 25 kwietnia 2017 r. oraz uchwałą Nr XXXIII/517/18 z dnia 28 czerwca 2018 r.**

Uchwała w trakcie realizacji – prace nad aktualizacją SRWZ przebiegają zgodnie z harmonogramem, przewidywany termin uchwalenia SRWZ to czerwiec 2019 r.

85. Uchwała Nr XXXV/543/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 26 września 2018 roku w sprawie przyjęcia „Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Uzależnieniom na lata 2018-2022”.

Na podstawie powyższej uchwały podjęto uchwałę Nr 2361/18 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 grudnia 2018 w sprawie ogłoszenia otwartego konkursu ofert na wsparcie realizacji w 2019 roku zadań publicznych Województwa Zachodniopomorskiego z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom oraz naboru kandydatów do składu komisji opiniującej oferty w konkursie.

86. Uchwała Nr XXXV/544/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 26 września 2018 roku w sprawie przyjęcia „Programu współpracy Województwa Zachodniopomorskiego z organizacjami pozarządowymi na rok 2019”.

Obowiązek uchwalenia rocznego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi i podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego wynika z artykułu 5a ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2019 r. poz. 688). Zgodnie z ustawą Program określa: cele i zasady współpracy Województwa z podmiotami Programu, zakres przedmiotowy, formy współpracy, okres i sposób realizacji oraz sposób oceny realizacji, sposób tworzenia oraz przebieg konsultacji, tryb powoływania i zasady działania komisji konkursowych do opiniowania ofert w ramach otwartych konkursów ofert, planowane priorytetowe zadania publiczne oraz planowaną wysokość środków przeznaczanych na realizację Programu, ustalone w porozumieniu z komórkami organizacyjnymi Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego, współpracującymi z organizacjami pozarządowymi. Program jest realizowany w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2019 r.

Współpraca merytoryczna wynikająca z ww. Programu realizowana była na bieżąco przez poszczególne komórki organizacyjne Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego oraz jednostki organizacyjne podległe i nadzorowane. Szczegółowe sprawozdanie z realizacji „Programu współpracy Województwa Zachodniopomorskiego z organizacjami pozarządowymi na rok 2019” zostanie sporządzone i przedstawione Sejmikowi Województwa Zachodniopomorskiego do dnia 31 maja 2019 roku, zgodnie z obowiązkiem określonym w art. 5a ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2018 r. poz. 450 ze zm.).

Od dnia podjęcia uchwały Nr XXXV/544/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 26 września 2018 r. do dnia sporządzenia niniejszego sprawozdania, tj. do 14 lutego 2019 r. na podstawie „Programu współpracy Województwa Zachodniopomorskiego z organizacjami pozarządowymi na rok 2019” Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego ogłosił następujące otwarte konkursy ofert na realizację priorytetowych zadań publicznych:

- 1) otwarty konkurs ofert na wspieranie realizacji zadań publicznych Województwa Zachodniopomorskiego w zakresie kultury fizycznej w 2019 roku, a także nabór kandydatów do składu komisji opiniującej oferty w przedmiotowym konkursie - ogłoszony 13 grudnia 2018 r., realizowany przez Wydział Edukacji i Sportu.
- 2) otwarty konkurs ofert na wspieranie realizacji zadań publicznych Województwa Zachodniopomorskiego z zakresu współpracy z organizacjami pozarządowymi, a także nabór kandydatów do składu komisji opiniującej oferty w przedmiotowym konkursie - ogłoszony 20 grudnia 2018 r., realizowany przez Wydział Współpracy Społecznej.
- 3) otwarty konkurs ofert na wspieranie realizacji zadań publicznych Województwa Zachodniopomorskiego z zakresu równego traktowania, a także nabór kandydatów do składu komisji opiniującej oferty w przedmiotowym konkursie - ogłoszony 20 grudnia 2018 r., realizowany przez Wydział Współpracy Społecznej.
- 4) otwarty konkurs ofert na wspieranie realizacji zadań publicznych Województwa Zachodniopomorskiego z zakresu ochrony zdrowia polegających na edukacji w obszarze profilaktyki HIV/AIDS oraz chorób przenoszonych drogą płciową skierowanej do dzieci, młodzieży oraz studentów, a także grup zawodowych szczególnie narażonych na ekspozycje zawodowe oraz nabór kandydatów do składu komisji opiniującej oferty w przedmiotowym konkursie - ogłoszony 20 grudnia 2018 r., realizowany przez Wydział Współpracy Społecznej.
- 5) otwarty konkurs ofert na realizację zadania publicznego z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej polegającego na organizowaniu i prowadzeniu ośrodków adopcyjnych w latach 2019-2023 oraz nabór kandydatów do składu komisji opiniującej oferty w przedmiotowym konkursie - ogłoszony 20 grudnia 2018 r., realizowany przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.
- 6) otwarty konkurs ofert na wspieranie realizacji zadań publicznych Województwa Zachodniopomorskiego z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a także nabór kandydatów do składu komisji opiniującej oferty w przedmiotowym konkursie - ogłoszony 2 stycznia 2019 r., realizowany przez Wydział Współpracy Społecznej.
- 7) otwarty konkurs ofert na wspieranie realizacji zadań publicznych Województwa Zachodniopomorskiego z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom, a także nabór kandydatów do składu komisji opiniującej oferty w przedmiotowym konkursie - ogłoszony 2 stycznia 2019 r., realizowany przez Wydział Współpracy Społecznej.

- 8) nabór wniosków o udzielenie dotacji na wsparcie podmiotów uprawnionych do wykonywania ratownictwa wodnego - ogłoszony w dniu 3 stycznia 2019 r. realizowany przez Wydział Bezpieczeństwa i Ochrony Informacji Niejawnych
- 9) otwarty konkurs ofert na wsparcie realizacji zadań publicznych Województwa Zachodniopomorskiego z zakresu kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego w roku 2019 oraz nabór kandydatów do składu komisji opiniującej oferty w przedmiotowym zakresie - ogłoszony w dniu 14 stycznia 2019 r. realizowany przez Wydział Kultury, Nauki i Dziedzictwa Narodowego.
- 10) otwarty konkurs ofert na wspieranie realizacji zadań publicznych Województwa Zachodniopomorskiego w zakresie dofinansowania wkładu własnego do projektów finansowanych z funduszy zewnętrznych, tj. spoza budżetu województwa, a także nabór kandydatów do składu komisji opiniującej oferty w przedmiotowym konkursie - ogłoszony 18 stycznia 2019 r., realizowany przez Wydział Współpracy Społecznej.
- 11) otwarty konkurs ofert na wspieranie realizacji zadań publicznych Województwa Zachodniopomorskiego w zakresie wsparcia mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego oraz nabór kandydatów do składu komisji opiniującej oferty w przedmiotowym konkursie - ogłoszony 18 stycznia 2019 r., realizowany przez Wydział Współpracy Społecznej.
- 12) otwarty konkurs ofert na wspieranie realizacji zadań publicznych Województwa Zachodniopomorskiego w zakresie rozwoju inicjatyw edukacyjnych i budowy społeczeństwa obywatelskiego w 2019 roku - ogłoszony 1 lutego 2019 r., realizowany przez Wydział Edukacji i Sportu.
- 13) otwarty konkurs ofert na powierzenie realizacji zadań publicznych pn. „Animator życia społecznego na obszarach wiejskich – OSP” oraz naboru kandydatów do składu komisji opiniującej oferty w konkursie - ogłoszony 5 lutego 2019 r., realizowany przez Wydział Współpracy Społecznej.
- 14) otwarty konkurs ofert na wsparcie realizacji zadań publicznych Województwa Zachodniopomorskiego w zakresie wspomagania rozwoju gospodarczego i rozwoju przedsiębiorczości w Województwie Zachodniopomorskim w 2019r. oraz naboru kandydatów do składu komisji opiniującej oferty w przedmiotowym konkursie - ogłoszony 5 lutego 2019 r., realizowany przez Wydział Gospodarki i Turystyki.
- 15) otwarty konkurs ofert dla podmiotów niepublicznych na wsparcie i powierzenie realizacji zadań z zakresu polityki społecznej oraz nabór kandydatów do składu komisji opiniującej oferty w przedmiotowym konkursie - ogłoszony 6 lutego 2019 r., realizowany przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.
- 16) otwarty konkurs ofert na wybór Operatora na realizację Programu Społecznik w latach 2019 – 2021 w ramach regrantingu - ogłoszony 13 lutego 2019 r., realizowany przez Wydział Współpracy Społecznej.
- 17) otwarty konkurs ofert na wspieranie zadań publicznych Województwa Zachodniopomorskiego z zakresu promocji Województwa Zachodniopomorskiego poprzez sport - ogłoszony 14 lutego 2019 r., realizowany przez Gabinet Marszałka.

Natomiast od dnia podjęcia uchwały Nr XXXV/544/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 26 września 2018 r. do dnia sporządzenia niniejszego sprawozdania, tj. do 14 lutego 2019 r. w okresie obowiązywania Programu wpłynęły oferty od organizacji pozarządowych złożone w trybie pozakonkursowym (tzw. małe zlecenie, mały grant) na podstawie art. 19a ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2019 r. poz. 688).

- 1) Oferta realizacji zadania publicznego pn. 8 PRZEGLĄD FILMÓW O GÓRACH O! GÓRY im. Tadeusza Piotrowskiego – wnioskowana kwota dotacji 7.000,00 zł, realizowana przez Wydział Kultury, Nauki i Dziedzictwa Narodowego.
- 2) Oferta realizacji zadania publicznego pn. Inauguracja IV Zachodniopomorskiej Wiosny Poezji - wnioskowana kwota dotacji 4.000,00 zł, realizowana przez Wydział Kultury, Nauki i Dziedzictwa Narodowego.

87. Uchwała Nr XXXV/545/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 26 września 2018 roku w sprawie zmian w statucie Szpitala Wojewódzkiego im. Mikołaja Kopernika w Koszalinie, nadanego uchwałą Nr XXVIII/437/17 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 21 listopada 2017 r.

Dz. Urz. Woj. Zach. 2018 r., poz. 4985.

88. Uchwała Nr XXXV/546/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 26 września 2018 roku w sprawie zmian w statucie Samodzielnego Publicznego Wojewódzkiego szpitala Zespołowego w Szczecinie nadanego uchwałą nr XXVIII/443/17 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 21 listopada 2017 r.

Dz. Urz. Woj. Zach. 2018 r., poz. 4986.

89. Uchwała Nr XXXV/547/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 26 września 2018 roku w sprawie odmowy uwzględnienia wezwania do usunięcia naruszenia prawa w uchwale Nr XXVI/362/13 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 25 czerwca 2013 r. w sprawie podziału województwa zachodniopomorskiego na obwody łowieckie.

Treść uchwały przesłano do składających wezwanie.

90. **Uchwała Nr XXXV/548/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 26 września 2018 roku w sprawie odmowy uwzględnienia wezwania do usunięcia naruszenia prawa w uchwale Nr XXVI/362/13 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 25 czerwca 2013 r. w sprawie podziału województwa zachodniopomorskiego na obwody łowieckie.**

Treść uchwały przesłano do składających wezwanie.

91. **Uchwała Nr XXXV/549/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 26 września 2018 roku w sprawie przystąpienia przez Województwo Zachodniopomorskie do stowarzyszenia Samorządowego S6.**

Zrealizowane - uchwałą nr 7/2018 Zarządu Stowarzyszenia Samorządowego S6 z dnia 5.12.2018 r. przyjęło Województwo Zachodniopomorskie w poczet Członków Zwyczajnych Stowarzyszenia Samorządowego S6.

92. **Uchwała Nr XXXV/550/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 26 września 2018 roku w sprawie przyjęcia stanowiska w sprawie budowy drogi ekspresowej S10.**

Zrealizowane – stanowisko przesłano w dniu 12.10.2018 r. do Ministra Infrastruktury pana Andrzeja Adamczyka. Pismem z dnia 31.10.2018 r. Minister udzielił odpowiedzi.

93. **Uchwała Nr XXXV/551/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 26 września 2018 roku w sprawie wyrażenia woli utworzenia wraz z innymi jednostkami samorządu terytorialnego Stowarzyszenia „Droga ekspresowa S10”.**

Zrealizowane – uchwałą przekazano do inicjatorów powołania stowarzyszenia: pana Mieczysława Augustyna Senatora RP oraz pana Grzegorza Napieralskiego Senatora RP.

94. **Uchwała Nr XXXV/552/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 26 września 2018 roku w sprawie przyjęcia stanowiska dotyczącego wsparcia finansowego zadania pn. „Budowa Wojewódzkiej Stacji Pogotowia Ratunkowego w Szczecinie” ze środków pochodzących z budżetu Państwa.**

Pismo do Prezesa RM z dnia 10.10.2018 r. w sprawie KS.0002.35.2018.MN.

95. **Uchwała Nr I/1/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 23 listopada 2018 roku w sprawie wyboru przewodniczącego Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego.**

W wyniku przeprowadzonego tajnego głosowania Przewodniczącą Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego została wybrana Maria Ilnicka – Mądry.

96. **Uchwała Nr I/2/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 23 listopada 2018 roku w sprawie wyboru Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego.**

W wyniku przeprowadzonego tajnego głosowania Marszałkiem Województwa Zachodniopomorskiego został wybrany Olgierd Geblewicz.

97. **Uchwała Nr I/3/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 23 listopada 2018 roku w sprawie wyboru wiceprzewodniczących Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego.**

Dokonano wyboru radnych województwa: Zbigniewa Chojeckiego, Zygmunta Dziejgucia i Teresę Kalina do pełnienia funkcji Wiceprzewodniczących Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego.

98. **Uchwała Nr I/4/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 23 listopada 2018 roku w sprawie wyboru Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego.**

W wyniku przeprowadzonego tajnego głosowania, do Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego wybrani zostali:

- 1) Jarosław Rzepa – Wicemarszałek
- 2) Tomasz Sobieraj – Wicemarszałek
- 3) Janusz Gromek – Członek Zarządu
- 4) Stanisław Wziętek – Członek Zarządu

99. **Uchwała Nr I/5/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 23 listopada 2018 roku w sprawie wyboru delegatów Województwa Zachodniopomorskiego do Zgromadzenia Ogólnego Związku Województw Rzeczypospolitej Polskiej.**

Wybrano delegatów Województwa Zachodniopomorskiego do Zgromadzenia Ogólnego Związku Województw Rzeczypospolitej Polskiej, którymi zostali: Teresa Kalina i Tomasz Sobieraj.

- 100. Uchwała Nr I/6/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 23 listopada 2018 roku w sprawie wyznaczenia wiceprzewodniczącego Rady Nadzorczej Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie.**

Wyznaczono Olgierda Kustosza na funkcję wiceprzewodniczącego Rady Nadzorczej Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie.

- 101. Uchwała Nr I/7/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 23 listopada 2018 roku w sprawie ustalenia wynagrodzenia dla Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego.**

Ustalono miesięczne wynagrodzenie marszałka zgodnie z obowiązującymi przepisami.

- 102. Uchwała Nr II/8/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 17 grudnia 2018 roku w sprawie zmian budżetu Województwa Zachodniopomorskiego na 2018 rok oraz zmiany uchwały Nr XXIX/449/17 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 19 grudnia 2017 roku w sprawie uchwalenia budżetu Województwa Zachodniopomorskiego na 2018 rok.**

Budżet Województwa Zachodniopomorskiego uchwalony na 2018 rok został zmniejszony, per saldo, po stronie dochodów o kwotę 11.025.896 zł oraz per saldo po stronie wydatków o kwotę 52.639.372 zł. W związku z tym deficyt budżetowy zmniejszył się o 41.613.476 zł, tj. do kwoty 85.476.044 zł i którego pokrycie zaplanowano przychodami pochodzącymi z kredytu w kwocie 75.000.000 zł oraz nadwyżki budżetowej z lat ubiegłych w kwocie 10.476.044 zł.

Ponadto powyższą uchwałą dokonano zwiększenia kwot przychodów i kosztów samorządowego zakładu budżetowego Zachodniopomorskiego Laboratorium Drogowego w Koszalinie na 2018 rok.

O zmianach wprowadzonych powyższą uchwałą powiadomiono realizatorów dochodów i wydatków budżetowych.

- 103. Uchwała Nr II/9/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 17 grudnia 2018 roku w sprawie zmiany uchwały Nr XX/326/17 z dnia 28 lutego 2017 r. w sprawie uchwalenia wieloletniej prognozy finansowej Województwa Zachodniopomorskiego.**

Zaktualizowano prognozę łącznej kwoty długu Województwa Zachodniopomorskiego oraz kwoty przewidziane na przedsięwzięcia z zakresu transportu i łączności, polityki społecznej i rozwoju przedsiębiorczości, oświaty i edukacyjnej opieki wychowawczej, administracji i telekomunikacji, kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, rolnictwa i ochrony środowiska, kultury fizycznej i turystyki oraz rozwoju regionalnego i planowania przestrzennego, (w tym m.in. poprzez wprowadzenie trzech nowych przedsięwzięć) – uwzględniając zmiany zgłoszone przez realizatorów zadań ujętych w WPF oraz zmiany wprowadzone Nr II/8/18 z dnia 17 grudnia 2018 r.

O zmianach wprowadzonych powyższą uchwałą powiadomiono zainteresowane wydziały / komórki równorzędne odpowiedzialne za realizację zadań ujętych w WPF.

- 104. Uchwała Nr II/10/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 17 grudnia 2018 roku w sprawie zmian w statucie Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w Gryficach, nadanego uchwałą nr XXVIII/435/17 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 21 listopada 2017 r.**

Dz. Urz. Woj. Zach. 2019 r., poz. 448.

- 105. Uchwała Nr II/11/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 17 grudnia 2018 roku w sprawie udzielenia gminie Cedynia pomocy rzeczowej w postaci nieodpłatnego przekazania na jej rzecz składników rzeczowych majątku ruchomego.**

Zawarto umowę z gminą, przekazano składniki rzeczowe majątku ruchomego.

- 106. Uchwała Nr II/12/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 17 grudnia 2018 roku w sprawie udzielenia gminie Widuchowa pomocy rzeczowej w postaci nieodpłatnego przekazania na jej rzecz składników rzeczowych majątku ruchomego.**

Zawarto umowę z gminą, przekazano składniki rzeczowe majątku ruchomego.

- 107. Uchwała Nr II/13/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 17 grudnia 2018 roku w sprawie udzielenia gminie Mieszkowice pomocy rzeczowej w postaci nieodpłatnego przekazania na jej rzecz składników rzeczowych majątku ruchomego.**

Zawarto umowę z gminą, przekazano składniki rzeczowe majątku ruchomego.

- 108. Uchwała Nr II/14/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 17 grudnia 2018 roku w sprawie udzielenia gminie Chojna pomocy rzeczowej w postaci nieodpłatnego przekazania na jej rzecz składników rzeczowych majątku ruchomego.**

Zawarto umowę z gminą, przekazano składniki rzeczowe majątku ruchomego.

- 109. Uchwała Nr II/15/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 17 grudnia 2018 roku w sprawie udzielenia gminie Darłowo pomocy rzeczowej w postaci nieodpłatnego przekazania na jej rzecz składników rzeczowych majątku ruchomego.**

Zawarto umowę z gminą, przekazano składniki rzeczowe majątku ruchomego.

- 110. Uchwała Nr II/16/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 17 grudnia 2018 roku w sprawie udzielenia gminie Mielno pomocy rzeczowej w postaci nieodpłatnego przekazania na jej rzecz składników rzeczowych majątku ruchomego.**

Zawarto umowę z gminą, przekazano składniki rzeczowe majątku ruchomego.

- 111. Uchwała Nr II/17/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 17 grudnia 2018 roku w sprawie udzielenia gminie Białogard pomocy rzeczowej w postaci nieodpłatnego przekazania na jej rzecz składników rzeczowych majątku ruchomego.**

Zawarto umowę z gminą, przekazano składniki rzeczowe majątku ruchomego.

- 112. Uchwała Nr II/18/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 17 grudnia 2018 roku w sprawie udzielenia gminie Choszczno pomocy rzeczowej w postaci nieodpłatnego przekazania na jej rzecz składników rzeczowych majątku ruchomego.**

Zawarto umowę z gminą, przekazano składniki rzeczowe majątku ruchomego.

- 113. Uchwała Nr II/19/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 17 grudnia 2018 roku w sprawie udzielenia gminie Gryfice pomocy rzeczowej w postaci nieodpłatnego przekazania na jej rzecz składników rzeczowych majątku ruchomego.**

Zawarto umowę z gminą, przekazano składniki rzeczowe majątku ruchomego.

- 114. Uchwała Nr II/20/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 17 grudnia 2018 roku w sprawie udzielenia gminie Gryfino pomocy rzeczowej w postaci nieodpłatnego przekazania na jej rzecz składników rzeczowych majątku ruchomego.**

Zawarto umowę z gminą, przekazano składniki rzeczowe majątku ruchomego.

- 115. Uchwała Nr II/21/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 17 grudnia 2018 roku w sprawie udzielenia gminie Kołobrzeg pomocy rzeczowej w postaci nieodpłatnego przekazania na jej rzecz składników rzeczowych majątku ruchomego.**

Zawarto umowę z gminą, przekazano składniki rzeczowe majątku ruchomego.

- 116. Uchwała Nr II/22/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 17 grudnia 2018 roku w sprawie udzielenia gminie Resko pomocy rzeczowej w postaci nieodpłatnego przekazania na jej rzecz składników rzeczowych majątku ruchomego.**

Zawarto umowę z gminą, przekazano składniki rzeczowe majątku ruchomego.

- 117. Uchwała Nr II/23/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 17 grudnia 2018 roku w sprawie ustalenia składu osobowego Komisji Rewizyjnej Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego.**

Dokonano wyboru składu komisji.

- 118. Uchwała Nr II/24/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 17 grudnia 2018 roku w sprawie ustalenia składów osobowych komisji stałych Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego.**

Dokonano wyboru składów komisji stałych.

- 119. Uchwała Nr II/25/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 17 grudnia 2018 roku w sprawie wyboru przewodniczących i wiceprzewodniczących komisji stałych Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego.**

Dokonano wyboru przewodniczących i wiceprzewodniczących komisji stałych Sejmiku.

- 120. Uchwała Nr II/26/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 17 grudnia 2018 roku w sprawie powołania komisji doraźnych Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego ds. statutu Województwa Zachodniopomorskiego.**

Dokonano wyboru składu komisji.

- 121. Uchwała Nr II/27/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 17 grudnia 2018 roku w sprawie powołania komisji doraźnej Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego ds. Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej.**

Dokonano wyboru składu komisji.

- 122. Uchwała Nr II/28/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 17 grudnia 2018 roku w sprawie powołania komisji doraźnej Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego ds. Odznaki Honorowej Gryfa Zachodniopomorskiego.**

Dokonano wyboru składu komisji.

- 123. Uchwała Nr II/29/18 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 17 grudnia 2018 roku w sprawie wyboru przewodniczących i wiceprzewodniczących komisji doraźnych Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego.**

Dokonano wyboru przewodniczących i wiceprzewodniczących komisji doraźnych: ds. Statutu Województwa Zachodniopomorskiego oraz ds. Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej.

**Zachodniopomorskie
Regionalne Obserwatorium Terytorialne**

eregion.wzp.pl